

© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı
Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Sâkıb Dede Dîvânı

Mùellifi: Sâkıb Dede

Hazırlayan: Ahmet Arı

Yayın Yılı: 2018

ISBN: 978-975-17-3954-4

Ana Yayın Numarası: 3607

Kùltür Eserleri Dizisi- 595

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet
Caddesi, No: 4, B-Blok, 06030 Ulus/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr-
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

SÂKIB DEDE

(Mevlevîlikte Bir Hanedanlık Kurucusu)

DÎVÂN

Hazırlayan:

Dr. AHMET ARI

Ankara

2018

KISALTMALAR

- Böl. : Bölümü
bkz. : Bakınız
C. : Cilt
G : Gazel
H : Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine Dairesi No: 929.
Hzl. : Hazırlayan
İ : Süleymaniye Kütüphanesi İzmir Böl. No: 545.
K : Kaside
M : Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi, No: 2408.
MFA : Mikrofilm Arşivi (Milli Kütüphane)
MMİK : Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi
N : Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa Böl., No: 870.
No : Numara
TDEA : Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
TTK : Türk Tarih Kurumu
TYDK : Türkçe Yazma Dîvânlar Kataloğu
yk. : Yaprak
Yay. : Yayını/Yayınları

BİRİNCİ BÖLÜM

SÂKİB DEDE'NİN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

A. HAYATI¹

Sâkib Dede'nin İzmirli olduğunda bütün kaynaklar birleşirler.² Asıl adı Mustafa'dır. Muhyiddîn-i Arabî'nin müridlerinden ve 1492'deki Haçlı istilasından önce Endülüs'den İzmir'e göç eden bir şeyhin soyundan gelmektedir.³ Ahmed Hâlis Dede, Mevlânâ'nın bir beytinden hareketle bu zâtın, Muhyiddîn-i Arabî'nin evladından olma ihtimalini de vurgular.⁴

Babasının adı el-Hâc İsmail Efendi, annesinin adı Halime'dir. Tufeyl'de babasının tüccar olduğu söylenirken Esrâr Dede, hoca olduğunu belirtir.⁵ Doğum tarihi hakkında kaynaklarda bir kayıt olmamakla birlikte, Tufeyl'de Mustafa Fâzıl Paşa (1637-1691)'ya intisâb ettiğiinde 15-16 yaşlarında olduğu ve o ana kadar çocuğu olmayan Paşa'nın Sâkib Dede'nin gelişinden birkaç yıl sonra evlat sahibi olduğu zikredilir.⁶ Fâzıl Mustafa Paşa'nın büyük oğlu Numan Paşa (1670-1719)'nın adının da söylendiği bu rivayete göre 17. yüzyılın ikinci yarısının başında (1652 ?) doğduğunu söyleyebiliriz.

¹ Sâkib Dede'nin hayatı, diğer kaynakların yanında asıl olarak kendisinden sonra yerine şeyh olan oğlu Ahmed Hâlis Dede (1701-1777)'nin babasının biyografisine dair yazmış olduğu *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlvî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî* adlı eserden faydalanılarak verilmiştir. Kaynakların çok az bir kısmında zikredilip adı verilmeyen bu eser, Süleymaniye Kütüphanesi Nâfiz Paşa 1186'da kayıtlıdır. Üç fasıl ve her fasılda iki bâb olmak üzere altı bâbdan meydana gelen 154 yapraklık bu eser, Sâkib Dede'nin Sefîne'si gibi ağır bir dille yazılmıştır. Metinde Tufeyl diye geçecektir.

² Yalnız Sicill-i Osmânî'deki "Bursalı'dır" kaydını Mehmet Tâhir, "Sicill-i Osmânî'de Bursalı gösterilmesi zuhul eseridir" diyerek düzeltir. Mehmed Süreyyâ (1308). *Sicill-i Osmânî*. C. II. İstanbul. 62 ve Bursalı Mehmed Tâhir (1975). *Osmanlı Müellifleri*. C. I. İstanbul. 179.

³ "Cedd-i ebcedleri bir şeyh-ı şâhib-rütbe imiş. Taşavvufda yegâne-i zamân ve pesendide-i devrân olup diyâr-ı Endülüse tâ'ife-i Efrenc istilâsından maqdem taraf-ı Hazret-i Şeyh-ı Ekber Muhyiddîn-i Arabî cenâbınıñ rûhâniyyetinden müşâd olup İzmir'e naql ile mevât-ı aşıllerin terk..." Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlvî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 3a.

⁴ "... ve şeyh hazretlerinüñ işârât-ı 'aliyyelerinden münfehim olan budur ki evlâd-ı kirâmından olmak ağleb-i ihtimâldür. Hazret-i Pîr Kıddise sırruhü'l-Münîr Meşnevî-i Ma'nevîde bir beyt-i şerif ile bu kelâmı mü'eyyed buyururlar."

Beyt:

کز بعداد و هری و زری اند
بر مزاج اب و کل نسل و نید

Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlvî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 3b.

⁵ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlvî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 4a ve Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. MMİK No:1502. yk. 23b.

⁶ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlvî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 8b-9a.

İzmir'deki ilk tahsilinden sonra, buradaki hocaları yeterli görmeyerek İstanbul'a gelip Sarf ü Nahiv, Mantık ve Me'ânî derslerinden ders-i âm olmak üzere Fatih Medresesi'ne girmiştir.⁷ Küçük yaşta sahip olduğu ilm ile kısa zamanda dikkatleri üzerine çekmiş ve kendisine bir *merd-i fâzıl* arayışıyla, o sırada İstanbul'un ilim hayatında büyük üne sahip olan Köprülü-zâde Fâzıl Mustafa Paşa'nın himayesine girmiştir.⁸ Sâkıb Dede'nin o ana kadar sahip olduğu ilmin derecesini, himayesine girmek istediği Fâzıl Mustafa Paşa'nın, *Mollal sen şehirden çıkdıkta ne okurdun?* sorusuna verdiği *Kâfiye okurdum* cevabından anlayabiliriz.⁹

Fâzıl Paşa'nın yanında çok iyi bir tahsil gören Sâkıb Dede parmakla gösterilir hale gelmiş, Esrâr Dede'nin ifadesiyle, "*gerek fâzıl-ı müşârün ileyhden ve gerek intihâ dâ'iresiyle müste'îd olan taħarrîr-i fużalâdan telemmüz-i mâ-lâ kelâm u 'ulûm-ı nakliyye ve 'akliyye ve fûnûn-ı 'Arabîyyede taħsîl-i kadeħ u mu'allâ-yı siħâm idüp Elsine-i selâşede karz-ı şî'r ü inşâ-i nesre kâdir bir fâzıl-ı zevi'l-mefâhir olup ol dâ'ire-i 'azîmede müşârün bi'l-benân-ı 'ilm ü 'irfân...*" olmuştur.¹⁰

Fâzıl Paşa'nın yanında bulunduğu sıralarda Çehrin Seferi (1678)'ne katılır. Bu sefer esnasında kendisinde hasıl olan bir takım haller ve Derviş Hâc Muhammed Mevlevî adlı bir şahsın etkisiyle Mevlevîliğe ilgi duyar.¹¹ Hâlis Dede'nin belirttiğine göre, o ana kadar tarîkatler ve Mevlevîlik hakkında pek bir şey bilmeyen Sâkıb Dede, okuyup öğrenmeye başlar. Öncelikle Bursa'da Acem Ahmed Efendi (ö. 1120/ 1708)'den Farsça öğrenir.¹² Daha sonra "*Uşak üzerinden Mentese ve Hamîd ve Isparta havâlîlerinde tedrîs ve hem cevâmî'lerde va'z u tezkîr iderek Yalvac üzerinden dâru'l-himâye-i evliyâ olan medîne-i Konya'ya*" gider.¹³ Hâlis Dede'nin belirttiğine göre burada da değişik camilerde ve *Şerefü'd-dîn Câmiî'*nde vaaz etmiştir.

Konya'da nâmını işittiği bir *merd-i fâzıl ve kâmil-i mukemmel* kimse olan Elmalı Halil Efendi ile ilişki kurmak istemiş, O'nun *okur yazar sûretinde olan etrâk-i Konya'dan bîzâr* olup, Köseç Ahmed Dede (ö. 1191/1777)'ye mürîd olduğunu duyunca Sâkıb Dede de bu tekkeye girerek burada *Füsûs'* okumuştur.¹⁴ Görülüyor ki Sâkıb Dede tarîkat seçiminde oldukça temkinli ve bilinçlidir.

Akşehir üzerinden İstanbul'a dönerek Fatih Camii'nde altı ay kadar ders-i âmlık yapmıştır. Bu sırada kendisinde bir hastalık peydâ olmuş, İstanbul'daki tabiblerin çâre

⁷ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbi'l-Ma'nevî*. yk. 7a.

⁸ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbi'l-Ma'nevî*. yk. 7a-8a.

⁹ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbi'l-Ma'nevî*. yk. 7b.

¹⁰ Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevlevîyye*. MMİK No:1502. yk. 24a.

¹¹ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbi'l-Ma'nevî*. yk. 12b.

¹² Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbi'l-Ma'nevî*. yk. 14a.

¹³ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbi'l-Ma'nevî*. yk. 14b.

¹⁴ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbi'l-Ma'nevî*. yk. 16b.

bulamamaları üzerine kaplıca tedavisi için Bolu'ya gitmiştir.¹⁵

Tekrar İstanbul'a dönüşünde tarikat konusunda tercihinin yapmış olmalı ki Edirne'ye giderek Neşâtî Dede (ö. 1085/1674)'nin yetiştirmesi Seyyid Muhammed Dede'nin yanında çile çıkararak *Dede* vasfını alır.¹⁶ İstanbul'a dönüşte, Galata Mevlevîhânesi'nde Şeyh-i Ekrem Gavsî Dede (ö. 1109/1691-92)'nin hizmetine girerek, bir sene kadar Mesnevî-i Şerif telemmüz etmiş ve Riyâziye öğrenmiştir. Bu sırada Fasih Ahmed Dede (ö. 1111/1699), Nâyî Osman Dede (ö.1142/1729) ve Bâzarbaşı Nazîm (ö. 1139/1726) gibi devrin tanınmış şâir ve edibleri ile arkadaşlık yapmıştır.

Daha sonra, Nesîb Dede (ö. 1126/1714), Hasîb Dede (ö. 1132/1719), Lebîb Dede (ö. 1126/1714), Vehbî Dede (ö. 1112/1700) ve Müneccim Ahmed Dede (ö. 1113/1701) ile birlikte Mısır'a gidip, üç ay kadar Siyâhî Dede (1122/1710)'nin hizmetinde bulunmuştur.¹⁷

Tekrar İstanbul'a dönüp Galata Mevlevîhânesi'ne giren Sâkib Dede'nin, bu dönem hayatında önemli sayılabilecek bir durum söz konusudur. Hâlis Dede'nin belirttiğine göre, Beşiktaş Melevîhânesinde mukabelelerde bulunan Sâkib Dede, zaman zaman bu mukabelelere katılan ve Gavsî Dede'ye büyük bir muhabbeti olan¹⁸ dönemin padişahı, sultan IV. Mehmed (1648-1687) ile sohbetlerde bulunmuştur.¹⁹ Yine Hâlis Dede'nin belirttiğine göre, bu sebepten dolayı Müneccim Ahmed Dede'nin kıskançlığına uğramış ve seyahate çıkarak Edirne'ye gitmiştir. Bu seyahati esnasında Serez, Filibe, Selanik ve Bosna'ya gitmiş, bütün Rumeli'yi dolaşmış, Sefîne-i Nefîse'yi de bu sıralarda yazmaya başlamıştır.²⁰

Nihayet Sucu Mehmed Dede²¹ ile birlikte gerçekleştirdikleri Konya Seyahati'nde

¹⁵ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbî'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 18b.

¹⁶ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbî'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 20a ve Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. MMİK No:1502. yk. 24a.

¹⁷ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbî'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 20a ve Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. MMİK No:1502. yk. 24a.

¹⁸ IV. Mehmed'in "Gavsî Dede'ye kimse taarruz eylemesin" diye bir hatt-ı şerîf ihsan ettiği bilinmektedir. bkz. Sâkib Dede (1283). *Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyyân*. C. II. Mısır. 146 ve Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. MMİK No:1502. yk. 243a.

¹⁹ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbî'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 24b ve Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. MMİK No:1502. yk. 24a.

²⁰ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbî'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 26a.

²¹ Sâkib Dede, Kütahya Mevlevîhânesi şeyhliğine tayin edildiği Konya seyahatini daha soraki hayatında da kendisine yakın olduğu Sefîne. C. III. 113'te verilen biyografisinden ve Tufeyl'de pek çok yerde zikredilmesinden anlaşılan Sucu Mehmed Dede ile birlikte yapmıştır. MMİK 1502'deki Esrâr Tezkiresi'nin Sâkib Dede maddesinde kelime -herhalde eski harflerle yazılıştaki birbirine benzediği için- yanlışlıkla "Sabûhî" olarak yazılmış ve Esrâr Dede Tezkiresi ve Sabûhî üzerinde yapılan çalışmalarda da bu yanlışlık devam etmiştir. Halbuki 1054/1644-45 tarihinde vefât eden (kaynakların bir kısmında 1057 olarak verilen Sabûhî'nin ölüm tarihi için 1054 tercih edilir. (bkz. Mehmet Sarı (1994). *Sabûhî Ahmed Dede, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 27). Sabûhî

II.Bostan Çelebi (ö.1117/1705) tarafından 1102/1690 tarihinde Kütahya Mevlevîhânesi şeyhliğine tayin edilmiş ve Sâkîb Dede' nin hayatının 46 yıllık²² önemli dönemi başlamıştır. Sâkîb Dede'nin meşîhatine söylenen ve makta'ı

Çâl idüp târîhin ihvânü'ş-şafâ

Didiler ey şeyh-i şâhib-hâl-i mâ Sene: 1102.

olan tarih kıt'ası için Esrâr Dede ve Ali Enver, "ihvândan birisi söylemiştir" derken Sahîh Ahmed Dede, Sâkîb Dede'nin kendisinin söyleğini belirtmektedir.²³ Bu şiirin Dîvân nüshalarında yer alması da bu bilgiyi doğrulamaktadır. Ayrıca Sâkîb Dede bir gazelinde şeyh oluşunu şu şekilde dile getirir:

‘Âkıbet olduk müşâr-ı bi'l-benân-ı şeyh ü şâb

Ney gibi pür-şûr-ı sûz oldu ser-i meydânumuz (G. 71/14)

Sâkîb Dede'nin Kütahya'ya şeyh tayin edilmesinde Mevlevî kadınlarının ileri gelenlerinden Küçük Arif Çelebi (ö. 1421) ahfâdından Kâmile Hanım'ın kızı Hâce Fâtîma Hanım etkili olmuştur. Sâkîb Dede Kütahya'da kendisini evlatlık da edinen Fâtîma Hanım'ın kardeşi Hüseyin Ağa'nın kızı Havvâ Hanım ile evlenir.²⁴

Yirmi iki sene evli kaldığı Havvâ Hanım'dan sırasıyla Ayişe, Muhammed Muhlis, Halime, Ahmed Hâlis, Mahmud Hâmid, Ali Şakir ve Fatîma adlı çocukları dünyaya gelmiş ve bunlardan Ahmed Hâlis'ten başkası Sâkîb Dede'nin sağlığında vefat etmişlerdir.²⁵

Havvâ Hanım'ın vefatı (1122/1710) üzerine Nesîbe adlı bir hanımla evlenmiş, on yedi yıl evli kaldığı bu hanımdan da Hasan, Hüseyin, Abdurrahim ve Fatma adlı çocukları olmuştur. Hasan'ın dışındakiler gene Sâkîb Dede'nin sağlığında vefat etmişler. Üçüncü olarak Ümmühânî adlı dul bir hanım alan Dede'nin bu hanımdan Abdüsselâm, Rabia ve Selime adlı çocukları dünyaya gelmiştir. Abdüsselâm daha bebekken; Rabia ve Selime de Sâkîb Dede'nin irtihalinden

Dede'nin Sâkîb Dede'ye yol arkadaşlığı yapması düşünülemez. Zaten Esrâr Dede Tezkiresi'nin Süleymaniye Kütüphanesi Hâlet Efendi 109'daki nüshasında kelime "Sucu" şeklindedir.

²² Tarihlerden (1102-1148) 46 yıl olduğu anlaşılan Sâkîb Dede'nin şeyhlik süresi için Esrâr Dede "elli seneye karîb" (bkz. Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. MMİK No:1502. 24b), Fatin "elli sene müddet" (bkz. Fatin Dâvud (1271). *Hâtimetül- Eş'âr*. İstanbul. 39) ve Hâlis Dede "48 sene" (bkz. Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkibi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. 30b) demektedir. Seyyit Sahîh Ahmed Dede ise takvim şeklinde hazırladığı Mevlevîlerin hizmet ve vefat tarihlerine dair eserinde,tarihlerden çıkan rakamı (46) vermektedir. (bkz. Seyyit Sahîh Ahmed Dede. *Mecmû'atü't-Tevârihü'l-Mevleviyye*. MMİK No: 5446. yk. 27a).

²³ bkz. Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. MMİK No:1502. 24b; Ali Enver (1309). *Semâc-hâne-i Edeb*. İstanbul. 26 ve Seyyit Sahîh Ahmed Dede. *Mecmû'atü't- Tevârihü'l-Mevleviyye*. MMİK No: 5446. yk. 27a.

²⁴ Sâkîb Dede (1283). *Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyyân*. C. I. Mısır. 261 ve Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkibi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 45b.

²⁵ bkz. Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkibi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 104a ve Dîvân metni Tarihler kısmı.

dört yıl sonra vefat etmişlerdir.²⁶

Sâkib Dede'nin gelmesinden önce *makzûbe* bir halde olan Kütahya, Dede'nin sayesinde *mahmiye* haline gelmiş, çeşitli ilimler ve bilhassa Farsça okutulmaya başlanmış, edebî hayat canlanmıştır.²⁷

Kütahya Mevlevîhânesi şeyhliği sırasında 3-4 yıl kadar Karahisar (Afyon) âsitânesinin tevliyetine de vekâlet eden Sakıb Dede, Mevlevîler içinde önemli bir yere sahip olmuştur.²⁸ Bu yüzden etrafında pek çok insan toplanmış, daha sonra sırasıyla Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhleri olacak olan Ebubekir Dede (ö. 1189/1775) ve oğlu (Şeyh Gâlib'in mürşîdi) Nutkî Dede (ö. 1209/1794) Sâkib Dede'nin yanında yetişmişlerdir. Mevlevîler arasındaki etkisi kendisinden sonra da devam etmiş ve *Hânedân-ı Sâkibiyye* diye anılagelmiştir.²⁹

Sâkib mahlasını ne zaman ve nasıl aldığı hakkında bir kayda rastlayamadığımız Sâkib Dede, kendisiyle aynı mahlası kullanan ve aynı zamanda Mevlevî olan adaşı Kâtib-zâde Sâkib Mustafa ile karıştırılmıştır.³⁰

Tufeyl'de kişiliği ve yaşantısı hakkında söylenenleri şu şekilde özetleyebiliriz:

Kimseyi azarlamaz, çocukların hatalarını görmezlikten gelir, dervişlere son derece yumuşak davranır ve onlarla latîfeleşir, halk arasında medenî ve hoş davranışları gözlenmiştir.³¹

Yalnız ve hoşafsız yemek yemez, yemekde çorba olmasını istemiş. Limonlu pekmez şerbeti içer, uykudan ve yemekten sonra kahve ister, kahveyi suyu bol kahvesi az severmiş.³²

Çok cömert olan Sâkib Dede'nin cebinde hiç para bulunmaz, tütün kesesi orta malı gibi

²⁶ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 104b- 105a.

²⁷ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 121a.

²⁸ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 57a.

²⁹ Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. MMİK No:1502. yk. 25a.

³⁰ Şimdiye kadarki bilgilerimize göre, Dîvân edebiyatında "Sâkib" mahlasını kullanan beş şâir vardır.

1. Kâtib-zâde Sâkib Mustafa Efendi: İstanbullu. Dîvân efendisi. Reisü'l-Küttâb kelemi memurlarından birinin oğludur. Fevti: 1129-1130/1716-1717.

2. Enderûnî Sâkib Efendi: (ö. 1258/1842). Ankaralıdır.

3. Hakîm Sâkib Seyyid Mehmed Efendi: (d. 1149/1736, ö. 1269/1852). Ahıskalıdır. Saray etibbâsından ve müderris. Vefatında 120 yaşında imiş.

4. Süleyman Sâkib Efendi: (ö. 1275/1858). Karahisarlıdır. İhtisâb katibi. (bkz. Mehmed Süreyyâ (1308). *Sicill-i Osmânî*. C. II. İstanbul. 62-64 ve Nail Tuman. *Tuhfe-i Nâ'ilî*. Millî Kütüphanesi Yz. B. 6110).

Süleymaniye Kütüphanesi Nâfiz Paşa 870 numarada yer alan ve bizim Sâkib'a ait olan Dîvân nüshası Kâtib- zâde Sâkib Mustafa adına kayıt edilmiş ve aynı yanlışlık TYDK'nda ve MFA'nde de devam etmiştir.

³¹ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 77a.

³² Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 86b.

kullanılır, her gelen sarıp içermiş.³³ Bu rivayetlerden tütün içtiğini öğrendiğimiz Sâkıb Dede'nin cömertliğine bir örnek olmak üzere de, annesinden miras kalan beş kese altından sadece yüz kuruş alıp gerisini kardeşine bıraktığını söyleyebiliriz.³⁴

Dervişliği sırasında *sabun çuvalı* giyen Sâkıb Dede'nin şeyh olduktan sonra biri kürk olmak üzere üç kat elbisesi olmuş.³⁵

O'nun kişiliğine örnek olmak üzere, Hâlis Dede'nin anlattığı şu olaya bir göz atalım: Yeniçerilerin halka tasallut etmeleri üzerine şehrin ileri gelenleri bir çare bulmak üzere toplanırlar. Sâkıb Dede, kendileri gibi birinin üzerlerine salınması fikrini ileri sürer. Sırtlan Halil adında biri bulunur ve kendisine bir buyrultu verilerek, asayişi temin etmesi istenir. Hakikaten işe yarar ve Sırtlan Halil astığı astık, kestiği kestik biri haline gelir. Daha sonra, yeni gelen vali, Sırtlan Halil'i yaptıklarından dolayı sorguya çeker. Sırtlan Halil bu iş için buyrultu aldığını söylese de, eşraf bunu yalanlar. Fakat Sâkıb Dede, Sırtlan Halil'i bu iş için görevlendirdiklerini söyler ve Sırtlan Halil serbest bırakılır. Sâkıb Dede'nin bu hareketi, Sırtlan Halil'i çok etkiler ve tekkeye girerek derviş olur. Daha sonra da hacca giderek Hacı Halil Ağa diye anılmaya başlar.³⁶

Tekkeye her çeşit insan gelip problemler çıkınca kendisine bir takım kısıtlamalar getirmesi teklif edilir. Buna cevap olarak: “Tekkeler deniz gibidir. Nasıl denizde her çeşit mahluk bulunursa tekkelerde de her çeşit insan bulunur. Onu buraya gönderenin elbette bir dilediği vardır” der.³⁷

Kerametlerine örnek olmak üzere de pek çok kerametinin söylendiği Tufeyl'den bazı alıntılar yapalım:

“Çok kış olduğunda ‘Ya lodos’ diye seslenir, çok geçmeden havanın yumuşadığı görülürdü.”³⁸

Himayesine girdiği Fazıl Mustafa Paşa'nın çocuğu olmazmış. Sâkıb Dede'nin gelişinden birkaç yıl sonra Paşa'nın çocuk sahibi olması Dede'nin kerametine bağlanır. Gene, meydana gelen yangınların Paşa'nın konağına gelince durması, mahallede her evi saran tâun hastalığının konağa sirayet etmemesi Sâkıb Dede'nin kerameti olarak gösterilir.³⁹

³³ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbı'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbı'l-Ma'nevî*. yk. 118b.

³⁴ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbı'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbı'l-Ma'nevî*. yk. 36a.

³⁵ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbı'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbı'l-Ma'nevî*. yk. 27a.

³⁶ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbı'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbı'l-Ma'nevî*. yk. 116a.

³⁷ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbı'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbı'l-Ma'nevî*. yk. 117b.

³⁸ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbı'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbı'l-Ma'nevî*. yk. 114b.

³⁹ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkıbı'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbı'l-Ma'nevî*. yk. 33b

Sâkib Dede, Kütahya'daki hayatından memnundur. Kendisine İstanbul'dan teklifler gelip gitmesi söylendiğine, İstanbul'un fitne ve tefrikasından şikayet ederek, *inzivaya da çekilsen rahat bırakmazlar der.*⁴⁰ Kütahya'daki hayatıyla ilgili rivayetlerden birkaçı şöyledir:

Sâkib Dede, hükümet erbabına yaklaşmayı pek istemediği halde pek çok devlet adamı O'nunla ilişki kurmak istermiş. Mesela Menlikli Ali Paşa sürekli yanında bulunmak ister, sıkıntılarını O'nunla konuşarak giderdiğini beyan edermiş.⁴¹

Zalim, ceberrud bir vali gelse barınmaz, en fazla üç ay hükümet edebilirmiş. Hâlis Dede bunun menkabe olmadığını, Türk Ahmed Paşa ve Tamgacı Ali Paşa'nın buna örnek olduğunu söylüyor.⁴²

Hayatını teferruatlı bir şekilde vermeye çalıştığımız Sâkib Dede, 1148/1735 tarihinde vefat etmiş ve Mevlevîhâne'nin bahçesine defn edilmiştir. Sandukası, bugün cami olarak kullanılan Mevlevîhâne'nin camekânla ayrılan kısmında bulunmakla birlikte, ailesinden pek çok kimsenin mezar taşının bulunduğu bahçede kendisinin mezar taşına rastlayamadık.

Vefatına Şeyh Gâlib'in söylediği sekiz beyitlik tarih kıt'asının makta'ı şöyledir:

Mâtemin gûş eyleyüp Gâlib gürûh-ı 'âşîkân
Didiler târîh-i fevtin hây hatm-i Mevlevî⁴³

Sene: H. 1148.

⁴⁰ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkibi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 83b

⁴¹ Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkibi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 119a.

⁴² Ahmed Hâlis Dede. *Tufeylü Menâkibi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkibi'l-Ma'nevî*. yk. 119b.

⁴³ Muhsin Kalkışım (1994). *Şeyh Gâlib Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay. 148.

B. ESERLERİ

1. Dîvân:

Sâkıb Dede Dîvânı'nın beş yazma nüshası tesbit edilmiştir. Bunlardan en eskisi, şâirin ölümünden iki yıl sonra müellif nüshasından istinsah edilen MMİK No: 2408'deki nüsha, en hacimli ise Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No: 870'deki nüshadır.

Sâkıb Dede Dîvânı'nda, 37 kaside, 2 müsemmen, 5 müseddes, 2 tahmis, 165 gazel, 1 müstezad, 22 tarih, 48 rubâî, 61 kıt'a, 51 nazım ve 1 muammâ vardır.

Dört rubâîsini Farsça yazan Sâkıb Dede, kıt'alarından da dördünü Arapça, beşini Farsça yazmıştır.

Sâkıb Dede Dîvânı ile ilgili olarak, çalışmamızın "Sâkıb Dede Dîvânı'nın İncelenmesi" kısmında geniş bilgi verilmiştir.

2. Sefîne-i Nefise-i Mevleviyyân:

Sâkıb Dede'nin, Mevlânâ soyundan gelen çelebilerin, Mevlevî şeyhlerinin ve bu tarikat içerisinde isim yapmış kimselerin biyografilerini verdiği eseridir. Sâkıb Dede bu eseriyle, bilhassa Mevlevîler arasında önemli bir yer kazanmıştır.

Bilindiği gibi, Mevlevî tarikatinde, Mevlânâ devrinden başlayarak Mevlânâ ve O'na bağlananların biyografilerini vermek bir gelenektir.⁴⁴ Sâkıb Dede, bu eserlerin kendinden önce yazılanlarını dikkatle gözden geçirerek geleneğin en hacimli ve en geniş bilgi veren örneğini meydana getirmiştir. Üç cilt halinde tertib edilen eserin ilk cildinde, Menâkıbü'l-Ârifin'i takiben

⁴⁴ Bu geleneğe bağlı olarak meydana getirilen eserlerden Sâkıb Dede'ye kaynaklık edenler şunlardır:

1. Risâle-i Sipehsâlâr Be-Menâkıb-ı Hüdâvendigâr: Sipehsâlâr Mecdü'd-dîn Feridun'un Farsça eseridir. Mecdü'd-dîn, Alaaddin Keykubat'ın başkomutanıdır. Mevlânâ'ya kırk yıl hizmet etmiş ve sohbetlerinde bulunmuştur. Eser, Mevlânâ' dan, babasından ve halifeleriyle müridlerinden bahseder.

Eser, Karahisar Mevlevîhânesi şeyhi Mehmed Reşid Çelebi tarafından Türkçeye çevrilmiştir. (bkz. İstanbul Kütüphanesi TCYK, 506). Aynı eseri, Ahmed Avni Konuk (ö. 1938) *Menâkıb-ı Hazret-i Mevlânâ Celâleddin Rûmî* adıyla Türkçeye çevirmiş ve bu eser 1331/1913'de İstanbul'da basılmıştır. Bir de Midhat Bahârî'nin tercümesi vardır. O da 1913'te İstanbul Selânik Matbaasında basılmıştır.

Eserin yazma nüshaları, Millet Kütüphanesi Emîrî, şer'iyye No: 1118 ve Ankara Milli Kütüphanesi Yazmalar Böl. No: 104'dedir.

2. Menâkıbü'l-Ârifin: Eflâkî Ahmed Dede'nin 754/1353'te tamamladığı Farsça eseridir. Mevlânâ, Şems-i Tebrîzî, Selahaddin, Hüsameddin, Sultan Veled, Ulu Arif Çelebi, Emir Abid Çelebi ile bunların çocukları ve halifeleriyle ilgili çeşitli bilgiler verilmiştir. Mevlevîler arasında büyük ün kazanmış olan bu eserin birçok çevirileri vardır. Tahsin Yazıcı'nın "Ariflerin Menkıbeleri" adlı çevirisi ve incelemesi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1953'te, TTK tarafından 1961'de, Remzi Kitabevi tarafından da 1987'de iki cilt olarak yayınlanmıştır.

Sevâkıbü'l-Menâkıb: Abdü'l-Vehhâb İbn-i Celâleddin Muhammed Hemedânî' nin *Menâkıbü'l-Ârifin*'i kısaltarak tekrar yazdığı Farsça eseridir. Tahsin Yazıcı'nın bilgiler verdiği bu eserin çevirileri için bkz. İstanbul Kütüphanesi TCYK, 470-518.

kendi devrine kadar olan çelebilerin; ikinci ciltte, çeşitli tekkelerde şeyhlik yapanların; üçüncü ciltte ise Mevlevîler arasında ün kazanmış dervişlerin biyografileri yer almaktadır.

Sâkib Dede, bu konuda kendisine kaynaklık eden eserlerin yanında sözlü kaynaklara da yer vermiştir.⁴⁵ Bu durum eserini zenginleştirmekle birlikte, bilginin sihhatsızlığını de beraberinde getirmiştir.⁴⁶ Ayrıca eserin belli bir zümrenin varlığını ispat amacıyla kaleme alındığı da göze çarpar. Bu yüzden dikkatle kullanılması gerekmektedir. Son derece ağır ve ağdalı bir üslupla yazılan bu eser için Bursalı Mehmed Tahir, "Vehbî'nin izindedir" demektedir.⁴⁷ Bu özelliği ve yukarıda sayılan sakıncalarına rağmen eser, Mevlevîlik ve kültür tarihimiz için önemli kaynaklardan biridir. H.1283-M.1866 tarihinde Mısır' da Matbaa-i Vehbiyye'de üç cilt halinde basılmıştır.

Sâkib Dede, eserinin mukaddimesinde, Besmele'den sonra *Hamd-i nâ-mahdûd-ı 'ale'd-devâm ve şükr-i ğayr-i ma'dûd-i bilâ ihtimâm...* diye başlayarak Allâhü Teâlâ'ya hamd ü senâ eder. Secili bir şekilde Allah ve Rasûlünü över. Kendisine kaynaklık eden eserlerin yazarlarına da övgü dolu sözler söyledikten sonra kendisini, *bende-i kemîne-i vesâ'il-i Hudâ ve sâ'il-i râh-nişîn-i şâhân-ı ma'nâ* (Allâh'ın vesîlelerinin hakîr bendesi ve mânâ şahlarının yolunda giden) diyerek över.

Bundan sonra gelen, Vesâtat-i elsine-i şikât-i rivâtle hızâne-i hayâlinde dest- dâde-i cem'iyet olan 'acâyib-i havâriğ ve ğarâyib-i bevâriğ dîbâce-zîb-i elvâh-ı iltifât ve havâşî-nigâr-ı sahâ'if-i işbât olmak nigâr-ı tereddüd ü inkâr ve sebep-i saykal-i merâyâ-yı kulûb u 'avârîz-ı i'vicâh-ı tîbâ'-ı keselândan sened-i selâmet-i kavâlib-i kullâb-ı şayd-ı kavâbil ve mihekk-i kullâb-ı şînâ'at-i evâ'ildür diyü şu'b-i uşûl-i 'aşare-i kâ-milenüñ rûsûm-ı ezhâr-ı kemâlât ve nuķûş-ı eşmar-ı kerâmâtı ile meşhûne-i menķabe-i men'atü't-tertîbî zeyl-i Menâķibü'l-Ârifin ve tekmile-i Şevâķbü'l-Menâķib olmak ümîdiyle yâdigâr-ı ihvân-ı şafâ ve dest-âvîz-i hullân-ı vefâ ve mevsûm Sefîne-i Nefîse idüp... sözlerinden de eserinin ismini, ne için yazdığını ve sözlü bilgilere de yer verdiğini anlıyoruz.

Daha sonra eserini üç cilt halinde tertîb ettiğini belirterek isimlere geçer. 268 sayfa olan I. ciltte, Menâķibü'l-Ârifin'in bittiği tarihten kendi zamanına kadar Konya'da Mevlânâ dergâhına şeyh olan çelebilerin hal tercemeleri yer alır. Bu kısma Karahisar ve Kütahya Mevlevîhânelerinin kurucuları olan ve ana tarafından Mevlânâ soyuna mensub bulunan çelebilerin hal tercemeleriyle başlar. Sâkib Dede, bu cildin sonunda Mevlevî kadınlarının ileri gelenlerinin hal tercemelerine de yer verir.

Başında evliyâ-yı kirâmın övüldüğü ve Arapça bir duanın yer aldığı 233 sayfalık II. ciltte, muhtelif tekkelerde şeyhlik yapan Mevlevîlerin biyografileri yer almaktadır.

III. cildin başında da gene evliyâdan bahisle övgü, dua ve niyaz yer alır. 146 sayfa olan

⁴⁵ Sâkib Dede. *Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyyân*. C. I. 2.

⁴⁶ A. Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik* adlı eserinde Sefîne'nin bu yönüne bizzat dikkat çekerek "sıkı bir tarihî tankide başvurmaktan" faydalanılmasına imkan olmadığını belirtir. "Sefîne'yi Tenkid" diye ayrı bir başlık da koyarak eserdeki tarihî tutarsızlıkları ortaya koyar (15-16 ve 111-114).

⁴⁷ Bursalı Mehmed Tâhir (1975). *Osmanlı Müellifleri*. C. I. İstanbul. 179.

bu ciltte, Mevlevîler arasında isim yapmış 78 dervişin biyografisi yer alır.

Uzunca bir duanın yer aldığı hâtimedede Sâkıb Dede, eserinin Eshâb-ı Kehf ve Süleyman kıssaları gibi hem uhrevî hem dünyevî olduğunu belirterek, onlar gibi sürekli okunmasını arzu eder ve bitirir.

III. cildin sonunda, basıldığı matbaanın sahibi Mustafa Vehbî' nin, eserin Gelibolu tekkesi şeyhi Azmi Efendi'nin teşviki ve yol göstermesiyle, Mısır Meclis-i Ahkâm âzâsından Mehmed Arif Paşa'nın maddî yardımlarıyla basıldığını belirten yazısı yer almaktadır.

En sonda ise Nâ'ilî (ö. 1293/1876)'nin eserin basımına yazdığı tarih kıt'ası yer almaktadır. Bu kıt'anın makta'ı şöyledir:

Nâ'ilî söyledi târîhini ma'nen Sâkıb
Kıldı deryâ-dili bi't-ṭab'-ı Sefnem pür-cûş

Sene: H. 1283.

C. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Sâkıb Dede'nin edebî kişiliğine etki eden en önemli unsur tarikâtidir. Hayatını anlatırken de belirttiğimiz gibi Sâkıb Dede, düzenli bir medrese tahsili gördükten sonra bilinçli bir şekilde Mevlevîliği kendine tarikât olarak seçmiştir. Bu, O'nun açısından iyi bir durum olmakla birlikte, bir ikilik içinde kalmasına da sebep olmuştur. Bu ikiliği ortaya koymazdan önce, buna sebep olabileceğini düşündüğümüz Mevlevîlik içinde meydana gelen iki neşve üzerinde duralım.

Bilindiği gibi Sultan Veled (ö. 712/1312) zamanında bünyeleşip yayılmaya başlayan Mevlevîlik içerisinde iki çeşit insan tipiyle karşılaşırız. Bunlardan biri bâtınî bir karakter arz ederek şer'î kayıtlardan uzak bir görüntü sergiler. Diğeri ise, aşırılıklardan kaçınarak bağlı bulunduğu dinin kurallarına göre yaşamayı düstûr edinmiştir. Bu iki insan tipi zamanla Mevlevîlik içerisinde *Şems Kolu* ve *Veled Kolu* diye anılan bir ikilik, diğeri bir deyişle iki ayrı kabul ve gidiş meydana gelmesine sebep olmuştur. Şeyh Gâlib, Sultan Veled'in Şems'e intisâb etiğini hatırlatıp *Şems, başımı Mevlânâ'ya verdim, sırrımı Sultan Veled'e demiştir. Artık Veled yolunun Şems'e aykırı olması nasıl düşünülebilir. Amma birçok defa söylediğimiz gibi, meslekler ve meşrebler çoktur*⁴⁸ diyerek bu ikiliği reddederken ikrâr eder. Esrâr Dede'ye göre de Mevlevîler iki yoldan giderler. Bir kısmı, cezbe ve aşkla görünür; bir kısmı, aşkın her hali edebdir mazmununa uyar, şeriat kisvesine bürünür. İlk yola gidenler, Mevlânâ'nın dîvânından faydalananlardır. İkinci yolu tutanlar, Mesnevî'yi rehber edinenlerdir. Fakat her ikisi de aynı gerçek ışığın ışığıyla ışıklanırlar.⁴⁹ Ele alış ve kabul ediş şekli ne olursa olsun bu yolda iki çeşit sâlik'in olduğu ortadadır ve görüldüğü gibi, Esrâr Dede, bu iki neşveyi birleştirmektedir. Sâkıb Dede de bunu bizzat eserinde uygulama halinde ortaya koyar. Mevlevîliği,

⁴⁸ Şeyh Gâlib. *E's-Sohbetü's-Sâfiyye*. Üniversite Kütüphanesi Arapça Yazmalar No: 3408. yk. 7a-b.

⁴⁹ "Sabûhî". *Esrâr Dede, Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. MMİK No: 1502.

Nefy ü işbât-ı vücûda oldur üslûb-ı hâkîm
Şulh-ı beyn-i "lâ" vü "illâ" dur ıarîk-ı mevlevî (K. 12/30)

şeklinde tarif eden Sâkib Dede, bir taraftan Hulafâ-i Râşidîn'i överken diğer taraftan Oniki İmam'a medhiyeler düzer (Kasîdeler 6). Sefîne'den ve oğlu Hâlis Ahmed Dede'nin eserinden bize akseden yaşantısı itibariyle dini bütün bir karakter sergilerken şiirlerinde içkiden ve işretten çokça söz eder, rindliği özendirme çabası içinde olduğu gözlenir.

Devr eyledükde şubh u mesâ itme şefkat it
Sâkî ayađuñı ser-i rindândan cüdâ (G. 3/8)

Gördükde rûy-ı câmı şikest eyle tevbeyi
Mânend-i rûy rûy ü riyâ muhkem istemez (G. 70/14)

Keştî-i meyle bulur sâlik selâmet sahilin
Dilber-i 'aşık-küş ü tûfân-dem devrânıdır (G. 47/9)

Çalma zühd-i huşk ile ser-germ-i câm-ı cezbe ol
Vecd ü hâlet pîr iseñ bernâ ider ider âhır seni (G. 165/5)

Nakd iken'ayş-ı hoş-ı câm-ı şafâ-yı vaqtüm
Çeşme-i huşk-i emeldür baña Kevşer didüğüñ (G. 116/6)

Meşreb farklılığını,

Bir degüldür her kesüñ meşreb-i keyfiyyeti
Bülbülüñ gül câm-ı pür-meydür Cemüñ âyînesi (G.159/6)

şeklinde dile getiren şâir, sözünü ettiğimiz neşvelerin temsilcileri durumunda olan Sultan Veled ile Dîvânî Mehmed Çelebi'den, Dîvânî'nda muhabbetle ve aynı ağırlıkla söz eder. Dîvânî'nda yer alan iki tahmisten birinin Sultan Veled'in, diğerinin Dîvânî Mehmed'in gazeline yazılması da tesadüf olmasa gerektir (Musammatlar 8-9).

Sâkib Dede'nin Mevlevîlikle ilişkisinde diğer Mevlevî şâirlere nazaran bir farklılık gözlenir. Sanki o bu tarikatin savunuculuğunu üstlenmiş gibidir. Bu zümrenin varlığını ve üstünlüğünü ispata yönelik çabası, eserinin bütününden çıkan en önemli sonuçtur. Sâkib Dede, sanatı bir vasıta görmüş, şiirlerinde bütün gücüyle Mevlevîliği işlemeye çalışmıştır. Bu yüzden çok uzun şiirler söylemiş ve büyük çoğunluğunu da Mevlevîlik ve Mevlevîlerden bahisle bitirmiştir.

Bu uzun söyleyiş, Sâkib Dede'nin edebî kişiliği ile ilgili diğer önemli hususiyeti teşkil eder.164 beyite ulaşan kasîdeleri ve ortalama 19 beyitlik gazelleri ile devrinde pek rastlanılmayan bir özellekle karşımıza çıkar. Bilindiği gibi Dîvân edebiyatının kuruluşunda Nesîmî ve Ahmedî gibi şâirlerde rastlanan bu uzun söyleyiş, daha sonra terkedilmiş ve 17. yüzyıla gelindiğinde artık gazelin beyit sayısı -kesin bir kural olamakla birlikte- 5 olarak kabul

edilmiştir.⁵⁰

Sâkıb Dede'nin şiirlerinin incelenmesinden ortaya çıkan diğer bir özellik de *zâhid*'le olan kavgasıdır. Rind-zâhid çatışması hemen hemen bütün Dîvân şâirlerinde görülür. Fakat Sâkıb Dede, burada da farklı bir durum ortaya koyar. Hemen hemen bütün şiirlerinde bir fırsatını bulup zâhide çatar. *Vâiz* redifli bir gazel de yazmıştır. Sâkıb Dede'nin bu konudaki aşırılığına, yaşadığı devirde aktif hale gelen tarikât ve tekkelere yapılan saldırıların sebep olduğunu söyleyebiliriz.

III. Murad zamanında Kadızâde (ö. 1045/1635) ile başlayan dinde reform hareketleri, daha sonra süistimale de uğrayarak çıkırından çıkmış ve bilhassa Vani Mehmed (ö. 1097/1685) ile devletin resmî politikasına da etki ederek raks ve semâ' yasak edilmiştir. Sâkıb Dede semâ'ın yasak edilişi üzerine bir haftada bin kişiye yakın Mevlevî'nin öldüğünü, bir kısmının da seyahate çıktığını söyler. Buna paralel olarak dergâh vakıflarına el uzatılmış, çelebilere verilen Kudüs pâyesi kesilmiş, Sultan Veled ve Karatay medresesi müderrislikleri medreseden yetişen alimlere verilmiştir. Sâkıb Dede'yi Kütahya Mevlevîhânesine şeyh tayin eden II. Bostan Çelebi Kıbrıs'a sürülmüş, kırk gün sonra affedilip makamına dönebilmiştir.⁵¹ Yetişme çağında cereyan eden bu olaylar Sâkıb Dede'yi derinden etkilemiş olmalı ki, ait olduğu zümrenin savunuculuğunu üstlenmiş, tepkilerini şiirlerinde şöyle dile getirmiştir:

Olurdu kâbil-i inkâr da'vi-i şûfî
Şehâdet itmese rûy ü riyâ pey-ender-pey (G. 157/16)

Vâ'iz giderse minberini şaklasın Hudâ
El-hâk bulunmaz ol kadar a'lâ yerin tutar (G. 48/21)

Vâ'iz virürse zümre-i rindâna derd-i ser
Bir gün anuñ da cânına renc-i sefeh yeter (G. 31/6)

Olup gendüm-nümâ-yı cev-fürûş-ı bî-riyâ vâ'iz
Yürütdi zîr-gâh-ı halka âb-ı mâcerâ vâ'iz (G.98/1)

Vâ'iz ne girdi destüñe men'-i piyâleden
İtdüñ harîş-i bâde bizi hey 'azîz hey (G. 161/8)

Zâhid ve temsil ettiği görüşe karşı fikirlerini bu şekilde dile getiren Sâkıb Dede'nin tasavvufa bakışını ve tasavvufî düşüncelerini ortaya koyan beyitlerden birkaç tanesi ise şunlardır:

⁵⁰ bkz. Haluk İpekten (1985). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri*. Ankara. 24; Cem Dilçin. "Dîvân Şiirinde Gazel". *Türk Dili*, Türk Şiiri Özel Sayısı II: 187.

⁵¹ Sâkıb Dede. *Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyyân*. C. I. 180-192.

Bî-edeb şâfi-‘ayâr olmaz taşavvuf şûfiyâ
Mâye-i iksîr-i tehzîb-i hâşâ’ildür edeb (G. 5/30)

Sîrete şûret meger sîmâ imiş
Bâtına zâhir ‘aceb îmâ imiş

Olmayan râz-âşinâ-yı kâf u nûn
Fi’l ü kavlinde hebâ-peymâ imiş

‘Ayn-ı vâkı’dür cemî‘-i vâkı‘ât
İkisin bir görmeyen a‘mâ imiş (G.84/1-4-5)

Sâkib Dede, Nâbî (ö. 1142/1712)'nin hikemî tarz'ına uyan şiirleriyle de dikkati çeker. Uzun süren şeyhliğinin de etkisi ile hikmetli söz söylemek, nasihat vermek O'nun şiirlerinde en çok göze çarpan unsurlardandır. Şiirlerinden tamamı nasihat ve hikmetli söyleyişe ayrılmış olanları (Kasîdeler: 21) olduğu gibi, değişik konuların ele alındığı diğer şiirlerinin pek çoğunda da nasihat vermekten kendini alamaz. Bu doğrultuda söylemiş olduğu "hizmet" redifli kasîdesi devrinde de çok beğenilmiş ve O'ndan bahseden kaynakların hemen hepsinde yer almıştır.⁵² Bu konuda Ali Enver şöyle demektedir: *Hıdmet redifli bir muṭavvel kasîdelerinde gördüğüm şu*

Gelmez kişinüñ rütbesine şemme-i noṣṣân
Mâlen beden en itmeden aḥbâbına hıdmet

*beyti bûriyâ-yı ihtizârda envâ‘-ı mezellet ve sefâlet içinde yatan benî nev‘ini görüp de ağızına bir yutum su aḳıtmayan gençlere güzel bir naşîhat-i ḥakîmânedür”.*⁵³

Bu yüzden O'nun bu anlamdaki şiirlerini bir taklid olarak değerlendirmemek gerekir. Şiirimizde *misra-ı berceste* denen ve atasözü gibi dillerde dolaşan şiirlere örnek olabilecek pek çok söyleyişin sahibidir. İşte birkaç örnek:

Olinca ḥall ü ‘ıkd üslûb-ı ḥikmet üzre ‘âlemde
Yeter vehm-i siyâset zâbiṭe zencîre yer ḳalmaz (G.74/9)

Mâbeyne tefrîḳa giremez bir ṭarîḳ ile
Yek-reng olinca meşreb ü aḥterde âşinâ (G. 2/8)

Ne ḥâcet ḥod-nümâya meşrebi âyîne-dâr itmek
Kişi kendin ki rüsvâ eyleye teşhîre yer ḳalmaz (G. 74/14)

⁵² Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu‘arâ-yı Mevleviyye*. MMİK No:1502. yk. 25a ; Safâyî. *Tezkire*. Süleymâniye Kütüphanesi Es‘ad Efendi 2549. yk. 51a; Sâlim (1315). *Tezkire*. İstanbul. 197; Fatin (1271). *Hâtîmetü'l-Eş‘âr*. İstanbul. 38; Bursalı Mehmed Tâhir (1975). *Osmanlı Müellifleri*. C. I. İstanbul. 179.

⁵³ Ali Enver (1309). *Semâ‘-ḥâne-i Edeb*. İstanbul. 26.

Gedâya çeşm-i naḥvetle baḫan şâhuñ bugün Şâkıb
 ‘Aceb fikrine gelmez mi yarın yeksân-ı ḫâk olmak (G.106/9)

Dînî nasihatlerinde oldukça mülayimdir. Katı ve mutaassıb olmamak; ümitvâr olmak gerektiğini vurgular:

Semâ^c-ı mevlevî olmazdı ḫâlâ şâhib-i nevbet
 Ta‘aşşub olsa ehl-i şoḫbet-i pârîne melḫûz (G. 97/18)

Verâ-yı zâhrına itmiş behiştî ağzına almaz
 ‘Azâb ile girür serd-i kelâma dâ’imâ vâ’iz (G. 98/4)

Günâh-ı müddetü'l-‘ömri ki bir âh eyleye berbâd
 Ne lâzım iltizâm-ı tevbe-i şubḫ u mesâ bir bir (G. 57/13)

Bu şekilde çoğunlukla didaktik özellikler taşıyan şiirlerin sahibi olan Sâkıb Dede, zaman zaman fikirlerini duygu plânına yüceltmeyi başarmıştır. Samimi ve bir coşku halinin terennümü niteliği taşıyan şiirlerinde lirik bir hava görmek mümkündür. O'nun,

Rakşa gelsün müjde câm ikbâl-i Cem devrânıdur
 Nevbet-i idbâr geçdi def^c-ı ğam devrânıdur (G. 47/1)

Çekildi âsumâna jâle gülşenden idüp hicret
 Görince ‘andelîbüñ raġmına gül ḫâra bend olmuş (G. 89/4)

Her seḫer kim zülf-i müşġînün güzel silker döker
 Naḫl-i ‘ömr-i ‘aşıkı bâd-ı ecel silker döker (G. 44/1)

gibi beyitleri Bâkî ve Nedim'i aratmaz.

‘Aceb mi ḫâr-ı dîvârı olursa gül-bün-i irşâd
 Muḫaddes ravza-i neşv ü nemâdur mevlevî-ḫâne (K. 19/50)

Ḥaṭṭ-ı bahâr-ı siyeh gülşen-i feyz-i tâze
 Deste-ber-deste aña sünbül-i ra‘nâdur zülf (K. 34/14)

beyitlerindeki *duvar gülü* ve *sünbül-i ra‘nâ* gibi sık rastlanılmayan orijinallik-lerin sahibi olan Sâkıb Dede;

Bileydi bülbül eger yâr-ı nâzenîn kimdür
 Gül-i dü-hefte için itmez idi ḫâra niyâz (G.70/17)

Dem-be-dem eşkin revân âhın vezân itmektedir
 Olmasun gönlüm gibi bir âfete mâ’il çerâġ (K. 31/26)

Gâh iltifât ü gâh teğâfûl ider o şûh
Müşkil budur ki bendesin ister hem istemez (G. 71/16)

beyitleri gibi güzel, sağlam, sade ve aruzun başarıyla uygulandığı söyleyişlerin de nâzımıdır.

Zaman zaman,
Teshîr-i râstâna elif kâmetüñ yeter
İmdâd-ı lâm-ı turre vü mîm-i fem istemez (G.71/9)

Olmayan râz-âşinâ-yı kâf u nûn
Fi'l ü kavlinde hebâ-peymâ imiş (G. 84/4)

beyitlerinde görüldüğü gibi kelime oyunları yapan Sâkib Dede, alliterasyon, iktibas ve telmîc sanatlarına örnek olacak beyitlere sıkça yer verir:

Bâl ü perdür pertevi pervâne-i pür-sûzına
Pîş-i pâyında çerâğ-ı çeşm-i hayrândur semâc (K. 11/50)

Pâdişâhâ şemc-i sensin ceyn-ı cemc-i vahdetüñ
Nûr-ı çeşm-i kün fekân'dur âfitâb-ı fitratuñ (M. 1/4)

Atasözü, deyim ve halk söyleyişlerini ancak örnek teşkil edecek kadar kullanır.

Perde-i çeng ü rebâb u erğanûnı refc ile
cûd u şeş-târuñ çıkarmış ipligin bâzâra def (K. 26/6)

Gördüğince dir imiş şeyh-ı ridâ-dârı şûh
Boynu bağılu cigeri dağı esîrüm geldi (G. 162/8)

Zaman ve zamânedен şikâyet, sevgiliye bakış tarzı, aşk, âşık, ağyâr, iyiye rağbetin olmayışı v.b. konularda diğer şâirlerle benzeşen Sâkib Dede'nin edebî kişiliği ile ilgili özelliklerden en önemlisi de devlet adamlarına medhiyye yazmayı, şiir sunmayıdır. Sâkib Dede, bu tür ilişkilerden elde edilen menfaatlerin el etek öpmeye dayalı olduğunu vurgulayarak bunu yapmamak gerektiğini, çünkü her ne olursa olsun bir eserin hak ettiği değeri bulacağını savunur:

Ahbâb-ı aşrdan kim iderse ümîd-i luţf
Rehn eylesün dü-destini dâmâna şimdiden (G. 138/14)

İtmez sipihre devlet için Şâkib ilticâ
Mülk-i fenâda pâdişâhâne gelür gider (G. 40/22)

Zâtında müselleme gerek âşâr ki elbet
Zu'm ehline rağmen felek eyler anı mergûb (G. 7/13)

Sâkib Dede'den etkilendiğini söyleyebileceğimiz şâirler arasında Esrâr Dede ve

Şeyh Gâlib başta gelir. Sâkıb Dede'yi tezkiresinde övgü dolu sözlerle detaylı bir şekilde tanıtan Esrâr Dede, iki rubâ'îsinde O'ndan şu şekilde söz eder:

Şeyhüm reh-i mevlevîde Gâlib oldu
 Feyz-i nefesi 'âleme vâhib oldu
 ESRÂR egerçi bî-nevâdur ammâ
 Bir çâker-i hânedân-ı Şâkıb oldu⁵⁴

Dil gevher-i feyze oldu ammâ tâlîb
 Bî-çârede âşâr-ı hevâ pek Gâlib
 Geldi der-i hânedânına ağlayarak
 Luţfeyle amân ey cenâb-ı Şâkıb⁵⁵

Sâkıb Dede'nin ölümüne sekiz beyitlik bir tarih kıt'ası yazan (bkz. Sâkıb Dede'nin Hayatı) Şeyh Gâlib de Sâkıb Dede'nin yanında yetişen Nutkî Dede'den feyz alması dolayısıyla etkilenmiştir diyebiliriz. Ayrıca, *lezîz*, *ayak basmış*, *vâiz* ve *pey-ender-pey* redifli gazellere her iki şâirin dîvânında da rastlanır.⁵⁶

Sâkıb Dede, İstanbul'dan uzak kalışı ve sanatı bir vasıta görmesi sebebiyle popüler olmamakla birlikte meziyetleri olan bir şâirdir. Bunca uzun yazmayı sanat gayesi gütseydi belki de sıkça sözünü ettiğimiz şâirlerden olurdu. O'nun şu beyti sözlerimize hak verdirecek mahiyettedir:

Meylümüz ancak şarâb u şâhid-i maţbû'adur
 Şâkıb itmişdür tabî'at intihâb-ı ârzû (G. 142/25)

Bu kısım ile ilgili sözlerimizi, Sâkıb Dede'nin dîvânının tertibine dair söylemiş olduğu ve gazellerin 9. sırasına koyduğumuz Hâtime' nin makta'ıyla bitiriyoruz:

Dil-nişîn-i Hüsrevân-ı mülk-i nazm olsa revâ
 ŞÂKIB itdük midhatinde cem'-ı dîvân-ı garîb (G. 9/18)

⁵⁴ Esrâr Dede. *Dîvân*. Süleymâniye Kütüphanesi. Hâlet Efendi Mülhak. No: 162. yk. 130b.

⁵⁵ Esrâr Dede. *Dîvân*. Süleymâniye Kütüphanesi. Hâlet Efendi Mülhak. No: 162. yk. 25b.

⁵⁶ bkz. Gâlib Dede. *Dîvân*. Süleymaniye Kütüphanesi Hüsrev Paşa No: 550/I.

SÂKIB DEDE DÎVÂNI'NİN İNCELENMESİ

Edebiyat tarihimize 5689 beyitlik hacimli bir dîvân miras bırakan Sâkib Dede'nin Mevlevîlik ve kültür tarihimiz için büyük önem taşıyan Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyyân adlı eseri aid olduğu kısımda incelenmiştir. Biz burada O'nun Dîvânı'nda yer alan şiirlerin nazım şekillerine ve muhtevasına eğilmeye çalışacağız.

Kasîdeler:

Sâkib Dede Dîvânı'nda ikisi tarih olmak üzere 37 kasîde vardır. Bunların pek çoğu Mevlevîlik ve Mevlevîlerle ilgili medhiyyeler olup kasîde nazım şekline aid düzen ve ölçülere uymaz. Genel özelliği olan uzun yazma alışkanlığını kasîdelerinde de görürüz. 99 beyitlik münâcât ve 164 beyitlik na't ile nadir rastlanabilecek bir durum ortaya koyar

Dîvânına, nazım nazım şekliyle yazdığı Besmele, Hamdele ve Salvele'ye dair 37 bendden müteşekkil bir mukaddime ile başlayan Sâkib Dede, bu yüzden Tevhîd yazma ihtiyacı duymamış ve kasîdelerine Münâcât ile başlamıştır (Kasîdeler: 1). Tamamı dua olan bu 98 beyitlik münâcâtında Allâhü Teâlâ'dan aklına gelebilen her şeyi istemiş, 64. beyitte,

Ciger tâ key kebâb-ı sîh-ı istiğfâr ola yâ Rab

Ĥabîbüñ 'ışkına ol teşneyi sîr-âb-ı gufrân it

diye başlayarak takib eden altı beyitte Hz. Peygamberi övmüş, sonra birer beyitle Dört Halife'den bahsederek, O'nların özellikleri doğrultusunda kendisi için niyazda bulunmuştur. 75. beyitte kendini 14 Ma'sûmun hizmetine vakf etmeyi isteyen şâir, 77. beyitte Âl-i Abâ hüznüyle daima hüzünlenmeyi istediğini belirtir. İki cihanda mesut olmak, Şeytan'ın şerrinden korunmak, tahkîki iman sahibi ve Mevlevîlik yolunda mürid olmak gibi isteklerle bitirir.

H. ve İ. nüshalarında en sonda, M. ve N. nüshalarında tarih kıt' alarından sonra gelen ve belli bir yapıya uymayan 40 beyitlik ikinci münâcât (Kasîdeler: 2)'tan sonra Peygamber Efendimize yazmış olduğu na't'ler gelir.

Sâye-nâme-i Seyyidü'l-Kevneyn adını taşıyan birinci na't, müstakil bir şiir havası taşımakla birlikte kasîdeler arasına koymayı uygun bulduk. Bu şiirinde değişik bir yol izleyen şâir, *sepîde-dem* ve *sefid ü surh* kelimeleriyle başlayan sekizer beyitlik iki bölümü giriş yapmıştır. Hz. Peygamber'in özellikleri doğrultusunda nasihatlerde bulunduğu beyitlerden sonra, 53. beyitte,

Ser-i 'ibâduñ İlâhî o sâyesüz itme

Ĥoparma başumuza şad-ı kıyâmet-i maḥzûr

diyerek tekrar Hz. Peygamberin özelliklerini, mucizelerini sıralamaya ve övgüye başlar. Kaleminin Hz. Peygamberi anmayı vazife edinmesini isteyen şâir, rasüller şâhının senasını eden nazımın alemde meşhur olmaması için bir sebep olmadığını belirtir. Sonunda da,

Hemîşe sâye-nişîni olup şafâ üzre

Şabâ gibi ola gerd-i keder-güşâsı debûr

diyerek bu 99 beyitlik şiirini bitirir.

Kasîdelerin dördüncüsü olan ikinci na'tine,

Ayâ şehen-şeh-i mülk-i لولاك لى لعمر ك

Tamâm-ı ‘acz ile rû-mâl-i der-gehüñ

şeklinde Nef’ice bir edâ taşıyan ve iktibas sanatının yer aldığı nesib ile başlayan şâir, girizgâhdan sonra 6. beyitte medhiyeye başlar. Edeben fahriyye'yi terkederek 16. beyitte,

Şehâ şehâbe-i sâyeñ ki bende-perver ola

‘Aceb mi ümmetüñ içre bulunmasa gam-nâk

diyerek duâ'ya başlar ve 20 beyitlik na‘tini bitirir.

Üçüncü nat de ikincisine benzer bir mahiyettedir. Bundan sonra dîvânın en uzun şiiri olan 164 beyitlik, sırasıyla Hz. Peygamber, Dört Halife ve Oniki İmamın övüldüğü şiir gelir. Burada şâir, İslamın ilk devrini, Oniki İmama bakışını ve özelliklerini özetlemiş gibidir. Hemen arkasından gelen mersiyye türündeki tek kasîdesini *Sultânü’ş-Şühedâ* dediği Hz. Hüseyin için yazmıştır. Girişte içten bir duygusallığın hakim olduğu karamsar ve kötü bir halin tasvirinden sonra 9. beyitte,

Ne kâbil lehce-i kilik-i beyân ol vaç‘ayî ta‘bîr

Degül hod görmüş anuñ zerresin zürriyet-i Âdem

diyerek her Müslümanın yüreğini sızlatan bu elîm vak'adan duyduğu acıyı dile getirmiştir. Bu olayın tafsilatının ve kabullenemeyişinin ifadesi olan beyitlerden sonra 64. beyitte,

Bu zağm-ı cân-güzâra ey dil-i şad-pâre-i ŞÂKIB

Vire Rabbüñ meger dârü’ş-şifâ-yı şabrdan merhem

diyerek Allâhü Teâla'dan sabır diler ve 66 beyitlik bu mersiyyesini bitirir.

Sekizinci kasîde candan bağlandığı, yolunun yılmaz takipçisi olduğu Mevlânâ için yazmış olduğu na‘ttir. Tamamında Mevlânâ'nın övüldüğü bu şiirde, Mevlânâ'ya bakışını ve Ona yakıştırdığı sıfatları görürüz. Son beyit olan 16. beyitte de

Pür itmiş çâr-sû-yı ‘âlemi germiyyet-i ŞÂKIB

Hemân kendin şanur bî-çâre ney medhûş-ı Mevlânâ

diyerek bu konuda ne kadar hassas ve iştiyaklı olduğunu dile getirir.

Bundan sonra sırasıyla evliyâ, Mesnevî, Semâ‘, Mevlevîlik, Mevlevîhâne ve dervişler (Kasîdeler: 9,10,11,12,19, 29) için yazılan birbirinin benzeri medhiyeler yer almaktadır. Bunlardan Semâ‘ medhiyesinin 32. beytinde,

Tâ ezel sulţân-ı ‘ışkuñ hâ’iz-i enzârıdur

Zann ider şûfî-i kevden bî-nigehbândur semâ‘

diyerek Mevlânâ'nın semâ‘a izin verdiğine ve buna karşı çıkılmaması gerektiğine dair görüş belirtir.

Bütün gayesi, Mevlevîliği tanıtmak ve bu zümrenin varlığını ispat olan Sâkib Dede, bu amaçla Mevlevîlikte önemli giyim-kuşam eşyaları ve musikî aletleri için ayrı ayrı yazdığı kasîdelerle de dikkati çeker. Bunlar sırasıyla külâh, hırka ve kemer, nemed, ney, rebâb, kudüm ve def'tir. (Kasîdeler: 14, 20, 22, 23, 24, 25, 26). Bu müşahhas unsurların yanında Mevlevîliğe ve tasavvufa ait mücerred unsurların methini de yapmıştır. (Kasîdeler: 15)

16, 17 ve 27. kasîdeler Fahriyye'dir. Şâir bu konuda oldukça başarılıdır. Birincisinde *bizüz*

redifini kullanarak sırasıyla, Mevlânâ, Şems, Hüsameddin, Âteş- bâz(-ı Velî Şemseddin İbn-i İzzeddin), Zerkûb (Selahaddin) ve Sultan Veled'i ve özelliklerini zikrederek Mevlevîliğin ilk zamanlarına temas eder. 14. beyitte,

Deşt-i vahşet-geşt bir dîvânedür Kays aılmaz

Kim verâ-yı perdede hayret-dih-i Leylâ bizüz

sözleri ile kendilerindeki aşkın Mecnûn'unkinden üstün olduğunu belirterek 18. son beyitte kendisini şöyle över:

Ĥânķâh-ı Ĥazret-i Arguna SÂKIB şıdk ile

Rûz u şeb müjgânını cârûb iden ĥâlâ bizüz

"Mevlevîlerüz" redifli 28 beyitlik ikinci fahriyyede de Mevlevîliğin üstünlüğü dile getirilir. 6. ve 25. beyitler şöyledir:

Âşârumuz 'aceb mi pür itse mezâhiri

Menşûb-ı İsm-i A'zam olan mevlevîlerüz

Erbâb-ı derd sâyemüze itsün ilticâ

Her zaĥm u dâğa merhem olan mevlevîlerüz

Fahriyyelerin üçüncüsü olan 27. kasîdede de gene mübâlağalı bir şekilde kendisinin ve gurubunun övülmesi yer alır. 41 beyitlik bu kasîdenin 10. ve 36. beyitleri Sâkib Dede'nin övünme derecesini ve dünya görüşünü gösteren güzel örneklerdir:

Ĥankı ser-vaķt-i temennâya teveccûh itsek

Ol ĥarafdan olur elbette şabâ perde-güşâ

N'eylerüz mâye-i minnet olacaķ iĥsânı

Mevlevîyüz dü-serâda bize besdür Mevlâ

18. kasîde, 46 yıl şeyhlik yaptığı dergâhın kurucusu ve ilk şeyhi olan Celâleddin Argun'a ayrılmıştır. "Arguniyye" de denilen bu dergâhı ma'nâ Ka'besine benzeterek 42. beyitte,

İlâhâ 'âşıkân-ı mevlevîye cilve-gâh olsun

Hemîşe sâĥa-i bezmi o nüzhet-gâh-ı me'mûnuñ

diye duâya başlayarak 45 beyitlik bu kasîdesini bitirir.

Bu aşk ve cezbe yolunun gönül işi olduğu düşüncesinden hareketle 28. kasîdede 32 beyitle kalb-i selîmin tavsîfi *gönül* ile yapılmıştır

Mazĥar-ı âşâr-ı sırr-ı İsm-i A'zamdur gönül

Hem-ser-i Kürsî vü 'Arş u emr-i mu'zamdur gönül

21. sırada Sâkib Dede'nin Edebî Kişiliği kısmında ele aldığımız ve hikmet söyleyişlerinden olan 25 beyitlik *hizmet* redifli kasidesi yer alır. Hikmet söyleyişlerinden bir diğeri, kılıç ve kalemin karşılaştırıldığı 30. kasîdedir. Sosyal ve siyâsî fikirlerin yer aldığı 64 beyitlik bu kasîdede şâir, *nizam* düşüncesini yeterli bir şekilde ortaya koymuştur. Girişte, kalem ve kılıcın sağladığı nizam mecâzî bir şekilde anlatılır. 4. beyitte adı konarak girizgâh yapılır. Zaman zaman birinin -bilhassa kelem- diğere üstünlüğü tartışılarak 18. beyitte çok güzel ve

basit bir söyleyişle ikisinin de gerekliliğinde karar kılınır:

Ḥulâşâ rûy-ı memâlik güler eger bunlar
Olursa ğamze vü ebrû gibi ikisi qarîn

Aristo mantığı bile bunu böyle kabul eder ve bu sayede güçlü zayıfı ezemez:

Görince ‘aql-ı Aristo bu resme düstûrî
Zebân-ı seyf ü kalemde daḥı idüp taḥsîn
Diye vezir olacak böyle seyf-i Ḥaḳḳ olsun
Ki mûra zûr idemez sâyesinde şîr-i ‘arîn

Fakat sonra işi bozar ve baştaki fikirleriyle ters düşen şu beyitleri söyler:

Ne ḥâcet itmege seyf ü kalemle cem‘-ı ni‘am
Tena‘um-ı tene yetmez mi keşk ü nân-ı cevîn
Ne lâzım itmege seyf ü kalemle sa‘y-i nizâm
Temenna‘-ı dile besdür taḥayyül-i şîrîn

Sonuçta da gene kesin çözümün Mevlevî olmaktan geçtiğini vurgular:

Külâh ü hırka-i faqr u fenâya şâkir olup
Ferâĝ-ı bâl ile olsun hemîşe tekye-nişîn
Ol âsitân-ı mu‘allâdur eyleyen zîrâ
Ser-i belâ-zedeyi derd-i mâsivâdan emîn

Kâsîde nazım şekliyle yazılmış iki tarih (Kasîdeler: 32, 33)'ten birincisi Konya Mevlevîhânesi'nin kubbesinin 1110/1698 tarihindeki tamirine dairdir. Bu tür olaylara yazılan tarihler için Dîvânı'ndaki tek örnek olan kasîdesinde şâir, başta Yeşil Kubbe'nin tavsif ve tasvirini yaptıktan sonra, H. 1110 tarihini veren şu mısra ile 25 beyitlik bu kasîdesini bitirir:

Görün kâmil de olmuş nüh-kıbâb-ı eltâf-ı mînâ

Oğlu Hüseyin'in vefatı için yazdığı 16 beyitlik ikinci tarih, nüshalarda kıt‘alar arasında bulunmakla birlikte, kâfiyeli olduğu için kasîdeler arasına koymayı uygun bulduk.

"Kasîde-i Hikemiyye-i Garrâ" adıyla yazdığı 44 beyitlik 34. kasîdesi de hikmet söyleyişlerindedir.

Zülf, Âb-ı rû ve Tâze-zemîn vafında yazdığı son üç kasîde de, renkli hayaller ve canlı mecazlar bulunmakla birlikte konuyu gene Mevlevîlikle ilgili düşüncelerine getirdiği tipik kasîdelerindedir.

Gazeller:

Sâkıb Dede'nin gazelleriyle ilgili düşüncelerimizi çalışmamızın "Edebî Kişiliği" kısmında vermiştik. Burada seçtiğimiz bir gazeliyle söylediklerimizi örneklemeye, O'nun genelde birbirinin aynı olan gazellerinin yapısını vermeye çalışacağız.

- 1 Taḥt-ı cefâya kim o şeh-i bî-vefâ çıkar
Cânum dem-i nezâre için rû-nümâ çıkar
- 2 Gîsûları o beyt-i mu‘ammâdur olsa ḥall
Nâm-ı dil-i fütâde-i dâm-ı belâ çıkar

- 3 Âğûşa alsa cevher-i âyîne ‘aksini
Âh-ı füsûs-ı her bun-ı mûdan dü-tâ çıkar
- 4 İtsün şikest-i seng-i sitem albümüz dürüst
Her pâre çünkü âbil-i feyz-ı lia çıkar
- 5 almaz ayakda pâyına bir kerre yüz süren
Dîhîm ile ıķarsa başa hak-i pâ çıkar
- 6 Âmâc-ı tîr-i amze iken çeşm-i dil yine
Her gördigine âyine-veş âşinâ çıkar
- 7 Dâmân-ı hızm ıķmaz idi dest-i hûşdan
Lîk ol perî ıķınca yüze hüş-rübâ çıkar
- 8 Gûyâ kemân-ebrû-yı dil-keş-kemîndür
Andan hemîşe ‘asker-i tîr-i azâ çıkar
- 9 Ruşat bulursa merdüm-i dîde açılmaa
Mâbeynümüzde yâr ile çok mâcerâ çıkar
- 10 Âyîne iddi‘â-yı şafâ itmesün tehî
Zîrâ görünce naşuñı pür-müdde‘â çıkar
- 11 Bühtân-ı huşkdür saña zâhid bu hıradan
Her kim dimiş olur ise reng-i riyâ çıkar
- 12 Te’sîr-i feyz-ı şöbetümüz bundan it kıyâs
ârûn girerse tekyemüze bî-nevâ çıkar
- 13 Dîvâr-ı şeş-cihâtı ider reşk-i âyine
Ol mâh-pâre seyre ki büra‘-güşâ çıkar
- 14 Ey dil görürseñ ol şehi tîr ü kemân-bâz
Hâzır bulun ki şâyed elinden hata çıkar
- 15 Hem-kâra yo bahânemüz illâ ki hâmeler
Vatinde ney-şekerle ney-i bûriyâ çıkar
- 16 Zîr-i külehde nâ’il olur devlete bu ser
Bir pûtedür küleh ki giren kîmyâ çıkar
- 17 SÂKIB bilür ne çekdügini kûy-ı yârda
Gûyâ arîb hîşşesine hep cefâ çıkar

Sâkib Dede'nin âşıkâne söyleyişlerinden olan bu gazeli, özellikle seçtik. Görüldüğü gibi bu gazelde şâir, sevgiliden ve sevgilinin özelliklerinden bahsetmektedir. Şiir bu akışta devam ederken 10. beyitte kendine bir zemin hazırlayarak 11. beyitte sözü zahide getirir. Devam eden beyitlerde zâhidi, kendisi ve gurubuyla bir kıyaslamaya tabi tutar ve 16. beyitte asıl meramını ortaya koyar. İşte Sâkib Dede, bu şekilde sevgiliden ve aşktan dem vurduğu gazellerinde bile sözü Mevlevîliğe getirip, bu yolun üstünlüğünü ispata çalışmıştır.

Bilindiği gibi gazelde birinin methedilmesi veya bir konunun vurgulanmasını şâirler, çoğunlukla mahlas beytinden sonraki ziyade beyitlerle sağlamışlar ve bu tür gazellere *müzeyyel*

gazel denmiştir. Sâkıb Dede kendisine çok uyan bu yolu tercih etmemiş, 151. *gazel* hariç, hep *mutavvel gazel* yazmıştır.

Ayrıca, 143. *gazelinde* mahlasını söylemeyerek aynı anlama gelen *encüm* kelimesini mahlas olarak kullanmıştır.

Tarihler:

Sâkıb Dede Dîvânı'nda ikisi kasîde, 22'si kıt'â olmak üzere 24 tarih vardır. Kubbe-i Hadrâ'nın tamiri ve meşîhati için olanlar hariç sadece doğum ve ölümler için tarih yazmıştır. Bunlar da kendisini Kütahya Mevlevîhânesine şeyh tayin eden Kara Bostan Çelebi ve hamisi durumunda olan Hâce Fatıma Hanım dışında sadece aile efradının doğum ve ölümlerine dairdir. Uzun yazma alışkanlığını bu türde de sürdürerek en kısısı 9, en uzununu 21 beyitlik tarih kıt'aları yazmıştır. Tam olarak çıkmayan tarihler için bazan Türkçe, bazan Farsça açıklamalar konmuştur (Tarihler: 1,7, 22). Ayrıca teamülün dışında dipnotlarla ay ve günün belirtildiği tarihlere de rastlanır (Tarihler: 10,11)

Sâkıb Dede, oğullarına yazmış olduğu tarih kıt'alarının başlıklarında O'nları şeyh olarak isimlendirir. Ayrıca 21. tarih kıt'asında *müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün* şeklinde Türk aruzunda kullanılan vezin kalıpları arasında yer almayan bir denemesiyle değişiklik arayışı içinde olduğunu ortaya koymuştur.

Zaman zaman, oldukça içli beyitlerin rastlandığı tarih kıt'alarında genel olarak gazellerindeki hava hissedilir.

Rubâ'iler:

Dördü Farsça olmak üzere 52 rubâ'îsi olan Sâkıb Dede, kanaatimizce en çok bu dalda başarılı olmuştur. Konuşur gibi sade, fakat sağlam cümle yapılarının gözlendiği, şen bir edânın hakim olduğu rubâ'îleri zevkle okunur.

Rubâ'îlerinin tamamında sadece Ahreb kalıplarını kullanan şâir, 22 rubâ'îsinde bütün mısraları aynı vezinle yazmış, diğerlerinde ise değişik vezinler kullanmıştır.

Bütün rubâ'îlerinde bu nazım şeklinin asıl kâfiye düzeni olan (aaxa) düzenini kullanan şâir, ilk üç mısraın söylenecek fikre hazırlık, dördüncü mısraın ise bu fikrin açık ve etkili bir şekilde ifade edilen yer olduğu kaidelerini rubâ'îlerinde başarıyla uygulamıştır. Yaygın olmamasına rağmen 6. ve 34. rubâ'îlerinde mahlasını söylemiştir.

Sâkıb Dede, her harften kâfiyeli rubâ'îlerinde münâcâtlara da yer vermiş, tasavvuf ve dünyâ görüşünü, aşk ve sevgiliye bakışını, vâize olan husûmetini dile getirmiş, kendini ve şâirliğini övmekten de geri kalmamıştır.

Özellikle teknik ve şekil açısından mükemmel, konu çeşitliliği bakımından da zengin rubâ'îlerinden birkaçını vererek bu konudaki ustalığını örnekleyelim:

Ol gönçaya ʿışk ile olanlar lâlä
 Dirler mi anuñ hükmine hâşâ lem-lâ
 Esrâr-ı miyân u dehenin eyle sü'âl
 Dirseñ ki diye saña ne dirsüñ lâ lâ (R. 1)

Vâʿız ser-i minberde nedür bu şıķlet
 Pây-i huma düş kim bulasın tâ haffet
 Bir kerre bunı tecrübe eyle evvel
 İş böyle degülse yine bâķî şöĥbet (R. 7)

Söyletme benüm derd-i derûnum ey mâh
 Şâyed idesin gûş idicek sen daĥı âh
 Taķrîre zebânum nice tâķat getüre
 Bir ben bilürem çekdigimi bir Allâh (R. 38)

Musammatlar:

Sâkib Dede'nin musammatları içinde 2 Müsemmen, 5 Müseddes ve iki Tahmis yer almaktadır. Birinci Müsemmen Hz. Peygamber, ikincisi Mevlânâ için yazılmış naʿtlerdir. Her ikisi de aa aa aa aa / bb bb bb ba / cc cc cc ca kafiye düzenindedir. Birincisi 19, ikincisi 9 benddir.

Müseddeslerin ilki, bir *müseddes-i mülemmâʿ* dır. 12 bendlik bu müseddesin, I., IV ve VII. bendleri Arapça, II., V. ve VIII. benleri Farsça, diğerleri Türkçe olup, mütekerrir beyitler Arapçadır. Tasavvufî düşünceler ortaya konmuştur.

Bundan sonra 18'er bendle Mesnevî ve Mevlevîlerin övüldüğü müseddesler gelir. Sâkib Dede, çok sevdiği, eserinin çeşitli yerlerinde sözünü ettiği Dîvânî Mehmed Çelebi'yi gene 18 bendlik müseddesiyle, O'nun özelliklerini çok iyi bir şekilde ortaya koyarak över. Haseben *Abdâl* olduğunu belirttiği Çelebi'yi,

Nizâmü'l-Mülk-i vecd ü hâldür Sulţân-ı Dîvânî
 Veliyyü'l-ʿahd-i Cem-minvâldür Sulţân-ı Dîvânî

şeklinde vasıflandırır. O'nun müretteb bir dîvânı olduğunu da şöyle ifade eder:

Velî ibnü'l-velî dîbâce-bend-i defter-i şanı
 Şafâ-ender-şafâ tertîb-i ʿaynü'l-cemʿ-i dîvânı

Müseddes-i Zibâ adıyla yazdığı son müseddesi hakîkaten ismi ile müsemmâdır. Oldukça vuzuh ve âşıkâne bir söyleyişin hakim olduğu bu şiirde âşık-mâşuk ve rakîb ilişkisi, müseddesin mütekerrir beyitinde şöyle ifade edilir:

Bülbül-i şûrîdenüñ yokdur ziyânı kıl kadar
 Sen hemân ey gönca-i ʿiffet dikenden kıl hâzer

Sâkib Dîvânı'nda yer alan iki tahmisten biri Sultan Veled'in diğer Di vânî Mehmed Çelebi (Semâʿî)'nin gazeline söylenmiştir. Bunlarla ilgili yorumumuzu çalışmamızın Edebî Kişiliği kısmında yapmıştık. Burada *Veled* mahlasının geçtiği 1. tahmisin yazıldığı gazelin Sultan

Veled Dîvânı'nda bulunmadığını, Eflâkî (Ahmed Dede)'ye atfedildiğini belirtmek isteriz. Sultan Veled'in Türkçe Dîvânı'nın 118-122 sayfaları arasında Eflâkî'nin şiirleri verilmektedir. Mevlânâ ve Ulu Ârif Çelebi için yazılan Eflâkî mahlasının geçtiği ilk iki şiirden sonra gelen elimizdeki şiir için, bu şiirleri bir araya getiren Veled Çelebi (İzbdak ö. 1950)'nin şu notu vardır: "İşbu manzume dahi Hz. Eflâkî' nin olduğu gayet dikkatli muvâzeneden nümâyân olur. Şu üç manzûmenin birinde Mevlânâ, birinde Sultan Veled, birinde Ulu Ârif Çelebi methedilmiş oluyor".⁵⁷ Sâkıb Dede de, Sultân-ı Dîvânî'nin gazeline yazmış olduğu tahmîse *Tahmîs-i Gazel-i...* şeklinde başlık verirken diğerine *Tahmîs-i Güfte-i...* başlığını vererek bu bilgiyi doğrular bir durum ortaya koyuyor.

Kıt'alar:

Sâkıb Dede, edebiyatımızda çokça kullanılan 2 beyitli kıt'alara dîvânında ağırlıkla (60 adet) yer vermiştir. 46. kıt'ada (aaaa) kafiye düzenini uygulayan şâir, diğerlerinde bu nazım şekli için en fazla benimsenen (xaxa) kâfiye düzenini kullanmıştır. Kıt'alarının sonuncusu olan 8 beyitlik kıt'a-i kebîresini de aynı kafiye düzeninde yazmıştır. İki beyitlik kıt'alarda nadir görülmekle birlikte 28, 33, 45 ve 55. kıt'alarda mahlasını söylemiştir.

Kıt'alarında çoğunlukla tasavvufî düşüncelere yer veren şâir, sevgiliyi vasfetmiş, aşkı tarif etmiş, dünyanın yaradılışından, Nuh Tûfânı'ndan bahsetmiş, Hz. Hasan ve Hüseyin'e yapılan haksızlıktan dem vurmuş ve buradan hareketle fazl ile adl'i karşılaştırmış, zahidi yermiş ve tabî ki kendini övmüştür.

Ayrıca dîvânında tek örnek olan 29 beyitlik mu'ammâ'yı da bu nazım şekliyle yazmıştır.

Nazımlar:

Diğer dîvânlarda olduğu gibi Sâkıb Dede Dîvânı'nda da nazımlar ayrı bir başlık altında verilmiş değildir. Bu kısım, dîvânın başında yer alan bu nazım şekliyle yazılmış şiirlerle, kıt'alar arasında yer alan ve ilk beyti musarra olanların bir araya getirilmesinden oluşmuştur.

Sâkıb Dede Dîvânı'ndaki 51 nazımdan sadece bir tanesi üç, diğerleri iki beyittir. İlk 37 tanesi, Besmele, Hamdele ve Salvele'ye dair olup dîvâna giriş olarak yazılmıştır. Sonuncusunda mahlas söylenerek müstakil bir şiir havası da verilmiştir. Bunlarda, Hz. Peygamberi, diğer peygamberleri, Sehâbe'yi, evliyâyı, din büyüklerini, âşıkları, güzel söz sahiplerini, şehitleri ve dervişleri anarak dua ve niyazda bulunmuş, onların yolundan gidilmesini tavsiye etmiştir. Diğerleri ise kıt'alarda sözü edilen konuların yanında kahve, şarab ve afyon içiminden de bahseden şiirlerdir (Nazımlar: 47, 48, 49, 50, 51).

⁵⁷ bkz. Veled İzbudak (Hzl.) (1341). *Dîvân-ı Türkî-i Sultan Veled*. İstanbul. 118-122.

SONUÇ

Sâkib Mustafa Dede'nin hayatı, eserleri, edebî kişiliği ve *Dîvânı*'nın tenkidli metni üzerine hazırladığımız bu çalışmamızla ulaştığımız bilgileri şu şekilde özetleyebiliriz:

1. İzmir'de 1652 yılında doğmuş olabileceğini hesapladığımız Sâkib Dede, Muhyiddîn-i Arabî müridlerinden ve Endülüs'ten İzmir'e göç eden mutasavvıf bir şeyhin soyundan gelmektedir. İyi bir tahsil gördükten sonra Mevlevî tarikatine intisâb etmiş ve bu tarikatın önemli isimlerinden biri olmuştur. 46 yıl Kütahya Mevlevîhânesi şeyhliği yapmış, hiç bir devlet görevi almamış, 1735 tarihinde Kütahya'da vefat etmiştir.

2. Mevlevîlik ve kültür tarihimiz için çok önemli olan *Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyân* adlı üç ciltlik eseriyle bilhassa Mevlevîler arasında büyük ün kazanmış, etkisi *Hânedân-ı Sâkıbiyye* diye anılarak kendisinden sonra da devam etmiştir.

3. Sâkib Dede *Dîvânı*'nın tenkidli metni, dört elyazması nüshaya dayanılarak hazırlanmıştır. Bunun neticesi olarak 37 kasîde, 2 müsemmen, 5 müseddes, 2 tahmis, 165 gazel, 1 müstezâd, 22 tarih kıt'ası, 48 rubâ'î, 61 kıt'a, 51 nazım ve 1 muammâ bir araya getirilmiştir. Bu şiirlerin tamamı 5689 beyittir.

4. Sâkib Dede, 37 kasîdede 1584 beyitle bu sahada önemli bir hacme ulaşmıştır. Mevlevîlik için bir vasıta gördüğü kaleminin mürekkebinin hiç kurutmadan ve belli kaidelere uyma ihtiyacı duymadan yazmıştır. Mevki ve mansıb elde etme vb. kaygılarla hiç kimseye medhiye yazmamış, şiir sunmamıştır.

5. Beyit sayısının 5 olarak belirlendiği söylenen devrinde Sâkib Dede ortalama 19 beyitlik (en uzun 51) gazelleriyle çok farklı bir durum ortaya koymuştur. *Dîvân* edebiyatı içinde -bilhassa başlangıçta- 15 beyit ve üzerinde gazel yazan şâirlere rastlanmakla birlikte 165 gazelinden 147'sini 15 beyitin üzerinde yazan Sâkib Dede, şimdiye kadarki bilgilerimize nazaran bu konuda tek örnektir.

6. Diğer şâirlerce de çokça kullanılan vezin kalıplarını tercih eden şâir, 3 müfte'îlün şeklinde bir vezin denemesiyle de bu konuda değişiklik arayışı içinde olduğunu ortaya koymuştur.

7. Bir gazelinde de mahlasını söyleyerek aynı anlama gelen *encüm* kelimesini mahlas olarak kullanmıştır.

8. Şiirlerinde kâfiyeyi meydana getiren kelimelerin hemen hemen hepsi Farsça ve Arapça'dır. Türkçe kelimeleri daha çok rediflerde ek-kelime olarak kullanmıştır.

9. Türkçe kelimelerin azlığına rağmen bilhassa gazel, rubâ'î, kıt'a ve nazımlarda Türkçe cümle yapısı oldukça sağlamdır.

10. Sâkib Dede, dörtlük halinde şiir söylemekte daha başarılıdır. Bilhassa sağlam cümle yapıları, sade dili ve edâlî söyleyişiyle rubâ'îde söz sahibi olabilecek seviyededir.

11. Sâkib Dede'nin Mevlevîliği diğer Mevlevî şâirlerden farklı bir durum arzeder. Diğer şâirlerde genellikle bir neşve, bir etki, bir kaynak olan Mevlevîlik O'nda bir gayedir. Sanatı

tamamiyle bir vasıta olarak gören şâir, bütün gücüyle Mevlevîliği anlatmış, nasihat vermeyi, hikmetli söz söylemeyi bir tutku haline getirmiştir.

12. Cenâb-ı Hakka bütün kalbiyle inanan, Hz. Muhammed'in ümmeti olmakla övünen, Dört Halife ile beraber Hz. Hasan, Hz. Hüseyin ve Oniki İmam'a da büyük hürmet duyan Sâkıb Dede, Mevlevîliği en üstün yol olarak görür.

Sâkıb Mustafa Dede ile ilgili bu çalışmamızın dar plânda "Dîvân edebiyâtı içinde bir Mevlevî edebiyâtı ayırt edilebilir mi?" sorusuna verilecek cevaba; geniş plânda da Dîvân edebiyatımızın muhteva ve sınırlarının belirlenmesine, edebiyat tarihimizin yazılması çalışmalarına katkıda bulunacağını ümid ederiz.

KAYNAKÇA

- Abdülkadiroğlu, Abdülkerim (1985). *Belîğ İsmail, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyl-i Zübdeti'l-Eş'âr*. Ankara.
- Ali Enver (1309). *Semâ'-hâne-i Edeb*. İstanbul.
- Altun, Ara (1981-82). "Kütahya'nın Türk Devri Mimarisi". *Kütahya Yıllığı*. İstanbul. 1-700.
- Ateş, Ahmet. "Metin Tenkîdi Hakkında". *Türkiyat Mecmuası VII-VIII (1)*: 253-267.
- Ayan, Hüseyin. "Mevlevî Şairleri". *Türk Dili (492)*: 456.
- Ayan, Hüseyin (1981). *Cevrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*. Erzurum.
- Ayan, Hüseyin, H. B. Burmaoğlu, Gönül Ayan ve N. Z. Bakırcıoğlu (1987). "17. Yüzyıl Dîvan Edebiyatına Toplu Bir Bakış". *Büyük Türk Klâsikleri*. C. 5. İstanbul. 59-66.
- Ayan, Hüseyin, H. B. Burmaoğlu, Gönül Ayan ve N. Z. Bakırcıoğlu (1987). "17. Yüzyıl Dîvan Nazmı". *Büyük Türk Klâsikleri*. C. 5. İstanbul. 66-337.
- Ayan, Hüseyin (Hzl.) (1990). *Nesîmî Dîvânı*. Ankara.
- Aypay, Ali İrfan (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Banarlı, N. Sami (1983). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. 2 C. İstanbul.
- Cengiz, H. Erdoğan (1986). "Dîvân Şiirinde Musammatlar". *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II*: 291-429.
- Çantay, Hasan Basri (1987). *Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*. İstanbul.
- Çantay, Hasan Basri (1986). "Bir Mevlevî Şair:Yenişehirli Avni Bey ve Mevlâna İçin Na'ti". *I. Millî Mevlâna Kongresi Tebliğler*. Konya. 127-134.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1986). "Dîvân Şiiri". *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II*: 1-77.
- Çelebi, A. Halet (1957). *Mevlâna ve Mevlevîlik*. İstanbul.
- Çelebioğlu, Âmil (1967). *Mesnevî-i Şerif ve Sadeleştirilmişiyile Manzum Nahîfî Tercemesi*. 3 C. İstanbul.
- Çıpan, Mustafa (1991). *Fasih Ahmed Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Devellioğlu, Ferit (1970). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara.
- Dilçin, Cem (1986). "Dîvân Şiirinde Gazel". *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II*: 77-247.
- Eflâkî Ahmed Dede (1953). *Menâkibü'l-Ârifîn (Ariflerin Menkıbeleri)*. Çev. Tahsin Yazıcı. Ankara.
- Ergun, S. Nüzhet (1936). *Türk Şâirleri*. İstanbul.
- Ergun, S. Nüzhet (1932). *Şeyh Gâlib, Hayatı ve Eserleri*. İstanbul.
- Es'ad Mehmet Efendi. *Bağçe-i Safâ-Endûz*. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Böl. No: 4040.
- Esrâr Dede. *Dîvân*. Süleymaniye Küt. Halet Efendi Mülhak. No: 162.

- Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. MMİK. No: 1502.
- Fatin Davud (1271). *Hâtimetü'l-Eş'âr*. İstanbul.
- Genç, İlhan (1993). "Mevlevî Edebiyatı Üzerinde Bir Değerlendirme". *Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* VII: 129-144.
- Genç, İlhan (1986). *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Gibb, E. J. W. (1905). *A History of Ottoman Poetry*. C. IV. London.
- Gökbilgin, M. Tayyib (1979). "Kütahya". *İA. C. VI*. İstanbul. 1125.
- Gökbilgin, M. Tayyib (1979). "Köprülüler". *İA. C. VI*. İstanbul. 903.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1985). *Mevlâna Celaleddin*. İstanbul.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1983). *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*. II. Baskı. İstanbul.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1977). *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*. İstanbul.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1971). *Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu*. Ankara.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1970). *Şeyh Gâlib'ten Seçmeler*. İstanbul.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1955). *Divan Şiiri XVIII. yy*. İstanbul.
- Göyünç, Nejat (1967). "Osmanlı Devletinde Mevlevîler". *Belleten* (213): 351-358.
- Güner, Hamza (1967). *Kütahyalı Şairler*. Kütahya.
- Halis Ahmed Dede. *Tufeylü Menâkıbi'l-Kibârı Mevlevî Fî Menkabeti Hazret-i Şeyh Sâkıbi'l-Ma'nevî*. Sül. Kütüphanesi Nâfiz Paşa Böl. No: 1186.
- İpekten, Halûk (1985). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri*. Ankara.
- İpekten, Halûk, M. İsen, R. Toparlı, N. Okçu ve T. Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Dîvân Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara.
- İpekten, Halûk, M. İsen, T. Karabey ve M. Akkuş (1987). "18. Yüzyıl Dîvân Edebiyatına Toplu Bir Bakış". *Büyük Türk Klasikleri*. C. 6. İstanbul. 193-204.
- İpekten, Halûk (1988). "18. Yüzyıl Divan Nazmı". *Büyük Türk Klasikleri*. C. 7. İstanbul. 24-34.
- İsen, Mustafa (1989). "Tezkirelerin Işığında Divan Edebiyatına Bakışlar III". *Millî Eğitim* 84: 23-27.
- İsen, Mustafa (1985). "Tezkirelerin Işığında Divan Edebiyatına- Bakışlar Osmanlı Kültür Coğrafyasına Bakış". *V. Milletlerarası Türkoloji Kongresi Tebliğler*. 145-152.
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Dîvânlar Kataloğu* (1947). C.III. İstanbul.
- İzbudak, Veled (Hzl.) (1341). *Dîvân-ı Türkö-i Sultan Veled*. Tashih Eden: Kilisli Rıfat. İstanbul.
- Kalkışım, Muhsin (Hzl.) (1994). *Şeyh Gâlib, Dîvân*. Ankara.
- Karatay, E. Fehmi (1961). *Topkapı Sarayı Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*. C. II. İstanbul.
- Kerametli, Can (1975). *Galata Mevlevîhânesi, Divan Edebiyatı Müzesi*. İstanbul.
- Kurnaz, Cemal (Hzl.) (1986). *Muallim Naci, Osmanlı Şâirleri*. Ankara.
- Kut, Günay (1986). "18. Yüzyıl Divan Edebiyatına Toplu Bakış". *16. Yüzyıldan 18.*

Yüzyıla Çağdaş Kültürün Oluşumu. İstanbul.

Kürkçüoğlu, Kemal E. (1973). *M. Tahir Olgun, Edebiyat Lugati*. İstanbul.

Levend, A. Sırrı (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. Ankara.

Levend, A. Sırrı (1980). *Dîvân Edebiyatı -Kelimeler ve Remizler-Mazmunlar ve Mefhumlar*. İstanbul.

Mansuroğlu, Mecdut (1958). *Sultan Veled'in Türkçe Şiirleri*. İstanbul.

Mansuroğlu, Mecdut (1982). "Türk Edebiyatı, Eski". *Türk Ansiklopedisi*. C. 32. Ankara. 80-134.

Mazıoğlu, Hasibe (1981). "Anadolu'da Türk Edebiyatının Başlamasında ve Gelişmesinde Mevlâna'nın Yeri ve Etkisi". *Mevlâna Sevgisi*. Konya. 30-39.

Mehmed Süreyyâ (1308). *Sicill-i Osmânî*. C. II. İstanbul.

Mehmed Tahir (Bursalı) (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. I. İstanbul.

Mehmed Ziya (1328). *Bursa'dan Konya'ya Seyahat*. İstanbul.

Muhammed Fuad Abdalbâkî (1986). *El-Mu'cemü'l-Müfehres Li-Elfâzi'l- Kur'âni'l-Kerîm*. İstanbul.

Müstakîm-zâde Süleyman S. *Mecelletü'n-Nisâb*. Sül. Kütüphanesi Hâlet Efendi No: 628.

Nâimâ (1147). *Târîh-i Nâimâ*. C. II. İstanbul: Müteferrika Basımevi.

Okçu, Naci (1993). *Şeyh Gâlib, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Şiirlerinin Umumî Tahlîli ve Divanının Tenkidli Metni*. 2 C. Ankara.

Özcan, Abdülkadir (1989). *Şeyhî, Vakâyi'ü'l-Fuzalâ*. İstanbul.

Pakalın, M. Zeki (1946). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul.

Peşteli Hisâlî. *Metâli'ü'n-Nezâ'ir*. 2 C. Nurosmaniye Kütüphanesi No: 4252-53.

Ramiz Hüseyin. *Âdâb-ı Zürefâ*. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi No: 3873.

Safâyî Mustafa. *Tezkiretü's-Şu'arâ*. Sül. Kütüphanesi Es'ad Efendi No: 2549.

Sâkib Mustafa Dede (1283). *Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyyân*. 3 C. Mısır: Matbaa-i Vehbiyye.

Sâlim (Mirzâ-zâde) (1315). *Tezkire-i Sâlim*. İstanbul.

Sarı, Mehmet (1994). *Sabûhî Ahmed Dede, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Seyyid Sahîh Ahmed Dede. *Mecmû'atü't-Tevârihü'l-Mevleviyye*. MMİK. No: 5446.

Şahinoğlu, Nazif (1986). "Mevlâna". *TDEA*. C. 6. İstanbul: Dergâh Yay. 298.

Şahinoğlu, Nazif (1986). "Mesnevî". *TDEA*. C. 6. İstanbul: Dergâh Yay. 282.

Şemseddin Samî (1308). *Kâmûsu'l-A'lâm*. C. III. İstanbul.

Tarlan, A. Nihad (1981). *Edebiyat Meseleleri*. İstanbul.

Timurtaş, F. Kadri (1981). *Tarih İçinde Türk Edebiyatı*. İstanbul.

Tuğlacı, Pars (1985). *Osmanlı Şehirleri*. İstanbul.

Tuman, Nâil. *Tuhfe-i Nâilî*. Millî Kütüphanesi Yazmalar Böl. 611.

Unat, Fâik Reşat (1988). *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu*. Ankara: TTK Basımevi.

Uzluk, F. Nafiz (1988). "Galata Mevlevîhanesi ve Şeyh Ahmed Celâleddin Baykara

- Dede Efendi". *Selçuk Üniversitesi 3. Milli Mevlâna Kongresi-Tebliğler*. Konya. 297-300.
- Uzluk, Nafiz (Hızl.) (1941). *Sultan Veleğ, Dîvân*. Ankara.
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı (1973). *Osmanlı Tarihi*. C. III-IV. Ankara.
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı (1932). *Bizans ve Selçukiyelerle Germiyan ve Osman Oğulları zamanında Kütahya Şehri*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Ünver, İsmail (1993). "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". *Türkoloji Dergisi*. C. XI (1): 51-90.
- Varlık, M. Çetin (1980). *XVI. Yüzyılda Kütahya Sancağı*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Yazır, Elmalılı Hamdi (1970-71). *Hak Dîni Kur'an Dili*. C. I-IX. İstanbul.
- Yıldız, H. Dursun (1981-82). "Kütahya'nın Tarihçesi". *Kütahya Yıllığı*. İstanbul. 35-51.
- Yüksel, Sedit (1963). *Şeyh Gâlib Eserlerinin Dil ve Sanat Değeri*. Ankara.

İKİNCİ BÖLÜM

METNİN KURULUŞUNDA KARŞILAŞTIRILAN DÎVÂN NÜSHALARI

1- H. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi (Hazine Dairesi) No: 929.

İzmir nüshasından istinsah edildiği anlaşılan ve pek çok yazım hataları olan bu nüshada 2 münâcât, Hz. Peygambere 3, Hz. Peygamberle birlikte Eimmeye 1, Mevlânâ'ya 1 na't, ikisi tarih, biri mersiyye, üçü fahriyye, 24'ü medhiyye tarzında 30 kasîde, 2 müsemmen, 5 müseddes, 2 tahmis, 147 gazel, 17 tarih kıt'ası, 48 rubâî, 55 kıt'a, 37 nazım vardır.

Başı: بسم الله الرحمن الرحيم

Pîr-i reh-i Ka'be-i nazm-ı kadîm

Sonu: Fazluñ ki bî-sebep ola feryâd-ı bende-res
Şâhân mû-be-mû revîş itsün mu'înümi

İstinsah tarihi: Şâban 1191 H. / Eylül 1777 M.

İstinsah eden : Râtib Ahmed Paşa-zâde Nâşid İbrahim.

İstinsah kaydı: استسكته الفقير الى عفو ربه الرحيم راتب احمد
پاشا زاده ناشد ابراهيم غفر لها ١٩١

152 yk., 210 mm. boy ve 145 mm. eninde. Sahifede nesihle 86 mm. Uzunluğunda 19 satır. Ser-levha müzehheb, cetveller mavi mürekkeble, miklepli siyah deri cilt. (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, Haz. Fehmi E. Karatay, c. II, No: 2511).

2- İ. Süleymaniye Kütüphanesi (İzmir Böl.) No: 545.

Farklı bir nüshadan istinsah edilip N. nüshasının görülmesi ile esas metinde karalamalar, sayfa kenarlarında ilaveler ve tashihler yapılan bu nüshanın daha önce yazılıp sonradan tertîb edildiği ketebeden de anlaşılmaktadır.

İçinde 2 münâcât, Hz. Peygambere 3, Hz. Peygamberle birlikte Eimmeye 1, Mevlânâ'ya 1 na't, ikisi tarih, biri mersiyye, üçü fahriyye, 24'ü medhiyye tarzında 30 kasîde, 2 müsemmen, 5 müseddes, 2 tahmis, 149 gazel, 21 tarih kıt'ası, 48 rubâî, 59 kıt'a, 42 nazım vardır.

Başı: بسم الله الرحمن الرحيم

Pîr-i reh-i Ka'be-i nazm-ı kadîm

Sonu: Fazluñ ki bî-sebep ola feryâd-ı bende-res
Şâhân mû-be-mû revîş itsün mu'înümi

İstinsah tarihi: İlk defa ne zaman yazıldığı belli olmamakla birlikte ilaveler ve tashihler yapılp düzenlendiği tarih 1248 H. / 1832 M.

İstinsah kaydı:: استصحبه الفقير مصطفى
سامل رجاءى زاده عن كاتبان ديوان ١٢٤٨

Bu kayıttan ve yazılardan Recâ'î-zâde'nin N. nüshasını tedkîk ederek nüshanın sahibi

Mustafa'ya tekrar yazdığını anlaşılmaktadır.

193 yk., 200x 145, 140x80 mm.,15 satır nesih yazı, mukavva cilt.

3- M. Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi No: 2408.

Müellifin ölümünden iki yıl sonra kendi elyazısı nüshadan istinsah edilen bu nüshada 2 münâcât, Hz. Peygambere 3, Hz. Peygamberle birlikte Eimmeye 1, Mevlânâ'ya 1 na't, ikisi tarih, biri mersiyye, üçü fahriyye, 24'ü medhiyye tarzında 30 kasîde, 2 müsemmen, 5 müseddes, 2 tahmis, 158 gazel, 22 tarih kıt'ası, 48 rubâî, 61 kıt'a, 50 nazım vardır.

Başı: بسم الله الرحمن الرحيم
Pîr-i reh-i Ka'be-i nazm-ı kadîm
Sonu: Dil-nişîn-i Hüsrevân-ı mülk-i nazm olsa revâ
Şâkıb itdük midhatinde cem'-ı dîvân-ı garîb

İstinsah tarihi: 2 Zilhicce 1150 H. / 23 Mart 1737 M.

İstinsah eden : Derviş Ebû-Bekr-i Kütahyevî.

İstinsah kaydı: قد وقع الفراغ من تسويد هذا الديوان الشريف الميمون المبارك المنسوب الى جناب حضرت الشيخ الثاقب المولوى نور الله مرقده و روحه عن يد اضعف العباد درويش ابو بكر المولوى فى يوم الثانى من له شهر ذى الحجه يوم الاثنين سنة الخمسين و مائة و الف من هجرة من له العز و الشرف و صلى الله على سيدنا...

190 yk., 214x160 - 133x97, muhtelif satır, ta'lîk yazı, üstü ebrû kaplı, sırtı meşin mukavva cilt. [Gölpınarlı Abdülbaki (1971). *Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu*. C. II. Ankara: TTK Basımevi. 324].

1 b'de

بو ديوان حكمت عنوان حضرت شيخ الثاقب المولوى بيكيوز سنه سى كندى فقراسنندن درويش ابو بكر نام درويش دل ريش مدينه قونيه ده آستانه سعادت مطبخ شريفه وقف اليوب...

yazısı, 2a'da Derviş Ebûbekir'in elyazısıyla yazdığı bu dîvânı dergâha vakfettiğine dair vakfiyesi, 191a'da aynı vakfiye 190a sonunda gene kendi elyazısıyla beş satır olarak,

كتب عن اصل النسخة المرقوم بافلام مؤلفه مرشدنا الشيخ الثاقب المولوى تبركاً و تيمناً بركته القدسيه
kayı var. Bazı sayfaların kenarlarında ilaveler ve tashihler var. Bazı sayfalar ayrı bir yazıyla yazılmış. Metindeki silintiler, çizilişler, kenarlardaki tashihler ve ilaveler de aynı sayfalarda ve aynı yazıyla. Buna göre bu nüshanın Sâkıb Dede'nin sağlığında yazılmaya başlanmış olması, bu ilave tashihlerin de kendisi tarafından yapılması muhtemeldir.

4- N. Süleymaniye Kütüphanesi (Nâfiz Paşa) No: 870.

Karşılaştırılan nüshaların en hacimlisi olan bu nüshada 2 münâcât, Hz. Peygambere 3, Hz. Peygamberle birlikte Eimmeye 1, Mevlânâ'ya 1 na't, ikisi tarih, biri mersiyye, üçü fahriyye, 24'ü medhiyye tarzında 30 kasîde, 2 müsemmen, 5 müseddes, 2 tahmis, 165 gazel, 1 müstezad, 22 tarih kıt'ası, 48 rubâî, 61 kıt'a, 50 nazım ve 1 muammâ yer almaktadır.

Başı: بسم الله الرحمن الرحيم
Pîr-i reh-i Ka'be-i nazm-ı kadîm
Sonu: Dil-nişîn-i Hüsrevân-ı mülk-i nazm olsa revâ
Sâkıb itdük midhatinde cem'-ı dîvân-ı garîb

İstinsah tarihi: 1244 H. / 1828 M.

İstinsah eden : Mehmed Emin Lütfi.

İstinsah kaydı: کتابه میر محمد امین لطفی ابن الحاج محمد پاشای ثانی غفر الله له والوالدی
سنه ۱۲۴۴ اربع و اربعین و مائین و الف

205 yk., 200x159-132x84 ölç. Nesih gibi yazı, muhtelif satır, sarımtırak Avrupa kağıt. 1. ve 2. yaprak başlığı ile sayfa kenarları ve satır araları nakışlı ve tezhibli. 71-

181. yaprak başlıkları nakışlı ve cedvelleri yaldız, 1-9. yaprak cedvelleri yaldız, 10-50. yaprak cedvelleri kırmızı, 50-70. yaprak cedvelleri siyah çizgili, 182-205. yaprak ise cedvelsizdir. Eserin cildi, etrafı meşin üstü ebrî kaplı, mikleplidir. Başta numarasız bir yaprakta Harem-i Şerîf'in kurşun kalemle yapılmış bir resmi vardır. Sonda kütüphanenin resmî damgası basılı ve Mehmed Emin Lütfi b. el-Hâc Mehmed namına bir temellük kaydı yazılıdır. (İstanbul Kütüphanesi TYDK, c. III, 711).

MFA (A) 4247'deki mikrofilminden faydalandığımız bu nüsha, Süleymaniye Kütüphanesi kayıtlarına Kâtib-zâde Mustafa Sâkıb adıyla geçmiş ve bu yanlışlık TYDK'nda ve Milli Kütüphanesi, MFA'nde de devam etmiştir.

Bu dört nüshadan başka MMİK 2409 numarada bir nüsha daha vardır. 198 yk., 205x145-148x85 mm. ölç., 15 satır, ta'lîk yazı, miklepli, üstü ebru kaplı, sırtı ve kenarları meşin mukavva ciltli olan ve ketebe bulunmayan bu nüsha, M. nüshasının aynı olduğu için karşılaştırmaya dahil etmedik.

TENKİDLİ METNİN HAZIRLANMASINDA GÖZETİLEN ESASLAR

1. Metin kurulurken elimizdekilerin en mükemmeli olan N. nüshası esas alınmıştır.
2. Şiirlerin sıralaması kasîdeler, gazeller, tarihler, rubâîler, musammatlar, kıt'alar, muammâ ve nazımlar şeklinde yapılmıştır. Değişik yerlerde bulunan şiirler, nazım şekillerine göre ait oldukları yerlere konulmuş, aynı başlık altında verilen veya farklı başlıklar altında bile olsa birbirlerine karıştırılan rubâîler, kıt'alar ve nazımlar ayrılarak kendi bölümlerinde verilmiştir.
3. Bütün şiirlerin yerleri, mevcut oldukları nüshaların rumuzları ve başlama yaprakları belirtilerek şiirin başladığı ilk sayfanın altına alfabetik sıraya göre yazılmıştır. Herhangi bir nüshada bulunmayan şiir, sıra numarasının yanına (*) işareti konularak dipnotta belirtilmiştir.
4. Beyitlerdeki sıra değişikliği belirtilmemiş, beyitlerin mısraları -kendi içinde veya başka beyitlerle- karışmışsa bunlar tesbit edilerek dipnotta gösterilmiştir. Nüshalardaki farklı beyitler metne dahil edilmiş, yakınlık ve benzerlik olanlar ise metne dahil edilmeyerek dipnotta verilmiştir.
5. Metin tamirinde fazlalıklar [], eklemeler ise () işaretleri içinde verilmiştir.
6. Metinde geçen Arapça ibareler ve ayetlerden yapılan iktibaslar eski harflerle yazılmış, ayetlerin numaraları ve aid oldukları sûreler dipnotta belirtilmiştir.
7. Cenâb-ı Hak ve Hz. Peygamber'in has isimleri ve Türkçe ile Farsça'da bunlara karşılık olarak kullanılan isimlerin ilk harfleri büyük yazılmıştır.
8. Farsça türemiş isimleri ve sıfatları meydana getiren ekler çok yaygın olanlar hariç sonlarına getirildikleri kelimeye (-) işareti ile bağlanmıştır. küh-sâr, mey-gede ve gam-gîn, güneş-kâr gibi.
9. Sayı isimleri kendilerinden sonra gelen kelimelere (-) işareti ile bağlanarak yazılmıştır. çâr-sû, sad-pâre gibi.
10. Dilimizde yerleşmiş Farsça kelimeler, asıllarına göre değil yaygın kullanılışları ile yazılmıştır. âsumân, pâdişâh gibi.
11. Bazı kelimeler, ışk, ıyd, ayân şeklinde yazılmıştır.
12. İsim ve fiil çekimleri ile ses uyumları için M. nüshası esas alınmış, devrin imlâ özellikleri benimsenmiştir.
13. Vezne uymayan mısralar dipnotta belirtilmiştir.
14. Dipnotlar şu şekilde hazırlanmıştır:
 - a) Şiir başlıklarında nüshalar arası fark varsa veya herhangi bir nüshada başlık yoksa başlığın sonuna (*) işareti konularak farklılık dipnotta gösterilmiştir.
 - b) Her beyit için ayrı bir satırbaşı yapılarak satırbaşına beyit numarası yazılıp biraz ara verilerek farklar yazılmış, kelimeler arasına (/) mısralar arasına da (//) işareti konulmuştur. Nüshalarda bir kelime ile ilgili birden fazla farklılık varsa bunlar, araya (;) işareti konularak ayrılmıştır.

- c) Beyitlerin ilk kelimeleri ile özel isimlerin ilk harfleri büyük yazılmıştır.
- d) Farsça tamlamaların birinci unsurunda farklılık varsa bu farklılığa esas olan kısım, ikinci unsurunda farklılık varsa tamlamanın bütünü verilmiştir.
- e) Eksik olan unsurlar -başlık, beyit veya kelime- (-) işareti ile belirtilmiştir.
- f) Bir mısranın tamamının farklılığa esas olmak üzere verilmesi gerekiyorsa, yalnız ilk ve son kelimeler -aralarına (...) işareti konularak- yazılmış, daha sonra farklı mısra tam olarak verilmiştir.
- g) Mısra sonlarında redif olan kelimelerin eksiklikleri belirtilmemiş, kelimelerdeki dutmuş: tutmuş gibi yazış ve imlâ farklılıkları gösterilmiştir.

SÂKIB DEDE DÎVÂNI'NIN

TENKİDLİ METNİ

KASÎDELER

1*

MÛNÂCÂT HAZRET-İ KÂDÎ'L-HÂCÂT 'UZZİMET 'İNÂYETÜHÛ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 İlâhâ zaḥm-ı cânım mevc-ḥîz-i reşk-i 'ummân it
O yektâ gevheri deryâ-yı keşret içre pinhân it
- 2 Leb-i her çâkini bir nâḥun-ı fûlâd idüp gayret
Hırâş-ı rûy-ı bî-âb-ı vücûdın tîz sûhân it
- 3 Medâr-ı merkez-i gird-âb-ı derd olsun o ser-geşte
Miyân-ı ḥâk-i cism ü ḥûn-ı çeşm ü dilde gâltân it
- 4 Niçün kâm-ı kemîne dâğını telḥ eyleye merhem
Ol efkârı mücerred düşmen-i efkâr-ı dermân it
- 5 Cüdâ itme serümden sâye-i sevdâ-yı dîdârı
Dil-i mecmû'umı hem-ḥâl-i gîsû-yı perîşân it
- 6 Mesâmmâtum yek-â-yek cûş-ı tevḥîde idüp tennûr
Cihân-ı cism ü cânım ğarkâ-i ṭûfân-ı irfân it
- 7 Nigâhı reg-be-reg tâk-i şarâb-ı i'tibâr olsun
Şu resme merdüm-i çeşmüm mey-i ḥikmetle neş'ân it

* H. 4a, İ. 4a, M. 5b, N. 5a.

2 vücûdın : vücûda H,İ,M. // fûlâd : pûlâd H, İ.

4 telḥ : zehr H,İ.

6 idüp : olup H,İ

- 8 Nihâd-ı bî-ğodem bîmâr-ı tîmâr-ı ğam olduċa
Küh ü deşt ü belâ Ferhâd u Ğaysın aña Loċmân it
- 9 Yeter ģarf-i devî virdi zebân-ı ģâmeye lüknet
Ğarîrin şu'le-pâş-ı laģn-ı enfâs-ı ney-istân it
- 10 Velî olmuş dü-nîm-i ğüft ü ğû mânend-i ney ânı
Semîr-i ehl-i ģâl ü hem-dem-i hû hû-serâyân it
- 11 Dimâğum zerreden mest-i cemâl-i câm-ı mihr eyle
Ğayâlüm târ-ı mûdan vâlih-i sırr-ı dil ü cân it
- 12 şeb-istân-ı derûnum âh-ı cân-ĝahuñ şerârı ile
Ğıbâb-ı ģacle-i bâlâ ĝibi yer yer řerâĝân it
- 13 Beyâbân-ı berûnum nâle-i dil-sûz-ı ģâletle
Zemîn-i tâze kâr-sâz-ı naĝř-ı vecd-i elģân it
- 14 Kef-i deryûzedür ser-mâye-i bâzâr-ı ümmîdüm
Ayâ reřģ-ı kerem fazluñla mâl-â-mâl-i iģsân it
- 15 İnân-ı himmetüm bulsun rehâ dest-i te'alluċdan
Ser-i meydân-ı ser-bâzîde pâyin berģ-ı cevân it
- 16 Mezâģ-ı ģâtıra lezzet virüp şehd-i me'ârifden
Mizâcum lafzan ü ma'nen sezâ-yı nâm-ı insân it
- 17 Vaţan-ĝîr-i şabî'at olmaya tâ kim enâniyyet
Esâs-ı bûd-ı hûşum şadme-i ģayretle vîrân it

8 Küh : Ger H.

9 devâ : rûy H. / ģâmeye : kilküme H,İ. // laģn-ı enfâs-ı : şan-ı enģâř-ı H.

12 yer yer : bir bir İ.

16 Mezâģ-ı : Tedâvî H.

17 ģayretle : ģayretle H.

- 18 Nazar-gâh-ı dili cûş-ı bahâr-ı feyz idüp hurrem
Ser-â-pâ-yı vücûdum nüzhet-âbâd-ı hıyâbân it
- 19 Hevâ-yı nâ-hoş-ı tûl-i emelden olmasun hasta
Seri âzâde-i ümmîd-i neyl ü bîm-i hırmân it
- 20 Verâ-yı perdeden şûret-nümâ-yı gayb olan hâle
Zebân-ı her ser-i mûyum terennüm-rîz-i şükran it
- 21 Nizâm-ı seyrine renc-i tereddüd virmesün raḡne
Reg-i nabzum reh-i mevc-i selâmet üzre cünbân it
- 22 Düşürme vâdî-i vehm ü firîbe râh-ı iḡbâlin
Hırâm-ı meşrebüm hâr-ı hevesden çide-dâmân it
- 23 Şafâ-yı sırr ile âyîne-i zâtum idüp rûşen
Temâşâ-yı mezâhirde ser-â-ser çeşm-i hayrân it
- 24 Nesîm-i şubḡ-ı tevfiḡ u tebâşir-i ‘inâyetle
Gül-i sûrî-i rûy-ı tâlî‘üm hem-vâre ḡandân it
- 25 Gene rûyum k'ide hem-reng deycûr-ı siyeh-kârı
Ne var ey mihr-i raḡmet sen de dâḡ-ı mâh-ı tâbân it
- 26 Süveydâmı k'ide hârâ-yı kûh-ı ḡasvet endîşe
N'olur ey Hızr-ı ḡudret sen de ‘ayn-ı Âb-ı ḡayvân it
- 27 Olursa ‘aḡl-ı ḡâzım câzim-i tevbe o ḡod-bîni
Fuzûlî itdigi tedbîr-i bî-sûda peşîmân it

19 Seri : Ser-i M.
20 perdeden : perdede H.
21 seyrine : sîrete H,İ.
22 râh-ı : âh-ı H.
23 şafâ-yı : ziyâ-yı H. / zâtum idüp : vaḡtüm olup H,İ.

- 28 Zülâl-i eşk ü bîh-1 zühd-i huşk oldukça bâr-âver
Çenâr-1 da'vet-i pür-hasretüm ser-sebz-i nîrân it
- 29 Nice âteş-^çinân-1 ârzû olmuş ise nefsüm
Riyâzatla murâduñ üzre pûyân-1 dü-çendân it
- 30 Ser-i kûy-1 rızâda kim ola üftâde gûy-âsâ
Ser-i kâr u kiyâya gerdiş-i irşâdı çevgân it
- 31 Mebâdâ rûy-1 red fırsat bula halvet-geh-i şabra
Kabûl-gerde-i emrûñ der-i idrâke der-bân it
- 32 Degül tenhâ ziyân u sûdını bâzâr-1 imkânûñ
Kem ü bîşin dahı mîzân-1 inşâfumda yek-sân it
- 33 Başîretle olup nâzır nihâyât-1 maķâmâta
Nigâh-1 i'tibâra şadr-1 câhı çâh-1 zindân it
- 34 Esîr-i halka-i taklîd itme gerden-i râyın
Zamîrüm cilve-gâhın hacle-i esrâr-1 a'yân it
- 35 Televvün virmesün taḥkîkına teşkîk-i reng-â-reng
Karîḥam şu'le-i cevvălesin âgûş-1 îķân it
- 36 Teğayyür gelmesün eṭvâruma va ^ç-1 havâdişden
Hitâm-1 nâme-i temkînümi yek-reng-i ^çünvân it
- 37 Nüvîd-i fetḥ-i gûn-â-gûn idüp mecmû'a-i ḥikmet
Gül-i şad-berg-i gûş-1 hûşımı yek-pâre iz'ân it
- 38 Zemân-1 ^çizzet-i ^çömrüm tehî itme kerâmetden
Rehûñde ser-serî olsun hemân üñtân ü ḥîzân it

28 râh-1 : âh-1 H.

31 râh-1 : âh-1 H.

34 râh-1 : âh-1 H.

- 39 Derâ-vârî gidersem nâle-i huşk ile yâd olsun
Şadâsın yâdigâr-ı sîne-i küh-sâr-ı imkân it
- 40 Bu râh-ı pür-htaarda çıkmasun ser-mâye destümden
Kemîn-i rîv-i dîve lahza-i lufti nigeş-bân it
- 41 Zemîn-i tıynetüm tuhm-i tegâful hâr-zâr itdi
Demidür cür'a-i câm-ı tefakkuğla gülistân it
- 42 Ferâmûş itdüre şâyed bu bezm erbâbına devrân
Benüm her ser-güzeştüm kışsa-i şâm-ı garîbân it
- 43 Nişân-ı tîr-i âhum meyl-i meydân-ı berîn eyle
Muğavves kâmet-i nâyum dü-bâlâ tatak-ı nisyân it
- 44 Melâmet ger k'ola nevbet-zen-i bârû-yı etrâfım
Bürûc-ı mâh u sâlüm sâlim-i ta'mîr-i devrân it
- 45 Çekildi dest ü pây-ı cünbüş-i bî-hûde kârından
Serüm âyîne-dâr-ı zânû-yı gûşe-nişînân it
- 46 Eger maħrem iderse ħarf ü şavtı râz-ı dil-dâra
Dili ser-ħalka-i âvâregân-ı deşt-i gûlân it
- 47 İķâmet niyyet eylerse ribât-ı çâr 'unşurda
Cezâsın ibtilâ-yı şoħbet-i Ħak-nâ-şinâsân it
- 48 Revân-ı pâke besdür jende-i âlûde-i ħâki
Pelâs-ı teng-i neng ü i'tinâdan bâri 'üryân it
- 49 Ezel çün kayd-ı nâmum bî-ser ü pâ eylemiş ħâme
Nişân-ı şânumı pes tâ-ebed bî-kayd-ı sâmân it

39 küh-sâr-ı : küh-sâra H.

43 nâyum : tâbum H,İ.

46 maħrem : maħrûm M.

48 jende-i âlûde : zinde-i bî-minnet H,İ. // i'tinâdan bâri : dağnâda nârî H.

- 50 Serây-ı sîne-zîbüm nev-‘arûs-ı cezbe oldukca
Bisât-ı inbisâţum vecd ü hâl ü zevk-ı vicdân it
- 51 Harîm-i hürmet-i hıdmetde şıdk u istikâmetle
Ser-âmed sa‘y-i hasbe'l-iktidârum fahr-ı akrân it
- 52 Giriftâr-ı belâ-yı çeşm-i zağmı olmasun tâ kim
Kuşûrın hod-pesend-i nefse naşb-ı ‘ayn-ı em‘ân it
- 53 Bedân-ı güm-reh-i mekre selîkam hurde-gîr itme Reh-i
şefkatde hûyum pey-rev-i reftâr-ı nîkân it
- 54 Sürâğ-ı pür-teharrî itmeye rûy-ı rehüm tahtvîl
Cebîn-i ihtiyâţum levh-ı nakş-ı pâ-y-i pîrân it
- 55 Havâsum itmesün mâ vü meni künd-i perîşânî
Füsûn-ı mihr-i şâfum da‘vet-i teşhîr-i ezhân it
- 56 Dehânum dürc-i mervârîd-i enfâs-ı niyâz olsun
Zebânum bezm-i vağdetde semîr-i nâz-ı nînân it
- 57 ‘Ubûdiyyet k'ola merfû‘-ı dîvân-hâne-i hazret
Dem-i germiyyet-i şermüm kadem da‘vâ-yı bürhân it
- 58 İdince ‘arz-ı dest-âvîz kullar rûz-ı maşşerde
Reh-âverdüm cenâb-ı der-gehe merg-i beyâbân it
- 59 Olinca mû-şigâf-ı bîş ü kem hâşıyyet-i mîzân
Aña miqyas-ı hüsn-i zannımı şâhîn-i rüçhân it
- 60 Beyâz-ı defterüm müsvedde-i girdâr-ı zişt oldı
Meded ey killk-i rahmet saţh-ı meşş-ı haţh-ı buţlân it

52 naşb-ı : - M.

55 mâ vü meni künd-i perîşânî : künd-i men ü mâ gibi gîr u gîn î.

- 61 Maḥall-i rif'atüm âmâc-ı tîr-i îñ ü ân olsun
Maḫâm-ı ḳadrümi bâlâ-yı taḫt-ı reşk-i iḫvân it
- 62 Beden kim gird-bâd-ı tîh-i âfâḳ ola enfüsde
Sipend-i cân-ı zârı âteş-i 'ışḳuñla raḳşân it
- 63 Recâ-yı merhem-i âmürziş olsun zâhir ü bâtın
Leb-i 'özrüñ şikâf-ı cür'etin zaḫm-ı nümâyân it
- 64 Ciger tâ key kebâb-ı sîḫ-ı istiğfâr ola yâ Rab
Ḥabîbüñ 'ışḳına ol teşneyi sîr-âb-ı ḡufrân it
- 65 Çün oldur كاناً من كان günine şefâ'at-kün
O kân-ı كان فکان 'ı bu faḳîre genc-i şâyân it
- 66 Ḥarâb-ı Türktâz-ı 'asker-i ḡam oldı mülk-i dil
Neşât-ı iltifât-ı ḡûşe-i çeşm ile 'ümrân it
- 67 Muḳaddes âsitân-ı ravzası ḫâkine rû-mâli
Ser-i 'âlem gibi ser-mâye-i mûr-ı dil ü cân it
- 68 O ḫâk-i pâk-i iksîr-i se'âdet-intisâbıyla
Bu ḫak-i pâ-y-i züvvârın iki 'âlemde şâdân it
- 69 Şalât ile selâmından dem-â-dem olmayup ḫâlî
Edâ-i ḫıdmet-i şükr-i 'aḫâsında şitâbân it
- 70 Tevellâ-yı ḫimâ-yı sâye-i dîvâr-ı der-ḡâhın
Tesellâ-yı dil-i ser-geşte-i şahrâ-yı 'ışyân it

64 teşneyi : teşne-i H.

65 // Sûre : XXXVI, Âyet : 82. / bu faḳîre genc-i : re'fetün raḫmine H; re'fetün raḫmete İ.

66 Neşât-ı : Nişân-ı M.

68 züvvârın : züvvârân N.

69 selâmından : selâmetden M.

- 71 Fûrûğ-ı mihr-i Şiddîkî derûn-ı gâr-ı kabrümde
Çerâğ-ı çeşm-i vahşet-dîde-i yârân ü bârân it
- 72 Ayırma sâye-i Fârûkî fark-ı bî-kesânımdan
Civârımdan o taqrîb ile İblisi girîzân it
- 73 Günâhum perde-i rûy-ı sü'âl-i 'afvüñ olduĢda
Ser ü dûşum nevâziş-gâh-ı dest-i İbn-i 'Affân it
- 74 Nişân-ı Kânberî-i der-gehidür halka-i gûşum
Harîr-i nûr-ı çeşmüm ferş-i râh-ı Şâh-ı Merdân it
- 75 Temâmet çâr-deh ma'sûma vaĢf-ı hıdmet olsunlar
Dü-dest-i i'tişâmum rehn-i dâmân-ı imâmân it
- 76 Ola kim dest-res-yâb ola dil ser-rişte-i sûra
Dem-i mâtemlerinde çâpük-i çâk-i girîbân it
- 77 N'ola Âl-i 'Abâ hüznüyle olsam dâ'imâ çul-pûş
Revâ mıdur dimek mehcûra terk-i ziyî-i hicrân it
- 78 'Aceb mi dirsem ol 'âlî-tebâruñ hüsn-i vaşfında
Ney-i hâme-nevâsın hâl-baĢş-ı tab'-ı Hassân it
- 79 Çü 'âlem-gîr itdi gûlgul-i hengâmeyi vâ'iz
Benüm de zâde-i tab'um harîf-i harf-i sübhân it
- 80 Ser ü gerden ne hâcet beste-i va'd-i va'îd olmak
Ser-â-pâ mışra'-ı ber-ceste-i mazmûn-ı fermân it
- 81 Zemîn olsun zemân-ı intisâb-ı Hazret-i Şemse
Şafâ-yı vaĢt ile hârâ-yı zâtum la'l-i rahşân it

73 'afvüñ : 'afv M.

74 Kânberî-i : minberî-i H,İ.

77 çul-pûş : pil-pûş H,İ.

81 zamân-ı : zebân-ı

- 82 Çemen-zâr-ı felekde şâbit ü seyyâre olduċa
Nihâl-i raĄbetüm ol çeşme-sâr-ı nûra ‘aţşân it
- 83 Menem ol zerre-i ser der-hevâ-yı pertev-i mihrî
Karârüm sâyesinde pâ-y-kûb u dest-efşân it
- 84 Mürîd-i nâ-murâd-ı şâh-râh-ı mevlevî olsun
Hulûş-ı ‘azm ile rûh-ı revânüm merd-i meydân it
- 85 Gereklemez zîb-i şadr-ı devlet olmaĄ var iken yokluk
Hemânâ bezm-i ehl-i dilde pâ-yüm pâ-y-ı mâçân it
- 86 Nişâr-ı pâ-y-i şem‘-ı ‘ayn-ı cem‘ olduċa pervâne
Metâ‘-ı varımı mûrâne dest-âvîz-i hullân it
- 87 Dü-pây-ı cünbiş ü ârâm olup pergâr-ı kâr-ı hadd
Sülûküm dâ’iren-mâdâr âyîn-i ‘azîzân it
- 88 Neler çekdi bilürsin zûr-ı vehminden dil-i SÂKIB
Şihâb-ı medd-i âhın nâvek-i dil-dûz-ı şeytân it
- 89 Dem-i vâpes gelû-gîr-i tüvân-ı ten k'ola cânın
Hezâr-ı naĄme-senc-i gülşen-i taĄkîk-ı îmân it
- 90 Şikest-i merg ile şâh-ı beden kim hâk-sâr ola
Fütûh-ı rûh-ı perverle dürüst-i rûh u reyhân it
- 91 Bahâr-ı neş'e-i bâkî k'ola cûş-ı nemâ engîz
Yine bîh-ı fenâ-yı nev-berüm bî-berg-i rûyân it
- 92 ÇerâĄ-ı hâş-ı derdündür sevindürme o pür-dûdı
Fitîl-i sırrını nûr-ı tecellîden fürûzân it

82 seyyâre : seyyâr H,İ,N.

84 şâh-râh-ı : râh-ı şâh-ı H,İ.

89 gelû-gîr : gelür gîr M.

- 93 Sezâdur her cezâ gerçi o küstâh-ı reh-i 'ışka
Efendüm lık ta'zîrin yine luşf-ı kemâ-kân it
- 94 Temâm oldu bu bâzâr-ı hevesde kâr-ı noşşânı
Velî sevdâ-yı sûd-ı fazl-ı mařzuñ cebr-i noşşân it
- 95 Bed-endîş esb-rân-ı naş'-ı keç-bâzı k'ola nâ-geh
Düçâr-ı çâr-mîh-ı bürd ü mat-ı çâr-erkan it
- 96 Olunca sînesi gerden-firâz-ı 'arşa-i kîne
Kısî-i çenber-i nüh-tâ felekden tîr-i bârân it
- 97 Eger seng-i reh-i inşâf olursa sedd-i ışrârı
Zârûrî zimmetin minnet-pezîr-i dîn-i dînân it
- 98 Dem-i âdem nice müşkil-güşâ-yı 'âlem oldıysa
Füsûn-ı hall ü 'ıkd-ı baştuma düşvârı âsân it

93 ta'zîrin : taqrîrin H.

94 fazl-ı mařzuñ : mařz-ı fazluñ H, İ.

95 Bed : Bu M. / naş'-ı keç-bâzı : şaş'-ı keç-bârı M.

96 Kısî-i : Fitîl-i H. / felekden : felekde H.

2*

MÜNÂCÂT BE-ĤAZRET-İ MUCÎBÜ'D-DE'AVÂT CELLE ŞÂNÜHÜ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ber-bâd-ı şaḥv-ı himmet idüp mihr ü kînümi
Şeh-râh u me'men eyledi sedd ü kemînümi
- 2 Aḥvâlümi ḥavâle-i mi'mâr-ı fazlu'llâh
Reşk-i İrem-serâ k'ide ḳalb-i ḥazînümi
- 3 Hem-vâre 'arz-ı minnet-i aḥyân-ı zü'l-minen
K'âbâd idüp ḥızâne-i ḳalb-i ḥazînümi
- 4 Memnûniyam o luṭf-ı nesîm-i 'inâyetüñ
K'itdi bahâr-ı yek-sere medd-i sinînümi
- 5 Gitdi ḥarîf-i daḡdaḡa geldi ḥarîf-i dem
Rûşen-ger oldu dîde-i ṭab'-ı ḡamînümi
- 6 Ser-tâ ḳadem güdâz ü hemîşe niyâz ile
Cûyân iken girişme-i baḡt-ı güzînümi
- 7 Oldum düçâr bedreḳa-i feyz-i nâ-gehe
Gördüm cemâl-i şâbıḳa-i nâzenînümi

* H.151a, İ.187b, M.177b, N.190a.

Başlık: - H,İ,M.

1 şaḥv-ı himmet : maḥv-ı ḡayret H,İ. / sedd ü : sırr u H.

2 Reşk-i ḥazînümi : Sermed bahâr eyledi medd-i sinînümi H,İ.

3 - M, N.

4 - H, İ ; sinînümi : sînümi N.

6 girişme-i : girişte-i H.

7 feyz-i : luṭf-ı H,İ. // şâbıḳa-i : sâyıḳa-i H,İ.

- 8 Ya‘nî hayâl-i hazret-i Hünkâr idüp kerem
Gösterdi rûy-ı tesliyet-i dil-nişînümi
- 9 Aldı dü-dest beste-i zencîr-i hasretüm
Âzâd idüp seri ser-i zânû-rehînümi
- 10 Virdi harîm-i gül-şen-i faqr u fenâya râh
Gül-çîn idüp dü-çeşm-i has ü hâr-ı çînümi
- 11 Buldum ferâğ-ı bâl ile zevk-i şafâ-yı hâl
Bildüm belâdet-i hured-i hurde-bînümi
- 12 Aldum peyâm-ı âhır-ı kârı güzeste den
Pür-tâb-ı şevk-i bî-keder itdüm yakînümi
- 13 Olsam rübûde-i ney-i şâhib-nefes n'ola
İrşâd-ı hayret eyledi re'y-i rezînümi
- 14 İtsem ‘aceb mi vecd ile dârü's-semâ‘-ı هو
Mânend-i çarh dâ'ire-i kîş ü dînümi
- 15 Ser-mâye-i selâmet idindüm rebâb-veş
Bâzâr-ı zâr u zûr u zer içre hanînümi
- 16 Tebdîl-i هو-yı هو-yı tarab eyledüm temâm
Hâtır-hırâş-ı hulq olan âh ü enînümi
- 17 Gûyâ hakîm-i şun‘-ı güher-perver-i zemân
Vağf-ı tena‘um eyledi zât-ı zemînümi
- 18 Yâ levh-ı şekl-i ahsen-i taqvîmüme hemân
Vefk-ı ‘acâyib eyledi resm-i hemînümi

9 seri : – N.

17 zât-ı : mülk-i H,İ.

18 taqvîmüme : taqvîmde H,İ.

- 19 K'oldı kilîd-i maḥzen-i esrâr-ı her nefes
Feth itmede tılısm-ı yesâr u yemînümi
- 20 Hattâ cenâb-ı zâviye-i mevlevîde hep
Şîr-i nihâduma şeker itdi qarînümi
- 21 Pür-cûş-ı neş'eyem k'idemez fark çeşm-i ser
Mevc-i yem-i neşât ile çîn-i cebînümi
- 22 Ol bezm-i hâş kanda idi görmeseydi hoş
‘Ayn-ı ‘anâya meşreb-i şûḥ-ı emînümi
- 23 Raḥbü'l-lisân-ı medḥüm olurdu kalem gibi
Vâ‘iz bileydi kadr ü ‘ayâr-ı semînümi
- 24 Münkîr ne ğam iderse baña nisbet-i cünûn
Ehli bilür fevâ'id-i tavr-ı metînümi
- 25 Âyîne-vâr cilve-geh-i naḫş-ı her kesem
Tûtî-i bezle gû iderem hem-nişînümi
- 26 Lîkin nigâh-ı merdüm-i çeşm-âşinâ gerek
Rûy-ı dilümde görmege nûr-ı mübînümi
- 27 Şâhâ yabana şalma gedâ-yı derk-i serin
Ser-mâye eyle sâye-i rûkn-i rekînümi
- 28 Zîrâ gönül o devḥa-i vaḥdetde eyledi
Def^c-i telâş-ı mâ vü men ü ân ü înümi

19 maḥzen-i : maḥzen-i H. / yesâr : yeşâr M.

21 çeşm-i ser : her gören H,İ.

23 kadr ü ‘ayâr-ı : gevher-i kadr-i H,İ.

24 tavr-ı : vaz^c-ı H,İ.

27 derk-i : ders-i H. // Ser-mâye rekînümi : Pür-gerd ü keşret eyleme rûy ü cebînümi H,İ.

28 Zîrâ gönül : Zîrâ ki gönül M.

- 29 Âhır niyâz-ı bende odur kim revân-ı zâr
Şarf-ı şenâ idüp nefes-i vâ-pesînümi
- 30 Yek-reng-i şükr-i sâye-i pür-mâye eyleye
Ârâm u cünbiş-i dem-i sihr-âferînümi
- 31 ŞÂKİB ‘azîz câna yeterdi garîblük
Künc-i bedende bulmasa genc-i defînümi
- 32 Pergâr-ı kâr-ı devre olup pey-rev eyledi
Âhır-deme be-hem-çadem-i evvelînümi
- 33 Şad-âferîn o Yûsuf-ı güm-geşteye henüz
Yek-pâre ‘ayş eyledi her ân ü hînümi
- 34 Yâ Rab mebâd-ı rîv ile dîv-i hevâ çapup
Ser-çalka-i hużûr olan engüşterînümi
- 35 Bî-hûde gerd-i ‘âlem-i kevn ü fesâd ide
Ser-tâ-be-pây-i gûşe-i râhat güzînümi
- 36 Dil-sîr-i loçma-i ser-çân-ı ferâgatem
Virmem meh-i neve leb-i nân-ı cevînümi
- 37 Şâh-ı gedâ-nümâ olalı zîr-i hırçada
Mülk-i melek-rû eylemişem âferînümi
- 38 Şâd-âb-ı feyz-ı pür-meded oldukça bâğ-ı kevn
Nüzhet-fezâ idüp ser-i mâ-i ma‘înümi

29 Şarf : Harf M, N. / idüp : ide M,N.

33 Yûsuf-ı güm-geşteye henüz : merde bu miñnet-serâyda H,İ. // Yek-pâre ‘ayş eyledi : Reşk-i Cem
itdi ‘işret-i H,İ. / hînümi : hanînümi M; înümi N.

37 Şâh-ı : Şâh ü H.

38 – H,İ.

- 39 İcrâ-yı seyl-i mekr idicek nefis-i bü'l-fuzûl
Fazluñdan eyle püşt ü penâh u mu'înümi
- 40 Fazluñ ki bî-sebeb ola feryâd-ı bende-res
Şâhân mû-be-mû revîş itsün mu'înümi

39 - H,İ.

40 - M,N.

3*

SÂYE-NÂME-İ NÂMÎ-İ SEYYİDÜ'L-KEVNEYN ŞALLA'LLÂHU 'ALEYHİ VE SELLEM

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Sepîde-dem k'idicek sırr-ı pîr-i şubḥ zuhûr
Derûn-ı ḥânḳâh-ı 'âlemi pür eyleye nûr
- 2 Sepîde-dem k'ide gül gül şafâ-yı nüzhet ile
Meşâm-ı gönca-i rûḥı nesîm-i nûkhet-i ḥûr
- 3 Sepîde-dem ki çözüp şemse-i nücûmı felek
Nigâh-ı 'ibrete 'arz ide sîne-i billûr
- 4 Sepîde-dem ki şebistân-ı gurbet-i şâma
Olunca şubḥ-ı vaṭan şem'-i rûşen-i kâfûr
- 5 Sepîde-dem ki irüp gâyete şeb-i vahşet
Nevâ-yı ins ola kâr-ı ḥaceste naḳş-ı tuyûr
- 6 Sepîde-dem k'ola âyîne-ḥâne rûy-ı zemîn
Gidüp görünmeye baḥt-ı siyeh gibi dey-cûr
- 7 Sepîde-dem k'ide sürḥ u sefid-i âmîziş
Sefid ü sürḥ-ı şabûḥ ola dîde-i maḥmûr
- 8 Dilâ 'aceb demidür bir dem-i şerer-ḥîz-âver
Sefid ü sürḥ-ı dü-tâ eyle şubḥı tâ dem-i şûr
- 9 Sefid ü sürḥ-ı nuḳûşa rübûde olmaya gör
Görünmesün dir iseñ âyîneñde 'aks-i nüfûr

* H. 6b, İ. 7a, M. 9a, N. 8b.

1 k'idicek sırr-ı : k'idüp esrâr-ı H,İ. / pîr-i : seyr-i N.

8 Sefid ü : Sefid-i M.

9 dir iseñ âyîneñde : âyîneñde hiç H. / 'aks-i : rûy-ı N.

- 10 Sefîd ü sürh ider insânı hîre-i telvîn
Siyâh rûy-1 günâha k'ide nigâh-1 gurûr
- 11 Sefîd ü sürh-1 zemîn ü zamân ile dünyâ
Nigâr-hâne-i çîn-i kazâdur ey memkûr
- 12 Sefîd ü sürh-1 bünâ-gûş u 'ârız-1 dil-keş
Dü-reng-i devr-i muhâlifdür el-ğazer şad dûr
- 13 Sefîd ü sürh-1 güli nev-bahâr-1 imkânûñ
Vefâ-yı şâhid-i 'ahdine iki şâhid-i zûr
- 14 Sefîd ü sürh-1 sirişki şağın dü-çeşmüñden
K'odur bu kûçe-i sevdâda dest-mâye-i sûr
- 15 Sefîd ü sürh seher-veş beşâret-i hayra
Sefîd ü sürh ruh-1 bîm şermdür destûr
- 16 Uçurma dîde-i sürh ile bâz olursa sefîd
Olur mebâd giriftâr-1 çengel-i 'uşfûr
- 17 Firâz-1 evc-i 'uluvv-i cenâbı lâne idin
Ki sâyeñ ola hümâ-vâr mültecâ-yı dühûr
- 18 Serîr-i fakra murabba'-nişîn-i temkîn ol
Kemîne bendelügüñ salţanat bile fağfûr
- 19 Düşürme fitne-i bîm ü ümîde kendiñi kim
Degüldür ehl-i tereddüd muhîll-i 'ışk-1 gayûr
- 20 Verâ-yı perde-i âşûb u âştî fehm ol
Emîn-i gâ'ileñ olsun dil-i cebân u cesûr

12 şad dûr : şudûr H.

17 idin : iden M. / hümâ-vâr : hümâ-dâr M.

- 21 Ki hüsni-i hulk ile mâlik-riķâb-ı halk olasin
Ne hâcet itmege şarf-ı hızâne-i zer ü zûr
- 22 Hurûş-ı şıdk ile seyl-i ‘azîmetüñ tîz it
Pül-i mecâzı idince haķîkat üzre ‘ubûr
- 23 Nevâ-yı nâle-i ‘Uşşâķa Râst pey-rev olup
Şabâ-yı seyriñi eyle Muħayyer ü Mâhûr
- 24 Muħâlif itme kararı siyâķ-ı edvâre
Ki nâ-geh olmayasın zâr-ı sekte-i maħtûr
- 25 Uşûli perde-i naķş u Nigâr-ı kâr eyle
Bülend ü pest ile hüsni-i sülûküñ it manzûr
- 26 Reh-i ‘Irâķ u Nihâvende şedd-i raħl itme
Ki tîh-i gerdiş-i bîhûde itmesün maħşûr
- 27 Hicâz semtini tut hoş-maķâm ise maķşad
Hevâsı râħatü'l-ervâħ olur idince mürûr
- 28 Egerçi mâye-i nüzhet-fezâdur âhengi
Velî düşer aña nisbet hişâr-ı Nîşâbûr
- 29 Teşebbüs eyler iseñ şu‘be-i ‘Arazbâra
Olursuñ evc-i ni‘amda naĝam ile maĝrûr
- 30 İder gedû-yı serüñ lîk sâz-kâr-ı felek
Zemân ile hedef-i tîr ü kâse-i şanbûr
- 31 Ten-i tehî-hevesi ney gibi çeküp bende
Hevâya dem-be-dem ol sen de هو ile Mañşûr

24 nâ-geh : tâ ki H. / sekte-i : sekîne-i H.

25 Uşûli : Uşûl-i H.

29 eyler iseñ : eylerseñ M, N. / ‘arazbâra : ‘arz-ı yâre M, H, İ. // naĝam : niĝam N.

30 serüñ : berüñ H.

- 32 Yeter yeter nice bir bu hısâret-i sevdâ
Ki defter-i ‘amele döndi peyker-i kâfûr
- 33 Niçün rübûde-i nâz u niyâz olup idesin
Küsûr-ı nevbetüñ isrâf-ı ‘ömr ile mağdûr
- 34 Eger bidâyetüñ olsa qarîn-i fazl u şalâh
Dinürdi zâtuña şânî-i Bel‘am-ı Bâ‘ûr
- 35 Düşürdi zemzeme-i Pûselikle meyl-i kenâr
Miyâne-i gird-âba aç gözüñ teg ʒur
- 36 Hırâm u ‘işve idüp mülk-i ‘aqluñı ber-bâd
Füsûn-ı gânze dil ü cânuñ eylemiş meshûr
- 37 Huzûr-ı dâver-i dîvân-ı maḥşeri yâd it
Serüñde var ise yek-zerre mağz-ı nağz-ı şu‘ûr
- 38 Gel imdi ḥayl-i kavî bulmadan şikest-i kelâl
Esâs-ı bürc-i beden görmeden hücûm-ı düşûr
- 39 Zimâm-ı raḥş-ı tedârik daḥı elüñde iken
Baḳıyye varuñı itme fedâ-yı fışḳ u fücûr
- 40 Şerâr-ı âh ile tev’em idüp dem-i nedemi
Hevâ diyârını eyle hebâ-şıfat menşûr
- 41 Mürîd-i emri olup çek elüñ menâhîden
Ki dest-i tevbedür âyîne-dâr-ı luṭf-ı gâfûr

32 nice : neyüme M.

34 – H.

35 Pûselik : Bûselik H,İ,M. // Vezin bozuktur.

36 cânuñ : cânuñı H.

37 imdi : idi M, H.

- 42 Ser-i inâbeti kıl vaqf-ı zânû-yı teşvîr
Vücûduñ eyle temâm i'tirâf-ı 'aciz ü kuşûr
- 43 Cebînüñ eyle der-i ibtihâle rehn-i kavî
Bahâne-cûy-ı 'a'atâ ol budur 'ilâc-ı şürûr
- 44 Hemîşe ma'raz-ı ihşâna 'arz-ı hâl ide gör
Olunca dest-i kerem rû-nümâ-yı ceyb-i sürûr
- 45 Nedür o cürm-i 'azîmü'l-cürüm te'âla'llâh
Ki reşh-ı lücce-i 'afv ile olmaya ma'khûr
- 46 Menem ki ma'hz-ı ha'âyam velî ümîdüm var
Mükedder itmeye hâlüm Cenâb-ı Fazl-ı Şekûr
- 47 Egerçi rû-siyehem kullığında Hindüyem
Meded idüp n'ola çutsa midâd-veş ma'zûr
- 48 Müheymînâ kuluñı ser-bülend-i 'ayş eyle
O sâyede kim odur mâye-i nizâm-ı ümûr
- 49 Da'îl-i zıll-ı zalîl-i Hâbîb-i Ekrem olam
Revâ mîdur ki ser-i 'aybum olmaya mestûr
- 50 Be-ħa'kk-ı sây-e-i merfû'-ı Tûbî-i setri
Ki ħadr-i ħadrini itme bu 'âcizüñ meksûr
- 51 Be-ħa'kk-ı cür'a-keşân-ı piyâle-i 'irfân
Be-ħa'kk-ı mu'tekifân-ı ħarem-serâ-yı ħuzûr

42 teşvîr : teşdîd H.

48 - H ; odur : - İ.

50 Tûbî-i sebzî : Tûbî-i setrî M, rahmet-i menşûb H,İ. // ħadr-i ħadrini : ħarf-i ħâtırın H,İ.

51 - H.

- 52 Be-ḥaḫḫ-ı sâye-nişînân-ı ‘arş-ı maḫ‘ad-ı şıdk
Be-ḥaḫḫ-ı şu‘le-i âvâz ü rakş-ı Eymen ü Tûr
- 53 Ser-i ‘ibâduñ İlâhî o sâyesüz itme
Koparma başumuza şad kıyâmet-i maḫzûr
- 54 O sâyedür çü penâhı dürüst münkesirüñ
Ne ḳâbil itmemek anı vücûh ile mecbûr
- 55 O sâyedür ki zemîne düşürmeyüp ğayret
Enâmuñ itse gerekdür emânına menşûr
- 56 Ne sâye kim ola mânend-i sürme-i ما عاز
Sevâd-ı ḫayl-i ḫayâl-i cilâ-yı dîde-i gûr
- 57 Ne sâye kim ide yümn-i ḫimâyet-i yek-ser
Fütâde-i dü-serâyı ḫalâş-ı derd-i fütûr
- 58 Düşeydi mihr ü mehüñ üstine olurdu bedîd
Nihâd-ı rûşene ser-beste sırr-ı âyet-i Nûr
- 59 Olunca ḫalka-be-gûş-ı irâdeti ḫurşîd
Ne mümkün ehl-i nazâr olmamaḫ aña müzdûr
- 60 Ki nâm-ı pâkine dirler zebân-ı ‘uḫbâda
Selâmet-i ser-i ümmet şefâ‘at-i mebrûr
- 61 ‘Acebdür ol ḫarem-i nûra cür‘et-i tavşîf
Ki ‘aḫla olmaya kâr-ı taşavvur-ı maḫdûr

52 – H ; maḫ‘ad-ı şıdk : fazl u kerem İ.
53 – H ; ‘ibâduñ İlâhî : ‘ibâdı Ḥudâyâ İ.
56 Sûre: LIII, Âyet: 17.
58 – H.
61 tavşîf : tevḳîf H. // ‘aḫla : ‘aḫl M.

- 62 Murâdum itmedür ancak vesîle-i na‘tin
Medâr-ı dâ‘ire-i intisâb-ı dûr-â-dûr
- 63 Nedür kıyâs ile ma‘lûm olurdu mâhiyeti
Olaydı mevķî‘-i şirket miyân-ı sâye vü nûr
- 64 Sevâd-ı a‘zam-ı âsûdegî disem yeridür
Odur çü me‘men-i mâ vü men ü gavâ‘il-i şûr
- 65 O sâyenüñ eşer-i nâzenînidür ki ider
Niyâz-ı bende-i küstâhı da‘vet-i me’sûr
- 66 Hümâ-yı devlet-i dâreyn o sâyedür ki olur
Himâ-yı kâdimesinden kudûm hem-maḥcûr
- 67 O sâye kim ola memdûd-ı şeş-cihât-ı zuhûr
Hemân olur berekâtında ‘ömr-i ğam maḥşûr
- 68 O sâyedür idicek ṭab‘-ı ğarķa-i ‘arâķı
Fezâ-yı şerm-i kıyâmetde gül gibi mesrûr
- 69 O sâyedür olacaķ mâye-i refâhiyyet
Anuñladur ser ü sâmân ü râḥat-ı cumhûr
- 70 Ki pây-i seyyid-i sâdâta ser virüp sermed
Ḳomaz ri‘âyet-i ḥaḳķ-ı kıdemde cây-i kûsûr
- 71 O sâye itmese irşâd-ı ‘âlem-i bâlâ
Olurdu berzaḥ-ı rûḥ-ı revân tekye-i kûr

62 Murâdum itmedür : Murâd itme M.

64 yeridür : yeri var H,İ.

66 kâdimesinden : kâdimesinde M,N.

68 idicek : idecek H,İ.

69 mâye-i refâhiyyet : râye-i zamân-ı seneb H.

- 72 O sâye olmasa ecsâda çetr-i âsâyış
 73 Ne ğam tehî ise dest-i sü'âlümüz vâ'iz
 74 O sâye maşrıq-ı mihr-i merâm olur giderek
 75 O sâye 'âkıbetü'l-emr olup ser-âmed-i kâr
 76 Harâm-i şâhibin itmiş Hudâ meţâf-ı şalât
 77 Cenâb-ı ravzasın itmiş selâm Dâr-ı selâm
 78 Şümûs-ı evc-i neseb ya'ni Ehl-i Beyt-i Kirâm
 79 Zihî nücûm-ı şeb-i Qadr-i sâye-i şöhet
 80 Resîde pây-e-i pâyâna râh-ı rütbeleri
 81 Dürûd-ı nev-be-nev olsun revân revânlarına

72 ârâm-gâh : cây-i qarâr H,İ. / mâr : yâr H.

73 Ne ğam : Niķam H,İ. / vâ'iz : vâ'izâ H.

74 mihr-i merâm : dîdâr-ı yâr N. // Düşer mi 'âşık-ı dîdâra meyl-i : Ne terk-i de'b-i edebdür recâ-yı H,İ.

78 pertev-i peykerleri : nûr-ı maħabbetleri H,İ.

80 Resîde-pây-e-i : Remîde-pây-e-i M.

- 82 Şükür ki mâye-i sâye virüp kelâma kemâl
Şu resme sa'yini itdi hayâlümüñ meşkûr
- 83 Ki berg-i sebz-i gedâ hayyiz-i kabûle geçüp
Cerâ'id-i eşere naqşın eyledi mestûr
- 84 Kırân-ı sâye-ķarân-i şeref idüp olmuş
Zemîn-i ķarhı pesendîde-i şeh ü düstûr
- 85 Nişâr-ı gevher-i medh itmege leb-i meşreb
O sâye pâyına gûyâ ki bi't-ķabi' me'mûr
- 86 Zebân iderdi sipâsın 'ale'd-devâm o murâd
Vefâ ideydi كما ينبغي sinîn ü şühûr
- 87 Senâsın eyler idi kendüye vazîfe kalem
Nihâyet olmasa pâyend-i imtidâd-ı sûtûr
- 88 Tufeyl-i sâye-i şâh-ı rusül k'ola nazmum
Niçün mehâfil-i 'âlemde olmaya meşhûr
- 89 Tıbâ'-ı nâdire-perdâza yâdigâr olsun
Bu SÂYE-NÂME-İ nâmî-i ŞÂKİB-ı mehcûr
- 90 'Aceb mi sâyeden itsem ümîd-i luḫf-ı cesîm
Ki dest-i sâye-i Ḥaķ bestedür zimâm-ı ümûr
- 91 Siyeh-bahâr-ı zemîn-i keremdür ol sâye
Ĝarîbin itmede ser-sebz-i devlet-i mevfûr
- 92 O sâyedür harem-i hâş-ı rahmet-i 'âlem
Beşîr-i maḫlab-ı güm-geştedür aña destûr

82 mâye-i : pây-e-i H.

91 itmede : itme M. / devlet-i : 'ızzet-i N.

- 93 O sâyedür sere ser-mâye-i necât ey dil
Olunca mecma^c-ı zenbûr-ı ibtilâ-yı nüşûr
- 94 O sâyeden k'ola bî-mâye ser dinilmez aña
O tûde âhır olur mehbi^t-ı şavâ^c-i^k-ı bûr
- 95 Hülâşa genc-i nihândur o şâhid-i gaybî
Harâb-ı neş'e-i sevdâsın itmede ma^cmûr
- 96 Hezâr sâle günâh olsa her nefes kârı
O sâye hürmetine yek-deme olur mağfûr
- 97 O sâyeden şıla-i bende bu kadar besdür
Ki zeyl-i nâmede nâm-ı ha^kîr olup mestûr
- 98 O sâyede ola tâ dâmen-i zamân ol da
Zemîn-i tâze-i hayrû'l hadîs ile mezkûr
- 99 Hemîşe sâye-nişîni olup şafâ üzre
Şabâ gibi ola gerd-i keder-güşâsı debûr

93 – N.

97 olup mestûr : ola mesfûr N.

98 sâyede : sâyeden H. / ol da : evvelde H.

99 sâye-nişîni : sâye-nişîn H.

4*

DER-NA‘T-İ PÂK-İ HAZRET-İ SEYYİDÜ'S-SÂDÂT
‘ALEYHİ'T-TAĦİYYÂTİ'L-EBEDİYYE *

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Ayâ şehen-şeh-i mülk-i لولاك تا لعمر ك
Temâm-ı ‘acz ile rû-mâl-i der-gehüñ eflâk
- 2 Süm-i Burâķuñ cânın kim eylemezdi nişâr
Olaydı her ser eger zîb-i hâlķa-i fitrâk
- 3 Girerse dâ‘ire-i bâĝ-ı ‘ayşâ taklîdüñ
Şarâba tevbe ider bi'z-zarûre meşreb-i tâk
- 4 Muĥîṭ-ı hâlet olur düşse ‘ayn-ı gird-âba
Fütâde-i reh-i seyl-i ĝamuñ olan ĥâşâk
- 5 Olaydı ĥulzüm-i fazlıña sâĥil-i pâyân
Ĥıbâb-ı ĥavşala olmazdı ĥâşıru'l-idrâk
- 6 Cihâna Fâtiĥa-i ĥayr ü ĥüsn-i ĥâtimesin
Olunca böyle gerekdür şadefde gevher-i pâk
- 7 Şafâ-yı nâmuñ idelden dimâĝ-ı kevne eser
Nişân-ı pâyüñ ider cüst ü cû sümüñle simâk

* H.10a, İ.11b, M.13b, N.13a.

Başlık: Seyyidü's-Sâdât : Seyyid-i Sâdât N.

1 Âyet: XV, Sûre: 72. / “Eğer sen olmasaydın eflâkı yaratmazdım” anlamındaki hadis-i kudsîye işârettir.

4 ĝamuñ : ĥüsnüñ N.

5 fazlıña : luṭfıña N. / Ĥıbâb-ı : Cenâb-ı H,İ,M.

6 ĥayr ü : ĥayr-ı N.

- 8 Sihâm-ı şaş-tı kazâ var ider şikest-i demâr
Şufûf-ı düşmeni imdâduñ ile kabza-i hâk
- 9 Girişme-i keremüñ hırz-ı cân iden şa've
Şikâr-ı nesr-i felek seyre cân atar bî-bâk
- 10 Senâ idüp dehen-i kadı-ı düşmenüñ de saña
N'ola hurûf-ı hecâ dirse yek-be-yek hâşâk
- 11 Ki dest-i münkir-i şânuñda eyledi hasbâ
Dem-i şehâdet-i haqqıyyetüñ kelâma mülâk
- 12 İşâre-i ser-i engüştüñ eylese mümtâz
Olurdu mihr ü mehüñ rağmına girifte-i çâk
- 13 Cenâbuña olamaz Sidre sedd-i reh yoğsa
'Ubûr-ı gayra olur ma'ber-i cihân helâk
- 14 İder mi ravza-i zâtuñda hiç sâye qarâr
Harîm-i râzuña kim مع الله ola şibâk
- 15 İder müşâhede-i Haq o dîdeyi rûşen
Ki hasretüñ ser-i müjgânın eyleye nem-nâk
- 16 Şehâ şehâbe-i sâyeñ ki bende-perver ola
'Aceb mi ümmetüñ içre bulunmasa gam-nâk
- 17 Olurdu bîm-i güneş nefse reh-zen-i ümmîd
Bulaydı dest-res-i Ka'be-i kerem imsâk
- 18 Geçerdi cânâ ser-i nâhun-ı peleng-i sa'îr
Olaydı ebr-i şefâ'at-nişârdan çâlâk

8 ider şikest-i : olur medâr-ı M. // düşmeni : düşmene M.

9 iden : ider H.

10 dirse : virse H.

17 Ka'be-i : keff-i H,İ,N.

- 19 Ne sâye mâye-i ‘ayş-ı hoş-ı ser-â-ser-i halk
Ki zehr-i ecder-i emmâreye ‘aceb tiryâk
- 20 Civâr-ı rahmet-i Raḥmân o sâyedür ŞÂKİB
Esîr-i zaḥmet-i ḥırmân olur bu ḥürmete şâk

5*

NA‘T-İ PÂK-İ DÎGER-İ HAZRET-İ ŞEFÎ‘UL-MÜZİNİBÎN
‘ALEYHİ‘Ş-ŞALÂTÛ VE‘S-SELÂM

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey ki sâyeñ cüst ü cûsında ziyâ-yı âfitâb
Maşrıķ u mağribde olmuş pây-mâl-i şeyh ü şâb
- 2 Dîde-i encüm sefid ü kıadd-i çarh olmuş dü-tâ
Dahl-i ‘ömrin itmede harc-ı reh-i hâzm ü şitâb
- 3 Bahır u berri firķateyn itmiş sürâğ u firķati
Ser-bürehne çeşm ü gûşı câ-be-câ tell ü hıbâb
- 4 Gûş-ı mâhî ‘âşık-ı nâmı vü çeşm-i çeşme-sâr
Dökmede râh-ı nişânında sirişk-i bî-hisâb
- 5 Üft ü hîz-i deşt ü kûh-ı hasretinde caddeler
Olmada gâltân gerd ü çâk çâk-i pîç-tâb
- 6 ‘Âkıbet hayl-i hayâli hem bulup hayrân ü zâr
Bildiler kim intizârıdur aña rengîn hicâb
- 7 Âşinâ-yı sâye zîrâ nûr ile bîgânedür
N'eylesün derd-i dil-i müştâķ-ı dîdâra niķâb
- 8 Sensin ol yek-pâre nûr-ı hâveristân-ı ezel
Ėayri olmaz ol havâlîde anuñcün fetħ-i bâb
- 9 Kıanda kıaldı sâye-i bî-mâye-i nûr-ı zuhûr
Nâr-ı hecrüñ gam degül itse ebed anı kebâb

* H.11b, İ.12b, M.14b, N.13b.

3 Ser-bürehne : Her birine H.

6 bulup : olup H.

- 10 Sâye-i Haksın ki sâyeñ câ-nişînidür temâm
Çâr-rükñ ü şeş-cihât ü heft-ferş ü nüh-ķıbâb
- 11 Naķş-ı pây-ı hıķkatüñdür sikke-i temkîn-i dehr
Sâye-veş lertzân iderdi yoķsa zûr-ı inķılâb
- 12 Zîr ü bâlâyı nice memnûn-ı sâyeñ eylemez
Zımn-ı levlâk-i mükerrerde olan luķf-ı hıķtâb
- 13 Mıŗra^c-ı ber-ceste-i bâlâ-yı mevzûnuñ şeĥâ
Eylemiş mazmûn-ı sâyeñ ŗâh-beyit intiĥâb
- 14 Ol ķadar nâzende-i âġûş-ı ‘ızzetsin henüz
Düşmeden sâyeñ daĥı ber-terdür ey ‘âlî-cenâb
- 15 Şöyle gird-â-gird-i mevc-i nûrsın kim sâyeñi
Ġavta-h^vâr-ı pertev itmiş ol kenâra iķtirâb
- 16 Sâye belki ĥâk-i pâyüñden olurdı ser-zede
Virse nevbet rûy-mâle âfitâb u mâh-tâb
- 17 Olmasaydı naĥl-i zâtuñ sâye-endâz-ı vücûd
Kim virürdi ġülşen-i îcâda âyâ âb ü tâb
- 18 Devlet-i sâyeñ hevâ-dârı hümâ-himmet gerek
K'ide kendü sâyesinden müddetü'l-‘ömr ictinâb
- 19 Mâye-i devlet o besdür baĥt-ı bîdâr ehline
Derd-i serdür sâye-i ġayra anuñçün intisâb
- 20 Her siyeh-dil sâye-veş ġaltân-ı ĥâk-i ‘acz olur
Zıll-ı zâ’ilden ġörince mu‘ciz-i pâ-der-rikâb

11 zûr-ı : rûy-ı H, rûz-ı M.

16 rûy-mâle : rûy-mâl H.

18 sâyesinden : sâyesinde H.

- 21 Olmasun ser-geşte-i sevdâ-yı sâyeñ n'eylesün
Rû-be-dîvâr-ı gamuñ bu ŞÂKIB-ı pür-incizâb
- 22 Ser-girân-ı 'ayş-ı sâyeñdür dil-i üftâdesi
Câna minnet neş'e-i pâ-bûsuñ eylerse ħarâb
- 23 Kanda gitsün sâye-i dîvâr-ı ravzañ var iken
Ser-fürû-yı sâye-i 'arşı ħod itmez irtikâb
- 24 Olmasun nâ-geh beyâbân merg-i hecrüñ el-meded
Nâ-murâduñdur yine sâyeñde olsun kâm-yâb
- 25 Kâr idüp mânend-i sâye cânına zaĥm-ı firâĥ
Aşdı başından hücûm-ı gerd-i râh-ı ıztırâb
- 26 Zîr-i sâyeñde serin âsûde-i her miĥnet it
Ber-ĥarâr oldukça bu nüh-sâye-bân-ı bî-ținâb
- 27 Tâ görüp âşâr-ı feyz-ı sâyeñi ferdâ diye
Sâye-i Tûbâ daĥı Tûbâ ile ĥüsnü'l-me'âb

6*

NA‘T-İ LAṬİF-İ ḤAZRET-İ EKMELÜ‘L-MÜRSELİN ŞALLA‘LLÂHU TE‘ÂLÂ
‘ALEYHİ VE SELLEM ME‘A NU‘ÛT-İ KUDSİYYE-İ DÜVÂZDE EİMME-İ
KİRÂM RADİYA‘LLÂHU TE‘ÂLÂ ‘ALEYHİM ECMA‘İN

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Hilâlistân idince na‘l-i raḥşuñ ḥâk-i Baṭḥâyı
Felek yakdı şerânuñ ‘ışkına dâg-ı Süreyyâyı
- 2 ‘Acebdür ravza-i pâküñ görüp Yeşribde câm-ı şevk
Şihâb-âsâ ser-endâz itmeyüp korsa Mesîḥâyı
- 3 Müzehheb nokta-i menşûr-ı ‘ışkuñ olmasa ḥurşîd
Nice teshîr iderdi dîde-i hırbâ-yı dünyâyı
- 4 Yine temkîn-i pâyuñdur zemîne lenger-i ârâm
Geçerdi ser-serî seyriyle yoḥsa çarḥ-ı mînâyı
- 5 İden tâb-ı cemâlüñdür şafâ-yı rûy-ı Yûsufdan
Görince ser-be-ser âyîne-i ḥayret Züleyḥâyı
- 6 O ser kim çekdi pâyın dâmen-i âdâba sâyeñde
Ferâmûş itdürür seyr-i cihân-peymâ-yı ‘İsâyı
- 7 Şafâ-yı keşfüñe virmez gider gerd-i ḥafâ zîrâ
Berâber gösterür âyînesi pinhân ü peydâyı
- 8 O resme neyyir-i zâtuñ zamânı rûşen itmiş kim
Mümeyyiz şimdi nâm-ı ḥuşkdür mâzî vü ḥâlâyı

* H.14a, İ.16b, M.18a, N.18a.

Başlık: Şalla‘llâhü Te‘âlâ ‘Aleyhi ve Sellem : – H,İ,M. / Raḍiya‘llâhü Te‘âlâ ‘Aleyhim Ecma‘în : – H,İ,M.

6 cihân-peymâ-yı : cihân-ârâ-yı H,İ.

8 mâzî vü : dîrûz ü H,İ.

- 9 Zemîne cür[‘]a-i câm-ı kerem-rîz olup âsârũ
Ser-â-ser mevc-i Tûr u Eymen itdi kûh ü şahrâyı
- 10 Göreydi pertev-i sîmâ-yı ğarrâñı dil-i Mûsâ
Fedâ eylerdi pâyuña ser-i naħl-i tecellâyı
- 11 İdince merdüm-i çeşmũñ teveccüh kıble-gâh oldı
Viren hep Ka[‘]beye yümñ-i nigâhuñdur bu ‘ulyâyı
- 12 Bilürdi mehbiṭ-ı nûruñ olur nesli anuñ âḥır
Anuñ çün ħırz-ı cân itmişdi Âdem mihr-i Ḥavvâyı
- 13 Ḥadîsũñ ol ki bilmez nefḥa-i Raḥmân ü vaḥy-i Ḥayy
Cüdâ fehm eylemişdür bir birinden lafz u ma[‘]nâyı
- 14 ‘Uḫlũñ olmasa ma[‘]lũmı teşrifũñ bu gül-zâra
Kime âmâde eylerdi bu çetr-i sebz-i nüh-tâyı
- 15 Olaldan ḥavlî-i Beytü'l-Ḥarâm-ı mevlidũñ Mekke
Teḥavvül eyledi semtine rûy-ı râh-ı ercâyı
- 16 Murâd-ı ‘âlem ancaḫ zâtuñı ikrâma diḫkatdür
N'ola varın iderse ḥarc-ı râh-ı meclis-ârâyı
- 17 Kelîm-i Tûr-ı lâhût oldıgınca tûṭı-i mehceñ
Aña sîneñ olur âyîne-i esrâr-ı Sînâyı
- 18 Kemâl-i ma[‘]rifet ḥaşıyyet-i levḥ-i qarîḥañdur
‘Aceb mi sâdelük içre çıḫarsa naḫş-ı ârâyı
- 19 Reg-i cûş-ı hevâyı itmese tehyîc enfâsuñ
Atardı sâḫil-i teskîne mevc-i nabz-ı deryâyı

13 nefḥa-i : nefḥa-i M,H,İ. // birinden : birinde H.

17 mehceñ : lehceñ H.

- 20 Semend-i seyrüñe pey-rev olaydı ‘aql-ı dūr-endîş
Bulurđı kâm-ı evvelde verâ-yı perde-i râyı
- 21 Burâk-ı himmetüñ cevlanına berķ-ı hayâl irmez
Ki yek-demde alur zîr-i perine ‘arş-ı a‘lâyı
- 22 Nice zevķ-i şühûduñ eylemez bed-gûları Hâssân
Ki itdüñ bülbül-i bâğ-ı şehâdet müşt-i haşbâyı
- 23 Yed-i Beyzâdan a‘lâdur eşerde sâye-i destüñ
K'ider meh-tâb-ı evc-i rû-sefidi ķır-sîmâyı
- 24 Nedür keyfiyyetüñ rûşen olurđı çeşm-i idrâke
Nümûdâr olsa ‘aynüñ rûy-ı hâl-i künh-i eşyâyı
- 25 Temâşâ-yı hırâmuñdan olaydı behre-ver tab‘ı
Alurđı seyl-i hayret bîh-ı mînû-gîr-i Tûbâyı
- 26 Cenâbuñ ol yem-i pür-cûş-ı rahmetdür ki fark itmez
Nigâh-ı şefķat-i çeşm-i cenâbı zîşt ü zîbâyı
- 27 Egerçi hatm-i devrân-ı risâletsin zamânuñda
Velî zâtuñladur fetķ tılısm-ı genc-i levlâyı
- 28 Miyân-ı ebruvânuñ nûrıdur îzâh iden el-hakķ
Rumûz-ı قوسین انا ü işârât-ı انا و'ıyı
- 29 Şeb-i zülfüñ ki tenvîr itmeye keşşâf-ı ruhsâruñ
Müfessirler nice tavzîh ider âyât-ı İsrâyı
- 30 Beyânuñ da‘vî-i teşrî‘a virmiş fayşal-ı itmâm
Dehânuñ hüccet-i tahķîķa urmiş hatm ü imzâyı

21 alur : olur M.

25 mînû-gîr-i : hînû-gîr-i H.

27 levlâyı : ûlâyı M.

28 iden : ider H. // Sûre: LIII, Âyet: 9

- 31 Müşârün bi'l-benân eylerdi her bir pâresin mihre
İşâret bir dahı itse dü-nîmüñ mâh-ı ğarrâyı
- 32 Bu dârû-hûnede bed-rîşe hüsni-i i'tikâduñla
Tabî'at itdi ber'ü's-sâ'a merhem seng-i hûrâyı
- 33 Rehâ mümkün degüldür şu'le-i âvâz-ı tîġuñdan
Ki müşt-i hûk ile ber-bâd idersin 'ömr-i a'dâyı
- 34 Gehî tîr-i teveccühle olursun düşmene dil-dûz
Gehî nîzeñ ider her sîne-i pür-kînede câyı
- 35 Gehî bâd-ı nefesle hûk idersin ħayl-i bed-h'âhı
Gehî dest-i du'â-yı nuşretüñ eyler şaf-ârâyı
- 36 Semûm-ı bîm ile oldı beyâbân-merg hem-aĥzâb
Ki a'lâ eyledüñ ħarb ile emr-i Ħaĥ Te'âlâyı
- 37 O sâ'at kim se'âdetle reh-i Refref-neverd olduñ
Berâber eyledüñ sa'd ü şerefde zîr ü bâlâyı
- 38 Sürenler âsitân-ı ravzaña pîşâni-i cânı
Sürerler devlet-i bî-minnet-i dünyâ vü 'uĥbâyı
- 39 Sütûn-ı mescidi kim eyleye Ħannân hicrânuñ
Ne kâbildür cemâlüñsüz tesellî cân-ı şeydâyı
- 40 Kerem her vech ile dest-i ħimâyet-pâşuña ħaldı
Reh-i iĥsânuña ferş eyledüm rûy-ı temennâyı
- 41 Meger 'ayn-ı 'inâyetle tefakĥud idesin yoĥsa
Bulınmaz yâd ider ġayrı bu 'abd-i bî-ser ü pâyı

31 İşâret bir dahı itse dü-nîmüñ : İşâretle ideydüñ bir dahı şaĥ İ.

36 ħarb : ħarb H.

- 42 Tevessül eyledüm der-gâhuña vird-i dürûduñla
Nişâr-ı ehl-i beytüñ eyledüm nağd-i şenâyâyı
- 43 Budur çeşm-i revânuñ gerdiş-i ümmîd-i imrûzı
Ki âlüñ sâyesinde görmeye ekdâr-ı ferdâyı
- 44 Hümâ-yı devlet-i ümmetdür ol sâye ki Hâk itmiş
Cenâhâyın-i ilâ mâ-şâ aña âlâ vü ni‘mâyı
- 45 Teşebbüs eyledüm pîrâmen-i dâmân-ı eşhâba
K'ider sırr-ı İslâmı ol gürûhuñ cümle zarrâyı
- 46 Huşûşan ol veliyyü'l-‘ahd ü yâr-gâr u Şiddîkuñ
Ki pîşîn ol durur fetḥ eyleyen bâb-ı tevellâyı
- 47 Taḥammül itmeyüp bâr-ı belâ-yı derd-i hicrâna
Rikâb-ı hicrete itdi ser ü cânıyla hem-pâyı
- 48 Odur taḥt-ı imâmet zîb-i mihrâb-ı ḥilâfetde
Maḥallîdür teḳaddüm itse ḥâşân-ı felek-câyı
- 49 Olurdi şadr-ı dîvân-ı velâyet iştirâk üzre
Bulaydı ol şeh-i faqr u fenâya ‘aşr hem-tâyı
- 50 Niçün olmaz berî bî-şübhe âşâr-ı hidâyetden
Gören ḥâk-i derinden müsteḥab semt-i teberrâyı
- 51 Ḥulûş-ı mihrîdür ol mâh-ı evc-i rif‘atüñ ḳurbet
Ki ibrîz-i şafâ eyler ‘ayâr-ı pîr ü bernâyı
- 52 O şâhîn-i terâzû-yı ‘adâlet Ḥâzret-i Fârûḳ
Kef-i icrâda hem-seng eyleyen a‘lâ vü ednâyı

43 âlüñ : anuñ H,M.

51 rif‘atüñ ḳurbet : ḳurbetüñ devlet H,İ.

- 53 Sipeh-dâr-ı zuhûr-ı çil-tenân-ı millet-i semha
İden ‘ayyûk ile hem-ser livâ’ü’ş-şükr-i a‘lâyı
- 54 Söyündürdi lehîb-i gadri âb-ı tîğ-ı himmetle
Uyandırdı çerâğ-ı külbe-i ‘ayş-ı re‘âyâyı
- 55 Uyutdı tıfl-ı giryân-ı cihânı mehd-i râhatda
Şalınca şeş-cihâta nevbet-i inşâfî âvâyı
- 56 Zamân-ı devletinde kimse bilmezdi nedür feryâd
Nevâ-yı hamd tutmuşdı maķâm-ı âh ü evvâyı
- 57 Ser-i mûyın nice yâd eyler adum kim edâ ile
Meger kim olmaya anda ser-i mû Hâķ şenâ-sâyı
- 58 Gül-i zîbâ-yı gül-zâr-ı bahâ vü şerm-i Zî'n-Nûreyn
Görüp her hâle bünyâd-âver-i bî-çûn-ı dânyâ
- 59 ‘Araķ-rîz-i hayâ olduğca rûy-ı ‘âlem-efrûzı
Şanurdu jâle-bâr olmuş görenler verd-i hamrâyı
- 60 Yed-i beyzâ-nümâ-yı ceyb-i ikrâm olsa bezminde
İderdi süfre-i en‘âmı şuhre h‘ân-ı yağmâyı
- 61 Girîbân-ı rızâya gonca-i cânı çeküp âhır
Tılâ-yı gâze-i hûn ile itdi çehre-pîrâyı
- 62 Nice cür’et ider mü’min k’eliyle urmağa pâyın
Ki oldur ķabza-i cem‘a alan evrâķ-ı perrâyı

53 çil-tenân-ı : hilyetân-ı H.

55 âvâyı : ârâyı H.

56 bilmezdi : bulmazdı M.

58 bahâ vü : bahâr u M.

59 ‘âlem-efrûzı : ‘âlem-âşûbı H.İ. // Şanurdu jâle-bâr olmuş görenler : Görenler jâle-bâr oldu şanurdu İ.

60 h‘ân-ı yağmâyı : hân-ı ni‘mâyı H.

- 63 Degül cân ü seri lâyıķ mıdur mûyına ķaşd itmek
Ser-i mû çün revâ görmez aña Allâh îzâyı
- 64 Şeh-i Düldül-süvâr u lâ-fetâ-şân u kerem-pîşe
Meh-i vâlâ-medâr u mehter-i ħayl-i tevellâyı
- 65 Derûn-ı Ka'be-zâd ü ġassir-efgen Ĥayder-i şaf-der
Der-i Ĥayber-kün ol tîġ-ı dü-rûy-ı rezm-i ġîrâyı
- 66 Dimâġ-ı pür-şafâsı ķulzüm-i 'ilm-i ledünnîdür
Virürse ħaķdur enfâsı nişân-ı dürr-i yektâyı
- 67 Hizebr-i bîşe-i ġayret ki baţş-ı pençe-i zûrı
Ser-i şîrâna eyler teng meydân-ı muĥâbâyı
- 68 Virürdi ceng-i evvelde cevâbın ħaşma bî-pervâ
İdeydi Zü'l-Fekârina ser-i dest ile îmâyı
- 69 'Acebdür لحي لحي iken tuġrâ-yı menşûrı
Yine ümmet tuta semt-i ħilâfa ġûş-ı aşġâyı
- 70 Ĥilâfetde ħalef olmak ise maķşad olur mı ħiç
K'ola ħâr-ı sipihr ü câ-nişîn-i verd-i zîbâyı
- 71 Dür-i yektâ-yı deryâ-yı yetîmî Ĥazret-i Zehrâ
Ki şem'ci cem'ine itmiş Ĥudâ pervâne ħûrâyı
- 72 Zihî ġülşen-fürûz-ı nesl-i bî-mişl-i şeref zâtı
Ki ķudret dâye itmiş ħidmetinde ümm-i dünyâyı

64 tevellâyı : tüvânâyı H.

66 Dimâġ-ı : Derûn-ı H,İ. / pür-şafâsı : pür-ziyâsı H.

67 şîrâna : nîrâna H.

70 ħiç : - N.

71 şem'ci cem'ine : cem'ci şem'ine H,İ.

- 73 Betûl-i Meryemî-fiṭrat ‘arûs-ı ḥacle-i ḥikmet
Olaydı ‘aqlı Ḳaysuñ ḳul iderdi añña Leylâyı
- 74 Olaydı maḥrem-i sırr-ı ser-i mûyî dil-i Vâmıḳ
Ser-â-pâ gösterürdi çeşmine ma‘zûr ‘Azrâyı
- 75 Göreydi belki âşâr-ı kemâlât-ı Hudâ-dâdın
İderdi kendüye bürde Ḥalîlu'llâh Sârâyı
- 76 O gevher kim ola cân-ı ten-i dehre ciger-gûşe
Niçün olmaz cemâli ḳurretü'l-‘ayn-ı dil-ârâyî
- 77 Odur çün hem-ser ü hem-sır Şeh-i Merdâna mihr ile
Nice teshîr itmez ‘âlem-i şugrâ vü kübrâyı
- 78 Görüp köhne ‘abâ-yı faḳr ile yeksân eksûnı
Ṭutardı hem-ḳumâş-ı ḥırḳa-i peşmîne dîbâyı
- 79 Verâşetle müselleme devletidür kenz-i lâ-yefnâ
Velâyetle muḥammer ṭıynet-i pâk-i bahâ-zâyı
- 80 ‘İbâdet tûşe-i ṭab‘ı kerâmet şîve-i rûhı
Bülend-eyvân-ı ‘ayş-ı hoş idi künc-i şekîbâyı
- 81 Kesilmezden muḳaddem şîr-i mâderden o kesmişdür
Ḥüsâm-ı ‘ıffet-i nefsiyle ‘ırḳ-ı bîḥ-ı ehvâyı
- 82 O sultânuñ İlâhî rûy-ı âl-i ‘işmeti ḥaḳḳı
Esîr-i ‘ışḳ-ı âlî it dil-i endûḥ-fersâyı

73 fiṭrat : fiṭnat H. // Leylâyı : eblâyı M.

74 Ser-â-pâ : Ser-â-ser H.

76 ten-i dehre : ten ü her mâ M.

78 ‘abâ-yı : ‘abâyı H. // dîbâyı : dünyâyı N.

79 Verâşetle müselleme devletidür kenz-i : Müselleme bahtına taḥt-ı verâşet genc-i H,İ. // pâk-i bahâ-zâyı : ṭîb-i şiyem-zâyı H,İ.

80 hoş idi : ḥızzemi M,N.

82 rûy-ı âl-i ‘işmeti : eşḳ-i âl-i ḥürmeti H,İ.

- 83 Mehîn şeh-zâde-i baṭn-ı imâmet bû-Muḥammed kim
Emîn ü zâhid ü nev-ḥîz-i serv-i bâg-ı Zehrâyî
- 84 Ḥilâfet ḥil'at-i mevrûs iken bâlâ-yı zâtına
Ferâg-ı ṭav' ile itdi zamâna hoş müdârâyı
- 85 Geçüp taht-ı ferâga pâdişâh-ı bî-ḥilâf oldı
İderken lîk şadr-ı kaşr-ı 'ibretde temâşâyı
- 86 Meger nâ-geh semûm-ı tîh-i ğayret eyleyüp te'sîr
Hilâl-i zer ıtlâya döndürür ol mâh-sîmâyı
- 87 Alur mânend-i hâle şevk-i bezm-i kuds-i âĝûşa
İdüp ḥurşîd cezbe dem-be-dem rûşen taḫâzâyı
- 88 Hemânâ 'azm-i dîdâr-ı niyâ idüp ḥırâm itmiş
Koyup bunda ğam-ı esbâb-ı tedbîr-i eṭibbâyı
- 89 Yetişmiş şerbet-i elmasdan ğuyâ kavî-teşne
Geçüp kendinden itmiş dâr-ı mâtem mülk-i ğabrâyı
- 90 Düşer mi şân-ı İslâma idenlerden su'âl itsek
Revâ görmek gelû-yı pâkine zehr-âb-ı icrâyı
- 91 Ebû 'Abdullah ol ser-çeşme-i nûr-ı şehâdet kim
İder ḥâlâ o mâhuñ 'ışıkına ḥurşîd saḫkâyı
- 92 Reşîd ü mürşid-i râh-ı ḫaḫîkat bûy-ı enfâsı
Ki bî-mûy-ı sürâĝ eyler nüvîdi kâm-cûyâyı
- 93 Kıbâb-ı meşhedidür Kerbelâda mâh-ı ḫar-ĝâhı
Reh-i ṭavfında 'âlem itmede i'mâr peymâyı

86 mâh-sîmâyı : bedr-sîmâyı H,İ.

89 Yetişmiş : Bitişmiş H,İ.

- 94 Çün ol server seri üzre iderdi dâ'imâ tercîh
Verâ-yı perdeden peydâ olan fermân-ı Mevlâyı
- 95 Tenezzül itmeyüp dünyâ için peygâra şemşîri
Hâs ü hâşâke viridi feshat-i meydân-ı heycâyı
- 96 Kimüñ var idi yoğsa zehresi râh-ı celâdetde
Ser-i mû geçmege sedd-i sedîd-i bâk ü pervâyı
- 97 Yeterken itmege ber-bâd hâşmı tîğ-ı ser-tîzi
Nice ber-câ ola cenginde müşt-i bed-dilüñ pâyı
- 98 Ne resme itse tekşîr-i sevâd olmaz yine yek-dem
Mukâbil pençe-i şeh-bâz-ı cavk-ı zâğ-ı rüsvâyı
- 99 Kemîn-i dâm-ı tezvîr eyleyüp her cânibin lîkin
Düşürdiler zemîne sâye-veş ol serv-i bâlâyı
- 100 Eger mâ-beyne hâ'il olmasaydı hikmet ü teslîm
Temâm eylerdi kâr-ı şimri zehr-i şûr-ı bed-râyı
- 101 Ne sırr-ı bü'l-acebdür bu ki vaz'-ı devr-i pür-telvîn
Olup hayrû'l-ğurûn içre dağı bed-ahd ü hercâyı
- 102 Tecâvüz eyleyüp hiddetle hadd-i dâd ü âzermi
Ser-i Âl-i 'Abâyâ eylemiş ta'yîn-i gavgâyı
- 103 İdüp düşmenlerin ser-hoş şerâb-ı kâm-ı devletle
Ne yüzle câ-nişîn-i Yûsuf itdi görk-i bî-câyı

94 Verâ-yı perdeden : Verâ-yı perdede H.

95 peygâra : peygâr M. / şemşîri : şemşîrin H.İ.

97 ser-tîzi : ser-tîzin H.

99 lîkin : lâkin M.

103 – H.

- 104 K'ider ol ser-güzeştüñ nokta-i kem-ħarfin endîşe
 'Uķûl-i âsumân-ı 'âlem-i temkîni sevdâyı
- 105 Bu gûne ħüzn-i cân-gâha ne çâre eylesün diller
 Nice zabt eylesün 'âteş-'mân-ı ħınk-i şekvâyı
- 106 Siyeh-pûş-ı ızâ ola henüz ol sevk ile Ka'be
 Sevâd-ı dûd u derd itmez mi hem-vâra süveydâyı
- 107 N'ola ehl-i müberrât eylese bed-ħ'âhını la'ne
 Dem-â-dem vaķf-ı muṭlaķ naķd-i vaķt-i ṭab'-ı gûyâyı
- 108 Ne vech ile cemâl-i ceddine ferdâ nigâh eyler
 Bu gün esbâtı ħaķķında iden bâṭıl hecâ ħâyı
- 109 Görince da'vî-i îmân idenlerden bu küfrânı
 Qoyup yüzler qarasıyla o qavm-i ehrimen-sâyı
- 110 Hümâ-yı himmeti bir yerde ârâm itmeyüp itmiş
 Sa'âdetle müşerref âşiyân-ı bâm-ı ħazrâyı
- 111 Be-ħaķķ-ı kaṭre-i ħûn-ı şehîd-i Kerbelâ yâ Rab
 Ĥavâle it o nâ-ħaķ kavme mevc-i pür-belâyâyı
- 112 İmâmetle ħilâfet mecma'u'l-baħreyninüñ Ĥızrı
 Kemâli nev-bahâr itdi kühen bâĝ-ı tesellâyı
- 113 Yine ser-sebz olup naħl-i velâyet devr-i feyzinde
 Ser-i ekvâna şaldı sâye-i bezl-i 'aṭâyâyı
- 114 'Alî Zeynü'l-'İbâduñ ya'ni mi'mâr-ı kerâmâtı
 Ser-â-ser eyledi iħyâ zemîn-i resm-i âbâyı

106 ola : k'ola H,İ. / sevk : şevk H,İ.

108 esbâtı ħaķķında iden bâṭıl : bî-vech iden esbâtı ħaķķında H. / ħâyı : ħ'âyı H,İ; câyı M.

111 mevc-i pür : emvâc-ı H,İ.

112 Kemâli : Zuhûrı H,İ.

- 115 Nice dil-mürdeye geldi deminden hâlet-i tâze
Uyardı nûr-ı sünnetden çerâğ-ı zühd ü takvâyı
- 116 Zemîne eyledi bir bir maḥabbet toḥmını ilḳâ
Getürdi ḥaḳ budur yerine şart-ı ḥaḳḳ-ı ihyâyı
- 117 Sezâdur münkir-i etvârına dünyâ vü ‘uḳbâda
Musallaḫ eylese bârî cezâ-yı veyl ü veylâyı
- 118 Ebû Ca‘fer Muḥammed Bâḳır u müşkil-güşâ-yı dîn
İden remz-i buṭûn-ı seb‘ada keşf-i mezâyâyı
- 119 Şafâ-yı cevher-i nuṭḳın idüp âfâḳa pîrâye
Pür itmiş pertev-i esrâr ile çeşm-i merâyâyı
- 120 ‘Ayân itmiş ḳumâş-ı kâle-i taḥḳîḳ u taḳlîdi
Beyân itmiş ‘ayâr-ı lemme vü ilhâm u igvâyı
- 121 Odur çeşm ü çerâğ-ı ḥacle-i irşâd u ما فيها
Ki Hindû-yı cenâb-ı sâyesidür kuḫl-i bînâyî
- 122 Felek şıdḳ ile olsun rûz u şeb rû-mâl-i der-gâhı
Ki şubḫ-ı îyd-i ‘ahdidür iden rûşen ḥabâyâyı
- 123 Cenâb-ı Ca‘fer-i Şâdıḳ ki ḥâl ü ḥâl-i yek-rengi
İdüp zâtü'l-‘imâd-ı ‘umde-i enfüs zevâyâyı
- 124 Kilîd-i ḥâmesi virdi güşâyış genc-i ‘irfâna
Nişâr itdi ser-i müsterşidîne sırr-ı مے'yi

115 deminden : deminde M.

116 bir bir : yer yer N.

121 ḥacle-i : ‘âlem-i H,İ.

123 ḥâl-i : ḳâl-i H.

124 müsterşidîne : müsterşidâna H,İ. / Sûre: XX, Âyet: 1.

- 125 Vücûdın ol kadar âşâr-ı esmâ' eylemişdi şâf
Virürdi ru'yeti her hâtıra yâd-ı müsemâyı
- 126 Kaçan kandîl-i mihrâb-ı 'ibâdet olsa dîdârı
İderdi Refref-i Mi'râc-ı rûhânî muşallâyı
- 127 Dağı ma'sûm iken olmuşdı pîr-i Bâyezîd ol mâh
Çi gam itse pelîdân-ı Yezîdi nefis-i süklâyî
- 128 Muşavver hilm ü şafî ol şâh-ı Bağdâd-ı imâmet kim
Ferâset nazmı virdi nâr-ı gayz u buğza ıtfâyı
- 129 Yem-i luţfî şiyem Mûsî-i Kâzım Bü'l-Hasan k'itmiş
Du'â-yı hayra müstagrağ kefi emvât ü ahâyı
- 130 Şehâdet tahtını bir bâd-ı 'azm-i lâ-mekân idüp
Kerâmetle pür itmiş hıttâ-i âfâk-ı dünyâyı
- 131 Degül mi gaşb-ı nevbetden beter zulm-i şarîh itmek
O sâmi gevher üzre iddi'â-yı kâr-fermâyı
- 132 İdüp kaşr-ı yed-i himmet bu mülküñ kaşr-ı 'ayşından
Aña ni'me'l-bedel olmuş serây-ı 'Adn ü me'vâyî
- 133 Şehen-şâh-ı rızâ-şevket 'Aliyy-i Bü'l-Hasan Şâbir
Çeken oldur velâyet-nâme-i pîrâna tuğrâyı
- 134 Hürâsân Erleri taḥkîk o bâguñ güllerindendür
Hezâr-ı dil ne kâbil itmemek na'tinde ıtrâyı
- 135 Beyâbân-ı beyân olsa vesî'-ı cilve-i vaşfi
'İnân-ı ihtiyâr-ı nâtîka görmezdi irhâyı

130 dünyâyı : pehnâyı H.İ.

132 'ayşından : 'aynından M.

134 taḥkîk : zâhir H.İ.

- 136 Velî medh-i velîden eylemez gûş-ı ta‘aşşub hazz
Ki nâ-ķâbillüğinden redd ider ol vaşf-ı ra‘nâyı
- 137 Ne ğam ammâ ki cân ile ķabûl idüp bilür muķbil
Ki ol keç-fehme idbâr itdürür bu zabt-ı ‘aşvâyı
- 138 İmâm-ı ķible-i ‘işmet hümâm-ı şaff-ı taķvâ kim
Getürmiş zîr-i dest-i ihtiyâta mülk-i evlâyı
- 139 Ebû Ca‘fer Taķıyy-i Mürtezâ künc-i riyâzatda
Odur cem‘ eyleyen genc-i ledünniyyât-ı rü’yâyı
- 140 İderdi Ğazret-i Yûsuf dahı taķsîn ta‘bîrin
Muķâkât-ı ğayâle eylese tefsîr-i aķrâyı
- 141 Delâlet eyleyüp Beytü'l-Ğarâm-ı birr-i Bârîye
Ğalâş itdi beliyyât-ı berâziĦden berâyâyı
- 142 İder sebķat hemân evvel ķademde ferr-i himmetle
Der-i ‘âlem-penâhın bekleyen tâ dâr-ı Dârâyı
- 143 Târîķ-ı cedd-i pâki üzre işbât-ı vücûd itmiş
Virüp seyl-i fenâ vü şarşar-ı maĦva beķâyâyı
- 144 Olup gül-ķîn-i dîdâr u dü-ķeşmi görmedi gitdi
Ğumâr-ı intizâr-ı neş’e-i ûlâ vü uķrâyı
- 145 Ğaķîb-i minber-i esrâr-ı Ğaķdur lehce-i pâki
Ħı itmede teblîĦ emânât-ı veşâyâyı
- 146 ‘Aliyy-i لا ھمتی-himmet taķıyy-i اھل اھل-ı tıynet
Odur tenķîĦ iden Ħaşv-i düvîden ھ vü ھی

137 zabt-ı : Ħabt-ı H.

142 ferr-i himmetle : Ħurr-ı himmetle H.

144 Ğumâr-ı : Ğumâr u H,İ.

- 147 Geçüp nakş ü nigâr ü reng ü bûdan meşreb-i şâfi
Yine kendinde buldı maqşad-ı pinhân ü peydâyı
- 148 Çeküp şubh-ı vaţanda ھاşret-i şâm-ı ğarîbânı
İderdi vird-i derd ile dem-i vaqt-i muşaffâyı
- 149 Raħîmâ ol dür-i dürc-i emânet âb-ı rûy için
Medâr-ı tâb-ı rû eyle baña ‘afv-ı ھاţâyâyı
- 150 Zihî seyf-i yed-i kudret kazâ-yı leşker-i düşmen
Ki sır itmişdi mâl ü hûn-ı bî-dîne berâyâyı
- 151 İmâm-ı ‘Askerî-nisbet Hasan-nâm-ı zekî-şöhret
Getürmezdi zebân-ı kilnine ھاarf-i men ü mâyı
- 152 Ser-i râh-ı ğazâya eyleyüp şamşâmını ta‘yîn
Musaħħar itmiş idi ھاşmine faşl-ı kazâyâyı
- 153 Ser-i her kes bulurdu sâyesinde lâyıķ-ı sırrın
Görüp âyînesinde ھاüsn-i tertîb-i cezâyâyı
- 154 Ser-i gerden-keşinden olmasun yek-dem cüdâ yâ Rab
Pey-â-pey oldığınca bezm ü rezmüñ ھاو ile ھا‘yı
- 155 Ebu’l-Ķâsım Muħammed Mehdî-i âħır zamân oldur
Ki pür-envâr-ı ‘adl itse gerekdür kûh ü beydâyı
- 156 Nice âdem dem-i evvelde icmâlen beyân itdi
O da âħır dem-i ‘âlemde tafşîl eyler esmâyı

149 tâb-ı rû : âb-ı rû H,İ.

150 berâyâyı : ser-â-pâyı H.

151 zebân-ı kilnine : zebân-ı hâline H,İ.

152 şamşâmını ta‘yîn : ta‘yîn-i şamşâmın H,İ. // Musaħħar : ھاavâle H,İ. / ھاşmine : cismine H.

153 sırrın : şîrin M.

155 envâr-ı ‘adl : âşâr-ı ‘adl H,İ.

- 157 Kemâl-i zâhir ü bâtın idüp zâtında cem'ıyyet
Olur hâvî fehâvî-i şifât-ı Hızır u Mûsâyı
- 158 Yine Şems hakîkat mağribinden eyleyüp işrâk
Helâk-i şadme-i dehşet ide Deccâl-i hod-râyı
- 159 O vaqtüñ şafvetiyle cezbe-i hubbü'l-vağan nâ-çâr
Zemân-ı nâ-tüvânîde zemîni ide 'Îsâyı
- 160 Hemân ümmîdümüz SÂKIB o şâh-ı dâda kalmışdur
Ve illâ kim çekerdi bî-sebeb âzâr-ı bî-câyı
- 161 Hürûc idüp velî nâ-geh derûn-ı kehf-i gayretten
İder rûşen gubâr-ı mağdemi çeşm-i ehibbâyı
- 162 Virür bu köhne bezme feyz-ı teşrîfi neşât-ı nev
Hayât-ı tâze-dâr eyler dem-i cân-bahş-ı ihyâyı
- 163 Gelüp yümn-i kudûmından cihâna hâlet-i uhrâ
İder devrinde âhır germ-vecd âyîn-i Monlâyı
- 164 Müdârâ itmeyüp şemsîr-i tedmîri demârında
Medâr-ı fetḥ olup ehl-i Hâka eyler müvâsâyı

157 fehâvî-i : teḥâvî-i H.

158 hakîkat : hidâyet H,İ.

163 hâlet-i uhrâ : hâletü'l-ḥayrı H.

7*

MERŞİYE-İ CİGER-ŞİGÂF-I HAZRET-İ SULTÂNÜ'Ş-ŞÜHEDÂ
RADIYA'LLÂHÜ TE'ÂLÂ 'ANHÜ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Degüldür mâh-ı nev bezm-i felekde belki câm-ı gam
Gelüp devre vücûdın eylemiş ser-ğalka-i mâtem
- 2 Görince dîde-i mihr ü melek şekl-i hilâlîsin
Biri tâb-dâr olup itdi birisi ihtiyâr-ı rem
- 3 Nümâyışde hilâl ü keştî-i tûfân-ı demdür lîk
Siyâh u nâ-Hudâsıdur anuñ gûyâ dil ü dîdem
- 4 Gehî şûr-ı kıyâmet gâh şemşîr-i kazâ-şûret
Olur nezzâresinden dîdeler gird-âb-ı âhır-dem
- 5 Gehî engüşt-i tehdîd ü gehî hañçer-nümâ ya'ni
Dem-â-dem itmede bünyâd-ı kâr-ı zârı müstaḥkem
- 6 Ḥayât-ı tâze buldı nâle vü efgân-ı 'ahdinde
Şeb-i hicrâna döndi dûd-ı dilden ḥayme-i 'âlem
- 7 O câm-ı pür-ser-encâmuñ ḥumâr-ı neş'e-i devri
Ser-i hûşa kıyâmetler kıopardı neş'eden aḳdem
- 8 O resme eyledi Beytü'l-ḥazen eyvân-ı Keyvânı
Ki şad müdḡam temâm oldu dil-i vîrânede müdḡam

* H.18b, İ. 22a, M. 23b, N. 23b.

Başlık *Te'âlâ* : - İ, M, N.

4 şûr-ı : şa'd-ı M.

7 neş'e-i : teşne-i M.

- 9 Ne kâbil lehce-i kilik-i beyân ol vaq'ayı ta'bir
Degül hod görmış anuñ zerresin zürriyyet-i Âdem
- 10 Meger devr-i kamer hükmin Muharrem eyleyüp icrâ
Çekilmiş har-geh-i kerb ü belâya mâh-ı 'ayş ü dem
- 11 O demlerde nihân olmış şehîd-i Kerbelâ gözden
'Aceb mi 'ayn-ı 'âlemden elem dūr olmasa yek-dem
- 12 Hârâm olsa n'ola min-ba'd resm-i sūr ü şeh-r-âyîn
Ki rûy-ı şâdumânı oldı çeşm-i halka nâ-maḥrem
- 13 Görinmez rûy-ı râhat bir daḥı oldukca ol tâlî
Dile âh ü enîn ü dîdeye hûn-âbdur hem-dem
- 14 Senüñdür ey felek bî-şek bu bârân-ı belâ her sâl
Ki hâr-ı pâyı itdüñ gevher-i efser kadar mükrem
- 15 Ser-i Âl-i 'Abâya teng idüp pehnâ-yı devrânı
Çıkarduñ başa seng-i râh-ı sūr-ı ḥanedânı hem
- 16 Zemânuñda leked-kûb-ı gubâr-ı inkisâr oldı
Ruḥ-ı âyîne-i kalb-i ḥabîb-i ḥâlik-ı Ekrem
- 17 Hâzân-ı gadr ile pejmürde itdüñ gülşen-i neslin
Dü-deste sünbül-i Zehrâya virdüñ zehr ile derhem
- 18 Sen ol pîr-i kühen tedbîr-i ceng-i ehl-i ḥaḥsın kim
Saña şâkird olımaz câdû-yı ezraḥ ile Bel'am
- 19 Miyân-ı ümmete şerm itmeyüp tâ-dâmen-i maḥşer
Bıraḥduñ cirm-i 'ayn-ı cürmine mânend bir balḡam

14 pâyı : pây H,M.

15 pehnâ-yı : nüh-tâ-yı

18 şâkird : şâkir M. / Bel'am : ṭab'um M.

- 20 Nizâm-ı seyrüñe şîrâze olsun vaz^c-ı nâ-hem-vâr
Esâs-ı ‘ayş-ı Ehl-i Beyti itdüñ cevri ile berhem
- 21 Şikest olsun ser-i şâhîn-i mîzân-ı hatâ-sencüñ
Ki hem-seng oldu keffinde ser-â-ser kıadr-i bîş ü kem
- 22 على زعم الاعلى yâr olup eclâfa luţf itdüñ
Gelür haqquñdan elbet kıahr-ı bî-zinhâr-ı mustahkem
- 23 Düşer lâ-büd bu kârûñ ‘aksi mir’ât-i mücâzâta
Kıalur mı ol maķûle cür’etüñ encâmı hîç mübhem
- 24 Neden pûr-ı Ziyâd ile Yezîdi ber-mezîd itmek
Niçün girdi şumâr-ı i’tibâra Şimr-veş azlem
- 25 Har-ı dölâb-ı devlet eyledüñ merdânı devrüñde
Licâm-ı hâll ü ‘akdi eyleyüp teslîm bin-Mülcem
- 26 ‘Adâlet mesnedin itdüñ künâm-ı rûbeh ü kelbi
Tılsım-ı gadre olduñ âşikârâ heft-ser erķam
- 27 Cihânın kıurretü'l-‘aynın göze göstermeyüp aşlâ
Mü’ekked eyledüñ kıat kıat saña aşlî olan ‘uķdem
- 28 Süleymân-ı velâyet taķtını ber-bâd idüp virdüñ
Dirîgâ dest-i rîv ü hayf-ı dîve fırsat-ı Hâtem
- 29 Bir iş itdüñ ki hoşnûd eyledüñ kendüñden îblîsi
‘İyâzen bi’llâh olduñ cümleden gitdükce sen eş’em
- 30 Düşer mi sifle-perverlük ‘ulüvv-i himmet ehline
Huşûşâ sen zümürüd gevher anlar ef ‘î-i pür-sem

27 Cihânın : Cihânuñ H,İ,M.

29 eyledüñ : eyleyüp H,İ.

- 31 ‘Acebdür hum-nişîn-i hikmete ins-i hilâf-ı cins
Sezâdur itse vaşfuñ bi't-tabi‘ erbâb-ı meşreb zem
- 32 Hağîd-i ‘özre bes rûmâl-i ihlâş-ı şeb ü rûz ol
Ki evc-i rû-sefididür cenâb-ı der-geh-i erham
- 33 Vücûduñ halka-i gûş-ı ‘ubûdiyyet idüp câna
Kemer-bend-i miyân-ı hıdmet olsun Kehkeşânuñ hem
- 34 Reh-i hürmetde eyle aţlasuñ ol şâha pây-endâz
Nişâr-ı şâbit ü seyyâruñ it şükrâne-i maqdem
- 35 İderse pertev-i mihr-i kabûli hâneñi rûşen
Olur hâlî ayağ-ı ser-nigûnuñ reşk-i câm-ı Cem
- 36 Dem-â-dem hâk-i pây-ı zâ’irân-ı Kerbelâ ol kim
Hemîşe zîr ü bâlâda olasın ser-ver-i a‘zam
- 37 Gülistân-ı ser-i kûy-ı şehen-şâh-ı şehîdâna
Nücûmuñ âb-ı rûy-ı merdüm-i çeşmini kıl şeb-nem
- 38 Ser-â-ser ‘arz-ı hâl-i âsitân-ı tevbe ol tâ kim
Ola engüşter-i zinhâruñ ol qadd-i ham-ender-ham
- 39 ˘uli ˘urbânı ol cân u serüñle cümle esbâtuñ
Ki bâzâr-ı sa‘âdetde budur ser-mâye-i mu‘zam
- 40 Kemîne mûları bed-h^vâhına virme aman yek-dem
Ki def‘-i şerr-i a‘dâdur hayr-h^vâh olana elzem
- 41 Dökerse âb-ı rûy-ı câm-ı bezmin sen de ˘anın dök
Odur semt-i hevâ-dârîde zîrâ minhec-i aqvem

35 hâlî : hâlî M.

41 ˘anın : cânın M.

- 42 Olursañ nâvek-i sũ'ü'l-ķazâ-bâr ol ser-i ĥaşma
Gümân-ı ġayret ol ya'ni dime şart-ı rehi bilmem
- 43 Ĥavâric mülkini târâc-ı Tâtâr-ı belâ eyle
Murâd üzre bulınca nâm-ı nîk ü tâli'î ĥurrem
- 44 Niçün bâdî nazarda olmaya dem-beste vü rânde
'Alemdür ĥod şihâb-ı şâķıbuñ dîv itmede mülzem
- 45 Gehî neyl-i nemed-berdûş u geh cell-i siyeh-pûş ol
Ĥulâşa defter-i eyyâma eyle mâtemi Ĥâtem
- 46 Rehîn-i ihtirâķ it kevkeb-i tâli'lerin dâ'im
Yeter bu iş velî olsun senüñ sa'yüñ daķı munzam
- 47 Saña yanmak yakılmak anları iķrâķdur ancak
Ki ĥâr-ı râh-ı Ĥaķķa berķdur bi'l-ittifâķ eslem
- 48 Nedür sũdı vüçüduñ tu'me-i tîġ-ı hilâl itseñ
Hemân yek-pâre tavķ-ı la'net-i bed-gû ol ey ebkem
- 49 Olurdu müdde'â-yı dîn-i ehl-i kînden ber-câ
Olaydı ĥişşe-mend-i nükhet-i gül-bînî-i aķşem
- 50 Saķardur bu revişle 'asker-i baġye maķar dirdi
Verâ-yı perde-i esrâr olaydı vâ'iz-i müfhem
- 51 Meger bir kâmil-i âgeh görür 'ayniyle rü'yâda
K'ider mâlüñ şerârıyla şerârı bir birine zam
- 52 Su'âl itdükde aĥvâl-i Yezîd ü ĥaylini andan
Dimiş var ise dûzâķdur o sırruñ keşfine mülhem

46 kevkeb-i : kevkeb ü H.İ.

47 berķdur : yok durur M.

48 tîġ-ı : tîġı M.

- 53 Ziyân-ı her zebâna nuḡk ider fi'l-ḡâl ḡudretle
Cevâbında dimiş من مزيد ey ehl-i dil fâfhem
- 54 Ne ḡâcet yâfe-i la'n ile telvîs-i dehân itmek
Ezelden ḡod Yezîd ü ḡayli olmiş la'n ile tev'em
- 55 Velî resm-i şadâḡat düşmen-i yâra 'adâvetdür
Sezâdur nîm-cû kînine itsem la'n-ı mil'ü'l-fem
- 56 Ne bilsün lezzet-i nefrîn-i bî-pervâ-yı ol ḡavme
Olan zîhn-i saḡîmi 'illet-i evhâm ile eşkam
- 57 Seḡâsın vaḡf-ı râh-ı la'n iderdi 'ömri oldukça
Göreydi anlaruñ gerdâr-ı pür-küfrânını ḡâtem
- 58 Göñül pür-neş'e-i şahbâ-yı 'ışḡ-ı âl-i طه'dur
ḡayâl-i ḡâtırumda ḡayra yer yokdur ḡudâ a'lem
- 59 ḡuşûr itmezdi ḡarḡ-ı farḡ-ı mâtem itmede meşreb
Dimâḡ-ı ḡab' u hûşum itmeseydi dûd-ı dil ser-sem
- 60 Kebûd-ı seng-i mâtem eyleyen ruḡsâre-i zerdin
Dü-'âlemde olur pîşânî-i ḡarrâ ile mu'lem
- 61 Zebânı lâl ü cânı nâl ü cismi ḡîr-gûn oldu
İdince ḡâme ḡarf-i Kerbelânuñ mühmelin mu'cem
- 62 'Acebdür Zâl olmazsa o rezm-i ḡadr-i bî-'özrüñ
Görince zehr-i gerd-i zehre-ḡâkin dîde-i Rüstem

53 Ziyân-ı her zebâna : Zebân-ı her zamâna H, Zebân-ı her ziyâna İ. // ehl-i : - M.
54 dehân : zebân H.
60 Kebûd-ı : Kûsûr-ı H.
61 Kerbelânuñ : şeş-belânuñ H.
62 zehr-i gerd-i : zehr-i gerden H.

- 63 Ne mümkindür devâ vü tesliyet derd-i 'izâdur bu
Ṭabîbâ terk-i tedbîr eyle 'âzil sen dahı epsem
- 64 Bu zaḥm-ı cân-güzâra ey dil-i şad-pâre-i ŞÂKIB
Vire Rabbüñ meger dârü'ş-şifâ-yı şabrdan merhem
- 65 Siper rûy-ı rızâ vü sîne-i teslîmdür ancak
Kısiyy-i nüh-felekden olsa bir tîr-i kazâ mübrem
- 66 Kerîmâ zü'l-Celâle behre-mend-i 'ibret it cânı
Çü hikmetden degül hâlî cemî'an muğnem ü muğrem

8*

NA‘T-İ ŞERİF-İ HAZRET-İ HUDÂVENDİGÂRÎ
 KÜDDİSE SİRRUHÜ'L-‘AZİZ

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Muḥîṭ-i gevher-i esrâr-ı هو'dur hûş-ı Mevlânâ
 Ne kâbil pâk-gevher olmamak bî-hûş-ı Mevlânâ
- 2 Gelince kâleb ü kalbe deminden nev-be-nev ḥâlet
 Meger kalb-i dağaldur olmayan pür-cûş-ı Mevlânâ
- 3 ‘Aceb mi şâhid-i ‘ilm-i ledünni der-kenâr itse
 Maḳâm-ı mecma‘u'l-baḥreyndür âğûş-ı Mevlânâ
- 4 Serâb-ı keşreti sîr-âb-ı feyz-ı vaḥdet itmekde
 Leb-i mevc-i şafâdur câm-ı nûş-â-nûş-ı Mevlânâ
- 5 İdeydi çarḥ-ı atlas pâye-i vâlâsını iz‘ân
 Ḳalender-vâr olurdu bende-i çul-pûş-ı Mevlânâ
- 6 Olurdu levḥ-ı zâtı aḥvele âyîne-i tevḥîd
 Libâs-ı çâr-‘unşur olmasa rû-pûş-ı Mevlânâ
- 7 Hıbbâbın ḥâne-i ‘ömrin ḥarâb itmezdi istiğrâk
 Ḳudûm-âsâ olaydı ḥânümân ber-dûş-ı Mevlânâ
- 8 N’ola her kaṭre-i eşküm nümû-dâr-ı biḥâr olsa
 ‘Ayândur çeşm-i terden rûy-ı cûş-â-cûş-ı Mevlânâ

* H. 20a, İ. 24b, M. 25b, N. 25b.

Başlık *Sırruhü'l-‘Azîz : Sırruhü N.*

1 pâk-gevher : ehl-i iḳbâl H,İ. / bî-hûş-ı : pür-cûş-ı H,İ.

2 ḳalbe : ḳalb H. // olmayan pür-cûş-ı : k'olmaya bî-hûş-ı H,İ.

5 çul-pûş-ı : câmûş-ı H.

8 biḥâr : necât H.

- 9 Külâha olsa hem ser-tâc mihr ü meh kerâmetde
İderdi dest-i ikrâm-ı felek ser-pûş-ı Mevlânâ
- 10 Külâh ile iderdi ser-firâz-ı dehr ü devrânı
Bulinsa halka-i devrânda hem-dûş-ı Mevlânâ
- 11 Nice keşf-i haqâyıkda ‘alem olmaz beyânı kim
Dür-i yektâ-yı ilhâma şadefdür gûş-ı Mevlânâ
- 12 Zülâl-i Mesnevî itdükce bâğ-ı hânkâhın şâd
Behişt ü Kevser itmez ârzû mey-nûş-ı Mevlânâ
- 13 alurdı belki inkâra maal bîrûn derde lîk
Şühûd-ı cüft-i şıd-ı hâldür pâ-pûş-ı Mevlânâ
- 14 Ne lâzım vâ‘izi ilzâma tevcîh-i nazar besdür
Cevâb-ı ahmaâna malaş-ı Hâmûş-ı Mevlânâ
- 15 Diger-gûn itmede hâl-i dili gûyâ ki gîsûdur
Perîşân oldıgınca taylasân-ı dûş-ı Mevlânâ
- 16 Pür itmiş çâr-sû-yı ‘âlemi germiyyeti ŞÂKİB
Hemân kendin şanur bî-çâre ney medhûş-ı Mevlânâ

9*

**SENÂ-YI PÂKİZE-İ HÂZRET-İ EVLİYÂ-YI KİRÂM
METTE‘ANÂ‘LLÂHÜ TE‘ÂLÂ Bİ-ĤİMÂYÂTİHİM**

Müfte‘ilün Fâ‘ilün Müfte‘ilün Fâ‘ilün

- 1 Reh-ber olup menzile hoş-ka-dem-i evliyâ
Ĥalka virür bûy-ı Ĥağ feyz-ı dem-i evliyâ
- 2 Rûşen idüp keşf ile dîde-i cân u dili
Mücrimi maħrem ider kem kerem-i evliyâ
- 3 Zühre-i çarĤ idemez anlara âheng-i sâz
Nağme-i yek-târdur zîr ü bem-i evliyâ
- 4 ‘Acz ile pâ-mâl iken hem-ser-i ‘ayyûğ olur
Her ki ser-i mû ola mültezem-i evliyâ
- 5 Pâyına ser-bestedür ‘asker-i kevn ü mekân
Mehce-nümâ kim ola ser-‘alem-i evliyâ
- 6 Tefriğadan pâkdür dâ‘ire-i dilleri
Ĥalka-i tevĤiddür Ĥadd-i Ĥam-ı evliyâ
- 7 Gelmez o Ĥayle gider fikret-i bûd u ne-bûd
Bî-keder eyler güzer dem-be-dem-i evliyâ
- 8 Âyîne-i rûy-ı dil Ĥalka-i şoĤbetleri
Ĥiç görülmüş degül püşt-i rem-i evliyâ

* H. 22a, İ. 26b, M. 27b, N. 27b.

Başlık Kirâm : Kirâmî M,İ. / Te‘âlâ : - İ,M,N.

1 Ĥalka : Câna H,İ. / Ĥağ : üns H,İ.

2 idüp : ider H,İ. / dîde-i cân u dili : çeşm-i dil-i maħremi H,İ. // Mücrimi evliyâ : Mâlişin-i Ĥâkdür muħterem-i evliyâ H,İ.

5 ser-bestedür : dil-bestedür H,İ,M.

- 9 Ğonce-i her müşkilin gülgül-i tibyân ider
Nefha-i Raĥmân ile ğam-be-ğam-ı evliyâ
- 10 Her nefesinde olur bülbül-i هو serâ
Her ki ola ney gibi fem-be-fem-i evliyâ
- 11 Olmasa zîbâ vü zişt naķş-ı zemîn ü zamân
Olmaz idi hoş-nüvîs yek-ķalem-i evliyâ
- 12 Olsa yeridür temâm maķşad-ı cân-ı enâm
Ķible-i âmâldür çün ĥarem-i evliyâ
- 13 Tenlere râĥat virüp râĥat-ı ervâĥ olur
Meşreb-i dilde ķomaz ğam nağam-ı evliyâ
- 14 Zerre-i ser-geştesin mihr-i cihân-gîr ider
Rûy-ı se'âdet gibi şubĥ-dem-i evliyâ
- 15 Ķatre-i nâçizini gevher-i yektâ ider
Cûş-ı şafâ-ĥîzdür mevc-i yem-i evliyâ
- 16 Cây-ı selâmetleri tâh-i melâmetdedür
Mâ'ide-i ğaybdur hep ni'am-ı evliyâ
- 17 Kendüyi gendüm-nümâ itmez idi cev-fürûş
Olsa metâ'-ı riyâ zî-ķiyem-i evliyâ

9 - N ; Nefha-i : Nefha-i H,M.

10 - H,M.

11 hoş-nüvîs : hoş-nüvîş M,H, hoş-nüvişt İ. / yek-ķalem-i : ser-ķalem-i H,İ,M.

13 Meşreb-i : Meşreb ü İ,M. / nağam-ı : niķam-ı H,M. 15 Cûş-ı : Ĥoş-ı H.

16 tâh-i : yine H. // ni'am-ı : liķam-ı H,İ.

17 - H ; Olsa metâ'-ı : Olsalar ehl-i İ,M.

- 18 Sâye-i şâh-ı rusûl mâye-i devletleri
Der-gehi olsa n'ola müstelem-i evliyâ
- 19 Kalmamış ol sâyede cennete minnetleri
Olmış o gül ravzası zî-selem-i evliyâ
- 20 Çün men ü mâ olmaya kanda kalur mâ-‘adâ
كان كان لم يكن ğamm u hem-i evliyâ
- 21 Sırr-ı me‘ânî ile cümleye dirler ne‘am
Men‘-ı de‘âvîdedür lâ vü lem-i evliyâ
- 22 Ğulğul-i nevbetlerin almaz idi ğuşına
Olmasa çeşm-i felek pür-‘izam-ı evliyâ
- 23 Mâdihi memdûh olup kâdihi maqdûh ider
Ehline râci‘ durur medh ü zem-i evliyâ
- 24 Gerçi ney-âsâ geçer ‘ömrleri şevk ile
Lîk degüldür hevâ zevk u dem-i evliyâ
- 25 Sebze-i külhan-şifat bitmeden evvel yiter
Sa‘y iden ehl-i hüner bî-himem-i evliyâ
- 26 Hâzret-i Hünkârdur mülk-i velâyet şehi
Zânû-yı teslîmidür mülteşem-i evliyâ
- 27 Yümn-i kudûmi virüp velvele-i bü'l-‘aceb
Oldı kerâmât ile Rûm irem-i evliyâ

18 Der-gehi evliyâ : Olsa gedâsı n'ola muhteşem-i evliyâ H,İ,M.
19 Olmuş : K'olmuş H,İ,M. / zî-selem-i : mülteşem-i H,İ,M.
20 Çün men ü mâ olmaya : Mâ vü menî k'olmaya N. // ğamm u : naqş-ı M,H,İ.
22 Ğulğul-i : Kulkul-i N. // pür-‘izam-ı : pür-ğaşem-i N.
23 râci‘ durur : eyler rüci‘ İ,M.
24 ney-âsâ geçer : geçer ney gibi N.
25 külhan-şifat : külhan gibi H,İ,M. // Sa‘y iden ehl-i hüner : Sa‘yin iderse mürîd H,İ,M.
26 Zânû-yı evliyâ : Olsa n'ola der-gehi müstelem-i evliyâ H,İ,M.

- 28 Bendeleri eyleyüp süllemî-i hâlât ile
Şâm u 'Irâkı dahı zî-selem-i evliyâ
- 29 Geldi bu bezme henüz zîb-i kemâl-i nizâm
Oldı müselleme k'odur muhteşem-i evliyâ
- 30 Degmez idi seyrine köhne-sarây-ı cihân
İtmese tecdîd-i 'ahd dem-çadem-i evliyâ
- 31 Nağl-i tecellî gibi tenleri görmez herem
Ahsen-i hâl üzredür muhtenem-i evliyâ
- 32 Hüsni-i sülûki anı başına sulţân idüp
Şehlere mağdûm olur her hıdem-i evliyâ
- 33 Zirve-i tavşîfden pâyeleri ser-bülend
Rütbede yek-sândur bîş ü kem-i evliyâ
- 34 Kendüyi a'îlâ görüp münkir-i ser-keş gibi
Düşmenümüz olmasun müttehem-i evliyâ
- 35 Münkir-i yek-mûları garkâ-i mûye olup
Yok yire varın virür muntekâm-ı evliyâ

28 - N.

29 - N.

30 Degmez cihân : Köhne-sarây-ı cihân degmez idi seyrine N. / seyrine : birine H. // İtmese tecdîd-i 'ahd : Virmese fer nev-be-nev N.

31 Bu beyit yerine H, İ ve M nüshalarında şu beyit var :

Her dem olup tâze-ter nağl-i tecellî-şifat

Berg-i cevâbî virür ber-herem-i evliyâ

32 her : nev H,İ,M.

33 pâyeleri : sâyeleri H.

34 - N.

35 Münkir-i olup : Yoğsa idüp varını râh-ı nedemde telef H,İ,M. // varın : cânın H,İ,M.

- 36 Hışn-ı tevekküldedir her neleri var ise
Yok keder-i dehrden hiç elem-i evliyâ
- 37 Halka-be-gûş anlara hûş-ı sürûş ü felek
Olsa ‘aceb mi gönül vaķf-ı ğam-ı evliyâ
- 38 Kubbe-i ğayrettedir mesned-i ‘izzetleri
Rûy-ı güher-pûşdur hoş-ıyem-i evliyâ
- 39 Şıdķ ile şöhet gerek olmağa dil behre-yâb
Yoğsa ne sûd olmadan ten behem-i evliyâ
- 40 Pertev-i şefkatleri gerçi ‘umûm üzredür
Lîkin ağaşdur olan muğtenem-i evliyâ
- 41 Şanma bakup zâhire anları bî-kes ğarîb
Vaķti gelince nedür gör ğaşem-i evliyâ
- 42 Hırz-ı emân-ı ser-i ‘âlem ü âdem durur
Hükmini îcrâdadur çün raķam-ı evliyâ
- 43 Böyle ğarâb-ı şafâ olmaz idi Mevlevî
Devr-i semâ‘ olmasa câm-ı Cem-i evliyâ
- 44 Haķķ ile hem-hûylar halk ile yek-rûylar
Gül gibi hoş-bûylar zî-şiyem-i evliyâ
- 45 Kârumuz oldu hebâ râhumuz urdı hevâ
Ķaldı recâlar saña ey kerem-i evliyâ

37 – H ; hûş-ı sürûş ü felek : hûş-ı me‘âd ü me‘âş M,İ.

38 – H ; hoş-ıyem-i : pes-ıyem-i M, pes-ıyem-i İ.

39 – H ; şöhet : ğıdmet M,İ. // Yoğsa ne sûd olmadan : Sûd nedür olmadan M.

40 şefkatleri : re‘fetleri H,İ,M. // ağaşdur olan : iden şıdķdur H,İ,M.

41 Vaķti gelince nedür gör ğaşem-i : Kenz-i ğafi-dârdur muğteşem-i N.

42 çün : her H,İ,M.

44 – H,İ ; yek-rûylar : yek-rû yek-ser M.

45 râhumuz : yolumuz N. // kerem-i : ğikem-i N.

- 46 ŞÂKİB-1 üftâdeye nâ-geh olup dest-gîr
İde 'inâyet veliyyü'n-ni'am-1 evliyâ

DER-SİTÂYİŞ-İ HAZRET-İ MEŞNEVÎ-İ MA'NEVÎ-İ CENÂB-I MEVLEVÎ

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Nüşha-i dîvân-ı ilhâm-ı Hudâdur Meşnevî
Hâmil-i esrâr-ı şâh-ı enbiyâdur Meşnevî
- 2 Yâdigâr-ı hazret-i pîr-i fenâ-tedbîrdür
Nûr-ı çeşm-i çeşme-i himmet-güşâdur Meşnevî
- 3 Câ-nişîn-i lehce-i Monlâ-yı Rûm-ı ma'rifet
Kâşif-i estâr-ı rûy-ı kibriyâdur Meşnevî
- 4 Merdüm-i çeşm-i cihân-ı râzdur her noktası
Hayret-i âyîne-i 'âlem-nümâdur Meşnevî
- 5 Feth-i bâb-ı hikmete miftâh-ı gayb itmiş neyi
'Ayn-ı cem'a nâkil-i nev-mâcerâdur Meşnevî
- 6 Nâme-i genc-i hakîkat harf harf her mışra'ı
Ma'nevî Beytü'l-Harâm-ı ihtidâdur Meşnevî
- 7 Gevher-i vahdet be-kef mevc-i suşûrı ser-be-ser
Kulzüm-i 'ilm-i ledün bir ûstâdur Meşnevî
- 8 Müfredâtı yek-be-yek râh-ı rehâya bedrağa
Kâ'id-i şad kârbân-ı reh-nümâdur Meşnevî

* H. 23a, İ. 28a, M. 29a, N. 29a.

Başlık – İ; Der-Na't-i Meşnevî-i Şerîf Nevveranâ'llâhu Te'âlâ Be-Nûr-ı Ma'rifetehû H.

3 Monlâ-yı : Mollâ-yı N. // rûy-ı : vech-i N.

5 'Ayn-ı : Yümn-i H.

6 her mışra'ı : mışra'ı M,N.

8 kârbân-ı : kârvân-ı N.

- 9 Reng-i haṭṭı sürme-i âvâz-ı bed-gûdur velî
Çeşm ü gûş-ı kâr-ı câna dil-güşâdur Meşnevî
- 10 Şaff-ı yek-laḥt-ı beyânı kalb-i meydân-ı ‘ayân
جاهدوا في الله’a tefsîr-i dü-tâdur Meşnevî
- 11 Olmamış gülşen-güzârı bâd-ı endîşe henûz
Gonce-i gül-bün-fürûz-ı ihtifâdur Meşnevî
- 12 Bulmamış pîrâhen-i ta‘bîrinüñ bûyın dimâğ
Ḥacle-i ‘izzet-nişîn-i ḥâliyâdur Meşnevî
- 13 Ravza-i her şafhası cûş-ı bâhâr-ı terbiye
Nev-zemîn-i ḥâşıl-ı neşv ü nemâdur Meşnevî
- 14 Şîve-i mazmûn-ı bîkr-i ḥasretü’l-‘uşşâḫ ile
Yûsuf-ı güm-geşte-i ḥüsn-i edâdur Meşnevî
- 15 Rûy-ı izmârında peydâ mû-be-mû ‘aks-i zamîr
Ḥâlet-âsâ dil-nişîn-i evliyâdur Meşnevî
- 16 Luṭf-ı tarşî‘ında lâmi‘ gevher-i genc-i nihân
Zâhir u bâṭın cihân-ı rûşenâdur Meşnevî
- 17 Şan‘at-ı tecnîsi ezdâdı ider yek-reng-i üns
Kalb-i mâhiyyetde ‘ayn-ı kîmyâdur Meşnevî
- 18 Surḥ-ı ünânı olinca gâze-i rûy-ı şadır
Ser-sühanda cilve-baḥş-ı intihâdur Meşnevî

9 kâr-ı : kâm-ı M, cân-ı H.

10 Sûre: XXII, Âyet: 78.

11 ihtifâdur : aşfiyâdur H.

12 Ḥacle-i ‘izzet-nişîn-i : Ḥacle-i gayret-nişîn-i H.

13 – H.

14 bîkr-i : yek-ser M.

15 Ḥâlet-âsâ : Ḥâlet-i M.

18 gâze-i : gâzî-i M.

- 19 Nakş-ı emsâli nümûdâr-ı şebistân-ı hayâl
Kışşasından hişşe-i 'ibret-nümâdur Meşnevî
- 20 Pâye pâye itmede sevķ-ı teraķķî sâlike
من عرف evcine mirķâtü'n-nühâdur Meşnevî
- 21 Rûy-ı ceddi perde-i hezle çeküp açmazdan
Maḥremân-ı râza mir'âtü'l-liķâdur Meşnevî
- 22 İsti'ârât ü mecâzından ḥaķâyık rû-nümâ
Çâr-bâĝ-ı naḥle-i انا 'dür Meşnevî
- 23 Şeş mücelledle ider ta'mîr-i şeş-sûy-ı kulûb
Ceyb-i kârından Yed-i Beyzâ-nümâdur Meşnevî
- 24 Zîr-i îhâmında pûşîde mezâyâ-yı Elest
Tercemân-ı şöbet-i بلا 'dur Meşnevî
- 25 Şûretin itmiş 'ibâret tevriye sîretde lîk
Ma'nî-i bîĝâne-i lafz-âşinâdur Meşnevî
- 26 Sîne-i hem-râzın eyler dürc-i dürr-i من عرف
'Ârif-i bi'llâh ile mihr ü vefâdur Meşnevî
- 27 Nefse zehr ü câna tiryâk ü dile şehd-i şühûd
Ḥâşılı mecmû'a-i derd ü devâdur Meşnevî
- 28 Kays-ı deşt-i vecd ü ḥâle maḥmil ü ḥargeh-nümâ
Zâhid-i ser-geşteye bâng-i derâdur Meşnevî
- 29 Nabz-ı derdi dest-i tedbîr üzere terciḥ itmede
Nâsiḥ-i aḥkâm-ı kânûn u şifâdur Meşnevî

20 evcine : bürcine N.

21 ceddi : ceddin H.

23 sûy-ı : sûra H. // kârından : kârında H.

- 30 Mürşid-i hayye odur el-hâle düstûrû'l-‘amel
Zinde-dâr-ı sünnet-i terk-i hevâdur Meşnevî
- 31 Tarh-ı maḡbû‘ını Ḥassân olsa her meşreb n’ola
Maḡhar-ı taḡsîn-i sırr-ı Muştafâdur Meşnevî
- 32 Pey-revi evvel kademde vâsıl-ı menzil olur
Pîşvâ-yı seyr-i çeşm-i pîş-i pâdur Meşnevî
- 33 Ḥasb-i hâl-i ḡazret-i insân-ı kâmil şerḡ ider
Defter-i ḡüsn-i sülûk-i bî-merâdur Meşnevî
- 34 Çeşm-i ḡayret ḡalka-i dâm-ı te‘aḡḡuldür aña
Ḥayḡa-i teşḡîre tâ güncâ-hümâdur Meşnevî
- 35 Sırr-ı Mevlânâ-yı heft-ıklîm taḡḡîḡ olmada
Nâ’ib-i Sultân-ı dil olsa revâdur Meşnevî
- 36 Meḡbiḡ-ı envâr-ı Şemsü'd-dîn olaldan şafḡası
Enfûs ü âfâḡda bedrû'd-dücâdur Meşnevî
- 37 Cevher-i vaşf-ı Ḥüsâmü'd-dîndür pîrâyesi
Gerden-i inkâra şemşîr-i ḡazâdur Meşnevî
- 38 Gevher-i medḡ-i Şalâḡu’d-dîn ü şâḡ-ı Şadrîdur
Sîne-ber-sîne semîr-i aşfiyâdur Meşnevî
- 39 Rây-ı pâki ḡazret-i Zerkûbı iksîr eyledi
Ḥanḡâh-ı dehre şeyḡ-ı bâ-şafâdur Meşnevî

30 ḡayy'e : ceybe H.
32 Pîşvâ-yı : Pîşvâdur H.
33 sülûk-i : sülûke H.
35 sultân-ı dil : Sultân Veled M,N.
37 inkâra : efkâra M.
39 eyledi : eyleyüp H.

- 40 Sâyesinde mevlevî âsûde-serdür dâ'imâ
Hîrz ü ta'vîz-i gezend-i her belâdur Meşnevî
- 41 Meclisi gûyâ behişt-i naqd-i ehl-i hâldür
Var kıyâs it kim nice hâlet-fezâdur Meşnevî
- 42 Bî-nevâya hûân-ı şükr ü mün'ime teng-i şeker
Her kese ser-mâye-i berg ü nevâdur Meşnevî
- 43 İnhirâf itmez ser-i mû şöhre-i 'irfândan
Mâlik-i temkîn-i bîçûn ü çerâdur Meşnevî
- 44 Dâmen-i pendin kıomaz elden mürîd-i reh-şinâs
Hayr-hûâh-ı rütbe-i şâh ü gedâdur Meşnevî
- 45 Dâd-ı Hağdan seyr ider çeşm-i fağîr-i der-gehin
Sedd-i bâb-ı ihtiyâc-ı mâ-sivâdur Meşnevî
- 46 Cânib-i Hağğa pey-ender-pey münâcât itmede
Hırmen-ender-hırmen-i mâh-ı du'âdur Meşnevî
- 47 Nükte-i bârîkinüñ âvâresi fehm-i dürüst
Mû-şigâf-ı ma'nî-i fağr u fenâdur Meşnevî
- 48 Ol kadar çâlâk-i telkîn-i mühimdür şâlike
Şanki Hîzr-ı naqd-i vağt-i iktizâdur Meşnevî
- 49 Pây-ı tağtında olur ser-dâdesi 'âlî-mağâm
Cây-ı rağm-ı hürmete hâcet-revâdur Meşnevî

41 Meclisi : Cümlesi H,İ.

43 'irfândan : 'irfânda H.

46 – H.

47 âvâresi : âvâzesi H.

48 Hîzr-ı naqd-i vağt-i : hâzır-ı Hîzr-ı hîn-i H.

49 ser-dâdesi 'âlî-mağâm : her derde-i hükmi çerâğ H.

- 50 Nâle-rîz olsa zebân-ı hâl-i neyden ğam degül
Perde-i ta'limde hikmet-serâdur Meşnevî
- 51 Nâhun-ı fiṭnat-şikest-i ḥall-i kemter 'uḳdesi
Ḥôş-maḥall-i imtiḥânü'l-ezkiyâdur Meşnevî
- 52 Mecma'u'l-baḥreyn-i cem' u farkdur her gûşesi
Sâḥa-i cem'iyet-i vü'ü'dur Meşnevî
- 53 Şahn-ı meydân-ı şenâda ḥâme-i ŞÂKİB gibi
Sîne-çâkî olmağa el-ḥaḳ sezâdur Meşnevî

11*

DER-SİTÂYİŞ-İ SEMÂ^c-İ HÂLET-FEZÂ-YI MEVLEVÎ

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

- 1 Cilve-i t̂avûs-ı şevk-ı sîne-i cândur semâ^c
Devr-i bî-encâm-ı câm-ı zevk-ı cânândur semâ^c
- 2 Çün medâr-ı cünbiş ü ârâm-ı bî-h^vîşân odur
Dâ'iren-mâdâr dâru'l-^cayş-ı vicdândur semâ^c
- 3 Noğtadur cây-ı karar-ı pây-ı girdârı anuñ
Gûyiyâ kâ'im-makâm-ı kuşb-ı devrândur semâ^c
- 4 ^{تم وجه الله} dur mihrâb-ı rûy-ı gerdişi
Fi'l-^chakîka penc-gâh-ı ehl-i 'irfândur semâ^c
- 5 Hadd-i zâtından birûn itmez ser-i mû pâyını
Da^cvî-i hüsn-i sülûk-ı nefse bürhândur semâ^c
- 6 Bed-gümânı olmamak mümkün midür ehl-i hevâ
Devr-i dâ'im nefse dest ü girîbândur semâ^c
- 7 İbtidâ ser-geşte-i sahrâ-yı vecd eyler dili
Hırmen-i temkîn-i 'akla berk-ı hirmândur semâ^c
- 8 Şayd için şeh-bâz-ı 'ışkı zîr-i hûk-i cismde
Halka-ber-halka müretteb dâm-ı pinhândur semâ^c

* H. 24b, İ. 29b, M. 31a, N. 30b.

Başlık – İ; Der-Vaşf-ı Semâ^c-ı Mevlevî H.

2 odur : -vâr H.

3 pây-i : pâk-i H.

4 Sûre: II, Âyet: 115.

5 – H.

6 – H.

8 'ışkı : 'ışk-ı H.

- 9 Hâziru'l-vaqt-i ferâgat dest-şûy-ı fikr-i cân
Mâlik-i genc-i emânet Hâtem-ihsândur semâ^c
- 10 Şekl-i tedvîri ki gird-âb-ı anâ çeşm-i sere
Âşinâ-yı sırra mevc-i baħr-ı şükrândur semâ^c
- 11 Pîç ü tâb-ı berzah-ı şûr-ı hevâdur zâhide
‘Âşıkâ seyr ü sülûk-i râh-ı îmândur semâ^c
- 12 Nev-‘arûs-ı hacle-i âhır zamân oldı henûz
Tâze dâğ-ı cân-sûz-ı ğod-fürûşândur semâ^c
- 13 Ser-fürû itse n’ola meydânına merdân-ı râh
Server-i cem‘iyyet-i zîbende-erkândur semâ^c
- 14 Ney vezîr-i kâr-sâz u kûs-ı nevbetdür ğudûm
Evliyâ-ħaşmet ‘aceb pâkize-dîvândur semâ^c
- 15 H’âh u nâ-ĥ’âh itmede teşhîr-i ğab^c-ı ĥaş u ‘âm
Deste deste ĥalka-i mühr-i Süleymândur semâ^c
- 16 Heft-ıklîme yeridür itse neşr-i menkabe
Ĥânĥâha şeyĥ u bezm ü rezme ĥâĥândur semâ^c
- 17 Aşlı istiğrâĥ-ı vaħdet üzredür her vech ile
Ĉâr-rûkn ü şeş-cihetden rûy-gerdândur semâ^c
- 18 Gâh olur deşt-i fenâda gird-bâd-ı bî-nişân
Gâh gül-zâr-ı beĥâda ‘ar‘ar-ı şândur semâ^c

9 dest : deşt H. // Hâtem : şâhib H,İ.

11 seyr ü : seyr-i H.

12 – H.

13 merdân-ı : meydân-ı N.

18 beĥâda : ĥabâda H. / şândur : şiyândur H.

- 19 Hôş tutar anı ‘azîz-i tekye-gâh-ı dehr olan
Zühre mülkinden gelür ferhunde mihmândur semâ^c
- 20 Firâteyn itse ‘aceb mi meclis-i a‘şârı hep
Meşreb-i hem-vâr u nâ-hem-vâra mîzândur semâ^c
- 21 Pâkdür gerd-i ‘alâyıkdan ruḥ-ı âyînesi
Her kademde mâ-sivâdan dâmen-efşândur semâ^c
- 22 Mazhar-ı âşâr-ı şâfî sîne-i eflâkdür
Ḥâkî-i sengîn-dile bîhûde gerdândur semâ^c
- 23 Tavf-ı rükn-i aḥsenü't-taḳvîmdür âgâha lîk
Ser-be-şahrâ-yı hevâya pâ-y-gûyândur semâ^c
- 24 Gerdiş-i her noḳtası hâ-yı hüviyyet resmidür
Devr-i pergâr-ı sipîhr-i ‘âlem-i ândur semâ^c
- 25 Hem-‘inân olmaz aña tayy-ı menâzilde verâ^c
Vâdi-i lâhût-peymâ berḳ-ı cevîlândur semâ^c
- 26 Cezbe-i mihr-i maḥabbetdür anı ser-germ iden
Şanma kim bâzîçe-i eṭfâl-i ebdândur semâ^c
- 27 Keç-nigâh olmaz aña ḥâr-ı reh-i fevz ü selâm
İstikâmet bâğına serv-i hırâmândur semâ^c
- 28 Her kaçan olsa melâmet perdesinden ser-zede
Sîne-çâk-ı mevlevî-veş tîğ-ı ‘uryândur semâ^c

19 tekye-gâh-ı dehr olan : dehr olan cânı gibi H.

21 ‘alâyıkdan : ḥalâyıkdan M.

22 Mazhar-ı eflâkdür : Maḥrem-i esrârı eflâk ü mâ-fihâ durur H,İ. // Ḥâkî-i : Ferşî-i H.

23 Tavf-ı : Tavḳ-ı H.

24 - H.

25 - H.

- 29 Sîne-i Sînâya dâğ-ı tâzedür her lem'ası
Şem'î-fânûs-ı hayâl-i cem'î-rindândur semâ'
- 30 Feyz-i câmindan bulur erbâb-ı hâlet tâze cân
Rûh-ı şâyân-ı fütûha ravh u rayhândur semâ'
- 31 Hayret-i tahrîr ü taqrîr ü tahayyül neş'esi
Hasret-i kâm-ı nihâd-ı hırka-pûşândur semâ'
- 32 Tâ ezel sulţân-ı 'ışkuñ hâ'iz-i enzârıdur
Zann ider şûfi-i kevden bî-nigebândur semâ'
- 33 Yâdigâr-ı Hazret-i Şems oldığıyçün dem-be-dem
Na'ra-i mest-i Elest ile hurûşândur semâ'
- 34 Çekmiş etrâf-ı harîm-i râza muhkem dâ'ire
Pâsbân-ı gayb u âb-ı rûy-ı pâkândur semâ'
- 35 Sâyesinde görmemişdür kimse rûy-ı tefrika
Gülşen-i kûy-ı velâyetde hıyâbândur semâ'
- 36 Başına dönmekde çarhuñ şâbit ü seyyâresi
Şark u garba nâm virmiş merd-i meydândur semâ'
- 37 Dest ü pâsından zuhûr itmekde vaz'-ı dil-nişîn
Zâr-kerdân-ı dil-i dölâb-ı keyvândur semâ'
- 38 Çekmede âgûşa zîbâ şâhid-i 'ayş-ı hoşı
Reşk-fermâ-yı dimâğ-ı 'işve-cûyândur semâ'

29 fânûs-ı : hâmûş-ı M.

33 - H.

35 kimse : şemse M.

37 pâsından : pâsında H,M.

38 - H.

- 39 Çâk ider t̂ak u t̂âremle Zühre-i bed-gûyını
Himmet-i merdân ile hem-dest-i destândur semâ^c
- 40 Cism ü cân-âsâ hoş-âmîz-i sebük-rev hân velîk
Derd-i ser-tâ-pây-ı endâm-ı girân-cândur semâ^c
- 41 Nîm-i çarhı pür-hilâl eyler zemîn-i şafvetin
Hâle-i bedrû't-tamâm-ı evc-i ezmândur semâ^c
- 42 Âsitân-ı Hâzret-i Hünkâr-ı Ekber har-gehi
Bir meh-i rûşen-ger-i mir'ât-i ihvândur semâ^c
- 43 Ğayr ile bilmem nedür keyfiyyet-i hâli velî
Mevlevî hakkında 'ayn-ı Âb-ı Hâyvândur semâ^c
- 44 Meclisinde idemez ârâm pây-ı zühd-i huşk
Dâfi^c-i bâr-ı hilâf-ı cins-i yârândur semâ^c
- 45 İtmesün kendin daħîl-i hayl-i daħl-i nâ-becâ
Vâ'izüñ kârı degüldür haq-nümâyândur semâ^c
- 46 Ğarķ-ı cûş-ı ğayret ü 'ibret-nümâ-yı ğayr ider
Münkirân-ı sırr-ı Mevlânâya tûfândur semâ^c
- 47 Zerredden hurşîd ü bahrı kaķreden seyr itdürür
Dûr-bîn-i çeşm-i cân-ı cân-bînândur semâ^c
- 48 Pây-bend-i ser-serî-reftâr-ı 'âlem-gerd olup
Pîr-i râh-ı sâlik-i üftân ü hîzândur semâ^c

39 – H.

40 hân velîk : cân velîk M; hândur H.

45 – H; degüldür : degül İ,N.

46 – H.

47 Zerredden : Zerre-i H. / kaķreden : kaķrede H,İ.

- 49 Zîrve-i iğrâk-ı ednâ-pâyedür tavşîfine
Hâşılı mi'râc-ı sırr-ı kâmil insândur semâc
- 50 Bâl ü perdür pertevi pervâne-i pür-sûzına
Pîş-i pâyında çerâğ-ı çeşm-i hayrândur semâc
- 51 Kanda iclâs eylese ŞÂKİB şafâdur hem-demi
Turfê âyîn-i vefâ-yı 'ahd-i verzândur semâc

12*

DER-MEDÂYİH-İ TÂRÎK-I MEVLEVÎ
EL-MÛŞİLÛ İLE'L-MAṬLABÎ'L-AṢLÂ VE'L-MAḶŞADÎ'L AḶŞÂ

Fâṣilâtün Fâṣilâtün Fâṣilâtün Fâṣilün

- 1 Pey-rev-i tevfiḶ-ı Mevlâdur ṯarîḶ-ı mevlevî
Vâdî-i seyrinde yektâdur ṯarîḶ-ı mevlevî
- 2 Şuṣle-i cevvalê-i âvâz-ı pâ-yı pîrden
BerḶ-zâr-ı ṯûr-ı Sînâdur ṯarîḶ-ı mevlevî
- 3 Yokdur anda naḶş-ı pâ-yı şeb-rev-i ṣaḶl-ı maṣâş
Mıṣtar-ı reftâr-ı ber-câdur ṯarîḶ-ı mevlevî
- 4 Bî-ser ü pâ kim ola girdâr-ı merd-i râh kâr
Saṣy-i meşḶûr-ı ser-â-pâdur ṯarîḶ-ı mevlevî
- 5 MaḶşad-ı aḶşâya îşâlinde nûr-ı dîdeden
Şad-merâḶhil pâye vâlâdur ṯarîḶ-ı mevlevî
- 6 Pîç ü tâbı Zühre-i cür'et-şikâf-ı vâhime
Ejdehâ-yı şaff-ı ehvâdur ṯarîḶ-ı mevlevî
- 7 Vâridât-ı ḶaḶ dü-rûya râh-dârîdür müdâm
Bî-kemîn-i Ḷayl-i iḶvâdur ṯarîḶ-ı mevlevî
- 8 Teşnegâna cûy-ı Nîl-i Ḷoş-güvâr u güm-rehe
Câdde-i iṣcâz-ı Mûsâdur ṯarîḶ-ı mevlevî
- 9 VarlıḶıdır keḶ-reve var ise dâmen-gîr olan
YoḶsa bî-Ḷâr-ı meḶâbâdur ṯarîḶ-ı mevlevî

* H. 27a, İ. 33a, M. 34b, N. 34a.

4 kâr : añna M. 5 – H.

6 Ejdehâ-yı : Ezdehâ-yı H,N.

- 10 Haṭve haṭve sebze-zâr-ı nev-bahâr-ı ma‘rifet
Laḥza laḥza nüzhet-efzâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 11 Nev-mürîdin pîr ü pîrin kuṭb-ı devrân itmede
Ĥânḳâh-ı dehre pîrâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 12 Zîr-i tekbîrinde ser-müstagnî-i devlet olur
Râḥat-ı imrûz u ferdâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 13 Ḳanda ṭarḥ-ı resm-i ülfet itse yârân-ı şafâ
Anda düstûr-ı müvâsâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 14 Lîk baḥş-i ğayret-i ağyâra geldükde hemân
Ḥaṭṭ-ı butlân-ı müdârâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 15 Lâne-i sîmurg-ı ḥâletdür ser-i dîvânesi
‘Aḳl-ı dûr-endîş-fersâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 16 ‘Âlem-i âfâḳ-gerd olduḳca râh-ı ḥâcibân
Âsumân-ı enfüs-ârâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 17 Gûy-ı çevğân-ı rızâ olmaḳ gerekdür sâlikî
Cadde-i terk-i ser ü pâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 18 Virmiş ehl-i cezbeye ḥüsn-i sülûk üzere niḫâm
Meslek-i âdâb-fermâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 19 Mevc mevc çeşme-i âb-ı beḳâ her menzili
Fevc fevc Hızr-ı ma‘nâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 20 Dâmen-i deşt-i ṭalebde medd-i dûd-ı âh-veş
Gird-bâd-ı ḳuds-peymâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 21 Eylemez râhını dermânde-i şeyb ü firâz
Pîş-i pây-ı pîr ü bernâdur ṭarîḳ-ı mevlevî

- 22 Cilve-gâh-ı hikmet-i işrâk'dur meydânı kim
Sırr-ı Şems-i 'ışka meclâdur ıarık-ı mevlevî
- 23 İntisâbı sâde-levhî defter-i âşâr ider
Nâ'il-i enzâr-ı Monlâdur ıarık-ı mevlevî
- 24 Havze-i teshîre almış hizb-i şâfi-tıyneti
Hâmil-i esrâr-ı esmâdur ıarık-ı mevlevî
- 25 İsm-i zâtıyla ider tebdîr-i tebdîl-i şifât
Bîh-ı her derde müdâvâdur ıarık-ı mevlevî
- 26 Reh-revi çekmez girân-bâr-ı fûnûnuñ zahmetin
Menhec-i 'ilm-i temâşâdur ıarık-ı mevlevî
- 27 Ârzû-yı pîş ü pes seyyâhını itmez dü-dil
Tayy-ı tømâr-ı temennâdur ıarık-ı mevlevî
- 28 Gerçi enfâs u ıuruk keşretde yeksândur velî
Vaħdetinde elfe hemtâdur ıarık-ı mevlevî
- 29 Reg-be-reg ħasm-i 'arûk-ı müşkile tîğ-ı dü-dem
Ĥayret-i cumhûr-ârâdur ıarık-ı mevlevî
- 30 Nefy ü işbât-ı vücûda oldur üslûb-ı ħakîm
Şulħ-ı beyn-i vü 'â'dur ıarık-ı mevlevî
- 31 Kârbânı cânibeyn-i ħisse itmez iltifât
İncizâb-ı semt-i îmâdur ıarık-ı mevlevî
- 32 Çekmiş erbâb-ı tevellâsın kenâr-ı şöħbete
Gird-i ħâtırdan teberrâdur ıarık-ı mevlevî
- 33 Bî'z-zarûre ta'n ider âyînine ħağ-nâ-şinâs
Keç-nümâ-yı çeşm-i ħodrâdur ıarık-ı mevlevî

- 34 ‘Âşıkâ râh-ı rehâ kayd-ı vücûdından dahı
Zâhide pâ-bend-i zîbâdur ʔarîk-ı mevlevî
- 35 Sedd- Ye'cûc-ı ‘alâyık olduğında şüphe yok
Çünkü evvel redd-i dünyâdur ʔarîk-ı mevlevî
- 36 Bilmez ol râha giden seng-i melâmet neydügin
Belki def'-i fikr-i ‘uqbâdur ʔarîk-ı mevlevî
- 37 ‘Âkıbet bulmaz ‘uqbûbetden selâmet münkiri
Deyr-gîr-i saht-gîrâdur ʔarîk-ı mevlevî
- 38 Cûş-ı vecd ü hâl ile deryâ-yı ‘irfâna gider
Seyl-i hâşâk-i men ü mâdur ʔarîk-ı mevlevî
- 39 Merd-i kârına olur ser-mâye kâlâ-yı ziyân
Çârsû-yı sûd ü sevdâdur ʔarîk-ı mevlevî
- 40 Tuğra-i tîrânesi yek-kâm ider ser-menzili
İstikâmetde dü-bâlâdur ʔarîk-ı mevlevî
- 41 Gül-sitân-ı çend-rûz-ı reng ü bûya uğramaz
Cedvel-i bâğ-ı tesellâdur ʔarîk-ı mevlevî
- 42 Dâ'iren-mâdâr pergâr-ı revîşdür gerdişi
Noқта-i mebde'le hem-pâdur ʔarîk-ı mevlevî
- 43 Zîb-i endâm-ı velâyetdür külâh u hırkası
Hıdmet ü teslîme evlâdur ʔarîk-ı mevlevî
- 44 Şeş-cihâtın Meşnevî yek-pâre tahkîk eylemiş
Bi't-ṭabi' taklîde ahrâdur ʔarîk-ı mevlevî

- 45 Geh şırâṭ-ı müstakîm ü geh semâ^c-ı müstedîr
Muḳtezâ-yı ḥâli icrâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 46 Nevbeti şalsa ^caceb mi ^câleme ṭâḳ u ṭârem
Şöhre-i bî-bâk ü pervâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 47 Hırḳa-dâş olmuş zemânında zemîn eflâk ile
Nâme-i devrâna imzâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 48 Buldı devrinde medâr-ı râḫatı kevn ü mekân
Nev-zemîn-i feyzi ihyâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 49 Hây u hûyından demân olsa n'ola vâ^ciz henûz
Ma^cber-i bîhûde ğavgâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 50 Cünbişi rû-pûş-ı ârâm eyleyüp deryâ-şîfat
Cûşîş-i pinhân ü peydâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 51 Ser-be-ceyb-i hırḳayı pâ-kûb ü dest-efşân ider
Ḥasretü's-süllâk-i ḫâlâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 52 Ṭâlib-i Mevlâ ider gitdükce Leylâ ^câşîḳñ
Şâri^c-i taḫşîl-i ^culyâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 53 Reh-zenân-ı dîv ü nefse yir yir itmişdür kemîn
Me'men-i pür-pâs ü tenhâdur ṭarîḳ-ı mevlevî
- 54 İtmiş ebnâ-ı sebîlu'llâhı seyri sîne-şâf
Bî-gezend-i gerd-i da^cvâdur ṭarîḳ-ı mevlevî

45 şırâṭ-ı müstakîm : şırâṭu'l-müstakîm M.

47 olmuş : olsun H.

48 medâr-ı râḫatı kevn ü mekân: zemîn-i sünneti âḫır zemân H,İ. // Nev-zemîn-i feyzi : Sünnet-i pîşîni H,İ.

49 Hây : Nây H. / demân : zamân H,M.

53 kemîn : nigîn H,İ.

- 55 Hatt u tirhâlinde rûşen seyr-i bi'llâh pertevi
Ser-be-ser nûr-ı tecellâdur tarîk-ı mevlevî
- 56 Çeşm ü gûşın dîde-veş bî-harf ü şavt irşâd ider
Mezheb-i Hâmûş-gûyâdur tarîk-ı mevlevî
- 57 Ney gibi ŞÂKİB yeter vaşfi kerâmet hâmeye
Kâ'id-i kûy-ı dil-ârâdur tarîk-ı mevlevî

DER-MEDÂYİH-İ PÂK-BÂZÂN-I MEVLEVÎ
KESSERAHÜMU'LLÂHU TE'ÂLÂ ÎLÂ YEVMÎ'L-KİYÂM

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Zihî şâhân-ı dihîm-i kerâmet ibtihâc el-ḥaḳ
‘Aceb mâhân-ı evc-i mihr mihr-i ḥâver-i muṭlaḳ
- 2 Zihî merdân-ı meydân-ı velâyet zûr-ı himmetle
Hevâ iḳlîmin itmişler hebâ serḥaddine mülḥaḳ
- 3 Zihî şîrân-ı mest-i ney-sitân-ı ‘ışḳ-ı Mevlânâ
N’ola dirse hizebr-i bîşe-i eflâk şad-şaddaḳ
- 4 Müsellem ‘ârifân-ı sırr-ı tevḥîd-i Hudâdurlar
Ki bâḳîdür henûz âḫırlarında neş’e-i esbaḳ
- 5 O ḥayl-i bî-nişânuñ yümn-i âşâr-ı vücûdidur
İden rûy-ı zemîn-i Rûmı nûr-ı vecde müstaḡraḳ
- 6 Fenâ vîrânesinde her biri bir genc-i pinhândur
Külâh ü ḫırḳadan itmiş tılısm-ı rûy-pûşın Ḥaḳ
- 7 Lisân-ı ḫaḳḳ-ı ta‘bîr-i mezâyâ-yı şühûd üzre
Veliyy-i meşhed-i vâlâ dinilmek anlara elyaḳ
- 8 Gelür meşreblerine serd-i germiyyet beter zîrâ
Benî nev‘ içre vaşf-ı mevlevî ser-mâye-i revnaḳ

* H. 28b, İ. 35a, M. 36b, N. 36a.

Başlık *Te‘âlâ* : – İ, M, N.

3 bîşe-i : pîşe-i H, İ.

4 rûy-pûşın : rû-be-pûşın M.

8 beter : yeter H, M // vaşf-ı : mevşif M, N.

- 9 Anuñcün ter-zebân-ı hâme der-kâr-ı tahayyüldür
K'ider midhatlerinde meşq-ı mazmûn-ı nev-i evfağ
- 10 'İbâret kim kuşûrın i'tirâf ide sitâyîşde
Degüldür dûr olursa lâl-i hayret lehce-i ençak
- 11 Süvâr-ı berq-ı cevlân-ı Burâq-ı cezbe olmuşlar
'Aceb mi olsalar seyr-i seyirde cümleden esbak
- 12 Hemîşe pîşe-kâr-ı terk-i berg-i mâsivâdurlar
'Alâyıkdan tecerrüd üzredür görüşleri muçlak
- 13 Tehî kalmaz olan pür-i'tikâd-ı pâk ol hizbe
Derûnı nisbet-i Mevlâya olmuşdur anuñ evşak
- 14 Muhaqqıq olmasaydı intisâbın nisbet-i Mevlâ
Olurdu ism-i mensûbı muhaqqak bî-aşıl müştak
- 15 İderler ser-be-der ki bî-hodâne hod-nümâlarla
Me'âl-i hasb-i hâli mâcerâ-yı perde vü sancak
- 16 Virilmez ruşat-ı îrâd-ı bahş-i ğayra meclisde
Hayâl ü yâd-ı Mevlânâ durur şöhetleri ancak
- 17 Cihânı terk idüp dâmân-ı câna kıl teşebbüs kim
Budur Hünkâr-ı Ekber devletinde atmak u çutmak
- 18 Gören şeyhiyle 'aynü'l-cem' dervîşân-ı yek-rengin
Kıyâs eyler ki Mehdîyle hurûc itmiş Benî İshak
- 19 Olur keşfü'z-zamîr itdüklerinde mihirden rûşen
Hakîm-i 'aql-ı dûr-endîşe hayret-zâ olan muçlak

10 lehce-i : mehce-i H,İ.

12 pîşe-kâr-ı terk-i berg-i mâsivâdurlar : eyleyüp terk sivâyı berg ü zâd-ı reh M,N; terk-i berg-i mâsivâyı eyleyüp pîşe H. // 'Alâyıkdan muçlak : Tecerrüdle me'âdi eylemişler mebd-i mülşak M,N.

13 i'tikâd-ı pâk : iftikâd-ı şâf H,İ.

- 20 Şol âyînüñ k'ola düstûrı hûkm-i Meşnevî elbet
Gerekdür ehline mihr ü meh-âsâ mevlevî olmak
- 21 Semâ^c-ı mevlevî taqlîdin eyler yoğsa taḥkîkâ
Gelürdi giderek bu çarḥ-ı devvâra daḥı tırmak
- 22 Alup ḥayr-ı nefes ednâların a^clâdan a^clâ gör
Dem-i âdemden ey dil maḥşaduñsa maḥlabı bulmak
- 23 Ne resme eyleseñ iṭrâ vü iğrâkı şenâsında
Dimez mi vâkıf-ı aḥvâl olan hâze'l-keâm eşdaḳ
- 24 Tıtaradı zîr-i pâ-y-ı mevlevîde rûyını iksîr
Hezârân meskenetle olmasa sedd-i rehi toprak
- 25 Nice bî-rahne olmaz câm-ı 'ayş-ı ḥoşları dâ'im
Ki ḥırz-ı çeşm-i beddür yanlarında seng-i ta'n ü daḳ
- 26 Neyi dîvân-ı râza tercemân-ı gayb itmişler
Zebân-ı ḥâl-i bâl olmuş reh-i îmâda her parmak
- 27 Daḥîl-i dâ'ire olmuş geçüp def ya'ni çenberden
Uşûliyle çekilmiş rûy-ı naḳş-ı kâra perde raḳḳ
- 28 Ḳudûmı sîne-kûb itmiş 'ukûs-i şevḳ u vecd ü ḥâl
Semâ^c erbâbına gösterdi yir yir velvele bayrak

23 eyleseñ : eyledüñ M. // vâkıf-ı aḥvâl : vâkıf-ı iḥmâl M.

24 rûyını : câyını H,İ. // Hezârân meskenetle olmasa sedd-i rehi : Virmedi fırsat-ı rû-mâle nevbet
'izzet-i H,İ.

25 ḥırz-ı çeşm-i beddür : sedd-i râh-ı ğamdur H,İ.

26 dîvân-ı râza : dîvân-ı zâra H. // parmak : barmak H,M.

27 naḳş-ı kâra : naḳş-ı kâma H.

28 sîne-kûb itmiş 'ukûs-i şevḳ u vecd ü ḥâl : sîne-kûb-ı şevḳ itmiş 'aks-i dest- efsân H,İ

- 29 Muhibbün gül gibi handân-ı hoş-vaqt-i şafâ-rûyı
Ne gam puşt-ı inâd-ı münkir olsa kîneden münşakḳ
- 30 Degüller gûş-dâr-ı güft ü gûy-ı bâd-peymâyân
Sükûtı eylemişler hikmet ile pâsûh-ı aḥmaḳ
- 31 Semâ^c-ı bâ-şafâ virmiş şudûra inşirâh-ı tâm
Riḳâbı eylemiş raḳḳ-ı riyâdan hây u hû mu^ttaḳ
- 32 Olurdu ney gibi hem-demleri bî-sem^a vâⁱz hem
Hem-âheng olsa zâr-ı râz-ı gülde bülbül ü ^aḳ^aḳ
- 33 İderdi lerziş-i za^f-ı dilin temkîn-i rûyîn-ten
Bulaydı mâye-i himmetlerinden taḳviyet zîbaḳ
- 34 Fedâ-yı dâr iderler rûşenâ-yı çeşm-i aḥbâba
Çerâğ-âsâ olaldan kendilerden ğayrıya eşfaḳ
- 35 Görürdi dest-bürden şâh-ı naḳ^c-ı lu^bbet-i efkâr
O cânibden olaydı sâye-i deste maḥal beydaḳ
- 36 Selâmetde nümûdâr-ı melâmet vaqt-i ḥâcetde
İderler künc-i külḥânda şafâ-yı şuffe-i cevsaḳ
- 37 Menâḳıb kim Celâlü'd-dîn cemâlin eyleye icmâl
Deh-engüşt-i şehâdet-senc ile gerdân olur yapraḳ
- 38 Niçün ikrâra gelmez Meşnevî tafşîline münkir
Görince geldigin îmâna kâfir tevbeye efsaḳ

29 Muhibbün : ^cAceb mi H. // kîneden : kîne H,İ,M.

32 ney gibi hem-demleri bî-sem^a vâⁱz hem : sem^aasuz vâⁱz daḳı hem-demleri dâⁱr H. // zâr-ı râz-ı gülde : zâr zâr gülden H.

33 mâye-i himmetlerinden : intisâb-ı derleriyle H,İ.

38 Meşnevî tafşîline münkir : gûş iden âyâ ki tafşîlin H,İ. // Görince geldigin îmâna kâfir : Getürmüş kâfiri îmâna gelmiş H,İ.

- 39 Denâ'et itmeyüp çûn cîfe-i dünyâya meyl itmez
O sulţânuñ seg-i kûyına süflîdür diyen alçak
- 40 İder şâyed harîm-i hetk-i estâra dahı cür'et
Kazâ engüşt-i dest-i dil-ıırâşa virmesün tırnak
- 41 Düşer mi çeşm-i insâna nigâh-ı tünd ol semte
Meger kim olmaya makdûr aña inşâf ile bakmak
- 42 Gedâ-şûret olan dervîşin itme hâtır-âzürde
Şeh-i iklîm-i sîretdür aña her vech ile hûş bak
- 43 Dü-rû evrâk-ı fenn-i resme isrâf-ı nigâh itmez
Velî âyîne-i hikmet-nümâdur aña her yaprak
- 44 Muhaşşal râstân-ı mevlevînüñ pey-revi olsun
Tarîka isteyen SÂKIB refîk-ı enseb ü erfak
- 45 'Azîzâ Zü'ntikâmâ münkirînüñ hürmen-i 'ömrin
Şerâr-ı berç-ı âlem-sûz-ı kahr-ı kârına sen yak
- 46 Egerçi mevlevî düşmenlügi besdür cezâ ammâ
Nedür görsün hele pîşîn şavb-ı Hakkâ harf atmak
- 47 Özin âhen sözün seng eyleyüp tağyîr-i gayretle
Sezâdur her dem anuñ cânına âteş-zene çakmak

40 İder cür'et : Velî belki ide cür'et harîm-i hetk-i eşyâya İ,M; Velî belki ide cür'et harîm-i hetk-i eştâra H.

41 nigâh-ı tünd ol semte : o semte nazra-i nahvet N.

43 - H,M.

44 Tarîka isteyen : Reh-i 'irfâna N. / refîk-ı enseb ü erfak : isteyenler mürşid-i evfak N.

45 münkirînüñ hürmen-i 'ömrin : hürmen-i 'ömr dil-i âzârân N. // kahr-ı kârına : kahruñla hemân N; kahruñla yine H.

46 şavb-ı : şavâb-ı M. / atmak : ancak M.

47 anuñ : - H.

14*

DER-MİDĤAT-İ KÜLÂH-I VELÂYET-İ DEST-GÂH-I MEVLEVÎYYE

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Efser-i hem-kıymet-i serdür külâh-ı mevlevî
Tâcdan şad-pâye ber-terdür külâh-ı mevlevî
- 2 Şûretâ ser-pûş-ı tendür rûy-ı sîretde velî
Câ-nişîn-i dest-i rehberdür külâh-ı mevlevî
- 3 Sâyesinde bî-ser ü pâ ser-firâz-ı dehr olur
‘Arşdan inmiş bir efserdür külâh-ı mevlevî
- 4 Çekmede gülbângini şubḡ u mesâ merdân-ı râh
Nûr-ı ‘izzetle muḡammerdür külâh-ı mevlevî
- 5 Kanda olsa rûşenâ-yı çeşm-i dildür peykeri
Nîg-maḡzar ḡûb-manḡardur külâh-ı mevlevî
- 6 Nâm-ı sulṡân ile yâd eyler gedâsın rûzgâr
Ol kadar mümtâz-ı serverdür külâh-ı mevlevî
- 7 Denk ider luṡf-ı ḡayâli mû-şigâf-ı ‘ibreti
Nev-zemîn-i ḡüsn-i âḡardur külâh-ı mevlevî
- 8 Ser-girân-ı bezm-peymân-ı ezeldür cânumuz
Serde pür-peymâne-i zerdür külâh-ı mevlevî
- 9 Bî-nevâsın eylemez ser-geşte-i tîh-i ümîd
Mû-be-mû kibrît-i aḡmerdür külâh-ı mevlevî

* H. 33b, İ. 41a, M. 41b, N. 41a.

Başlık Der-Medḡ-i Külâh-ı Velâyet-i Dest-gâh-ı Mevlevî H,M.

- 10 Sâye-i dest-i kerâmetdür ser-i erbâbına
 Kımmе-i himmetle hem-serdür külâh-ı mevlevî
- 11 Şimdilik mülk-i tarîkatde odur mâlik-riqâb
 Baş açık mes'ûd-ahterdür külâh-ı mevlevî
- 12 Her hayâl-i hâm-ı bâzâr-ı emel sevdâ-geri
 Hâtır-ı mecmû'a mazhardur külâh-ı mevlevî
- 13 Merdüm-i nâ-puhteye itmez ser-i mû iltifât
 Dîde-dûz-ı pîr-perverdür külâh-ı mevlevî
- 14 Gül-bün-i bâlâ-yı Mevlânâdan olmuş ser-zede
 Bir ser-âmed gönce-i terdür külâh-ı mevlevî
- 15 'Âfiyet-cûya nemed-pâre-nümâdur kâlebi
 Lîk ehl-i derde cevherdür külâh-ı mevlevî
- 16 Feyz-i 'ıtrından meşâm-ı cân olur mest-i şafâ
 'Anber-i esrâra micmerdür külâh-ı mevlevî
- 17 Derd-i serdür ser-keş-i hûd-bîne ammâ 'ârifüñ
 Başına şâyeste zîverdür külâh-ı mevlevî
- 18 Ser nedür mîzân-ı inşâfında terk eşhâbınuñ
 Cân-ı âdemle berâberdür külâh-ı mevlevî
- 19 Hem-dem olmaz bed-nihâda tutsa baş üzre dahı
 Böyle zât-ı pâk-gevherdür külâh-ı mevlevî
- 20 Muttaşıl vaqf-ı ser-i dil-ğastedür âgûşı kim
 Şart u kânûn üzre dil-berdür külâh-ı mevlevî
- 21 Seng-i ta'nından ne pervâ şeyh-ı kûdek-meşrebüñ
 Âsumân-ı tîre isperdür külâh-ı mevlevî

- 22 Bendegân-ı Hazret-i Hünkâra teşrîf-i Hudâ
Dîde-i inkâra hançerdür külâh-ı mevlevî
- 23 Cezbesi rakşân-ı vecd ü hâl ider ‘âşıkların
Hayli nâzûk şûh esmerdür külâh-ı mevlevî
- 24 Zânû-yı teslîmine ser-dâdedür kâmil-‘ayâr
Sikke-i Hünkâr-ı Ekberdür külâh-ı mevlevî
- 25 Farq-ı cem‘-i faqra SÂKIB pertev-i devlet yeter
Âfitâb-ı zerre-perverdür külâh-ı mevlevî

DER-VAŞF-I HAYRÜ'L-BİKÂ^c-I MEVLEVİYYE VE MİDĤAT-İ MEVLEVİYÂN

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilün

- 1 Kible-gâh-ı ins ü cândur bâr-gâh-ı mevlevî
Âb-ı rûy-ı cân-cehândur kible-gâh-ı mevlevî
- 2 Tengdür cevlân-ı hınk-i şevkine meydân-ı kevn
Mâverâ-yı âsumândur cilve-gâh-ı mevlevî
- 3 Rezm-i nefse miğfer ü cevşen külâh ü hırkası
Gird-i za^cf içre hurûşândur sipâh-ı mevlevî
- 4 Târ u pûd-ı hilkatidür derd-i cân u dâğ-ı dil
Kûçe-bend-i imtiyhândur kâr-gâh-ı mevlevî
- 5 N'eylesün der-pûş-ı esbâb u tılsım-ı haşmeti
Züll-i faqr içre nihândur 'izz ü câh-ı mevlevî
- 6 Şeş-cihât ü çâr-sûya iltifât itmez gider
Ĥasret-i kevn ü mekândur yek-nigâh-ı mevlevî
- 7 Dîde-i sîr ü dil-i horsend-i bedr şanma kim
Cerb ü şîrîn âb u nândur zâd-ı râh-ı mevlevî
- 8 Ser-be-ceyb-i hırka zıkr ü fikr-i Ĥağ eyler müdâm
Tâ^cat-i yek-ser zemândur penc-gâh-ı mevlevî
- 9 Gerden-i şâhân esîr-i tavk-ı zevk-i hıdmeti
Ĥayret-i pîr ü cüvândur pây-gâh-ı mevlevî

* H. 34a, İ. 42a, M. 42b, N. 41b.

5 Züll-i : Züll ü H,İ,M.

8 zamândur : evândur H.

9 zevk-i : şevk-i N.

- 10 Rûh-bağış-ı mürde-dil oldukça 'İsî-i demi
Hızır-ı vâkı-t-i derd-mendândur nigâh-ı mevlevî
- 11 Sâyesinde haşır olur her kıanda olsa ehl-i dil
Mehce-i a'clâm-ı 'irfândur külâh-ı mevlevî
- 12 Halka-i şûr-ı semâ 'olmuş aña devr-i kamer
Şems-i evc-i dîn ü îmândur penâh-ı mevlevî
- 13 Merd-i Hakkı merdüm-i çeşminden a'lâ görmese
Gâdr-i Hakk [u] kâdr-i insândur günâh-ı mevlevî
- 14 Keştî-i tûfân-ı 'ışka nâ-Hudâdur kendüsi
Cûş-ı sevdâ-yı bahârândur siyâh-ı mevlevî
- 15 Nefha-i kuds-âşinâyı mest-i bûy-ı râz ider
Sünbül-i bâğ-ı cinândur dûd-ı âh-ı mevlevî
- 16 Her nazarda çeşm ü gûş-ı yâdigâr-ı kudrete
Yâd-bağış-ı nâm-ı sübhândur vicâh-ı mevlevî
- 17 Dâ'iren-mâdâr temkîn eylemiş girdârını
Pâye-i kuṭb-ı zamândur pîş-gâh-ı mevlevî
- 18 Hâyta-i cem'iyet-i bî-medḫal-i telvîndür
Hâne-i 'aynü'l-'ayândur hânkâh-ı mevlevî
- 19 Sâliki her üft ü hîzinde ider mi'râc-ı nev
Bü'l-'aceb maḫşad-resândur şâh-râh-ı mevlevî

13 - M; Hakk [u] : Hakk H,İ,N.

14 Keştî-i : Gîti-i M.

15 dûd-ı : dûd ü H.

16 Her : Bir H.

- 20 Dîde-dûz-ı pîş-i pâ vü gûş-dâr-ı mürşide
Âteş-i menzil-feşândur seng-i râh-ı mevlevî
- 21 Fârîgu'l-bâl-i hülûl-i 'uğdedür mânend-i ney
İttihâd-ı hem-demândur resm ü râh-ı mevlevî
- 22 Sîne-i kîne degül nühtâ sipih olmaz siper
Şaşt-ı gayretten çehândur tîr-i âh-ı mevlevî
- 23 Kâyd-ı ilzâma 'aceb mi düşmese her müdde'î
Şübhe-sûz-ı mû-şikâfândur güvâh-ı mevlevî
- 24 Cehl ider mâ-beyne ilkâ-yı huşûmet kim henûz
Mu'ciz-i 'ilm-i beyândur iktinâh-ı mevlevî
- 25 Yokdur ammâ olsa farzâ olduğı yirde yine
Berğ-ı hazme hem-'inândur iştibâh-ı mevlevî
- 26 Dem-be-dem şubh-ı şafâ-yı hâl ile hurşîd-vâr
Hâver-i dil-tev'emândur intibâh-ı mevlevî
- 27 Gûy [u] çevgân-ı mezâk itsün ehibbâ vâ'izi
Yoğsa bî-bâk-i bed-âhdur nîk-ğ'âh-ı mevlevî
- 28 Nağş-ı kâr-ı bâz-ı kevn-i himmeti 'ibret-nümâ
هو u های -ünvândur âh u zâr-ı vâh-ı mevlevî
- 29 Rûy-ı bed sedd-i nigâh-ı nîk olmaz çeşmine
Sûd-mend-i her ziyândur nîk-ğ'âh-ı mevlevî
- 30 İstemez irşâd 'aklı var iken pîr-i cünûn
Teşne-i merg-i beyâbândur şifâh-ı mevlevî

27 - N; ehibbâ : - M.

28 zâr-ı : - İ,M,N.

29 - H; Rûy-ı : Nağş-ı İ,M.

- 31 ‘Aks-i rûy-ı sâķî-i devrân-ı ğam-fersâ ile
Câm-ı ‘ayş-ı ‘ârifândur mihr ü mâh-ı mevlevî
- 32 İtmede bûy-ı hoşı reng-i melâmet ta‘biye
Hâl-i ruhsâr-ı cihândur rû-siyâh-ı mevlevî
- 33 Pür-şadâ-yı nevbet itsün nüh-ķıbâb-ı ‘âlemi
‘Arş-ı kalb-i ‘âşıkândur taht-ġâh-ı mevlevî
- 34 Kendüyi meydân-ı hezle vâ‘iz itmiş mel‘abe
Yoġsa cây-ı âb u gildür zîr-ġâh-ı mevlevî
- 35 Dil-nişân-ı ġazret-i ‘ayn-ı ‘inâyet kim ola
Merde kâr-ı dil-nişândur bî-günâh-ı mevlevî
- 36 Dil-nişîn-i cünbiş ü ârâma olduķca maġal
Reşk-i ‘ömr-i câvidândur ġâh ġâh-ı mevlevî
- 37 Cümleyi ŞÂĶIB n’ola teşhîr-i iġsân eylese
‘Ayn-ı künc-i îñ ü ândur ġâk-i râh-ı mevlevî

34 – H; Kendüyi mel‘abe : Vâ‘iz itme kendüni bî-cây-i daġl-i nâ-becâ N. // Yoġsa cây-ı âb u gildür : Cây-i âb-ı dek degüldür N.

35 – N.

36 – H.

37 ‘Ayn-ı künc-i îñ ü ândur : Bî-dirîġ ü şayġândur M; Bî-dirîġ-ı îñ ü ândur N; Bî-dirîġ-ı şayġândur H,İ. / ġâk-i râh-ı : künc-i râh-ı M; künc-i şâh-ı N,H.

16*

KASİDE-İ FAHRÎ VÜ TAHDÎŞÎ

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Mest-i şahbâ-yı şühûd-ı şâhid-i levlâ bizüz
Bî-lev ü lâ-yı televvün şâhid-i illâ bizüz
- 2 Kımmе-i kâf-ı hâkîkatdür ser-i temkînümüz
Lâne-i sîmurğ-ı sırr-ı Hâzret-i Mollâ bizüz
- 3 Mevlevîdür hâk-ı ta'bîr-i tevellâmuz belî
Mazhar-ı pâk-cemâl-i nisbet-i Mevlâ bizüz
- 4 Merkez-i devr-i meţâf-ı şâbit ü seyyâreyüz
Şems-i Tebrîz-i cihâna zerre-veş meclâ bizüz
- 5 Cân u dil ser-dâde-i pây-ı Hüsâme'd-dîndür
Tîğ-ı bî-zinhâr-ı berç-ı hürmen-i kâlâ bizüz
- 6 İktibâs-ı şu'le itdük nûr-ı Âteş-bâzdan
Şem'î 'aynü'l-cem'î halvet-hâne-i bâlâ bizüz
- 7 Rû-be-hâk-i sâye-i Zerkûb olup iksîr-vâr
Mâlik-i ser-mâye-i cem'iyet-i âlâ bizüz
- 8 Nâzenîn-i mevlavî Sulţan Veleddür şâhumuz
Hıdmet-i hâk-i derinde köçek ü lâlâ bizüz
- 9 Âsitân-ı râstânı virmezüz bîgâneye
Hasteyüz dâru'ş-şifâya cümleden evlâ bizüz

* H. 35a, İ. 43a, M. 43b, N. 43a.

4 devr-i : devr ü H,M.

- 10 Kanda bir şem^c-i şebistân-ı kemâl itse zuhûr
Anda bâl ü per yağan pervâne-i ûlâ bizüz
- 11 Seyrümüz hem-vârdur şeyb ü firâz-ı ünsde
Pest ile pestüz velî vâlâ ile a^clâ bizüz
- 12 Bed-gümân olmaz ebed ğayra dil-i âĝâhumuz
Tâ ezelden keç-nigâh-ı nefis olan şehlâ bizüz
- 13 Tercemân-ı derd-i dilden nâlemüz mânend-i ney
Dem-be-dem bî-dillere âteş-zen-i veylâ bizüz
- 14 Deşt-i vaḥşet-geşt bir dîvânedür Kays añlamaz
Kim verâ-yı perdede ḫayret-dih-i Leylâ bizüz
- 15 Hoş-ḫumâş-ı kâmdan sûzen-şifat idüp güzâr
Çeşm-i raĝbetle ‘alâḫa itmeyen aşlâ bizüz
- 16 Gerçi kûteh dâmen-i kâr u giyâdan destümüz
Himmete geldükde ammâ zü'l-yedi tûlâ bizüz
- 17 Pây-ı mâçân-ı melâmetdür ser-i pür-câhumuz
Raĝbet itsek ancaḫ ehl-i mesned-i vâlâ bizüz
- 18 Hânkâh-ı Hazret-i Ergûna SÂḲİB şıdk ile
Rûz u şeb müjĝânını cârûb iden ḫâlâ bizüz

11 hem-vârdur : hem-vâredür H.

17*

FAHRİYYÂT Ü TAHDİSÂT

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Biz feyz-i demle âdem olan melevîlerüz
Şâh u gedâ-yı 'âlem olan melevîlerüz
- 2 Görmez hazân nergis-i çeşm-i hayâlümüz
Cûş-ı bahâr-ı her dem olan melevîlerüz
- 3 Farğ itmezüz miyân-ı gam u 'ayşî gül gibi
Hâr-ı elemle hurrem olan melevîlerüz
- 4 Zânû-yı pîr-i kâmile teslîm idüp seri
Tedbîrümüzde bî-gam olan melevîlerüz
- 5 İhrâz-ı hırz-ı sâye-i Monlâ-yı Rûm ile
Her şûr u şerden eslem olan melevîlerüz
- 6 Âşârumuz 'aceb mi pür itse mezâhiri
Mensûb-ı ism-i a'zam olan melevîlerüz
- 7 Timşâl-i ser-be-ceybümüz eyler nigâhı denk
Merdüm-mişâl epsem olan melevîlerüz
- 8 Kaç'-ı nizâc-ı bîhûde-i ehl-i kâl için
Şemşîr-veş ebkem olan melevîlerüz
- 9 Gelmez gümân-ı hâtıra nîk olsa bed gibi
'Ayne'l-yakîn mülhem olan melevîlerüz

* H. 35b, İ. 43b, M. 44b, N. 43b.

8 2. mısraın vezni bozuktur.

9 gümân-ı hâtıra : gümân-ı fikrümüzze H,İ. / olsa bed gibi : ola meger H,İ. // 'Ayne'l-yakîn : 'ilme'l-yakîn H,İ.

- 10 Mânend-i ney leb-â-leb-i dûd-ı firâk-ı vehm
Serşâr-ı şevk-i hem-dem olan mevlevîlerüz
- 11 Şûfi ümîd-i bîş ile itdükce şugl-i tâm
Horsend-i hişşe-i kem olan mevlevîlerüz
- 12 Vâ'iz niçün müdâhale-i huşk ider bize
Biz inbisât ile yem olan mevlevîlerüz
- 13 Âyîne-veş nemed-keş-i şûret isek n'ola
‘Ayn-ı kademle bî-dem olan mevlevîlerüz
- 14 Zîr-i külehde beste-i himmet miyânumuz
Tâc u kemerle mükrem olan mevlevîlerüz
- 15 Pergâr gerdiş-i ser ü cân u dil olmada
Hem-vâre pâ-yı muhkem olan mevlevîlerüz
- 16 Dîvân-ı medhe tâze zemînüz velî yine
Nev-rahne-i kühen-zem olan mevlevîlerüz
- 17 Yokdur bu halka minnetümüz fazl-ı Hakk ile
Baht-ı bülende tev'em olan mevlevîlerüz
- 18 Kadr-âşinâ-yı gevher-i deryâ-yı hikmete
Hakk-ı ri'âyet elzem olan mevlevîlerüz
- 19 Bîrûn-ı kârı eylemezüz çeşm-i bend-i dil
Râz-ı derûna maħrem olan mevlevîlerüz
- 20 Ceyş-i hevâ ile k'ide cânlar muķâbele
Meydân-ı ‘ışka Rüstem olan mevlevîlerüz

17 fazl-ı : feyz-i N.

18 Hakk-ı : Hakkı H.

- 21 Bezm-i semâ'ı germ idicek devr-i câm-ı hâl
Şûretde keç-küleh Cem olan mevlevîlerüz
- 22 Her kes enîs-i cânı bilür bizleri henüz
Biz hûd yegâne-i rem olan mevlevîlerüz
- 23 İşâr-ı mülk ü mâl nedür bî-kuşûr biz
Cûd-ı vücûda Hâtem olan mevlevîlerüz
- 24 Vaqt-i cedelde yok sözümüz hûd-fürûşa kim
Bî'l-ihtiyâr mülzem olan mevlevîlerüz
- 25 Erbâb-ı derd sâyemüze itsün ilticâ
Her zaḥm u dâğa merhem olan mevlevîlerüz
- 26 Gerçi fütâdegân-ı ser-i râh-ı hayretüz
Menzilde lîkin aḳdem olan mevlevîlerüz
- 27 Ta'îm-i ders-i ma'rifetu'llâh kârumuz
'İlm-i ledünne a'lem olan mevlevîlerüz
- 28 Ferdâ degül dü-sâ'at-i imrûzı n'eylerüz
SÂKIB ḡulâm-ı yek-dem olan mevlevîlerüz

18*

NİYÂZ-NÂME BE-ĤAZRET-İ CELÂLÛ'D-DÎN ARGUN
 ĶUDDİSE SIRRUHU'L-‘AZÎZ

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 N’ola ehl-i nazar olsa dil ü cân ile meftûnuñ
 Ki bahş-i fenn-i vaşfuñ aqlın itdi denk meftûnuñ
- 2 Cemâl-i ahsenü’t-taĶvîmüñi meşşâta-i Ķudret
 Kemâl-i luţfına mir’ât idüp ihsân-ı bîĶûnuñ
- 3 Celâl-i Ķayretüñ itmiş cenâb-ı dâver-i Ķikmet
 Medâr-ı pâs-ı âdâbı cihân-ı Ķâk-i pür-Ķûnuñ
- 4 Sen ol mâh-ı velâyetsin ki evc-i bürc-i Ķâletde
 Zemân-ı cânı itdüñ cilve-i tenvîr-i meşĶûnuñ
- 5 Sen ol şâh-ı kerâmetsin zemîn-i cism-i âdemde
 İderdi raĶş İskender olaydı ‘abd-i me’zûnuñ
- 6 Sen ol şamsâm-ı Ķaybîsin çıĶaldan ten niyâmından
 Dil-i MirrîĶ-ı şeb-gîr eyledi bîm-i şebîĶûnuñ
- 7 Dü-rûya derd-i serdür çeşm-i rûşen kim ser-i rehde
 Ķubâr-ı Ķasretüñden olmaya her Ķâh memnûnuñ
- 8 Ser-i sevdâ-ger-i derdüñ ne minnet olmaĶ âsûde
 Olnca her zebânı zimmet-i sâyeñde mazmûnuñ

* H. 38b, İ. 47a, M. 47b, N. 46a.

- 1 fenn-i vaşfuñ : vaşf-ı zâtuñ H,İ. / denk : - H.
- 2 mir’ât : âyîne H,İ. / ihsân-ı : ‘ışĶ-ı H,İ.
- 3 Celâl-i Ķayretüñ : Celâl-i ‘izzetüñ M.
- 4 Zamân-ı : Zebân-ı H.
- 5 raĶş İskender : raĶşını Dârâ H. / ‘abd-i : ‘aĶd-i M.

- 9 Olurdu bür'-i sâ'a müjde-bahş-ı şıhhat-i câvîd
Demîde olsa dâ'-i bî-devâya harf-i efsûnuñ
- 10 Tenezzül mi ider hîç sâye-i ârâma âvâreñ
Nüvâziş-düşmen-i dest-i keremdür fark-ı maḥzûnuñ
- 11 Sürâğ-ı menzilüñde mihr-i 'âlem-gîr ser-gerdân
Firâķuñ ḥalka-i dâğ eylemiş ḳaddini gerdûnuñ
- 12 Sezâdur maḥmil-i çarḫuñ olursa Leylî-i nâzı
Ki olmuş gerdiş-i gird-i ser-i ḳabrüñle Mecnûnuñ
- 13 Dil-i zâra daḫı kâr eyleyüp âḫır ğam-ı hicrân
Reh-i sevdâda oldu pey-revi her pîr-i meymûnuñ
- 14 Şerâr-ı dûd-ı âhı 'âlem-âşûb-ı derûn oldu
Virüp seyl-i sirişke seng ü ḥâkin kûh ü hâmûnuñ
- 15 Düçâr olduḳda her kesden iderdi evvel istiḫbâr
Reh-i kûyuñla ḥâk-i der-geh-i iksîr-i mevzûnuñ
- 16 O resme dâsitân-ı bü'l-'aceb olmuşdı aḫvâli
Ki raḫmet-ḫ'ân olurdu yâd iden nâmını Mecnûnuñ
- 17 Zebân ü ḥâme olmuşdı beyânı 'aczine şâhid
Ḥikâyât-ı perîşânın o tîh-i vaḳ'a-merhûnuñ
- 18 Olurdu külbesi kâḫ-ı tesellâ pîr-i Ken'âna
Göreydi ḫâlini maḫmûre-i tende bu mescûnuñ
- 19 Ne müşkil kâr idi âyâ ki baḫt-ı bed olup reh-zen
Düşeydi semt-i ğayra rûy-ı râhı cân-ı maḡbûnuñ

9 bür'-i : bürd-i H. / Demîde : Demîd M.

16 aḫvâli : aḳvâli M.

18 Ken'âna : Ken'ânuñ M,N.

- 20 Olurdu lâ-cerem gitdükce bir gün şad-felâketle
Beyâbân merg-i derd-i hasretisin dürr-i meknûnuñ
- 21 Maķâm-ı hıdmete zîrâ sezâ-vâr olsa her sâlik
Reh-i 'azmine seng olmazdı hum tab^c-ı Felâtûnuñ
- 22 Velî bîdâr olup nâgâh çeşm-i tâlî^c-i vaķtı
Be-dîdâr oldu rûy-ı luţfı bir nev-zâde mazmûnuñ
- 23 Ki ya^cnî Ka^cbe-i ma^cnî cemâlin 'arz idüp ŞÂKİB
İrişdük âsitânına Celâlü'd-dîn Ergûnuñ
- 24 Bi-ķamdi'llâh ki Hızır-ı himmet-i merdân idüp irşâd
Derûnuñla şafâda oldılar âyîne bîrûnuñ
- 25 Cebîn-i hâlûñ itdi intisâb-ı der-gehi pür-tâb
Zerîr-i reşk ile rûyı n'ola zerd olsa altûnuñ
- 26 İderdi belki icrâ hükmini çeşm-i bed-i eyyâm
Penâhı olmasa dîvâr-ı ravzâñ puşt-ı ma'yûnuñ
- 27 İdince sâyesi fark-ı faķîri mehbiţ-ı devlet
Çekildi pây-ı rîvi dâ'ireñden dîv-i mel'ûnuñ
- 28 Ne rif'atdür ser-i üftâdegâna yâ veliyya'llâh
Ki teşrif eyleye ol sâye-i ihsân-maķrûnuñ
- 29 Olurdu hem-ser-i hurşîd olaydı zerresi nâzil
Ser-i mûy-ı vücûd-ı mûye-dârı üzre Kârûnuñ
- 30 Hârîm-i hânķâhuñda olan yek-vîje-i süknâ
Baña yegdür kuşûrından tamâmen rub^c-ı meskûnuñ

23 idüp : ider N.

24 âyîne : mir'ât H.

28 yâ veliyya'llâh : yâduñı itme H.

- 31 Şabâ-veş hıdmet-i hâk-i derinden eksük olmazdı
Olaydı reft ü rûbeh-rûy-ı isti'dâdı Ceyhûnuñ
- 32 Ne sâye mâye-i neşv ü nemâ gül-zâr-ı 'irfâna
K'odur hâlâ maḥalli ḥüsn-i hâl-i rûz-efzûnuñ
- 33 Riḳâb-ı dehri raḳḳ eylerdi zûr-ı şerm-i in'âmı
Gireydi destine ser-mâye-i dâmânı medyûnuñ
- 34 Ne sâye sût-re-i şâl-ı siyehdür Ka'be-i fakra
Velî kat kat çıkarmış ipligin bâzâra egsûnuñ
- 35 Dilâ ol sâyeden deryûze eyle kâm-ı dâreyni
Kef-i dest-i du'âya vaḳf idüp hâl-i diger-gûnuñ
- 36 Ki âğûş-ı ümîdüñ hâle-i bedrü'l-merâm olup
İder iḳbâl-i rûşen künc-i târ-ı baḥt-ı vâjûnuñ
- 37 Zemîn-i ṭab'uñı ḥurrem idüp envâr-ı Şemsü'd-dîn
Ola hem-pertev-i şubḥ-ı sa'âdet rûy-ı şeb-gûnuñ
- 38 Zamân-ı cânuñı pür-vecd idüp esrâr-ı Mevlânâ
Vire ḥayret sebük-rûḥâna luṭf-ı çarḥ-ı mevzûnuñ
- 39 Yeter itdi şinâ baḥr-ı şenâda gâ'iş-ı meşreb
Yeter gûş-âşinâ oldı dür-i bîgâne-mazmûnuñ
- 40 Nice şâyeste vaşf itse gerekdür şâ'ir-i ḥâme
Kerâmâtın o hâk-i pâk-i müşg-i 'ışḳ-ı ma'cûnuñ
- 41 Nedür bâzâr-ı kirmân-ı kemâlâtında miḳdârı
Zemîn-i ḥâtır-ı fâtirde ḥâşıl muşt-ı kemmûnuñ

- 42 İlâhâ ‘âşîkân-ı mevlevîye cilve-gâh olsun
Hemîşe sâha-i bezmi o nüzhet-gâh-ı me’mûnuñ
- 43 Beden oldukça Ferhâd-ı hevâ-yı cân-ı Şîrînüm
Zebânın çeşme-i şîr ü şeker it tab‘-ı pür-ğûnuñ
- 44 Serüm sebz-i nüvâziş sûd-ı dest-i himmetüñ eyle
Dirîğ itme nevâl-i behre-i hûân-ı hümâyûnuñ
- 45 Dem-i âhırda seng-i âsitânı bâlişi olsun
Gerekmez nükte-i zânû-yı yârı ‘âlem-i dûnuñ

19*

DER-MİDḤAT-İ MEVLEVÎ-ḤÂNEHÂ
‘AMMERAHÂ'LLÂHU TE‘ÂLÂ ‘ALE’D-DEVÂM

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Ḥarîm-i ḥâş-ı merdân-ı Ḥudâdur mevlevî-ḥâne
Zemîn-i mülk-i ‘unşurdan cüdâdur mevlevî-ḥâne
- 2 Şebistân-ı ḥayâl-i vaḥdet-i iḥvân-ı bî-kîne
Hemîşe ḥar-geh-i mâh-ı şafâdur mevlevî-ḥâne
- 3 Niyâz u nâz olmuş bir birine anda âyîne
Ser-â-ser ḥacle-i mihr ü vefâdur mevlevî-ḥâne
- 4 Zihî bâb-ı ma‘âlî-intisâb-ı Ḥüsrev-i tevḥîd
Ki mâl-â-mâl-i feyz-i kibriyâdur mevlevî-ḥâne
- 5 Zihî ḥâver ki itmiş Şems-i dîn işrâk ceybinden
Temâşâ cezbe-fermâ-yı verâdur mevlevî-ḥâne
- 6 Zihî mesned ki ḥuddâmın ider maḥdûm-ı âlî-ḳadr
Dü-‘âlemde sa‘âdet-intimâdur mevlevî-ḥâne
- 7 Ser-i mes‘ûda besdür devlet-i rû-mâl-i der-gâhı
Maḥall-i furşat-ı ḥâcet-revâdur mevlevî-ḥâne
- 8 Bulınmaz râh-ı taḳrîbi sürâğ-ı pâ-yı gerdişle
Taḥarrî-kerde-i ḳible-nümâdur mevlevî-ḥâne
- 9 Olur hem-sâyesi ser-mâye-dâr-ı himmet-i ‘âlî
Civâr-ı Ḥaḳḳ u sâmî-mültecâdur mevlevî-ḥâne

* H. 39b, İ. 48b, M. 49a, N. 47b.

Başlık Mevlevî-ḥânehâ : Mevlevî-ḥâne H.

6 sa‘âdet : siyâdet H.

- 10 Kerâmetdür sütûn-ı tâk-ı iclâl-i felek-reşki
Veliyyu'llâha vâlâ müttekâdur mevlevî-hâne
- 11 Esâsı vaz' olunmuş zirve-i temkîn-i hâl üzre
Kıbâb-ı sidre-veş kudsî-binâdur mevlevî-hâne
- 12 Mu'în-i bâr-gâh-ı Hazret-i Hünkâr-ı Ekberdür
Melâz-ı fitne-i havf ü recâdur mevlevî-hâne
- 13 Mu'allâ taht-gâh-ı devlet-i fakr u kanâ'atdür
Müsellem cîlve-gâh-ı dil-güşâdur mevlevî-hâne
- 14 Sevâd-ı a'zam-ı mülk-i velâyetdür harem-girdâr
Mu'azzam halka-i hayr-ı du'âdur mevlevî-hâne
- 15 Cünûd-ı nefis ü dîv olmaz zafer-yâb ol havâlîye
Mu'talsam kal'a-i sa'vet-himâdur mevlevî-hâne
- 16 N'ola zâgân meyl-i cîfe-i dünyâ- nü'ûr olsa
Kadîmî lâne-i vakf-ı hümâdur mevlevî-hâne
- 17 Görinmez münkire hâşiyet-i şekl-i der ü bâmı
Muhibbe tûde-i kuhl-i cilâdur mevlevî-hâne
- 18 Niçün târ eyleye dîd-ı çerâğ-ı medrese çeşmin
Dil-i bînâya kân-ı rûşenâdur mevlevî-hâne
- 19 Semâ'-ı dil-nişîn âyîn-i zevk-ı ehl-i süknâsı
Nemek-sârân-ı tebdîl-i hevâdur mevlevî-hâne

10 iclâl-i : i'lâ-yı N.

11 zirve-i : zerre-i H. // Kıbâb-ı : Cenâb-ı M.

14 Mu'azzam halka-i hayr-ı du'âdur : Ma'tâf-ı çok çok evliyâdur M,N.

18 Dil-i bînâya : Hele gel gör ne H,İ.

- 20 Nazîr olmaz aña nüzhetde gül-zâr-ı İrem zîrâ
Teferrüc-gâh-ı çeşm-i pîş-i pâdur mevlevî-hâne
- 21 Olur her nev-nihâli naḥle-i esrâr gitdükce
Cihân-ı Eymen-i neşv ü nemâdur mevlevî-hâne
- 22 ‘Acebdür vâ‘ize ḥâlî görünmek pâ-y-ı mâcânı
Ki ḥâlâ pür-şudûr-ı aşfiyâdur mevlevî-hâne
- 23 Dahîl-i şoḥbet-i ‘ayş-ı hoşı olmaz gider zâhid
Ki bî-naqş-ı pey-i pâ-y-ı riyâdur mevlevî-hâne
- 24 Dil-i dervîşe bîm-i merg yokdur anda oldukça
Serây-ı ‘işret-i câm-ı beḳâdur mevlevî-hâne
- 25 Bulur her kes murâda dest-res râh-ı ziyâretle
Anuñçün merci‘-i şâh u gedâdur mevlevî-hâne
- 26 Miyân-ı zâhir ü bâtında gûyâ mecma‘u’l-baḥreyn
Maḳarr-ı Hızr-ı vaḳt-i iḳtizâdur mevlevî-hâne
- 27 Zemîni me’men-i âmed-şod-i ḳavm-i girân-cânân
Sebük-rûḥa ‘aceb ḥalvet-serâdur mevlevî-hâne
- 28 Şadefdür gevher-i rûşen-dilâna sîne-i şaḥnı
Mekân-ı lâ-mekânı müdde‘âdur mevlevî-hâne
- 29 Tabîb-i pîr-i kâmindür iden tedbîr-i tertîbin
Ki bîmâr-ı dile dâru’ş-şifâdur mevlevî-hâne
- 30 İder gûşe-nişîn-i hırḳa-pûşını kemer-beste
Maḳâm-ı vâriş-i Âl-i ‘abâdur mevlevî-hâne

20 Nazîr : Nazar M.

21 Olur her : Olursa H.

27 ḳavm-i girân-cânân : ḥayl-i girân-cânân H; ḥayl-i girân-sâye İ.

28 müdde‘âdur : aşfiyâdur H,İ.

- 31 Külehdür sikkesi hâliş-^cayâr-ı hıdmet-i pîre
Mehekk-i imtiḥân-ı dest ü pâdur mevlevî-hâne
- 32 Ḥarîfin kim şerefde nisbet-i Mevlâ ferîd itmiş
Bikâ^c içre vahîd olsa revâdur mevlevî-hâne
- 33 Tecellî-i cemâl-i ism-i zâta maḫhar olmuş kim
Nümûdâr-ı kemâl-i Muştafâdur mevlevî-hâne
- 34 Bu köhne ḥânkâha şaldı nâ-geh tâze âvâze
Olup mecmû^c-a-i zâtü'n-nevâdur mevlevî-hâne
- 35 Diger-gûn olmada gitdükce ḥâli tekye-i dehrûñ
Bi-ḥamdi'llâh daḫı ke'l-ibtidâdur mevlevî-hâne
- 36 Hoş-âmîz eyleyüp devrinde ^caynü'l-cem^c-i yârânı
Gürûh-ı ğayra gird-âb-ı cefâdur mevlevî-hâne
- 37 Selâmet câ-nişîn-i âfet-i şöhret kıbâbında
Ricâl-i ḫazme bürc-i inzivâdur mevlevî-hâne
- 38 Güşâde maḫbaḫ-ı in^câmı rûy-ı pîr ü bernâya
Ġidâ-yı kâleb ü kâlbe şalâdur mevlevî-hâne
- 39 Degüldür cây-ı ta^cbîr kuşûr-ı i^ctizâr-endîş
Ribâḫ-ı ḫüsn-i ta^cmîr-i ḫaḫâdur mevlevî-hâne
- 40 Cenâb-ı Meşnevîdür şem^c-i bezm-i ḫâlet-efzâsı
Nigîn-i ḫalkâ-i arz u semâdur mevlevî-hâne

32 Ḥarîfin : Kemînin H,İ.

36 Gürûh-ı ğayra : Gürûh-ı kîne H,İ. / cefâdur : şafâdur H.

37 bürc-i : kehf-i H,İ.

38 in^câmı : ikrâmı H,İ.

- 41 Hârîmi dâ'iren-mâdâr genc-i nağd-i vecd ü hâl
Murâd üzre medâr-ı intişâdur mevlevî-hâne
- 42 Nice gül-gûn-meşreb olmaya meydân-ı ıtrâ-gîr
Vesî'û's-sâha-i tayy-ı şenâdur mevlevî-hâne
- 43 Yeridür eylese Şeb-dîz-i hâme cilve-i igrâk
Ki Şîrîn-kâr-ı tîrd-ı nâ-be-câdur mevlevî-hâne
- 44 Mu'ammerdür dem ü devrân ile hem-vâre hullânı
Belî ma'mûre-i berg ü nevâdur mevlevî-hâne
- 45 Henûz âgûş-ı râhatdur esîr-i derde her künci
Menâş-ı bî-gezend-i ibtilâdur mevlevî-hâne
- 46 Füsûn-ı mekr-i bed-gûdan olur eşhâbî âsûde
Meded-cûyân-ı ihlâşa himâdur mevlevî-hâne
- 47 Ne kâbil meclisinde kâ'il-i nâmûs u neng olmak
Neyistân-ı hizebrân-ı fenâdur mevlevî-hâne
- 48 Tevekkül buğ'a-dârı vü edebdür bân-ı der-gâhı
Hilâf-ı cinse redd-i dâ'imâdur mevlevî-hâne
- 49 Melâmet perde-dâr-ı maḥremân-ı gülşen-i râzı
Hemânâ menzil-i râh-âşinâdur mevlevî-hâne
- 50 'Aceb mi hâr-ı dîvârı olursa gül-bün-i irşâd
Muḫaddes ravza-i neşv ü nemâdur mevlevî-hâne

42 Vesî'û's-sâha-i mevlevî-hâne : Ki fi-nefsü'l-emir fevka'l-'ulâdur mevlevî-hâne H.İ.
43 – H; Ki mevlevî-hâne : Vesî'û's-sâha-i tayy-ı şenâdur mevlevî-hâne İ.
44 hem-vâre hullânı : yek-pâre aḥbâbı H.İ.
45 Menâş-ı : Himâ-yı H.İ.
46 Meded mevlevî-hâne : Müşeyyed sedd-i râh-ı mâcerâdur mevlevî-hâne H.İ.
48 – H; Hilâf-ı cinse redd-i dâ'imâdur : Dil-i vîrâne-vâr bî-iddi'âdur İ.

- 51 İderler gerçi âmâc-ı şemâtet gâh gâh ammâ
Yine kehfü'l-emân-ı mâcerâdur mevlevî-hâne
- 52 Rebâb u def kudûm ü ney nağam-senc-i ser-i kûyı
Dem-â-dem zevk u şevk-ı cân-fezâdur mevlevî-hâne
- 53 Tehî kalmaz olan cânû-keş-i meydân-ı ikrârı
Maḥaṭṭ-ı raḥl-i sevdâ-yı münâdur mevlevî-hâne
- 54 Derûnı pür-ḥurûş-ı neş'e-i gülbâng-i Mevlânâ
Muḥîṭ-ı terk ü tecrîd-i sivâdur mevlevî-hâne
- 55 Sezâdur Beyt-i Ma'âmûr-ı ḥaḳîkat nâmına zîrâ
Ziyâret-gâh-ı efvâc-ı nühâdur mevlevî-hâne
- 56 O lâhûtî cenâba ḥod-perest ü mâ vü men girmez
Riyâzet-gâh-ı teslîm ü rızâdur mevlevî-hâne
- 57 Der ü dîvârı meclâ-yı şafâ-yı vaḳt ü ḳalb olmuş
Dü-rû âyîne-i 'âlem-nümâdur mevlevî-hâne
- 58 Ser ü cân ŞÂḲİB olsun rehn-i seng-i âşiyânı kim
Penâh-ı bî-kes-i dâru'l-cezâdur mevlevî-hâne

51 gâh gâh : gâh geh H,M,N. // kehfü'l-emân-ı mâcerâdur : bârû-yı ân-ı dâ'imâdur H,İ.

52 - H.

55 Ziyâret-gâh-ı efvâc-ı nühâdur : Riyâzet-gâh-ı teslîm ü rızâdur H.

56 O lâhûtî cenâba : O ḳudsî ma'bed içre H,İ. / girmez : olmaz H,İ. // Riyâzet-gâh-ı teslîm ü rızâdur : Ziyâret-gâh-ı efvâc-ı nühâdur H.

57 - H,İ.

58 dâru'l-cezâdur : rûz-ı cezâdur H,İ. Bu beyit, H. ve İ. de sondan 3. beyittir.

DER-VAŞF-I HIRKA VÜ KEMER-İ FUĞARÂ'-İ BÂBU'LLÂHÎ TE'ÂLÂ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Sulţân-ı faqr zîveridür hırka vü kemer
Esbâb-ı fahr mefharidür hırka vü kemer
- 2 Endâm-ı şân-ı 'ârife zîbende hoş kumâş
Nev'-i libâçe bihteridür hırka vü kemer
- 3 Mebrûr olunca hıdmet ü meşkûr olunca sa'y
Hüsn-i sülûk kişveridür hırka vü kemer
- 4 Esbâb-ı cem'-i hâtır u fark-ı muhâtırũ
Bi'l-ittifâk eşheridür hırka vü kemer
- 5 Olmaz fenâ-yı sâyelerinde gam-ı mâsivâ
Kehfü'l-emân hem-beridür hırka vü kemer
- 6 Dûş u miyân-ı merd-i rezm-cûy-ı nefside
لا يـا مـنه keyferidür hırka vü kemer
- 7 Dervîş-i ser-be-ser-i zânû-yı dilũ
Âyîne-i mükerridür hırka vü kemer

* H. 41a, İ. 50b, M. 51a, N. 49b.

1 zîveridür : kişveridür H,İ. // Esbâb-ı fahr mefharidür : Meydân-ı fâka reh-beridür H.

3 kişveridür : zîveridür H,İ.

4 Bu beyit yerine M ve N nüshalarında şu beyit var :

Cem'-i havâs bîhûde gerd-i ten itmede

Ham-ı hakîm hem-seridür hırka vü kemer

5 fenâ-yı : himâ-yı H. // Kehfü'l-emân : Dâru'l-emân H,İ; Dâru'l-firâğ İ. / hem-beridür : hem-seridür H; reh-beridür İ. İlk mısraın vezni bozuktur.

7 İlk mısraın vezni bozuktur.

- 8 Lertzân-ı pûşîş ü beden-ârâ olanlaruñ
Sevb ü niñâk-ı Âzeridür hırka vü kemer
- 9 Nev-hîz-i pâ-y-ı seyr-i serây-ı ferâgatüñ
Gûyâ kenâr-ı mâderidür hırka vü kemer
- 10 Âgûş-ı hüsni terbiyedür her biri velî
Nefsüñ belâ-yı ber-seridür hırka vü kemer
- 11 Gelmez şümâra hâşiyet-i pür-kerâmeti
Tecrîd-i tâm maharîdur hırka vü kemer
- 12 Virâne-i bedende olan genc-i sîretüñ
Rû-pûş-ı kâdr-gevheridür hırka vü kemer
- 13 Sevdâ-ger-i metâ^c-ı velâyet k'ola fakîr
Ser-mâye-i ser-â-seridür hırka vü kemer
- 14 Sâlik giyüp kuşanmak için hânkâhda
Teşrîf-i luğf reh-revidür hırka vü kemer
- 15 Şâl-ı sipîhr-i çârüm ü seylî-i Kehkeşân
Olsa Mesîhe hoş yeridür hırka vü kemer
- 16 Sîmâ vü kalb şâhibin eyler münîr-hâl
Şems-i kemâl hâveridür hırka vü kemer
- 17 Şûfî-i şâf-meşrebe şâh-ı hâkîkatüñ
Câh-ı ezel muqarreridür hırka vü kemer

8 Lertzân-ı : Gürzân-ı M.

11 şümâra : kıyâsa H,İ.

13 fakîr : faqr H,M.

14 kuşanmak için : kuşanmağičün H,İ. // reh-revidür : reh-beridür H,İ,M.

17 – H.

- 18 SÂKIB Cenâb-ı Hazret-i pîrûñ saña hemân
Ta'vîz-i bende-perveridür hırğa vü kemer

18 Bu beyit yerine H. nüshasında şu beyit var :
SÂKIB saña o pâdişeh-i bende-perverûñ
Câh-ı ezel muqarreridür hırğa vü kemer

21*

DER-MİDḤAT-İ ḤİDMET-İ EKÂBİR-İ DÎN-İ MÜBÎN

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 İkbâl ü kerâmet virür aşḥâbına ḥıdmet
İksîr-i sa'âdet olur erbâbına ḥıdmet
- 2 Maḥdûm-ı cihân olmağa bâ'ış olur âḥır
İfrâğ olıcağ kâleb-i âdâbına ḥıdmet
- 3 Cârû-keş-i meydân-ı irâdet olup ey dil
İtmiş ola gör maṭlabuñ esbâbına ḥıdmet
- 4 Elbette ider dâ'ire-i vüs'ate mâlik
Mânend-i felek noḡtayı aḡtâbına ḥıdmet
- 5 Gelmez kişinüñ rütbesine şemme-i noḡşân
Mâlen beden en itmeden aḥbâbına ḥıdmet
- 6 Tedrîc ile gör beydağı ferzîn-i şeh eyler
Vaḡtiyle ki mebrûr ola ebvâbına ḥıdmet
- 7 Dervîşe olur mâye-i pîrî vü cüvân-baḡt
Bu ḥânkâhuñ şeyḫine vü şâbına ḥıdmet
- 8 Deryâ-yı dile şûr-ı şafâ-ḫîz gerekdür
Maḡşûd ise 'ıḡkuñ dür-i nâ-yâbına ḥıdmet
- 9 Cânuñ var iken itme şaḡın maṭbaḡ-ı dehrüñ
Ten-perver olup kâse-i gird-âbına ḥıdmet

* H. 41b, İ. 51a, M. 51b, N. 50a.

3 Cârû-keş-i : Cârûb-keş-i M.

4 noḡtayı : noḡta-i N.

5 şemme-i : şemse-i H. // itmeden : itmede H.

- 10 Âgûşu ider halka-i dîde gibi hâle
Hüsnuñ nazâr-ı pâk ile meh-tâbına hıdmet
- 11 Gül-çîn-i merâm-ı dil ider çeşm-i ümîdi
Bâğ-ı hünerüñ gül-bün-i şâd-âbına hıdmet
- 12 Kanber gibi rakq-ı men ü mâdan olur âzâd
Şıdk ile iden ‘ilm-i ledün bâbına hıdmet
- 13 Şadrında kemâl olmayıcaq şadr-nişînüñ
Müşkildür anuñ kâkum u sincâbına hıdmet
- 14 Fursat kim ola fevt nedür çâre-i Rüstem
İtmiş çutalum cân ile Sührâbına hıdmet
- 15 Ancaq eli başına irer ol şeh-i hûbân
Teklîf idicek bende-i bî-tâbına hıdmet
- 16 Şakirdi ider hâşiyeti behre-ver üstâd
Her şan‘atuñ ihlâş ile kullâbına hıdmet
- 17 Nân u nemek-i halkuñ o kim hakkını bilmez
Şükrâne ider mi der-i vehhâbına hıdmet
- 18 Kâhil bulamaz râh-ı rehâ bend-i keselden
Hem-vâre ider kendi hûr u h’âbına hıdmet
- 19 Bî-hürmet ü maḥrûm ider insânı meges-vâr
Bâğ-ı hevesüñ sofrâ-i dûşâbına hıdmet
- 20 Düstûr-ı ‘amel itse n’ola bende vü h’âce
Virmişdür eşer gerdiş-i dölâbına hıdmet

11 Bâğ-ı : Bâkî M.

13 Şadrında : Şûretde M.

16 hâşiyeti behre-ver üstâd : behre-ver üstâd-ı ‘acâyib H.

- 21 ‘Ayn-ı berekât itmededür her harekâtı
Mensûb-ı veliyy-i Hağ u ensâbına hıdmet
- 22 Ğarğ-âb-ı cezâ eylemedür her has ü hârı
Kühsâr-ı fiten ‘uhde-i seyl-âbına hıdmet
- 23 Şemsü'l-Hağ-ı Tebrîze mürîd olmayan itmez
Nüh-tâ şadefüñ gevher-i sîr-âbına hıdmet
- 24 Cûyende-i iksîr-i velâyet olan itsün
Der-gâh-ı felek-rif‘at ü bevvâbına hıdmet
- 25 ŞÂKİB aña kim t‘âlî‘-i sa‘d olmaya rûzî
Dünyânuñ ider kirmeg-i şeb-tâbına hıdmet

DER-VAŞF-I NEMED-İ DERVÎŞÂN-I DİL-RÎŞÂN

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Âyîne-ḥâne-i dilidür kâmilüñ nemed
Ser-rişte-i güşâyışidür müşkilüñ nemed
- 2 Çekmiş kenâra bedr-i vücûdını hâle-vâr
Pîrâye-i sa'âdetidür muḳbilüñ nemed
- 3 İḳbâl-i baḫt-ı 'izzet-i 'âlem-şümûl ile
Maḳbûl-i ḥulle-i beridür ḳâbilüñ nemed
- 4 Tenvîr-i ḳalb ü taşfiye-i ḳaleb itmege
Ma'ḳûl-i çille-ḥânesidür 'âḳilüñ nemed
- 5 Râh-ı hevâ-yı şeş-ciheti sedd ider müdâm
Fânûs-ı şem'î-i ḥâletidür ḥâmilüñ nemed
- 6 Mecmû'a-i müşâhede eyler ḥayâlini
Ḥalvet-serâ-yı ḥâtırıdur vâşılıñ nemed
- 7 Sevdâ-rübûde itmez idi zîb-i dûş anı
Dâru'ş-şifâsı olmasa lâ-ya'ḳilüñ nemed
- 8 Ser-tâ-ḳadem ḥimâyet-i dervîş itmede
Ḳâ'im-maḳâmıdur nazâr-ı şâmilüñ nemed
- 9 Bâr-ı belâ-yı puşt belâhet-ḳıvâmdur
Ḳârın tamâm ider giderek ḡâfilüñ nemed

* H. 42b, İ. 52a, M. 52a, N. 51a.

3 ḥulle-i beridür : ḥâş-ı çillesidür H,İ.

5 ḥâmilüñ : vâşılıñ H,İ.

6 vâşılıñ : fâzılıñ H,İ.

- 10 Reşk-i libâs-ı fahr ile zindân-ı fakrıdur
Mânend-i tıfl gördigine mâ'ilüñ nemed
- 11 Biz câme-i ta'allukı şad-pâre itmişüz
Râhî kabâsıdur ten-i âb u gilüñ nemed
- 12 Gûyâ mehekk-i tecrübe-i her 'ayârdur
'Uryân ider 'uyûbını bî-hâşılıñ nemed
- 13 Genc-i gınâ-yı dîde vü dil olduğu gibi
Künc-i 'anâ-yı hasretidür âmilüñ nemed
- 14 Çıkmaz ölince dâ'resinden mürîd-i hâl
Cây-ı penâh-ı fitnesidür bî-dilüñ nemed
- 15 Oldukca tâlib-i Hâka ser-mâye-i şafâ
Mûy-ı dimâg-ı nahvetidür bâtıluñ nemed
- 16 İhrâm-ı tavf-ı Ka'be-i teslîmdür hemân
Râh-ı rızâda sâlik-i ser-menzilüñ nemed
- 17 Taht-ı bekâ-yı salţanat-ı şân-ı cânıdur
Tîg-ı fenâ-yı fi'llâh ile bismilüñ nemed
- 18 Pîrân-ı kâra câme-i tebdîl-i çeşm-i zaħm
Anbâr-ı päs-âfetidür hâşılıñ nemed
- 19 Mânend-i cism hâne-i ber-düş-ı rûhıdur
Seyyâh-ı 'âlem-i dil olan fâzılıñ nemed

10 fakrıdur : fakır olur H.

11 Râhî : Râbî M.

12 'ayârdur : gubârdur H.

13 'anâ-yı hasretidür âmilüñ : niyâz loğmasıdır resâ'ilüñ H.

18 Anbâr-ı : Enhâr-ı H.

19 rûhıdur : cânıdur H,İ. // fâzılıñ : hâmilüñ H,İ.

- 20 Naql itseler kerâmetini itme şüphe kim
Tevsîk ider rivâyetini nâkilüñ nemed
- 21 Vâ'iz 'aceb mi olsa pesendîde-i cihân
Âcil kumâş-ı hil'atidür 'âcilüñ nemed
- 22 Olmaz hüçûm-ı dağdağadan rahne-yâb kim
Muşkem hişâr-ı 'işmetidür nâ'ilüñ nemed
- 23 Manzûr-ı ehl-i hazm olup irdi nihâyete
Tutdı yerin kerâmet ile muhmilüñ nemed
- 24 Leylî-keş-i revân olalı maħmil-i beden
Pûşide-i 'acâyibidür maħmilüñ nemed
- 25 Sultân-ı Tûr u şâh-ı Karen yâdigârıdur
Girmez eline bî-hüner ü kâhilüñ nemed
- 26 Abdâl-ı Sîne-çâke şi'âr-ı kemâl-i nefis
Cull-ı har-ı tabî'atidür câhilüñ nemed
- 27 SÂKIB egerçi hırka ile h'âce-tâşdur
Lîkin hum-ı riyâzetidür şâgilüñ nemed

23 - H; hazm : hâl î. // kerâmet : velâyet î.

24 - H.

25 eline : ele H.

26 kemâl-i nefis : kemâl-i hâl H,î.

27 Bu beyit yerine M. ve N. nüshalarında şu beyit var :

SÂKIB bizim de hırka ile h'âce-tâş-ı vehm

Ver'-ı cihâd-ı ekberidür 'âmilüñ nemed

DER-SÎTÂYİŞ-İ BÜLBÜL-İ ‘ÂŞİKÂN NEY-İ HEZÂR-DESTÂN

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Evvel kalemde olmuş olan âşinâ-yı ney
Hâlâ anuñ baqıyyesidür ibtilâ-yı ney
- 2 Ber-bâd iderdi dūd-ı dili mülk-i âteşi
Pey-rev olaydı ser-keş-i kîne hevâ-yı ney
- 3 Cādû-yı sem'a şaffin ider yek-deme tebâh
Mu'ciz-nümâ-yı tâze-eşerdür 'aşâ-yı ney
- 4 Ser-geşte kârbân-ı beyâbân-ı gâflete
Menzil-nümâ-yı zinde-nefesdür derâ-yı ney
- 5 Erbâb-ı hâl bir birine girdi bilmezüz
Bezm-i semâ'a n'eyledi hiç mâcerâ-yı ney
- 6 Hengâme-sâz-ı ragbet-i pîr ü cüvân olup
Parmakla gösterilme imiş müdde'â-yı ney
- 7 Cemmâze-i beden ne çekerdi bu râhda
Cân olmasaydı mest-i hazîn-i ğinâ-yı ney
- 8 Gûyâ ki kumrî-i dile serv âşiyânedür
Geldükce bâğ-ı hâlete هو serâ-yı ney
- 9 Râh-ı reşâd-ı râzuñ odur pîr-i kâмили
'Aks-i nidâ-yı cân-ı cihândur şadâ-yı ney

* H. 43a, İ. 52b, M. 53a, N. 51a.

7 hazîn-i : harî-i İ,M; hadî-i H.

8 serv âşiyânedür : serv-i revândur H,İ.

9 reşâd-ı : harîm-i H,İ. / pîr-i kâмили : pîri hâliyâ H,İ. // 'Aks-i ney : Der-gâh-ı şâh-ı fakr ü fenâdur

- 10 Çekmez telâş-ı berg ü nevâli o sâde-dil
Tecrîd ü terk üzre kurulmuş binâ-yı ney
- 11 Pür-cüş olur görüp işiden rûy u nâlesin
Câm-ı cihân-nümâ-yı şafâdur liķâ-yı ney
- 12 İtmez hızâne-i dilin enbân-ı fikr-i zâd
Nûr-ı hemîşe zıkr-i Hüdâdur gıdâ-yı ney
- 13 Kâm-ı ğarîbe zevķ-ı vaţan-baķş her demi
Şehler ‘aceb mi şevķ ile olsa gedâ-yı ney
- 14 Gerçi şikeste beste esîr-i hezâr-zâr
Yokdur velî deminde mey-âsâ bahâ-yı ney
- 15 İnkâr iderse vâ‘iz eger nağmesin ne ğam
Bîçâre zann ider ki hebâdur şafâ-yı ney
- 16 Şûretde derd ü dâĝ ile nâlân-ı hecr velîk
Sîretde gül şeker gibi derd ü devâ-yı ney
- 17 Dîvânedür ki bende çekilmiş disem yeri
Şahn-ı semâ‘-hâneye dâru’ş-şifâ-yı ney
- 18 Âvâzı şu‘le-pâş-ı neyistân-ı cân u dil
Mâ vü mene hevâ virür âb-ı beķâ-yı ney

serây-ı ney H,İ.

10 Çekmez sâde-dil : Bir sîne-çâk-i bî-ser ü pâdur o derd-mend H,İ.

11 işiden : işidüp H. // şafâdur : ‘aţâdur H,İ.

12 hızâne-i dilin enbân-ı fikr-i zâd : derûn-ı pâkini âlûde-i şeker M,N. // hemîşe zıkr-i : hemâre şükr-i M,N.

15 İnkâr : Âzâr M. // hebâdur şafâ-yı : hevâdur şadâ-yı H,İ.

16 – H,İ.

17 – H,İ.

18 – H,İ.

- 19 Yek-demle şad füsürde dili rakş-nâk idüp
Sihr-i halâl itmededür dil-güşâ-yı ney
- 20 Şûr-ı hakîkat olduğına şüphe kalmadı
Ġam başına kopardı kıyâmet nevâ-yı ney
- 21 Monlâ-yı Rûm bendesidür çok mı eylese
Ol nâz ü kâdr ile bu kadar هو' vü ها-yı ney
- 22 İtsün verâ-yı perdede pervâz-ı ney bülend
Olmış çün üstüh^vân ile kâni^c hümâ-yı ney
- 23 Besdür sülûk ehline irşâd işâreti
Her dem vefâ-yı 'ahd-i ezeldür edâ-yı ney
- 24 Manşûr olur hevâsına mânend-i mevlevî
Ġüsn-i edeble her kim ide i'tinâ-yı ney
- 25 Hem-demler ile leb-be-leb-i ittiĥâddur
Gelmez kıyâsa şafvet-i mihr ü vefâ-yı ney
- 26 Üstâd-ı ders-i Meşnevî kim ola añlanur (hemân)
Fî ĥadd-i zâtihî ney imiş kibriyâ-yı ney
- 27 SÂĶIB mürîd-i ĥânķah-ı Şems-i dîndür
Evc-i şerefde olsa n'ola müttekâ-yı ney

19 – H,İ.

23 sülûk ehline : reşîd-i sâlike H,İ. // Her dem vefâ-yı 'ahd-i ezeldür : Ser-mâye-i semâ^c u şafâdur
H,İ.

24 olur : olursa H.

25 – H,İ.

26 1. mısradâ (hemân kelimesi fazladır).

27 Şems-i dîndür : pîr-i 'ışķdur H,İ.

24*

DER-VAŞF-I REBÂB-I VELEDÎ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nağş-bend-i kâr-zâr oldukça Bih-zâd-ı rebâb
Şâd-bâd-ı rahmet olsun cân-ı üstâd-ı rebâb
- 2 Dâm ü dâne eyleyüp târ ü nevâ-yı dil-keşin
Âlemi itmiş şikâr-ı luğ şayyâd-ı rebâb
- 3 Kâse-i leb-rîz-i lahn-ı neş'e-bahş-ı vecd ile
Müstemendin şîr-gîr-i hâl ider dâd-ı rebâb
- 4 Perde-i zîr ü bamından rû-nümâ âh ü enîn
Nev-niyâz-ı râh-ı derde besdür irşâd-ı rebâb
- 5 Tîr-i nâle der-kemân ü bî-ser ü pâ sîne-çâk
Kendü gibi itmedür yârânı mu'tâd-ı rebâb
- 6 Türktâz-ı hüzn iderdi kişver-i cânı harâb
Olmasa nâ-gâh-res feryâda imdâd-ı rebâb
- 7 Bîsütün-ı gam şadâsından olur meşkû-yı ışk
Tîşe-bâz-ı şan'at olsa şab'-ı Ferhâd-ı rebâb
- 8 Gûş-mâl-i sâz-kârın cânına minnet bilür
Şoşbet-i nâ-sâzdandur dâd u bîdâd-ı rebâb
- 9 Ol kadar şîrîn-kâr-ı pîşe-i teşhîrdür
K'âhır eyler târ-ı mû-keş ser-keşin râd-ı rebâb

* H. 43b, İ. 53b, M. 54a, N. 52a.

2 dil-keşin : dil-keşi H.

- 10 Vâ'iz olmazdı rübûde şîve-i rengînine
Taşa te'sîr itmese âşâr-ı feryâd-ı rebâb
- 11 Sâlik-i şâhib-mağâm u mâlik-i seyr-i vaţan
Hâlvatî-i encümendür serv-i âzâd-ı rebâb
- 12 Kavl ü fi'li pür-uşûl-i ehl-i temkîn olmasa
Ser-serî pûyân olurdu pâ-yı fûlâd-ı rebâb
- 13 Gûş-ı halkı halka-dâr itmiş füsûn-ı cilvesi
Dil-firîb-i bî-bedeldür hüsni-i îcâd-ı rebâb
- 14 Âteş-i neyden tesellî-yâb-ı nahl-i Tûr olur
Hâne-i dil kim ola pür-sûz u ber-bâd-ı rebâb
- 15 Künc-i gurbetde şikest-i seng-i dest-i redd idi
Nuql-i bezm-i hezl iken rağbet bulup yâd-ı rebâb
- 16 Dest-gîr oldu kabûl-i Hâzret-i Şulţan Veled
Şaldı mülk-i Zühreye âvâze dil-şâd-ı rebâb
- 17 Devlet-i şâh-ı semâ'ı bâ-şafâ esbâbıdur
Nevbetinde fitne görmez himmet-âbâd-ı rebâb
- 18 Şahn-ı meclisde hürâm-ı nâza âğâz eylese
Deng ider haylî şanavber-ğaddi şimşâd-ı rebâb
- 19 Meclis-efrûz-ı nevâ olsa gedâ kalbi olur
Şâh-sâz-ı bü'l-acebdür cûş-ı îrâd-ı rebâb

15 seng-i : ta'n-ı H,İ.

16 âvâze : âvâz H.

18 - H.

19 - H; Meclis olur : Kanda bezm-efrûz-ı ayş olsa olur 'aksi gedâ İ,M,N.

- 20 Seyr-i hem-vârında yeksândur anuñ pest ü bülend
Zûr-ı bâzû-yı yed-i ʔûlâ durur zâd-ı rebâb
- 21 ŞÂKIB olmazdı enîs-i râstân-ı mevlevî
Olmasaydı istikâmet üzre bünyâd-ı rebâb

DER-VAŞF-I KUDÛM-I MEVLEVÎ

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Kûs-ı ikbâl-i şeh-i iklîm-i hâletdür kudûm
Halka-i vecde müşennâ bir kerâmetdür kudûm
- 2 Bî-ser ü pâ itmede seyr-i maķâmât-ı uşûl
Perde-bîrûn-ı nesîc-i resm ü 'âdetdür kudûm
- 3 Zaħmedür rûşen-ger-i âyîne-i rûy-ı dili
Hayret-i şâfi-zamîrân-ı melâmetdür kudûm
- 4 Dest ü pâ-yı dil-nişîni mâye-i hüsni sülûk
Sîne-çâk-i hânķâh-ı istikâmetdür kudûm
- 5 Ğulguli şahbâ-yı şevķ ü rûyı mir'âtü's-şafâ
Çeşm ü ğûşa neş'e-fermâ turfe-âfetdür kudûm
- 6 Nâlesi sâķî vü cirmi bâde-i 'ışkâ kadeh
Bî-mehâbâ neş'e-bahşâ-yı kıyâmetdür kudûm
- 7 Sîne-kûb-ı hasret-i Hünkâr-ı Ekberdür henûz
Vâmıķ [u] 'Azrâ-yı ğülzâr-ı velâyetdür kudûm
- 8 Naķd-i vaķti bî-ĝış-ı havf ü recâ-yı bîş ü kem
Pûte-i leb-rîz-i iksîr-i şadâķatdür kudûm

* H. 44a, İ. 54a, M. 55a, N. 52b.

5 - H.

6 - M,N.

7 Vâmıķ [u] : Vâmıķ-ı M,N. / Vâmıķ [u] : Dâmen-i İ. / Vâmıķ-ı kudûm : 'Âşık-ı ser-bâz-ı meydân-ı şadâķatdür kudûm H,İ.

8 havf ü recâ-yı bîş ü kem : mâ vü men-i 'ayn-ı şafâ H,İ. // şadâķatdür : letâfetdür H,İ.

- 9 Hâl ü kâli bî-riyâ vü sem‘a vü bâ-dem-ğadem
Pîr-i bernâ-baht-ı meydân-ı şalâbetdür ğudûm
- 10 Şaldı nüĦ-tâ ğubbe-i gerdûna şûr-ı velvele
Feth-i genc-i âdeme ğabl-ı beşâretdür ğudûm
- 11 Zühre-i bed-mağzı çâk eyler nehîb-i na‘rası
Şânî-i Rûyîn-ten-i şaff-ı mehâbetdür ğudûm
- 12 Miğfer ü tâc-ı ser-i rinde ferâgat-pîşe lîk
Zâhidüñ başına ğas-ı pür-siyâsetdür ğudûm
- 13 Şahv ü mağvı devr ile yek-reng-i cûş eyler müdâm
Çenber-i çarğ-ı neşât-ı bî-nihâyetdür ğudûm
- 14 ÇârmîĦ-ı bend-i perhîz eylemiş ser-tâ-serin
Mürşid-i ser-menzil-i râĦ-ı riyâzetdür ğudûm
- 15 Pey-rev-i reftâr-ı mevzûnı ney ü çeng ü rebâb
Vaz‘ı düstûrû'l-‘amel ehl-i şinâ‘atdür ğudûm
- 16 Halka-i bezminde âlât-ı ğarab bî-tefriğa
‘Ayn-ı cem‘a bürc-i bârû-yı Ħimâyetdür ğudûm
- 17 Anda Ħatm oldı fûnûn-ı Ħikmet-i ğâğ u ğarem
Hâliyâ üstâd-ı edvâr-ı nezâketdür ğudûm

9 Pîr-i ğudûm : Tev'emân-ı mâder-i ğab‘-ı nezâfetdür ğudûm H,İ.

10 Şaldı nüĦ-tâ ğubbe-i gerdûna şûr-ı : Ğulğule şaldı miyân-ı bî-ğodâna H;
Ğulğuli şaldı miyân-ı bî-ğodâna İ. // genc-i âdeme : merdân-ı Ħağa H,İ.

12 – H,İ.

14 perhîz eylemiş ser-tâ-serin : perhîz-i Ħum olmuş kendüye H,İ. // Mürşid-i ser-menzil-i râĦ-ı :
ĦânğâĦ içre Felâtûn-ı H,İ.

16 Halka-i bî-tefriğa : Sâyesinde fark-ı esbâb-ı ğarab âsûdedür H,İ.

17 Ħikmet-i : Ħikmet ü N.

- 18 Bûy-ı enfâsında peydâ râhat-ı rûh-ı revân
Nâfe-i âhû-yı şahrâ-yı işâretdür kudûm
- 19 Kâbil-i telkîne gûyâ bülbül-i ‘ibret-serâ
Gûş-ı tab^c-ı ser-keşe nâ-hôş ‘ibâretdür kudûm
- 20 Güft ü gûyı ber-țaraf itmiş zemîn-i bezmden
Râh-ı seyl-i fitneye sedd-i zarâfetdür kudûm
- 21 Nuțk u ıarbından remîde Şeb-revân-ı zerķ u rîv
Dem-be-dem ĉûpek-zen-i bâm-ı hırâsetdür kudûm
- 22 Cünbiş ü ârâmına teslîm ider tab^c-ı selîm
Pây-ber-cây-ı nizâm-ı pür-selâsetdür kudûm
- 23 İtmede bezm-i semâ^c-ı bâ-şafâyı germ-sûz
Bü'l-‘aceb tennûr-ı tûfân-ı harâretdür kudûm
- 24 Gûş-dâr-ı cânib-i gülbângidür erbâb-ı ‘ıřķ
Nev-be-nev nevbet-zen-i sûr-ı sa‘âdetdür kudûm
- 25 Bezm-i sâz ü söze geldükde kudûmî pertevi
Her ķademde ru‘yet-efrâz-ı riyâsetdür kudûm
- 26 Rû-be-hâk-i secde-gâh-ı vahdet olduķca hemân
Zümre-i nâ-sâzdan zâr-ı Őikâyetdür kudûm

18 enfâsında peydâ râhat-ı rûh-ı revân : enfâsı meşâm-ı ‘ârife bâd-ı Yemen H,İ.

20 itmiş : itdi H,İ.

21 ıarbından remîde Şeb-revân-ı zerķ u rîv : ıarbi Şeb-revân-ı zerķ u rive hırz idüp H,İ.

22 Cünbiş selîm : Pey-revidür ķanda olsa himmet-i tab^c-ı selîm H,İ. // Pây-ber-cây-ı : Mürşid-i râh-ı H,İ.

23 İtmede bezm-i : Pertevi itmiş H,İ. // Bü'l-‘aceb ... kudûm : Nev-be-nev nevbet-zen-i sûr-ı sa‘âdetdür kudûm H.

24 Gûş-dâr-ı : Gûş-dârı M. / gülbângidür : gülbângdür M. / erbâb-ı ‘ıřķ : ĉeng ü rebâb H. // Nev-be-nev kudûm : Ney gibi serheng-i dîvân-ı velâyetdür kudûm H.

25 - H.

26 - H.

- 27 Bî-tekellüf hâne-berdûş olduğıyçün ney gibi
 Kanda olsa cilve-ger vaqf-ı şetâretdür kudûm
- 28 Lehce-i şît-i revî-senci serâyân-ı yekî
 Keşret içre vahdet itmekde kıyâmetdür kudûm
- 29 Ser-be-mihr ü fâriğu'l-bâl ü nedîm-i hoş-mağâl
 Şavt-ı bî-ħarf ile rûhânî hikâyetdür kudûm
- 30 Şoħbet-i evzâ'ını mevzûn ider hem-demlerün
 Keffeteyn-i dûş-ı mîzân-ı 'adâletdür kudûm
- 31 Zîb-i tāk-ı hânedân-ı mevlevî olsa n'ola
 Hoħka-i dârû-yı tedbîr-i seķâmetdür kudûm
- 32 Keç-rev-i âyîn-i pâ-kûbân pâk olmaz gider
 Mâlik-i ser-rişte-i ħüsn-i iţâ'atdür kudûm
- 33 Berzah-ı telvîne düşmez gûş iden enfâsını
 Şâħib-i temkîn-i devrân-ı selâmetdür kudûm
- 34 Olduğı yerde kırân-ı mihr ü mâh olmuş kadar
 Menşe-i aħkâm ü âşâr-ı 'inâyetdür kudûm

27 - H.

28 Keşret kudûm : Sırr-ı âyîn-i hoş-âheng-i irâdetdür kudûm H.

29 nedîm-i hoş-mağâl : Ĥusrev-şân-ı hevâ H,İ. // Şavt-ı kudûm : Bü'l-'aceb tennûr-ı tûfân-ı ħarâretdür kudûm H,İ.

30 Şoħbeti hem-demlerün : Meclisinde cür'et olmaz cünbiş-i bîş ü keme H,İ. // Keffeteyn-i dûş-ı mîzân-ı : Keffe-i dûş-ı terâzû-yı H,İ.

32 âyîn-i : reftâr-ı H,İ. // ħüsn-i : râh-ı H,İ.

33 gûş iden enfâsını : barbuţ u şeş-tâ gibi H,İ. // devrân-ı : yek-pâre H,İ.

34 Bu beyit yerine H. ve İ. nüshalarında şu beyit var :

Mihr-i çarħ-ı cezbe mâh-ı ħargeh-i devrândur

Ya'ni ehl-i pîşe-i 'ayn-ı 'inâyetdür kudûm

- 35 Meclis-i ‘uşşâkda dâ’im müselsel diñlenür
Tev’emeyn-i hoş-nevâ-yı pür-ħalâvetdür ĩudûm
- 36 Bî-tekellüf diñlenür âşâr-ı mevzûnı yine
Baħr-ı ها-yı هو’da rûĥânî ĥikâyetdür ĩudûm
- 37 Minberi olmiş kenâr-ı şuffe-i ‘ayş ü ĩarab
Vâ‘iz-i bî-ķayd-ı nâmûs ü şemâtedür ĩudûm
- 38 Telĥ-kâm-ı zemzeme itse ne ģam bîģâneyi
Âşinâya câm-ı leb-rîz-i ri‘âyetdür ĩudûm
- 39 Bâd-pâdur gerçi seyrinde o Cevzâ-menzilet
Lîk şanma herze-gerd-i bî-inâbetdür ĩudûm
- 40 Ĥalka-i aġyârda SÂĞIB açılmaz ol ‘azîz
Ėonca-i câvîd-i ġülzâr-ı emânetdür ĩudûm

35 – H,M.

36 – M,N.

37 olmiş : dâ’im H,İ.

39 şanma herze-gerd-i bî- : dirler rehn-i zânû-yı M,N; Bu beyit yerine H.ve İ. nüshalarında şu beyit var :

Vâdî-i seyrinde hem-pây-ı sebük-rûĥân-ı şevķ

Menziletde ser-be-zânû-yı inâbetdür ĩudûm

40 Ĥalka-i aġyârda : Şoĥbet-i bî-perdede H,İ. // câvîd-i ġülzâr-ı : ser-der- ġirîbân-ı M,N.

DER-MİDĤAT-İ DEFF-İ MEVLEVÎ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sâde-levh-i naqş-ı kâr-ı dehr olup hem-vâre def
İtdi ser-meşq-ı edeb-girdârını edvâra def
- 2 Seyli-i ehl-i nefesden rûy-gerdân olmayup
Kendin ifrâğ eylemişdür kâleb-i hem-vâre def
- 3 Seyr idüp pây-ı uşûliyle miyân-ı bezmde
Girdi erbâb-ı tabî'at gönline yek-pâre def
- 4 Darb u nuţkiyle qarâr idüp medâr-ı şevkde
Vâdî-i şît ü şadâda olmadı âvâre def
- 5 Mülk-i 'ayşî geşt idüp elden ele mânend-i câm
Oldı gûyâ çarh-ı hâle Zühre-i seyyâre def
- 6 Perde-i çeng ü rebâb u erğanûnı ref' ile
'Ûd ü şeş-târûñ çıkarmış ipligin bâzâra def
- 7 Dâ'iren-mâdâr olup zâtı celâcilden hişâr
Virmemişdür râh-ı ruşat 'asker-i efkâra def
- 8 Kanda bir rûy-ı şafâ görse olur âyînesi
Rûy-ı dil göstermemişdür dîde-i âzâra def

* H. 45a, İ. 55b, M. 56a, N. 54a..

1 ser-meşq-ı edeb : düstûru'l-'amel H,İ.

2 kâlib-ı : kâlîba H.

4 nuţkiyle : destiyle H,İ.

5 mânend-i câm : mânend-i ney H,İ.

- 9 İtmek üzre cümleden deryûze-i hüsn-i nazar
‘Arz-ı hâl itmiş vücûd-ı zârını bîçâre def
- 10 Naql ider mâ-fi’z-zamîrin yek-be-yek olsa dü-çâr
Çâr-sû-yı şeş-cihetde ‘âşık-ı dîdâra def
- 11 Neşr-i bûy-ı hâlet itmekde meşâm-ı ‘ârife
Dâğ-ı reşk-i ser-be-serdür tabla-i ‘atfâra def
- 12 Cünbiş ü ârâmda teslîm-i eşhâb-ı maqâm
Dest-res bulmuş güşâd-ı ‘ukde-i her kâra def
- 13 Sâyesinde hoş geçer bî-sekte erbâb-ı nefes
Mû-be-mû hüsn-i ri‘âyet üzredür etvâra def
- 14 İtmedükçe elf kıaddin halka-i ۛ devr ile
Olmadı vâkıf derûn-ı perde-i esrâra def
- 15 Olmasa kânûn-ı hikmet üzre şâhib-dâ’ire
Vaz’-ı gûn-â-gûnını çekmezdi hep pergâra def
- 16 Belki men’-i tîr-i bârân-ı gam u aHzân için
Elde rûhânî siperdür her dil-i efgâra def
- 17 Rû-be-rû görseñ ne çenberden olur Hallâc-kâr
Başlasa bir kerre tarh-ı şîve-i reftâra def

10 – M.

11 Dâğ-ı reşk-i ser-be-serdür : Ser-be-ser hem-rengdür (v. boz.) H,İ.

12 Cünbiş maqâm : Sîne-şâf-ı her maqâl ü rû-sefid-i her maqâm H,İ.

13 – H.

14 İtmedükçe ile : Çârmîh-ı zühd-i huşke çekmeyince mû-be-ser H.

15 Vaz’-ı gûn-â-gûnını : Cünbiş ü ârâmını H.

16 – H.

17 çenberden : çenberin H.

- 18 Himmet-i üstâd-ı kâmil k'olmaya râmiş-geri
Rehn ider puştın zemîne rûyını dîvâra def
- 19 Çeşm ü gûş-ı muṭrib-i hûb u hoş-âvâze olur
Ḥalka-i bezm-i ṭarab-veş hâle-i meh-pâre def
- 20 Luṭf idüp mestâne itdükce ser-âgâz-ı sürûd
Rû-be-pûş-ı nâz olur açmazdan dil-dâra def
- 21 Şehd ü şîr-âmîz olup virmiş umûr-ı şöḫbete
Vezn-i ṭab^c üzre nizâm-ı şûr-ı âteş-pâre def
- 22 Bir ḳalenderdür ki almış destine âyînesin
Gelmiş ümmîd-i keremle Ḥazret-i Ḥünkâra def
- 23 Def^c-i derd-i şikletüñ SÂKIB ^caceb semtin bilür
Ḍarb-ı dest ile düşürmiş vâ^cizi inkâra def

18 k'olmaya : olmaya M.

19 âvâze : âvâre M; âvâz N.

23 derd-i : devr-i H. / semtin : resmin H. // Ḍarb-ı dest ile düşürmiş : هو ی-ها ile düşürdi H,İ.

27*

KAŞİDE-İ TAHDİSÎ VÜ FAHRÎ VÜ ŞÜKRÎ

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Bizüz ol bende-i pâyende-i der-gâh-ı fenâ
Şâhid-i tâli'ümüz nâm-zed-i evc-i beğâ
- 2 Ğam degül olsa ten-i zâr-ı esîr-i fâka
Cilve-gâh-ı dilimüzdür İrem-âbâd-ı şafâ
- 3 Bizüz ol şâh-ı sa'âdet-sipeh-i mülk-i şeref
Baht-ı ferhündemüzüñ taht-gehi fevķ-ı 'alâ
- 4 Nâz idersek n'ola kân-ı güher-i dünyâya
Bî-niyâz eyledi genc-i kerem-i لا يفتى
- 5 Bizüz ol rind-i tehî-kâse-i çeşm-i ümmîd
Zevķ-i pür-neş'emüzüñ teşne-lebi mîr ü gedâ
- 6 Câm-ı Cem cür'a-keş-i hasret-i şahbâmuzdur
Hâk-i pây-ı hum-ı 'ışķuz bize ne çûn ü çerâ
- 7 Bizüz ol şa've-i sîmurg-ı şikâr-ı himmet
Sâyemüzdür sebep-i devlet-i bîdâr-ı hümâ
- 8 Şeh-per-i za'f ile pervâz-ı bülend itmedeyüz
Sâyemüzle ola hem-pâ meger erbâb-ı hevâ
- 9 Bizüz ol sâbık-ı ser-menzil-i meydân-ı hayâl
Gerdümüz görse ider ehl-i nazar kuhl-i cilâ

* H. 45b, İ. 56a, M. 57a, N. 54b.

- 10 Kankı ser-vaqt-i temennâya teveccüh itsek
Ol tarafından olur elbette şabâ perde-güşâ
- 11 Bizüz ol maḥrem-i sırr-ı ḥarem-i genc-i nihân
Maḥrem-i dâ'ire-i ṭavfumuz oldu eşyâ
- 12 Dâm-ı ḥâlâtumuz üftâdesi murgân-ı 'uḫûl
Seyl-i ṭâmâtumuz endîşe-rübâ-yı ḥukemâ
- 13 Bizüz ol bâdiye-peymâ-yı cünûn-ı zâtî
Reşk ider ṭavrumuza cemm-i gâfir-i 'uḫâlâ
- 14 Ol kadar şûriş-i sevdâ ile mümtâz olduk
Şöhret-i şâyî'a oldu bize şâh-ı bûdalâ
- 15 Bizüz ol şâf-zamîr-i keder-i gerd-i zamân
Sînemüz tâze-zemîn-i ṭarab-ı neşv ü nemâ
- 16 Pertev-i mihr-i maḥabbetle bulup taşfiye cân
Oldı her vech ile âyîne-i cânân-nümâ
- 17 Bizüz ol pîr-i ḥarâbât-ı melâmet ki henûz
İtmemişdür dil-i vîrânımız âbâd senâ
- 18 Her gelen ṭıflbizi mel'abe-i nâz iderek
Seng-i cevr ile gelür 'âleme tev'em gûyâ
- 19 Bizüz ol 'ârif-i bî-ḫayd-ı tekellûf ki gören
Bî't-ṭabi' dir reviş-i pâkümüze âmennâ
- 20 Diseler de bize nüh herze-derâyân-ı cihân
Ḥarf-i nâ-pâk-i gâraẓla bir ağızdan ۛ ۛ

- 21 Bizüz ol gevher-i deryâ-yı yetîmî ki eger
Rû-nümâ eylese iksîri dahı şubh u mesâ
- 22 İtmezüz dîde-i rağbetle nigeş hurşîde
Âb-ı rûdur bize ser-mâye-i ‘izzet zîrâ
- 23 Bizüz ol ‘âlem-i kübrâ ki göründük hâlka
Şıfr-veş hâli vü âlî rüteb-i sâmi-câ
- 24 Ğalağ-endâz-ı hıred hayret-i efkâr olduk
Ya‘ni ki âdem olup ğâh oluruz hîç ü hebâ
- 25 Rû-be-dîvâr-ı ferâğ ol ki geh-i temkînüz
Çekmezüz hâtıra-i keşmekeş-i kâh-rübâ
- 26 Kılı kurbâniyuz eşhâb-ı dil-i inşâfuñ
Hâr-ı mîh-ı ser ü çeşm-i süfehâyuz ammâ
- 27 Sen de ey çarh neye kâdir iseñ itme dirîğ
Kalmadı itmedigüñ bizlere gerçi aşlâ
- 28 Lîk bîhûde iderseñ bu cefâyı yoğsa
Nice kâbil k'ideyüz keç-rev-i bed-‘ahde vefâ
- 29 Eyledüñ gevheri hem-seng-i hazef âhır-ı kâr
Bu midur lâyıq-ı şân-ı şeref-i rûşen-râ
- 30 Sen ki üstâd-ı kül-i hikmet-i devrân olasın
Ne revâdur k’ola devrüñde muhaqqar dâñâ
- 31 Buña kâ’il mi olur ğayret-i ‘aql-ı fa‘âl
K’idesin bî-hüner-i muğtenem-i ‘izz ü ‘alâ

22 ser-mâye-i ‘izzet : ser-mâye-i devlet H,İ.

23 – H.

24 – H.

25 geh-i temkînüz : geh-i temkîni H.

- 32 Hâlini kimse tefakḳud idemez ehl-i dilüñ
Künc-i gurbetde ḳalur münfa‘il-i derd ü belâ
- 33 Râm-ı emr itmek ise ḳaşduñ eger nâ-çârı
Biz faḳîrüz anı bizde idemezsüñ icrâ
- 34 Bizde olmaz heves-i neyl ü hirâs-ı ḥırmân
Ḳanda ḳaldı ḡam-ı bî-fâ‘ide-i ḥavf ü recâ
- 35 Faḳr ile faḥr iderüz ḥırḳa-keş-i tecrîdüz
Birdür iz‘ânumuza bûd ü nebûd-ı dünyâ
- 36 N’eylerüz mâye-i minnet olacaḳ iḥsânı
Mevlevîyüz dü-serâda bize besdür Mevlâ
- 37 Sâyesinde külehin olmış iken âsûde
Hîç ider mi serine efseri ḡavgâ fuḳarâ
- 38 İlticâ eyler idük belki şeh-i devrâna
Başumuz bağlamasa ḥâk-i der-i Mevlânâ
- 39 Pâyitaḥta ser-i himmet nice eyler ḥıdmet
Ḥânḳahda var iken zânû-yı merdân-ı Ḥudâ
- 40 Bülbül-i ḡülşen-i şevḳüz ne disek dūr degül
Lîk şûretde yine SÂKIB-ı bî-berg ü nevâ
- 41 Bâl-i mâl ü per-i câhı yoḡ ise râḥatı var
Zevḳın eyler hele âzâde-ser ü bî-pervâ

32 tefakḳud idemez ehl-i dilüñ : su‘âl itmeye rûşen ḡüherüñ H,İ. // ḳalur : ḳala İ; – H.
33 idemezsüñ : idemezsın M,H,İ.
34 ḥavf : bîm H,İ.
35 Birdür iz‘ânumuza : Bürd-i iz‘ânumuz M.
37 külehin : külehüñ H,İ,M.
38 eyler idük : eylerdük İ,M,N.

DER-MEDÂYİH-İ KALB-İ SELÎM NEVVERAHÛ'L-‘ALİYYÛ'L-‘AZÎM

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Maẓhar-ı âşâr-ı sırr-ı ism-i a‘zamdur göñül
Hem-ser-i Kürsî vü ‘Arş u emr-i mu‘zamdur göñül
- 2 Rû-be-pûş-ı ‘izzet olmışdur süveydâ kudrete
Kıble-i rûy-ı niyâz-ı mülk-i Âdemdür göñül
- 3 Bend-i peymân-ı ezel âzâd-ı efkâr-ı ebed
Bende-i fermân-ı ‘ışk u şâh-ı ‘âlemdür göñül
- 4 Cânib-i tevfiğ-ı Hâğdan ni‘met-i ilhâm ile
Tâ ser-i hÿân-ı belîden zayf-ı mükremdür göñül
- 5 Cünbiş ü ârâmın itmiş rehn-i beyne'l-aşba‘ın
Cümle aḥvâlinde hikmetle mükremdür göñül
- 6 Gevher-i qudsî nişâr eyler ser-i eşhâbına
Bende-perverlükde şâhenşâh-ı ekremdür göñül
- 7 ‘Âlem-i kübrâyı teşhîr eylemiş bî-zûr-ı vizr
Heft iklîm-i kerâmetde müsellemdür göñül
- 8 Peyker-i tâbendesı şem‘-i şebistân-ı şühûd
Bezm-i cânân ü ḥarîm-i câna maḥremdür göñül

* H. 47a, İ. 57b, M. 58a, N. 56a.

1 Hem-ser-i göñül : Fi'l-ḥaḳîka hem-ser-i ‘arş-ı mu‘azzamdur göñül H,İ.

2 kudrete : ḳadrine M.

4 tevfiğ-ı Hâğdan : fazl-ı Hudâdan H,İ. / ni‘met-i ilhâm : ni‘met-i tevfiğ H,İ. // belîden : celîde H;
belîde İ.

- 9 Olmaz âyîne-şıfat meyyâl-i timsâl-i hayâl
Bî-tekellûf şâhid-i vuşlatla hem-demdür göñül
- 10 Pâkdür jeng-i televvünden ruḥ-ı âyînesi
Vârid-i temkîn-i bî-ḥarf ile mülhemdür göñül
- 11 İnḥirâf itmez ser-i mû cadde-i teslîmden
Merkez-i girdâr-ı Ḥaḳda pâ-y-ı muḥkemdür göñül
- 12 Zîr-i seng-i âsiyâ olsa ser-i vaḳti yine
Âb-ı şâr-ı girye-i şâdiyle bî-gamdur göñül
- 13 Ḳalb-i şaff-ı nefsi itmekde hevâya münḳalib
Dest-ber-bâlâ-yı dest-bürd-i Rüstemdür göñül
- 14 Dest-i diḳḳat nâ-resâ-yı dâmen-i keyfiyeti
La^l-i dil-ber-vâr ḥâlâ genc-i mübhemdür göñül
- 15 Zerre-i meczûb-i ḥurşîd-i tecellîdür gehî
Geh gül-i dâğ-ı gam-ı hicrâna şeb-nemdür göñül
- 16 Mürşid-i râh-ı ḳademdür her dem-i pür-feyzi kim
Resm ü âyîn-i edebde pîr-i aḳdemdür göñül
- 17 Bülbul-i kilḳ ü zebânı nükte-senc eyler velî
Kendi mânend-i gül-i ḥandân ebkemdür göñül
- 18 Ehlini müstağnî-i tedbîr-i gûn-â-gûn ider
Dârû-yı her ‘illet ü her zaḥma merhemdür göñül
- 19 Ḥalka-i ülfet kemend olmaz o vaḥşet-ḥilḳate
Âhû-yı tenhâ-neverd-i Eymen-i remdür göñül

19 kemend olmaz o vaḥşet ḥilḳate : kemend-i vaḥşet olmuş kendüye H.İ.

- 20 Sâde-levh-i naqş-ı kilik-i mâ-sivâdur sâhası
Fikr-i reng ü bû vü bîş ü kemden eslemdür göñül
- 21 Levh-i mahfûz-ı nuqûş-ı enfüs ü âfâkdur
Reng ü bûy-ı mâ-sivâ-yı Hâkdan eslemdür göñül
- 22 Mesned-i devlet-serâ-yı ahsenü't-taḫvîmde
Âşaf-ı hûş-ı hikem-pîrâdan elzemdir göñül
- 23 Râm-ı emr-i râyidür mâlik-riḳâb-ı şeş-cihet
Ḥall ü ıḳd ü celb ü def'a şadr-ı efhamdur göñül
- 24 Cân-ı her şâhib-zemânuñ dest-i zabṭ u rabṭına
Vefk-ı gavş-ı a'zamı mersûm-ı Hâtemdür göñül
- 25 Olmasa ḥâlî 'aceb mi şevk-ı her dem tâzedem
Gevher-i îcâd-ı vecd ü hâle tev'emdir göñül
- 26 Ey zeber-dest-i dil-âzâr el-ḥazer kim nâgehân
Ġayrete geldükde tîğ-ı âteşîn-demdir göñül
- 27 Ḥânḳâh-ı çâr 'unşurda olup ḥalvet-güzîn
Bî-ğam-ı cem'iyet-i esbâb-ı ḥurremdir göñül
- 28 Ḥoş görür her ḥâl ile mihmân-ı şâdı vü gamı
Şulḥ-ı mâbeyn-i cidâl-i sûr ü mâtemdür göñül
- 29 Meşreb-i şâfında yokdur kimseye ṽ vü ḥ'i
Ḥod-be-ḥod bâdî nazarda cebr-i mülzemdir göñül

20 - H.

21 - M,N.

23 Ḥall ü göñül : 'Âlem-i ḥalk içre pinhân emr-i mu'zamdur göñül H,İ.

24 zabṭ u rabṭına : ḥıfz u luṭfına M; ḥall ü 'aḳdına H,İ. // mersûm-ı : menḳûş-ı H,İ.

28 Ḥod-be-ḥod bâdî nazarda cebr-i : Dâ'im istifhâm-ı pîşîn ile H,İ.

- 30 Mevlevî olsa sebağ-ı hân-ı tevellâsı n'ola
Mekteb-i 'irfânda üstâd-ı a'lemdür gönül
- 31 Hâzret-i Hâmûş ile gûyâ ki itmiş ittihâd
Meclis-i irşâdda gûyâ-yı epsemdür gönül
- 32 Fikr-i SÂKIB rây-ı şâ'ib âb-ı rûy-ı gevheri
Cûş-ı baħr-ı hikmetü'l-işrâk-ı her demdür gönül

DER-ŞENÂ-YI DERVÎŞÂN

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dile âyîne-i yâd-ı Hudâdur rûy-ı dervîşân
Namâz-ı hayrete mihrâbdur ebrû-yı dervîşân
- 2 Nüvîd-i Yûsuf-ı cân demlerinde şubh-veş peydâ
Dimâğ-ı merdüm-i hod-bîne mûdur bûy-ı dervîşân
- 3 Kemân-ı halka girdâr-ı fenâyı zîb-i gûş eyler
Olinca bâzû-yı himmet-nümâ nîrû-yı dervîşân
- 4 Yiterdi seylî-i mevc-i siyâhı rûy-ı âzâra
Hevâ-yı âh ile cünbân olaydı mûy-ı dervîşân
- 5 Ser-i galâtân ü tîğ-ı bî-emân-ı âzmâyışdür
Ser-i kûy-ı belâda şavlecân ü gûy-ı dervîşân
- 6 Egerçi şûretâ hamyâze-keşdür derd-i devrîden
Velî mâh-ı kenâra hâledür bâzû-yı dervîşân
- 7 Mezâk-ı Hüsreve zehr-âb olurdu 'işret-i Şîrîn
Olaydı şemme-gîr-i nüzhet-i meşkû-yı dervîşân
- 8 Nesîm-i şubh-ı âh-ı nîm-şebdür anlara zîrâ
Süveydâ-yı dil-i pür-dûddur şeb-bûy-ı dervîşân
- 9 Ser-i mû raḥne-yâb-ı seng-sâr-ı ta'ne olmaz kim
Esâsından rızâ-bünyâddur bârû-yı dervîşân

* H. 47b, İ. 58b, M. 59b, N. 57a.

4 siyâhı : sipâhı M.

6 derd-i devrîden : derd-i devrinden H.

9 seng-sâr-ı ta'ne : gerdiş-i eyyâm M,N.

- 10 Bedel olmaz çerâğ-ı mihr aña bu hânkâh içre
Meded çeşm-i irâdet olmasun bî-rûy-ı dervîşân
- 11 Ne resme gerdiş-i fânûs-ı kâleb per-güdâz olsa
Yine dūd-ı ser-i pür-sûzdu dil-cû-yı dervîşân
- 12 Niçün pâk olmaya gerd-i kederden dâ'iren-mâdâr
Gülistân-ı şafâ-ender-şafâdur kûy-ı dervîşân
- 13 Sürâğ-ı kû-be-kû pey-revlerin güm-râh iderdi lîk
Terâdüf üzredür هو هو ile kûkû-yı dervîşân
- 14 Olur mı anlara hem-kâse-i bezm-i bekâ zâhid
Ki şahbâ-yı fenâdur kevşer-i mînû-yı dervîşân
- 15 Degül çün perde-bîrûn-ı hamûşı nağme-i hâlât
Ne kâbil gûş-ı serle derk-i hây u hûy-ı dervîşân
- 16 Olur şâh-ı cihân-ı âb-ı rû dürr-i yetîm-âsâ
Der-i vâlâ-yı hıdmetde olan Hindû-yı dervîşân
- 17 Kûmâş-ı maḥmil-i firdevsden efzûn ider ḳadrin
O köhne bûriyâ kim oldı hem-pehlû-yı dervîşân
- 18 Mizâc-ı ehl-i derde 'âfiyet-baḥş-ı tesellâdur
Reg-i câna daḥı itse güzer nîsû-yı dervîşân

11 dūd-ı ser-i pür-sûzdu : şem^c-i cemâl-sûzdu H,İ,M.

12 Niçün dâ'iren-mâdâr : Virilmez râh-ı ruḥşat ḥârḥâra ol havâlîde N. // Gülistân-ı şafâ-ender-şafâdur : Şafâ-ender-şafâdur gülsitân-ı N.

13 iderdi lîk : eylerdi M. // Terâdüf üzredür : Eger hem-reng-i M. / ile : olmasa M.

14 Olur mızâhid : Nice şûfi-i ten-perver olur hem-kâse anlarla H,İ,M. // şahbâ-yı : ḥûn-âb-ı M,H,İ.
/ kevşer-i : ni'met-i M.

17 ider ḳadrin : olur ḳadri H,İ,M.

- 19 Sa'âdet gevher-i âvîze-i her târ-ı mûyîdur
Şeb-i Qadr ile hem-regdür ser-i gîsû-yı dervîşân
- 20 'Aceb âyînedür dîvâr-ı kâh-ı 'unşurı üzre
Temâşâ-yı cihân-ı 'ibrete zânû-yı dervîşân
- 21 N'ola menzilleri olsa kerâmet-hâne-i 'âlem
Ki her h'âhendeye luğf u keremdür h'ûy-ı dervîşân
- 22 İderdi dâ'iren-mâdâr kevni halka-i peymân
Olaydı rû-nümâ peymâne-i memlû-yı dervîşân
- 23 Şikest olmazdı birden hoşka-i nüh-âsumân âhır
Olaydı vaqf-ı pâs-ı zerre-i dârû-yı dervîşân
- 24 İder elbette âlûde dil-i şîrân ü mîrânı
Degüldür mümkinü'l-hall 'uğde-i câdû-yı dervîşân
- 25 Ser-i minberde pâmâl-i riyâ-yı çeşm-i zağm olsun
Ki vâ'izdür mecâlis içre çeşm-ârû-yı dervîşân
- 26 Olur pîr-i seher-veş rû-sefid-i sa'y-i meşkûrî
O kim şıdk ile eyler peykerin cârû-yı dervîşân
- 27 Şafâ-yı vakte hasretle giderdi merdüm-i dîde
Tecellî itmeseydi rûy-ı gird-âlû-yı dervîşân

21 menzilleri olsa kerâmet-hâne-i 'âlem : vâ'iz kerâmet-hâne olsa hânkah dâ'im M ; menzilleri : ol dâ'ire H,İ. // h'âhendeye luğf u : nîk ü bede anda H,İ,M.

22 dâ'iren-mâdâr kevni halka-i peymân : neş'esi ser-be-ser sermed zâhid-i huşki M,H. // rû-nümâ peymâne-i memlû-yı : pây-ı ber-câ-yı kenâr-ı cûy-ı M; cür'a-nûş-ı kâse-i memlû-yı H.

23 olmazdı birden hoşka-i nüh-âsumân âhır : itse ne gam devr ile çarhuñ hoşka-i sebzın M. // Olaydı vaqf-ı pâs-ı zerre-i : Bulınmaz anda çün kim şemse-i M.

24 elbette âlûde : âlûde elbette M,H,İ. // mümkinü'l-hall : kâbil-i hall H,İ,M.

26 - M.

- 28 Semâ^c-1 mevlevî teşrîf idelden ھاھا-1 devri
Berâber oldu zevk u şevk ile şeş-sûy-1 dervîşân
- 29 Mehâbetle nigâhı şîr-1 çarhı zehre-çâk eyler
Kıyâs eyle nedür kâr-1 rem-1 âhû-yı dervîşân
- 30 Ne hâcet sâye-1 dest-1 ‘aţâya ser-fürû SÂKIB
Kânâ‘atle ki mâl-â-mâl ola pür-hûy-1 dervîşân

28 ھاھا-1 devri : meclis-1 kevnî M. // şevk ile : şevkde M.

29 - H,M.

30 sâye-1 dest-1 ‘aţâya ser-fürû Sâkib : ihtiyâcî Sâkib demek ‘arz-1 pâ-yı taht M.

KAŞÎDE-İ SEYF Ü KALEM VE DÜSTÛR-I MÜDEBBİR-İ ÂLEM

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Zihî medâr-ı demâr u menâr-ı fetḥ-ı mübîn
Zihî kilîd-i tılısm-ı nizâm-ı dünyi vü dîn
- 2 Penâh-ı taḥliye-i 'özl-i ser-keşân-ı zamân
Esâs-ı taḥliye-i ḥüsn-i dil-güşâ-yı zemîn
- 3 Harîr-i pertev-i inşâfa târ u pûd-ı zuhûr
Dü-dest-i el-meded-i i'tişâma ḥabl-ı metîn
- 4 Meger ki nâmına seyf ü kalem dimiş vâzi'
Olnca şehd-i keremle gül-i sitem ta'cîn
- 5 Ne sırr-ı bü'l-'aceb ser-be-mihr-i ḥikmetdür
Ki kabz u baş-ı cihân olmuş ol cenâba rehîn
- 6 Odur kavâlibe ser-mâye-i refâhiyyet
Odur kulûbı iden râḥat-ı ḥulûş-âgîn
- 7 Bulaydı şâhibin evvel emânet-i kübrâ
Nişâr-ı mâ-melek eylerdi pâyına Pervîn
- 8 Bileydi qadrini her kes o nâ'ib-i Ḥaḫkuñ
İderdi niyyet-i şükrâna cânını taḥmîn

* H. 48b, İ. 59b, M. 60b, N. 58a.

Başlık Ve Düstûr-ı Müdebbir-i Âlem : - H,İ,N.

2 - M.

3 el-meded-i : emeldür H.

5 bü'l-'aceb ser-be-mihr-i ḥikmetdür : sermed-i ser-bestedür ki kabz u baş M. // Ki kabz u baş-ı cihân olmuş ol cenâba : Zimâm-ı râyını itmiş o nâmdâra M.

8 Bileydi Ḥaḫkuñ : Bilinse şemme-i qadri cenâb-ı şâhibinüñ M. // niyyet-i şükrâna cânını : pâyına her kes nişâr-ı ser M.

- 9 Giderdi ğâ'ile-i keşmekeş gönüllerden
Gelürdi nefsine ehl-i tereddüdüñ tavtîn
- 10 Alurdi her kişi ğaddince behre-i 'ibret
Bulurdi nâ'ire-i ğayfı nâ-becâ teskîn
- 11 Mezâhim olmasalar def'-i seyf ü cezb-i kalem
Ne mümkün idi bu devr-i müzebzebe temkîn
- 12 Kalem bedî'a-nigâr-ı şahâ'if-i işbât
Seyf ğaḡḡe-tirâş-ı merâsim-i telvîn
- 13 Kalem selîka-ğüşâ-yı zebân-ı medḡ ü şenâ
Seyf dehân-ı hecâ-bend-i reşk-i mehîn
- 14 Seyf kalem-kün-i dest-i teḡâvül-i ğaddâr
Kalem seyf-dih-i ser-pençe-i vülât-ı mihîn
- 15 Şadâ-yı seyf ü şarîr-i kalemdür ey Nâhîd
Viren kıbâb-ı sipihre uşûl üzre ḡanîn
- 16 Beyaza çıkmaz idi baḡş-i fayşal-i aḡkâm
Sevâd-ı maşlahatı itmese kalem tebyîn
- 17 Zebân-ı seyf ü kalem olmasa müfîd-i merâm
Bulunmaz idi bu dîvâna tercemân-ı lesîn

10 Bulurdi : Olurdi M. / ğayf-ı nâ-becâ : zulm-i bî-sebep M.

11 Olmasalar : İtmeseler M.

13 reşk-i mehîn : ğayz-ı zemîn M. İkinci mısraın vezni bozuktur.

14 teḡâvül-i ğaddâr : te'addî-i a'dâ M.

15 kıbâb-ı sipihre uşûl üzre : bu ḡubbe-i gerdûna pür-uşûl-i M.

17 olmasa müfîd-i merâm : itmese beyân-ı sezâ H.İ.

- 18 Hulâşa rûy-ı memâlik güler eger bunlar
Olursa gamze vü ebrû gibi ikisi qarîn
- 19 Zemîne seyf ü kalem virdigi nizâmı görüp
Bürûc-ı himyede oldu raşad-nişîn-i sinîn
- 20 Yine ‘Utârid ü Merîhi buldı âhir-i kâr
Zemâne zabtına enseb hakîm-i çarh-ı berîn
- 21 Velî ne fâ’ide seyf ü kalem olursa cihân
Mübâşir olmayıcağ bir hıdv-i fezleke-bîn
- 22 Olur o seyf ü kalem âlet-i mülâhaza hep
Qalur nümâyış-i bî-cân-ı şûret-i âyîn
- 23 Rumûz-ı seyf ü kalem hallin isteyen şâha
Büzürc-mihr zamânı gerek müşîr-i güzîn
- 24 Ki hall ü ‘ağdine vâbestedür anuñ devlet
Zamîr-i rûşenidür müsteşâr-ı re’y-i rezîn
- 25 Görince ‘aql-ı Aristö bu resme düstûrı
Zebân-ı seyf ü kalemden dahı idüp taşîn
- 26 Diye vezîr olıcağ böyle seyf-i Haqq olsun
Ki mûra zûr idemez sâyesinde şîr-i ‘arîn
- 27 Dimez mi âşaf o Tûbâ-nihâda طوبى له
K'odur müşîr-i müşârun ileyh rûz-ı pesîn
- 28 Kemâl-i re’fet ü gayretle eylemiş bîçûn
Şalâh-ı ‘âlem-i kevn ü fesâd için ta’yîn

19 Bürûc-ı sinîn : Raşad-nişîn-i hazîz oldu bî-hisâb-ı sinîn H.İ.

22 bî-cân-ı şûret-i : bî-rûh-ı qalib-ı M.

26 şîr-i ‘arîn : şîr-i garîn H.

28 kevn ü fesâd için : çûn ü çerâya çûn M.

- 29 ‘Aceb mi temşît eylerse emr-i tedbîrin
Vekîl-i muṭlaḳıdır ol aşîl ü rûkn-i rekîn
- 30 Hümâ-yı evc-i sa‘âdet odur ki sâyesini
İde Hudâ ser-i kevn ü mekân üzre mekîn
- 31 Yedinde seyf ü ḳalemdür dü murğ-ı dest-âmûz
Dilinde ḳod-be-ḳod olmaz velî ne mihr ü ne kîn
- 32 Yed-i ḳazâya olup seyf ü eşba‘îne ḳalem
Müşeyyet üzre ider cünbişi mülâyim-i ḥîn
- 33 İderse cevher-i zâtın maḥallidür tevfiḳ
Hezâr ‘izz ile engüşterin ḫikeme nigîn
- 34 K’iden nuḳûş-ı dü rengi şafâ-yı sînesidür
Bu kâr-ḥâne-i nîrenge sikke-i rengîn
- 35 O dem ki destine seyf ü ḳalem olur teslîm
Rüsûmın emr ile nehîn ider zamân ü zemîn
- 36 Sipâh-ı düşmene besdür nehîb-i gerd-i rehi
Şükûh-ı ‘adl ile olduḳca zeyn ḥâne-i zîn
- 37 Şebât-ı pâ-yı dili ḳalb-i mevkib-i iḳbâl
Cenâh-ı seyf ü ḳalem zîver-i yesâr u yemîn
- 38 Ne semte kevkebe-i himmeti teveccüh ide
Ḳalem zahîr olur ol baḫtiyâra seyf mu‘în

29 Vekîl-i rekîn : Vekîl-i muṭlaḳ-ı taḳdîrdür o zât-ı bihîn M.

31 velî : – H,N.

34 nîrenge : şeb-renge H,İ.

35 olur : ola N,H,İ.

36 Şükûh-ı ‘adl : Veḳâr-ı ḫükm M.

- 39 Bahâr-ı dâd ile eyler cihân pîri cüvân
Cebîn-i dilden olur nâ-bedîd raĥne-i çîn
- 40 Hâzân-ı muzlime zâlim gibi olup ber-bâd
Kalem-revin eġer-i seyf ile eyler tezyîn
- 41 Velâyet ile ider hâr-ı merdüm-âzârı
Nihâl-i gül-bün ü çeġm-i tezellümi gül-çîn
- 42 Hîmâyetinde ser-âsûde bî-kes ü mazlûm
Kerâmetidür anuñ ‘ırz u mâle ĥıġn-ı ĥaġîn
- 43 Fuġûl-i erba‘a yek-laĥt-ı ‘ayġ-ı âdem olup
Bulmaz ola zemânında biñde bir ġam-ġîn
- 44 Anuñladur nefes-i ĥayr-ı enbiyâ-yı ‘ızâm
Ne ġam olursa bed-endîġ nefis-i ġavm-i ĥaġîn
- 45 Anuñladur nazâr-ı pâk-i evliyâ-yı kirâm
Ne bâk iderse li’âm ol emîn-i Hâġġa kemîn
- 46 Hemân o mazĥar-ı te’yîde bed-sikâl olmak
Yeter ġarîmine her laĥza mâye-i nefrîn
- 47 Du‘â-yı ġuġe-niġînân oldıġınca ġabûl
Olur cezâ-yı dil-i bed-gümânı derd ü enîn
- 48 Revâ mîdur meġer âyîn-i Şer‘ u milletde
K’ola yetîm-i ri‘âyet o kevne dürr-i Őemîn

39 dâd ile : ma‘delet M. // dilden : kevnden H,İ; Cebîn-i ... çîn : Cebîne ĥasret olur gerd-i raĥne vü çîn (v. boz.) N.

40 zâlim gibi olup ber-bâd : hârın ider kerâmetle M.

43 ola zemânında biñde : ol var iken Őeġ-cihetde M.

44 – M.

45 emîn : âyîn N; li’âm ol emîn Hâġġa : bed-endîġ-i Şad-hezâr M.

46 – M.

48 meġer âyîn-i Şer‘ u milletde : der-i devlet-me’âb-ı ġayretde M.

- 49 Sezâ mı yoĥsa ki kânûn-ı ‘aql u dâd üzre
Esîr-i bend-i ğam olmak emîr-i şâh-ı behîn
- 50 Nigâh-ı ‘ayn-ı ‘inâyetle olmayup melĥûz
Günâh-ı fazl ide ancak o hûşyârı ĥazîn
- 51 Düşer mi dâ’ire-i imtiĥân-ı gevherde
Berâber olma sebük-mâyeler ile sengîn
- 52 Berâber olma degül belki ğadr-i düşmen ile
Sebük-serâna girân-senc-i ĳadr ola reşkin
- 53 Ğurûr-ı câh ile câhil olınca mest-i sürûr
Gerekmez aña dahı ihtiyât-ı ğıss ü semîn
- 54 Zamân u zâta ki ĥırmân-ı feyz ola pâdâş
Budur işâret-i râz-âşinâya kâr hemîn
- 55 Ki terk-i berg ü nevâ eyleyüp teferrüc ide
Nezâket ile ser-encâm-ı ‘âlemi pîşîn
- 56 Olup külâh ü nemedle ĳalender-i devrân
Teferrüc eylesün encâmını ğüşâde cebîn

49 – M.

50 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit vardır :
Nigâh-ı luĥf ile ĥurrem ola fûrû-mâye
Ğubâr-ı ‘acz ile dâna şikeste-bâl ü ĥazîn

51 – M.

52 – M.

53 – M.

54 Bu beyit yerine M nüshasında şu beyit vardır : Eger bu ĳavra girerse siyâĳ-ı kâr-ı zemân Ferâset
ehline evvel odur vazîfe hemîn

55 – M; eyleyüp : idüp N.

56 – H,İ,N.

- 57 Külâh ü hırka-i fakr u fenâya şâkir olup
Ferâğ-ı bâl ile olsun gedâ-yı gûşe-güzîn
- 58 Mürîd-i ser-be-der-i mevlevî olup ya'nî
Şafâ-yı hâl ile olsun hemîşe tekye-nişîn
- 59 Ne hâcet itmege seyf ü kalemle cem'-i ni'am
Tena'um-ı tene yetmez mi keşk ü nân-ı cevîn
- 60 Ki zâd-ı râh-ı Hudâ tûşe-i kanâ'atdür
Niçün çeker kişi bîhûde renc-i genc-i defîn
- 61 Ne lâzım itmege seyf ü kalemle sa'y-i nizâm
Temenna'-ı dile besdür taḥayyül-i şîrîn
- 62 Ki âdemi eşer-i nîk ider dü 'âlemde
Füyûz-ı rahmet ile tâze-rû güşâde-cebîn
- 63 Ol âsitân-ı mu'allâdur eyleyen zîrâ
Ser-i belâ-zedeyi derd-i mâ-sivâdan emîn
- 64 Budur du'â-yı dil-i zâr-ı ŞÂKIB-ı miskîn
Ki ḥıdmetinde ser-efrâz-ı vaqt ola âmîn

57 - M; gûşe-güzîn : tekye-nişîn N.

58 Mürîd-i ya'nî : Hemîşe ferş-i reh-i mevlevî idüp rûyın M. // Şafâ-yı hâl ile olsun hemîşe : Tamâm-ı şevk ile olsun fakîr-i M. / tekye-nişîn : gûşe-güzîn N.

59 Ne hâcet ni'am : Ne lâzım eylemek âmâl-i ni'met-i elvân M. // Tena'um-ı tene : Kanâ'at idene M.

60 - M.

61 - M.

62 - M.

63 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Nehîb-i seyf ü ümîd-i kaleminden ey
Şâkıb Seri o meslek-i 'âlî ider iderse emîn

64 zâr-ı Şâkıb-ı miskîn : derd-mendümüz dâ'im M. // ḥıdmetinde ser-efrâz-ı vaqt ola : anda ḥâk ola cân-ı 'azîz ü ser M.

KAŞİDE-İ ÇERÂĞ-I MEYDÂN-I FUĞARÂ

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Halka-i işrâka hâkkâ şeyh-i rûşen-dil çerâğ
Çeşm-i erbâb-ı şühûdı eylesün menzil çerâğ
- 2 Pend-i âdâbü'l-mecâlisle olaldan kâr-bend
Eyledi kendin emânet sırrına hâmil çerâğ
- 3 Hûb u zîşt olmazdı peydâ hacle-i şebde eger
Olmasa bâdî-nazarda müşkile fâşıl çerâğ
- 4 Zîb-i mihrâb olsa itmez bâbdan igmâz-ı 'ayn
Resm ü âyîn-i mağâmından degül gâfil çerâğ
- 5 Zîr-i pâyında leken olmazdı zîbâ minberi
Vâ'îz olsa pâyede senden eger nâzil çerâğ
- 6 Kanda olsa إلى الابصار 1-قوة العين olur
Mağmağ-ı enzâr-ı 'aynü'l-cem'dür fâzil çerâğ
- 7 Câ-nişîn olmaz aña meş'al-keş-i şeb-tâb-ı mâh
Olmasun bir lahza bezm-i 'ayşdan âfil çerâğ

* H. 50a, İ. 61b, M. 62a, N. 60a.

Başlık - İ; Der-Vaşf-ı Çerâğ H.

1 Eyledi kendin : Oldı meclisde M.

2 âdâbü'l-mecâlisle olaldan kâr-bend : pîrân-ı mağabbetle olup 'âmil çerâğ M. (M. de 1. ve 2. beyitler yer değıştirmiştir).

5 olmazdı zîbâ minberi : minberlik eylerse n'ola M. // Vâ'îz olsa pâyede senden eger : Çünkü vâ'îzden degüldür pâyede M.

6 Sûre: III, Âyet : 13.

- 8 Lâne-i cân-ı semenderdür seri zîrâ anı
Eylemiş kendi yerine Kays-ı لا يعقل çerâğ
- 9 Olmasa şeb-zinde-dârı bu şebistân-ı ğamuñ
‘Âkıbet bir gün olurdu mihr-veş zâ’il çerâğ
- 10 Şahv ile maşv-ı vücûda vaz’ı düstûrû'l-‘amel
Besdür ehl-i dûd u derde mürşid-i kâmil çerâğ
- 11 Bezmin elbet rûzgâr eylerdi târîk olmasa
Merdüm-i bîniş-vere pervâne-i muqbil çerâğ
- 12 Hû’âb-ı ğafletden olup bîdâr sûz-ı ‘ışk ile
Olmış evvel ser-be-âteş olmağa kâ’il çerâğ
- 13 Bâd-bânın lenger-i temkîn ider pervânenüñ
Gösterince şu’leden telvîn-i bî-sâhil çerâğ
- 14 Perde-pûş olmaz yed-i beyzâsına fânûs-ı şeb
Gösterür ceyb-i dilinden mu‘ciz-i şâmil çerâğ
- 15 Şevk ile yanmış yakılmış görmemiş efsürdelük
Müddetü'l-‘ömr itmemişdür sa‘y-i lâ-tâ’il çerâğ
- 16 Hâzret-i Circîsden gûyâ nefes almış k’olur
Mürde oldukça hayât-ı tâzeye nâ’il çerâğ

8 kendi yerine : bu hânkâhda M.

10 Şahv ile : Ser-be-ser M. / vaz’ı : zâtı M.

12 ğafletden olup bîdâr sûz-ı ‘ışk ile : nûşîn-i âdemden sûz ile medâr olup M. // Olmuş evvel : Cândan olmuş M. / kâ’il : kâbil N.

13 telvîn-i : tûfân-ı M.

14 Gösterür ceyb-i dilinden : Zâde-i ceyb-i dilidür N.

15 sa‘y-i : vaz’-ı M.

16 nefes almış : nazâr olmuş N.

- 17 Tı‘me-i kâz-ı rızâ eyler olursa şad-seri
Kâm-ı ecderde ider kâm-ı dilin hâşıl çerâğ
- 18 Çeşm-i bî-derde gül-i ra‘nâ-nümâdur peykeri
Dîde-i pür-gülde ammâ hançer-i kâtil çerâğ
- 19 Şem‘-ı cem‘uñ haşb-i hâlinde lisân-ı hâldür
Sergüzeştin yana yana kim ola nâkil çerâğ
- 20 Hargeh-i şâm-ı garîbâna egerçi mâhdur
Lîk olur şubh-ı vaţanda lem‘a-i ‘âţıl çerâğ
- 21 Turre-i şeb gibi pür-pîç olsa vahşet şubh-veş
Hâtır-ı tenhâ-nişîninde komaz müşkil çerâğ
- 22 Baht-ı bîdâr ile tev’emdür cenâb-ı tâli‘i
Nûr-ı sa‘de târ-ı naşs içre olur vâşıl çerâğ
- 23 Kendiden ğayrı bulunmaz vâkıf-ı hâlî yine
Olmasun keyfiyyet-i pervânedен sâ’il çerâğ
- 24 Pâyına şeb-tâ-seher eyler nişâr-ı cân kim
Sâyesinden itmeye dûr âcil ü ‘âcil çerâğ
- 25 Hâşıl-ı ser-mâye-i ‘ömrin idüp vaqf-ı güdâz
İstemez cânı dahı cânâneye hâ’il çerâğ
- 26 Dem-be-dem eşkin revân âhın vezân itmekdedür
Olmasun göñlüm gibi bir âfete mâ’il çerâğ

17 dilin : dili H,İ,M.

18 bî-derde : bînâya H,İ,M. / ra‘nâ : zîbâ M. / peykeri : şu‘leden M, pertevi H,İ.

19 hasbihâlinde lisân-ı hâldür : firçına pervâne itmezdi temâm M. // Sergüzeştin yana yana kim ola : Bü’l-acâyib sergüzeştin olmasa M.

20 lem‘a-i ‘âţıl : kevkeb-i âfil N.

22 târ-ı naşs içre : naşs-i zulmetde M.

- 27 Mâh-ı kadri tâb-bağ-ı evc-i ‘izzetdür hemân
Düşse çeşm-i halkdan olmaz belî sâfil çerâğ
- 28 Hûş-ı derdüm halvet-ender-encümendür sîreti
Nağş-ı bend-i pâyin itmez seyrden kâhil çerâğ
- 29 Tîh-i zulmet vâdî-i Eymen olur ser-geşteye
Leylî-i ârâm-ı câna kim ola maħmil çerâğ
- 30 Merkez-i meydân-ı hürmetde olup sâbit-kağem
Urmamışdur merd-i Hağ gûya dem-i bâtil çerâğ
- 31 ‘Ağl-ı hikmet-bîne mânend-i hevâ olmaz gider
Görmemişdür bâda beñzer mekmen-i hâ’il çerâğ
- 32 Künc-i târ-ı ‘uzleti itmezdi dil ârâm-gâh
Bezm-i ülfetde fürûzân olsa ber-kağbil çerâğ
- 33 Çeşm-i dür-endîşdür minnet-pezîr-i reh-nümâ
Pîş-i pâya istemez râh-âşinâ ‘âğıl çerâğ
- 34 Türbe-i ‘arş-ı mu‘allâ rütbe-i pîrânda
Hidmet-i tenvîre olmuş bi'n-nefes kâfil çerâğ
- 35 Çekmede gülbângini her güşâde pîr ü cüvân
Olmış ancağ rûşenâ-yı dîde-i maħfil çerâğ
- 36 Şu‘lesi zerrîn külâhıdur ser-i pür-dûdda
Derd-i Mevlânâya olmuş mübtelâ bî-dil çerâğ
- 37 Mağbahında nağd-i vağt -i sırr-ı Âteş-bâzdur
Pûte-i hâl içre itmiş def‘-i gışş ü gıl çerâğ

27 ‘izzetdür : rif‘atdür H,İ. / sâfil : ‘âğıl M,N.

29 Tîh-i ... ser-geşteye : Berzah-ı şebde odur üftâdeye necmü'l-hüdâ H,İ.

30 Urmamışdur merd-i Hağ gûya : Urmadı âyîne-i çeşme M,N.

- 38 Mazhar-ı hüsn-i nazardur hânkâh-ı dehrde
Tîre rûz-âsâ alurdı yosa pâ-der-gil erâ
- 39 Hem-zebân-ı neydür eyler ‘arz-ı hâl-i âteîn
Bezm-i ehl-i dilde n’itsün olmasun sâ’il erâ
- 40 Olmada memnûn-ı in‘âmı kibâr ile ıâr
Kıver-i isâna olmi an eh-i ‘âdil erâ
- 41 Terk-i âb-ı revan-ı her kes idüp SÂKIB-ıfat
Olmamıdur rûy-ı dil göstermede kâsil erâ

41 her kes : ivân H. // rûy-ı dil göstermede : rûy-ı dilde kimseye H.İ.

TÂRÎH-İ TECDÎD-İ KUBBE-İ HAĞRÂ-YI TÜRBE-İ MÜNEVVERE-İ HAĞRET-İ MEVLÂNÂ
 KÜDDİSE SİRRUHU'L-A'LÂ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 İdüp tecdîd-i 'ahd-1 köhne yine sırr-1 Mevlânâ
Ser-i 'uşşâka oldı sâye-güster Ka'be-i ma'nâ
- 2 Virüp âsâyiş-i nev deşt-i hasret kişt-i dîdâra
Pür oldı tâze dâğ-1 reşk ile nüh-künbed-i pehnâ
- 3 Kerâmet gösterüp ya'nî cenâb-1 Kubbe-i Hağrâ
Göründi şekl-i evvelde temessülден idüp mînâ
- 4 Göreydi münkirân-1 haşr-1 ecsâd ol temâşâyı
İdüp ikrâr u dirlerdi Belî el'ân âmennâ
- 5 Ne kûbbe kâmmе-i Kâf-1 zümür-rüd-fâm-1 gayretdür
N'ola ef'î-nihâdân-1 gurûrı itse nâ-bînâ
- 6 Ne kûbbe bir ser-âmed serv-i şahn-1 ravza-i rıdvân
Ki dervîşânı itmiş sâyesi ser-sebz-i istiğnâ
- 7 Ne kûbbe tûde-i kühl-i cevâhir dîde-i câna
'Aceb mi olsa dâ'im naşb-1 'ayn-1 merdüm-i dâna
- 8 Medâr-1 mehcesi züvvârına 'ayn-1 'inâyetdür
Velî ehl-i seyâhatde kânı bir merdüm-i bînâ
- 9 Hâkîkatde odur el-hâle Hızr-1 Mecma'u'l-Ebhur
Ki olmuş teşne-i câm-1 cemâli pîr ile bernâ

* H. 51b, İ. 63a, M. 63b, N. 61b.

2 pehnâ : çînâ M.

- 10 Felek fevķında çetr-i heft-reng-i sîm ü zer-dûzı
Odur ıâķ u revâķ-ı taht-gâh-ı şâh-ı كَمَا
- 11 Zemîni çün mekân-ı Hâzret-i Hunkâr-ı Ekberdür
Yeridür her zamân olsa mekîni gibi müsteşnâ
- 12 Olinca mâlik-i gencîne-i ‘irfân o yek-ķubbe
Niçün itmez gedâ-yı şad-hezârı yek-be-yek iĝnâ
- 13 Esâs-ı hâne-i hem-sâyegân olduķda pür-lerze
Fedâ-yı cümle olmaķ üzre itmiş kendüyi ifnâ
- 14 Degüldür zelzele şûr-i tecellîdür ĥarâb iden
Derûnı Eymen-Âbâd u birûnı ķulle-i Sînâ
- 15 Ne rif‘atdür ki ĥıdmet-kârı ola şâhibü'd-devle
Ne ‘izzetdür kim ola himmet-i vâlâ-yı şeh bennâ
- 16 O ķudsî meřhedüñ ta‘mîrini minnet bilür cânâ
Dü-‘âlemde mu‘ammerlük nedür fehm eyleyen cânâ
- 17 İderdi cevher-i cânâdan anuñ her ĥıřtını mi‘mâr
Olaydı cümle-i cânâna maĥrem cân-ı her ednâ
- 18 Görürdi rûzgâruñ ol da belki rûy-ı âzârın
Meşâf-ı sebz-pûşân olmasa ol ĝonçe-i ra‘nâ
- 19 şeb ü rûz olmaz idi mihr ü meh hâlî ziyâretten
Mu‘ayyen olmasa eřĥâb-ı ĥâle nevbet احيانا
- 20 Olurdi řeyĥ-ı şehr ol sebz-pûřuñ tûĥî-i vaşfı
Meşâm-ı şab‘a gelse her dehenden nûkhet-i ma‘nâ

10 dûzı : devri M. // revâķ-ı : râķ-ı N.

11 mekîni : muķîmi İ.

14 iden : andan M.

18 olmasa : olsa M.

- 21 Cüdâ itme Hudâyâ sâyesin fark-ı faķîrinden
Kerem itdükce erbâb-ı fenâyâ کتر لایفینا
- 22 Anuñ çün naķş-ı levh-ı sînesidür Âyete'l-Kürsî
Ki diye nüh-ķıbâb-ı lâciverdî انت اعلانا
- 23 Zihî şan‘at k’olup üstâdına ser-mâye-i raķmet
Görenler dir ilâ yevmi’l-ķıyâm احسنت احسنا
- 24 Görüp a‘yân-ı ‘ibret şûret-i itmâm-ı bî-‘adlin
Diyince من رای غیر السما شمیها لها متا
- 25 Didi bâdî nazarda ŞÂĶIB-ı hayrân târihin
“Görüñ kâmil de olmış nüh-ķıbâb-ı elţaf-ı mînâ”

کورن کامل ده اولمش نه قباب الطف مینا

Sene : H. 1110

TÂRÎH-İ VEFÂT-I ŞEYH HÜSEYİN MEVLEVÎ
EZ-SÛLÂLE-İ ZEKİYYE-İ HAZRET-İ 'ABDÜ'L-ĞÂDİR GEYLÂNÎ
ĞUDDİSE SİRRUHÛ'N-NÛRÂNÎ

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Ğamdü li'llâh ki gelüp cûşa bahâr-ı ihsân
Ğonca-i cân u dili eyledi ğat ğat ğandân
- 2 Ğazret-i şeyhüñ olup gül-bün-i 'ırķı ser-sebz
Eyledi ğaţır-ı pejmürdemi gül gül devrân
- 3 Ğûyiyâ mihr ü mehe menzil-i âĝuşumda
Virdi 'aql-ı felek-i nâdire perdâz-ı ğırân
- 4 Ya'ni irdâf-ı vücûd itdi Ğüseyni Ğasana
Eyleyüp her birini çeşm ü çerâĝ-ı ihvân
- 5 Ğurretü'l-'aynum iken mihr-i cemâl-i pâki
Çıĝdı nâ-geh yüze âşâr-ı firâķ u hicrân
- 6 Bâĝ-bân-ı felek itdi o perî-ruhsârũ
Mû-be mû derd ile cismini çiçekli bostân
- 7 Âĝır açılmadan ezhâr-ı kemâl-i zâtı
Yek-deme itdi ğazân berg-i ğayâtını zamân
- 8 Pisterinde geçüp imsâk ile mâh-ı rûze
'İyd-ĝâh oldı aña sâĝa-i bâĝ-ı rıdvân

* – H. İ.189b, M.178b, N.192a.

Başlık – M; Târîĝ-ı İntikâl-i Şeyh Ğüseyn İbn-i Sâķıbu'l-Mevlevî İ.

2 olup : gelüp İ.

4 itdi : – M,N. // çeşm ü : çeşm-i N.

- 9 Bîst ü dü-mâha iken oldı o murğ-ı cennet
‘Âlem-i bî-meh ü sâl ü şeb ü rûze perrân
- 10 Lâne-i dîde vü dil ƣaldı ƣarâb u hâlî
Ƙıldı ol hâneleri ƣasreti Beytü'l-aƣzân
- 11 Dûş-ı ğılmân u kenârında ide hûrânunñ
Dâ'imâ şeş-cihet ü heşt-behişti seyrân
- 12 Virdigi gibi yine aldı Hüseynüm hele pâk
Ol Şehün emrine tenler ƣul u cânlar ƣurbân
- 13 Hükmi-pür-ƣikmete her hâl ile teslîm gerek
Vâƣıf-ı hâl ü me'âl olsa nihâd-ı insân
- 14 Görmedi nâle vü feryâdı münâsib ŞÂĞIB
Nebet-i sûr u ğam-ı dehri görince güzerân
- 15 Südde-i hüsni-rızâ-pûs olarak cân-ı ƣazîn
Buldı bir pâre tesellî vü gelüp nuƣka zebân
- 16 Didi târîhini aƣbâba dil olduƣda düçâr
“Rûh-ı şâdîne civâr-ı Hüseyn ola mekân”

روح شادينه جوار حسين اوله مكان

Sene : H. 1125

چون دوچار شود تاريخ تمام كردد كه ۱۱۲۵ باشد

10 hâlî : hâlî M.
11 şeş-cihet ü : şeş-cihet-i M,İ.
12 tenler ƣul : ƣul tenler İ.

KAŞİDE-İ HİKEMİYYE-İ ĞARRÂ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Âyâ cihânda cân mıdur ancak eninde
Dillerde yoḡsa hem-dem olur mı keminde
- 2 İcrâ-yı hükm idüp kalem ü seyf-i ıḡd ü ḡall
Girmiş biri birine mekân u mekînde
- 3 Teslîm-i tâm olup yatur eḡfâl-i kâ'inât
Ḥ'âb u ḡûr-ı ḡayâl ile mehd-i zeminde
- 4 Nüh-tâ kımât-ı çarḡa şarılmış bedenleri
Yok dest ü pâ vü çûn ü çerâ ân u înde
- 5 Mihr ü mehi celâcil-i iḡfâl idüp felek
Ṭab'-ı ḡazîni gerçi ḡomazlar ḡaninde
- 6 Nîreng-i vaz'-ı bûkalemûn olmada velî
Âb-ı fitenle zîr-geh-i mihr ü kînde
- 7 Da'vî-i merd mi ider oldı zemânede
Zindân-ı raḡm-bend olan ednâ ceninde

* H. 52a, İ. 64a, M. 64b, N. 62a.

Başlık – İ; Kaşide H.

1 Âyâ cihânda : Bu ḡanḡahda M,N. // Dillerde yoḡsa : Yoḡsa göñülde H,İ.

2 kalem ü seyf-i ıḡd ü ḡall : kalem-i dest-i ser-nüvişt H,İ.

4 şarılmış : şayılmış H.

5 felek : aña H,İ. // ḡomazlar : ḡomaz kim H,İ.

6 olmada : itmede H,İ.

7 ednâ : ed M. / ceninde : ḡinde H.

- 8 Rûbâh-ı vehm-i huşk idüp âlûde-i hirâs
Olmış derîde zehre-i şîr-i ‘arînde
- 9 Bünyâd-ı ‘adli seyl-i te‘addî idüp harâb
İmhâl-i baţşa çekmede şer‘-ı mübînde
- 10 Ğayret virüp bu ‘işve-i ‘ibret-nümâ dile
Çok cüst ü cûlar eyledi re’y-i rezînde
- 11 Pest ü bülend ü pîş ü pesi geşt idüp çi-sûd
Âvâre kaldı menzil-i evvel terînde
- 12 Keşf olmadı sitâre-i esrâr-ı naqş-ı kâr
Ketm eyledi sürûş-ı yesâr u yemîn de
- 13 Hâsret humında kaldı Felâtûn-ı hûş denk
Hikmet qarâr eyledi haţt-ı cebînde
- 14 Sedd oldı râh-ı kâfile-i baḡs-i nîk ü bed
Bildi hulâşa haddini ol hurde-bîn de
- 15 Dûr u dirâz-ı cehd ile olmaz imiş meger
Her fikr olursa nâdire-i dil-nişînde

8 huşk idüp âlûde-i hirâs : mekr ile âlûde eyleyüp M.

9 Bünyâd-ı : Âşâr-ı M. / ‘adli : dâdı H,İ. / te‘addî idüp harâb : mezâlim yebâb idüp M. // çekmede : başladı M.

10 ‘işve-i : ‘uqde-i M; cilve-i H,İ. / dile : temâm N; aña H,İ. // eyledi re’y-i rezînde : itdi yesâr u yemînde M.

11 geşt idüp çi-sûd : zîr-kâm idüp M.

12 olmadı : itmesün M. / naqş-ı kâr : kâr hiç M. // Ketmyemîn de : Müşkilgüşâ-yı vaqt-i re’y-i rezînde M.

13 Hâsret humında kaldı : Oldı hum yedinde M.

14 Bildi hurde-bîn de : Kaldı kelâm-ı cân u cihân âferînde M.

15 Dûr meger : Zîrâ cevâb-ı huşk olmaz mâye-i ferâğ M; cehd : fikr H,İ.

- 16 Berbâd olunca hırmen-i endîşe-i yaprağ
Ârâm-ı tesliyet mi alur hûşe-çinde
- 17 Âhır sûtûh-ı gerdiş-i tûl-i emel olup
Reh-vâr-ı seyri zîr ü zeber teng-i zinde
- 18 Şarf-ı ‘ınân-ı hâzım iderek semt-i ğayrden
Buldı reh-i merâmını cân-ı ğaminde
- 19 Rû-mâl-i hâk-i der-geh-i sulţân-ı faqr ile
Düşdi fenâ harîmine bir şa‘d hinde
- 20 İmdâd-ı reh-nümâ ile geldükde kendüye
Gördü ‘ayân maşadı ğıss ü seminde
- 21 Mihrâb-ı ‘ıdur çün aña mama-ı nazâr
Evvel ademde vü nigehe-i vâpesinde
- 22 ‘Âlem hemîşe âyîne-i rûy-ı kâm olup
‘Arz-ı cemâl eylese genc-i definde
- 23 Nâlân-ı şev-ı bezm-i ezeldür ebed yine
Zenbûr-veş bu cilve-geh-i mâ’ ü tinde
- 24 Giryân hâlidür o ğarîbüñ bu çeşm-i ter
Handân olduĝınca gül ü yâseminde

16 endîşe-i yaprağ : maşûl-i ıl ü âl M; endîşe-i serâĝ H,İ. // tesliyet : cân u dil M.

17 olup : görüp H,İ. // seyri zîr ü zeber teng-i zinde : zûr-ı himmeti zîr-i zeminde H,İ.

18 Şarf-ı ‘ınân-ı hâzım : ‘Atf-ı ‘ınân-ı ‘azım M. / semt-i ğayrden : kendi semtine M.

19 – H,M.

20 – H,M.

21 Mihrâb-ı cezbedür çün : Mihrâb-ı ‘ıdur çün M; Ser-menzil-i beadur N.

22 hemîşe âyîne-i rûy-ı kâm : harâb-ı neş'e-i berg ü nevâ M. / ‘Arz-ı cemâl eylese : ‘Arz itse varını ğum-ı M.

23 Zenbûr-veş bu cilve-geh-i : Mânend-i ney bu hânah-ı H,İ.

24 Handân yâseminde : Gözlerse rûy-ı dil ile her meh-cebînde H,İ,M.

- 25 Pür âb u tâb olsa n'ola çeşm ü sînesi
Bulmuş neşât küncini alb-i azînde
- 26 Gûyâ anuñla mâtem idüp zülf ü att u âl
Girmiş siyâh aymeye mâh cebînde
- 27 Âb-ı ayât kendüyi zulmet-nişîn idüp
Geymiş kebûd alası ar-ı berîn de
- 28 Yımış vücûdı mülkini seyl-âb-ı tîr-i eşk
Yamış şekîbini nefes-i âteşîn de
- 29 Ya'ñî ki heft-kışver-i derde olup ıdîv
İtmiş cihân asreti zîr-i nigînde
- 30 Sûhân-ı am idi aña deryâ-yı şûrişî
ayd-ı şadef olaydı o dürr-i semînde
- 31 Âgûş-ı mevc-i ûna çeküp dîde-veş anı
Rû-sür-ı 'ayş iderdi kenâr-ı emînde
- 32 Raşân-ı vecd ü âl olup eylerdi zev u şev
Gir-dâb-vâr dâ'ire-i gevherînde
- 33 Âmâde-i belâya belî çâre n'eylesün
Kim niş-i bî-devâ zer olur engübînde
- 34 Ten-dâde-i helâke ne tedbîr ider tabîb
Âteş gelür dimâına mâ'-i ma'înde

25 çeşm ü sînesi : la'î-i merdümi H,İ. // Bulmuş azînde : İtmiş muhî-ı gevheri zîr-i nigînde H,İ.
26 Gûyâ anuñla : Ol asretle M. // aymeye : cübbeye H,İ.
30 şûrişî : eşk-i âl H,İ. // ayd-ı şadef : meyl-i şafâ H,İ.
31 Rû-sür-ı ...emînde : Me'mûn iderdi â'ileden cümle înde M.
32 vecd ü âl : pîç ü tâb H,İ. / zev u şev : cem'-i âl H,İ.
33 belâya : fenâya H,İ. / belî : velî H,İ. // Kim engübînde : Niş-i devâ-çesş olmadur engînde H,İ.

- 35 N'itsün na'îm-i bî-meze-i h^vân-ı şûreti
Helva durur mezâkına nân-ı cevîn de
- 36 Birdür selâmet ile melâmet o bî-hoda
Birdür ziyân-ı mâni' u sûd-ı mu'în de
- 37 Dâğ-ı şerâr-ı derdin idüp âhîrû'd-devâ
Câvîd-i ma'rifet ide cân-ı âferînde
- 38 Yâ Rab miyân-ı mâ vü men-i tende kalmasun
Üftâde cân-ı SÂKIB-ı zâr-ı gabîn de
- 39 Tevfiküñ eyle reh-ber-i dâru's-selâm k'o
Ser-geşte olmasun ser-i dünyâ vü dînde
- 40 Âşâr-ı üft ü hîzini görsün o derd-mend
'Ömr-i şitâb-ı hâşiyet-i nâzenînde
- 41 Hıdmet-güzâr-ı der-geh-i Hunkâr-ı Ekber it
Gelsün reh-i rızâña bu vaşşet-güzînde
- 42 Görsün şafâ-yı vakt ile bir gün sürüp demi
Ol gülşen-i 'inâyet-i rükn-i rekînde
- 43 Olsun emîn-i gâ'ile-i nefis-i bed-sigâl
Ol sâye-i himâyet-i hışn-ı haşînde
- 44 Tâ kim sevâd-ı rûy-ı dü-çeşm-i niyâzını
Rûşen ide müşâhede hîn-i yakînde

35 şûreti : 'işreti H,İ.

36 ziyân-ı : zamân-ı H.

39 k'o : ço H; hû İ.

42 - H,İ; demi : dağı M.

43 - H,İ.

44 Tâ kim sevâd-ı rûy-ı dü : İtme gedâ-yı merdüm-i H,İ. // Rûşen ide : Bî-behre-i H,İ.

KAŞİDE-İ ZÜLFİYYE

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Câna ârâm u sere mâye-i sevdâdur zülf
Maħmil-i bâħter ü ħâvere Leylâdur zülf
- 2 Rû-be-rû mihr ü meh-i ħüsne ider cilve-i nâz
Evc-i bürc-i şerefe Zühre-i zehrâdur zülf
- 3 Gösterür kendüsini ser-âmed kâkül
Şîve-fermâ olıcağ lîk dü-bâlâdur zülf
- 4 Reng-i rû-pûş iledür ‘izzet-i ħadri yoħsa
Âb-ı rûy-ı güher-i cebhe-i ġarrâdur zülf
- 5 Her ser-i târına ser virse revâdur âb-ı rû
Pûşiş-i ka‘be-i ‘uşşâka tecellâdur zülf
- 6 Sünbül-i ħurre degül ser-zede olmış dûdı
Âteş-efrûz-ı ser-i gülbün-i bâlâdur zülf
- 7 Ğam degül şûr-ı fiten mel‘abe-i çeşm olsa
Dâr u ġire geliceğ ħurfe temâşâdur zülf
- 8 Ğamze merd-efken-i meydân-ı nazardur ammâ
Mevkib-i şevka cenâħayn-i müvâsâdur zülf

* H. 54a, İ. 66a, M. 67a, N. 64b.

Başlık – İ ; Der-Midħat-i Zülf H.

1 sevdâdur : ġavġâdur H,İ.

3 Şîve-fermâ olıcağ lîk : Luħfında lîk aña nisbetle H,İ.

- 9 Nâvek ü hançer ise her müje halka halka
Elde engüşter-i zinhâr müdârâdur zülf
- 10 Merdüm-i dîde nice gâlib olur mu'cizeye
Dest-bürd-i ğama ceyb-i Yed-i Beyzâdur zülf
- 11 Sâyesinde geçinür lâle-i bî-dâğ-ı 'izâr
Hâk bu kim dâğ-ı meh-i peyker-i 'Azrâdur zülf
- 12 'Ârız-ı sâde ki şehri vü gülidür lîkin
'Âlem-i ahsen-i takvîme dil-ârâdur zülf
- 13 'Anber-i âteş-i ruhsâr-ı tecellâ ise hâl
Mevc-i nûr-ı siyeh-i sîne-i Sînâdur zülf
- 14 Hatt-ı bahâr-ı siyeh gülşen-i feyz-ı tâze
Deste-ber-deste aña sünbül-i ra'nâdur zülf
- 15 Bînî-i nâzuña olsa yeri var mûy-ı dimâğ
Hod-nümâ rağmına ser-rişte-i zîbâdur zülf
- 16 Çeşme-i Âb-ı Hayât ise eger cirm-i dehen
'Ayn-ı rûh olmada hem-reng-i Mesîhâdur zülf
- 17 La'l-i leb kân-ı şafâ oldığına söz yokdur
Cûş-ı def'-ı keder-i hâtıra deryâdur zülf
- 18 Kûfl-ı genc-i güher-i nuçka kilîd ise zebân
Pâs-ı esrâra hele sürme-i ifşâdur zülf
- 19 Ser-be-ser gavta-hûr-ı 'ayş-ı nihânî dendân
Reg-be-reg tâk-i mey-i şâğar-ı sîmâdur zülf
- 20 Gûy-ı sîmîn-zekân almış ise meydânın
'İşk ser-bâzına çevgân-ı tağâzâdur zülf

9 hançer ise her müje halka halka : nîze-i müjgâna turulmaz karşı H.İ.

- 21 Dest-gîr olmağa üftâde-i çâh-ı zeķana
Fevc-i seyyâre-i kâlâ-keş-i sevdâdur zülf
- 22 Gerden-i hâzımı esîr itmege tavķ-ı ğabğab
Pây-ı endîşeye zencîr-i tevellâdur zülf
- 23 Bâm-ı mi‘râc-ı şühûd ise bünâğûş-ı sefid
Şâm-ı kuhl-i siyeh-i dîde-i İsrâdur zülf
- 24 Sîne âyîne-i envâr-ı vişâl olsa n'ola
Cevher-i âyîne-i sırr-ı süveydâdur zülf
- 25 Sâ‘id olmış tütalum âlet-i teşhîr-riķâb
Cezb-i cân u dile kullâb-ı müşennâdur zülf
- 26 Dest-ber-sîne-i hıdmetdür aña şâm u seher
Taht-ı berbâd-ı cihân-ı tene Dârâdur zülf
- 27 Her biri hâme-i tevķî‘-i kerem engüştüñ
Mû-be-mû kâr-ı dihişde yed-i tûlâdur zülf
- 28 İtmesün mûy-ı miyâna anı idrâk kıyâs
‘Uķde-ber-‘ukde mu‘ammâ-yı ser-â-pâdur zülf
- 29 Olmasun reşk ile pür-pîç derûn-ı nâfe
Kim o gird-âb u yem-i ‘anber-i sârâdur zülf
- 30 Pây-ı tahtında ki sâķ ola ‘imâdü'd-devle
Mülk-i temkîne ser-â-ser şeh-i vâlâdur zülf

23 bünâğûş-ı sefid : beyaz gerden H,İ.

24 Cevher-i : Ğayret-i H,İ. / sırr-ı : pâk-i H,İ.

25 Cezb-i cân u dile : Vâdî-i cezbede H,İ.

30 ola : üzñ-i H.

- 31 Ka'b-ı 'âlî-gühere dest-res oldukça muhâl
Dest-gîr-i dil-i üftâde-i şeydâdur zülf
- 32 Rûy-mâl-i kâdeme ser viren eşhâb-ı vuķûf
Didiler zîb ü fer-i mesned-i 'ulyâdur zülf
- 33 'Asker-i hüsn olıcaķ şaf-keş-i meydân-ı nażar
Pâye-i rif'at-i şân ile muhâllâdur zülf
- 34 Hıyl-i esbâb-ı bahâ şaf-keş-i mihmân olsa
Kâlb-i 'arza 'alem-efrâz-ı muhâbâdur zülf
- 35 Bir siyeh-çerde güzeldür ki nazîri yokdur
Hâlet-i 'işvede her hâl ile yektâdur zülf
- 36 Bezm-i işrâka revâ olsa meşel menķabeti
Hall ü 'ıķdında Felâtûn-ı meşel-râdur zülf
- 37 Mû-şikâfân hayâl eylesün hâm-ţama'
Sırr-ı Âdem gibi ser-beste-i hâlâdur zülf
- 38 Şâne-veş bir dil-i şad-pâre gerekdür ki bile
Hadd-i zâtında ne cem'ıyyet-i 'uzmâdur zülf
- 39 Hük-m-i nâz olmağičün enfüs ü âfâka revân
Dest-i hikmetle keşide iki tuğrâdur zülf
- 40 Revnaķ-ı ser-be-ser-i serv-i revân-ķâmet
Zînet-i dûş-ı bünâgûş-ı semen-sâdur zülf

31 Ka'b-ı : Güft-i H. // Dest-gîr-i...zülf : Pâye-i rif'at-i şân ile muhâllâdur zülf H,İ.
32 zîb ü fer-i mesned-i : şâhib-i ser-menzil-i H,İ.
33 - H,İ.
34 - M,N.
36 revâ : muhâl H,İ.
39 hikmetle : kudretle H,İ.
40 Revnaķ-ı ser-be-ser-i : Zîb-i ser-tâ-ķadem-i H,İ. // Zînet-i : Revnaķ-ı H,İ.

- 41 Olmasun zûrına mağrûr şakınsun bâzû
Pençe-tâb-ı dil-i destân-ı şekîbâdur zülf
- 42 Düşmesün fikr-i perişâna tabî'at zîrâ
Târ-ı şîrâze-i mecmû'a-i ma'nâdur zülf
- 43 Tîşe-i hûş ile çıkmaz yüze naşş-ı vaşfi
Rîşe-i Tûbî-i mînû-yı temennâdur zülf
- 44 Turre-i gûşe-i destârına Mevlânânuñ
Gûyiyâ 'âşık-ı miskîn-i felek-câdur zülf
- 45 Kanda dest-i emel-i SÂKIB u kanda ser-i zülf
Çide-dâmân-ı has-i gülşen-i ferdâdur zülf
- 46 Rûy-mâl olsa 'aceb mi aña bî-rûy u riyâ
Kâfir-i hüsn-i Hudâ-dâda çelîpâdur zülf
- 47 Derd-mendi ne kadar olsa perişân-aşvâl
Her ser-i derdine şad-gûne müdâvâdur zülf
- 48 Bî-men ü mâ ider üftâdelerin dâ'iresi
Ecder-i halka-zen-i 'arş-ı mu'allâdur zülf
- 49 Olmasa pîrehen-i Yûsuf-ı güm-geşte-i cân
Külbe-i cisme niçün gâliye-fermâdur zülf
- 50 Çîn-i pür-çîn-i belâ-yı siyeh-i ser-keşdür
Râm emrine velî mağz-ı tesellâdur zülf

43 Tûbî-i mînû-yı temennâdur : naşle-i esrâr-ı tecellâdur H,İ.

44 Gûyiyâ zülf : 'Âşık-ı mescide bir vâlih ü şeydâdur zülf H,İ.

45 has-i gülşen-i ferdâdur : has ü hâr-ı temennâdur H,İ.

47 şad gûne : ser-şâr-ı H,İ.

49 gâliye fermâdur : maşleha fersâdur H,İ.

50 emrine velî mağz-ı tesellâdur : emr-i şeğâfa tesliye fermâdur H,İ.

- 51 N'eylesün külfet-i ârâyîş-i ber-bestesini
Hâne-i çeşm-i dil-i mâşıta-pîrâdur zülf
- 52 Dîde-dûzıdur anuñ hâtır-ı ehl-i tevîd
Zımn-ı keşretde olan hûy-ı hüveydâdur zülf
- 53 Mâlik-i genc-i melâhatdür o sulţân-ı cemâl
Hâzret-i pîr gibi hâmuş u gûyâdur zülf
- 54 Zirve-i evc-i lütuftur o hümâya lâne
Sâye-endâz-ı ser-i 'âlem-i bâlâdur zülf
- 55 Fitne-i nâdiresi mâye-i bâzâr-firîb
Ehl-i 'ışkuñ başına başlıca gavgâdur zülf
- 56 Dâm-ı pür-pîç-i melek-gîrine qurbân olayum
Hâşıl-ı 'ömr-i girân-ıqadr ile hem-tâdur zülf

52 Zımn-ı keşretde : Vefk-ı tal'atda H,İ.

53 Mâlik-i : Fâtih-ı H,İ.

54 Zirve-i evc-i lütuftur : Mesned-i evc-i qudsdür H,İ.

55 Fitne-i nâdiresi : şîve-i miskîni H; şîve-i meskeneti İ.

56 pür-pîç-i : efsûn-ı H,İ.

36*

DER-VAŞF-I ÂB-I RÛ

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Ârzû şüy-1 dil olsa çeşme-sâr-1 âb-1 rû
Nergis-i dîde olur her dem bahâr-1 âb-1 rû
- 2 Keff-i mevci dest-i redd-i sîne-i pür-ârzû
Raĥne-dâr-1 pâ-y-1 dîn olmaz medâr-1 âb-1 rû
- 3 Çâk çâk ĥasret eylerdi firâķ-1 ârzû
Virmese şab'a tesellî ġam-ġüsâr-1 âb-1 rû
- 4 Halka-i bîrûn-1 derdür çeşm-i sürĥ-1 ârzû
Kısmet-i bî-minnet olduķca ĥiřâr-1 âb-1 rû
- 5 Murġ-1 ĥazm âĥır esîr-i dâm olurdu olmasa
Dâne-i sedd-i ramaķla kâm-kâr-1 âb-1 rû
- 6 Keştî-i ġadri şikest eylerdi cûş-1 ârzû
Lenger-endâz olmasa pâs-1 vaķâr-1 âb-1 rû
- 7 Seng ü gevherdür hemânâ ârzû vü 'îrz-1 merd
Bir daĥı ta'mîr olunmaz inkisâr-1 âb-1 rû
- 8 Ârzû endûde-i âz itse rûy-1 cünbişi
Âb-1 cûdın dîn olur cây-1 'ayâr-1 âb-1 rû

* H. 55b, İ. 68a, M. 69a, N. 66b.

Başlık Ķaşîde-i Midĥat-i Âb-1 rû Pâs-1 Ĥürmet-i Ū M.

2 medâr-1 : ĥiřâr-1 H,İ.

4 olduķca : olduķda H,İ. / ĥiřâr-1 : medâr-1 H,İ.

8 cünbişi : fikrini M.

- 9 Ârzû eyler ser-â-pâ zabt-ı ‘aşvâ seyrini
Puhtî-i baht olmasa râm-ı mehâr-ı âb-ı rû
- 10 Geşt-i zâr-ı ârzû idüp zemîn-i hâtır
İtme hâk-i pâye bîhûde nişâr-ı âb-ı rû
- 11 Rûy-mâl-i dâmen eyler âdemi yek ârzû
Dâmeni rû-mâl ider ammâ şî‘âr-ı âb-ı rû
- 12 Şîr-i merdi ârzû eyler seg-i her kûy velîk
Reşk-i şîr eyler segi der-gâh-ı gâr-ı âb-ı rû
- 13 Şafha-i endîşeye neşf itse reşh-ı ârzû
Gârğ-ı cûş-ı maḥv olur naqş u nigâr-ı âb-ı rû
- 14 Ârzû-mend-i merâm-ı nefis olup virmek niçün
Şânına şeyn-i tenezzül bahtiyâr-ı âb-ı rû
- 15 Hüsni celb ü defı kubh-ı ârzû tezyîf ider
Pâk-dâmân-ı hevâdur pâs-dâr-ı âb-ı rû
- 16 Her hıbbâbı seyr-i çeşm-i ârzû-yı ‘aks-i gül
Sîne-şâf-ı hâr u ḥasdür cûy-bâr-ı âb-ı rû
- 17 Câh-ı Mısr-ı ârzû çâh-ı belâdur ol mehe
Yûsuf-ı ‘izzet-serâdur gül-‘ızâr-ı âb-ı rû
- 18 Ârzû taşvîr olan âyînede olmaz şafâ
Jeng-i reng ü bû olur elbet gubâr-ı âb-ı rû

10 İtme hâk-i pâye bîhûde : Hâke bî-vech itme ey gâfil M.

11 Rûy-mâl-i ârzû : Ârzûdur âdemi rû-mâl-i dâmân eyleyen M,İ. // ammâ : lîkin M.

12 Reşk-i âb-ı rû : Cûy-gîr-i dîdedür hâk-i diyâr-ı âb-ı rû M.

15 hevâdur : ḥaṭâdur M.

16 Her....gül : Sürh-ı çeşm-i ârzû olmaz gül ü mül ‘aksine M. // Sîne-şâf-ı hâr u ḥasdür : Müpḥas ü hâr-ı emeldür M.

- 19 Ârzû pür-hâr iderse gülşen-i rûy-ı dili
Gül-bün itmekdür ser-i her hârı kâr-ı âb-ı rû
- 20 Zâf-ı ‘aql-ı vâ‘ize yetmez mi bürhân-ı kavî
Ârzûsın itmek istermiş medâr-ı âb-ı rû
- 21 Bezm-i ‘âlemde hilâf-ı âdet-i devrândur
Ârzû girdükde mâbeyne qarâr-ı âb-ı rû
- 22 Naş-ı pây-ı ârzûdan sâdedür ol cilve-gâh
Mesned-i pâkân-ı bî-gışdür kenâr-ı âb-ı rû
- 23 Ârzû seng-i şemâtet-bâr oldukça sere
Yâd-ı hayr-ı ehl-i dildür yâdigâr-ı âb-ı rû
- 24 Mâh-ı evc-i rû-sefididür o sîmâ kim ola
Şerm ü âdâb ile dâ'im tâb-dâr-ı âb-ı rû
- 25 Hâş n'ola defc-i gam-ı çeşm-i bed ise hüsnden
Nüzhet-efzâya hayâdur sebze-zâr-ı âb-ı rû
- 26 Pey-revin bî-râh ider gitdükce gûl-i ârzû
Sâlike menzil-resâdur reh-güzâr-ı âb-ı rû
- 27 Düşmez istignâ ricâli var iken bir vech ile
Sürh-ı çeşmân-ı zamâna iftihâr-ı âb-ı rû
- 28 Teng-çeşm-i ârzû bî-vüs‘at-i meşreb olur
Merd-i deryâ-dildür ammâ nâm-dâr-ı âb-ı rû

22 ol cilve-gâh : pîr-i levhası M. // Mesned-i pâkân-ı bî-gışdür : Cilve-gâh-ı pâk-meşrebdür M.

23 Yâd-ı : Zîkr-i M. / ehl-i dildür : ‘âlemîdür M.

24 Şerm ü âdâb ile dâ'im : Beççe-i hürşîd-i reng ü M.

26 Pey-revin : Sâlikin M. / bî-râh : bî-rû H.İ. / gûl-i : râh-ı H.İ.M. // Sâlike menzil-resâdur reh-güzâr-ı : Olmamışdur kimse lîkin şerm-sâr-ı M; Vâşıl-ı iqbâl ider ammâ ki ‘âr-ı H.İ.

27 bir : her H.İ. // Sürh-ı : Teng-i N. / çeşmân-ı : rûyân-ı M.

28 - N; Merd-i âb-ı rû : Bî-gam-ı gerd-i kederdür şu‘le-bâr-ı âb-ı rû H.İ.

- 29 İtmez ehli ârzû-yı ʿâlem-i Âb-ı Hayât
Nev-be-nev rûh-ı revândur âb-şâr-ı âb-ı rû
- 30 Oldı kâr-ı ârzû hırmân ile hâlâ temâm
Kalmadı vâbeste-i ferdâ demâr-ı âb-ı rû
- 31 Ârzû-yı tuʿma itmez hıvân-ı Hâtemden daħı
Resm ü râh üzre olan hıdmet-güzâr-ı âb-ı rû
- 32 Biz ki rind-i lâübâlîyüz gerekmez rû-be-pûş
Bizde olmaz ârzû-yı kâr u bâr-ı âb-ı rû
- 33 İtmezüz halk-ı gâlaṭ-bînüñ kabûlin ârzû
Çekmezüz hamyâze-i derd-i humâr-ı âb-ı rû
- 34 Ârzû-yı rind bî-rûy u riyâ mıdur hemân
Çekmez erler derd-i ser bîhûde ʿâr-ı âb-ı rû
- 35 Feyz-ı ebr-i sâye-i Monlâ Celâlü'd-dîndür
Ârzû-yı cânumuz iden düçâr-ı âb-ı rû
- 36 Rûy-ı şıdkın ferş-râh-ı der-gehî itsün o kim
İde terk-i ârzû vü ihtiyâr-ı âb-ı rû
- 37 Âb-ı rûy-ı bezm-i râz olmağ iderse ârzû
Ney gibi olsun hemîşe âh u zâr-ı âb-ı rû

31 tuʿma : loğma H,İ,M.

32 kâr u bâr-ı : iʿtibâr-ı M.

33 - M.

34 - H,İ,N.

35 Ârzû-yı cânumuz iden düçâr-ı : Mülk-i Rûmı eyleyen ğarḳ-ı biḫâr-ı M; Ârzû-yı huşkümüz iden biḫâr-ı H,İ.

36 şıdkın : şıdkı M; cânı H,İ. / der-gehî : mevlevî M.

37 - N.

- 38 Gûyiyâ bir bedr ile iki hilâl eyler kırân
Ebruvân-ı yâd-ı şûh olduğca yâr-ı âb-ı rû
- 39 Bî-tevaqquf k'eyleye hasm-i 'urûk-ı ârzû
Ten niyâmında olur dil Zülfeķâr-ı âb-ı rû
- 40 İtmedükce câm-ı mey def'-ı gumûm-ı ârzû
Bulmadı bezm-i cihânda iştihâr-ı âb-ı rû
- 41 Vechi var gerd-i yetîmî içre mânend-i güher
Olsa nûr-ı çeşm-i 'âlem şu'le-dâr-ı âb-ı rû
- 42 Ârzû-yı kâm ile olmaz gedâ-yı der-be-der
Mülk-i bî-minnet-güşâdur şehsüvâr-ı âb-ı rû
- 43 Ser-be-zânû-yı firâğ-ı ârzû ŞÂKİB-şifat
Zâtını ser-tâ-ser eyler keşf-i râz-ı âb-ı rû

38 - M,H.

39 - M; Bî-tevaqquf k'eyleye: Zülfiķâr-âsâ iden H,İ. // Ten âb-ı rû : Zâtın eyler huşk ü terde nâm-dâr-ı ârzû H,İ.

40 - M; gumûm-ı : ħumârum H,İ. / âb-ı rû : ârzû H.

41 - M; Vechi var : Ğam degül H,İ. // Olsa âb-ı rû : Balsa erbâb-ı kanâ'at dil-figâr-ı âb-ı rû H,İ.

42 - M; Mülk-i bî-minnet-güşâdur : Nûr-ı çeşm-i pîş-i pâdur H,İ.

43 Ser-be-zânû-yı şifat : ŞÂKİB olmaz mevlevîde âh u zâr-ı âb-ı rû M. // Zâtını âb-ı rû : Ğâr-ı 'iffetde olur hem-vâre yâr-ı âb-ı rû H,İ,M; Ğâr-ı 'iffetde 'aceb mi olsa yâr-ı âb-ı rû M.

37*

DER-VAŞF-I TÂZE ZEMÎN

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Çeşme-i şîr ü şekerdür dehen-i tâze zemîn
Hâşıl-ı 'ömr-i beşerdür çemen-i tâze zemîn
- 2 Dâ'imâ tab^c-ı harîdara gelür nev-bâde
Mîve-i bâğ-ı bahâr-ı kühen-i tâze zemîn
- 3 Tîşe-i himmet ü şîrîn harekât-ı dildür
Fikr-i pür-zûrum iden Kûh-ken-i tâze zemîn
- 4 Şem^c-i mazmûn-ı dil-efrûzı tutup baş üzre
Cây-ı hüsn-i nazar olmuş leken-i tâze zemîn
- 5 Bizüz ol Husrev-i dîvân-ı zarâfet k'oldı
Şafha-i defterümüz encümen-i tâze zemîn
- 6 Sünbül-i mışra^c-ı bercestedür ednâ giyehi
Bî-htaâ reşk-i İremdür Huten-i tâze zemîn
- 7 Tûde-i çarhı ider hârmen-i taşîn-i belîğ
Hardel-i tuhm-i belâgat-fiken-i tâze zemîn
- 8 Nâz ile dest-be-dest itmez idi seyr-i cihân
Tâze cân olmasa âşâra ten-i tâze zemîn
- 9 Haç-ı nev-hîzi idüp sebze-i h^yâbîde-nümâ
Oldı bî-dâr-ı ser-â-ser fiten-i tâze zemîn

* H. 57a, İ. 69b, M. 70a, N. 67b.

Başlık – İ ; Kaşîde Der-Midhat-i Tâze Zemîn H, Nev-Tarh-ı Tâze Zemîn M.

9 h^yâbîde-nümâ : h^yâbîde mişâl M.

- 10 Çâk çâk olsa n'ola ceyb-i dimâg-ı hâme
Kâr ider hâreye bûy-ı semen-i tâze zemîn
- 11 Her meşâm-ı kühene müjde-res olmaz bûyı
Lafz-ı pür-tevriyedür pîrehen-i tâze zemîn
- 12 Me'men-i ma'nî-i bîgânedür ol menhec-i pâk
Hûşe-çinân olamaz râh-zen-i tâze zemîn
- 13 Eylesün kilkümüz engüşt-nümâ ehl-i beyân Kim
müsellemdür aña tarh-ı fen-i tâze zemîn
- 14 Müşkil oldur k'olasın pey-rev-i hem-kâr-ı zamân
Yohsa râhat-dih-i cândur mihen-i tâze zemîn
- 15 'Âlem-âşûb-ı hayâl oldı cemâl-i harfi
Virdi hod-bîne fenâ mâ vü men-i tâze zemîn
- 16 Cilve-gâh-ı nefes-i Hazret-i Mevlânâdur
Mülk-i enfüsde mehebb-i Yemen-i tâze zemîn
- 17 Tûtı-i lehce-i ilhâm-ı semîridür anuñ
Bezm-i âfâkı iden pür-sûhan-i tâze zemîn
- 18 Tâze tâze hevese düşmez idi meşreb-i pîr
Olsa bu gam-gede revnaç-şiken-i tâze zemîn
- 19 Feyz-ı âhır virüp eyler dili germ-i 'ibret
Nâzük efsâne-i tell ü dimen-i tâze zemîn

10 hâreye : hâmeye N.

12 menhec-i : meslek-i M.

14 râhat-dih-i : râhat-res-i M; râhat H.

16 Mülk-i enfüsde mehebb-i : Gûyiyâ milket-i serde M; mehebb-i : muqarrer H,İ; muhaqqak M.

17 Tûtı-i : Nefha-i M. // âfâkı : esrârı M.

19 'ibret : gayret H. // tell ü dimen-i : nây-ı dehen-i N.

- 20 Nev-niyâzâna firîb itmededür şeyh-ı ‘atîk
Ṭab‘a hûrî görünür ehremen-i tâze zemîn
- 21 SÂKIB itdün yine efsûn-ı eşerle tâze
Tâzeler şaydına rây-ı hasen-i tâze zemîn

20 Nev-niyâzâna ‘atîk : Ebleh-i şöhre firîb eylemesün şeyh-ı cedîd H,İ,M. // Ṭab‘a : Halka H,İ,M.
21 SÂKIB tâze : SÂKIB olmaz o kadar dâm-ı belâyam k'itdün M. // Tâzeler şaydına : Tâze teşhîrine
H,İ.

GAZELLER

İBTİDÂ-İ ĞAZELİYYÂT BÂBÜ'L-ELİF

1*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Hüsn-i rûz efzûn olunca kâr-ı ışka ibtidâ
Mâcerâ-yı dîde vü dilde olur mı intihâ
- 2 Dil ki mihrâb-ı niyâzı tâk-ı ebrû eyleye
Vâcib olmaz mı imâm-ı çeşm-i meste iktidâ
- 3 Dîde kim şem'-i cemâl-i yâra pervâne ola
Ğâk-i pâyine fedâ-yı cândan pervâ n'aña
- 4 Dilleri bâdî nazarda itmez idi bî-ķarâr
Olmasa ol nergis-i bîmâr-ı 'ayn-ı ibtilâ
- 5 Nokta-i la'inde pinhândur nuķûř-ı kâm-ı dil
'Âlem-i hûş olmasun mı çeşm ü ğûş-ı merĥabâ
- 6 Rûbe-pûş-ı ĥatda peydâ olmasa ümmîd-i cân
şâne-veş şad-pâre olmazdı dil-i pür-müdde'â
- 7 Görmese ķâh-ı zeķanda rûy-ı mâh-ı maķlabı
Ķankı üftâde iderdi bî-sebeb kendin fedâ

Başlık: Bâbü'l-Elif İbtidâ-i Ğazeliyyât-ı Ğazret-i řâķıb Dede Nevvera'llâhu Merķadühû ve Ravveĥa Rûĥuhû
M; Ğarfü'l-Elf H; - İ.

* H. 57b, İ.70b, M. 71a, N. 71b.

3 n'aña : ne aña M,N; Ğâk-i n'aña : Sûz-ı perden ey dil-i ser-bâz pervâ ne aña H,İ.

4 Dilleri bî-ķarâr : Her niĝâhı derd-mend itmezdi cân-ı merdümi H,İ.

5 Nokta-i la'inde pinhândur nuķûř-ı : Zîr-i lebde olmasa pinhân genc-i H,İ. // olmasun mı : olmaz
idi H,İ.

6 Rû-be-pûş-ı : Rûy-ı H,İ. / ümmîd-i cân : ümmîd-i çeşm-i cân H,İ.

7 rûy-ı mâh-ı : mâh-ı câh-ı H,İ.

- 8 Gerden-i sîmînine çıkmaz harîdâr ehl-i dil
Virse çeşm-i Müşteriye ol kadar meh rûşenâ
- 9 Maṭmaḥ-ı enzâr pür-ḥayret olurdu sîne-veş
Olsa mir'âtü'ş-şafâ âyîne-i gîtî-nümâ
- 10 İtmese ser-keşleri bend-i belâ mûy-ı miyân
Mû-şigâf-ı 'aql olmazdı ḥayâle mübtelâ
- 11 Sürme reng-i 'aks-i zülf-i yârdur feryâd-res
Yoḥsa virmez ḥiyre-çeşm-i rûya cür'et mâ-'adâ
- 12 Bende-i sulṭân-ı 'ışk olmaḫ kadar devlet mi var
Ġâfil olma ey esîr-i cüst ü cûy-ı kîmiyâ
- 13 İlticâ-yı sâye-i 'ışk eylesün her nâ-murâd
Kim odur evc-i sa'âdet-zîb olan ḫudsî hümâ
- 14 İtmesünler nâmını düşmenler"üñ zühd ile yâd
Olmasun hergiz cihânda kimseye ḫuşk iftirâ
- 15 Olmasun ehl-i ḫired şûfî-şıfat vaḫşet-rehîn
Eylesün gülşende meyle gül gibi kesb-i hevâ
- 16 Re'y-i pîr mey-fürûşı eyleyüp düstûr-ı kâr
Bir gün evvel eylesün rindâna tedbîr-i riyâ

8 sîmînine çıkmaz harîdâr ehl-i dil : sîmînüñ olmazdı harîdârı cihân H,İ. // Virse çeşm-i Müşteriye ol kadar meh : Mihr ü mehde ol kadar olsa kemâl-i H,İ.

9 Bu beyit yerine H. ve İ. nüshalarında şu beyit var :
Her kesi nezzâresi itmezdi ḥayretle ḫarâb
Olmasa mir'ât-i sîne 'âlem-i vuşlat-nümâ

11 'aks-i zülf-i yârdur : zülf-i cânân olmasa H,İ. // Yoḥsa mâ-'adâ : Kim virürdi ḥiyre-çeşm-i tâb-ı rûya incilâ H,İ.

12 kadar : gibi H,İ.

- 17 Kûşe-i vahdet ne hâcet zevk-ı rûhânî için
Var iken şadr-ı kabûl-i bezm-i ihvân-ı safâ
- 18 Hânkâh-ı tende itsün nefs-i hâmı terbiye
Kim aña beñzer bulunmaz biñde bir halvet-serâ
- 19 Şavma‘a şâyed k'ide şeydâlığın dağı ziyâd
Şuffe-i mey-hânedür saña dilâ dârü‘ş-şifâ
- 20 Nûş-dârû-yı naşîhat süst ider vâ‘iz gibi
Gûş-dâr-ı nağme-i ney ol k'odur hâtîr-küşâ
- 21 Pây-ı minberde niçün haşr-ı hilâf-ı cins ola
Bâğ-ı ‘ömrinde olan cüyende-i neşv ü nemâ
- 22 Her dem olsun ber-çarâr-ı dem kadem mânend-i ney
Terk-i berk-i bûdan itsün mâye-i sûd-ı nevâ
- 23 Tâ ki la‘l-âsâ olup tâbende rûy-ı tıynetî
Meyl-i hasle olmaya hem-reng tab‘-ı keh-rübâ
- 24 Ârzû-yı kâm ile ser-geşte-i her kûy olup
Âb-ı rûyın itmeye bî-vech hasretle hebâ
- 25 Yoğsa hâmmâl-ı gam-ı ümmîd ü bîm-i huşk olup
Hâlini eyler mükedder intizâr u iktizâ

18 Kim aña beñzer : Bir dağı zîrâ H,İ. / biñde bir : bigidür M; böyle bir H,İ.

19 k'ide şeydâlığın dağı ziyâd : ider hod-bîn o bed-hûyı meded H,İ. // mey-hânedür saña dilâ : mey-hâne-veş olmaz aña H,İ.

20 Nûş-dârû-yı : Nûş-dârî-i H. / süst : mest H. / gibi : anı H. // nağme-i ney ol k'odur : nağme olsun kim odur H.

21 niçün haşr-ı hilâf-ı cins ola : hilâf-ı cins ile haşr olmasun H,İ.

24 kâm : nân H,İ.

25 bîm-i huşk olup : bî-pâyân idüp H,İ. // intizâr u : bîm-i vaqt-i H,İ.

- 26 Nev-be-nev âlûde-i efsûn idüp mağzın çama^c
Reg-be-reg bulmaz seri derd-i tefekkürden rehâ
- 27 Çanda kaldı kim olup şükrân-ı ihşân-ı ezel
Eyleye dâd-ı Kerîm-i lem-yezelle iktifâ
- 28 Belki dest ü pâyını idüp medâr-ı i'timâd
Cânın eyler gerdiş-i bîhûde gird-âb-ı cefâ
- 29 Lîk olan perverde germ ü serd luğ u cevr ile
Mû-be-mûyın eyleyüp teslîm-i fermân-ı kazâ
- 30 Cünbiş ü ârâmın eyler devr-i pergâr-ı edeb
Zîr-i seng-i âsiyâda halka-i zevk u şafâ
- 31 Şâhib-i ser-mâye-i taḥkîk olup râhat ider
Merkez-i meydân-ı himmetde olur merd-i Hudâ
- 32 Mâlik-i gencîne-i 'irfân olup 'izzet bulur
Sırr-ı mektûm-ı zamâne zâtın eyler âşinâ
- 33 Ya'nî pîr-i çarḥ ile hem-ḥâl olup SÂKIB gibi
'Işık-ı Şemsü'd-dîn ile pür-vecd olur şubḥ u mesâ
- 34 Âḥır eyler bendesin ser-tâc-ı şâhân-ı cihân
Âsitân-ı Hazret-i Hunkâr-ı 'ışka intimâ

26 seri : idi H. / derd-i tefekkürden : meger taḳâzâdan H,İ.

27 kerîm-i lem-yezelle : ḥıdîv-i bende-perverle H,İ.

28 Cânın cefâ : Bâ'is-i ḥırmân olur küfrân-ı ḥırşî dâ'imâ H,İ.

29 luğ u cevr : râh-ı 'ışık H,İ.

30 devr-i : zîr-i H. // zevk u şafâ : zevk-ı rızâ M; Zîr-i şafâ : Hadd-i zâtından berûn itmez sürâğı nağş-ı pâ H,İ.

31 Şâhib-i ider : Vâsıl-ı ser-menzil-i taḥkîk olup bî-üft ü ḥîz H,İ. // Merkez-i : 'Âkıbet H,İ.

32 'izzet bulur : bî-ḥarf ü şavt H,İ.

33 çarḥ : ḥarf M. // 'Işık-ı Şemsü'd-dîn ile pür-vecd : Bî-ḳarâr-ı 'ışık-ı Şemsü'd-dîn H,İ.

34 şâhân-ı cihân : şâhân-ı mehân M; Âḥır cihân : Ser-firâz-ı halka-i devrân ider âḥır anı H,İ.

- 35 Revnağ-ı bâzâr-ı devlet pür-şikest-i neng olur
Ol ki nâ-gâh ide ʿarz-ı kâle-i faqr u fenâ
- 36 Şark u garbı pertevi müstağnî-i hurşîd ider
Ser-be-ser müştâk-ı dîdârı olur şâh u gedâ
- 37 Perde-i ʿizzet-nişîn-i taht-ı gayret olmasa
Hağ-şinâsân-ı dü-kevn eylerdi varın rû-nümâ

2*

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hayfâ ki bulmaduğ dil-i pür-derde âşinâ
Bîgâne çıkdı istenilen yerde âşinâ
- 2 Efsûs rûşenâ-yı dil ü dîde görmedük
Ya'nî ki olmaduğ nazar-ı merde âşinâ
- 3 Derdâ netîce virmedi encâm-ı sa'yümüz
Yok rûy u puşt-ı kâra bağar nerde âşinâ
- 4 alduğ miyân-ı ğurbet ü kürbetde serserî
Mecnûn ola meger bize mağşerde âşinâ
- 5 Geçdi sipâh-ı 'ömr velî olmadı henûz
İmdâd-ı rûzigâra degül gerde âşinâ
- 6 Olmaz enîs nefis-i nedîm-i revân-ı pâk
Manzûr-ı bezm-i şâh olamaz berde âşinâ
- 7 Âhır hağîd-i redde ider ric'at-i temâm
Bî-ťalı'âne olsa nazar-kerde âşinâ
- 8 Mâbeyne tefriķa giremez bir arîķ ile
Yek-renk olunca meşreb ü ağterde âşinâ
- 9 Hengâm-ı ğamda olsun olan yâr yoğsa kim
Bîgâne hem olur dem-i âğarda âşinâ

* H. 58b, İ. 71b, M. 72a, N. 73a.

2 ki olmaduğ : düşmedük H,İ.

3 virmedi : vireydi N. // puşt-ı kâra : bî-kesâna H,İ.

4 kürbetde : vağşetde H,İ.

8 meşreb ü ağter : rûh ile cevher H,İ.

9 yâr : - M.

- 10 Dîdâra dîdedür yine varın iden nişâr
İtmez miyâna mâ-melek-i perde âşinâ
- 11 Yek-rûy-ı hûb u zişt olur âyîne-i derûn
Her nağş-ı ‘akse kim ola cevherde âşinâ
- 12 Tenhâ-nişîn-i gûşe-i bî-tûşe ol şakın
Olma ümîd-i huşk ile nâ-merde âşinâ
- 13 Bâd-ı Bürût her dem ider germ naḥvetüñ
Âyîne-i dilin nefes-i serde âşinâ
- 14 Yâ Rab nevâsın eyle ney-i kilik-i ḥâṭıruñ
Râh-ı uşûl-i zemzeme-i perde-âşinâ
- 15 Farḳ itmez olsa farḳı eger lâne-i hümâ
Olmazsa rây-i devlet ile serde âşinâ
- 16 Bîgâne-rûy-ı vâ‘iz-ı pey-rev gerek o kim
Mânend-i mevlevî ola her ferde âşinâ
- 17 ‘Uşşâka ğam degül nigeḥ itmezse çeşm-i yâr
Bilmez nedür daḥı o siyeh-çerde âşinâ
- 18 Şâyed iderdi ḥaste-dile âşinâ nigeḥ
Dil-dâr olaydı râz-ı ruḥ-ı zerde âşinâ
- 19 Mağribde bûyını alur elbet meşâm-ı cân
Olsa şükufte gülşen-i ḥâverde âşinâ

11 âyîne-i derûn : ancak şafâ ile H,İ. // Her ... âşinâ : ‘Âlemde zevk bî-keder-i gerde âşinâ H,İ.

13 bâd-ı Bürût : bâd-ı Bürûdet H. // dilin nefes-i : dilin iden nefes-i N.

14 kilik-i ḥâṭıruñ : kilik-i meşrebüñ H,İ. // uşûl-i : uşûl ü M.

18 râz-ı ruḥ-ı : râzdan H.

- 20 Gerçi uçar gözinde velî reng-i h^vâb-veş
İtmez qarâr o cây-geh-i terde âşinâ
- 21 Bîgâne oldı kendüye dîvâneler gibi
SÂKIB idince nâmını defterde âşinâ

3*

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Âşık düşünce sâye-i cânândan cüdâ
Mânend-i sâye cismi olur cânndan cüdâ
- 2 Dest-i tehî ki râh-ı du'âda güşâdedür
Olmaz hemîşe dâmen-i ihsândan cüdâ
- 3 Ğurbet iderse Yûsuf-ı şânî dahı meded
Âlemde kimse olmasun ihvândan cüdâ
- 4 Cem'iyet-i havâss-ı ğama âhdur medâr
Olmaz sipâh râyet-i sulţândan cüdâ
- 5 Nûr-ı nigâh-ı nâ'ire-i hecr olur hemân
Gördükde kendüyi kişi yârândan cüdâ
- 6 Zaḥmın dürüst iderdi bünâgûş-ı yârda
Dermân olaydı gevhere 'ummândan cüdâ
- 7 Sâmân-kâr odur ki ser-i ḥıdmet olmaya
Ey nev-niyâz der-geh-i pîrândan cüdâ
- 8 Devr eyledükce şubḥ u mesâ itme şefkat it
Sâkî ayagüñi ser-i rindândan cüdâ
- 9 Olmazdı ḥûn tûşe-i la'l-i firâz-ı tâc
Ḥorsend olaydı salţanata kândan cüdâ

* H. 59a, İ. 72b, M. 73a, N. 73b.

8 rindândan : rindân N.

9 firâz-ı tâc : firâz-ı nâḥ H.

- 10 Der-bân nedür bu câzibe der-kâr iken bizi
Şemşîr ider mi ol şeh-i hûbândan cüdâ
- 11 Encâm-ı hayr-ı gurbeti iz'ân iden olur
Düzdîde râh-ı şevk ile evtândan cüdâ
- 12 Bî-bâk tîr-i gayret olur âhîrül'emir
Vâ'iz gibi vetîre-i pâkândan cüdâ
- 13 Düşmez zebân u peykere kim telh u türş ola
Kâm olmayınca lezzet-i 'irfândan cüdâ
- 14 Meydân-ı mevlevîde iden terk börk ü bûd
Pîşîn olur 'alâka-i hüsrândan cüdâ
- 15 Semt-i semâ'a kec-nigeh olmazdı çeşm-i ser
Ser-keş ezelde olmasa erkândan cüdâ
- 16 Menzil-res-i murâd olamaz tîr olursa da
Sâlik olursa halka-i merdândan cüdâ
- 17 Rû-pûş-ı kâr olurdu vücûdı başîrete
'Ayn-ı 'inâyet olsa Hudâ-dândan cüdâ
- 18 İtsün hemîşe tîr ü kemân âh ü kâmetin
SÂKIB olan o serv-i hırâmândan cüdâ

10 bizi : yerüñ H.

11 hayr-ı : - M.

13 zebân u peykere : zebâna redd ile H,İ. / telh u türş : türş ü telh N.

14 börk ü : berg-i H,İ.

15 çeşm-i ser : çeşm-i her H.

16 olursa : olinca H,İ.

17 olurdu vücûdı başîrete : olmaz idi çeşm-i zâhire H,İ.

18 kâmetin : fâheti H.

4*

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Virse nevbet eger vefâya cefâ
Câna minnet idi cefâya vefâ
- 2 Farğ olunmaz velî veliyy-i Hudâ
Cem‘ olur farkına ferîğ-ı belâ
- 3 Hud-fürûşuñ çıkar harîdârı
Çâr-sû-yı hevesde şâh u gedâ
- 4 Kanda bir bî-hod olsa cilve-nümâ
Derd-i ser virür külâhı aña
- 5 Gül perîşân-ı rûzigâr-ı hazân
Virmede hâra nev-bahâr nemâ
- 6 Bülbülüñ kârı nâle vü feryâd
Zâğ der-kâr-ı bâğ-ı berg ü nevâ
- 7 Zîr-i hükmine mâr alup genci
Yâr olmuş hakîme renc ü ‘ınâ
- 8 Gevher-i âbdâr garğa-i şûr
Hâr u has sâhil-i selâmet-câ
- 9 Çârmîh-ı kederde şâf-dilân
Çâr-bâliş-nişîn ehl-i hevâ
- 10 Ser-firâz-ı zemâne-i gaddâr
Câhilân-ı cesûr bî-pervâ

* H. 59b, İ. 73a, M. 73b, N. 74a.

5 hâra : hâma H. 7 ‘ınâ : bâ H,İ.

- 11 Pây-mâl-i havâdis-i eyyâm
Âb-ı rûy-ı efâzıl-ı ‘ulemâ
- 12 Pây-bend-i muzâyeye ‘âkıl
Behremend-i müsâ‘afe süfehâ
- 13 Rûy-ı dil yok e‘ızze-i pâke
Başlar üzre edânî-i bî-câ
- 14 Nefs-i emmâre ser-hoş-ı âmâl
Dil esîr-i dü-şâh-ı bîm ü recâ
- 15 Vâ‘ız-i sifle zîb-i minber olup
Meclis-ârâ ola fesâne-serâ
- 16 Künc-i gamda şikeste-bâl olmak
Ehl-i hâle niçün görüldi revâ
- 17 Yâd olunmaz mı nâm-ı dâd-âsâ
Bezm-i cevr-i felekde rûz-ı cezâ
- 18 Yoğsa rûz-ı cezâ dahı böyle
‘Abd-i nâ-şüste-rû mıdur ‘acebâ
- 19 Hayf eger kadre gâdr ile ideler
Deşt-i A‘râf-ı menzil-i ‘urefâ
- 20 Hûr u gılmân ile behişt-i berîn
Bî-sebeb ola behre-i bülehâ

12 müsâ‘afe : müsâ‘ade M; Pây-bend-i ‘âkıl : Gâfil âzâde-ser harîf-i şafâ H,İ.
13 edânî-i bî-câ : edâkî bî-câ M; erâzil ü süfehâ H,İ.
14 ser-hoş-ı âmâl : behre-mend-i şikâr H,İ.
16 Ehl-i hâle : Ehl-i ‘ışka H,İ.
19 A‘râfı : ihrâkı H. / menzil-i : behre-i H,İ.
20 behre-i : hışse-i H,İ.

- 21 Hıyf eger zâta itmeyüp rağbet
Reng iderse zamân-ı şa^cbede-râ
- 22 Şadra lâyıķ görüp tehî-mağzı
Pây-ı mâçâna def^c ola şürefâ
- 23 Hıyf eger kâm-rân olup nâdân
Ehl-i dâniş qalursa bî-ser ü pâ
- 24 Reşķ ü gamla geçüp şeb ü rûzı
Müddetü'l-^cömr ola kemîne gedâ
- 25 Hıyf eger ^cavķ idüp anı tâlî^c
Luţfin eylerse va^cde-i ferdâ
- 26 Va^cd ü incâzına idüp yûfi
Epsen olsun kitâb-veş dâñâ
- 27 Yûf eger cevre başlayup devrân
Şubħ u şâmı olursa gam-fermâ
- 28 Yûf eger itmeyüp ri^câyet-şân
Rehn-i şeyni iderse ğarķ-ı şafâ
- 29 Yûf eger bed-güherde cilve idüp

21 rağbet : nazarı H,İ. // Reng : Hıyf M,N. / şa^cbede-râ : şa^cbede-bâz N.
 22 Pây-ı şürefâ : Şaf ni^cal ola pür-kemâle sezâ H,İ.
 23 kâm-rân : şâd H,İ. / nâ-dân : fûrû-mâye H,İ. // dâniş : himmet H,İ.
 24 geçüp şeb ü rûzı : telef idüp kendin H,İ.
 25 ^cavķ idüp anı tâlî^c : baħt olup müsâ^cid-i hıyf H,İ.
 26 Bu beyit yerine H. de aşığıdaki beyit İ.de her iki beyit de var :
 Terk-i efsûs-ı huşķ idüp pîşîn
 Derdini yûf eylesün dâñâ
 27 Yûf : Yoħsa M. / cevre başlayup devrân : cevr ile idüp devri M,N.
 28 - M; Rehn-i şeyn-i : ehl-i ğâlî H,İ. / ğarķ-ı şafâ : rehn-i ^cinâ H,İ.

- Pür-hünerde olursa rahne-fezâ
- 30 Yûf anuñ revnağ-ı nîzâmına kim
Hall ü 'ıkdı ola hilâf-ı nühâ
- 31 Yûf anuñ 'âdet ü nihâdına kim
Nev-be-nev eyleye 'ağâda hağâ
- 32 Yûf anuñ vaz'-ı nâ-sezâsına kim
Merdi nâ-merd-i hâma ide fedâ
- 33 N'eyler âyâ bu seyr-i ma'kûsi
Öyle pergâr-ı şeş-cihât-ârâ
- 34 Hıkmetsi imtiğân-ı Âdem ise
Yok mı bu imtiğâna cây-ı rehâ
- 35 Bü'l-'aceb hayret ü temâşâdur
K'olmuş efsürde fikret-i 'uğalâ
- 36 Ehl-i dünyâyâ 'arz-ı hâl idüp
Ğayretü'llâha oldılar meclâ
- 37 Şöyle medğ ü senâyâ başladılar
Nev-zuhûrân-ı devleti hâlâ

-
- 29 Yûf : Yoğsa M. Bu beyit yerine H. ve İ. nüshalarında şu beyit var :
Yûf eger devlete idüp rağbet
Bî-hünerde olursa cilve-nümâ
- 32 nâ-merd-i hâma : nâ-merde her dem H,İ. / fedâ : hizâ H.
- 33 Bu beyit yerine H. ve İ. nüshalarında şu beyit var :
N'eylesün iltifât-ı ma'kûsın
Şâkir-i küll-i hâl olan hâlâ
- 34 - H,İ.
- 35 K'olmuş 'uğalâ : Cûş-ı medğ u şemâtet-i bî-câ H,İ.
- 36 idüp : idüp nâçâr M,N. Bu beyit yerine H. ve İ. de şu beyit var :
Yâ niçün 'arz-ı hâl idüp ğayra
Ğayretü'llâhı fikr iden 'uğalâ
- 37 - H,İ.

- 38 Kim şanur gûş iden s'ühanlarını
Evliyâ-yı ni'amların mevlâ
- 39 Öyle bir herc ü merc oldu cihân
Kalmadı cây-1 râhat-1 fuķarâ
- 40 Bir tarafından medâyiḡ-1 şu'arâ
Bir yaña el-emân u vâveylâ
- 41 Tutmuş âfâkı medḡ u kadḡ almış
Zîr ü bâlâyı şükr ile şekvâ
- 42 Li'llâhi'l-ḡamd olup zamâne-şinâs
Eyledük mâsivâdan istiḡnâ
- 43 Belki ser-mâye-i vücûdı idüp
Vaķf-1 der-gâh-1 ḡânķâh-1 fenâ
- 44 İtmişüz kaşr-1 yed meḡâlibden
Mevlevîyüz yeter bize Mevlâ
- 45 Düşmesün ḡ'âceyi görüp ḡoş-ḡâl
Bend-i dünyâya bendegân-1 ḡudâ
- 46 İtmesün reşk-i câh ü mâl ü menâl
Olmasun beste-i kuyûd hebâ

38 - H,İ.

39 - H,İ.

40 medâyiḡ-1 şu'arâ : senâ vü ḡayr u du'â H,İ.

41 medḡ u kadḡ : mâcerâ H,İ.

42 zemâne-şinâs : daķîķa-şinâs H,İ.

45 görüp : gören M.

46 reşk-i câh ü mâl ü menâl : seyr-i ḡülşen-i âmâl H,İ.

- 47 Zâhirâ kendüye idüp hem-reng
Tâlibin dîn ider denî dünyâ
- 48 Ser-be-şahrâ-yı fışk idüp belki
Eyleye kendüden dahı ednâ
- 49 Lîkin eyler ziyâde kendünden
‘Âkıbet pür-‘uqûbet-i ‘uqbâ
- 50 SÂKIB eyle kanâ‘ati pîşe
Saña yetmez mi كتر لا يفنا
- 51 Bî-niyâz-ı cihâniyân olagör
Nâzenînlük budur cihânda saña

47 Zâhirâ : Evvelâ H.İ. // Tâlibin : Tâlibi H.İ.

48 – H.İ.

49 – M,N.

50 eyle : itsün H.İ. // Saña : Aña H.İ.

51 olagör : olsun H.İ. // Nâzenînlük saña : Tâ k'ola nâzenîn-i her dü-serâ H.İ.

BÂB-I HARFÜ'L-BÂ*

5**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Âb-ı rûy-ı gevher-i insân-ı kâ mildür edeb
Tâb-ı mihr-i âsumân-ı 'âlem-i dildür edeb
- 2 Mesned-ârâ-yı kabûl eyler kulûb-ı pâkda
Tâc-ı iqbâl-i ser-i gerdâr-ı kâbildür edeb
- 3 Hayret-i tedbîr-i düstûr-ı hîred hûşıyyeti
Celb-i nef' u def'-i zarda sihr-i Bâbildür edeb
- 4 Mâye-i hüsn-i nazardur dest ü pây-ı hıdmete
Bendenüñ şad gûne takşîrin mükemmildür edeb
- 5 Kurretü'l-'ayn-ı veķâr eyler cemâl-i şâhibin
Zîver-i hüsn-i Hudâ-dâda hamâyildür edeb
- 6 Rûy-ı redd ü çeşm-i hışm u çîn-i ebrûdan yaña
Sedd-i sîmâ-yı mehâbet-vâr hâ'ildür edeb
- 7 Hasb-i hâl-i pâs-dârın mû-be-mû bî-kîl ü kâl
Vâķıf-ı remz-i nişest ü hîze nâķildür edeb
- 8 Gerçi zîr-i sâyesinde ehli vâlâ-pâyedür
Meskenetle sâye-veş ammâ ki nâzildür edeb

* Bâbü'l-Bâ' M; Harfü'l-Bâ' H; - İ.

** H.61a, İ. 74b, M. 75a, N.75b.

4 şad : her H,İ.

5 veķâr : cihân H,İ. / Zîver-i : Zîv M. // hamâyildür : şemâ'ildür H,İ.

6 çeşm-i : - M.

7 nâķildür : kâbildür H.

8 sâyesinde ehli vâlâ-pâyedür : sâyesidür ser-be-ser ins ü melek H,İ. // nâzildür : nâzûkdür M.

- 9 Sa'yini meşkûr u âhır hâdimi maḥdûm ider
Şarḫ-ı râh-ı kesb-i envâc-ı fezâ'ıldür edeb
- 10 Bî-edeblik rû-siyâh-ı sermed eyler müdbiri
Gevher-i deryâ-yı âb-ı rûy-ı muḫbildür edeb
- 11 Hırmen-i evzâc'a mâh olsa yiridür peykeri
Geşt-zâr-ı 'ömr-i merd-kâra ḫâşıldur edeb
- 12 Devr ider çeşm-i bedi endâm-ı zât-ı nîkden
Hırz u ta'vîz-i ser-i ḫüsn-i şemâ'ıldür edeb
- 13 Bî-edeb oldukca âmâc-ı ḫadeng-i nâ-sezâ
Ḥasret-i endîşe-i Saḫbân-ı Vâbildür edeb
- 14 Her gören itse 'aceb mi vaşf-ı taḫsîn-i belîğ
Muḫsine ser-tâ-ḫadem iḫsân-ı şâmildür edeb
- 15 Tâ dem-i âhır telemmüz eylesün üstâddan
Ṭâlibe ders-i veşâyâ-yı evâ'ıldür edeb
- 16 Sâliki bî-üft ü ḫîzi berzaḫ-ı telvîn ider
Meslek-i iḫrâz-ı temkîn-i efâzıldur edeb
- 17 Bî-ğam-ı derd-i şemâtetdür ser-i merd-i edîb
Cünne-dâr-ı tîr-i bârân-ı nevâzıldür edeb
- 18 Ser-firâz-ı ḫalb rezm-i vaşf-ı bezm olsa n'ola
Mehce-i a'lâm-ı fetḫ-ı bâb-ı müşkindür edeb

9 kesb-i : lesb-i M.

12 Hırz ü edeb : Râst reftâra dü-bâlâ bir ḫamâ'ıldür edeb H,İ.

14 Muḫsine : Ehline H,İ.

17 Cünne-dâr-ı tîr-i bârân-ı : Sedd-i râh-ı bâriş-i seng-i H,İ.

18 Ser-firâz-ı n'ola : Pây-ı ber-farḫ-ı mülûk olsa sülûkinden n'ola H,İ.

- 19 Maḥrem-i râz u emîn-i her ḥaremdür perde-veş
Çeşm-bend-i ḥâric ü rû-pûş-ı dâhildür edeb
- 20 Çeşm-i pîş-i pâda rûşendür kemâl-i gevheri
Reg-be-reg sırr-ı sirişt-i pâke ḥâmildür edeb
- 21 Her kese ḳânûn-ı ḥadd üzre idüp iclâs-ı ḥâş
Naşb-ı ‘ayn-ı ‘ibret ü zeynü'l-meḥâfildür edeb
- 22 Ḥatve ḥatve rûşenâ-yı çeşm-i raġbet olmada
Nüzhet-efzâ-yı gülistân-ı menâzildür edeb
- 23 Her bun-ı mû çeşme-sâr-ı şad hüner olsa yine
Çeşm-i erbâb-ı nazarda bî-mu‘âdildür edeb
- 24 Nûş-dâr u tıynet-i pâkize vü hoş-meşrebe
Bed-nihâd u zişt-ḥûya semm-i ḳâtildür edeb
- 25 Resm ü râhı bî-nişân ü nâm olsa ḥazḳ ider
Çâr-mîḥ-ı cân-ı cânî-i erâzildür edeb
- 26 Ğam degül meclisde vâ‘iz eylese sû-i edeb
Râst mîzân-ı e‘âlî vü esâfildür edeb
- 27 Ḥâtır-ı ğâfilde olmaz cilve-ger endîşesi
Lîk merkûz-ı şamîm-i ḳalb-i ‘âḳildür edeb
- 28 İttifâḳ-ı feylesôfân-ı ḥaḳîḳat böyledür
Kim mücerreb-dârû-yı derd-i rezâ’ildür edeb

21 iclâs-ı ḥâş : iclâs-ı ‘âm H.İ.

23 erbâb-ı : eşḥâb-ı H.İ.

24 zişt-ḥûya : zişt ü ḥûya M.

26 Râst mîzân-ı : Câ-yı temyîz-i H.İ.

27 ğâfilde olmaz cilve-ger endîşesi : her sâde-levḥa ḥ‘âhişi itmez ḥâtır H.İ. // şamîm-i ḳalb-i : derûn-ı şâf-ı H.İ.

28 mücerreb : ser-â-ser H.İ.

- 29 Halka-i devr-i melâmet olsa gird-âb-ı felek
Hûş-mendân-ı selâmet-cûya sâhıldür edeb
- 30 Bî-edeb şâfi-‘ayâr olmaz taşavvuf şûfiyâ
Mâye-i iksîr-i tehzîb-i haşâ’ıldür edeb
- 31 Hâşılı SÂKIB geçilmez ol maqâm-ı pâkden
Kâr-bân-ı mevlevîye hûb menzildür edeb

29 Hûş-mendân-ı : Derd-mendân-ı H,İ.

30 Bî-edeb şûfiyâ : Sûfiye virse riyâzet gıll u gışdan tenkıye M,N. // Mâye-i : Cevher-i H,İ.

31 geçilmez ol maqâm-ı pâkden : odur çeşm-i çerâğ-ı mevlevî H,İ. // Kâr-bân-ı mevlevîye : Mâh-ı evc-i dil-mesîr ü dîde H,İ.

6*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Hâbbezâ ey sâde-levh-ı nakş-ı 'aks-i zîşt ü hûb
Olmaz âyîneñde jengâr-ı dü-reng-i seng ü çûb
- 2 Pâk-bâz-ı sûd-ı bûd ol keffe-i mîzân-veş
Olmağ isterseñ dilâ şâhîn-i mi'yârü'l-kulûb
- 3 Virmesün âlâyiş-i nefis ü hevâ gam hâtıra
Mû-be-mûy-ı şâhid-i 'afve merâyâdur zünûb
- 4 Çün yed-i muṭlağ bulunmaz sâha-i îcâdda
Bî-hünerdür bezm-i 'îrfân içre bînâ-yı 'uyûb
- 5 Olmasa nîreng-i gayret çeşm-i bend-i hûş-ı cân
Müşkil-i iz'ân olurdu fark-ı maḥsûs u gıyûb
- 6 Mezra'ı 'ömriñ ḥaşâdı kışşasın tafşîl ider
Münkirân-ı ḥaşr u neşre lehce-i ḥâl-i ḥubûb
- 7 Vâkıf-ı aḥvâl olmaz şekve-rîz-i cevri devr
Ğalle-dâr eyler zemîn-i kâbil-i zîrâ kerûb
- 8 Sîne pür-nûr-ı şafâ olmağ gerek Mûsî-şıfat
Tâ yed-i beyzâ-yı âşâra ola maṭla'ı cüyûb
- 9 Mihr-veş ŞÂKİB olan dil-bend-i yek-sâ'at-şeref
Yâdına gelmez mi âyâ çeşme-i gilde gurûb

* M. 75b, N. 76b. – H.İ.

1 jengâr-ı : demkâr-ı M.

3 'afve : 'ıkd M.

7*

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Tâ 'aql-ı fuzûlî kişiden olmaya meslûb
Bulmaz gider ol kâ'ide-i 'ışkda üslûb
- 2 Sâbit-ka-dem-i hıdmet-i kûyuñ iken ey gül
İtdi yine mihrüñ bizi şeb-nem gibi meczûb
- 3 Hûk-i der-i gül-zâruña Hindû-yı süveydâ
Eşk ü müjeden itmiş idi âb ile çârûb
- 4 Şahrâya şalup rûy-ı rehüm tâli'-ı nâ-şad
Oldum maraz-ı hecrüñ ile pey-rev-i Eyyûb
- 5 Dîdâr ile sîrâb ide gör dîdemi yoḥsa
Dil-teşnelügüm kat kat ider şûret-i mektûb
- 6 Taşvîr-i hayâlinde ne diḳkatler iderdüñ
Âyînemüze virse şafâ nüşha-i maḥbûb
- 7 Çün çeşm-i kerem nâzır-ı noḳşân degüldür
Bed-h'âha ne var bizleri göstermede ma'yûb
- 8 'Aşruñ hele yok kaḥt-ı ricâli nesi varsa
Her va'de düşer kısmet olınsa nice 'arḳûb
- 9 Ma'kûs revişlerdür iden tâlibi güm-râh
Zîrâ ka-dem-i evvel olur mûşıl-ı maḥlûb

* H. 61b, İ. 75b, M. 76a, N. 77a.

5 kat kat : furkat H.

6 iderdüñ : ideydüñ N.

9 Zîrâ : Yoḥsa M.

- 10 Ğâlib geçinür duĥter-i rez ‘âleme ammâ
Almıŝdıĥ ayaĝın ele keyf itmese maĝlûb
- 11 Memnûnı iden ħalsa zamâne bu revıŝle
Ma‘nâsı degül lafz-ı kerem olmasa maĝlûb
- 12 Meydân-ı teĝâbülde süĥan fehmi virür mi
Nâ-sâz-ı ŝalah-düşmene ser-rişte-i âşûb
- 13 Zâtında müselleme gerek âşâr ki elbet
Zu‘m ehline raĝmen felek eyler anı mergûb
- 14 Bir şu‘le-i şem‘-i ruĥ-ı Yûsuf idi cânı
Târ olsa ne ĝam ĥasret ile dîde-i Ya‘ĝûb
- 15 Dûzah ĝibi âteş ŝaçılır her nefesinden
Vâ‘izde nedür tâ bu ħadar heykel-i mer‘ûb
- 16 Germiyyet-i ‘ıŝĥ ile bu ĝün dest-feşânuz
Ferdâda daĥı ser-zedeyüz bî-ĥod ü pâ-kûb
- 17 Bî-ħayd-ı zer olsaĥ n'ola bâzâr-ı fenâda
Besdür bize SÂĞIB nazâr-ı Ĥazret-i Zerkûb

14 Bir şu‘le-i : Pür-meş‘ale M.

16 ‘ıŝĥ : vecd H,İ.

8*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Olmasa çeşm-i felekde merdüm-i bînâ garîb
Merdüm-i rûşen güher olmazdı mihr-âsâ garîb
- 2 Mâye-i ğaflet dile şugl-i havâdişdür hemân
Hû'âbı sengîn eyler elbet olsa bir rü'yâ garîb
- 3 Nîk ü bedle yâr u aġyâr içre yâd olmaz gider
Budur üslûb-ı kerâmet olsa müsteşnâ garîb
- 4 Telh-kâm-ı intizâr-ı hem-nefesdür şubh u şâm
Kendüyi itmiş vaţanda bi't-ţabi' deryâ garîb
- 5 Bulmadı ebnâ-yı cinsinden kemâl-i imtiyâz
Raġm-i mâderden güher-dâr olmayan yektâ garîb
- 6 Mülk-i nev-teshîr-i endûha şâlâ-yı fethdür
Gelmesün hiç ġuş-ı hûşa ġulġul-i mînâ garîb
- 7 Naġd-i vaşla nâz iderken hûġer-i zevġ-ı hayâl
Hem-teġâfûl bî-sebeb hem va'de-i ferdâ garîb
- 8 Gird-bâd-ı vâdî-i vahşet imiş dîvâne Ķays
Şem'-i bezm-i ülfet olsa n'eylesün Leylâ garîb
- 9 Ķurbet ancak hem-nişîn-i turfe-murġ olmaġdadur
Ķâf-ı tenhâyîde olmaz ol ġadar 'Anġâ garîb
- 10 Cûy-veş cûyende-i ârâm-ı cândur bî-melâl
Cüst ü cûy-ı cây-ı ârâm eylemez bî-câ garîb

* H. 62a. İ. 76a, M. 76b, N. 77b.

7 vaşla : vaşl H.

- 11 Bir siyâh şâl ile olmazdı ebed iḥrâm bend
Görmese kûyında kendin Ka^cbe-i ‘ulyâ ğarîb
- 12 Revnaḳ-ı dîvân iderdi şâh-ı gül feryâdını
‘Andelîbe olmasaydı ḥârdan şekvâ ğarîb
- 13 Ceyb-i zülfüñden tecellî eyledükde gerdenüñ
Vaḳf-ı dendân olmamaḳ puşt-i yed-i beyzâ ğarîb
- 14 Dehri yek-reng eylemiş te’sîr-i ḥâl-i mevlevî
Çarḫa germiş ser-be-ser eflâk ü mâ-fîhâ ğarîb
- 15 SÂḲIB eyler şoḫbet-i ney kilkümüz ğûyâ-yı râz
Birbiriyle tûṭî vü âyînedür ğûyâ ğarîb

14 ser-be-ser : ber-ser-i N.

15 kilkümüz : ḥâmemüz M.

9*

HÂTİME**

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Pây-gâh olsa n'ola şadr-ı şebistân-ı ğarîb
Bî-ğam-ı şâhib gerekdür cây-i mihmân-ı ğarîb
- 2 Âşık âzâd olmasa kûyuñda her lahza rakîb
Çâk çâk cevri seg olmaz idi dâmân-ı ğarîb
- 3 Ğâr-ı vahşetde enîsi cinsidür ancak hemân
‘Uzlet-i bîğânedür âyîn-vâr kân-ı ğarîb
- 4 Telh-kâm-ı hasret-i şubh-ı vañan olmaz henüz
Nîm-keyf-i zikr-i ‘ayşidur dil ü cân-ı ğarîb
- 5 Olmada rûşen-ger-i âyînesi âvârelük
Gûyiyâ dûr-ı diyâr olmuş debistân-ı ğarîb
- 6 ‘Ârife kat kat nigâristân-ı hayret gösterür
Sâde-levha sâdedür ammâ bu eyvân-ı ğarîb
- 7 Sîne-i pür-dâğa gelsün bülbül-i cânım gibi
İsteyen cânâ temâşâ-yı gülistân-ı ğarîb
- 8 Ser-be-ser zâr-ı hezâra gûş olup sultân-ı gül
El-Ḥaḡ itmiş hüsnine şâyeste ihsân-ı ğarîb
- 9 Dâmen-i tâli‘ esîr-i pençe-i edbâr iken
Dest-i kürbetden rehâ bulmaz girîbân-ı ğarîb

* M.189b, N.205a.

** H. ve İ. nüshalarında bulunmayan bu şiir, M. ve N. nüshalarında *Dîvân*'ın en sonunda ve N. de “Hâtıme” başlığı altında yer almaktadır.

- 10 Gird-i rûy-i gevher-i hâlî olinca çeşm-bend
Kûçe-i şadretde olmaz cilve-ger şân-ı ğarîb
- 11 Çeşm ü gûş-ı nâ-becâ oldukça ebnâ-i zamân
N'eylesün olmazsa dem-beste sühandân-ı ğarîb
- 12 Belki 'özü-i mîz-bân-ı kevn olurdu dil-pezîr
Şefkat-engîz olmasa sîmâ-yı sâmân-ı ğarîb
- 13 Pîç-tâb u hâr hâr olmuş bedel hû'âb u hûra
Hûn u hâr olsa 'aceb mi eşk ü müjgân-ı ğarîb
- 14 Behre-yâb-ı hû'ân-ı pend-i vâ'iz olmaz hiç-kes
Kendüye maşûş gûyâ dîn ü îmân-ı ğarîb
- 15 Şeh-süvâr-ı şaff-ı 'irfândur cenâb-ı mevlevî
Açmış ol merd-i Hudâ himmetle meydân-ı ğarîb
- 16 Encüm-i seyyâre-vâr itmekde her şâm u seher
Şah-ı pür-şevkinde ser-bâzân-ı cevân-ı ğarîb
- 17 Hânde-fermâ-yı gül-i dildür nesîm-i nefhası
Ney-zen olmuş gülşen-i râz-ı hoş-elhân-ı ğarîb
- 18 Dil-nişîn-i Husrevân-ı mülk-i nazm olsa revâ
ŞÂKİB itdük midhatinde cem'-ı dîvân-ı ğarîb

10*

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Gerçi bâb üzre kûrılmış ser-i bengâh-ı taleb
Lîk mihrâbı geçer rif'at-i der-gâh-ı taleb
- 2 Sâlikin vâşıl-ı ser-menzil ider râh-ı taleb
Hem-ser-i mihr ü meh eyler şererin âh-ı taleb
- 3 Câh-ı 'izzetle ser-efrâz olamaz âhir-i merd
Evvelâ olmayıcağ çille-keş-i çâh-ı taleb
- 4 Har-geh-i şâm-ı garîbâna olur şubh-ı vaţan
Tâli'-ı maşrıq-ı niyyet kim ola mâh-ı taleb
- 5 Olmaz âvâre-i şahrâ-yı ğam-ı dûr u dirâz
Kâm-ı evvelde bulur kâmını hem-râh-ı taleb
- 6 Tâlibün bâtıl olur cümle huķûķ-ı sa'yi
Baht-ı ber-geşte idince anı güm-râh-ı taleb
- 7 Bûy-ĝir-i haber-i Yûsuf-ı maţlab olamaz
Tekye-ĝâhında o kim olmaya âĝâh-ı taleb
- 8 Mûlk-i tenden çekilür pâ-yı te'addî-i kesel
Taht-ĝâh-ı dili teşrîf idicek şâh-ı taleb
- 9 Ğam degül bâdiye-peymâ-yı televvün olsa
Kûh-ı temkîn olur elbet giderek kâh-ı taleb

* H. 62b, İ.77a, M. 77a, N. 78a.

1 ser-i bengâh-ı : seyr-i nigâh-ı İ. // taleb : felek H.

3 'izzetle : 'izzetde M. // Evvelâ : ibtidâ M.

7 olamaz : olmaz M.

- 10 Olmasun dîde-i ümmîde terâhî perde
Rûşen eyler anı bahşâyış-i nâ-gâh-ı taleb
- 11 Yokdur ol dâ'ireden ser-keşe hergiz behre
Ehl-i teslîme sezâdur şeref-i câh-ı taleb
- 12 İstikâmet ki sûtûnî ola ber-bâd olmaz
Şadme-i şarşar-ı ta'vîk ile har-gâh-ı taleb
- 13 Gerdiş-i gird-i ser-i vâ'iz olurdu müşkil
Seng-i ta'n olsa eger sedd-i güzzer-gâh-ı taleb
- 14 Dâmen-i pîre teşebbüs idemez dest-i mürîd
Olsa bî-mâye-i şıdk-ı dil ü kûtâh-ı taleb
- 15 Def^c-ı hamyâze idüp leb-be-leb-i hem-dem olur
Ney gibi her dem iden nâle-i cân-gâh-ı taleb
- 16 'Ömr-i câvîde berâberdür eşerde bî-şek
Hıdmet-i der-geh-i Monlâda geçen mâh-ı taleb
- 17 Pîş-gâh-ı harem-i hâş-ı hüdâdur ŞÂKİB
Himmet-i 'âliye erbâbına der-gâh-ı taleb

11 - H.

13 şarşar-ı ta'vîk : fitne-i hırmân M.

16 bî-şek : ŞÂKİB H,İ,N.

17 - H,İ,N.

BÂB-I HARFÜ'T-TÂ*

11**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olmasa bî-jeng-i reng âyîne-i dîdâr mest
Gösterürdi hûşa kendin rû-be-rû efkâr mest
- 2 Sidre seyr itse anı devr-i sipihr-i bî-sabât
Rû-be-râh-ı hâk-sârıdur yine her bâr mest
- 3 Âlem-i dîger-nümâ olmuş gibi mir'ât-i câm
Bezmden ıgmâz-ı ayn itmiş görüñ nâ-çâr mest
- 4 Ğarķ-ı h'âb-ı râhat itmiş himmet-i pîr-i muğan
Ğulĝul-i şûr-ı şurâhîden olur bîdâr mest
- 5 Gerd-i haţ nüh-cür'a-i câm-ı lebüñdür sâkiyâ
Cân-ı bî-tâb-ı humârı itmede tekrâr mest
- 6 ˘urfedür dârû-yı bî-hûşî-i mey hâşıyyeti
Rind-i âĝâhı ider ser-tâ-ķadem hüşyâr mest
- 7 Câm-ı ser-şârı serinde ĝâh miĝfer ĝâh tâc
Rezm ü bezm-i 'ışķa naşb olmuş meger serdâr mest
- 8 Merkez-i gird-âb-ı tûfân-dem eyler merdümi
˘urfetü'l-'ayn olmasa ol ĝamze-i hûn-h'âr mest

* H. 63a, İ. 77b, M. 77b, N. 78b.

** Harfû't-Tâ' H,M; - İ.

1 bî-jeng-i : şeb-reng-i H,İ. // hûşa kendin rû-be-rû : rû-be-rû hûşı hezâr N.

5 bî-tâb-ı humârı : maħmûr u harâbum M.

6 dârû-yı bî-hûşî-i mey hâşıyyeti : hâşıyyet-i dârû-yı bî-hûşî-i mey M,H,İ.

7 Câm-ı tâc : Tâc u miĝferdür serinde câm-ı ser-şâr u hıbb M.

- 9 Halka-zîb-i gûş-ı hûş oldı peyâm-ı genc-i râz
Şeyh-ı câm-âsâ olunca kâşif-i esrâr mest
- 10 Mûy-veş pîçân olur zâhid görüp germiyyetin
Sâgar-ı fıtrat-nümâdur âteşîn ruhsâr mest
- 11 Mevc-i ıışk-ı pâkdür çün kulle-i keştî-i mey
Hâşe-li'llâh kim ide reftâr-ı nâ-hem-vâr mest
- 12 Pertev-i pervâneden pür-nûr olurdı pây-ı şem^c
Neşve-i hüsni-nazarla olsa ber-ğordâr mest
- 13 Ol kadar cûş-ı bahâr-ı cezbe var hâtırda kim
Gülşen-i nazma gelür her gönca-i âşâr mest
- 14 Vâ'iz itmişdür bu meclis her kesi bir gûne mest
Hûş-ı mest ü bâde mest ü şâhid ü bâzâr mest
- 15 İtmesün esbâb-ı 'ayşa sû-i zan kâmil-ğired
Hüsni-hâli şâyed eyler kendüyi pendâr mest
- 16 Ser-be-ceyb-i hırka-i reftâr olsun tab^c-ı şûh
Tâ ney-i kilkinden ola nağme-i güftâr mest
- 17 İtmese hum-ğâne-i çarhı şarâb hâl-i per
Çarha girmezdi ser-â-ser şâbit ü seyyâr mest
- 18 Her hırâmı seyl-i ârâm-ı dil-i vîrân olur
Beyt-i ma'mûrîña teşrîf eyleye dil-dâr mest

9 Halka râz : Zîb-i gûş-ı hûş olmazdı peyâm-ı râz-ı dil M.

10 pîçân : bî-cân H,N.

16 Tâ ney-i kilkinden ola nağme-i : 'Andelîb-âsâ yeter oldı yeter M.

17 hâl-i : cezbe M.

18 ârâm-ı dil-i vîrân olur : tünd-i fitnedür mülk-i dile M. // Beyt-i ma'mûrîña : Hğâne-i vîrâna M.

- 19 Şahneye âdem dimez ‘âlemde rind-i mevlevî
Bî-muḥâbâdur olan peymâne-i Hünkâr mest
- 20 Hecr-i Mevlânâ ribât-ı Rûmı eylerdi ḥarâb
Olmasa ḥâlâ ḥayâl ile der ü dîvâr mest
- 21 Müşk-bîz-i her meşâm-ı âşinâdur ḥâmesi
Meşreb-i SÂKIB olaldan nefḥa-i ‘Atṭâr mest

19 Bî-muḥâbâdur olan peymâne-i : Kimseye itmez meyelân ol k'ide M.

12*

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Ebrû-yı dil-ârâ k'ide mihr ile işâret
Her mûyum olur mâh-ı nev-i 'ıyd-i beşâret
- 2 N'eyler dil-i dîvâne idüp 'âşıkı rüsvâ
Yetmez mi dahı eylediği bunca hasâret
- 3 Âhır düşürüp pâ-yı hûma duhter-i rezle
Hem-dest olup itdi 'aceb icrâ-yı harâret
- 4 'Arz eyler idi belki saña zerre-i hâlin
Takrîre vefâ eylese miqdâr-ı 'ibâret
- 5 Ey mihr-i cihân-tâb-ı dil ü cân senüñdür
Rûşen-ger-i her dîde olan feyz-ı emâret
- 6 Sâyeñde virüp varını kesb-i şeref itsün
Ser-mâye-i her kârın iden vakf-ı ticâret
- 7 Olmak gerek âzâde-i endîşe-i taklîd
Himmet kim ola ser-zede-i ceyb-i mehâret
- 8 Şûfî ne revâdur k'ola bî-behre şafâdan
Der-dest olıcağ gûşe-i dâmân-ı tahâret
- 9 Elbette iderdük yine bir kâlebe ifrâğ
Kâr itse eger merdüm-i hod-bîne nezâret

* H. 63b, İ. 78a, M. 78a, N. 79b.

1 k'ide : ki ide M,N,H,İ. // 'ıyd-i : 'ıyde H.

3 Hem-dest olup itdi 'aceb : El birlik idüp itdiler M.

4 'Arz hâlin : Derd-i dilümüz eyler idük belki ifâde M.

5 emâret : enâret H,İ.

6 her kârın : 'ömrini M.

9 hod-bîne : hod-bîşe H.

- 10 Besdür güher-i nâşiyetü'l-ḥayra nişâne
Sîmâ-yı yetîmâne-i pür-gerd-i ḥaḳâret
- 11 Gencîne serin çekmez idi zîr-i ḥarâba
Âsûdelüğe olsa maḥal cây-ı 'imâret
- 12 Vâ'iz süḥan-ı telḥ ile oldukça ḥurûşân
Eyler dil-i bed-zehreyi gird-âb-ı merâret
- 13 Hem-reng-i dil-i merd-i Ḥudâ olmasa
Ka'be Farz olmaz idi gerden-i dîndâra ziyâret
- 14 Ğayretle nigâh eylesün dîdesi yoḥsa
Ma'mûre-i dünyâ olur efsâne-i ğâret
- 15 Cârû-veş ider ḥıdmetini hîç mür'düñ
Terk-i edeb-i ḥâk-i der-i pîre cesâret
- 16 Olmaz kemer-i ḥaşmet ü tâc-ı 'azâmetle
Emmâreye ḥükm itme durur şart-ı emâret
- 17 Âyîne-i taşvîr-i gül-i raĝbet olur mı
Ruḥsâr eşer olmasa gülgûn-ı bekâret
- 18 Ḥandân-ı şafâ olmaz idi rûy-ı cihânî
Ḥâlât-ı semâ' itmese pür-şevḳ u şetâret
- 19 Bî-ma'rifet eylerse n'ola cilvemüz inkâr
Rû-pûş-ı 'aceb nâdiredür reng-i nekâret

10 nâşiyetü'l-ḥayra : nâmiyetü'l-ḥayra H.

11 ḥarâba : ḥarâma H.

12 merâret : ḥarâret H.

13 gerden-i dîndâra : gerden-i ta'zîme M; gerden ü pindâra H.

14 eylesün dîdesi yoḥsa : eylese ma'mûre-i kevne M. // Ma'mûre-i dünyâ : Tâtâr-ı belâya M.

- 20 Cãnâna ki cân olmaya her vech ile teslîm
İtmiş mi olur taht-geh-i tende şadâret
- 21 Düstûr-ı hıred k'itmeye tedbîri ferâmûş
ŞÂKİB idemez devlet-i 'irfâna vezâret

13*

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 'Aks itmese hüsnuñden eger şafvet-i sîret
Âyîne henûz olmaz idi ğarķa-i hayret
- 2 Bir pâre dil-i yâra eğer eyledi sûzum
Aġyârı temâm itdi yine âteş-i ġayret
- 3 Pîrâne ser olmazdı ġam-ı tâzeye pâ-mâl
Tekrâr cüvân olmasa bahtum gibi fıtrat
- 4 Şubh itse revâdur göricek çâk-i ġirîbân
Hurşîde ne reng itdigini gerdiş-i şûret
- 5 Tûfân ile fark eylemezüz 'âlem-i âbı
Birdür bize câm-ı Cem ile dîde-i ġasret
- 6 Ser-rişte-i idrâkin ider kendüye pâ-bend
Esrâr-ı dehânuñda iden yoķ yire fikret
- 7 Meşreb olıcaķ mâlik-i ser-mâye-i vüs'at
Kalmaz dü-cihânda aña bir vech ile 'usret
- 8 Besdür ser-i şâhân-ı selef bezm-i fenâda
Hüşyârı ġarâb itmege peymâne-i 'ibret
- 9 Sevdâ-ger-i bâzâr-ı melâmet bilür ancak
Âġırda nedür fâ'ide-i kâle-i şöhrat
- 10 Telh itmese kâm-ı dili tiryâk-i müdârâ
Âsân idi gencîne-şîfat mâr ile 'işret

* H. 64b, İ. 78b, M. 79a, N. 79b.

3 Pîrâne pâ-mâl : Âġuşa alup tâze ġamuñ kâmet-i pîri M. // olmasa bahtum gibi : oldu yine bâzû-yı M.

- 11 Kûyında iderdüm o gülüñ dîdemi cârûb
Hâşâkine hâr-ı müjeden gelmese nefret
- 12 Her kim vaţana pây-ı hımı itmeye tercih
İtmek gerek ol olduğı yerden dahı hicret
- 13 Girsek dil-i a‘dâya kerâmetle ‘aceb mi
Gird-âb-ı gamı ‘arif ider ‘ayn-ı meserret
- 14 N'itsün dil-i üftâde meded-kârî-i halkı
El virmeyicek kendüye ser-mâye-i kudret
- 15 Destârı degül şî‘ri kadar olsa şu‘ûrı
Şeyh almaz idi başına bîhûde mazarrat
- 16 Reşk itse n'ola ehl-i dili seng-i felâhın
Elbet sebep-i gurbet olur gevhere nedret
- 17 Ey rûy-ı siyeh-müjde bir âhuñ eşeridür
Ruhsâr-ı seher-tâb olan ârâyiş-i humret
- 18 Biz sâlik-i meczûb-ı reh-i Hazret-i Şemsüz
İtdük kemer-i vaḥdetümüz devḥa-i nazret
- 19 Vâ‘iz nefes-i serd ile kâbil midür îkân
Germiyyetümüz dâ’iresin halka-i keşret
- 20 Ber-bâd iderüz âteş-i enfâs ile tahtın
Bed-h‘âhumuza şâh-ı cihân eylese nuşret

15 Destârı : Destâr M,H,İ. / şî‘ri : ‘öşri M. // almaz : itmez N. / bîhûde : ser-bâr-ı N.

16 ehl-i dili seng-i felâhın : zâde-i vicdânuma ihvân M. // gurbet : ‘izzet M.

17 eşeridür : keremidür H,İ.

18 İtdük : Oldı M. / devḥa-i nazret : halka-i keşret M; halka-i hufret M.

19 serd ile kâbil midür îkân : serdine virse eşer eyler M,N; serde eşer virse iderdi H,İ.

- 21 Münkir bulamaz menzil-i râhat bu revîşle
Hem-pâdur aña kâfile-i fırka-i fetret
- 22 Virmez mi gören SÂKIB-ı şeydâ gibi cânâ
Ol gamze-i 'âşık-küşüñe cânını ücret

21 Hem-pâdur fetret : Hıyırın göremez olsa ne var sâlik-i şirret M.

HARFÜ'S-SÂ*

14**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Revâc-ı tâc-ı devletdür serüñ gavgâsına bâ'is
'îlâc-ı derd-i naḥvetdür külâh ilbâsına bâ'is
- 2 Der-i maḫşad-resâ-yı mevlevîye intisâbıdır
Faḫîrürñ şâh-ı ḥuşk ü terden istîfâsına bâ'is
- 3 Meh-i sîmâ-yı ḥâl-i şems-i dînüñ seyr-i seridür
Yem-i pür-cûş-ı vecdüñ cezbe-i enfâsına bâ'is
- 4 Verâ-yı perdede seng-i tegâfûl-sûde itmekdür
Şikest-i rû-be-rûdan şîşe-i dil-pâsına bâ'is
- 5 N'ola âyîne-i peymâne tûtî eylese ṭab'um
Şafâ-yı levḥ-ı hem-demdür eşer inşâsına bâ'is
- 6 Benî-nev'-i muḥâlîf-sîrete dil-bestelükdür hep
Ser-i câna gamuñ cem'iyet-i ecnâsına bâ'is
- 7 Reh-i bârîk-i dilde ârzûdur sedd-i neyl-i kâm
Ki nâ-kâmîdür anda her merâm icrâsına bâ'is
- 8 Ne bilsün âh u feryâda nedür bâdî hevâ-pîşe
Dimâğ-ı âşinâyîdür ḥaber iḫsâsına bâ'is

* Bâbü's-Sâü'l-Müşellese N; - İ.

** H. 65a, İ. 79a, M. 79b, N. 81a.

1 derd-i : renc-i H,İ.

2 maḫşad-resâ-yı : 'izzet-me'âb-ı M. // Faḫîrürñ bâ'is : Dilüñ şâhen-şeh-i 'âlemden istiğnâsına bâ'is M.

5 ṭab'um : lâyı M. // hem-demdür : meşrebdür M.

- 9 Zebân-ı mû-be-mû olsa vücûd-ı ‘ârif-i bî-ğod
Yine olmaz ser-i mû kâli ħal ifşâsına bâ‘is̱
- 10 Kelîm-i sîne-i Sînâ olurdu merd-i zâhir-bîn
Olaydı nûr-ı çeşm-i cism-i nûr ebnâsına bâ‘is̱
- 11 Ser-â-ser ħarķ-ı fûls olsa ten-i mâhî gibi ħû‘ace
Gedâ çeşmi yeter anuñ hemân iflâsına bâ‘is̱
- 12 Hıbbâb-âsâ ser-i pür-bâd-ı da‘vî pây-dâr olmaz
Olur zîrâ hevâ-yı bed-yedin ifnâsına bâ‘is̱
- 13 ‘Aceb mi ‘ahd-i ħüsnuñde belâ hem-reng-i şehd olsa
Ki zevķ-ı ħarf-i la‘lûñdür belâ iclâsına bâ‘is̱
- 14 Olurdu çeşm-i Şebdîz-i dile meydân-ı sevdâ teng
Hücûm-ı gird-i vehm olsa ‘ınân irħâsına bâ‘is̱
- 15 Tolaşmazdı ser-i zülf-i siyâha bir daħı diller
Süveydânuñ bilinse fi'l-aşıl sevdâsına bâ‘is̱
- 16 Mürîd ü münkir-i mihr olmasa ħırbâyile ħuffâş
Olurdu merdüm-i dîde ħilâf inhâsına bâ‘is̱
- 17 Neler dirdi daħı ‘aķlınca bu dîvâne ħaķķında
Olaydı şeyħ-ı şehrüñ ta‘ne-i bî-câsına bâ‘is̱
- 18 Olur bâzî-geh-i efķâr-ı bî-sûd-ı heves ħâtır
Senâ vü ķadħ olunca mihr ü kîn ilkâsına bâ‘is̱
- 19 İderdüm ħûn-ı nâ-ħaķķum ħalâl ol zâlîme SÂKIB
Dise bir kerre mazlûmuñ n'ola iħyâsına bâ‘is̱

15 diller : demler H.

16 Mürîd ü : Mürîde vü M.

15*

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Yâr ile beynümüze girmesün ağıyâr-ı 'abeş
Olmasun perde güle bülbül için hâr-ı 'abeş
- 2 Çekmesün bâr-ı girân-ı gam-ı ferdâyı bu gün
İtmesün yok yire dil kendüyi efkâr-ı 'abeş
- 3 Virmesün hâtıra teşvîş-i tehî bîm ü ümîd
Olmasun 'aklı meded dârû-yı efgâr-ı 'abeş
- 4 'Âşık-ı şâhid-i sûd olma bu bâzâr içre
K'olmaya fâ'ide-i mâye-i reftâr-ı 'abeş
- 5 Çeşm ü gûşında ki yek-reng ola her nakş u peyâm
Olmaz ol 'ârife yek-zerre-i âşâr-ı 'abeş
- 6 Rûy-ı bî-ğod k'ola âyîne-i esrâr-nümâ
Bî-başîretdür iden gördüğün inkâr-ı 'abeş
- 7 Kâr-ger olmayıcağ gerdiş-i çeşm-i tedbîr
Resm-i evzâ'a niçün olmaya pergâr-ı 'abeş
- 8 Sifleye sâye-i devletden olaydı behre
Ehl-i şab' itmez idi vaşfını bîdâr-ı 'abeş
- 9 Kâr-ı üftâdeñi itmâma ne hâcet şemşîr
Zahmet itme aña ey şûh kim âzâr-ı 'abeş
- 10 Kimse bakmaz yüzine olmayagörsün nergis
Çeşm-i maḥmûruña taḫlîd ile bîmâr-ı 'abeş

* *H. 65b, İ.80a, M. 80b, N. 81b.*

7 gerdiş-i çeşm-i tedbîr : kâr-ı ḥired teşhîre H,İ. // Resm-i : Resm ü N.

10 - M,N.

- 11 Hınçer-i ğamzeñ ide yine ‘inâyet yoħsa
Kim ider zaħmî-i hicrânuña tîmâr-ı ‘abes̲
- 12 ‘Aklı yâr olsa idi başına bâr olmaz idi
Vâ‘iz-i bü'l-hevese cübbe vü destâr-ı ‘abes̲
- 13 Pertev-i rûy-ı cihân-sûz yeter ‘uşşâka
Düşmesün üstine hiç zülf-i siyeh-kâr-ı ‘abes̲
- 14 Bir görüp va‘d ü vefâsın o cefâ-kâr şehüñ
‘Arz-ı hâl itme şaķın sehv ile tekrâr-ı ‘abes̲
- 15 Dîde-şâyân-ı şühûd olsa meger olmaz imiş
İntizâr u seher-i ‘âşık-ı dîdâr-ı ‘abes̲
- 16 Zâhid-i huşke n'ola gelse raṭûbet giderek
Olmaz elbet o kadar rûze vü iftâr-ı ‘abes̲
- 17 Der-geh-i pîre fedâ-yı ser-i teslîm gerek
Olmaya tâ ki mürîd itdiği ikrâr-ı ‘abes̲
- 18 Mevlevîden nefes-i bî-eser olmaz peydâ
İftirâdur yine kim dirse olur zâr-ı ‘abes̲
- 19 Bezm-i pîrâ olıcaķ behcet-i girdâr-ı nağam
SÂKIB olsa şemer-i lehce-i güftâr-ı ‘abes̲

11 – M,N.

12 ‘Aklı olmazdı : Bî-ser ü pâ gibi yâr olmasa ‘aql-ı dâ'im H,İ. // Vâ‘iz-i bü'l-hevese cübbe vü : Bâr olmazdı ser-i vâ‘ize H,İ.

14 şehüñ : senüñ H. // sehv : şehv M.

18 İftirâdur : Gûr u gerdür H,İ. / olur : ider

19 Bezm-i pîrâ olıcaķ : Zât-ı pîr olıcaķ M; Zât-ı pîr olmayıcaķ N. // şemer-i : seher-i N.

HARFÜ'L-CÎM*

16**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Olur şûretde gerçi reh-revân geh râst gâhî kec
Velî olmaz sülûk-i reh-revân geh râst gâhî kec
- 2 Nice pâ-mâl olmaz sâye-veş serler ser-i rehde
O serv olduğda mestâne çemân geh râst gâhî kec
- 3 Bahâr-ı haţ zemîn-i hüsni itmiş kûlzüm-i sevdâ
‘Aceb mi seyl-i eşk olsa revân geh râst gâhî kec
- 4 Tabî‘at çünki hayrân-ı hayâl-i kadd ü zülfüñdür
Ne mümkün olmamağ fikr ü beyân geh râst gâhî kec
- 5 Ğalaţdur şekve nâ-hem-vârî-i vaz‘-ı felekden kim
Olur elbette pür-tâb-ı kemân geh râst gâhî kec
- 6 Ayag olmaz tezelzül-yâb mestüñ üft ü hîzinden
Ne ğam keştîye olsa bâd-bân geh râst gâhî kec
- 7 Zebân-ı ta‘nda yokdur tefâvüt pîr ü bernâda
Nedür tîre kesel olsa nişân geh râst gâhî kec
- 8 Heyûlâ-yı hurûfî noğta-i cevâledür dirler
Ki şekl-i cünbişin itmiş ‘ayân geh râst gâhî kec

* Bâb-ı Harfû'l-Cîm N; - İ.

** H. 66a, İ. 81a, M. 81a, N. 82a.

1 şûretde : zâhirde M.

2 Nice rehde : Nice olmaz ser-i râhında serler sâye-veş pâ-mâl N.

- 9 Dü-kevne yek-naẓardur neş'esi şohbâ-yı tevîdün
Çün olmaz nûr-ı çeşm-i 'ârifân geh râst gâhî kec
- 10 Olursañ istikâmetde elif devletde lâm ey dil
Yine dirler benî-nev^c-ı zamân geh râst gâhî kec
- 11 Dü-çeşm-i rûşen-i sâlâr-ı şıdķ olduķca menzilde
Olur yek-reng-i seyr-i kâr-bân geh râst gâhî kec
- 12 Namâzı ehl-i himmet pür-niyâz etmek gerek yoħsa
Ne var olmaķda muşt-i üstühân geh râst gâhî kec
- 13 Degül sırr-ı semâ'a çün ħired maħrem senüñdür hep
Bu resme güft ü gûlar ey zebân geh râst gâhî kec
- 14 Zebân-ı kec-edâñı ħod çekersin râst-ı vaķt ile
Yeter olduñ bu ħalka dâsitân geh râst gâhî kec
- 15 İderler mâcerâñı nuķl-i meclis şeyħ-ı şehr-âsâ
Olursın suħre-i pîr ü cüvân geh râst gâhî kec
- 16 Sürâĝ-ı naķş-ı pâ-y-ı Şems-i dîn itmekdedür eflâk
Olaldan rû-be-râh-ı Kehkeşân geh râst gâhî kec
- 17 Zebân-âver olunca ħâme-i ŞÂKIB gibi bârî
Lisân-ı 'aşra olsa tercemân geh râst gâhî kec

9 Çün : Belî N. / nûr-ı : nigâh-ı N. / 'ârifân : 'irfân N.

10 ey dil : idün N. // Yine : Hemîşe M. / benî-nev^c-ı : ebnâ-ı M.

11 – H,N.

12 – M; muşt-i : mest-i H.

13 sırr-ı : seyr-i H.

14 Zebân-ı ile : 'Inânuñ dest-i lâķa eyleyüp teslîm bir yerde M. // Yeter olduñ bu ħalka : İdersün ħalka kendün M.

15 mâcerâñı nuķl-i meclis : nuķl-i meclis zıkr-i ħayruñ M. // Olursın suħre-i pîr ü cüvân : Olursañ her gürûha kışsa-ħ^vân M.

17*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Helâki çeşm-i seyr-i cânına göstereşün âsân aç
Gedâ çeşme dimekden gel kerem it süfre-i nân aç
- 2 Riyâzet râm-ı emr-i Âdem eyler tevsen-i nefsi
Hemân ol bed-likâmuñ seyr-i tengin çurma ey cân aç
- 3 Geçüp her ârzûdan râh-ı şükrâna gelür âhır
Görür halvâ-yı terle nân-ı huşki çünki yeksân aç
- 4 Sezâdur varını yağmaya virse merdüm-i dîde
Ser-i bâzâr-ı hüsnüñde aña kim didi dükkân aç
- 5 Yeter şerm itdi vaqf-ı puşt-ı pâ enzâr-ı ihvânı
Tekellüf bürka'ın ref' it 'azîzüm rûy-ı ihşân aç
- 6 Açıl sun dirse çeşm-i baht-ı h'âb-âlûdını dâñâ
Meded şadr-ı zemâne dimesün kim bâb-ı 'irfân aç
- 7 Açılma gönca-veş her hâra luţf-ı rûzigâr ile
Zebân-ı çeşm-i bend için sere ceyb ü girîbân aç
- 8 Şaķın dîvânelük itme dilâ fırsat ğanîmetdür
Nişâr-ı seng-i tıflâna serüñ aç dest ü dâmân aç
- 9 Kenâr-ı gevher-i maķşûda maķşad dest-resdür çün
Kef-i deryâ-nişârı dem-be-dem mânend-i 'ummân aç

* H. 66b, İ. 81b, M. 81b, N. 83a.

1 çeşm-i seyr-i cânına göstereşün âsân : derd-i faķr olmaķ sehidür bî-leb-i nân M. // gel kerem it süfre-i nân : pîş-i çeşm-i hasrete h'ân M.

8 tıflâna : etfâle H.İ.

9 Kenâr-ı çün : Murâduñ der-kenâr-ı sâhil-i maķşûd ise ey dil M. // deryâ : gevher M. / dem-be-dem : her nefes M.

- 10 Açup rûy-ı cihân-sûzın ider her gördüğün ber-bâd
Diseñ ol kâfir-i bî-raḥme cânâ baḥş-i îmân aç
- 11 Dimiş gül-çîn-i gül-zâr-ı fenâya ter-zebân-ı ḥâr
Bu gün şeb-nem gibi ḥ^vâb-ı şafâdan çeşm-i perrân aç
- 12 Nesîm-i şubḥ u vaḥdetden güşâyış-yâb olup dervîş
Dem-i pâk-i cenâb-ı Meşnevîye gûş-ı iz^çân aç
- 13 Seri rehn-i ḥam-ı çevgân-ı zülf it ser-serî olma
Ser-i râh-ı vefâda sen daḥı merdâna meydân aç
- 14 Ne ḥâcet var iken ney vâ^çize teklîf-i şoḥbet kim
Dinilmez her ḥarîfe meclis içre mühr-i enbân aç
- 15 Şafâ-yı vaḫtüñe jeng-i vücûdı eyleme perde
Semâ^ç-ı şevḫ-ı ḥâl-engîz ile mir'ât-i vicdân aç
- 16 O şâh-ı nükte-dân itdükde SÂKIB bezmümüz teşrîf
Rikâb-ı intisâba 'arz-ı ḥâl-i tâze dîvân aç

13 rehn-i ḥam-ı çevgân-ı zülf : çevgân-ı zülf-i yâra kûy M. / olma : gezme M. // Ser-i râh-ı vefâda sen daḥı : Kazâ-yı sînede ya^çnî dilâ M.

15 Semâ^ç-ı şevḫ-ı : Semâ^ç u şevḫ u H; Semâ^ç-ı şevḫ u İ.

16 nükte-dân : nükte-senc H,İ.

18*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dilâ mânend-i ney dervîş olup berg ü nevâdan geç
Serüñ âzâd-ı derd-i fikr idüp kayd-ı hevâdan geç
- 2 Heves-kârî degüldür şân-ı ehl-i 'ışka şâyeste
Şeh-i taht-ı ferâğ ol şuğl-i bî-sûd-ı sivâdan geç
- 3 Yitirme ortadan ser-rişte-i kârı vü sûzen-vâr
Serüñ pâ it kenâr-ı hoş-ķumâş-ı i'tinâdan geç
- 4 Ser-i rişte gibi yektâ vü nerm ü râst u reftâr ol
Güzêr-gâhuñ olursa çeşm-i sûzen bî-mühâbâdan geç
- 5 'Abeşdür kerde-i eyyâm-ı nâ-hem-vârdan şekve
Şafâ-yı vaķtıñi gör güft ü gûy-ı nâ-be-câdan geç
- 6 Dü-nîm olma ser-â-ser şadme-i tîğ-ı tereddüdle
Hemân âsûde-i teslîm olup ħavf ü recâdan geç
- 7 Gelince bezme şûfî al elinden sübĥa-i virdin
Şunup verd-i ayağı köhne defter mâ-mezâdan geç
- 8 Ğinâ-yı çeşmüñi ser-mâye-i bâzâr-ı faķr eyle
Ĥayâl-i ĥâm celb-i ref' ile renc ü 'inâdan geç
- 9 Geçüp şadr-ı ferâğa çek elüñ dâd u sitedlerden
Ķanâ'atkâr olup endîşe-i renc ü 'inâdan geç

* H. 69a, İ. 84b, N. 84b. – M.

3 – H.

4 – N.

7 sübĥa-i virdin : sübĥa-i devrin H. // mâ-mezâdan : mâcerâdan H.

8 Ğinâ-yı çeşmüñi : Ğinâ-yı ħalbüñi H. // ĥâm celbi ref' ile : ĥâm-ı sûdı terk idüp H,İ.

9 – H,İ.

- 10 Liķâ-yı minnete âyîne-dâr olma ķalender-veş
Kerem it h'âce-gân-ı dehre ümmîd-i 'atâdan geç
- 11 Nedür luṫfi o sevdâ-yı visâlũ ey dil-i mehcûr
Zamân-ı müjde-i va'de gelince gel vefâdan geç
- 12 Sikender-veş ider sevdâsını ser-geşte-i zûlmet
Meded bezm-i fenâda 'âlem-i âb-ı beķâdan geç
- 13 Şaķın ey serv-i bâlâ cûy-ı eşkûm başdan aşmışdur
Temâşâ-yı gülistâna pul-i ķadd-i dü-tâdan geç
- 14 Yeter ebleh-firîb-i 'âlem olduñ şûret-i Hâķdan
Gelüp inşâfa vâ'iz berzah-ı rûy u riyâdan geç
- 15 Hemîşe sîne-şâf-ı yâr u aġyâr u bed ü nîk ol
Ne hâşıl mihr ü kîn ü ķadḫ u medḫ u mâcerâdan geç
- 16 Gelürse tîz gelsün duḫter-i rez sâķiyâ bezme
Hârâb-ı intizâr ider getürme dil-rübâdan geç
- 17 Külâh ü hırķa-i faķr u fenâ besdür saña zîver
Bu devlet-hânedede ârâyiş-i tâc u ķabâdan geç
- 18 Geçüp cevr ü cefâdan dil-nevâz olmazsa ol bed-ḫû
Budur râh-ı selâmet k'ol nigâr-ı bî-vefâdan geç
- 19 Murâd iḫrâz-ı ķurb-ı Şems-i dîn itmek ise taḫķîķ
Semâ'-ı mevlevîde çenber-i çarḫ-ı şafâdan geç

12 - H.

15 - H.

16 - H.

18 cevr ü cefâdan dil-nevâz : aġyârdan 'uşşâķa yâr H,İ. // râh-ı selâmet k'ol nigâr-ı : râh-ı ḫaķîķat kim o resme H,İ.

- 20 Çeküp her gûne bâr-ı yâr-ı dil-cûyı taḥammül kıı
Reh-i fevz-i rızâsında vücûd u ḥûn-bahâdan geç
- 21 Geçüp şadr-ı serây-ı vaḥdete ŞÂKİB nezâketle
İdüp bîgâneyi ednâ bahâne âşinâdan geç

20 gûne bâr-ı yâr-ı dil-cûyı taḥammül kıı : cevri yâr-ı mihr-i bânı tâ dem-i âḥır H,İ.

21 nezâketle : zarâfetle H,İ. // bîgâneyi : bîgânemi H.

HARFÜ'L HÂ'

19**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 قد اساء الودّ من دام المنى عند الصلاح
Dest-i redd-i tevbedür rindâna miftâhu'l-felâh
- 2 Hep dil-i pür-şûrdur bed-nâm-ı halk iden bizi
لا تلمو الغير في الاهواء يا اهل الجناح
- 3 Rîşe-i tâk-i talebdür cevher-i mir'ât-i zevk
لو جرى فرض الوفا للوهم في عهد الملاح
- 4 Gevher-i sîr-âb iderdi rîg-i şahrâyı serâb
ما انلت الكس الامن اكف الاقتراح
- 5 Tîg u serdür gûy ü çevgânı ğaraz erbâbınuñ
كيف ترجى من اسود الغاب امكان المزاح
- 6 Hâle-i ħar-gehde mâhın Kays gördükde dimiş
من رأى في جوف ليل مظلم نور الصباح
- 7 Çâk çâk dehşet-i müjgân u ğamzeñdür 'uqûl
لو حشى الله حكمة قد ابنت السيف الرماح
- 8 Ħaçerüñ şevkıyle yoğdur ħuşk ü ter bir şerha kim
Olmaya âb-ı dehenden çeşme-sâr-ı inşirâh
- 9 Ħande-i dendân-nemâ-yı bâğbân-ı dehrdür
Gûr-ı ehl-i şab'dan rûyân olan rengîn ikâh

* Bâb-ı Ħarfü'l-Hâ' N; - İ.

** H. 67a, İ. 82a, M. 82a, N. 83b.

4 rîg-i şahrâyı : reng-i şahrâ-yı H,İ.

6 mâhın : mâhı H.

7 müjgân u : müjgân-ı M,H,İ.

8 ħuşk ü ter : sînede N.

- 10 Rezm-i meydân-ı zebâna çûn hamûşîdür siper
Vâ'iz-i pür-gûy-ı iskât istemez ğayrı silâh
- 11 Âşinâ-yı çeşmüñe bîgânedür mazmûn-ı kîş
Hûn-ı nâ-ħaqqı o kâfirdür gören evvel mübâh
- 12 Her nefes rûy-ı reh-i mest-i hevâ bir semtedür
Merkez-i meyl üzredür pâ-y-i şebât-ı bu riyâh
- 13 Kanda pervâz itse 'Ankâ-yı revân-ı mevlevî
Mevc-i fevc-i Kâf-ı hâletdür aña hâzır cenâh
- 14 Sîne-çâk-i 'ışk-ı Şemsü'd-dîne besdür mâh-veş
Dâğ-ı mâder-zâd her dem tâzesi zîbâ vü şâh
- 15 Âb-rûy-ı câm-ı dildür ser-ħaṭ-ı kilik-i hayâl
ليس ما املاه ناقب للملا الا النجاح

10 pür-gûy-ı : pür-gûyı M. / istemez ğayrı : itmege n'eyler M.

11 mazmûn-ı : ma'nâ-yı M.

12 rûy-ı : rûy u M.

20*

Mefc̣ûlü Fâc̣ilâtü Mefâc̣îlü Fâc̣ilün

- 1 Çeşm-i cihâna girse eger rûşenâ-yı şubh
Rûşen-zamîrdür yine râz-âşinâ-yı şubh
- 2 Mânend-i sâye dîr olamaz andan âfitâb
Budur kemâl-i câzibe-i keh-rübâ-yı şubh
- 3 Refc̣-ı sitâre-i şeb idüp rû-nümâ olur
Dîdâr-ı mihre âyînedür rû-nümâ-yı şubh
- 4 alb-i şebi ider dil-i bîdâre hem-‘ayâr
Âhır nefesde hâşiyet-i kîmyâ-yı şubh
- 5 Şeb-zinde-dâra mâye-i tâze hayât olur
Enfâs-ı meymenet-eşer-i cân-fezâ-yı şubh
- 6 Ten-perveri esîr-i firâş itse hÿâb u hÿûr
Virmez rehâ o hasteye illâ devâ-yı şubh
- 7 Encüm-şumâr olmaz idi şeb gibi felek
Der-kâr olmasaydı ümîd-i liķâ-yı şubh
- 8 Hÿrşîd ile ki bir yaķadan baş göstere
Âyândur felekde dahı müdde‘â-yı şubh
- 9 Her dem bahâr-ı gülgül-i tâb-ı neşât ider
Hÿrşîd-vâr ğonca-i şab‘ı hevâ-yı şubh

* *H. 67b, İ. 82b, M. 82b, N. 84a.*

8 yaķadan : yaķada M,N.

9 bahâr-ı : bahâr u M,H,İ.

- 10 Gelmez düşûr gerdiş-i eyyâmdan aña
Zer-ıhışt-i âfitâbdur aşlı binâ-yı şubh
- 11 Ser-mâye-i sa'âdet-i bâzâr-ı bahtdur
Bâlâ-yı serde sâye-i dest-i du'â-yı şubh
- 12 Dâmân-ı şebde ser-zede-i ceyb-i nûr olur
İtmiş vücûdını yed-i beyzâ livâ-yı şubh
- 13 Olmuş musahhar-ı dem-i pîşîni şeş-cihet
Tâlî' olunca kevkeb-i şıdk u şafâ-yı şubh
- 14 Şâmuñ ğarîbe itdigine mâtem eyleyüp
Pür-jâle eyledi der ü deşti bükâ-yı şubh
- 15 Ma'lûm olaydı vâ'ize keyfiyyet-i şabûh
Meclisde naql-i nuqlin iderdi şenâ-yı şubh
- 16 Âfâk zîr-i bâline girmezdi ser-be-ser
Hem-ser-pezzîr-i devlet olaydı hümâ-yı şubh
- 17 Zindân-ı şebde merdüm-i dîde kalur gider
İtmezse fetî-i bâb dem-i dil-güşâ-yı şubh
- 18 Bir rû-sepîd bendesidür sîne-çâk-i 'ışk
Düşmüş peyine Hazret-i Şemsün gedâ-yı şubh
- 19 SÂKIB çerâğ-ı hânkah-ı intibâhdur
İtsek n'ola seherde recâ-yı beka-yı şubh

10 gerdiş-i : raĥne-i M. // âfitâbdur aşlı binâ-yı : âfitâb iledür ibtinâ-yı M.
12 olur : olup M.
14 itdigine mâtem eyleyüp : itdigi cevri idince güş M. // der ü : derd-i H.
15 şabûh : şûfi H.
19 seherde : hemîşe M.

HARFÜ'L-HÂ*

21**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zâ'f-ı renc-i hecr idelden üstüh'ânım şâh şâh
Hırmen-i 'ömre dü-dest-i pâyum oldı çâr-şâh
- 2 Şîşe-dil dîde şanur bilmez ki şâh-ı gamzeye
Mîzbân-ı cânum itmiş tarh iki billûr kâh
- 3 Rişte-i hubbü'l-vağanla târ-ı zülf-i yârdur
Çanda olsa pây-ı âhû-yı nigeş-bend ü dü-şâh
- 4 Tâ ki meşreb olmaya ser-mâye-i vüs'at-be-kef
Cây-gâh-ı hırmen-i efsûs olur dest-i ferâh
- 5 Zâb'ı evzâ'-ı zamân iden şafâ-yı vaqt ile
Hâtır-ı cem'iyete virmez gubâr-ı infisâh
- 6 Hâme-zâr u kâğıd olmazdı zebûn-ı derd-i dil
Almasaydı bîhdan neşv ü nemâyı berg ü şâh
- 7 Hâne-i ağıârı rûşen itmesün dîdâr-ı yâr
Beyt-i ma'mûr olmasun kandîl-i mehle dîv-i lâh

* Bâbü'l-Hâü'l-Mu'ceme N; - İ.

** H.68a, İ.83a, M. 83a, N. 85a.

1 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var:

Sahtî-i miñnet ser ü sînem idelden seng-lâh

Ser-bülend oldı zebân-ı üstüh'ânım şâh şâh

3 vağanla târ-ı zülf-i yârdur : vatandur biri biri târ-ı zülf M; vağan biri vü biri târ-ı zülf H.

5 vaqt : hâl M.

6 Hâme-zâr derd-i dil : Kilki zâr u kâğıdı derd-i dil itmezdi zebûn M.

7 ağıârı rûşen itmesün dîdâr-ı yâr : ağıâra ol meh-rû virürdi rûşenâ M. // olmasun kandîl-i mehle : olsa bir kandîl ile biñ M.

- 8 Ol kadar ârâm-ı düşmendür gönül kim meskeni
Şuffe-i bâğ-ı İrem olsa görünür bed-menâh
- 9 Halka-i dâm-ı dem olmazdı şikâr-ı harf için
Âşiyân olsa hümâ-yı evc-i esrâra şamâh
- 10 Vâ'iz olmaz bî-leked-kûb-ı hevâ mânend-i tıfl
Bâd-ı naḥvetle olanlar mübtelâ-yı intifâh
- 11 Tuḥm-i himmet zâyi' ü maḥşûl-i sa'y olur hebâ
Olmayınca şûr-ı 'ışık ile zemîn-i dil sibâh
- 12 Resm-i âyîn-i cenâb-ı mevlevîdür görmeyen
Devr-i nîreng-i felekden rûy-ı ḥaṭṭ-ı intisâh
- 13 Hâlümüz SÂḠIB ḥarâb-ı türk ü tâz-ı ğamm iden
Olmasa nâ-geh şurâhî ğul ğul-engîz-i şurâh

8 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Berç u ḥurmum ol kadar ârâmdan olmuş ziyân
Ḥırmen-i kâm olsa 'âlem zann ider gûyâ menâh

12 Resm-i âyîn-i cenâb-ı : Ṭarḥ-ı bî-reng-i rüsûm-ı M.

13 iden : idi H.İ.

22*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Dest-gîr-i her dil-i üftâdedür dâmân-1 şeyh
Olmamış var mı meger şermende-i ihsân-1 şeyh
- 2 N'eylesün cem'iyet-i esbâb u câh-1 devleti
Naqd-i vaqt-i genc-i hikmetdür dil-i vîrân-1 şeyh
- 3 Hüsni ü kubh-1 rûy-1 kâr her kese âyînedür
Gerçi bî-naqş-1 nümûd-1 hü'îşdür vicdân-1 şeyh
- 4 Sâyesidür bezm-gâh-1 sîne-şâfân-1 rızâ
Rezm-gâh-1 nefis olaldan sîne-i meydân-1 şeyh
- 5 Cevher-i enfâsını cân-1 ten-i maşûd ider
Cûşa gelse lücce-i elţâf-1 bî-pâyân-1 şeyh
- 6 Berç-1 ıışık u hürmen-i 'aql-1 fuzûlîdür hemân
Tengnâ-yı 'âlem-i imkân ile cevlân-1 şeyh
- 7 Rağne-dâr-1 kıl ü kâl olmaz esâs-1 hâleti
Perde-i rûy-1 cedeldür pertev-i îkân-1 şeyh
- 8 Ni'met-i elvân-1 hü'ân-1 gayb ile ikrâm ider
Sâlik olsa hânkâh-1 fâkâda mihmân-1 şeyh
- 9 Pîş-gâh-1 salţanatdur pây-1 mâçânı dahı
Hasret-i 'ünvân-1 Cemdür haşmet-i dîvân-1 şeyh
- 10 Cedvel-i âb-1 hayât eyler 'urûk-1 mıştarı
Şafha-i tahtîre gelse nükte-i 'irfân-1 şeyh

* H. 68b, İ. 83b, M. 83b, N. 85b.

- 11 Pây-ı temkîn-i emîn-i lagziş-i telvîndür
Sedd-i râh-ı türk-tâz-ı vehmdür bürhân-ı şeyh
- 12 Gösterür ancak girân-ı kadr u sebük-rûhı temâm
Bîş ü kemden pür-tehîdür keffe-i mîzân-ı şeyh
- 13 Köhne şâl içre nihân olmazdı çeşm-i halkdan
Câme-i şâhî olaydı hilkat-i ‘ünvân-ı şeyh
- 14 Mübtelâ-yı derd-i hod-bînî olup mağbûn ider
Şûfî-i ser-keş-nihâdı ‘âkıbet ‘ışyân-ı şeyh
- 15 Nev-sebak keşf-i mezâyâsında ‘âkl-ı mû-şigâf
Defter-i esrâr-ı levh-ı sînedür dîvân-ı şeyh
- 16 İ’tikâd-ı vâ‘iz olmazdı pezîrâ-yı halel
Cây-gîr olsa serinde neş’e-i îmân-ı şeyh
- 17 Kâm-rân-ı bî-hodîdür mesned-i irşâdda
Var ise kendi vücûdudur hemân nokşân-ı şeyh
- 18 Şubh u şâm âyîn-i tavf-ı gerden-i teslîme farz
Çâr-sûy-ı Ka‘be-i tevhîddür erkân-ı şeyh
- 19 ‘Ayş-ı hoş gerd-i ser-i kûyında bir rakqâşdur
Bî-keseldür gerdiş-i eyyâmdan devrân-ı şeyh
- 20 İtmede SÂKİB yoluyla şeyh u şâba terbiye
Nev-mürîd-i mevlevîdür köhne-sâl-i cân-ı şeyh

7 Perde-i rûy-ı cedeldür pertev-i : Kâf-ı temkîn-i ‘ayândur lenger-i İ,N.

15 ‘âkl-ı : hûş-ı N.

17 kendi : kendü N. / hemân : yine H,İ,M.

19 ‘Ayş-ı : Vaqt-i M.

20 yoluyla : yolınca M.

HARFÜ'D-DÂL*

23**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâk-i kûy-ı nâ-murâdîdür ser-â-pây-ı mürîd
Zîr-i pâ-yı bende vü âzâddur câ-yı mürîd
- 2 Pey-rev-i tedbîr-i pîr-i ıışk olaldan himmeti
Yokdur ebnâü's-sebîl-i Hâkda hem-tâ-yı mürîd
- 3 Menzil-i ârâmdan âteş gibi eyler güzër
Berķ-ı âhıdur yine var ise hem-pây-ı mürîd
- 4 'Arz-ı tîmâr itmesün dervîş-i dil-rîşe tabîb
Terk-i fikr-i derd ü dermândur müdâvâ-yı mürîd
- 5 Âşinâ-yı ma'ni-i dîrînesi bîgânedür
Hâliyâ bir lafz-ı mühmeldür men ü mâ-yı mürîd
- 6 Sâye-i hüsn-i nazarda gayriden bî-bâkdür
Ėayret-i dildendür ancak Ėazm ü pervâ-yı mürîd
- 7 Kays cânı gird-bâd-ı dâmen-i deşt-i cünûn
Mürşid-i Ėaydür fenâ Ėayyında Leylâ-yı mürîd
- 8 Geşt-i râğ u seyr-i bâğa ihtiyâc itmez anı
Ceyb-i çâk-i Ėırķadur bâm-ı temâşâ-yı mürîd

* Harfü'd-Dâl-ı Mühmele N; - İ.

** H. 69b, İ. 85a, M. 84b, N. 86b.

1 Hâk-i kûy-ı : Hâk-i râh-ı N.

4 Terk-i mürîd : Mâ-'adâ-yı derd olur zîrâ ciger-sâ-yı mürîd M.

5 ma'ni-i dîrînesi bîgânedür : sâye-i dîvâr-ı vahşetdür hemân M.

8 râğ u seyr-i : zâğ-ı seyr ü H.

- 9 N'eylesün şahbâ-yı câm-ı 'işret-i yek-rûzeyi
Hûn-ı dil her dem olinca neş'e-bahşâ-yı mürîd
- 10 Zûr-ı feryâd ile olmuş bülbül-i şâhib-makâm
Gülşen-i kûyında şeyhuñ tab'-ı şeydâ-yı mürîd
- 11 Mûy-ı hayret-bend olurdu lehce-i kill-i hayâl
Nâ-geh olsa rû-nümâ evşâf-ı zîbâ-yı mürîd
- 12 Serv-i âzâd-ı gülistân-ı şafâ-yı vaqtdür
Râyet-efrâz-ı hayât oldukça bâlâ-yı mürîd
- 13 Cilve-gâh-ı hâş idinmezdi nigâh-ı merhamet
Olmasa gerd-i yetîmi gevher-ârâ-yı mürîd
- 14 H'âhiş olmaz dest ü pây-ı hall ü 'ıkdında anuñ
İktizâ-yı bî-hodîdür kâr-fermâ-yı mürîd
- 15 Münkiri def' u muhibbi cezb ider bî-ihtiyâr
Nâr u nûr-ı sîne-i pür-sûz u sîmâ-yı mürîd
- 16 Vâ'izi zerķ u riyâ itdükce hem-reng-i ferîd
Pertev-i şıdk u şafâdur çehre-pîrâ-yı mürîd
- 17 Hâsb ü hâlidür hikâyât-ı hayâli mû-be-mû
İstemez rû'yet gibi ta'bîr-i rû'yâ-yı mürîd
- 18 Naşb-ı 'ayn-ı hıdmeti insân-ı kâmindür hemân
Âdem-i mescûdedür ya'nî tevellâ-yı mürîd

11 zîbâ-yı : kâlâ-yı M.

13 gevher-ârâ-yı : çehre-pîrâ-yı M.

15 Nâr u nûr-ı sîne-i pür-sûz u : Nâr-ı tennûr-ı derûn u nûr-ı M.

16 zerķ u riyâ : rûy u riyâ M. // Pertev-i mürîd : Sîret-i bî-gıll u gışdur revnaķ-efzâ-yı mürîd M.

18 Âdem-i mescûdedür ya'nî : Münharifdür gayriden rûy-ı M.

- 19 Bâ-edebdür tâ-ebed hîz ü nişesti kim ezel
Vaz^c-ı nâ-ma^çûlden itmiş teberrâyı mürîd
- 20 Bü'l-^caceb sırdur bu kim pîr-i rehi itmiş dü-tâ
Hânkâh-ı vaḥdetinde farṭ-ı sevdâ-yı mürîd
- 21 İtmeyen perverde-i zîr-i perin ^cAnkâ-yı dehr
İtmemişdür mevlevî re'yince ihyâ-yı mürîd
- 22 ^cUḫde-i dil k'olmaya vâ-gerde-i teshîl-i ^cışk
Ḥall olunmaz ^caql ile SÂKIB mu^cammâ-yı mürîd
- 23 ^cAks-i şeyḫ âyînesinden olmayınca rû-nümâ
Nükte-senc-i râz olmaz ṭab^c-ı gûyâ-yı mürîd
- 24 İtmesün bîhûde ^câlem ^carz-ı kâlâ-yı murâd
Berḫ-ı istiḡnâ-revişdür tuḡre-i pây-ı mürîd

19 – H,İ,M.

20 vaḥdetinde farṭ-ı : ḡurbet ü ḥasretde M.

21 İtmemişdür : İtmış olmaz N. / re'yince : ḫavlince M.

23 – H,İ,M.

24 – H,İ,M.

24*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Sâlik ki raḥl-i 'azmin ide naḥv-i maḥva şed K
almaz rehinde kendi daḥı olsa seng ü sed
- 2 Teshîr-i mülk-i dil idemez âḥır itmeyen
Mânend-i âh pâyini ser-ḥadd-i câna med
- 3 Mün'im ne ḥâcet itmege endîşe-i demâr
Ber-bâdî-i ḥuşûma yeter âteş-i ḥased
- 4 Cennet iderdi meclisi ḥüsn-i mu'âşeret
Destûr olaydı ehline ḳânûn-ı 'ilm-i ḥad
- 5 Girdârdur numûne-i mâ-fi'z-zamîr-i merd
Zîbâ vü zişt-i niyyete âyînedür cesed
- 6 'İbret-nümâ-yı 'âlem-i esrâr-ı cân idüp
Şâfî derûna ḥâlet-i uḥrâ virür nemed
- 7 N'itsün ḳabûl-i ḥalk-ḡalaṭ-bîni ḥaḳ-şinâs
Birdür kef-i nevâziş ile aña dest-i red
- 8 Baḳsun ayaḡı altına bir kerre luṭf ile
Peymâne inkisârumuzı almasun meded
- 9 Evrâḳ-ı ber-hevâ nice şîrâze-bend olur
Enfâs-ı 'ömre zâbıṭa olmaz nizâm-ı 'ad

* H. 70a, İ. 86a, M. 85a, N. 87a.

1 kendi : kendü N.

7 ḡalaṭ-bîni : ḡalaṭ-ḥissi H.İ.

- 10 Kâr-ı rakîb yek-nefes eylerdi târ u mâr
Âyîne-dâr olmasa ahvâl-i nîke bed
- 11 Olmazdı rehn-i merg-i beyâbân Kays-ı zâr
Her deste virse gûşesini dâmen-i beled
- 12 Bed-bahta dest ü pâyi belâ-yı dü-tâ olur
Tev'em gerek netîce olan yerde cedd ü ced
- 13 Lafzı nizâc-ı bâcîş olup ihtilâfa hep
Germ eylemiş maḥâfil-i ebḥâşi ber-şaded
- 14 Dâ'im ki 'aybumuz göre hem göstere bize
Vâ'iz giderse böyle gözi görmesün remed
- 15 Tâ key esîr-i keşmekeş ü pîç ü tâb ide
Ser-riştemüz telâş-ı muḥâsât-ı çûn ü çend
- 16 Şahrâ-yı güft ü gûda bizi güm-reh eyleme
Ey reh-nümâ-yı cezbe-i tevfiḳ el-meded
- 17 Kehfü'l-emân-ı vaḥdete irşâd idüp dili
Râh-ı hevâda itme giriftâr-ı dâm u ded
- 18 Ya'nî virüp miyâne-i Dâru's-selâma râh
Eyle daḥîl-i dâ'ire-i Ḥazret-i Veled
- 19 Kim behre-mend-i ni'met-i câvîd olup ḳala
Eṭrâf-ı ḥavz u sâye-i Ṭûbâda tâ ebed
- 20 Da'vî-i bendegî kim ider SÂKIB ol şehe

10 yek-nefes eylerdi târ u mâr : eyler idi bir nefes temâm M; eyler idi yek-nefes temâm H,İ.
13 bir şaded : yek-şaded M.
15 - H,İ,M.
17 Kehfü'l-emân-ı : Kehf-i emân-ı M.
19 - M.

Luṭf-ı nevâzişi yeter ol da'vîye sened

20 Bu beyit yerine M. ve H. de aŖağıdaki beyit; İ. de ise her iki beyit de var :

Da'vî-i mülk-i rû-siyehi eylese yeter
ŞÂKİB defâtir-i 'amel-i müdde'î sened

25*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Vâ'iz yeter yeter nice bir germ ü serd-i pend
Bîhûde itme kend"üñi minberde kayd u bend
- 2 Cârûb-veş o kim has ü hâşâke meyl ider
Olmaz hemîşe mesned-i 'izzetde ser-bülend
- 3 Şûfî riyâ vü sem'a kemînin ço beklesün
Şayd-ı hebâya sübhasın idüp kavî kemend
- 4 İsrâf-ı zerre-i nigeş-i mihr ider mi hîç
Teshîr-i zıll-i zâ'il-i dünyâyâ hûş-mend
- 5 Bâd-ı barûta hürmen-i 'ömri viren bilür
Âhır dem-i nedemde nedür herze rîş-ğand
- 6 Nâ-çâr zıkr-i 'ayş ile hürsend olurdu dil
Bâdî nazarda olmasa mağrûr-ı nûş-ğand
- 7 Sâlik kuşûr-ı nefsinî kim eyleye şu'ûr
Görmez rehinde cânib-i âğardan ol gezend
- 8 Zûr-âzmâ-yı cân-ı belâ-keş ne tûrfedür
Rûyîn-ten şekîb olur oldukça müstemend
- 9 Ehl-i niyâzı hâk ile yeksân ider tama'
Her kıanda itse nâz ile cevlân o şeh-levend

* H. 70b, İ. 86b, M. 86a, N. 88a.

3 idüp : itsün M.

5 herze rîş-ğand : rîş-i rîş-ğand M; rîş-ğand H,İ.

7 rehinde : revîşde N.

- 10 Sûz-ı firâk-ı ‘âşıkı ser-germ-i hâl ider
Âteş de âsumâna atar tâcını sipend
- 11 Nabz-ı hayât sâye-i destüñde tâzedür
Loğmân elinde itme anı dahı derd-mend
- 12 La‘lün yolınca ‘anber-i haţtuñla ta‘biye
Mûr u meges dehânına düşdi nebât ü qand
- 13 Şad-bâr idüp bu gönlümi şad-pâre kim henûz
Bir kerre itmedi nigeh-i rağm o hod-pesend
- 14 Dâmân-ı gûşesinde qalur dest-i cân yine
Tîğ-ı sitemle cismümi çâk itse bend bend
- 15 Dergâh-ı mevlevîde olan puhte-i edeb
Nâ-gâh olur maqâm-ı velâyet ile behre-mend
- 16 ŞÂKİB nedür o gamze ki zinhâr ile qomaz
İqlîm-i cân u dilde bir âbâd şehri ü kend

10 ‘âşıkı : ‘âşık H.

13 kim : vü M,H,İ.

14 Dâmân-ı : Dâmânı M,H,İ. // cismümi : cismi H.

15 edeb : nazâr H,İ.

16 zinhâr ile qomaz : virdükce zinhâr M. // cân u dilde bir âbâd : dilde qalmadı ma‘mûr M.

26*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Sırr-ı la'lüñ hayret-efzâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
Mû-miyânuñ hasret-i râ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 2 Hıtt-ı sebzüñ tâze-dâr-ı rûy-ı hüsni bî-bedel
Bağs-i 'ışkuñ meclis-ârâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 3 Sînedede dâğ-ı firâk u dilde derd-i ârzû
Cân-ı ber-leb renc-peymâ-yı bedîd ü nâ bedîd
- 4 Mevc-i hûna serverândur cevher-i tîğ-ı fenâ
'ışk olaldan kâr-fermâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 5 Mihri maħmûm u mehi dil-rîş ü çarhı pîr iden
Sensin ey 'aks-i merâyâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 6 Şüreti rû-pûş-ı sîretdür kıyâs eyler henûz
Olmayan yek-laht-ı şeydâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 7 Olmağa hâr-ı cefâdan dîde gül-çîn-i vefâ
Dilde lâzımdur temâşâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 8 Zâhir ü bâtın dü-nâm-ı nâme-i tevhid olur
Rû-nümâ olsa müsemma-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 9 Cân-ı 'âlem sırr-ı Âdemdür çıkan taħlîl ile
Hâll olunduğda mu'ammâ-yı bedîd ü nâ-bedîd

* H. 71a, İ. 87a, M. 86b, N. 88b.

1 M. nüshasında 1 ile 2. beyitlerin 2. mısraları yer değiştirmiştir.

4 Mevc-i hûna : Mevc-i hûn-ı H,İ,M. // kâr-fermâ-yı : hüküm-fermâ-yı M; hâz-fermâ-yı H; nâz-fermâ-yı İ.

9 - H,M.

- 10 Her meşâma bûy-ı pîrâhen gelürdi kendiden
Olmasa bîgâne ma‘nâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 11 Gevher-i yektâ-yı zât-ı ‘ârif-i bî-h‘îşdür
Âb-ı rûy-ı heft-deryâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 12 Vaşl-ı bî-hicrân olurdı neş‘e-bağş-ı her dimâğ
Faşl olinsa aşl-ı da‘vâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 13 Luţf-ı kahr-endûd olur hâzm-i mezâka bî-meze
Olsa bî-zevk-ı mezâyâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 14 Şıdk ile hem-reng olaydı gâze-i rûy-ı riyâ
Vâ‘izâ olmazdı pervâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 15 Şu‘le-i âvâzı bülbül gülden eyler iktibâs
Hem-‘inândur sûd u sevdâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 16 Çeşm-i gûşı harf ü şavt eylerdi irşâd-ı merâm
Tab‘-ı hiss olsa pezîrâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 17 Çeşm-i şem‘-ı cem‘a güldür fark-ı rûy u püşt-kâr
Hoş-nümâdur anda sîmâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 18 Enfüs ü âfâkı mir‘ât-i haķîkat gösterür
Haķ ta‘bîrinde rü‘yâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 19 Lâl ü fâriğ-bâl-i tenhâ-rân-ı râh-ı vaħdetüz
Zîkr ü fikr oldukca hem-pây-ı bedîd ü nâ-bedîd

11 zât-ı : tab‘-ı M.

13 hâzm-i mezâka : hurrem mezâk-ı H.

14 Vâ‘izâ : Şeyhde H,İ,M.

15 âvâzı : âvâz-ı M.

17 – N.

- 20 Nûr-ı çeşm-i cân-ı âhû-yı fezâ-yı kudsdür
Şâhid-i bâzâr-ı kâlâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 21 Kâleb ü kalbe şalâ kim maḩbah-ı Hünkârda
Kût-i cåndur hûân-ı yağmâ-yı bedîd ü nâ-bedîd
- 22 SÂKIB olmaz faḩr ile dervîş faḩr-ı ins ü cin
İtmeyince ıışḩ rüsvâ-yı bedîd ü nâ-bedîd

27*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Cezbe-i mihr-i maḥabbetle iden maḥv-ı vüçûd
Jâle-veş gül-zâr-ı sevdâdan olur gül-çîn-i sûd
- 2 Rûy-ı ruḥşat virse ğayret dûd-ı âha yek-deme
Cânını kimdür ki yaḳmaz âteşe mânend-i 'ûd
- 3 Seyr iden bâlâ-yı yârı zabt-ı âh itmek muḥâl
Müncezîbdür bi'z-zârûre 'âlem-i bâlâyâ dûd
- 4 ẖâmet-i eflâk olurdı meyl-i deşt-i rüste-ḥîz
İtmeseydi ḥâk-i pâk-i Âdeme meyl-i sücûd
- 5 Ol kadar cem'ıyyeti var şimdi bezm-i ḥâtıruñ
Kim ser-i mû tefriḳa virmez aña bûd ü nebûd
- 6 Bü'l-'aceb sırr-ı Ḥudâdur her gören ol mâhı dir
Rû-be-rûy-ı âsumân u ser-be-şahrâ yâ Vedûd
- 7 Sünbül-i zülf ü gül-i rûdur idüp rengi bize
Gösteren rûy-ı cihânı ğâh sürḫ u geh kebûd
- 8 Mâh-ı ḥar-ĝâh-ı felek pervânedür ol şem'a kim
Şu'lesinden çeşm-i cân olmuş şebistân-ı şühûd
- 9 Reşk-i 'ayş-ı ğayr ile kendin mu'azzeb itmede
Nefsine ḥayr itmeyince âḥara n'itsün ḥasûd

* H. 71b, İ. 87b, M. 87a, N. 89a.

2 Rûy-ı ruḥşat : Rûy u mûyuñ M; Rûy-ı ğayret H,İ. / ğayret : ruḥşat H,İ,M.

4 - N.

6 Rû-be-rûy-ı : Rû-be-sûy-ı M.

8 pervânedür ol şem'a kim : pervâne-i ser-geştesi M. // Şu'lesinden çeşm-i cân olmuş : Anda ṭab'-ı rûşenüm şem'-ı M.

9 âḥara : ğayriye H,İ,N.

- 10 Tîre rûz-ı ‘acz-i faķre rûşenâ-yı dîdedür
Sâye-i mu‘ciz-nümâ-yı her yed-i beyzâ-yı cûd
- 11 Âteş-i şahbâya şûfî rehn iderdük olmasa
Hırķada reng-i riyâ vü bûy-ı sem‘a târ u pûd
- 12 İntizâr-ı gûşe-i çeşmüñle hâk olsam şehâ
Eşk-i hasretten olur râh-ı mezârüm zinde-rûd
- 13 ‘Âlem-i ten teng olur câna sürûrından o dem
Hâne-i kalb-i hazîne kim ğamuñ ide vürûd
- 14 Rûy u çeşm-i ‘âşıkı pür-tâb u rûşen eyleyen
İtmesün mi çeşm ü rûy-ı münkirin kûr u kebûd
- 15 Ceyb ü dâmenden çıkar mı dest ü pâ-yı mevlevî
Muṭrib-i cân olmayınca hâl ü kâl-i ney-sürûd
- 16 Dem-be-dem SÂKIB n'ola germ olsa bâzâr-ı sühan
Hüsni-rûz-efzûn içündür çünki hep güft ü şünûd

12 hasretten : hasretde H.

14 – M; pür-tâb u rûşen : pür-tâb-ı dervîş H.

16 hep : bu H,İ,N.

HARFÜ'Z-ZÂL*

28**

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Düşnâm-ı gönca-lebdür olan dâ'imâ lezîz
Gül-bî-şeker belî olamaz âdetâ lezîz
- 2 Dil-bürdegân esîr-i hâş olmazdı nev-be-nev
Dil-berden olmasaydı cefâ-ber-cefâ lezîz
- 3 Gûş-ı garîb-i güm-şudeye gitdi gelmedi
Bâng-i ceres kadar haber-i âşinâ lezîz
- 4 Şol bî-dimâğ-ı bûy-ı devâyam ki tab'uma
Zehr-i fenâ ile gelür âb-ı bekâ lezîz
- 5 Hoş-vahte nîm-neş'edür efsâne-i şarâb
Çün şöhbeti ider sühan-i bî-riyâ lezîz
- 6 Pür-ıharf ü şavt-ı bî-meze olmazdı bezm-i şeyh
Her ney olaydı ney-şeker ü hoş-nevâ lezîz
- 7 Mihrâb-ı rûy-ı nâle felek mi olurdu hiç
Âheng-i kubbeden olur ammâ şadâ lezîz
- 8 Devrân anı zebân-zed-i ehl-i hüner ider
Fî-ıhadd-i zâtihi kim ola bir edâ lezîz

* Bâb-ı Harfû'z-Zâil-i Mu'ceme N; - İ.

** H. 72a, İ. 88b, M. 87b, N. 89b.

1 lezîz : elezz N. [N. nüshasında redif "elezz" dir]. // belî : velî N; bîn H.

2 hâş olmazdı nev-be-nev : gam-ı nev-be-nev gerek N. // olmasaydı : ola tâ ki N.

3 Bâng-i ceres : Bâng-i derâ N.

5 Hoş-vahte : Hoş-ıtab'a M. // Çün şöhbeti ider : Kim şöhbeti ider M; Bî-sem'aya olur N.

6 Pür şeyh : Olmazdı harf-i bî-mezeden pür-gelû-yı şeyh M,H,İ. // Herlezîz : Hilâkatde olmuş olsa ney-i bûriyâ lezîz M. / hoş : her N.

- 9 Cevr-i raķîb zevķini şâhâ faķîre şor
Zîrâ gedâya segle olur mâcerâ lezîz
- 10 İtmez bizi havâdis-i eyyâm telh-kâm
Bîmâr-ı merge âhır olur her devâ lezîz
- 11 Hîç yâd ider mi çekdüğini mübtelâlaruñ
Olmış o nev-nihâle henüz ibtilâ lezîz
- 12 Bir gûne derd-i ser daħı virmezdi âhumuz
Bârî dimâğa gelse belî-veş belâ lezîz
- 13 Meydân-ı mevlevîde nefes-bend olunca ney
Erbâb-ı hâle nağmesin itdi Hudâ lezîz
- 14 Gelmezse cürmümüz nedür ey bî-mezâķ saña
Mânend-i şehd ü şîr semâc u şafâ lezîz
- 15 Sen âh u vâh ile ğam-ı dûzaħda ol hemân
Mestân-ı ‘ıřķa elbet olur w’ vü a’ lezîz
- 16 Meczûb-ı Şems-i dîn olalı cân-ı bî-ķarâr
Raķř oldu ķalb ü ķâlebe řubħ u mesâ lezîz

9 Cevr-i raķîb zevķini şâhâ : Keyfiyyetin ĥalâvet-i řabruñ M. // gedâya segle : edâ-yı ĥořdan M; gedâya m’üşkil H.

10 âhır : elbet M.

12 virmezdi : olmazdı M. / âhumuz : şekveler N. // Bârî dimâğa gelse : Gelse dimâĝ-ı ĥalka N. / Bârî ... lezîz : Maħmûr-ı cân-ı nâza olaydı du‘â lezîz M.

13 nefes-bend : naķř-bend N. // Erbâb-ı hâle nağmesin itdi : Erbâb-ı ĥâl ĝuşına ķıldı M; Aşhâb-ı hâle nağmesin itmiş N.

14 cürmümüz : çâremüz M,H,İ. / bî-mezâķ : bed-mezâķ N.

15 Mestân-ı ‘ıřķa elbet olur : Olduķca mest-ĥâl-i dem-i N.

16 dîn olalı cân-ı bî-ķarâr : dîne velî âsumân-vâr M; dîn olalı zerre-vâr çarħ H,İ. // Raķř oldu ķalb ü ķâlebe : Bi'l-iķtîzâ olur bu ĝerdiř-i (v.boz.) M; Raķřândur uşûl ile H,İ,M.

- 17 SÂKIB dü-nîmî-i dil ü kilk-i hayâldür
Yek-pâre sebk-i şî'rüm iden dil-güşâ lezîz

29*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 'Âdet-i devr-i zamânda olmasaydı şâd şâz
İttifâk üzre olurdu ÷ab^c-1 ğam mu'tâd şâz
- 2 Çekse her bî-istikâmet kâmet-i bâ-ımtiyâz
Bâğda olmazdı ancak serv ile şemşâd şâz
- 3 Çünkü kânûn-ı maħabbet ketm-i sırr-ı yârdur
Cadde-i âdâbdan olsa n'ola feryâd şâz
- 4 Hıdmet-i pîriñe minnet bilmeye câna mürîd
Muñtezâ-yı min hıdem üzre olur irşâd şâz
- 5 Olmasun serde hemân derd-i ğam-ı redd ü kabûl
Yoħsa kayd-ı 'ağldan olsa ne ğam âzâd şâz
- 6 Bir birinden künc ü renc olmaz cüdâ dirlerdi ger
Olmasa vuşlatda Ĥusrev hecrde Ferhâd şâz
- 7 Habs-i çâh-ı ğayret-i akrân olur Yûsuf gibi
Olsa zabt-ı perdeden pür-rûy-ı isti'dâd şâz
- 8 Hod-nümâyı dehr ider âhır 'aşâya ihtiyâc
Müşrif-i ğarğa degüldür ĥasdan istimdâd şâz
- 9 Reh-zen-i aħvel hemânâ i'timâd-ı dîdedür
Gördüğün çün kendiden ğayre olur isnâd şâz

* *H. 72b, İ. 89a, M. 88a, N. 90a.*

1 ÷ab^c-1 : cân-ı N.

3 yârdur : derddür M.

4 câna : cân-ı H,İ,M. // üzre : budur M.

9 hemânâ : 'ayânâ M.

- 10 Câm-ı efsûsiyle her kes vaktin eylerdi hârâb
Mülk-i hâtırda bulunsa gûşe-i âbâd şâz
- 11 Ol kadar yek-lahtdür şimdi dil-i vîrânumuz
Kim o cem'ıyyetden olmışdur faķaķ bünyâd şâz
- 12 Seyr-i taht-ı ten k'ola hem-vâra bir bâd-ı nefes
'Ömr olurdu olsa ger ma'mûre-i ber-bâd şâz
- 13 Halka-i âfâķ olursa 'ayn-ı peymâne yine
Seyr ider anda ğam-âsâ tâli'-i nâ-şâd şâz
- 14 Biz de eylerdük telemmüz 'ilm-i hâli şeyhden
Olmasa hâle münâsib zû-fünûn üstâd şâz
- 15 Zerre hem-zîr-i felekde olmadı hem-sâyemüz
Şaħşumuz mânend-i hürşid oldu mâder-zâd şâz
- 16 Pây-i himmet tek esîr-i dâm-ı taķlîd olmasun
Olsun âşâr-ı tabî'at her-çi bâd-â-bâd şâz
- 17 Mevlevîdür hâşıl-ı 'ömr-i cihân-ı köhne lîk
Gösterür çeşm-i kıyâs-ı nefis ile hussâd şâz
- 18 Yâdigâr-ı bezm-i ihvânü's-şafâ itmek gerek
Olsa gül-zâr-ı hünerde ğonca-i îcâd şâz
- 19 Deşt-i ma'nî pür-şikâr-ı tâzedür her dem velî
Şâh-bâz-ı meşreb-i SÂKIB gibi şayyâd şâz

15 Zerre hem-zîr-i felekde : Kûy-ı 'âlemde kimesne M. / olmadı : olmasa H.

16 Pây-i olmasun : Rebķa-i taķlîde itme gerden-i naķşuñ esîr M. // âşâr-ı tabî'at : ey hâme ķo tarhı M.

17 Mevlevîdür lîk : Mevlevî yek-reng-i heftâd [u] dü-milletdür velî M. / hâşıl-ı 'ömr-i cihân-ı köhne lîk : nev-zemîn-i hâşıl-ı 'âlem velî H,İ. // nefis ile : vahşet-i M.

18 hünerde : eşerde M.

19 Deşt-i velî : Dâmen-i şahrâ-yı ma'nî pür-şikâr-ı tâze lîk M,H,İ. // meşreb-i SÂKIB gibi : tab'-ı SÂKIB-vâr bir M.

HARFÜ'R-RÂ*

30**

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bîmâr-ı künc-i ğurbete yâduñ devâ yeter
Şeb-gîr-i 'ayş-ı kürbete fikr-i şafâ yeter
- 2 N'eyler dü-rûze âfiyete câme hû'âb-ı hoş
Pehlû-yı hayr-ı 'âkıbete bûriyâ yeter
- 3 Yetmez ser-i tecemmüle derd-i taħammüli
Âhır dimâġına eşer-i ibtilâ yeter
- 4 Zülfi kıomaz kıulaġına efsâne-i dili
Feryâd u dâdına o faķîrûñ şabâ yeter
- 5 Çekmez girân-bâr-ı ġam-ı pür-niyânı kim
Dûş-ı bülend-i himmete sâde 'abâ yeter
- 6 Dervîşi kim kıanâ'at ide bî-niyâz-ı şâh
Her ġâcetine sâye-i dest-i du'â yeter
- 7 Bitmez cihân mezra'ına tuġm-i bed eken
Tâ ki dem-i dirû gelicek bî-nevâ yeter
- 8 Âteş-'ınân-ı cevre kıalur mı girîz-ġâh
Çün her kemîne dest-i kıazâ-yı cezâ yeter
- 9 Çâk itse ġâr câme-i sebz-i ġüli ne ġam
Mestûr-ı şerme dâmen-i pâki kıabâ yeter

* Bâbü'r-Râü'l-Mühmele N; - İ.

** H. 73a, İ. 89b, N. 91a. - M.

6 kim : ki N.

9 ġâr câme-i sebz-i ġüli ne ġam : rûzigâr ne ġam câme-i ġüli H,İ. // Mestûr-ı şerme dâmen-i pâki :

- 10 Bî-ķayd-ı berg ü sâz-ı cihânuz dilâ bize
Mânend-i ney bu dâ'irede hoş hevâ yeter
- 11 Hüsni kabûl zîveri şıdķ u hulûşdur
Vâ'iz kıyâs ider ki tılâ-yı riyâ yeter
- 12 Besdür dü-dîde müntazır-ı yâre gûş-mâl
Hasret-keş-i peyâma da gûşı belâ yeter
- 13 İtmezler ârzû-yı nişâr-ı cevâhiri
Üftâdegân-ı kûyuña bir merhabâ yeter
- 14 Hayfâ ki gâh geh nigeht-i rahm görmedük
Bu kîn-i bî-sebep nedür ey bî-vefâ yeter
- 15 Seyr itmez ise gürsine-çeşmânı rûzigâr
Def^c-i gumûm-ı âza gubâr-ı fenâ yeter
- 16 Ancaķ sevâd-ı 'âlemi tekşîrdür murâd
Yoķsa bu bezme hem-dem-i râz-âşinâ yeter
- 17 Biz âdemi nişân-ı beyânından añlaruz
Keşf-i zamîre perde-i lahn-ı edâ yeter
- 18 Her kes ki intisâbı ile kâm-yâb ola
Dergâh-ı mevlevî bize de mültecâ yeter

Ol sîne-şâf-ı 'âleme yektâ H, İ.

10 Bî-ķayd : Bî-ķad N.

11 Hüsni hulûşdur : Râh-ı kabûle hüsni teveccüh gerek imiş H,İ. // ider ki : itme H,İ.

12 Besdür gûş-mâl : Hasret-keş-i peyâma şaķın itme gûş-mâl H,İ. // Hasret-keş-i peyâma da : Zîrâ ki bî-başîrete H,İ.

13 İtmezler cevâhiri : İhsân-ı merhabâyâ ne hâcet meded şehâ H,İ. // kûyuña bir merhabâ : reh-güzere hâk-i pâ H,İ.

14 Hayfâ görmedük : Bir kerre semt-i hâlümüze itmedüñ nazar H,İ.

- 19 SÂKIB vefâda reşk-i seg-i kûy-ı dôstdur
Dirse ‘aceb mi bendeñe şâhum cefâ yeter

31*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Bîmâr-ı çeşmüñe nigeh-i gâh geh yeter
Cây-i nazâre müntazıra dest-geh yeter
- 2 Mün'im tebahhur eyler ise mâl ü câhile
Ehl-i fenâya ni'met-i baht-ı siyeh yeter
- 3 N'eyler kemîn-i gamze-güşâ olmasun o şeh
Gerd-i rehi bu 'arbedegâhuñ sipeh yeter
- 4 Taqlîd hayli müşkil imiş ehl-i 'ışka lîk
Hursend-i nâm-ı huşke nişân-ı şebah yeter
- 5 Bilmezse cürm-i şekvesini rûzigârdan
Nâdân-ı râz-ı hikmete cehli güneş yeter
- 6 Vâ'iz virürse zümre-i rindâna derd-i ser
Bir gün anuñ da cânına renc-i sefeh yeter
- 7 Müdbir ne gam iderse hased merd-i muğbile
Tedmîr ü intikâmına hâl-i tebeh yeter
- 8 Evvel bilürdi zâtını bilse hakîm-i fen
K'âhır hayâl ü hûşına vehm-i şübeh yeter
- 9 Yetmez mi şân-ı 'ârife rif'at ma'ârifi
K'âyîne-dâr-ı hüsn-i şü'ûna veleh yeter
- 10 Bâğ-ı emelde gerçi biter mîve-i ümîd
Ancağ o mevsim-i 'acebe sâl ü meh yeter

* N. 91b. – H,İ,M.

- 11 Tiyeh-i belâ-yı ışka dilâ olma kâm-rân
K'anda hezâr kâfile-i mîr ü Şeh yeter
- 12 SÂKIB bilürse kadrini dervîş-i mevlevî
Ser-mâye-i se'âdet aña bir küleh yeter

32*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Şâfi derûna rağbet-i mînû güneş yeter
Fer'-i necîbe şîme-i nîkû şebek yeter
- 2 Bîhûdedür 'îlâc-ı dimâğ-ı hevâ-perest
Ser-geşteğâna bâliş-i zânû refek yeter
- 3 Ey şeh-süvâr-ı hüsn ne hâcet füsûna kim
Ehl-i nazar şikârına âhû-nigeh yeter
- 4 İtme tehî tedârik-i teshîr-i mülk-i dil
Mâlik-rikâba gamze-i câdû sipeh yeter
- 5 Har-geh fürûz-ı hacle gerekmez çerâğ-ı mihr
Çeşm-i berâha nîz dil-cû o meh yeter
- 6 Gül-zâr-ı nâz u 'işvede ol serve hoş-hırâm
Üftâdegâna na're vü رû vü reh yeter
- 7 Girmese dest-i h'âhişe şad-berg-i bânû
Farķumda zîb-i gönca-i hod-rû küleh yeter
- 8 N'eyler kâfâ vü rîşine im'ân vâ'izüñ
Meydân-ı güft ü gûda tekâpû beleh yeter
- 9 ŞÂKIB esîr-i derd-i devâ düşmene hemân
Tedbîr-i ayâs-ı râhat ü dârû veleh yeter

* N. 92a. – H,İ,M.

5 İkinci mısraın vezni bozuktur.

8 güft ü gû : metinde güft-gû şeklindedir.

33*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 O pür-gû nergisüñ hep kışşa-i بلى قالو söyler
Bu çeşm-i hûn-feşânumda 'acâyib mâcerâ söyler
- 2 Degül güftâr u reftârı tehî halkuñ haber-dâra
Zebân-ı kâl u hâli şanma hergiz nâ-be-câ söyler
- 3 Dem-i ehl-i kademden al peyâm-ı maṭlab-ı cânı
Ki hâmuşân-ı hayret perde-i 'da söyler
- 4 N'ola yeksân olursa hezl ü cidd-i ḥod-sitâ zîrâ
Lisânından o maḥmûm-ı heves-rencüñ hevâ söyler
- 5 Egerçi bî-zebândur ney velî râz-âşinâ gûşa
Dem-â-dem ḥasb-i hâl-i ḡam-zedâ-yı dil-güşâ söyler
- 6 Nice gül i'timâd itsün bahâra kim işâretle
Ser-encâm-ı ḥazânda lâl-i sûsen dâ'imâ söyler
- 7 Olaydı cân-ı ber-lebden eger niyyet şefeh şâdır
Der idük dişne-i hûn-bâruña medḥ u şenâ söyler
- 8 Olup naḥvet-zebân bendi gedâya söylemez şâhum
Söze geldükde ammâ 'âleme ḥâcet revâ söyler
- 9 'Aceb mi deyr-i ḥoş-gû dil-peziir-i ḥaş u 'âm olsa
Zebân-âver maḥallinde sözi bi'l-iḳtizâ söyler
- 10 Dilâ çün mevlevîsin pâsüh-ı aḥmaḳ sükûtuñdur
Ḥakîm elbet kelâmı sûd-baḥş u bî-merâ söyler

* N. 91a (der-kenâr). – H,İ,M.

- 11 Dime zâr-ı hezâra şavt-ı bî-ma‘nî ki ahvâlin
Şeh-i gül-zâr-ı hüsne ‘arz idüp rengîn-edâ söyler
- 12 ‘Abeşdür hod-nümâ ten-pervere telkîn-i rûhânî
Cevâb-ı her nidâya kûh-sâr ancak şadâ söyler
- 13 Dem-i ‘îsâ gelür düşnâm-ı la‘lûñ cân-ı bîmâra
Ne söylerse esîr-i derdine gûyâ şifâ söyler
- 14 Sühan-fehmâna pây-ı minberi rindân-ı ma‘nâdur
Ki vâ‘iz jâj-ı hicv-i ser-hoşânı bî-riyâ söyler
- 15 Ne kâbil habt-meşreb SÂKIB ol ruhsârı gördükde
Ki âyîne görince tûtî-i şîrîn nevâ söyler

34*

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Zâhid ki sa'y-i huşk ile ma'nâ alur şatar
Taqlîd-i ehl-i şıdk ile da'vâ alur şatar
- 2 Bilmez bahâr-ı gevher-i nuţkı sühan-fürûş
Dînâr u âferîn ile 'amyâ alur şatar
- 3 Dükkân-ı hüsn-i gül pür iken şad-hezâr ile
Yek-hafta içre kalmadı gûyâ alur şatar
- 4 Dellâl-ı kâl u kıl olalı vâ'iz-i füzûl
Pâzâr-ı sem'ada kuru ğavġâ alur şatar
- 5 Dâd u sitedle vaqtini isrâf iden cehûl
Maşşûl-i tuhm-i varını yağmâ alur şatar
- 6 Fikr-i ziyân u sûd ile fersûde-i ma'âş
Mîzân-ı bî-nizâm ile sevdâ alur şatar
- 7 Maġbûn olur mu'âmelesinde 'alâkadan
Ol kim revâc-ı ezele kâlâ alur şatar
- 8 Âvânumuz kesâd-ı cins-i eşer mevsimi
Yokdur hüner metâ'ını aşlâ alur şatar
- 9 Virmez ferâġ-ı bâlini şad gence mevlevî
Münkir hemîşe bakla-i humkâ alur şatar
- 10 SÂKIB viren vücûd[ını] yokluk alan gedâ
Bu çâr-sûda ancak o bir câ alur şatar

* N. 92a (der-kenâr). – H,İ,M.

10 vücûdını : metinde “vücûd” şeklindedir.

- 11 Ser-mâyesi dahı ele girmez o kâsibüñ
Gendüm-nümâ olup cev-i dünyâ alur şatar
- 12 Almaz hisâba rûz-ı şumârı rehîn-i sûk
Âhır deme varınca hemânâ alur şatar

35*

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Dem-be-dem kim ney-i hâme eşer inşâ eyler
Gül-şen-i bezme zülâl-i hüner icrâ eyler
- 2 Gerdiş-i çeşm-i siyeh mest degül bîhûde
Sû-be-sû ehl-i nazar katline îmâ eyler
- 3 Şâyed ol mâh çıkar bâm-ı temâşâyâ diyü
Her ser-i kûda gönül kendüyi rüsvâ eyler
- 4 İtdigi hayra peşimân ider âhır şerri
Keç ‘atâ ile o kim mürde-dil ihyâ eyler
- 5 ‘Âkıbet süz-ı dilüñ ey ten-i bîmâr seni
Sünbül-i âhî gibi dūd-ı ser-â-pâ eyler
- 6 Tenüñ oldukça ser-i tûtî-i câna bu kafes
Şafvet-i âyîne-i meşreb-i gûyâ eyler
- 7 Ta‘ne itmez ser-i mü ‘aklı olan
Mecnûna ‘ışk zîrâ hıredî suhre vü şeydâ eyler
- 8 Dilden ol naşş-ı ‘alâka k’ola maḥv meh ü sâl
Dîde anı yine yek-laḥzada peydâ eyler
- 9 Kimlerüñ başına ey çarḥ dönersin her bâr
Bilmezüz tâ bu kadar n'itdiler âyâ eyler

* *H. 73b, İ. 90a, M. 89a, N. 92b.*

1 Dem-be-dem : Nev-be-nev H,İ. / kim : ki H,İ,M. / hâme : kilcüm M.

4 mürde-dil : bed-güher N.

5 âhî : âh H,İ,M.

8 yek : bir M; - H.

- 10 Derd-i dil kâbil-i ta'bir-i zebân olmayıcak
Sırr-ı 'uşşâkı 'ibâret nice ifşâ eyler
- 11 Vüs'at-i havşala-i merdüm-i çeşm-i inşâf
Âdemi katre iken 'ilm ile deryâ eyler
- 12 Gördügince seni yâhû dimeyüp lâl olsa
'Âşıkın zâr-ı derûnın ne hüveydâ eyler
- 13 Şûr-ı deryâ-yı maḥabbet şâdef-i tende velî
Az zamân içre hemân gevher-i yektâ eyler
- 14 Çâk çâk olmada vâ'iz gam-ı rindân ile lîk
Dehr içinde kanı bir tûrfe temâşâ eyler
- 15 Pây-mâl itse raķîbâ n'ola üftâdelerin
Her ne eylerse hele ol kâd-i bâlâ eyler
- 16 Merkez-i ḥâletedür gerdiş-i bî-ârâmı
Âsumân-ı Ḥâzret-i Mollâya tevellâ eyler
- 17 Olmaķ üzre ḥarem-i kıble-i kuṭb-ı devrân
Rûz u şeb ṭavf-ı ser-i Kûbbe-i Ḥaḍrâ eyler
- 18 Cilve-i mihr-i cemâlinden olalı mehcûr
Kûy-ı meh-vâr sürâğında serin pâ eyler
- 19 Nâ-murâd-ı ser-i kâr-ı dü-cihândur SÂKİB
Bezî-i cân itse dime nesne temennâ eyler

12 'Âşıkın zâr-ı derûnın : 'Âşıkun sırr-ı zamîrin H,İ,M.

13 – H,İ,N.

15 Pây-mâl üftâdelerin : Pây-mâlüz ser-i râhında raķîbâ saña ne M.

17 M., H. ve İ. nüshalarında 17. beyitin 2. mısrai ile 18. beyitin 1. mısrandan bir beyit oluşturulmuş.

19 ser-i kâr-ı dü-cihândur : reh-i bî-bîm ü recâdur H,M.

36*

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Bî-dilân itse du‘â sâde cünûn isterler
Ya‘ni bî-gerd-i keder zevk-i derûn isterler
- 2 Kâm-ı evvelde kalur tîr gibi pâ-y-i şitâb
Tayy-i râh-ı hâreme şabr u sükûn isterler
- 3 Şadr-der-cây-i haţar-behre-ver-i ‘irfâna
Meskenet ehli yine mesken-i dûn isterler
- 4 Cây-i rahm olmağa üftâde gerekdür sâlik
Çün nazâr-gâh-ı ‘inâyetde zebûn isterler
- 5 Hızrı n'itsün o gönüller k'ola pür-bâb-ı taleb
Zerreler mihre niçün râh-nümûn isterler
- 6 İstemezler has ü hâşâk-i gıdâsın dehrin
Berķ-veş cezbeyle mâ'ide-i hûn isterler
- 7 Hüd-nümâ bâr-ver-i luţf-ı me‘ânî olmaz
Gül-şen-i feyzde ey serv kemûn isterler
- 8 Bezl-i yek-ħabbede şad çûn ü çerâ eylerken
Ehl-i dünyâ ne ‘aceb bî-çi vü çûn isterler
- 9 Mest-i ‘ışka hüner-i ‘akluñı naķl itme şaķın
Sâde-levhân-ı fenâ maħv-ı fûnûn isterler

* H. 74a, İ. 91a, M. 89b, N. 93a.

5 gönüller : güller N.

8 Bezl : Terk H,İ,M. / yek-ħabbede şad : yek-mûya daħı M. // Ehl-i dünyâ ne ‘aceb : Kıl ü kâl ehlini gör M; Hıyl-i bî-şermi görüñ H,İ.

9 Mest-i şaķın : Meclisi maħva gelüp bildigüñi naķl itme M. // fenâ : şafâ H,İ. / maħv-ı fûnûn : terk-i fûnûn M.

- 10 Çeşm-i yârânı dahı gûşe-güzînân-ı ferâğ
Pây-i agyâr gibi perde-berûn isterler
- 11 ‘Azm-i bî-bâki ider merdi leked-kûb-ı kazâ
Rağş-ı erbâb-ı hazem sehl-i harûn isterler
- 12 Minnet-i çarh-ı siyeh-kâsedden aşhâb-ı himem
Vâ‘izâ dâ‘ire-i ‘ayşî maşûn isterler
- 13 Çîne çîn olmağa hırmen-geh-i Mevlânâda
Mehbiţ-ı bârika-i rûy-ı şu‘ûn isterler
- 14 Her denî tab‘a virilmez şeref-i mihri anuñ
Mihrden zerresini pâye-füzûn isterler
- 15 ŞÂKİB enfâsuñı bî-derde perîşân itme
Müstemendân-ı eşer cümle füsûn isterler

10 Çeşm-i ferâğ : Pây-i hem-râzı dahı hacle nigâhinde-i yâr M. // Pây-i agyâr : Çeşm-i agyâr M.

11 bâki : bâk H,İ,M.

12 Minnet-i himem : Fitnesinden bu siyeh-kâse-i çarhuñ rindân M; Fitnesinden bu siyeh-kâsenüñ evvel demden H,İ. // Vâ‘izâ : Evvelâ M. / ‘ayşî : vaqti N.

13 Mevlânâda : Mevlânâdan H,İ,M.

14 denî tab‘a : sebük-ğadre M. / şeref-i mihri anuñ : şeref-i taqlidi M.

15 perîşân itme : şağın itme telef M. / eşer : hüner M.

37*

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bî-ķayd-ı ân u îne felek bâr-gâh olur
Her ķanda olsa Ğusrev-i Cem dest-gâh olur
- 2 Dervîş-i nâ-murâda ħamûşân-ı Şehr-i ğam
Tekmîl-i zevķ-i vaĥdet iķün ħânķâh olur
- 3 Mes'ûd olunca bir kişinüñ ħâlî'î hemân
Dûş u berinde ħırķa serinde külâh olur
- 4 Mu'tâd-ı ħ'âb-ı ğaflete mâtem gelür memât
Zîrâ ki 'âķibet sebeb-i intibâh olur
- 5 Pertev-pezîr-i 'ıŐķ olamaz rûy-ı tîre-dil
Âyîne-dâr olursa yine mihre mâh olur
- 6 Ser-menzil-i murâda resâ kem-şinîdedür
Gelmez ħisâba gerçi dilâ rû-be-râh olur
- 7 Pâ-bûs-ı yâre nâ'il olursa zamân ile
Taĥmînümüz budur ki faķat ħâk-i râh olur
- 8 Pâ-mâl iderse her ser-i kâma hezâr-cân
Bâķilerindedür var ise dâd-ħ'âh olur
- 9 Şâh-ı serîr-i ma'rifete luķf-ı Şab' u ħû
Teshîr-i 'âlem itmege genc ü sipâh olur

* H. 74b, İ. 91b, M. 90a, N. 93b.

1 Ğusrev-i Cem dest-gâh : daĝdaĝasuz pâdişâh M.

2 ħamûşân-ı Şehr-i ğam : zemîn-i ferâĝ-ı bâl M.

3 Mes'ûd : Mesdûd H.

6 kem-şinîde : nâ-şinîde M. // ħisâba gerçi : velî ħisâba N.

9 ma'rifete luķf-ı Şab' u ħû : ma'delete cevr ü zikr-i ħayr M.

- 10 Merdüm-nümâ-yı çeşmüñe şimdi göñül viren
Âhır görür sere ne belâ-yı siyâh olur
- 11 Gülçîn-i ârzû olamaz Kays-ı çeşm-i pâk
Gayret cemâl-i nâzûke bend-i nigâh olur
- 12 Kimdür o serv-i nâza dir üftâdegândan
Cânâ ayağûñ altına baq belki şâh olur
- 13 Şol bî-dimâğ-ı fikr-i hoş u nâ-hoşem henüz
K'ümmîd ü bîm-i bâke güneh-ber-günâh olur
- 14 Devletlü ser ki sâye-i sevdâda hoş geçe
Da'vâ-yı hüsn-i hâlete âhı güvâh olur
- 15 Dîdâr-ı yâr rûşen idince dü-dîdesin
Kâr u giyâ-yı cân u dili âh ü vâh olur
- 16 Sâlik ki pîş-i pâyın ide maṭmaḥ-ı nazâr
Semmü'l-hayâṭ-ı berzaḥ aña şâh-râh olur
- 17 Taḥt-ı revân olursa n'ola çârmîḥ-ı ten
Sulṭân-ı ıṣḫ bendesine çâh-ı câh olur
- 18 Rûy-ı gedâ ki ferş-i reh-i Şems-i dîn ola
Şâhân-ı mülk-i 'âleme püşt ü penâh olur

10 çeşmüñe şimdi : nergis-i meste N. // Âhır görür sere : Görsün ki âhır ol N; Görsün ki dil-berâ H,İ.

12 – N; Cânâ : Şâhâ M. / belki şâh : bunda âh M.

13 bî-dimâğ-ı fikr-i hoş u nâ-hoşem henüz : sâde-levh-ı fıṭrat-ı şâfam ki ṭab'uma M; bî-dimâğ-ı fikret-i behbûd u nâ-hoşem M,H. // K'ümmîd ü bîm-i bâke : Fikr-i ümîd ü bîm M; Ümmîd-i bîm-i bâke H,M.

14 sevdâda : sevdâdan H. // Da'vâ-yı olur : Kâr u giyâ-yı dîde vü dil eşk ü âh olur H,M.

15 – H,M.

16 – H,M.

18 mülk-i 'âleme püşt ü : 'âlem-i dile püştü N.

- 19 SÂKIB o mâha nâlesin itmezdi kim velî
Nâz u niyâz-ı şâh u gedâ gâh gâh olur

38*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Sefîd ü sürh-ı eşkin dîde pâyuñda dü-rûd eyler
Mükerrer sâye-i servüñ bu vech üzre şühûd eyler
- 2 N'ola âteş-ı'nân-ı tayy-i râh-ı 'âşıkân olsam
Ki sevdâ-yı merâm esb-i dili hem-pây-i dûd eyler
- 3 Olursa pertev-endâz-ı tecellâ ol hilâl-ebrû
Dil-i sengîn-i mihrâb-ı sipihri pür-sücûd eyler
- 4 Dehânuñdur o sırr-ı ser-be-müher-i hikmet-i işrâk
Niçün bîhûde erbâb-ı sühan güft ü şünûd eyler
- 5 Miyânuñ mecma'-ı şad-bağır-ı fikr-i mû-şigâfândur
O ma'nâ Hızırî âhır suhre-i bûd u ne-bûd eyler
- 6 Gören âmîziş-i çîn-i cebîn ü turreñi cânâ
Dem-i evvelde bir yâhû ile mağv-ı vücûd eyler
- 7 Olur mı Sidre sedd-i reh o nûr-ı lâ-mekân seyre
Ki berç-ı cilvesi ânîce tayy-i her hudûd eyler
- 8 Bakılmaz berg-i sebz-i cânâ meydân-ı mağabbetde
Ki her kes bî-sebeb cânândan ümmîd-i cûd eyler

* H. 75a, İ. 92a, M. 90b, N. 94a.

1 eşkin : eşki H,İ.

2 olsam : o kim M; N'ola olsam : Şol âteş-sîr-i râh-ı âşıkândur bâd-ı pâ-y-i âh H,İ. // merâm esb-i dili hem-pây-i : merâm-ı dil anı hemreng-i dûd eyler H,İ.

4 ser-be-müher-i : ser-be-ceyb-i H,İ.

5 - H; Bu beytin 2. mısraı olarak M. de 4. beytin 2. mısraı tekrarlanmış.

7 Sidre sedd-i reh o nûr-ı : sedd-i reh Sidre revân-ı M,N. // ânîce : anca H. / her : ser H.

8 berg-i sebz-i : terk-i setr-i H.

- 9 Nesîm-i nağmedür hâtır-güşâ-yı gonca gül-şende
Anuñcün her hoş-elhân-ı seher virdin sürûd eyler
- 10 Żarûrî çâk-i çâkümdür dil-i reşkîn-i hem-kârân
Şafâ çün gevheri âyîne-i nakş-ı hasûd eyler
- 11 Görüñ ol âfet-i bîgâne-rûy-i serd-i mihri siz
Ki zühhâdın dahı vird-i zebânın yâ Vedûd eyler
- 12 Ser-i bâzâr-ı ser-bâzîde rehn-i hîç olan fânî
Ser ü ser-mâye-i ‘ömrüñ ziyânın cümle sûd eyler
- 13 Menem ol tîk-i nisyân-mânde-i eyvân-ı tenhâyî
Faķat derd-i cüdâyîdür baña yâd-ı ‘uhûd eyler
- 14 Dirîgâ levh-ı pâk-i âb-ı rûy-i meşreb-i şâfî
Nuķûş-ı ârzû-âlûde-i sürh u kebûd eyler
- 15 Şudûr-ı sîne-çâk-i şevķ-ı insâniyyetüñ pîşîn
Serâ-yı fikrine ikrâm-ı ehl-i dil vürûd eyler
- 16 Şikest-i ķalb-i haşma rûzigâr-ı himmet-i Hünkâr
Cenâhayn-i ğubâr-ı inkisârımdan cünûd eyler
- 17 Virür mi ħirmeninden dâne vâ‘iz bî-nevâ mûra
Gedâ çeşmân-ı zühd-i ħuşke ancak bir nümûd eyler
- 18 Niķâb-ı ħüsn-i pâke çeşm-i şerm-i âşıkân SÂKIB
Sirişk ü rişte-i nûr-ı nazardan târ u pûd eyler

11 Görüñ : Görüp H. / mihri : ķahrı N. // yâ Vedûd : yâd-ı Vedûd M.

15 şevķ-ı : derd-i H,İ. / Serâ-yı fikrine : ħayâl-i yâdına H,İ.

16 inkisârımdan : inkisârından M.

17 bî-nevâ mûra : mûr-ı bî-zûra H,İ.

18 pâke : pâk-i M.

39*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Bînişde istikâmet ü dânişde i'tibâr
Pervâz-ı câna olsa cenâhayn-i iftihâr
- 2 'Âlî-mağâm-ı zirve-i 'îrfân olup dili
Kalmaz hadîd-i kâsret-i kâlebde hâk-sâr
- 3 Deryâ-dili ki vüs'at-i meşreb mühît ide
Gird-âb-ı gam miyânı olur şuffe-i kenâr
- 4 Hüşyâre gerçi bed görünür câm-ı bâde lîk
Mağmûr u meste şor kim odur la'l-i âb-dâr
- 5 Elden kıomaz ayağını dil duhter-i rezûñ
K'oldur bu deyr-i köhnede meşrebce gam-güsâr
- 6 Her pâresinde cilve-ger oldukca seng-i yâr
Mir'ât-i hâtıra viremez rahne inkisâr
- 7 Bâr-ı girân-ı dûş-ı sebük-rûh-ı rinddür
Lâzım degül tağammül-i sengînî-i veğâr
- 8 Girmezdi dest-i kûtehe dünyâ-yı muhtaşar
Şâyân olaydı zû'l-yed-i tûlâya ol şikâr
- 9 Yârâna vâ'izüñ sözi bârân-ı ta'ndur
N'eyler bu bezm-i nâzüke nâ-puhte nâ-bekâr
- 10 Peymâne dâr u dâmen-i cânân-gîr olup
Fevt itme fırsatı çün odur aşl-ı gîrudâr

* M. 91b ve 92b, N. 95b. – H.İ. Bu şiir, M. nüshasında 8'i 91b'de 7'si 92b'de olmak üzere 15 beyittir.

- 11 Fikr-i sivâdan it harem-i kalbi tahliye
Pâkân içinde olmayasın tâ ki şerm-sâr
- 12 Dîvânelük dilâ yeter oldu belâ-yı ser
Etfâle tâ-be-key ola endâm-ı seng-sâr
- 13 Tedbîr-i nefis ile ‘amel itmez reşîd-i dil
Hâzım ider mi düşmeni sırrında müsteşâr
- 14 Göstermesün muhâlif-i ‘aşîka rûy-i dil
İtsün harîf ü bezmini eyyâm târ u mâr
- 15 Kalmaz ümîd-vâr-ı selâmet cihânda
Ber-bâd idince taht-ı Süleymânı rûzigâr
- 16 Gül-zâr-ı hüsni haç gelüp itdükde hâr-zâr
Âyâ niçün ki yakmaz anı âteşîn-gül-‘izâr
- 17 Almağda gerçi hüsni ü dilüñ dâdını tırâş
Lîkin esâsı olmada gitdükce üstüvâr
- 18 Çekmez telâş-ı sûd u ziyân ehl-i ‘âfiyet
Bî-çâre derddür ser-i âzâde kâr u bâr
- 19 Âgeh düşer mi gâ’ile-i intikâma kim
Bed-h’âha pîç-tâbı olur dâ’imî demâr
- 20 Yâ Rab ferâğ-ı bâle per olsun şafâ-yı hâl
Âmâde-i meâtara gerekmez ziyâde kâr
- 21 Girdâr-ı sâlikân-ı reh olmaz pesend-i pîr
Pây-i şebât olmayıcağ merkez-i medâr
- 22 Bîhûde gerd-i şeş-cihet itme havâsumuz
Pergâr-ı cem‘-i dâ’iremüz eyle pâyidâr

- 23 Mânend-i bû riyâh-firîb-i hevâ ile
Hem-vâre olmasun ser-i kârında bî-ķarâr
- 24 SÂĶIB ki ser-be-der-geh-i Monlâ-yı Rûmdur
Engüşt-i her hilâle olup nev-be-nev müşâr
- 25 Âhır dem-i muķâbele-i Şems-i dînde
Olsa ‘aceb mi dâĝ-ı dil-i bedr-i tâb-dâr
- 26 Meydân-ı mevlevîde hizebrân-ı pür-dilân
İtdükce nefsi-i dîv ile merdâne kâr-zâr
- 27 Bâ-kûre-i fesâne-i Şîrîn ü dil-keşi
Olsun gürûh-ı menķabe-sencâna yâdigâr

40*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Mihmân-ı gam ki hâne-i câna gelür gider
Hem-sâyegân-ı seyr-i figâna gelür gider
- 2 Ârâm ider mi şâhid-i şâdî kenârda
Mevc-i sebük-'inân-ı kerâna gelür gider
- 3 Bî-'ayş ü derd-i ser mi kalur şubḥ u şâm-ı dil
Eksik m'olur ribât-ı cihâna gelür gider
- 4 Elbette bir tarafda ider kendüyi helâk
Râh-ı emelde ol ki miyâna gelür gider
- 5 Ğam-hâne-i faķîre tereddüd iderse mâl
Rûy u reh-i qarârı yabâna gelür gider
- 6 Maķşûd eger degül ise ilkâ-yı vesvese
Cânâ raķîb yanuña yâ ne gelür gider
- 7 Bulmaz gider şafâ-yı dem-i âdemiyyeti
Ehl-i hevâ bu dehre ḥarâne gelür gider
- 8 Vâ'iz ne resme kendüye gelsün ki minbere
Hem-vâra ser-girân-ı fesâne gelür gider
- 9 Şad-pâre itmedür ğarazı gönlümüz şehâ
Ġisûña şanma ḥayrına şâne gelür gider
- 10 Yokdur 'aķîķ-i la'lüñe mânend-i nâm-dâr
Çokdur egerçi taraf-ı lisâna gelür gider

* H. 75b, İ. 92b, M. 92a, N. 94b.

9 gönlümüz : cânuz H; cânumuz İ. // Ġisûña : Ġisûya H.

10 lisâna : şâne M.

- 11 Reftâr-ı bî-tekellüfe kim mâlik olmaya
Bâzâr-ı ‘ömre h’âce ziyâne gelür gider
- 12 Cânâne gelse külbemüze gitmese velî
İkbâl olunca olmasa şâna gelür gider
- 13 Bilmez kerîm diğğat-i îrâd ü maşrafı
N'eyler nizâm-ı devlet-i kâna gelür gider
- 14 Çeşm-i kabûl bir revîş-i pâkedür hemân
Ey nâ-şinâs-ı râh saña ne gelür gider
- 15 ‘Ârif bilür anı ki nedür bu geliş gidiş
Âyende vü revende gümâne gelür gider
- 16 Olmaz kıdemle sâlike yümn-i kadem gerek
Pîr-i serâ-nişîn-i zenâna gelür gider
- 17 Âmed-şod-i güzeşte ‘acâyib-nümâ ise
Seyr it neler dağı bu dükâna gelür gider
- 18 Ten-perverân menzil-i maşşûdı n'eylesün
Ol kâr-bân-ı âb ile nâna gelür gider
- 19 Gülgûn-ı berç-ı şevk iledür seyr-i mevlevî
Tayy-i sebîl-i Hâğda yegâne gelür gider

12 - N.

13 Bilmez maşrafı : Yetmez mi ehl-i devlete nân-ı hıızânesi M; Bilmez : N'eyler M,N. / diğğat-i : vağt-i M. // N'eyler : Burd-i M; Birdür N; Neyl-i H. / devlet-i : lücce vü M.

14 Ey nâ-şinâs-ı râh saña ne : Çün her ki hânkâh-ı zamâna M; Zîrâ gelen zemîn-i zamâna H,İ.

15 Âyende vü revende gümâne : Ey nâ-şinâs-kâr saña ne H,İ.

17 neler dağı : dağı neler H,İ.

18 Ten : Sen H. / perverân menzil-i maşşûdı n'eylesün : perverân-ı râh ne bilsün bu menzili H,İ.

19 seyr-i : sırr-ı M. Bu beyit yerine H. ve İ. nüshalarında aşağıdaki beyit, M nüshasında ise her iki

- 20 İtmez teşebbüs_ sebeb-i emr-i ma'âş için
Bî-dest ü pây kesb-i şehâne gelür gider
- 21 SÂKIB gelür mi hâtıra fark-ı neşât u gam
Çün rûz u şeb zemîn ü zamâna gelür gider

beyit de vardır :

- Gelmez kıyâsa nâdire-i enfâs-ı mevlevî
Olmaz aña nazîre yegâne gelür gider
- 20 Bu beyit yerine H. ve İ. nüshalarında aşağıdaki beyit; M. nüshasında ise her iki beyit de var :
İtmez sipihre devlet için SÂKIB ilticâ
Mülk-i fenâda pâdişehâne gelür gider
- 21 – H.İ.

41*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Nüh-felekden âh-ı erbâb-ı rızâ işler geçer
Her siperden nâvek-i şaş-tı kazâ işler geçer
- 2 Naqd-i da'vî rehn-i pâs-ı kîse-i hırmândur
Yohsa bâzâr-ı keremde nâ-revâ işler geçer
- 3 İstikâmet serve pâ-bend-i kenâr-ı cûydu
Ol güzêr-gehden pül-i kad-i dü-tâ işler geçer
- 4 İşlemez râh-ı verâ-yı perdeye pâ-y-i 'uqûl
Pîş-gâh-ı râza çeşm-i pîşi pâ işler geçer
- 5 Cevşen-i taqvâya gerçi tîğ u tîr itmez eşer
Lîk müjgân u nigâh-ı dil-rübâ işler geçer
- 6 İtmesün bed-gû zebânın halka-i bezme dirâz
Beynümüzde soñra çok yâda sezâ işler geçer
- 7 Üft ü hîz-i meste itmez sû-i zann ehl-i vuķûf
Resm-i râhın ol da bî-rûy ü riyâ işler geçer
- 8 Hem-ınân-ı dūd-ı âh olmaz gider seyl-âb-ı eşk
Her kime kim âteş-i tîz-i hevâ işler geçer

* H. 76a, İ. 93b, M. 93a, N. 96b.

1 erbâb-ı : eşhâb-ı H,İ. // nâvek-i şaş : tîr-i bâzû M.
2 rehn-i pâs-ı : pâsbân-ı M.
4 râh-ı verâ-yı perdeye pâ-y-i 'uqûl : pâ-y-i nigâh-ı keç-firâz-ı 'ibrete M.
5 taqvâya gerçi tîğ u tîr itmez eşer : fûlâd-ı taqvâ halkasından bî-direnk M. // Lîk müjgân u nigâh-ı dil-rübâ : Nîze-i müjgân mânend-i hevâ M.
6 halka-i : cânib-i M.
7 Resm-i râhın ol da : Kârın ol da çünkü M; Ol da kâr-ı resm-i râhın(v.boz.)M.
8 Her kime kim âteş-i tîz-i hevâ : Âteş-i dil [d]em-be-dem zîrâ aña M; bu beyit yerine M. nüshasında

- 9 Nağş-ı reng-â-rengine âyîne itmiş ‘âlemi
Kendüye vâ‘iz ‘aceb ‘ibret-nümâ işler geçer
- 10 Her ne işlerse geçilmez ehl-i meşrebden hele
Berzah-ı pendâra olmaz mübtelâ işler geçer
- 11 Bî-sütûn-ı mâ vü menden reh-revân-ı mevlevî
Tîşe-kâr-ı na‘re-veş bî-dest ü pâ işler geçer
- 12 SÂKIB olmaz menzil-i ten câna sedd-i râh-ı seyr
Anda kâr u hıdmetin bi'l-iktizâ işler geçer

ayrıca şu beyit de var :

Dûd-ı âh-ı seyl-i eşke hem-‘ınân olmaz gider

Derd-i râh u şevk-menziel kim aña işler geçer

9 Nağş-ı ‘âlemi : Suhra-i nîk ü bed olmuş ser-serî güftâr ile M.

10 mâ vü menden reh-revân-ı : çarha düşse rûy-ı râh-ı M. // Tîşe-kâr-ı na‘re-veş : Kâm-ı evvelde hemân M.

11 ehl-i meşrebden hele : SÂKIB ehl-i şab‘dan M. // pendâra olmaz : ahrâra düşmez M.

12 seyr : setr H.

42*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Sâye-i zülfünde çıkmış haç yüze ma'zûrdur
Böyle dürr-i hâşiyet-bâl-i hümâ meşhûrdur
- 2 Şâh-bâz-ı hüsne bâl ü per dü-çeşm-i seyrdür
Şanma ol 'âşık-küşî ey kebk-i dil mağrûrdur
- 3 Tûtîyâ-yı çeşm-i mihr eylerse âhır rûzigâr
Pây-mâl-i 'ışık olan bî-dil yine mağdûrdur
- 4 Mâcerâ-yı gamze dehre yâdigâr olsun diyü
Hûn-ı nâ-hakķumla levḥ-i sîne meşṭûrdur
- 5 Bezmümüzde ḥod-fürûşa ruḥşat-ı güftâr yok
Bî-ḥodâne dem uran 'âşıklara destûrdur
- 6 Gerçi rûy-ı kârumuz âyîne-i esrârdur
Lîk rûy-ı müdde'â la'lüñ gibi mestûrdur
- 7 Bir kıyâmet-kâmetüñ pâyında her kim ser vire
Sâye-i Ṭûbâ-yı ṭîb-i hâlde maḥşûrdur
- 8 Bîm ü ümmîdi iden eṭvâra düstûru'l-'amel
Olsa zühd ile 'alem 'âbid degül müzdûrdur
- 9 Luṭf-ı âzâruñla dil hoş-ḥâl olur kim ḥarf ḥarf
Gûş-ı cân-ı müstemende da'vet-i me'sûrdur
- 10 Mihre hem-sâye vü mâha olsa hem-menzil eger
Dîde-i ḥak-nâ-şînâsın behresi deycûrdur

* H. 76b, İ. 94a, M. 93b, N. 96b.

9 Luṭf-ı : Yümn-i H.İ.

- 11 Rû-be-rû-yı yâr olmakdur şafâ âyîne-vâr
Merve-i hayretde sa'y-i hûş nâ-meşkûrdur
- 12 Nâm-ı huşki kaldı maḥzûnuñ zebân-ı halkda
Yoḥsa nev-rûz-ı ḥaṭuñda ğam daḥı mesrûrdur
- 13 Nâzır-ı zâhir olup olmaz remân-ı şekl-i ğam
Ḥıdmet-i insân-ı kâmilde o kim manzûrdur
- 14 Yek- nefesde tâb-dâr-ı şu'le-i âvâz-ı ney
Şaf-be-şaf ḥayl-i hevâ-yı nefsine manşûrdur
- 15 Vâ'ize derd-i kühendür itdiren ḳadḥ-ı ḳadeh
Bezm-ġâh-ı 'ayş-ı ḥoşdan tâ-ezel mehcûrdur
- 16 Hırḳa-pûş-ı mevlevîye her nigâh-ı dûn iden
Rîv-i dîv-i naḥvet-i bî-vech ile meshûrdur
- 17 Var ise dûd-ı dilin mânend-i şem' itmiş külâh
Şaḥn-ı meydân-ı fenâda SÂKIB-ı maḥrûrdur

11 Merve-i : Ka'be-i M. / sa'y-i hûş : zîrâ sa'y M.

13 zâhir : şûret M. / olmaz remân-ı şekl-i ğam : vaḳf-ı ğam itme 'ömrini M.

14 Şaf-be-şaf : Ser-be-ser M.

16 Hırḳa-pûş-ı : Rû-be-râh-ı M.

43*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dili nâlân iden zûr-ı hüçûm-ı derd-i hicrândur
Zebân-ı şekve-gîri pâs-ı luţf-ı cevr-i sultândur
- 2 Ümîd itmez kef-i deryâ nevâl-i şâhdan in'âm
Gedâ-yı seyr-i çeşme naqd-i vaqti genc-i şâyândur
- 3 Gedâ-çeşme yeter ser-mâye-i hasret nigâh-ı âz
Ki kânûn-ı kadîm üzre cezâ-yı hırş hırmândur
- 4 Ne hâcet âlem-i ma'nîde mihr ü mâh-ı gerdûna
Şeb ü rûzında rûy-ı cân u dil handân u tâbândur
- 5 Görinmez çün perî-veş rûy-i ünsiyyet melâ'ikden
Yine çeşm-i cihâna rûşenâ var ise insândur
- 6 Olinca Kays ile şîrân hem-zânû-yı bezm-i hâş
Dime vahşî gâzâl-i çîn-i hüsne turfe hayvândur
- 7 Degüldür müdde'î vâ'iz tehî üslûb-ı hikmetden
Kemâl-i hâline ağılûta-i da'vâsı bürhândur
- 8 Terâzû-yı nazâr kim mâ'il-i yek-sûy-ı hayretdür
Metâ'-ı bîş ü kem-senc olmada hem-vâre yeksândur
- 9 Zemîn-bûs-ı cenâb-ı sâye-i tîguñda ey hûnî
Dehâna virmeyen nevbet leb-i zaḥm-ı nümâyândur

* H. 77a, İ. 94b, M. 94a (der-kenâr), N. 97b.

1 şekve-gîri : şekve-bendi N.

4 handân u tâbândur : tâbân u handândur N.

5 çün perî-veş rûy-ı ünsiyyet : rûy-ı ünsiyyet perî-veş çün N.

6 Kays ile : Kible H. / ile şîrân hem-zânû-yı bezm-i hâş : hem-zânû-yı bezm-i hâş-ı tenhâyî M. // gâzâl-i : gâzâlî H. / çîn-i hüsne : deşt-i ışka M.

7 hâline ağılûta-i : ṭavrına her hâl ile M.

- 10 N'ola devr olsa gitdükce fenâsından fenâ-endîş
Nişân-ı menzil evvel âteş-i merg-i beyâbândur
- 11 'Aceb mi her gürûhı ber-reviş eyleser âvâre
Reh-i ârâm zîrâ mâverâ-yı küfr ü îmândur
- 12 Dü-çeşm-i zinde dildür görmeyen târîki-i mergi
Çerâğ-ı her kesi şanma ki tâ-mağşer fürûzândur
- 13 Ne kâbil ser-be-dergâhuñ k'ola âvâre-i bîdâr
Egerçi pâdişâhum pâ-yi bend-i bende ihsândur
- 14 Nice kaç'-ı ta'allukda te'ennî eylesün dervîş
Ki tâğ-ı himmeti kendi gibi bî-bâk ü 'üryândur
- 15 Ney-i bezm ü derâ-yı 'azm olup cân-ı hazîn gûyâ
Verâ-yı perde-i tende niyâz-ârâ-yı cânândur
- 16 Hevâ-yı gerdiş-i çeşm-i temâşâ eylemez hayra
Ser-i âsûde-i 'ârif rehîn-i ceyb-i vicdândur
- 17 Hemîşe cilvedür fânûs-ı vaqtüm pîr-i çarh-âsâ
Velî şem'-ı cihân-efrûzı vaqf-ı zîr-i dâmândur
- 18 Ne ğam hâr-ı melâmet bir ser-i dîvâr ise zâhid
Derûn-ı hânkâh-ı mevlevî gül-zâr-ı 'irfândur
- 19 Ne bilsün neş'e-i 'ayş-ı hoşı SÂKIB henüz ol kim
Şarâb-ı hûş ile mest ü harâb-ı câm-ı devrândur

13 ser-be-dergâhuñ k'ola âvâre-i bîdâr : bîm-i nevmîdi der-i şehden ide ser-keş M. // pâdişâhum pâ-yi bend-i bende : bend-i pâ-yi bende şerm-i dest-i M.

14 ta'allukda : 'alâyıkda M; ta'allukdan H.

44*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Her seher kim zülf-i müşgînin güzel silker döker
Naḥl-i 'ömr-i 'âşıkı bâd-ı ecel silker döker
- 2 Sermedîdür kâr-gâh-ı levḥ-ı dilde naqş-ı 'ışk
Zâ'il olmaz her ne kim kilik-i ezel silker döker
- 3 Hûk-i pâyin rûzigâr eylerse bey'-ı men yezîd
Merdüm-i nev-kîse-dârın bî-kesel silker döker
- 4 Zabt iden rıtl-ı girânı kuvvet-i dildür hemân
Yoḥsa dest-i ra'ş-e-dâr-ı hoş-'amel silker döker
- 5 Dil hümâ-yı evc-i himmet oldığın bilmez gibi
Dâmını bîhûde şayyâd-ı emel silker döker
- 6 Çok zamândur ey kamer tal'at seni teşhîr için
Sübḥa-i pervîni çarḥ-ı pür-dağal silker döker
- 7 Teng ider başına ḥalkuñ ḥalka-i cem'iyyeti
Kanda olsa vâ'iz enbân-ı cedel silker döker
- 8 Germ iden bâzâr-ı ḥüsni âh-ı serd-i 'ışkdur
Gerçi meydâna metâ'ın her milel silker döker
- 9 Vaşfını rûz-ı kıyâm eyler o servüñ ser-bülend
Ṭab'-ı Ṭûbâ pâyına beytü'l-ğazel silker döker

* H. 77b, İ. 95a, M. 94a, N. 98a.

2 'ışk : ğam M.

3 pâyin : pâyuñ M.

5 Dil gibi : Mâhî-i deryâ-yı dil olmaz giriftâr-ı heves M. / Dâmını : şastını M.

8 ḥüsni âh-ı serd-i 'ışkdur : 'ışkı cûş-ı sûz-ı sînedür M.

- 10 Gûşesinden hevl-i tîğ itmez iken destüm cüdâ
Dâmen-i pâkin ‘aceb ol bî-bedel silker döker
- 11 Yâd olunca gerdeni ‘âlem girîbân çâk olur
Bilmezüz şûfî niçün ceyb ü bağal silker döker
- 12 Sîne-çâk-i mevlevî tâvûş-ı bâğ-ı hâldür
Bâl-i rengîn-i vücûdı bî-‘ilel silker döker
- 13 Nuql-i bezm olmak hayâlin eyleyen pür-gûlaruñ
Rîşini engüşt-i efkâr-ı mağal silker döker
- 14 Bağr-ı meşreb dâmen-i mevc-i nefesden gevheri
Sâhil-i îcâda SÂKIB fi'l-meşel silker döker

10 hevl-i : darb-ı M.

12 hâldür : kıdsür M.

13 pür-gûlaruñ : hoş-gûlaruñ N.

45*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 O kim naqd-i vücûdı harc-ı râh-ı üft ü hîz eyler
Anı baht-ı güher-perver müselleme bir 'azîz eyler
- 2 Hayâl-i zülf-i 'anber-fâm-ı kilik-i nükte-perdâzı
Meşâm-ı bûy-ı ma'nî-âşinâyâ müşg-bîz eyler
- 3 Çıkar mı gerden-i dil halka-i fitrâk-i vahdetden
Nice şayd-ı harem dâru'l-emânından girîz eyler
- 4 Dil-i sengîn-i gamzeñdür viren efsâneme te'sîr
Fesân elbet dem-i şemşîr-i cevher-dârı tîz eyler
- 5 Ayağın dest-i h'âhişden komazdı rind-i üftâde
Olaydı bâde-veş 'âlemde bir âdem temîz eyler
- 6 Seher-geh şeh-süvâr-ı gâfil olma bâd-ı âhumdan
Ki şâyed cevher-i rikâtle tîguñ mevc-hîz eyler
- 7 Bahâr-ı çarhdan hurrem olur mı 'âkıbet-endîş
Ki şahın-ı gülşen-i hurşîd ü şahın bir girîz eyler
- 8 Nice sîr-âb olur deryâ-yı devletden dil-i h'âce
Ki 'âlemde anı mâhî gibi müşt-i peşîz eyler

* H. 77b, İ.95b, M. 94b, N. 98b.

1 O kim naqd-i vücûdı harc-ı râh-ı : Reh-i pâs-ı şafâ-yı vahtde kim M. // Anı baht-ı güher-perver müselleme bir : Nefis Mısr-ı hayâta kendüyi dâ'im M.

2 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Ğarîb-i şâm-ı hicrâna nesîm-i şubh-ı ümmîdin

Hayâl-i zülf-i 'anber-fâm bir gün müşg-bîz eyler

3 vahdetden : 'ışkuñda M. // Niçün : Nice M.

4 cevher-dârı : cevher-dâr M.

8 müşt-i : mest M; müşti H.

- 9 Varur mı ihtiyâr ile kişi hîç meclis-i va'za
Ser-i vaqt-i hoşı kim cây-i derd-i rüste-hîz eyler
- 10 Senâ-h^vân-ı semâ^c-ı mevlevîdür meşreb-i pâkân
Eger âyîn-i 'ışk-ı pâke ta'n eylerse hîz eyler
- 11 Şu resme kevnî teng itmiş serine münkirüñ
SÂKIB Ki çıksa çarha dîv-âsâ dahı a'lâ-sitîz eyler

10 eylerse : eyler M.

11 kevnî : dehri H,İ.

46*

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Yâ Rab itme ser-i bî-mağzumı tevbîre esîr
Olmaya tâ ki dü-tâ şadme-i taqdîre esîr
- 2 Rû-sefîd eyle beni nev'üm içinde ya'ni
Eyleme bende-i bî-çâreñi teşvîre esîr
- 3 İntizârla kişi mâlik-vaķit olmaz zîrâ
Ķadr-i dâmânını itmez kef-i şeb-gîre esîr
- 4 Dil-ki pür-tâb-ı yakîn olmaya hırş ile olur
Mûr-veş gâ'ile-i miħnet-i tevfire esîr
- 5 Şûret-i gerdiş-i bî-ķayda nigâh-ı küstâh
Pîç-tâb ile ider merdümi zencîre esîr
- 6 Ķayd-ı ıtlâķa düşüp kendüyi bî-câ mı ider
Murğ-ı dil gibi olan zülf-i girih-gîre esîr
- 7 Meşreb olsa n'ola üftâde-i sîmîn-beden
Şehdi âmîziş-i hoş âhır ider şîre esîr
- 8 Ķabza-i zâbîta-i 'aķla girerdi âhum
Gûş-ı tîr olsa eger halka-i zih-gîre esîr
- 9 Hâlet-i 'ışkumı göstermek için Ķaysa ķalem
Eylesün peykerümi gîsû-yı taşvîre esîr
- 10 Tavķ-ı minnetde ķalur gerdeni âzâd olmaz
Her gedâ kim ola ihsân-ı şeh ü mîre esîr

* H. 78a, İ. 96a, M. 95a, N. 99a.

- 11 Her ser-i mûy-ı serin isper-i fûlâd itmiş
 Kuvvet-i bâzû-yı teslîm ile şemşîre esîr
- 12 ‘Arz-ı hâl itmede her mûyı zebân-âverdür
 Çekmesün zârını hîç perde-i taḥrîre esîr
- 13 Ger zamân ile bulaydı ser-i bî-devlet fırsat
 Zât-ı şeyḥ olmaz idi pâye-i tevķîre esîr
- 14 Ser-be-ser ‘ayş ü tena‘um olan erbâb-ı hevâ
 Yegdür andan kim ola hırķa-i tezvîre esîr
- 15 Kayd ü bend-i men ü mâ ile geçer evķâtı
 Şâh-veş her kim ola câh ile tevķîre esîr
- 16 Kendüye şâhib ü âzâde-ser-i raķķ olamaz
 Olmayan ḥüsn-i rızâ ile der-i pîre esîr
- 17 Mevlevî-nisbet ü ser-germ-i şafâ-yı hâlüz
 İtmezüz raġbetümüz kâle-i iksîre esîr
- 18 Münkir-i câhumuz icrâ-yı cezâ-yı ‘ameli
 Nâgehân itse ‘aceb mi çeh-i tedmîre esîr
- 19 ŞÂKIB itmezdi bizi ḥasret-i yârân ḥarâb
 Olmasaķ ġaflet ile berzaḥ-ı taķşîre esîr

15 – H,İ.

19 bizi : bizle İ. / ḥarâb : temâm H. // Olmasaķ : Olmamaķ M. / ġaflet ile : ḥûy-ı yed ü H,İ.

47*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Rağsa gelsün müjde câm iğbâl-i Cem devrânıdır
Nebet-i idbâr geçdi def^c-1 ğam devrânıdır
- 2 Gerçi zîb-i tât-ı nisyân idi peymâne velî
Meclis-ârâ oldı şimdi dem-ğadem devrânıdır
- 3 Bezmümüzden pâyını çeksün hilâf-ı cins kim
Furşat-ı hoş-baş-ı 'ayş-ı bî-elem devrânıdır
- 4 Fazl-ı Hağ mağv itdi âşâr-ı riyâ vü süm'ayı
Ĥamdüli'llâh rind-i bed-nâma kerem devrânıdır
- 5 Toğdı çün câm-ı hilâlî rûşen oldı çeşm-i cân
'İyd-i nev-rûz idelüm zevğ-ı ni'am devrânıdır
- 6 Olmasun türşî-fürûş rûy-ı ihvânü's-şafâ
Şûfî-i bed-meşrebe rağm ü sitem devrânıdır
- 7 Çekmesün bîhûde bâr-ı hırğa vü seccâdeyi
Bâde çeksün ğam yirine kim nağam devrânıdır
- 8 Gûş olinmaz kışsa-i bî-hişşe-i pür-ğuşşası
Vâ'izüñ çün gûş-mâl-i zîr ü bam devrânıdır
- 9 Keştî-i meyle bulur sâlik selâmet sâhilin
Dil-ber-i 'âşık-küş ü tûfân-dem devrânıdır
- 10 Kimseyi meydân-ı teslîm itmemişdür nâ-murâd
İmtihân-ı kâbil-i sâbit-ğadem devrânıdır

* H. 78b, İ. 96b, M. 95b, N. 99b.

1 geçdi : geçer M.

7 ğam yirine kim : hây ü hây itsün H.İ.

- 11 Gir semâ^c-ı bâ-şafâya mâ vü menden bul rehâ
Pây-kûb-ı farq-ı endûh-ı niqam devrânıdır
- 12 Vâdî-i tende tavâf-ı Ka^cbe-i cân it dilâ
Sa^cyüñi itme hebâ geşt-i hareem devrânıdır
- 13 Gerdiş-i pür-şûr-ı ^cuşşâkı şağın görme tehî
Vaqt-i nûş-â-nûş-ı şohbâ-yı hikem devrânıdır
- 14 ^cÂlem-i itlâk u seyr-i bî-vücûduñ mevsimi
Ser-be-ceyb-i hırkaya hâl-i ^cadem devrânıdır
- 15 Ğamze vü ebrû Nizâmü'l-Mülk-i hüsn olsa n'ola
Devlet içre dâ'imâ seyf ü kalem devrânıdır
- 16 Bî-ķarâr oldukça şûr-ı vecd ile bu nüh-ķıbâb
Ğazret-i Şems-i münîr-i dem-be-dem devrânıdır
- 17 Nevbet-i Ğunkâr idelden kevni pür-şayt-ı semâ^c
Münkir-i dil-mürdeye şamt ü şamem devrânıdır
- 18 Nefy olındı lâ-nüsellim şehr ü kend-i mehcede
Müdde^câ-yı ehl-i devrâna ne^cam devrânıdır
- 19 Gitdi eyyâm-ı şebâb-ı fitne-i telvîn-ķîz
^cÂķıbet Ğayr oldı temkîn-i herem devrânıdır
- 20 Bûstân-ı ^cömre SÂKIB virmek ister âb ü tâb
Girye vü zârî-i dûlâb-ı nedem devrânıdır

12 Vâdî-i : ^cÂlem-i H,İ. // geşt-i : şevķ-ı H,İ.

13 Vaqt-i nûş-â-nûş u şohbâ-yı : Mevsim-i Ğayret temâşâ-yı H,İ.

14 ^cÂlem-i mevsimi : Perde-bîrûn-ı ney olmış lehce-i pâk-nevâ H,İ. // hâl-i ^cadem : hâlâ nağam H,İ.

18 nüsellim şehr ü kend-i mehcede : diyâr-ı aĞsenü't-taķvîmden H,İ; mehcede : behcede N.

48*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Yokdur şafâ-yı neş'e-i şahbâ yerin tutar
'Aqlum da gelse başuma ğavġâ yerin tutar
- 2 Devr-i kadeh ki reg-be-reg icrâ-yı hüküm ide
Mağz-ı harîf-i penbe-i mînâ yerin tutar
- 3 Bâlâ-yı dost-ı sâye-figen olsa firğuma
Baht-ı siyâh-ı devlet-i dünyâ yerin tutar
- 4 Bîhûde serv eylesün 'arz-ı imtiyâz
Kindür çemende ol kad-i bâlâ yerin tutar
- 5 Kâlâ-yı kibr ü cehlin ider halka âşikâr
Bâzû-yı câhile o ki dâna yerin tutar
- 6 Âyîne-veş şafâ-yı dile virmeyen keder
Her kanda olsa merdüm-i bînâ yerin tutar
- 7 Halvet-güzîne ġuşe-i ceyb-i mürâkabe
Bâm-ı cihân-nümâ-yı temâşâ yerin tutar
- 8 Râh-âşinâ-yı vüs'at olan meşreb-i hamûl
Tedrîc-i germ ü serd ile deryâ yerin tutar
- 9 Mecnûn itmez idi serin âşiyân-ı murğ
Nâ-yâb olmasa ġam-ı Leylâ yerin tutar
- 10 Geşt eyledük ser-â-ser-i deşt-i cünûnî lîk
Az kalmış anda hem-dil-i şeydâ yerin tutar

* H. 79a, İ. 97b, M. 96b, N. 100a.

2 Devr-i ... ide : Şahbâ ki reg-be-reg ide icrâ-yı hüküm-i keyf H,İ.

5 ki : kim N.

- 11 Eşrâf-ı pâye zât ile olduğda bî-cedel
Şaff-ı ni'âl-i mesned-i vâlâ yerin tutar
- 12 'Âlemde hiç kalmasa âşâr-ı i'tibâr
Hâşâ ki zâğ tûtî-i gûyâ yerin tutar
- 13 Her kes ki cây-gîr ola câm-ı sebû gibi
Meclisde hüd-nümâ yine bî-câ yerin tutar
- 14 Bî-dil tutarsa dâmen-i sevdâ-yı zülfüñi
Dûd-ı siyâh-ı âh-ı süveydâ yerin tutar
- 15 Elvân-ı zahm ü dâğ ile 'üryânî-i beden
Dûşumda âl-i câme-i dîbâ yerin tutar
- 16 Peygûle-i hamûle çeken pâ-yi şöhreti
Kâf-ı kulûb-ı halkda 'Ankâ yerin tutar
- 17 Gûş-ı kabûl-i manşif-ı hikmet-şinâsda
Sencîde harf gevher-i yektâ yerin tutar
- 18 Hiç nâ-halef tutar mı reh-i âdemiyyeti
Nâdirdür ol nebîre ki âbâ yerin tutar
- 19 Tevhîd olunca sırr-ı zamîründe müstekin
Bî-iştibâh-ı lâ dahı illâ yerin tutar
- 20 Vâ'iz giderse minberini şaklasun Hudâ
El-hağ bulunmaz ol kadar a'la yerin tutar
- 21 Bâlâ-yı hoş-hırâm u gülistân-ı hüsn-i pâk
Bi'l-ittifâk cennet ü Tûbâ yerin tutar
- 22 Dâ'im ser-i mürîdine gerdân olmada
Olmaz netîce sâye-i Mollâ yerin tutar

- 23 SÂKIB zamân olur ki tabî'at zemînde
Rûh-âşinâ demiyle Mesîhâ yerin tutar

49*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Âyâ bu dilde cilve iden müdde'â nedür
Geh nâ-murâd u geh yine dest-i du'â nedür
- 2 Hem dil-firîb-i 'âlem idüp çeşmin ol perî
Hem çeşm-i cân-ı âdeme rûy-ı ibâ nedür
- 3 Her dem fedâ-yı cân ile tev'em gelürdi lîk
Var mı sü'âl ider bize resm-i vefâ nedür
- 4 Derd-i derûnuma nice tedbîr eylesün
Ol mâh-ı nev bilür mi meger ibtilâ nedür
- 5 Her nâ-sezâ ki bendeñe dirler şahîhdür
Söylet eger bilürse me'âl-i rehâ nedür
- 6 Bir câme-h'âb-ı râhat ise nefis için garaz
Maħmel kumâş-ı ten var iken bûriyâ nedür
- 7 Tutmazdı serde murğ ile hem-pâye Kays anı
İdrâk ideydi rütbe-i seng-i cefâ nedür
- 8 Yek-müş-t-i hâkdür çü heyûlâ-yı Âdemî
Şûretde bes şerâre-i çûn u çerâ nedür
- 9 Mânend-i âb-ı pâk olıcağ cünbişi ne bâk
Bî-h'îş-i 'ışka hâr ü has-i mâcerâ nedür
- 10 Keştî-şikest-i kulzüm-i bî-sâhilüz bize
Bâd-ı barût u keşmekeş-i nâ-Ĥudâ nedür

* H. 79b, İ. 98a, M. 97a, N. 101a.

1 nâ-murâd u : nâ-murâd M.

- 11 Hiç bâd-bân-ı hûşa güşâyış virür mi rind
Seyr-i baṭ-ı şarâba medâr-ı hevâ nedür
- 12 Devlet odur ki mükteseb-i zaḥmet olmaya
Dâd-ı Hudâya gâ'ile-i dest ü pâ nedür
- 13 Kendin iderdi şöhre-i rûy-ı siyâh eger
Zâhid bileydi âfet-i rûy ü riyâ nedür
- 14 Bîgâne rû-nümâdur o nev-res velî henüz
Farḳ eylemez mücâmele-i âşinâ nedür
- 15 Bâr-ı girân-ı zerre-i hızmi niçün çeker
Bilmez mi dil ki miḥnet-i şâhib-zekâ nedür
- 16 Dâr-ı fenâya gerden-i şâyeste sende yok
Ey şeyḫ-ı nâ-sipâs 'aceb ol ridâ nedür
- 17 Çîn-i cebîn-i sifle gül-i çeşm-i tengdür
Deryâ-dilâna mevc-i serâb-ı recâ nedür
- 18 Pergâr-ı pâke dâ'ireden olmaya berûn
İlhâm olur derûna ki sermed şafâ nedür
- 19 Âyîn-i mevlevîden o kim behre-yâb ola
İz'ân ider ki ḫalka-i mihr ü vefâ nedür
- 20 Zîr-i külehte nâ'il-i rif'at olur bilür
Nefsü'l-emirde gâyet-i 'izz ü 'ulâ nedür
- 21 'Allâme bildügin ki ferâmûş itmeye
Bilmez gider netîce-i faḫr u fenâ nedür
- 22 Âh itmeden murâdı var ancak dimiş o şâh

ŞÂKIB ulina böyle arb iftirâ nedür

50*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Taht-ı cefâya kim o şeh-i bî-vefâ çıkar
Cânum dem-i nezâre için rû-nümâ çıkar
- 2 Gîsûları o beyt-i mu'ammâdur olsa hâll
Nâm-ı dil-i fütâde-i dâm-ı belâ çıkar
- 3 Âgûşa alsa cevher-i âyîne 'aksini
Âh-ı füsûs-ı her bun-ı mûdan dü-tâ çıkar
- 4 İtsün şikest-i seng-i sitem kalbümüz dürüst
Her pâre çünkü kâbil-i feyz-ı likâ çıkar
- 5 Kalmaz ayakda pâyına bir kerre yüz süren
Dîhîm ile çıkarsa başa hâk-i pâ çıkar
- 6 Âmâc-ı tîr-i gamze iken çeşm-i dil yine
Her gördigine âyine-veş âşinâ çıkar
- 7 Dâmân-ı hîzm çıkmaz idi dest-i hûşdan
Lîk ol perî çıkınca yüze hüş-rübâ çıkar
- 8 Gûyâ kemân-ebrû-yı dil-keş-kemîndür
Andan hemîşe 'asker-i tîr-i kazâ çıkar
- 9 Ruşsat bulursa merdüm-i dîde açılmağa
Mâbeynümüzde yâr ile çok mâcerâ çıkar
- 10 Âyîne iddi'â-yı şafâ itmesün tehî
Zîrâ görünce naşsuñı pür-müdde'â çıkar

* H. 80b, İ. 99a, M. 98a, N. 102a.

9 Mâbeynümüzde : Mâbeynümüz M.

10 naşsuñı : naşsımı N.

- 11 Bührtân-ı huşkdür saña zâhid bu hırkadan
Her kim dimiş olur ise reng-i riyâ çıkar
- 12 Te'sîr-i feyz-ı şöhetümüz bundan it kıyâs
Kârûn girerse tekyemüze bî-nevâ çıkar
- 13 Dîvâr-ı şeş-cihâtı ider reşk-i âyine
Ol mâh-pâre seyre ki bürka^c-güşâ çıkar
- 14 Ey dil görürseñ ol şehi tîr ü kemân-bâz
Hâzır bulun ki şâyed elinden haţâ çıkar
- 15 Hem-kâra yok bahânemüz illâ ki hâmeler
Vaqtinde ney-şekerle ney-i bûriyâ çıkar
- 16 Zîr-i külehde nâ'il olur devlete bu ser
Bir pûtedür küleh ki giren kîmyâ çıkar
- 17 SÂKIB bilür ne çekdüğünü kûy-ı yârda
Gûyâ garîb hisşesine hep cefâ çıkar

51*

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 Fütâdelük dil-i zâra vaqâr-ı âhardur
Hilâf-ı re'y-i hıred i'tibâr-ı âhardur
- 2 Rüsûm-ı halka ri'âyet gerek idi lîkin
Harîf-i nîk ü bede neng-i 'âr-ı âhardur
- 3 Hevâ-yı serdi-i eyyâm ider dili gülgül
Hazân o gönceye cûş-ı bahâr-ı âhardur
- 4 Miyân-ı halka-i gird-âb-ı merd-i bî-bâke
Hayâl-i pâk ile zevk-ı kenâr-ı âhardur
- 5 Sevâd-ı dîdede ârâm-ı 'aks-i yâr muhâl
Vaţan o vahşi-i nâza diyâr-ı âhardur
- 6 Zamân şimdi degül 'âdet-i kadîm üzre
Zemîn-i tâze-i tuhm-feşâr-ı âhardur
- 7 Ölüncedür dile ser-neş'e-yâb-ı istignâ
Şarâb-ı nâba tenezzül humâr-ı âhardur
- 8 Egerçi gönce-i leb kân-ı kâm-ı 'âşıkdur
Hele benefşe-i huş gam-güsâr-ı âhardur
- 9 Vücûd-ı maıv iledür şahv-ı hâtır-ı mecbûr
Ki terk-i bîm ü ümîd ihtiyâr-ı âhardur

* H. 81a, İ. 99b, M. 99a, N. 102b.

3 ider dili gülgül : virür güşâyış aña M.

4 Miyân-ı : Derûn-ı M.

7 Şarâb-ı nâba : Şarâb-ı tâze H.

9 hâtır-ı mecbûr : i'tikâd-ı cebir M.

- 10 Ne ğam ribâṭ-ı dili vaḳf-ı ğam iderse felek
Ki ħ^ıârı olmaḳ anuñ iftiḫâr-ı âḫardur
- 11 Kıyâs-ı naḳş ile olmaz vuşûl âḫir-i kâr
Uşûle tarḫ-ı nazâr kâr u bâr-ı âḫardur
- 12 Ne ḫâcet itmege zâĝı dü-çeşm-i bülbüle ḫâr
Ki ḫâr ḫâr-ı dili ḫâr-ı zâr-ı âḫardur
- 13 Ḳomazdı vâ'izi cây-i şumâr-ı şofra daḫı
Velî muḫâsib-i ḫikmet 'ıyâr-ı âḫardur
- 14 'Aşâ-yı ṭûl-i emeldür cüvân iden pîri
Kemâna tîr-i hevâyî medâr-ı âḫardur
- 15 Semâ'-ḫâne-i çarḫuñ bu seyr-i ber-câyı
Girân-cân-ı cihâna demâr-ı âḫardur
- 16 Şehâ kemend-i keremle hemân şayd ide gör
Ġazâl-i ṭab^c-ı remîde şikâr-ı âḫardur
- 17 İderse kendüyi teslîm-i ḫalka-i fitrâk
Cevâhir-i nefesi hem nişâr-ı âḫardur
- 18 Nice dürüst nevâziş olur dil-i meksûr
Ki her dem âyine-i inkisâr-ı âḫardur

10 ribâṭ-ı dili vaḳf-ı ğam iderse felek : zamâne bizi vaḳf-ı ḫâr ḫâr itse M; vaḳf-ı ğam : vaḳf-ı ḫâr M.
// Ki ħ^ıârı : Mehâmî M.

11 naḳş : nefis N.

12 Ki âḫardur : Hezâra her ser-i mûyî ki ḫâr-ı âḫardur M.

13 Velî muḫâsib-i ḫikmet : Muḫâsib-i felek ammâ M.

14 emeldür : emelden H.

15 ber-câyı : ber-câmı N. // demâr-ı : diyâr-ı H.

18 olur : ola N; olurdı H. / dil-i : - H.

- 19 ‘Aceb mi berķ-1 fenâ ħırmenine virse beķâ
Ĥalîle gülşen-i i‘câz nâr-1 âĥardur
- 20 Miyân-1 ĥaş ile ‘âmı bulan ĥamûşîdür
Nizâ‘-1 nefis ü ĥıred kâr-zâr-1 âĥardur
- 21 Meger ki ġamzeñ ide zîr-i dest anı yoĥsa
Ĥizebr-i ser-keş-i dil nâ-müdâr-1 âĥardur
- 22 Menem o ĥâk-i reh-i mevlevî ki rûy-1 dile
Nigâh-1 dîde-i devlet ġubâr-1 âĥardur
- 23 Şafâ-yı bâl ile pâ-mâl-i ehl-i ĥâl olmak
‘Azîz-i rûĥ-1 revâna şi‘âr-1 âĥardur
- 24 Vefâ-yı mihr ile ĥoş-vaķtem ol ķadar ŞÂĞIB
Ki yâd-1 ‘ahd-i cefâ yâdigâr-1 âĥardur

19 ‘Aceb beķâ : N'ola virürse fenâ ehl-i faķra berķ-1 ‘aķâ M; ‘Aceb mi berķ-1 ‘aķâ virse ehl-i faķr u fenâ M; ĥırmenine virse : virse ĥırmenine H,İ.

20 ĥamûşîdür : sükûtdur M.

21 ġamzeñ ide zîr-i dest anı : ġamze göre rûy-1 neşîmeni M. // Ĥizebr-i ser-keş-i dil : Göñül didikleri bir M.

22 rûy-1 dile : naķş-1 ķadem M. // devlet : şefķat H,İ.

23 Şafâ-yı : Ferâġ-1 M.

24 Vefâ-yı mihr : Şafâ-yı vaķt M; Neşât-1 naķd H,İ,M. / ĥoş-vaķtem : ĥoş-ĥâlem M. // cefâ : elem H,İ,M.

52*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 *کی* ki naḥle-i esrârdan gelür
Manşûr cân-ı pâke ser-i dârdan gelür
- 2 Dil-teşne çeşm ü gûşını sîr-âb-ı Hızr ider
Ol nâme vü peyâm ki dil-dârdan gelür
- 3 Seng-i felâḥun-ı felek-i kîne gerdişi
Ser-geşteler şanur kef-i aḡyârdan gelür
- 4 Düşnâm-ı yâr-ı cefâ-kîşe söz nedür
Bîgâne-rûdur ol reh-i âzârdan gelür
- 5 Âzâd olmayınca kişi kayd-ı nefsdan
Tenhâda olsa ğam der ü dîvârdan gelür
- 6 İtme şaḡın nümâyîş-i dünyâya keç-nigâh
Vâ'iz ne gelse merdüme inkârdan gelür
- 7 Manzûr-ı Hakk ider giderek sâlik-i rehin
Ḥüsn-i nazar ki cânib-i Ḥünkârdan gelür
- 8 Şâhâ rehüñde muhtaşarı 'arz-ı ḥâldür
Ol nâleler ki SÂKIB-ı efgârdan gelür

* *M. 100a, N. 103a. – H,İ.*

1 ki : – M.

2 Dil-teşne ider : Âb-ı Ḥayât u nefḥa-i 'îsâya sîr ider M,N.

4 1. mısraın vezni bozuktur.

53*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Yâruñ ol kim iltifât-ı çeşm-i maḥmûrın görür
Bî-tekellüf gerdiş-i câm-ı ecel şûrın görür
- 2 Çeşm-i ḥasretdür bu bâzârın kef-i der-yûzesi
Pîş-i dest-i mekremet-pîşîn-i mağdûrın görür
- 3 Eylemez çeşm-i ser-â-ser fark yek-zerre şühûd
Zerre ḥurşîdüñ yine yek-zerre-i nûrın görür
- 4 Gûr-ı mâder-zâd iderse üstüḥ'ânum tûtiyâ
Levh-i maḥfûza ḥayâlüñ nakş-ı mestûrın görür
- 5 Merdüm-i ḥod-bîn-i âmâc-ı ḥudeng-i ta'ndur
Kendi mir'âtında zîrâ 'aks-i manzûrın görür
- 6 Bî-ğam-ı ferdâ 'ubûdiyyetde ol zâhid hemân
Kâr-fermâ-yı cihân elbette müzdûrın görür
- 7 Pençe-gîr olsun dil-i bî-tâb ile şîr-i felek
Peşşenüñ Nemrûd u ḥaylin zâr iden zûrın görür
- 8 Çeşm-i âza çekmeyen kuḥl-i cilâ-yı ḥâk-i gûr
Şanma kim rûy-ı siyâh u rîş-i kâfûrın görür
- 9 Zîr-i tîğ-ı ğamzede serden iden ıgmâz-ı 'ayn
'Âķıbet mâtem-serây-ı 'âlemüñ sûrın görür
- 10 Dîde-i sürḥ-ı ser olmaz maḥrem-i esrâr-ı kâr
Bî-başıret ol sevâd-ı a'zamuñ sûdın görür

* H. 81b, İ. 100b, M. 100a, N.103b.

2 ḥasretdür : ḥayretdür N.

8 ḥâk-i : gerd-i H,İ.

- 11 Tîr-i haşma halka-i çeşm-i gâzab zih-gîrdür
Yoğsa çeşm-i hılm-i hulkuñ semt-i ma'zûrın görür
- 12 Her kaçan tîr ü kemân alsa o zâlim destine
Görmez illâ sînenüñ hep zağm-ı nâsûrın görür
- 13 Dîde kim sûy-ı derûna ide im'ân-ı nażar
Dil harâb âbâdınıñ tâ beyt-i ma'mûrın görür
- 14 Defter-i lâf u güzâfa vâ'iz olmuş dîde-dûz
Ya'ni kim âşârınıñ manzûm u menşûrın görür
- 15 Gösteren çeşm-i cihâna rûy-ı dil merdüm-şifat
Çanda baksa hüsn-i hulğ u sa'y-i meşkûrın görür
- 16 Her kim eylerse te'ennî vü şitâbı târ u pûd
Kâr-gâh-ı fi'l ü kavlüñ luğf u destûrın görür
- 17 Tevbe-kâr olmuşdı bâde görmeye bir kerre dil
Her gören hâlâ o küstâhuñ bu mağzûrın görür
- 18 Devlet-i Hünkârda ŞÂKIB ne gam eyyâmdan
Ol Süleymân-ı velâyet çünki her mûrın görür

11 zih-gîr : reh-gîr M.

13 sûy-ı : taraf-ı H.İ.

18 çünki her : rûz u şeb H.İ.

54*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Çeşm ü gûş-ı pîr-i dil ol nev-cüvân ardıncadur
Pîç-tâb-ı vâ-pesîn elbette cân ardıncadur
- 2 Câ-yi râhatdur dil-i bî-ķayda gird-âb-ı ģaķar
Murġ-ı âzâduñ hemîşe âşiyân ardıncadur
- 3 Saĥtî-i letdür temâm-ı devlet-i bî-âfiyet
Yâd olunduķda hümâ ģuşķ üstühân ardıncadur
- 4 Tengnâ-yı âķla şıġmaz şevket-i Anķâ-yı ışķ
Kim pey-â-pey ģayl-i Ķâf-ı imtiĥân ardıncadur
- 5 Genc kim nâmı penâh-ı künc-i âyş-ı emndür
Tîr-i ģarf ü çeşm-i bed-i nâm ü şân ardıncadur
- 6 Ķanda bir naĥl-i berûmend-i hüner itse ģırâm
Sâye-veş seng-i siyâh-ı îñ ü ân ardıncadur
- 7 Ĥaķ sipâh-ı ģüsne düm-dâr oldı zann eyler ģören
Gerd peydâ olsa ammâ ķâr-bân ardıncadur
- 8 İtmesün miĥmân-ı şâdî ģâne-i câna nüzûl
Yoĥsa ģ'ân-ı mîz-bân-ı ģam hemân ardıncadur
- 9 Gûş-dâr-ı cânib-i râh-ı ģaber olmaz gider
Çeşm pîş-ı pây-ı rûşen-dil ıyân ardıncadur
- 10 Şu'le-i âvâz-ı pâdur âteş-i menzil baña
Cûş-ı mevc-i üft ü ģîzüm râh-dân ardıncadur

* H. 82a, İ. 101a, M. 100b, N. 104a.

7 düm-dâr : dîdâr M.

- 11 Gevherin kıymetde hem-reng-i şadef itse n'ola
Ten-perestüñ zıkr ü fikri âb u nân ardıncadur
- 12 Cadde-i taqlıdden itmez ser-i mû inhirâf
Şûfi-i lâ-yûfi ebnâ-ı zamân ardıncadur
- 13 Nîze-i müjgâna kendin pîş-keş itmek için
Halka-i kıadd-i dü-tâ bir bî-emân ardıncadur
- 14 Fâl-i hayr-ı âfiyetdür ibtidâ bî-çârelük
Nev-bahâr-ı gül-şen-i 'âdet hazân ardıncadur
- 15 Hây u hûylar itseler vâ'iz 'aceb mi rû-be-rû
Kim demâdem naql-i nuqlüñ mey keşân ardıncadur
- 16 Gerçi gâ'ibdür nazardan rûh-veş Monlâ-yı Rûm
Dest-gîr-i luţfi lîk üftâdegân ardıncadur
- 17 Reh-zen-i reftâr-ı keçdür naşş-ı pâ-y-ı mevlevî
Rûy-ı gül-gûn-ı hulûşı râstân ardıncadur
- 18 N'eylesün SÂKIB şikâr-ı şayd-gâh-ı şûreti
Himmeti teşhîr-i kalb-i dîstân ardıncadur

11 hem-reng-i : hem-seng-i H,İ.

15 naql-i nuqlüñ : seng-i ta'nuñ M.

17 keçdür naşş-ı pâ-y-ı mevlevî : keçden mevlevî bî-bâkdür M. // gül- gûn-ı hulûşı : râhı pey-revân-ı M.

18 şûreti : şadmeti H.

55*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 'Uşşâka cevri-i bî-sebep it dâverî budur
Üslûb-ı hikmet üzre hıdem-perverî budur
- 2 Bî-derd ü dâğ-ı luḫfı nedür şâhid-i dilüñ
Ol hüsn-i pâk-i bî-bedelüñ zîveri budur
- 3 Âsâyış itmez olmayıcaḫ ḫufte-i mezâr
Bîmâr-ı derd-i hecr olanuñ pisteri budur
- 4 Âmed-şod-i sürûr u ğama itme iltifât
'Ârif katında her revişüñ bihteri budur
- 5 'Ömr-i dirâz u ṭûl-i emel olsalar be-hem
Encâm-ı kâr-ı bü'l-hevese ebteri budur
- 6 Bî-dilleri o şeh n'ola sîr itse cânına
Ḥükm-i nizâm-ı kevkebe-i dil-berî budur
- 7 Virmez cihân devletine ḫıdmet-i derin
Ḥâlâ egerçi bendeleri kemteri budur
- 8 Sâķî ayaguñ altına al kâse-i serüm
Râh-ı keremde zâbıta-i mihterî budur
- 9 Bî-kâr olur o ğamze-i pür-kârı her gören
Ĝûyâ ki 'ayn-ı câm-ı mey-i hüş-berî budur

* H. 82b, İ. 101b, M. 101a, N. 105a.

3 Âsâyış mezâr : Râḫat ider mi olmasa pehlû-yı mezâr (vez. boz.) M; ḫufte-i : âsûde-i M.

5 be-hem : ḫarîn M. // kâr-ı bü'l-hevese : kâra dâ'ıye-i M; kâr-ı bed-gühere M.

6 Bî-dilleri : Bî-dillerin M,H,İ. / cânına : câna kim M. // Ḥükm-i nizâm-ı kevkebe-i : Âyîn-i zabṭ-ı memleket M.

7 bendeleri : bendelerüñ H,İ.

8 al : - H.

- 10 Âzâd-ı kayd-ı fikret-i elvân-ı ni'emet ol
Tûbâ-yı huld-i 'âfiyete hem-serî budur
- 11 Âhır hâdîd-i sîrini evc-i sükûn ider
Hâşiyet-i sülûk-i bülend-ahterî budur
- 12 Bî-vaqt-i şâf olma fehîm-i zamân iseñ
Nüh-tâ muhîtt-ı pür-keremüñ gevheri budur
- 13 Vâ'iz 'aceb mi olsa veliyyü'n-ni'am-perest
Şubh u mesâ vazîfe-i nev-kâfirî budur
- 14 Şahrâyadur mürâce'at-ı kümmel-i cünûn
Zîrâ fûnûn-ı bî-haberî defteri budur
- 15 Enbâz olursa h'âce-i sûd u ziyâna hûş
Kâlâ-yı neyl-i hîçe yine müşterî budur
- 16 Evvel kademde bî-dil ü dîn eyle sâliki
Ey pîr-i hânkâh fenâ reh-beri budur
- 17 Bî-dûd olur mı ser k'ide ikrâm-ı zayf-ı derd
Meclisde mîzbân-ı dilüñ micmeri budur
- 18 Sîr-âb iderse teşne-dili şî'r-i ter ider
Cennet-serâ-yı ma'rifetüñ Kevşeri budur

11 sîrini evc-i sükûn ider : meskenet evc-i murâd olur M. // Hâşiyet-i sülûk-i : Takvîm-i seyr-i sa'd-i M.

12 Nüh-tâ muhîtt-ı pür-keremüñ : Deryâ-yı bî-hadd-hünerüñ M; Nüh-tâ muhîtt-ı pür-eşerüñ H.İ.

14 - N.

15 sûd ü ziyâna hûş : her sûda hod-fürûş M.

17 ser : dil M. / k'ide ikrâm-ı zayf-ı derd : hûş olunca belâ ile N. // Meclisde : Âhır çü N. / dilüñ : gamuñ M.

18 teşne-dili : teşneyi M. / şî'r-i ter : şî'r-i terüm M.

- 19 Cûş-ı bahâr-ı haţţ iledür ‘âlem-i neşâţ
Deryâ-yı hüsni-pür-eşerüñ ‘anberi budur
- 20 Âsûde-i nevâzil-i ğamdur külâh-pûş
Ser-dâr-ı hayl-i âfiyetüñ efseri budur
- 21 Ser-mâye-i selâmet olur sâyesi añâ
Merdân-ı kâr-ı zâr-ı hevâ miğferi budur
- 22 Râh-ı miyâna gir ola gör cem^c u farğda
Seyl-i hücûm-ı tefrikanuñ mi^cberi budur
- 23 SÂĶIB telâş-ı sîne vü ser çekme hâme-vâr
Mülk-i hünerde kâ’ide-i serverî budur

19 bahâr-ı haţţ iledür ‘âlem-i : siyeh bahâr-ı haţtuñ mâye-i H,M. // Deryâ-yı hüsni-pür-eşerüñ : Nûr-ı nigâh-ı lüccesinüñ H,I,M ; Zîrâ muhîţ-ı nûr-ı nazâr İ.

20 hayl-i ‘âfiyetüñ : ehl-i menziletüñ M; hayl-i meskenetüñ H,I.

21 añâ : serre N.

22 Râh-ı farğda : Cem^c it miyân-ı ‘ışk-ı mecâz ü haķîķati M; cem^c u farğda : her huşûşda M. // Seyl-i hücûm-ı : Seyl-âb-ı farğ-ı M.

23 hünerde : süħande M.

56*

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Âzâr-ı yâr gûş-ı dile merhâbâ gelür
Bîgâne-ma'nî-i gam aña âşinâ gelür
- 2 Hakkından ol yegâne-i meydân-ı nahvetüñ
Bir câm-ı bâde bir de haţ-ı müşg-sâ gelür
- 3 Geçmiş pul-i sipihri geçenler vücûddan
Reh-bîne berķ şu'le-i âvâz-ı pâ gelür
- 4 Gerden-firâzlar göremez rûy-i fetĥ-ı bâb
Ekşer gelen der-i kereme hep dü-tâ gelür
- 5 Gelmez bisât-ı (ayş-ı) külbemüze da'vet eylesek
Naķş almağa gelürse daĥı bûriyâ gelür
- 6 Âşık olursa bir kişi olsun bizim gibi
Geldükde kevne dil-berümüz bî-vefâ gelür
- 7 Zâhid ne dirse hakkumuza ifk-i huşkdür
Zîrâ o lehceden bize çok iftirâ gelür
- 8 Her kıanda yâd olınsa bu dehrüñ sitem-keşi
Evvel miyâna ĥayf dil-i mübtelâ gelür
- 9 Pey-rev olursa dîdeye dil gör ki başına
Derd ü belâ degül ne kıadar mâcerâ gelür
- 10 Derdâ bilinmedi güher-i kıadrümüz henüz
Efsûs her gelen ser-i kâra belâ gelür

* H. 83a, İ. 102b, M. 102a, N. 105b.

5 “ayş-ı” kelimesi vezin gereği fazladır.

- 11 Bir şeh-süvâr-ı ‘arşa-i temyîze irmedük
Gûyâ serîr-i bahta ser-i nâ-be-câ gelür
- 12 Olmuş tamâm dâ’ire-i bezm-i hem-demân
Böyle giderse hiç dime rûz-ı cezâ gelür
- 13 N'itsün o gûne şöhet-i merd-i vefâ-nihâd
Hâşr-i hilâf-ı cins aña neşr-i cefâ gelür
- 14 Gitdi zamân-ı midhat-i ehl-i kerem dirîğ
Şimden girü zebâna hurûf-ı hecâ gelür
- 15 Geldükde lîk hâl-i dige-gûn yâduma
Ancak hayâle müjde-i müzd-i rızâ gelür
- 16 İtdükce meyl-i şekve felekden tabî‘ate
Endîşe-i tenâvüb-i şubh u mesâ gelür
- 17 Âşârumuz zamâneye hoş hasb-i hâldür
Ahvâl-i nâ-şinâsa velî iştikâ gelür
- 18 Biz hisse-mend-i kışsa-i her gûne vaq‘ayuz
Vâ‘iz bize şemâtet-i a‘dâ du‘â gelür
- 19 ‘Ömr-i dirâza râğıb olan mest-i şehvete
Habs-i medîd-i çâh-ı ta‘alluk rehâ gelür
- 20 Varın virürdi yek-dem-i ‘ömre hıbâb-vâr
Zann itmeseydi gâfil eger mâ-mezâ gelür
- 21 Mağrûr-ı nûş-ı âb-ı bakâ mı olur bilen
K'âhır deminde nevbet-i câm-ı fenâ gelür
- 22 Pür-nûr iderse zerre-veş ihsân-ı Şems-i dîn
Baht-ı siyâh-ı dîdeme kuhl-i cilâ gelür

- 23 K'ol sâye-i Hudâ derine intisâb için
Hem-vâre şad niyâz ile şâh u gedâ gelür
- 24 N'eyler çerâğ-ı hânkah-ı çarh çârumı
Çandîl-i türbesinden aña kim ziyâ gelür
- 25 Dâ'im gelür gider seg-i kûyudur ol şehüñ
SÂKIB faķîre şanma ki andan ğınâ gelür

23 Bu beyit yerine H. ve İ nüshalarında şu beyit var :

Hem-vâre intisâb için ey sâye-i Hudâ
Dergâhuña niyâzî-i şâh u gedâ gelür

25 kûyudur : kûyuñdur H,İ. / şehüñ : senüñ H,İ. // ki : kim N.

57*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Mülûk itmezdi erbâb-ı sülûke ilticâ bir bir
Olaydı dergeh-i Hâkda gedâlarla ekâbir bir
- 2 Olurdu çeşm-i sûzın cadde-i ser-menzil-i vüs'at
Eger ser-rişte-i bûd u ne-bûdın itse 'âbir bir
- 3 Ne hâcet şâhib-i cem'iyet-i bî-ğad-sevâb olmak
Yeter der-yûze-i fazla bahâne 'âdetâ bir bir
- 4 'Acebdür bir nigâh itmez geçersin rûy-ı 'uşşâka
Velî ağıyâra geldükde idersin merhabâ bir bir
- 5 Ser-âmed şerhalar tâze zebân-ı bezm-i sînemdür
K'ider hûnın edâlarla beyân-ı müdde'â bir bir
- 6 Degül müjgân u hûn-ı dil beyâz-ı dîdeye tab'um
İder mû hâme vü sürh ile tarh-ı mâcerâ bir bir
- 7 Göñül mânend-i şâne çâk çâk olmak gerek tâ kim
Gire dest-i temennâya ser-i zülf-i dü-tâ bir bir
- 8 Geçilmezdi ser-i râhuñda cûş-ı eşk ü âhumdan
Görince kâbil-i 'arz olsa hâl-i ibtilâ bir bir
- 9 Bulunmaz câma beñzer şâf-meşreb bir dahı şûfi
Görilmişdür 'ayâr-ı şöhet-i ehl-i hevâ bir bir

* M. 102b, N. 106b. H. 84a, İ. 103a.

7 temennâya : du'â-gûya M.

8 râhuñda : râhında M. / eşk ü âhumdan : dūd-ı âhumda M. // kâbil-i 'arz olsa hâl-i ibtilâ : kâbil olsa ol şehi dirdüm edâ M.

- 10 Dü-‘âlemde olur gül-çîn rûy-ı şâhid-i vaḥdet
İderse varını çeşm-i başîret rû-nümâ bir bir
- 11 Nice nâlân-ı ḥasret olmasun ney bezm-i ‘işretde
Ki terk itmiş anı neşv ü nemâ berg ü nevâ bir bir
- 12 Ser-i vâ‘iz olurdu zîr-i destârında âsûde
Zebânı olmasa miftâḥ-ı ebvâb-ı belâ bir bir
- 13 Günâh-ı müddetü'l-‘ömri ki bir âh eyleye ber-bâd
Ne lâzım iltizâm-ı tevbe-i şubḥ u mesâ bir bir
- 14 Faḫaṭ zâtındadır noḫşân zâhid yoḫsa olmuşdur
Zamân ile müretteb cümle esbâb-ı riyâ bir bir
- 15 Güvâhumdur dü-çeşmi kim geçüp cân u cihânumdan
O serv-i ser-bülendüñ pâyına itdüm fedâ bir bir
- 16 N'ola ser-sebz-i sermed itse ḥâkin sâye-i luṭfi
Olinca bend bend ten revânumdan cüdâ bir bir
- 17 Yine manzûr-ı şâh olmaz gurûr-ı ḥüsn-i pâk ile
Olursa ḥançer-i ḥâr-ı elem mûy-ı gedâ bir bir
- 18 Ser-â-ser böyle aşḫâb-ı hüner pâ-mâl olmazdı
Ser-i kâra geleydi câ-be-câ müşkil-güşâ bir bir
- 19 Süḫan birdür iki olmaz me’âl-i ḥâle geldükde
Ne ğam gösterse keşret mevc-i deryâ-yı hevâ bir bir

10 – M; ‘âlemde : ‘âlemden H,İ.

11 Nice ‘işretde : Nice mânend-i ney velî nâle itmez tâ-dem-i âḫır (v. boz.)M. // terk itmiş anı neşv ü nemâ : çekdi bezmümüzden pâyını M.

12 Zebânı olmasa miftâḥ-ı ebvâb-ı : Zebânından çıkan ḫarf olmasa seng-i M.

13 ki bir âh eyleye ber-bâd : ider bir âh nâ-peydâ M. // iltizâm-ı tevbe-i : tevbe ey zâhid aña M.

14 – M.

16 – M.

- 20 Yeridür eylese bîzâr o annâzı dil-i bîmâr
Olur çün bi'z-zarûre zûr-ı câbir zâr-ı şâbir bir
- 21 Olaldan rûy-ı dil âyîne-i 'ışk-ı Celâlü'd-dîn
Hafâyâ-yı mezâhir câna oldu rû-nümâ bir bir
- 22 Keder virmezdi bezm-i 'âleme tâ ol kadar ŞÂKİB
Ser-i kâra geleydi nâ-be-câlar câ-be-câ bir bir

20 Yeridür : 'Aceb mi H,İ. / eylese : eyleye M; itmese H,İ. // Olur çün bi'z-zarûre zûr-ı câbir zâr-ı : Degüldür zâr-ı 'ayb olduğda bî-'ad zûr u H,İ.

21 Olaldan : Olınca N. / 'ışk-ı Celâlü'd-dîn : esrâr-ı Mevlânâ H,İ,N. // Hafâyâ-yı mezâhir câna oldu : Murâdât-ı dü-'âlem oldu ŞÂKİB H,İ,N.

22 - H,İ,N.

58*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Tarfetü'l-‘ayn olsa dilden lem‘a-i dîdâr dūr
İntizâr ile olur dîdemde ‘ayn-ı nâr nūr
- 2 Naşb-ı ‘ayn itse nişân-ı şânın ehl-i iktidâ
Himmet-i Behrâma düşmezdi k'ola efkâr-ı Gūr
- 3 Zülf ü haţtuñ seyr iden germiyyetin ruhsârda
Tâb-ı mihr ile şanur çıkmış yüze hep mâr u mūr
- 4 Çeşm-i hûşa kim vire dîdâr-ı hayret rûşenâ
Derd-i hasretle nice eyler anı efkâr-ı kūr
- 5 Hulle-i dûş-ı hayâdur hil‘at-i hüsn-i edeb
Yoğsa bî-pervâ ider her yerde def‘-ı ‘âr-ı ‘ūr
- 6 Çeşm-i mestüñden pür-âşûb olsa dil ma‘zûrdur
Virmemek kâbil midür peymâne-i serşâr şûr
- 7 Şöyle yek-dildür zamâne merdüm-âzâr olmada
Cân-ı şîrîninden itmiş her kesi bîzâr-ı zûr

* *H. 84b, İ. 104a, M. 103a, N. 107a.*

- 1 Bu beyit yerine M. nüshasında ayrıca şu beyit de var :
Dîdeden bir lağza olsa pertev-i dîdâr dūr
Sûz-ı dilden fark olunmaz anda reng-i nâr nūr
- 2 ehl-i iktidâ : erbâb-ı himem M; ehl-i iktidâr H,İ. // Himmet : Sâye M.
- 3 germiyyetin : germiyyet H. // mâr u : mâr-ı M,H.
- 4 Çeşm rûşenâ : Çeşm-i câna virmese rûşen-ger-i hayret cilâ M. / dîdâr-ı : bir kerre M. // Derd-
i hasretle nice eyler anı : Derd ü gerd-i vehm itmez bir dağı M; Derd ü gerd-i vehm ile eyler anı M.
- 5 Hulle-i edeb : Kâmet-i dil-cû-yı ehl-i şerme hil‘atdür edeb M; Hulle-i : Hil‘at-i H,İ. / hil‘at-i :
hulle-i H,İ.
- 6 Peymâne-i : Peymâne M.

- 8 Çeşm-i şûret-bîn gül-çîn-i şafâ olmaz yine
Mâtem-i zülf içre her çend eylese ruhsâr-ı sûr
- 9 Mâye-i nûr-ı nazardan desti oldukça tehî
Reh-nişîn-i mihr ü mâh olsa ne var bî-kâr kûr
- 10 La'lüñ olsun sağ iderse haste-dil teslîm-i cân
Çün şekerdür Âb-ı Hızr-ı kâleb-i bîmâr-ı mûr
- 11 Her dil-i pür-reng ü bû olsa tecellî-gâh-ı dîst
Manıku't-Tayra olurdu table-i 'Attâr Tûr
- 12 Vaqt-i tab'a şöbet-i hem-dem kadar şafvet virür
Şahn-ı dilden olsa pâ-y-i şiklet-i ekdâr dûr
- 13 Vâ'iz ister kim olup hengâme-sâz-ı şûr u şer
Sâha-i şehri pür ide dâr u gîr ü dâr u dûr
- 14 Lîkin erbâb-ı dilüñ budur du'âsı dem-be-dem
K'eyleye ikbâl-i haylin kendüye edbâr-ı bûr
- 15 Dağme-i humda 'aceb cûş u hurûş-ı rûh-vâr
Mürdegân tâ ki nefh itmiş meger 'aşşâr-ı şûr
- 16 Rû-siyâh-ı cürmi eyler 'âkıbet mânend-i şeb
Âh-ı serd ü rûy-mâl-i dâmen-i eshâr-ı hûr
- 17 Tâze-rû oldukça gül-zâr-ı muhibb-i mevlvî
Münkir-i bî-rûyın itsün şarşar-ı idbâr bûr

8 şûret-bîn : zâhir-bîn M.

9 Reh-nişîn-i mihr ü mâh : Râh-ı der-yûze-nişîn M.

10 iderse : olursa M. / teslîm-i : nevmîd-i M. // Çün : Kim M. / Âb-ı Hızr : tâze cân M.

11 Manıku't-Tayra : Merd-i Hâk-cûya M.

12 - N; Vaqt-i : Ehl-i M. 13 - M,H.

14 - M,H; dem-be-dem : şubh u şâm İ.

15 meger : gibi M.

17 gül-zâr-ı : ikbâl-i M. // bî-rûyın : bî-rûya N; bîrûn H. / idbâr bûr : âzâr zûr N.

- 18 Bâğ-ı hüsn-i gülde ŞÂKIB zîb-i dîvâr olmasa
Rûzigâr ile olurdu bir gün elbet hâr hûr

18 olmasa : itmese N. // Rûzigâr ile olurdu bir gün elbet : Çeşm-i bülbülde olurdu 'aks-i naqş-ı N.

59*

Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 La'l-i dil-ber ki bezme tâb virür
Hûn-ı dilden baña şarâb virür
- 2 İrmez el pâ-y-bûsına o şehüñ
Leb-i mâha dağı rikâb virür
- 3 Dest-i ğayra virüp ser-i zülfin
Dil-i 'uşşâka pîç-tâb virür
- 4 Gelse bezme ider gidince şitâb
İtme cânâ diseñ cevâb virür
- 5 'İzzet-i hüsni haţţ idüp tekmîl
Nâza rû-pûş için kitâb virür
- 6 Dest-i fırsat virince bir câmı
Biñ ciger-pâreden kebâb virür
- 7 Bî-hisâb itmesün o şeh kârın
Belki bir gün gelür hisâb virür
- 8 alma zâhid gedû-yı huşk gibi
Bâde gör kim dimâğa tâb virür
- 9 Ne belâdur bilinmedi vâ'iz
Halka dûzah kadar 'azâb virür
- 10 eşm-i pür-kâra n'eyledüñ âyâ
albe şad-gûne inķilâb virür

* H. 85a, İ. 104b, M. 103b, N. 108a.

1 La'l-i dil-ber ki bezme : Bezme la'lüñ ki âb u M.

- 11 Çadr-i bed-gû bilinmemek ne revâ
Kim günâhı alup sevâb virür
- 12 Şâf-ıtab'a keder viren muıtlak
Gend ü kendine ıztırâb virür
- 13 N'ola dehr olsa mâye-i gaflet
Bu meşeldür fesâne h'âb virür
- 14 Teşne-diller şehîd-i gamze o meh
Bî-sebeb hançerine âb virür
- 15 Virdümüzdür şenâ-yı Mevlânâ
Zikr-i hayr âhır intisâb virür
- 16 SÂKIB ol dergehi mülâzımı kim
Yek-dem ilhâha fetı-ı bâb virür

15 Virdümüzdür şenâ-yı : Derdümüzdür hemîşe H,İ. // Zikr-i virür : Elbet ol nâm-ı fetı-ı bâb virür H,İ.

16 dergehi mülâzımı kim : her nefes şenâ-kârı H,İ. // Yek-dem virür : Zikr-i hayr âhır intisâb virür H,İ; ilhâha : el-hâcce M; niyâzı İ.

60*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Zemîn-i bezmi itse nûr-ı mihr-i rûy-ı zîbâ pür
Olur mânend-i jâle cezbeden hep zîr ü bâlâ pür
- 2 İdince şûr-ı leb gird-âb-ı fitne câm-ı leb-rîzi
Şerâr-ı âteş-i terden olur nüh-ţâk-ı mînâ pür
- 3 Egerçi zîr-i dâmân-ı 'anâşırdu çerâğ-ı dil
Velî fânûs-ı çarhı şu'lesi eyler meh-âsâ pür
- 4 Nişânı yâ dil-i mecrûh u yâ cân-ı hazînümdür
Kemânın her hilâl-ebrû k'ider bî-bâk ü pervâ pür
- 5 Geçer hamyâze-i hecr ile mevc-i 'ömr bî-hâşıl
Kimüñ âgûşın eyler kim bilür ol dürr-i yektâ pür
- 6 Ser-i mû vâkıf-ı esrâr olaydı 'aql-ı dûr-endîş
Tehî itmezdi evrâk-ı hayâli naqş-ı ârâ pür
- 7 Dil-i sûrâh sûrâha ğınâ gelmez sirişkünden
İder mi hiç kühen ğırbâlî âb-ı heft-deryâ pür
- 8 Gedû pây-ı çınâra ser virürdi sâye-veş ammâ
Dimâğın eylemiş bâd-ı berût-ı lâf-ı bî-câ pür
- 9 anı bir Hızr-veş cûyende-i ser-sebzî-i himmet
Bu şahrâ-yı zülâl-i zindeğîden olsa ferdâ pür
- 10 Tehîdür sûzen-i kayd-ı rûfûdan ceyb-i şad-pâre
N'ola olsa şükûh-ı âhumuzdan çeşm-i a'câ pür

* H. 85b, İ. 105a, M. 104b, N. 108b.

1 cezbeden : cezbede M,N.

2 leb-rîzi : leb-rîzin M.

- 11 Zamânuñ şadrına zîbende yine pîr-i ma'îndür
Bu 'ibret-hâneyi isterse itsün zât-ı bernâ pür
- 12 'Acib tuhm-i belâdur naqş-ı pâyuñ hâşılı vâ'iz
Düşelden hâk-i şehre olmada maşşûl-i gavgâ pür
- 13 Güvâh-ı hâl-i hâlîdür dem-i bî-mağz-ı mağzâsı
Tanîn olmaz olunca kâse-i fağfûr zîrâ pür
- 14 Bahâr-ı haç ki cûşân olmaya gül-zâr-ı hüsn içre
Sevâd-ı dîdemüz itmez Á' am° seyl-i sevda pür
- 15 Olurdu teşne-i âmâl sîr-âb-ı serâb-ı kâm
İdeydi çeşm-i âz-ı gird-bâdı gerd-i şahrâ pür
- 16 Ser-i dervîşe künc-i hânkahdur künc-i âzâdî
Ki levh-i hâtırın itmez siyeh naqş-ı temâşâ pür
- 17 Gider gerd-i kesâd-ı rûy-ı kâlâ böyle qalmaz kâr
Hemân olsun edâ-yı pâk ile bâzâr-ı ma'nâ pür
- 18 Sikender-vâr olurduq biz de âhır dâsitân-ı huşk
Dü-kevne olmasa yek-pâre hâl ü şân-ı Mollâ pür
- 19 Ki itmiş ol hümâ-himmet tufeyl-i sâye-i luţfın
Cihâna şayt-ı yâd-ı hayr ile mânend-i 'Ankâ pür
- 20 Kimi âyîne itsün tûti-i dil kendüye SÂKIB
Ki olmuş gülğul-i tabl-ı tehîden gûş-ı dünyâ pür

11 zîbende yine : zîbendesine M; Zamânuñ ma'îndür : Yine şâyân-ı şadr-ı 'âfiyet pîr-i ferâğatdür H,İ. // 'ibret-hâne : ni'met-hâne H,İ.

16 - H.

19 Ki luţfın : Tufeyl-i sâyesin itse 'aceb mi ol hümâ-himmet H,İ.

BÂBÜ'Z - ZÂ'

61*

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün

- 1 Hâk-i ser-i kûyuñ gibi iksîr bulunmaz
İksîrden enseb aña ta'bir bulunmaz
- 2 Birdür nazâr-ı merd-i Hudâ rûy-ı dü-gûne
Ol dâ'irede gerdiş-i tekrîr bulunmaz
- 3 Şâfi dil ü deryâ-menişüz âyinemüzde
Bir vech ile 'aks-i ruḥ-ı taḡyîr bulunmaz
- 4 Îzâḥa taşaddî idene müşkil-i 'ışkı
Ruḥsâre gibi nüşḥa-i tenvîr bulunmaz
- 5 Bî-hâşiye-i ḥaṭ ne kadar diḡḡat olursa
Esrâr-ı lebüñ keşfine tefsîr bulunmaz
- 6 Ta'likâ-i müjḡanuña hemtâ nazârumda
İlzâm-ı 'uḡûl itmege taḥrîr bulunmaz
- 7 Ey câm-ı hilâlî girih-i ḡasvet-i ḡalle
Hiç sencileyin nâḡun-ı tedbîr bulunmaz
- 8 Her dem ki ḡademsüz ola meydân-ı edebde
Tîr olsa daḡı şemme-i te'sîr bulunmaz
- 9 Çâlâk-i reh-i şidḡ olana dinse ḡaṭâdur
Her bir ḡademi başına şad pîr bulunmaz

* H. 86a, İ. 105b, M. 105a, N. 109a.

1 enseb : ûlâ H,İ.

8 Tîr : Şîr N.

9 bir : - M,İ.

- 10 Eylerse fedâ varını bir nîm nigâha
Bâzâr-ı nazâr-pîşede tağrîr bulunmaz
- 11 ‘Uşşâkı harâb eylemiş ol ğamze ‘acebdür
Teftîş olursa yine dil-gîr bulunmaz
- 12 Mir’ât-i hayâl olmayıcağ enfüs ü âfâk
Ġaflet-zedenüñ ħ‘âbına ta‘bîr bulunmaz
- 13 Tâ ħüsne cenâħayn-i ħaṭı itmeye imdâd
Ķalbümde sipâh-ı ğama tevfir bulunmaz
- 14 Şükrâne idüp cânuñı gel atma yabâna
Bir cân ile cânâneye tevķîr bulunmaz
- 15 Her ħanda meh-âsâ k'ola bir şem^c-i fürûzân
Pâyında anuñ şanma ki şeb-gîr bulunmaz
- 16 Âyîne-i İskender-i dildür bu cihânda
Ol dîde kim anda gül-i taşvîr bulunmaz
- 17 Biz pâk-nihâd-ı ezel-i pûte-i şevķuz
Bizde ğış-ı endîşe-i tezvîr bulunmaz
- 18 Ķâbil mi o ħıdmet k'ola maķbûl-i Ĥudâvend
İħlâş ile zeylinde ki taṭhîr bulunmaz
- 19 Müşkildür o kâre heves-i ehl-i ħıred kim
Pîşîn aña ser-rişte-i teysîr bulunmaz

11 ‘Uşşâkı : Dünyâyı H,İ.

12 Mir’ât-i : Bîhûde H,İ. // Ġaflet-zedenüñ ħ‘âbına : Rü'yâ-yı riyâ-bâreye H,İ.

13 itmeye : itme M.

17 şevķuz : ‘ışķuz H,İ.

18 İħlâş ile zeylinde ki : Zeylinde ki iħlâş ile H,İ.

- 20 Gözler mi irer dest-i te'addî-i zamâna
Her sînedede zaḥmı bulunur tîr bulunmaz
- 21 Bulmaz der-i tâ'atde ser-i secde bülendi
Rûyında ki şerm-i dem-i taḫşîr bulunmaz
- 22 Bî-berg ü nevâlarda niçün merd ola nâ-yâb
Kim dir ki neyistân içere şîr bulunmaz
- 23 Çeşmüñ dil-i bîmâruma tîmâr iderdi
N'itsün reh-i sedd-i der-i taḫdîr bulunmaz
- 24 Tedbîr-i dil-i bî-ḫaberüñ kaydına düşme
Sevdâ-zede-i zülfüñe zencîr bulunmaz
- 25 Şîrîn idicek zâ'îḫayı şehd-i işâret
Cây-ı müje-i nâdire taḫrîr bulunmaz
- 26 Vâ'iz ki çıḫa minbere şöhret hevesiyle
Teşhîrden a'lâ añna ta'zîr bulunmaz
- 27 Olsa ne 'aceb bî-ser ü pâ râst-menişler
Ser-pây-i elifde zeber ü zîr bulunmaz
- 28 Yek-pâre gedâdur ḫarem-i bezm-i 'ibâdet
Anda keder-i nâm-ı şeh ü mîr bulunmaz
- 29 Mânend-i şadef çok bulınur genc-i güher-dâr
Lîkin güher-i lâıḫ-ı teşhîr bulunmaz
- 30 Ser-sebz-i nazar bende-i Hünkâr imiş ancak
Her serde belî ḫâlî'-ı tekbîr bulunmaz
- 31 Hem-sikke bulunmaz gider ol dâvere zîrâ
Şûretde küleh ma'nîde şemşîr bulunmaz

32 SÂKIB nice derd-i dilümüz olmasun efsûn
Hem-derd degül dest-i nabız-gîr bulunmaz

62*

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 Egerçi hürrem-i dîdâr-ı müdde'â degülüz
Dilâ ne ğam hele maḫzûn-ı ibtilâ degülüz
- 2 Gedâ-yı der-be-der-i ḫalk şanma ednâmuz
Ki münkir-i kerem-i nâ-geh-i Ḥudâ degülüz
- 3 'Aceb mi Ḥâtem-i 'aşra sitâyiş itmez isek
Sipâs-ı cûd-ı Ḥudâdan belî cüdâ degülüz
- 4 Niçün niyâz idelüm nâz-ı mün'ime ki henüz
Cenâb-ı ni'mete ser-beste-i recâ degülüz
- 5 Zamâne cevrini âşâr-ı zâtumuz bilürüz
Ṭarîḳ-ı âḫır ile ma'raz-ı cefâ degülüz
- 6 N'ola felek bizi dil-şâd-ı yâd-ı ḫayr itse
Zemîn-i vaz'ına tuḫm-efken-i hecâ degülüz
- 7 Biz ol ḫarâb-ı ser-endâz-ı neş'e-i ḫâlüz
Ki ḫuşḳ ü terde meded-ḫ'âh-ı dest ü pâ degülüz
- 8 Düşer mi vâ'ize almaḳ zebân-ı ta'na bizi
Meger ki emr ile nehyinde pür-şafâ degülüz
- 9 Hemîşe itmedeyüz terk-i berge sâz yine
Ḳanâ'atüñ berekâtında bî-nevâ degülüz
- 10 Nihân-ḫâne-i vaḫdetde sîne-şâf-ı ğamuz
Rübûde-i eşer-i herze mâcerâ degülüz

* H. 86b, İ. 107a, M. 106a, N. 110a.

2 nâ-geh-i : pâk-i H.

3 belî : - M,N.

- 11 Ne çâre naḥvet-i nev-devletâna bî-ta'zîm
Velî belâ-keş-i bîhûde ilticâ degülüz
- 12 Zamân zamân iderüz câhına göre tevķîr
Zebân-ı ḥâl ile ammâ ki bî-du'â degülüz
- 13 Liķâ-yı meşreb-i şîrînedür nazâr yoḥsa
Hemân mâ'il-i naķdîne-i 'aṭâ degülüz
- 14 Vücûdumuz 'alem-i istikâmet olmışdur
Seķâmet-i dem-i âḥırda hem dü-tâ degülüz
- 15 Revâ mıdur k'olayuz rûy-ı redde âyîne
Ser-i ķabûl-i kerîmâna ḥod belâ degülüz
- 16 Ferâmuş eylemiş iḥvân nâmumuz gûyâ
Daḥîl-i meclis-i yâd olmağa sezâ degülüz
- 17 Cihâna gelmeden ancak ğaraż temâşâdur
Esîr-i şoḥbet-i yârân-ı bî-vefâ degülüz
- 18 Ḥarîf-i dâ'ire-i 'ayş-ı Mevlevî olalı
Ḥumâr-ı keş-me-keş-i devre mübtelâ degülüz
- 19 Ne râh-ı bü'l-'aceb ü zâr u zûr-âverdür
Ki zîr-i perde-i neyde ğam-âşinâ degülüz
- 20 Semâ'-ı vecd ile ser-germ-i ḥâletüz dâ'im
Ḥayâl-i serd ile efsürde-i hevâ degülüz
- 21 Gelürse ḥâtıra ŞÂKIB şikâyet-i bed-gû
Miyân-ı ehl-i ṭabî'atde ḥoş-edâ degülüz

14 Seķâmet-i degülüz : Ser-i ķabûl-i kerîmâna ḥod belâ degülüz M,N.

15 – M,N.

19 râh-ı : zâr-ı H; râz-ı İ. / zûr-âverdür : dûr-âverdür H,İ.

63*

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 Kemer-girifte-i 'ışkuz kenâra dek giderüz
Refîk-ı mevce-i şevkuz kenâra dek giderüz
- 2 Mürûr-ı sâl ü meh itmez bizi vaķâr ile yâd
Nişân-gâh-ı dil-i bî-ķarâra dek giderüz
- 3 Hevâ-yı kâkül-i dil-dâradur 'alâķa hemân
Burâķ-ı 'azm ile Mî'râc-ı dâra dek giderüz
- 4 Olinca ğonca-i dil gülgül-i nesîm-i seķer
Teberrüken ser-i ķabr-i hezâra dek giderüz
- 5 Ferâĝ-ı bâl ola âsâyîşe sebep yoķsa
Ümîd ü bîm ile pâyân-ı kâra dek giderüz
- 6 Külâh u ħırķa mey-âlûd ü çâr-pâre be-dest
Verâ-yı perde-i nâmûs ü 'âra dek giderüz
- 7 Mûsâfir-i dile ħubbü'l-vaķan k'ola ĝalîb
Şikenc-i ķurra-i pür-pîç-i yâra dek giderüz
- 8 Zemîn-i köhnede ârâm eylemez himmet
Hümâ-yı tâze-ķayâli şikâra dek giderüz
- 9 Ħazân iderse ne ĝam berg-i 'ayşümüz devrân
Zamâna pey-rev olup nev-bahâra dek giderüz

* H. 87a, İ. 107b, M. 106b, N. 111a

2 bî-ķarâra : cân-sipâra H,İ.

3 'azm : zevķ H,İ.

4 nesîm-i seķer : şafâ her şubķ H,İ. // Teberrüken : Ziyâret-i M,N.

6 âlûd ü çâr-pâre : âlûde vü piyâle H,İ.

7 ħubbü'l-vaķan : fikr-i vaķan H,İ. // pür-pîç : dil-bend H,İ.

- 10 Gelürse fikret-i pâdâş-ı bendegî giderek
 Hîsâb-ı şıfr ile rûz-ı şumâra dek giderüz
- 11 Bedende cânımız oldukça mâye-i hareket
 Bu üft ü hîz ile bir gam-güsâra dek giderüz
- 12 Ğarîb-i şad-vañanuz hem-dem istemez meşreb
 Ğubâr-ı hâtır ile tâ mezâra dek giderüz
- 13 ‘Inân-ı hızmümüz oldu rübûde-i sevdâ
 Budur ‘ilâcumuz ol şeh-süvâra dek giderüz
- 14 Rikâb-ı hıdmete olmazsa dest-res bârî
 Süm-i semend-i cevâhir-nişâra dek giderüz
- 15 Egerçi tecrübe virdi kelâl-i ‘aql velî
 Hülûş-ı kalb ile dârü'l-‘ıyâra dek giderüz
- 16 Münâsebetle o şehden ki şükr ü şekve ola
 Yolunda ölmek ile iftihâra dek giderüz
- 17 Eger bu gûne revişlerle hâk iderse bizi
 Dü-çeşm-i keç-nigeh-i rûzigâra dek giderüz
- 18 Biz ol ser-â-ser-i râh-ı şerer-feşânuz kim
 Dimâğ-ı tâlî‘-ı kîn-iştihâra dek giderüz
- 19 Figân ki şehrumüz aldı riyâ ile süm‘a
 Peyâm-ı şeyh işidilmez diyâra dek giderüz
- 20 Semâ‘ u raqş iderek zerreler gibi ya‘nî
 Cenâb-ı Şems-i velâyet-medâra dek giderüz

10 Hîsâb-ı şıfr : Hayâl-i hâm H,î.

17 hâk : hâr M.

- 21 Düşerse kâfile-i semt-i hâne-ber-düşân
Tavâf-ı kûy-ı Hüdâvendigâra dek giderüz
- 22 İderse himmet-i pîrân-ı mevlevî imdâd
Reh-i fütûh ile Nîli hişâra dek giderüz
- 23 Penâhumuz odur ağıâr def'ına ŞÂKİB
Humâ-yı kâdime-i çâr-yâra dek giderüz

21 Düşerse : Düşer mi M.
22 Nîli : Nîl H.
23 kâdime-i : hâdime-i H.

64*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Zamânuñ naqşına levh-ı tabî'at kim zemîn olmaz
Zebân-ı hâmesinde müy-ı harf-i ân u îñ olmaz
- 2 Dil-i fâriğda yoqdur bîm ü ümmîde maḥal zîrâ
Ser-â-ser vâdi-i Eymende efkâr-ı kemîn olmaz
- 3 Degüldür âb-ı rû çün âb-ı cû bezm-i ḳanâ'atde
Anuñçün dest-bûs-ı şükr-i kûtâh-âstîn olmaz
- 4 Çerâğ-âsâ dem-â-dem çeşm-i devr-i pîş-i pâ olsun
O kim seyr-i sükûnında hevâsından emîn olmaz
- 5 Olur elbette her ma'nî eşer-zâ âşinâsında
Baña bîğâne-rû olmazsa ammâ dil-nişîn olmaz
- 6 Ne resme intiḥâb eylerseñ it dîvân-ı dünyâyı
Yine mecmû'a-i vaḥdet ḳadar yâr-ı güzîn olmaz
- 7 Bunı yâd eyler ehl-i 'ibrete telmîḥ idüp zenbûr
Ki ni'met-ḥâne-i 'âlemde nûş-ı bî-enîn olmaz
- 8 Ne ḳâbil 'arz-ı ḥâle cür'et olsaḳ rû-be-rû farzâ
Ḥuzûrında o şâhuñ berde âh-ı âteşîn olmaz
- 9 Ser-i bâlîn-i bîmârın ḳomaz bî-sâye-i raḥmet
Dime üftâdegânuñ esb-i kâmı zîr ü zîn olmaz

* H. 88a, İ. 108b, M. 107b, N. 111b.

1 Zamânuñ : Zamân M.

4 dem-â-dem çeşm-i devr-i : hemîşe dîde-dûz-ı N. Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :
Nigâh-ı ḥırmeni itmez cüdâ hiç pîş-i pâyından Çerâğ-âsâ o kim şûr-ı hevâsından emîn olmaz

5 ammâ : lîkin M.

6 Ne resme : Hüner ki H.

9 Ser-i raḥmet : Ser-i bâlînüñe ol şeh-süvâr idi gelür âḥır M. // üftâdegânuñ esb-i kâmı : ey dil

- 10 Olurdu yâd-ı kıadd-i yâre bâdî kıâmet-i Şimşâd
Velî serv-i behişt-i ħüŐne hergiz câ-nişîn olmaz
- 11 ĦulâŐa müfti-i hicrân olup müşkil-güşâ âĦır
ReĦâ-cûyâna virmişdür cevâb-ı vâpesîn olmaz
- 12 O hem-dem ki enîsin kendü fikrinden cüdâ eyler
Aña beñzer cihânda bir daĦı sũ'ü'l-karîn olmaz
- 13 Niçün bîĦûde it'âb-ı Ħayâl eyler Ħakîm âyâ
Ki mânend-i ferâmûŐî aña re'y-i rezîn olmaz
- 14 Şadef rû-pûş-ı 'izzet olmayınca kıatre-i pâke
Hezârân ebr ü deryâ olsa bir dürr-i Őemîn olmaz
- 15 Biz ol Ħarbâ-yı pâ-ber-cây-ı mihr-i Ħazret-i Şemsüz
Ki bizde Ħod-nümâ bî-reng ü çeşm-i Ħ'îş-bîn olmaz
- 16 Felek-veş gerdiş-i Ħırmân ile pürdür tehî câmı
Bu bezm-i bî-keremde sũm'a-kar'ı ĦoŐ-Ħanîn olmaz
- 17 Nice fikr-i mükâfât eylesün ŐÂĦIB saña vâ'iz
DimâĦ-ı mihr-i bânîde hemîşe mûy-ı kîn olmaz

senũñ de esb-i kâmuñ N.

10 Olurdu Şimşâd : Olurdu yâre bâdî âb u nâbuñ bũstân-efrũz M. // serv-i behişt-i ħüŐne hergiz : her sebze-i Ħ'âbîde-serve M.

11 ĦulâŐa âĦır : Ke-mâĦî müfti-i taĦķik olup müşkil-güşâ-yı 'işk M.

15 Ħod-nümâ bî : Ħod-nümâ-yı M; Ħod-nümâyı H.

17 ŐÂĦIB saña vâ'iz : vâ'iz saña ŐÂĦIB M. // hemîşe mûy-ı kîn : ser-i mû Ħır u Ħîn N.

65*

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 Târîk-ı üns ü maqâm-ı maqâlümüz bilürüz
 Harîf-i 'ayş-ı hoşuz 'ilm-i hâlümüz bilürüz
- 2 Harem-serâ-yı tabî'atde hoş görüp dâ'im
 Küh ü meh-i gam-ı dehri 'yâlümüz bilürüz
- 3 Felekden itmezüz ehl-i mürüvete şekve
 Ki bâl-i tîr-i belâyı vebâlümüz bilürüz
- 4 Rüsûm-ı hırka-i sâlûsı bilmezüz ammâ
 Ten-i bürehnemüzi köhne şâlümüz bilürüz
- 5 Nedür mürâca'at-i defter-i 'amel sûdı
 Hisâb-ı mâ-şaşal-i mâh u sâlümüz bilürüz
- 6 'Acem mi rağbet-i semt-i kerâmet eylemesek
 Kemâl-i âmme-pesendi zevâlümüz bilürüz
- 7 Şikest-i keşti-i ten gavta-i hayât gelür
 Hıbâb-vâr zevâli kemâlümüz bilürüz
- 8 Mihekk-i meşreb-i hem-kârı dâğ ider eşeri
 'Yâr-ı şule-i reşk-i hayâlümüz bilürüz
- 9 Tutarsa dil yeridür serde sengin ol tıflın
 Kemîne rîzesini re's-i mâlümüz bilürüz
- 10 Şadâ-yı dağdağa-fersâ-yı kûbbe-i çarhı
 Façat muqâbele-i kıl ü kâlümüz bilürüz

* H. 88b, İ. 109a, M. 108a(*der-kenâr*), N.112a.

- 11 Ne dirse vâ'iz-i hoş-lehce haqqumuzda disün
Ki haqq-ı ta'biye-i bed-sigâlümüz bilürüz
- 12 Maḥâll-i cûdur o bî-zât-ı zıkr-i ḥayr-endîş
Anuñ nevâziş ü luṭfin nikâlümüz bilürüz
- 13 Düşer mi dîdemüze intizâr-ı şadr itmek
Miyân-ı seng-i mezârı me'âlümüz bilürüz
- 14 Teḫarrüb eyler idük biz de sâye-veş giderek
Velî nezâket-i ḥûy-ı gâzâlümüz bilürüz
- 15 Ne gelse başumuza cânib-i cenâbuñdan
Cezâ-yı merdüm-i pür-gûy u lâlümüz bilürüz
- 16 Hemîşe çîn-i cebîn olsa rûy-ı dil yerine
Biz ol mu'âmeleyi ḥayr-ı fâlümüz bilürüz
- 17 Tecemmülüñ nice bâr-ı telâşını çekelüm
Ki biz taḥammül-i ḫadr-i mecâlümüz bilürüz
- 18 O cevr-i bî-sebebi kim hemîşe eylersin
Tefakḫud-i dil-i pür infi'âlümüz bilürüz
- 19 Şenâ-yı der-geh-i vâlâ-yı mevlevîde olan
Füsûn-ı ḥâmeyi siḫr-i ḫalâlümüz bilürüz
- 20 Hezâr ḫürmet ü şıdk ile ḫıdmet-i ḫâkin
Temâm-ı ḫaşmet-i câh ü celâlümüz bilürüz
- 21 Fesâne-i güzer-i sûr u mâtemi ŞÂḲİB
Bu encümende 'ilâc-ı melâlümüz bilürüz

12 Anuñ nevâziş-i luṭfin : K'anuñ peyâm-ı nevâlin î.

13 Miyân-ı seng-i mezârı : Gür-i mezârumuzı ḫod N.

66*

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 Hârîm-i dilde nevâziş cefâ yerin tutmaz
O kâr-ğânede derdüñ devâ yerin tutmaz
- 2 Kilîd-i genc-i 'atâ olmayınca fazl-ı Hudâ
Tevekkül-i fuğarâ dest ü pâ yerin tutmaz
- 3 Hârîr-i reng-i 'îbâdet ki bî-şafâ olsa
Bu ħânğahda kühen bûriyâ yerin tutmaz
- 4 'Adîl-i Yûsuf olur mı şemîm-i pîreheni
Ħaber mu'âyene-i müdde'â yerin tutmaz
- 5 Leğâfet-i leb-i cû kâmetüñledür yoğsa
Şafâ-yı âyine zevk-ı liğâ yerin tutmaz
- 6 Olinca âh-ı süveydâ siyâh keşti-i derd
Hevâ-yı 'ışk niçün nâ-Ħudâ yerin tutmaz
- 7 Şeh-i felek-ğaşem olmazsa Ħâtemî-meşreb
Serîr-i mülk degül nâ-be-câ yerin tutmaz
- 8 Bülend olmasa pervâz-ı himmet-i sâlik
Hünerde zerre-i pâ-ber-hevâ yerin tutmaz
- 9 Şikest-i ħâtıra âzâr-ı yârdur tedbîr
Eşerde şanma nemek mû-miy^ a yerin tutmaz

* H. 89a, İ. 109b, M.108b, N. 113a.

1 nevâziş : tesellî M. // derdüñ : rencüñ H,İ.

4 müdde'â : merğabâ M.

7 meşreb : sîret M,H,İ.

8 Hünerde tutmaz : Burâğ-ı seyr-i dili çâr-pâ yerin tutmaz M.

- 10 İderdük efser-i iqbâle ser-fürû biz de
Velî ayağ-ı mey-i heşrübâ yerin tutmaz
- 11 Olur çü irş ile ebnâ kemîn-i cây-ı peder
Zamâne kavmi nice bî-vefâ yerin tutmaz
- 12 Ser-i selâmeti ceyb-i melâmete çeke gör
Dime şemâtet-i a'câ du'â yerin tutmaz
- 13 Hayâlün itmeyicek şîr-i mâderi şîrîn
Mezâk-ı tıfl-ı dilümde gıdâ yerin tutmaz
- 14 Günâh-ı ta'n-ı harâbâtiyân eger nâ-geh
Tutarsa gerden-i şeyhî fenâ yerin tutmaz
- 15 Tutardı bâde-perestân pendini lîkin
Kelâm-ı bî-mezesi هو vü ها yerin tutmaz
- 16 Virür çü şöhet-i eslâf-ı neş'esin dâ'im
Niçün nazarda kitâb üstâ yerin tutmaz
- 17 Reh-i sitemde nedür çarh var iken ağıâr
Hezâr âb ile bir hâr-ı pâ yerin tutmaz
- 18 Olursa berg ü nevâda 'alem yine mün'ım
Şaf-ı muhâsebede har gedâ yerin tutmaz
- 19 Nefise-i nefis olmazsa dil-keş-i 'uşşâk
Sefîne kâğıd-ı harf-i hecâ yerin tutmaz

10 biz de : ammâ M. // Velî tutmaz : Mücevher olsa da seng-i belâ yerin tutmaz M.

11 - H,İ,N.

12 - H,İ,N.

14 harâbâtiyân : harâbât ile H.

15 - M.

16 - M.

18 har gedâ : bî-nevâ M.

19 Sefîne tutmaz : Sefînetü'l-gazeli keh-rübâ yerin tutmaz M.

- 20 Egerçi kûy-ı dil-ârâda ser virür çokdur
Velî ne fâ'ide ser anda pâ yerin tutmaz
- 21 Ta'azzum eylesün şeyh cümle mev'ızayı
Bağılsa bir sühan-ı bî-riyâ yerin tutmaz
- 22 Gelürse gül-şen-i hâlâta şad hezâr dahı
Dem-i şafâda nîk-i mâ-âdâ yerin tutmaz
- 23 Kemîne bende-i Şems-i münîr-i 'irfânem
Keremde sâyesinüñ kîmyâ yerin tutmaz
- 24 Göñül o mihr-i giyâ-yı zemîn mihridür
Ki anda mihr-i zamân keh-rübâ yerin tutmaz
- 25 Cilâ-yı çeşm-i cihân-bînüm olmada SÂKIB
Siyeh-bahâr-ı haţuñ tûtiyâ yerin tutmaz

20 - H,İ,N.

21 - H,İ,N.

23 bende-i Şems-i münîr-i 'irfânem : hâdim-i dergâh-ı Şems-i Tebrîzem M. // Keremde tutmaz :
Ki kâr-ı hıdmetinüñ bir giyâ yerin tutmaz M.

24 giyâ-yı zemîn mihridür : giyâdur zemîn mihrinde M. // Ki tutmaz : Güli mihr nazarında giyâ
yerin tutmaz M.

25 cihân-bînüm : cihân-bîn H,İ,M.

67*

Müfte‘ilün Mefâ‘ilün Müfte‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Bûy-ı nesîm-i sünbülün kim ola ğam-güsârumuz
Gülgül olur şafâ ile ğonca-i inkisârumuz
- 2 Rûy-ı dil nevâziş ü sâye-i dest-i mekremet
Gûş-ı felek güzâr ider nevbet-i ğîr ü dârumuz
- 3 Kimse tenezzül eylemez pâyna hem-ser itmege
Taht-ı serâya reşk ider mesned-i i‘tibârumuz
- 4 Şadr-ı kabûle geçmede der-gehe lâyıķ olmayan
Çalduk ayakda degmedi ħabbeye intizârumuz
- 5 Belki ideydi merħamet ħâlümüze o seng-dil
Kâfir-i zülfi olmasa reh-zen-i âh ü zârumuz
- 6 Bizleredür melâmetün rûy u reh-i selâmeti
Âyine-dâr-ı sengdür şîşe-i şerm ü ‘ârumuz
- 7 Her ne gelürse çekmege kâ’il idük ser-i dile
Elde olaydı mû kadar kudret ü ihtiyârumuz
- 8 Çekmez idük zamânenün bîhüde şiklet-i ğamın
Dûş-ı zemîne sâye-veş olsa girân-bârumuz
- 9 Çalmadı münkirün dahı şafvetüm’’uzde şübhesi
Âteş-i ‘ışķ u faķr ile çıķdı y’’üze ‘ayârumuz

* H. 89b, İ. 110b, M. 109a, N. 113b.

3 hem-ser : hem-pâye (vez. boz.) N,H,İ. // mesned-i : mâye-i M.

6 şerm : neng N; ħalb H,İ.

7 mû kadar kudret ü : ğürz-i mâye-i fırsat-ı M.

8 bîhüde : bîhüde M. // Dûş-ı girân-bârumuz : Sâye-i târ-ı mû kadar olsa zemîne bârumuz M;
Dûş-ı : Olsa H,İ. / olsa girân : reng-i siyâh u H,İ.

9 Âteş-i ‘ışķ u faķr : Seng-i siyâh-ı şa’n M.

- 10 Keşti-i mey yeter bize sâhil-i maşûda irmege
Böyle giderse bî-keder cünbiş-i rûzigârumuz
- 11 Şadme-i tünd-i bâr-ı gam rûy-ı şekîbe hânedür
Miknet-i kûh-ı âhene lerze virür vaqârumuz
- 12 Kûh-ı felek-şükûh-ı gam gelmez idi per-i meges
Zerre-i tâb-ı mihr ile yâver olaydı yârumuz
- 13 Hazm idemezse tavrumuz meşreb-i şeş-cihet n'ola
Havşala sûz-ı çarhdur şule-i kâr u bârumuz
- 14 Câme-i egsûn-atlası nev-hevesâna virmişüz
Köhne cül ü haşîrdur hil'at-i iftihârumuz
- 15 Da'vî-i fehm idenleri kâ'il olaydı şöhbete
Bâğ-ı İrem nazîr idi her taraf-ı diyârumuz
- 16 Bir nefes-i bülendedür bir nazâr-ı pesendedür
Ârif-i ercümendedür var ise iftikârumuz
- 17 Tîğ-ı zebân-ı şeyhden râh-ı rehâ muhâl idi
Rağne-res olmasa aña cevher-i rûy-ı kârumuz
- 18 Nükte-i dil-nişîndür güfte-i âteşîndür
Rüste-i nev-zemîndür aşîka yâdigârumuz

10 cünbiş : gerdiş M. 1. mısraın vezni bozuktur.

11 tünd-i bâr-ı gam : seylî-i sitem N; tünd-i bâd-ı hem H.

12 - N.

13 tavrumuz meşreb-i şeş-cihet : vaz'umuz havşala-i felek M. // Havşala sûz-ı çarhdur şule-i : Zâbıta nâ-pezîrdür vüs'at-i M.

14 Câme-i virmişüz : Dûş-ı ferâğa itmezüz hil'at-i niyyeti belâ M; Dûş-ı ferâğa itmezüz bâr-ı belâ-yı hil'ati H,İ. // hil'at : câme M; pûşîş H,İ.

15 Da'vî-i şöhbete : Kâbil olaydı şöhbete şâhib-iqbâl olanları N; idenleri kâ'il : idenlerin kâbil M.

16 Rağne-res : Rağnede N. / olmasa : olmış H.

- 19 SÂKIB-ı şûh-lehceyüz ney gibi her maqâmda
Midhat-i mevlevîledür zemzeme-i qarârumuz

68*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ğam-ı cân u cihân çeşm-i dile yek-mû kadar gelmez
Belî âyîneye nakş-ı nümâyişden keder gelmez
- 2 Ne kâbil kâleb-i âlûdeye teklîf-i 'ışk-ı pâk
Ki ol kâr-ı hatîruñ 'uhdesinden her beşer gelmez
- 3 Dem-i bî-h'îş olur geh hâlet-efzâ vü gehî cân-bağş
Zebân-ı hod-sitâdan lâfdan gayrı hüner gelmez
- 4 O resme cây-gîr-i hatîrîdur ol şehüñ bî-dâd
Ki yek-lağza ser-i bâlînüme fikr-i güzer gelmez
- 5 Katî rûşendür ehl-i dîde fark-ı nîk ü bed kubbı
Ki çeşm-i hûb-sîretten hemîşe bed-nazar gelmez
- 6 Ne cür'etle şitâb-ı pây-bûs-ı dil-rübâ eyler
Anuñ kim kâm-ı evvelde elinden terk-i ser gelmez
- 7 Bilürseñ kadr-i naqd-i vaqti harc-ı râh-ı âh eyle
Dime semt-i 'ademden her nefes bir nâme-ber gelmez
- 8 Olursa merdüm-i çeşmüñ dahı ümmîd-i sûd itme
Egerçi merdüm-i pâkîze gevherden zarar gelmez

* H. 90a, İ. 111a, M. 110, N. 114b.

1 Ğam-ı cân u cihân çeşm-i dile : Dü 'âlem çeşm-i dil-sîre ser-i M. // âyîneye nakş-ı nümâyişden : âyîne-i yâdına Hağ-bînüñ M.

3 Dem-i cân-bağş : Ne var ise dem-i cân-bağş-ı bî-h'îşe müsellemdür M. // hod-sitâdan : hod-nümâdan H,İ. / hüner : eşer N.

5 kubbı : tahtı H. // hûb-sîret : nîk-sîret M.

6 cür'etle : rûy ile M.

7 - H; semt-i : mülk-i M.

8 - H; sûd : nef N.

- 9 Yine feyz-ı nefesdür gonca-i ʔabʕa güşâyışde
Nesîminden bu bâğuñ yoħsa rûhânî eşer gelmez
- 10 Dil-i âvâreyi peyk-i diyâr-ı yâr iderdüm lîk
Muğarrardur ki bu takrîb ile ol da gider gelmez
- 11 N'ola düşmezse kendi derdine sevdâ-ger-i dünyâ
Ki râh-ı cây-ı hayra herze-gerd-i hûre-ser gelmez
- 12 Nice tevcîh ider gûş-ı kabûli vâʕize ʕâşık
Bilür çün kim haber-dâruñ lisânından haber gelmez
- 13 İder her rûz rûşen külbe-i dervîşi mihr ammâ
Ne hâletdür görüñ bir kerre ol nûr-ı başar gelmez
- 14 Nişâr it eşk-i âlüñ pâyına hem rûy-ı zerdüñ sür
Cihâna bir daħı ol mâha beñzer sîm-ber gelmez
- 15 ʕAceb mi dest-i ebnâ-i zamâna bî-kerem olsa
Nümâyândur ki şâh-ı bîd-i ħod-rûdan şemer gelmez
- 16 Dimâğ-ı nâzüik-i âzâda virmez ârzû şıķlet
Ser-i naħl-i tecellâya hevâ-yı berg ü ber gelmez
- 17 O kim teslîm-i fermân kıadardur vaķt-i ħâcetde
Zebân-ı ķâl ü ħâl ü yâdına nâm-ı ħazer gelmez
- 18 Velî gelmekdedür bu ħânķâha nev-be-nev gerçi
Velî ħiç Şems-i Tebrîzî gibi ʕâlî-güher gelmez
- 19 Olursa neyl-i maķlab cüst ü cûy-ı ħuşķ ile ŞÂĶIB
Ser-i ķâr-ı cihâna kim gelür çün der-be-der gelmez

10 diyâr-ı : ħarîm-i M.

11 hûre : ħayr H.

15 ki şâh-ı bîd-i ħod-rûdan şemer : nihâl-i ħuşķden ħurmâ-yı M; ki şâh-ı bî-nümâdan bâr-ı H,İ.

17 ħâl ü yâdına : ħâl-i şıdķına M.

69*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Niçün merg-i beyâbânı dil-i şeydâ kerem bilmez
Ki râm-1 emr-i şâh-1 mülk-i hayret râh-1 rem bilmez
- 2 Görinmez rûy-1 hüzn âyînesinde şad sitem görse
Degüldür ol gedâ bir vech ile zîrâ kerem bilmez
- 3 Henüz âlûde-i sevdâ-yı bî-sûd-1 zebânuz biz
Tabî'at ol siyeh mest-i elemdür kim elem bilmez
- 4 Ne hoşdur sâde-levhuñ hâl-i vaqti kim anı hâlâ
Çıyâs eyler gören ehl-i cedel lâ vü ne'am bilmez
- 5 Nizâm-1 'âlem-i hüsne gerekdür gamze vü ebrû
Ki bî-bâk-i nigâh-1 pâk olan seyf ü kalem bilmez
- 6 Hemân elvân-1 miñnet hâtırı itsün nigâristân
Ne gam dirse ne'am tıynet aña zevk-1 ni'am bilmez
- 7 N'ola pür-şevk-1 zâr olsa ney-âsâ meşreb-i 'âşık
Hemîşe derd-mendüñ nâleden gayrı nağam bilmez
- 8 Direm seng-i terâzû-yı nazar yeksân-senc ister
Olanlar vâkıf-1 aḥvâl-i 'âlem bîş ü kem bilmez

* *H. 90b, İ. 111b, M. 110b, N. 115a.*

1 râm : râh N.

2 bir : her M.

6 hâtırı itsün nigâristân : kâmunı yek-reng-i derd itsün M. // ne'am tıynet : nağam perver M.

7 derd-mendüñ : derd-mend M; derd-mendin H. / nâleden : efgândan M.

8 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Berâber sendür her hâli mîzân-1 nazar zîrâ

Bilen esrâr-1 miqdârı a'mak bîş ü kem bilmez

- 9 Yek-âheng-i şadâ-yı şeş-cihetdür perde-i ‘ârif
Nevâziş-pîşe hemt-i gûş-mâl-i zîr ü bam bilmez
- 10 Olur bîgâne evvel kendüye râh-âşinâ sâlik
Dinilmez pey-şinâs-ı bî-ğodâna dem kâdem bilmez
- 11 O kim pür-cûş-ı şâfi intişâdur bâde-veş şûfi
Bu meclisde nedür fark-ı sıfâl ü câm-ı Cem bilmez
- 12 Yine dil-bend-i fikr-i va‘d-i ferdâdur bu gün vâ‘iz
Eger var ise kâdr-i ‘ayş-ı naqd-i dem-be-dem bilmez
- 13 Muhibb-i evliyâ şâhen-şeh-i evreng-i dünyâyı
Gedâ-yı âsitân-ı mevlevîden muhterem bilmez
- 14 ‘Acebdür ta‘n-ı münkir itmede dil-rîş dervîşi
Meger kâfirdür ol kim ‘izzet-i şayd-ı harem bilmez
- 15 Ayağı tutmayan baş üzre mânend-i küleh ŞÂKİB
Nev-âmûz-ı edebdür ol dahı haqq-ı kıdem bilmez

9 şeş-cihetdür : ‘âlemîdür M.

10 pey-şinâs : bî-şinâs H.

70*

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 Kilîd-i genc-i keremdür ümîd-vâra niyâz
Füsûn-ı def^c-ı sitemdür günâh-kâra niyâz
- 2 arâr-gâh olalı hüsne çâr-bâliş-i nâz
İder belâ-yı dil-i bî-arâra çâre niyâz
- 3 Namâz-ı penc-geh-âsâ farîza olsa n'ola
Hemîşe gerden-i 'uşşâk-ı dil-figâra niyâz
- 4 Ayâz pâyına Maħmûdı eyleyüp rû-mâl
Cihânda yer omadı âb-rûy-ı 'âra niyâz
- 5 Dürûd ider geh ü gâhî sürûd-ı nâmını lîk
'Aceb 'azîmet-i kübrâdur ol nigâra niyâz
- 6 Şarâbı hûn-ı dil eyler kebâb-ı laħt-ı ciger
Gelince hâne-i pîrân-ı kâm-kâra niyâz
- 7 Gelür terâzû-yı himmetde kûh ile hem-seng
Olursa keh adar ebnâ-i rûzigâra niyâz
- 8 Niçün o şâha gedâ kendi 'arz-ı hâl itmez
Hicâb-ı âħır olur çünki perde-dâra niyâz
- 9 Hevâ-yı vaşl ile âh itmesün gönül zinhâr
Ĝarîk-ı lücce-i nâzı atar kenâra niyâz
- 10 Egerçi âyinedür hüsni cilve-i nâza
Velî esîr ider âzâdı intizâra niyâz

* H. 91a, İ. 112a, M. 111a, N. 115b.

7 keh : - N.

- 11 ‘Aceb mi vâ‘ize mestâne dest-bûs itsek
Piyâz-ı rîş-i riyâdur o ħurde-kâra niyâz
- 12 Yeter cemâlũne cânâ bir âh u nîm-nigâh
Dü çeşm-i şerm ü leb-i ‘özü-i cân-sipâra niyâz
- 13 Olurdu ser-zede sûrâh-ı üns-i merdümden
Olaydı lehce-i bî-vaĥşet ile mâra niyâz
- 14 Şu resme şîr ü şekerdür mizâc-ı dil-ber ile
Düşer o cânibe gûyâ ki vara vara niyâz
- 15 Hemân ‘âşıkı pâmâl-i nâz ider yoĥsa
Ne sûd ider ser-i rehde o şehsüvâra niyâz
- 16 Nihân-ĥâne-i dilde ĥayâlin eyle şikâr
Ĥilâf-ı râh-ı zarâfetdür âşikâra niyâz
- 17 Bileydi bülbül eger yâr-ı nâzenîn kimdür
Gül-i dü-hafta için itmez idi ĥâra niyâz
- 18 Ķurup cihâna ser-â-perde-i nizâmını râz
Şıĥârũ itmede kârın der-i kibâra niyâz
- 19 Kerem ne vech ile mümtâz olurdu ‘âlemde
Olaydı perde-nişîn ‘adem-i hemâra niyâz
- 20 Muĥâl idi ebedî ĥall-i müşkil-i imkân
Ezeld e gelmese meydân-ı i‘tibâra niyâz
- 21 Faĥîr-i dil k’ola ‘âlî-cenâb-ı istignâ
Düşer mi şânına der-gâh-ı şehri-yâra niyâz
- 22 Sezâdur olmaĥa nâzende-i zemîn ü zamân
O zinde-dil k’ide dil-dâr-ı pây-dâra niyâz

- 23 FÛrû-tenân reh-i h^vâhişi gubâr-âsâ
Berâber-i ser ider pây-i hâk-sâra niyâz
- 24 Şağın qarâbete ey nâz-perver itme gurûr
Ki âb-rûyuñ ider âb-cû-tebâra niyâz
- 25 Revâdur olsa ‘alem nâz-ı mevlevî k'âhır
Bu hânqahda olur bâ'is iftihâra niyâz
- 26 Ne hâcet itmege endîşe-i medâr-ı ma‘âş
Ki dâm ü dâne-i âmâdedür şikâra niyâz
- 27 Niyâz-mend-i seg-i kûy-ı ‘ârif ol SÂKIB
Ğarîbe vâsıţadur şehrî-i diyâra niyâz

71*

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dil zaḥm-ı cân-güzâra daḥı merhem istemez
Ḳadr-âşinâ-yı derd-i ğam üzre ğam istemez
- 2 Ḥoşnûd-ḥâl-i râḫatın ister kemâl ile
Câh u celâl ü mâ-melek-i 'âlem istemez
- 3 Gelmez cebîn-i meşreb-i pâkâna çîn-i bâk
Âyîne rûy-ı dil yerine derhem istemez
- 4 Bâzâr-ı hoş-dilîde yeter bizlere ferâĝ
Kâlâ-yı kâm u kîse-i pürdür hem istemez
- 5 Ḥurşîd-i 'ârızuñda n'ola nûr olursa ḥûy
Şâd-âb olunca feyz ile gül şeb-nem istemez
- 6 Çün çeşm ü gûş-ı râh-ı nefesdür tamâm-ı ḥulḳ
Âşâr-ı nefis-i nâṭıķa bîş ü kem istemez
- 7 Kimdür bu ḥânķahda bulınsa mişâl-i ney
Her dem hezâr nâle ile hem-dem istemez
- 8 Ser-tâ-ķadem niyâz gerekdür ricâl-i kâr
Deryûze-i 'inâyet iden ebkem istemez
- 9 Teshîr-i râstâna elif ķâmetüñ yeter
İmdâd-ı lâm-ı ṭurre vü mîm-i fem istemez

* H. 91b, İ. 113a, M. 112a, N. 116b.

2 mâ-melek : mâlik M.

3 bâk : pâk H.

5 nûr : - M.

- 10 Pür şayt-ı nâm-ı yâr olalı gûş-ı intizâr
 7ab^c-ı hayâl-i nağme-i zîr ü bam istemez
- 11 Besdür nişân-ı vaşf-ı lebüñ nâmın almağa
 İmzâ-yı nâme-i eşerüm hâtem istemez
- 12 Var ise kendüdür o perî yoğsa görmedük
 Nev^c-i beşerde tâ o kadar âdem istemez
- 13 Zâhid ne gûne tuğm-i gam-ı huşk-i sâldür
 Hiç kimsenüñ zemîn-i dilin hurrem istemez
- 14 Gördükde rûy-ı câmı şikest eyle tevbeyi
 Mânend-i rûy rûy ü riyâ muhkem istemez
- 15 Râz-ı verâ-yı perde-i dil olsa rû-nümâ
 Âyîne-i Sikender ü câm-ı Cem istemez
- 16 Gâh iltifât ü gâh teğâfûl ider o şûh
 Müşkil budur ki bendesin ister hem istemez
- 17 Vaşset hemîşe mûnis-i cân-ı remîdedür
 Âhû-yı dil nezâre-i rûy-ı rem istemez
- 18 Seyl-âb-ı girye vâ^cize kıandan gelür ‘aceb
 Çeşm-i rızâ ki da’iresinde nem istemez
- 19 Meydân-ı pâk-i âyine âyîn-i mevlevî
 Hüsni sülûk ile kıadem ister dem istemez
- 20 SÂKIB mürîd-i pîr-i harâbât-ı ‘ışk olan
 Ğam-hâne-i melâmete nâ-mağrem istemez

12 o : bu M.

14 rûy-ı : - M.

72*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Pey-rev-i neydür dil-i âvâre-i nâlânumuz
Ser-güzeşt-i derd-i devrîdür hemân efgânumuz
- 2 Tercemân-ı şad zebân-ı ıışkdur bî-ħarf o pîr
Himmet ile defter-i esrârdur dîvânumuz
- 3 Sîr idelden mâcerâsı cân-ı şîrîne bizi
Nâz ider 'aynü'l-ħayâta meşreb-i 'aşşânumuz
- 4 Mürşid-i râh-ı irâdetdür dem-i pür-feyz ile
Gûş iderseñ از بشنو neydür aña bürhânumuz
- 5 'Andelîb-i zârıdur gül-zâr-ı vecd ü ħâletüñ
Gülgül-i germiyyet eyler nâlesi ihvânumuz
- 6 Çeşm-i hûş olmazdı rûşen şu'le-i âvâzeden
Rûy-ı zerdî olmasa âyîne-i vicdânumuz
- 7 Şöyle pür-dûd eylemiş bezm-i semâ'ı sûzişi
Bir birinden fark olunmaz cem'-ı dervîşânumuz
- 8 Var iken ney kim bakar meclisde rûy-ı vâ'ize
Bi'z-zârûre ser-be-ceyb-i ħırkâdur yârânumuz
- 9 Ehl-i ħâl olmazdı hem-vâra esîr-i şöbetî
Olmasa bezm-i ezelde maħrem-i ħullânumuz

* H. 92a, İ. 114a, M. 112b, N. 117a.

3 mâcerâsı : mâcerâ-yı H.

4 - M,N.

6 âvâzeden : âvâzdan H,İ,N.

- 10 Her dem-i sencîdesi mîzân-ı bâzâr-ı semâ^ç
Gûş-ı mâ^çnî-âşinâdur keffe-i rüçhânımız
- 11 Keç-nigâh-ı şûret olsa hem-demi ma^çzûrdur
Naşb-ı ‘ayn-ı sîretîdür çehre-i iz^çânımız
- 12 Gerçi zâr u zerd-i derd-i hasretüz mânend-i ney
Râhatü'l-ervâh-ı ‘âlemdür velî devrânımız
- 13 N'eylerüz berg ü nevâsın menzil-i âb u gilüñ
Sâz-ı terk-i bergdür ser-mâye-i ‘ünvânımız
- 14 ‘Âkıbet olduk müşâr-ı bi'l-benân-ı şeyh ü şâb
Ney gibi pür şûr-ı sûz oldı ser-i meydânımız
- 15 Sîne-çâk-i hânkâh-ı mevlevîyüz ney-şifat
Keh-rübâ-yı berg-rîz-i reng ü bûdur cânımız
- 16 Gül-şen-i sermed-bahâr-ı ma‘rifetdür Meşnevî
Hep o bâguñ gülleridür nükte-i ‘irfânımız
- 17 Yokdur inkâra mecâli kimsenüñ âyînemüz
Ol kitâb-ı müsteşâbuñ hükmidür erkânımız
- 18 Bâğ-bân-ı rûh-perverdür aña Monlâ-yı Rûm
Rûh-ı kuds olsa n'ola hasret-keş-i bustânımız
- 19 ‘Ârif-i ‘îsî-deme rû-pûşdur ta‘bîr-i ney
Genc-i mihrî-mağzenidür bu dil-i vîrânımız

11 çehre-i : lehce-i H,İ.
12 ‘âlemdür : ‘âlemde M.
13 terk : ter M.
18 n'ola : - H.
19 ‘îsî : ‘aynî H.

- 20 Kâşif-i esrâr-ı هو oldukça ol şâhib-nefes
Hâlet-i enfâsıdur bâl ü per-i cevânımız
- 21 Nağme-i vaşfın yeter itdi ney-i kilik-i beyân
Yoğsa bulmaz dest-i ney-zenden rehâ dâmânımız
- 22 Ol kadar hem-reng-i neydür nağş-ı rûy-ı kâr-ı dil
Kim dem-i pîşîn olur âyîne-i pâyânımız
- 23 Tâb-ı gayret itmese ilkin zebân-ı hâmeyi
Hayretü'l-ârâ olurdu şîve-i tibyânımız
- 24 Zûr-ı feryâd-ı ney-i âteş-nefesden dem-be-dem
Nebet-ârâ eyleyen germiyyet-i dîvânımız
- 25 Şem^c-ı cem^c-ı enfüs ü âfâk olurdu ol 'azîz
Şûfi-i şâfi-melâmet olmasa der-bânımız
- 26 Bî-füsûn-ı ney ne tedbîr eylesek efsânedür
Dâğ-ı cân-sûz-ı nefesdür âhır-ı dermânımız
- 27 Mevlevî ŞÂKİB nefes-bend-i ney-i taḥkîkîdur
Cilve-rîz olmışdur andan nefḥa-i Raḥmânımız

21 beyân : ḥayâl H,İ.

22 nağş-ı rûy-ı kâr-ı dil : rûy-ı kâr-ı nağş-ı dil H,İ.

27 andan : anda M,N.

73*

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Gencîne-i sırr-ı dile vîrânelerüz biz
Fânûs-ı belâ şem'ine pervânelerüz biz
- 2 Farğ itmez isek 'ayb degül germ ile serdi
Her hâl ile bî-gâ'ile dîvânelerüz biz
- 3 Şahbâ-yı ferâgat vireli neş'e dimâğa
Âzâde-i endîşe-i gam-hûnelerüz biz
- 4 Birdür bize bu naç'-ı gamuñ bürd ile mâtı
Sâbit-quadem-i ma'reke merdânelerüz biz
- 5 Ğadr eylemezüz ülfet-i bî-zât ile kadre
H'îşân-ı vefâ-düşmene bîgânelerüz biz
- 6 Reftâr-ı pesendîde yeter meşrebe zîver
Zûr eylemezüz himmete ferzânelerüz biz
- 7 Yâd itmez idi nâmumuzu kimse velîkin
Cem'iyet-i ehl-i dile efsânelerüz biz
- 8 Eylerse cüdâ kâh-i teni bâd-ı fenâ-hûz
Memnûnı olur gevher-i cân dânelerüz biz
- 9 Gelmez dil-i pür-şûrumuza fikr-i ser ü pâ
Tâ şubh-ı ebed 'ışık ile mestânelerüz biz
- 10 Hünkâr-ı haqîkat kûlî kurbânı olaldan
Fağr itmede bu fağr ile şâhânelerüz biz

* M. 113b, N. 120a. – H.İ.

6 ferzânelerüz : merdânelerüz N.

- 11 SÂĶIB nice fehm itse gerek bizleri vâ'iz
 Mestûr-ı ser-â-perde-i rindânelerüz biz

74*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Görülse fitne-i ğamzeñ velî ta'bîre yer almaz
azâ zîrâ olunca rû-nümâ tagyîre yer almaz
- 2 alursa Şemme-i 'aks-i hırâmuñ cûy-ı hâtırda
Olur 'ayn-ı Şafâ bir vech ile tekdîre yer almaz
- 3 Şerâr-ı âha virse yek-deme ruĥŐat dil-i pür-Şûr
Bu vâlâ encümende encüm-i tenvîre yer almaz
- 4 Dem-i evvelde düstûru'l-'amel kim olmaya pendi
Zebân-ı adr-i gevher-dânda tekrîre yer almaz
- 5 Hevâ-yı ha ki mûy-ı hâme-cünbân-ı hayâl olsa
Serinde diat-i endîşe-i taşvîre yer almaz
- 6 Felekde ĥükm-i seyrin t'âlî'-i bed k'eyleye icrâ
Ser-â-pây-i melekde 'ismet-i tedbîre yer almaz
- 7 Edeb ehl-i naar bezminde ğûyâ ebkem olmadur
Belî mâ-fi'z-zamîr olsa 'ayân tarîre yer almaz
- 8 EŞer kim cây-ĝîr-i ĝûŐe-i çeşm-i abûl olsa
Anı nûr-ı baŐardan cür'et-i te'hîre yer almaz
- 9 Olinca ĥall ü 'ıd üslûb-ı ĥikmet üzre 'âlemde
Yeter vehm-i siyâset zâbie zencîre yer almaz

* *H. 93a, İ. 114b, M. 114a, N. 118a.*

- 1 ĝamzeñ : dîdeñ H,İ.
- 2 Şafâ bir vech ile : Şafâ-yı ser-be-ser H,İ.
- 8 baŐardan : baŐarda H.
- 9 zâbie : zâbie M,N.

- 10 Ser-i kûyuñda servi pâ-y-ber-câ görmesün yoħsa
Zemîn-i dil ħarâb-âbâd olup ta‘mîre yer almaz
- 11 Nice ıřlâħ ider rindi ħuzûr-ı meclis-i vâ‘iz
Ki anda keşret-i tezvîrden te’sîre yer almaz
- 12 Olursa gird-i külfetden muşaffâ ħalka-i řoĥbet
Leb-i ħüsn-i edebde pûziş-i taķřire yer almaz
- 13 Kefen-ber-gerden-i teslîm-i cân olsam n'ola řâĥâ
Ki dest-i nâzüküñde zaĥmet-i şemşire yer almaz
- 14 Ne ĥâcet ĥod-nümâya meşrebi âyîne-dâr itmek
Kişi kendin ki rüsvâ eyleye teřĥire yer almaz
- 15 O pür-dil kim ola keştî şikest-i mevce-i ĥayret
Miyân-ı çeşm ü gûşında dem-i taĥzîre yer almaz
- 16 Nice ümmîd ider ġâfil ‘aceb pâdâş-ı girdârın
Perîşânî ki aşl-ı ħ‘âb ola ta‘bîre yer almaz
- 17 Dimâġ-ı bed k'ola mâlik-riķâb-ı ‘âlem-i tıynet
Kemîn-i mâ vü menden âdemi tenfire yer almaz
- 18 Ser ü dûşı külâĥ ü ĥırķa kim teşrîf ide řÂĶIB
Derûn-ı mevlevîde câme-i tevkîre yer almaz

10 Zemîn-i : Serây-ı H,İ. / ħarâb-âbâd : ħarâb-ı reşk H,İ.

15 pür-dil : pür-dem H. // dem-i : reh-i H,İ.

16 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Niçün yâd-ı kem ü bîş-i şeb-i hicrân ider ‘âşık

Zuhûr itdükde şer ĥûb u ĥoř-ı ta‘bîre yer almaz

17 Dimâġ-ı tıynet : Göñülde cilve-ger olduķda bî-câ fikr-i ġûn-â-ġûn M. // mâ vü menden âdemi : zîr-i dîv-i vehmden M.

18 Derûn : Vücûd M. / câme-i : mâ-‘adâ M.

75*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Pürdür ğubâr-ı hâtır ile râh-ı âhumuz
Çıkmaz hemîşe gerd-i kederden sipâhumuz
- 2 Püşt-i dü-tâ-yı pîri-i baht-ı siyâhdur
Ġâret-ger-i havâdis-i ğamdan penâhumuz
- 3 Gördük o resme luţfını cevruñ ki virmezüz
Âyîne-i Sikendere baht-ı siyâhumuz
- 4 Bir âh-ı süz-nâke bakar derd-i dil hemân
İsfendiyâr olursa daġı sedd-i râhumuz
- 5 Biz ol ğürûh-ı bî-ser ü pâyuz ki dâ'imâ
Terk-i devâc u tâc iledür 'izz ü câhumuz
- 6 Da'vî-i 'ışk-ı pâke huzûr-ı hıdîvde
Ruhsâr-ı zerd ü dîde-i terdür ğuvâhumuz
- 7 Naķş-ı nigâra âyinedür çeşm-i cân u dil
'Ayn-ı visâldür nigeġ-i ğâh ğâhumuz
- 8 İtmez karar bî-dem-i hoş-ķumrî-i ġayâl
Bâlâ-yı ser ü hâmedür ârâm-ġâhumuz
- 9 Gülgüne-bend-i çeġre-i şâm-ı ġam olmasa
Olmazdı serd-rû nefes-i şubġ-ġâhumuz

* *H. 93b, İ. 115b, M. 115a, N. 119b.*

1 Pürdür âhumuz : Hem-râhdur ğubâr-ı dile bâd-ı âhumuz M.

3 Gördük : Olduķ M. / luţfını cevruñ : ġû-ger-i miġnet M.

5 ol : bir M. / pâyuz ki dâ'imâ : pây-ı melâmetüz M. // Terk-i devâc u tâc : Kim terk-i tâc ü taġt M.

8 ķumrî-i ġayâl : 'andelîb-i tab' M. // Bâlâ-yı ser ü : Dâ'im nihâl-i M.

- 10 Bî-hûş-ı câm-ı şahv olalı bezm-i râzda
H'âb u hayâle çekmededir intibâhumuz
- 11 Rû-mâl olurdu bir bir o servüñ ayağına
Âzâd olaydı hûk-i lahıdden giyâhumuz
- 12 Vâ'iz bu 'aql-ı nâkış ile añlamaz bizi
'Ankâ-yı 'ışk loğmasıdır iktinâhumuz
- 13 Zâhid ki ta'n-ı hûşkini 'add-i şevâb ider
Vird-i zebân iderse 'aceb mi günâhumuz
- 14 Göstermedi felek bize bir rûy-ı tâze hîç
Tev'emdir ebr-i âh ile gûyâ ki mâhumuz
- 15 Çeşm-i ümîd-bend olalı derd-i intizâr
Revzen-nişîn-i hâne-i dildür nigâhumuz
- 16 Viridi şikest-i devlet-i Monlâ-yı Rûmda
Dîhîm şâh-ı 'âleme taraf-ı külâhumuz
- 17 Râh-ı vefâda kalmadı ser-beste hem-'ınân
SÂKİB göñülde kaldı hemân iştibâhumuz

10 şahv : mahv M.

13 hûşkini 'add-i şevâb ider : hûşki bize 'add ider şevâb M.

14 tâze : şâf M.

15 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Çeşm-i ümîd-i çeşme-i hasret olup temâm

Pâ-ber-hevâ-yı tûl-i emelden nigâhumuz

76*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 O meh bîgâne-rûdur cilve-i maşûd göstermez
Ki şîrîn-kâr-ı işve şîve-i ma' hûd göstermez
- 2 Felek âyîne-i hâl-i diger-gûnum durur yoğsa
Degüldür rûy-ı luţfi tâli'-ı mes'ûd göstermez
- 3 O pinhân âteş-i hâkister-i dildür maḥabbet kim
Meşâm-ı yek-mesâmından ser-i mû dûd göstermez
- 4 Zamâne merdüm-i bînâyâ rûy-ı şubḥ-ı bih-rûzı
Dü-dem şemşîr-veş bir gösterür ma' dûd göstermez
- 5 Olan merdüm-nümâ çeşm-i ser-i teslîmdür gûyâ
Belî Âdem-sirişt-i ser-keşe mescûd göstermez
- 6 Eger gird-âb-ı tûfan-ı dem olsa merdüm-i çeşmüñ
Yine şemşîr-i tîz-i ğamze hûn-âlûd göstermez
- 7 Huzûr-ı merd-i deryâ-dilde bî-mağz-ı hıbbâb-âsâ
Nefes-bend-i reh-i âdâb olanlar bûd göstermez
- 8 Der-i 'afv ü keremden şafvet-i pîşânî-i meşreb
Bed-endîş-i siyeh-rûyın daḥı merdûd göstermez
- 9 Dü-çeşmeyn-i 'aynüñ nefsi-i 'ayıb-bîn eyleyen bed-hû
Cihân-ı bîş ü kemde kendüye bih-bûd göstermez

* *H. 94a, İ. 116a, M. 115b, N. 120b.*

1 işve şîve-i : şîve işve-i M.

2 hâl-i diger-gûnum durur yoğsa : enfâs-ı âh-ı inkisârumdur M. // rûy-ı luţfi : yoğsa nâ-geh M.

3 dildür : tendür M.

5 merdüm-nümâ : merdüm-nümâ-yı N.

9 eyleyen : iblîs H.

- 10 Mükerrer derd-i serdür intizâr-ı luṭf ḥorsende
Der-i ümmîdümüz farzâ felek mesdûd göstermez
- 11 Eger mercân-ı baḥr-ı ni‘met olsa pençe-i imsâk
Ser-i engüşt ile reng-i ḥınâ-yı cûd göstermez
- 12 Terâzû-yı fenâda hiç dür-i sencîde kim hergiz
Dü keff-i şaḥv ü maḥvında ziyân u sûd göstermez
- 13 Çıkar elbet yüze vaḳt ile âb-ı zîrûñe vâ‘iz
Mükâfâtın dime her kâr dîr ü zûd göstermez
- 14 Ayâz-ı lehce-i pâk olmayınca perde-ber-dârı
Bu bezm-i pür-hünerde gevher-i Maḥmûd göstermez
- 15 Egerçi râh-ı Mevlânâ ‘ayândur rûz-ı rûşenden
Velî efsürdegâna ğayret-i ma‘bûd göstermez
- 16 Nice şâyeste-i dîdâr olsun merdüm-i dîde
Ki ḥüsn-i bî-ḥadi âyîne-i maḥdûd göstermez
- 17 Nümâyândur ‘ayâr-ı nazm-ı SÂḲİB çeşm-i inşâfa
Anuñ çün rûy-ı faḥrı ṭab‘-ı ğam-fersûd göstermez

11 ḥınâ : şafâ M.

15 – M.

16 – M.

77*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Defterüm bî-kâr-ı manzûr itmedür kârum henüz
İntizâr-ı çeşm-i pür-kâr üzredür kârum henüz
- 2 Geçdi eyyâm-ı dirü neşv ü nemâyı görmedi
Dâne-i zîr-i zemîn-i ğamdur âşârüm henüz
- 3 Kalmadı encâm-ı hâl-i dilde cây-i iştibâh
Ğurre-i âġâz-ı va'd-i bî-vefâ yârum henüz
- 4 Gerçi hem-demdür devâ-yı derd-i tenhâyî velî
Her nefes mânend-i ney bîmâr-ı tîmârüm henüz
- 5 Nev-bahâr oldu vü 'âlem buldı başdan tâze cân
Bu ne 'âlemdür ki zâr-ı köhne-efkârüm henüz
- 6 Hoġka-i dârû şikest-i âhır-ı kâr olmada
Ėasret-i la'lüñle ke'l-evvel dil-efġârüm henüz
- 7 Germ-i sûd-ı germ ü serd olmış miyân-ı çâr-sû
Kâle-i germ-i zebân-ı serd-i bâzârüm henüz
- 8 Kâr idelden cânâ zaġm-ı hecrüñ oldu kârı zâr
Şöyle kim cânâ cihânda bende-bîzârüm henüz
- 9 N'eyesün pervâz-ı himmet bundan a'lâ rütbeyi
Lâne-sâz-ı târek-i Ėays-ı ten-i zârüm henüz

* *H. 94b, İ. 116b, M. 116a, N. 121a.*

8 zaġm-ı hecrüñ oldu kârı zâr : hecrüñ kâr-ı zâr oldu temâm H,İ. // cihânda : cihândan M,H,İ.

9 ten-i zârüm : ten-âzârüm M.

- 10 Ol kadar dil mest-i 'aks-i sâki-i devrândur
Kim ser-â-ser câm-veş âgûş-ı esrârum henüz
- 11 Dâm-ı dil-gîr-i 'alâyık pây-bend olmaz baña
Hamdüli'llâh bende-i dîrîne ikrârum henüz
- 12 Virdi ma'nî da'vi-i hem-kâra fayşal harf harf
Reşk-i şehd ü şîrdür mazmûn u güftârum henüz
- 13 Aldı meydânın yerinde haste-dil pergâr-vâr
Leng-i seng ü sedd-i meddür pây-ı refâtârum henüz
- 14 Levh-ı meşk-ı çîn-i ebrûdur cebîn-i tâli'um
Rûşenâ-yı dîde-i baht-ı siyeh-kârum henüz
- 15 Seyr idüp derd-i ser ü bâd-ı dimâğ-ı vâ'izi
Kâr-bend-i pend-hâl-i turfe-destârum henüz
- 16 Sîne-şâfam naşş-ı zîşt ü hûb ile âyîne-veş
Şâd-kâm-ı rûy-ı dildür hâtır-âzârum henüz
- 17 Sâye-i feyz-ı külehde olsam âsûde n'ola
Ser-bülend-i hîdmet-i der-gâh-ı Hünkârum henüz
- 18 Menzil-i evc-i şebâta irdi pây-ı herze-gerd
Buldı ŞÂKİB pâyesin pergâr-ı girdârum henüz

10 câm-veş âgûş-ı : dîde-i hayrân-ı H,İ.

12 ma'nî : ma'nî-i M.

16 hâtır-âzâr : hâr-ı âzâr M.

78*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mihr-i rûyuñ bürc-i haç-zîb olmadur Nev-rûzumuz
Nûr-ı çeşm-i mihr-i 'âlem-gîrdür bih-rûzumuz
- 2 Şeş-cihâtı çâr çeşm-i cüst ü cû eyler muhîf
Nîm-lağza olmasa tîr-i müjeñ dil-dûzumuz
- 3 Rûy-ı dildür şem'-ı cem'-ı hâtır-ı yârânumuz
Cebhe-i vâgerdedür âyîne-i gam-sûzumuz
- 4 Bir ayağa dest-resdür himmet-i üftâdegân
Yoğsa tesbîh u 'asâdur murğ-ı dest-âmûzumuz
- 5 Dûrdur dâmân-ı bîkr-i fikrümüzden dest-i hâl
Nâhun-ı diğkat-şikendür 'uğde-i mermûzumuz
- 6 Beste-i mühr-i edebdür gerçi mânend-i şadef
Lîk açılsa pür-güherdür genc-i genc yüzümüz
- 7 Çeşm-i pür-hûn u dil-i nâlân u âh-ı âteşin
Bezm-i gamda oldı şimdi câm u sâz u sûzumuz
- 8 Câ-nişin-i hançerüñ olmağ ne kâbil sînede
Sûsen-i cennet olursa bûstân-efrûzumuz
- 9 İtmezüz endîşe-i bî-gâh ile isrâf-ı 'ömr
Sâdedür nağş-ı emelden şafha-i imrûzumuz
- 10 Görmedük şubh-ı vaçandan bir eşer âfâğda
Kûrbet-i şâm-ı garîbân ile geçdi rûzumuz

* H. 95a, İ. 117a, M. 117a, N. 122a.

- 11 Berķ-ı ruhsâr-ı kerem hâkisterin gül-hîz ider
Olsa rû-pûş-ı sitem açmazdan cân-sûzumuz
- 12 Pey-rev-i enfâsumuz olsa n'ola ıab^c-ı cihân
Pîr-i âyîn-i sühandür ııfl-ı nev-âmûzumuz
- 13 Rûşenâyı çeşme-i hurşîd itdi çeşmümüz
Mihr-i Şemsü'd-dîn olaldan bezm-i cân-efrûzumuz
- 14 Tâc-dâr-ı terk-i taht-ı mâ-sivâ dirler bize
Mevlevîyüz hırķa-i peşmînedür zer-dûzumuz
- 15 Żabı idüp vâ^ciz zebân-ı hurde-gîri epsem ol
Kendüñe açdurma ya^cnî zûr ile bed-fûzumuz
- 16 Pençe-i bî-tâbumuzdan cân-ı şîr eyler hirâs
Kuvvet-i za^f iledür ŞÂKİB bizüm pîrûzumuz

12 cihân : mehân M.

16 bî-tâb : pîşân M. / hirâs : hîrâs N, hires H.

BÂBÜ'S-SÎN

79*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Pertev-i sîmâ-yı pîr-i şubh olunca muktebes
Şu'le-i âvâz-ı pâdur sâlike feryâd-res
- 2 Meşreb-i şâfa kederdür naqş-ı harf-i hem-zebân
Vâdi-i Eymende derd-i ser virür bânk-i ceres
- 3 Balsa medd-i âh-ı pîç ü tâb cânımdan rehâ
Sedd-i râh-ı gûş-ı cânân olmaz aña pîş ü pes
- 4 Vâkıf-ı sırr-ı yem-i vahdet olurdu her hıbbâb
İtmese muhtel dimâğın keşret-i bâd-ı heves
- 5 Gerdişin semt-i derûna eyleyen gird-âb-vâr
Sâhil-i şüretde olmaz mübtelâ-yı hâr ü has
- 6 Şâhibin eyler hemân âyîne-i gaflet-nümâ
Yoğsa olmaz perde rûy-ı şafvete jeng-i nefes
- 7 Çâk çâk itse dimâğ-ı kûbbe-i çarhı dahı
Nâle-i bî-kes yine olmaz dahîl-i gûş-kes
- 8 Hindû-yı hâli nigeh-bân-ı sevâd-ı hüsn iken
Farq olunmaz ol şehûn kûyında düzd ile 'ases

* *H. 95b, İ. 117b, M. 118a, N. 123a.*

1 M. nüshasında mısralar yer değiştirmiş.

2 kederdür : gerekdür H.

4 Vâkıf-ı sırr-ı yem-i vahdet : Tâc-dâr-ı mülk-i yek-rengî M. // dimâğın keşret-i : dimâğ-ı hılkatın M.

6 eyler hemân âyîne-i gaflet-nümâ : âhır ider bî-behre-i zevk-ı şühûd M. // olmaz perde rûy-ı şafvete jeng-i : virmez kıl kadar âyîneye rahne M.

- 9 Pür-enîn-i asret eyler alka-i ayş-ı oşı
Beşşe-i bîgâne görse âşinâ-yı hem-nefes
- 10 Şem^ç-i bezm-efrûz-ı füşhatdür o meh şeb-tâ-seher
arz-ı süz itse dimez pervâne-i zâr yine pes
- 11 İtmese pervâz-ı üsniñ şeh-per-i nev-at-bülend
Belki cân u dil gelürdi çeşmüñe mûr u mekes
- 12 N'eylesün vâ'iz ridâyı gerden-i ehl-i riyâ
Bî-sebepdür çün seg-i her kûya taqlîd-i meres
- 13 Şemme-i âk-i der-i Monlâ-yı Rûmîdür henüz
Çeşm-i kurbânî-i dilde var ise bir mültemes
- 14 Nuql ü mey ancak gîdâ-yı rûh-ı pâk-i rind ise
Zâhid-i uşke dağı ŞÂKİB yeter sîr ü ades

9 Pür-enîn-i oşı : Pür-enîn eyler kıbâb-ı anķâh-ı âlemi M. // Beşşe-i bîgâne görse : Görmesün bezmi tehî adr- M.

10 şeb-tâ-seher : pervâne-şeb M. // arz-ı pes : Tâ seher-geh arz-ı süz itse dimez bir kerre pes M.

12 Bî-sebepdür : Nâ-münâsipdür M; Yâr-ı bî-câdur M (der-kenâr).

13 âk-i der-i : âk-i reh-i M. / henüz : yine M.

80*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Farķ iderdi kâr-1 bî-ḥ^vîşi terâzû-yı kıyâs
Kâr-ger olsa yaķîn-i çeşm-i câna iltibâs
- 2 Ḥil'at olmaz gevher-i bî-‘ayba ‘uryânî kadar
Dûş-1 kâdr-i ehle bî-câ virmesün şiklet libâs
- 3 Tevbeyi rıtl-1 girân üzre binâ itmek gerek
İtmeyen naķş-1 ber-âb-1 ‘âlemi kâra esâs
- 4 Dilden itmez vaķt-i ḥoş def‘-1 telâş-1 medḥ u zem
Gelmeyince cümlenüñ redd ü kabûlinden iyâs
- 5 Şafvet-i âyîne-i devrân şimdi turfedür
Bir birine anda gûyâ ‘aksdür nesnâs ü nâs
- 6 Zîver-i ‘âriyetde belki iderdük i‘tibâr
Şâh-1 mülk tıynet-i pâk olmasa zîr-i pelâs
- 7 Dîde-i ḥayret yeter ḥalka delîl-i râh-1 Ḥaķ
Yek-nigehdür çâr-ṭab‘a merdüm-i menzil-şinâs
- 8 Sâmirî-sîret mesâmir kâdrin iz‘ân eylese
Devrde münkir görüp câmı dimezdi lâ-mesâs
- 9 Gelmez istiġnâ gider ġamdan dil-i ḥûnînüme
‘Âşıkâ iksîrdür çün dîde-i sürḥ-1 nühâs

* *H. 95b, İ. 118a, M. 118b, N. 123b.*

1 câna : ḥâle M.

2 ehle : nâsa M.

4 medḥ u zem : luṭf-1 cevr M. // cümlenüñ : ‘âlemüñ H,İ.

6 pâk : şâf M.

8 mesâmir : mesâm-1 H. // münkir : şûfî M. 9 ‘Âşıkâ : ‘Âşık M,N,H,İ.

- 10 Hâr eger zîb-i ser-i dîvâr-ı gül-zâr olmasa
Gâh gâh olmazdı şâhip pâyuña Hâk-nâ-şinâs
- 11 Şehrümüz âhır dih-i vîrân ider kendi gibi
Vâ'ize âyâ niçün gelmez göñüllerden hirâs
- 12 Her kes âsâyiş iderdi sâye-i ihvânda
Olmasaydı püşt ü rûyî çâh ü zindâna mehâs
- 13 Gûşe-i çeşm-i kej-i bed-bîndür bîgânede
Hâtır-ı râh-ı riyâzet-âşinâda iltimâs
- 14 Hırmen-i 'ömrüñ görünmez hâşılı bî-berķ-ı 'ışķ
Mevc-i deryâ-yı fenâdur mezra'ı âmâle dâs
- 15 Böyle nûrânî eşer olmazdı kilik-i mevlevî
İtmeseydi şu'le-i âvâz-ı neyden iktibâs
- 16 Dîde-i ŞÂKIB olaldan rûşen-i yek-lem'ası
Ġaflet-âbâd-ı bedenden olmadı yâd-ı nü'âs

10 zîb-i ser-i dîvâr-ı gül-zâr : âyîne-i luţf-ı gülistân M. // gâh olmazdı şâhip pâyuña : geh 'âlemde çıkmazdı yüze M.

11 Şehrümüz : 'Âlemi M. // âyâ niçün gelmez göñüllerden : ehl-i melâmetden niçün gelmez M.

15 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

İsteyen mânend-i kilik-i mevlevî pür-sûz-eşer

Şu'le-i âvâz-ı neyden ŞÂKIB itsün iktibâs

16 - M.

BÂBÜ'Ş-ŞİN

81*

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Hâlât-ı maḥabbetle 'uḡûl olmasa medhûş
Olmazdı nüfûs-ı felekî vecd ile pür-cûş
- 2 Tâli' k'ola rûşen meh olur peyker-i tîre
Olmaz zer-i ḡâliş keder-i gerd ile maḡşûş
- 3 Mes'ûd olımaz rütbe-i 'ulyâ ile menḡûs
Mânend-i Züḡal çarḡ daḡı eylese ber-dûş
- 4 Âdem mi dinür itmeyene bezm-i fenâda
Câm-ı ser-i pür-şûrını vaḡf-ı kef-i mey-nûş
- 5 Seyl-âba eger kendüyi bildürmese deryâ
Kim ḡâdir idi itmege ol ser-keşi ḡâmûş
- 6 Ḳurbânüñ olam ḡâ'il-i nûr-ı naḡar olmaz
Olmış ṡtatum gird-i ḡaṡuñ ḡüsnüñe rû-pûş
- 7 Ser-tâ-be-ḡadem ḡarḡ-ı selâmetdür o server
Kim sâye-i dest-i keremin idine ser-pûş
- 8 Vâ'iz görünür ḡalka baḡınca gözi açḡ
Zîrâ uyumaz cânı gibi dîde-i ḡargûş

* H. 96a, İ. 118b, M. 118b, N. 124a.

1 Hâlât-ı : Hâlâ M.

3 çarḡ : çarḡı H.

4 - N.

8 görünür ḡalka baḡınca gözi açḡ : gözi açḡ görünür ḡalka baḡınca M.

- 9 Eyler mi hûkûk-ı nemek ü nânı ri'âyet
Ol kim ide 'ahd-i ezel-i Hakkı ferâmûş
- 10 Îhâm u kinâyât olamaz perde-i esrâr
Deryâ-yı hakîkat o degüldür k'ola has-pûş
- 11 Keç-rev nice itmez pey-i reftârını pinhân
Vâ-beste-i şeh-râh-ı 'ayândur haţar-ı mûş
- 12 Lâlâ-yı Bahâ-i Veled olsun şeh-i devrân
Fâgfûr-ı felek tâ kim ola gâşiye-ber-dûş
- 13 Her kûçek-i dil-rîşine nîş-i ğam-ı dehri
Feyz-i nazâr-ı 'Ârif-i Ekberdür iden nûş
- 14 Cânım o mehüñ hıdmetine oldu kemer-bend
Nâ-çâr 'anâşırdan olup 'ışkına çul-pûş
- 15 ŞÂKİB ki nevâ-senc-i me'ânî ola bülbül
Her ğüşede güller gibi çekmez mi aña ğûş

82*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Tütalum ser-be-ser rûy-ı zemîni mâ vü men tütmiş
Kanı ammâ serây-ı 'âfiyetde bir vaţan tütmiş
- 2 Kemîn-i düşmen-i cåndur muhâl anda emîn olmak
O şehrüñ kim der ü dîvârını bürc-i beden tütmiş
- 3 Diger-gûn-ı hulûl-ı hâl-i merg olmaz fenâ-pîşe
Ki ol dûş-ı rızâda câme-i fakrı kefen tütmiş
- 4 Dil-i şâhib-nazarda meyl-i dünyâ cây-gîr olmaz
Dinilmez ol cüvân-merde füsûn-ı pîre-zen tütmiş
- 5 Zamânuñ naşş-ı mihrine zemîn-i bî-mağaldür kîn
Hazem-kârân anuñcün rây-ı temyîzi hasen tütmiş
- 6 Bulınmaz Mısr-ı 'aşruñ 'ızzetinde rif'at-i dâñâ
Mağâm-ı tûti-i gûyâyı çün zâğ u zağan tütmiş
- 7 Kümeyt-i himmeti meydân-gîr-i sa'y-i akrân it
Dime şahrâ vü kûh-ı 'ışkı Kays u Kûh-ken tütmiş
- 8 Kebâb-ı âteş-i reşk itdi kendin cân-ı pervâne
Görince pây-ı şem'ı serde bî-pervâ leken tütmiş
- 9 Olup maţmûre-bend-i Gûr-ı âhır fevc-i Behrâmân
Serîr-i mülk ü tâcı nevbet-i bahtı gelen tütmiş
- 10 Kıyâs it neş'e-i cân-ı Zelîhâyı ne 'âlemdür
Dimâğ-ı pîr-i Ken'ânı ki bûy-ı pîrehen tütmiş

* H. 96b, İ. 119a, M. 120a, N. 124b.

1 Tütalum : Dutalum M.

10 pîr : tîr M.

- 11 Murâdı pîr-i râh-ı intizâr olmak imiş ancak
Anuñ pây-ı sürâğın şanma kim Beytü'l-ğazen tutmuş
- 12 Kemend-i zülfe cân atmış iken şayd-ı harem âyâ
Niçün her târını meşşâta rehn-i şad-şiken tutmuş
- 13 Degüldür kâbil-i teşhîr ol tannâz-ı 'âşık-küş
Ne anı âh-ı şûfî vü ne hûn-ı berhemem tutmuş
- 14 Meger mekr-i mükerrer eyleyüp bîmâra tedbîri
Reg-i nabz-ı dili engüşt ile ol sîm-ten tutmuş
- 15 Ser-i zülfe hayâl-i dest-resle el-ğazer cânâ
Esîr-i tavğ-ı gâbgab medd-i âhenden resen tutmuş
- 16 Tehî kalmaz ser ü desti sezâ-yı zîkr ü fikrinden
Ki vâ'iz harf atup ehl-i yakîne sû'-i zan tutmuş
- 17 N'ola şükürinde lâl ü lehce memnûn-ı kuşûr olsa
Ki çâr-erkân u şeş-sûyın nevâl-i zü'l-minen tutmuş
- 18 Temâm efsûsdur gayrı hemânâ kâr-ı pür-ğayrı
Dü-dest-i hürmet ile dâmen-i pîri tutan tutmuş
- 19 'Aceb mi mevlevî Hâmûş-ı bezm-i güft ü gû olsa
Zebânın zûr-tâb-ı gayret-i şehd-i sühan tutmuş
- 20 Ne hâşıl dâr u gîrinden bu dâr-ı gurbetüñ ŞÂKIB
Ki kûy-ı devleti anda yine câmı gören tutmuş

11 kim : ki N.

12 cân atmış : cân-endâz H,İ.

14 ol : o M.

17 lâl ü lehce : lehce lâl ü H,İ. / memnûn : Mecnûn H.

83*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 O şeh kim kâkülin taraf-ı külehden âşikâr itmiş
Hümâ-yı 'ismeti pây-i nigâhından şikâr itmiş
- 2 Giderse mevc-i deryâ-yı maḥabbet böyle şûr-engîz
Bulınmaz sâhil-i taqvîde kaç'â ber-ķarâr itmiş
- 3 Yine ķadri bilinmez çeşm-i giryânuñ bu gülşende
Ķanı bir eşk-i âlin gösteremdi cûy-bâr itmiş
- 4 Buyur pâ-bûsuñ itsün kâm-rân ey serv-i gül-zârî
Ki güller âb-ı zerle 'arz-ı ḥâlin der-kenâr itmiş
- 5 Kim eyler yâd-ı nâm-ı Ķays u Leylâyı bu 'âlemde
Ķikâyât-ı dil-i şeydâ vü zülfin ḥalkı zâr itmiş
- 6 Niçün çekmez kişi cân ile bâr-ı yâr-ı şîrîni
Ki seng-i ḥâreden Ferhâd taraf-ı ģam-güsâr itmiş
- 7 Olur şîrâze-i evrâķ-ı ḥâli târ-ı âhenden
O kim çeşm-i ümîdi vaķf-ı luţf-ı rûzigâr itmiş
- 8 İder kâr-ı dimâģ-ı naḥvetin zâr-ı şikest-i ģam
Kemîne beşşe-i faķr ile her kim kâr-zâr itmiş
- 9 Bahâr-ı baḥt-ı sebz-âteşde gül peydâ ider yoḥsa
Hevâ-yı gül hezâruñ âşiyânın ḥâr u nâr itmiş

* H. 97a, İ. 120a, M. 119b, N. 125b.

4 âb-ı zerle 'arz-ı ḥâlin : 'arz-ı ḥâlin âb-ı zerle M.

7 şîrâze-i : şîrâze N.

- 10 Nice âyîne-i ‘âlemden olsun rûy-1 dil zâhir
Ki pinhânı cebînüñ ‘arz-1 çîn-i inkisâr itmiş
- 11 Belâ bezminde geçmiş şadr-1 derde cân-1 bîmârum
O bî-kes müstemende zâhirâ yâr i‘tibâr itmiş
- 12 Esâs-1 zerğa seyl-i âb-1 rûy-1 mey idüp te’sîr
Muğalsam kûbbe-i destâr-1 şeyhî târ u mâr itmiş
- 13 Degüldür vaz‘-1 çarh evvelki şimdi ‘ışk-1 Şems ile
Hilâli halka-i gûş-1 irâdet iftihâr itmiş
- 14 Şu resme cân u dil hasret-keş-i der-gâh-1 Monlâdur
Ki kendin cism-i kâhî keh-rübâ-yı intizâr itmiş
- 15 Olur seyl-âb-veş müstağrık-1 baħr-1 şafâ ŞÂKİB
O kim râh-1 sülûkinde ne gelse ihtiyâr itmiş

10 zâhir : peydâ H,İ,M. // çîn : rûy M.

11 zâhirâ yâr : gör ki yârı N.

84*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Sîrete şûret meger sîmâ imiş
Bâṭına zâhir 'aceb îmâ imiş
- 2 Lâl ü üstâd-ı işâret ders-i ḥâl
'Ârifân-ı bî-men ü bî-mâ imiş
- 3 Her ne dirse ehl-i kâl-i ḥod-nümâ
Hep ḥadîs-i nefsi bed-fermâ imiş
- 4 Olmayan râz-âşinâ-yı kâf u nûn
Fi'l ü kavlinde hebâ-peymâ imiş
- 5 'Ayn-ı vâkı'dür cemî'-i vâkı'ât
İkisin bir görmeyen a'mâ imiş
- 6 Mevci deryâdan cüdâ görse kişi
Kesret içre ḥâşılı yağmâ imiş
- 7 Fetḥ iden bu genc-i pinhânı hemân
Mevlevî-i a'zam-ı esmâ imiş
- 8 Çâr-mîḥ-ı fark iden SÂKIB dili
Âteş ü ḥâk ü hevâ vü mâ imiş
- 9 Neş'e-yâb-ı neş'etin olan ḥarîf
Nâ'il-i âlâ-yı bâ-ni'mâ imiş

* N. 126a (der-kenâr). – H,İ,M.

85*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Bünâgûşında ol meh gevher-i sîr-âba yir virmiş
Zemîn-i hüsnde ya'ni ki âb ü tâba yir virmiş
- 2 Dimez mi halka-i devr içre câmı her gören dâna
Kaâ âgûş-ı çarh-ı fitnede meh-tâba yir virmiş
- 3 'Acebdür âhû-yı çeşmi rümân iken nigâhumdan
Kenârında girân seng-i humâr-ı h'âba yir virmiş
- 4 Yine pîr-i muğan reşk-i behişt itmiş harâbatı
Ki pâ-y-i humda 'izz ü nâz ile ahbâba yir virmiş
- 5 N'ola cânında pinhân eylese esrârımı 'ârif
Şadef rahminde deryâlar dür-i nâ-yâba yir virmiş
- 6 Leked-kûb-ı havâdişden ayağ olmaz Sikender hûr
Ser-i devlet ki farkında şarâb-ı nâba yir virmiş
- 7 İder bâr-ı 'alâyık başına dünyâyı teng-â-teng
Mücerred-hâne-i dilde o kim esbâba yir virmiş
- 8 Bilinmez vâ'izün baħli nedür deryâ-yı ihsâna
Degüldür ol daħı cennetde şeyh u şâba yir virmiş
- 9 Kerâmet-cûy olanlar hâk-sâr u bürd-bâr olsun
Bu pend-i 'âlem-ârâ-yı dil-i bî-tâba yir virmiş

* H. 97b, İ. 120b, M. 121a, N. 126a.

2 dâna : 'âkil M.

3 çeşmi rümân iken nigâhumdan : çeşmün nigâhumdan rümân iken M. / rümân : zamân H. / nigâhumdan : nigâhından N.

- 10 Nişân-ı ebruvânuñdur diyû mi‘mâr-ı istihsân
‘îbâdet-hânelerde şûret-i mihrâba yir virmiş
- 11 Nice devr-i felek bî-giryeye vü zârî olur ber-câ
K'anuçün bağbân-ı dehr ol dülâba yir virmiş
- 12 İden tertîbini esbâb-ı hüsniñ cümle müstaşsen
Muqaddem şadr-ı dilde lerze-i sîm-âba yir virmiş
- 13 Bulur gam menzilin her yerde bî-minnet muhîti kûr
Nihâd-ı pür-şafâda ‘uqde-i gird-âba yir virmiş
- 14 Komazken pend-i pîrânı o nev-res gûşına şimdi
Dimâğ-ı dilde zûr-ı ‘ışık ile zehr-âba yir virmiş
- 15 Virenler pîç-tâb-ı gaflete dil kendü re’yiyle
Teh-i dîvâr-ı kaşır-ı ‘ömrden seyl-âba yir virmiş
- 16 Bulunmaz dest ü pâ-yı mevlevîde cây-i güstâhî
Ser ü berde külâh ü hırka-i âdâba yir virmiş
- 17 Şeh-i gam SÂKIB itdükde vücûdum mülkini teşhîr
Sevâd-ı çeşm-i terde çeşme-i hûn-âba yir virmiş

10 şûret : raşne M.

11 olur : ola H,İ,N. // K'anuçün bağbân-ı dehr ol :Ki bîhûde cihân bâğında kim M.

12 hüsniñ : ‘ışkuñ M. // lerze : lerziş N.

13 pür-şafâda : bî-kederde M.

14 zûr-ı : derd-i M.

15 kendü re’yiyle : gend ü rü’yetle H.

16 Bulunmaz güstâhî : Virür mi dilde bî-câ fikre ber hiç mevlevî zîrâ M; Nice virsün gönülde mevlevî efkâra câ çün kim M (der-kenâr).

86*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Devrde pertev-pezîr-i mihr-i meh-rû kıalmamış
Nâfe-i çarh içre müşk-i 'ışkıdan bû kıalmamış
- 2 Tünd-bâd-ı âz itmiş bâğ-ı iqbâli tebâh
Tarf-ı cûy-ı âb-ı rûda serv-i dil-cû kıalmamış
- 3 Derdini dil kimlere 'arz eylesün şimden girü
Kendüden gayrı sebû-veş ser-be-zânû kıalmamış
- 4 Öyle pîr olmuş cüvân-baht-ı felek kim yek-nefes
Zabt-ı câm-ı mihre bâzûsında nîrû kıalmamış
- 5 Kıanda kıaldı pister-i râhatda zevk-ı h'âb-ı hoş
Bizde pâ-mâlî-i gamdan puşt u pehlû kıalmamış
- 6 Neş'e-i şahbâ idelden çeşm-i pergâra eşer
Câma taşsîn itmedük 'âlemde câdû kıalmamış
- 7 Nev-bahâr-ı meşreb olmuş âhdan sermâ-zede
Ol zemîn-i tâzede gül-berg-i hod-rû kıalmamış
- 8 Hıaç gelüp 'uşşâk ile itmiş o mâhı sîne-şâf
Şöyle kim rûy-ı Hııâya Çîn-i ebrû kıalmamış
- 9 Mülk-i 'ayşa Türk-tâz idüp sipâh-ı rûzigâr
Hânümân-ı hoş-dilîde yek-ser-i mû kıalmamış

* H. 98a, İ. 121a, M. 121b, N. 126b.

3 Kendüden : Kendiden M.

4 yek-nefes : bir nefes M. // bâzûsında : hem-destinde M.

5 zevk-ı h'âb-ı hoş : ümmîd-i şafâ M. // Bizde : Perde H. / gamdan : gamda H.

7 - M; sermâ-zede : ser-bâz da H.

8 mâhı : şâhı M. // rûy-i : kıatâ M.

9 türk-tâz idüp sipâh-ı rûzigâr : asker-i gam şöyle itmiş Türk ü tâz M.

- 10 Zühhd-i huşke kalmış eyyâm-ı semâ'-ı bâ-şafâ
Halka-i şöhetde cây-i vaqt ü hoş-gû kalmamış
- 11 Huşk-sâr-ı zühde dönmiş gülşen-i 'ayş-i müdâm
Girye-i mestâne gitmiş hânde-i rû kalmamış
- 12 Virmeden ser-rişte dest-i tâlî'-i her nâ-kese
Âsumânuñ ahter-i şa'dında gîsû kalmamış
- 13 Şayd iderdük biz de bir taqrîb ile pîrâne ser
Lîk deşt-i Çîn-i pür 'işmetde âhû kalmamış
- 14 Nergis-i çeşm ü gül-i rûyı açup bâd-ı heves
Gülşen-i hüsn-i edebde gönce-şeb-bû kalmamış
- 15 Meclis-i vâ'iz gibi almış bu bezmi güft ü gû
Lezzeti gitmiş huzûr-ı zîşt ü nîgû kalmamış
- 16 Penbe-i râyî ider sed raḥne-i her fitneyi
Pîr-i fânîde egerçi zûr-ı bâzû kalmamış
- 17 Mâcerâdur şimdi bâğ-ı dehri şâ-dâb eyleyen
Hiç vefâ ser-çeşmesinden cûş ider cû kalmamış
- 18 Münkirînuñ cânına kâr eyleyüp zehr-i zebân
'Ârif-i bî-mâ vü men ḥaḳḳında bed-gû kalmamış

10 - M; vaqt : deff H,İ.

11 - H,İ,N.

12 pîrâne-ser : pîrâneyi H.// deşt-i Çîn-i pür-'işmetde : bu şahrâ-yı pür-vaḥşetde M.

13 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Serd-i mihrî gönca-i câmı idüp pejmürde-rû

Bu şebistân-ı kühende tâze şeb-bû kalmamış

14 - M.

16 - H,İ,N.

17 - M.

18 - M.

- 19 Müşterî çıkmaz metâ^c-i ıab^c-i rûşen-gevhere
Kûçe bâzâr-ı nazarda ıadr-i lü'lü ıalmamış
- 20 Hâıırumda fikr-i luıf u cevr-i dilberdür ıalan
Yoısa bîm-i dûzaı u ümmîd-i mînû ıalmamış
- 21 Miıver-i dûlâb-ı cûy-i vecd olaldan cism-i zâr
Cân u dilde iltifât-ı semt-i şeş-sû ıalmamış
- 22 Âsitân-ı mevlevî dârü'ş-şifâ-yı cândur
Müstemendânında ŞÂKIB derd-i dârû ıalmamış

19 – M.

20 – M.

21 cândur : derddür M. // derd-i dârû : fikr-i dârû M.

87*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hıyâl-i dil-rübâ kim hâne-i cânâ ayak başmış
Henüz ol genc-i pinhân künc-i vîrâna ayak başmış
- 2 Çeküp bîrûn-ı derdin pâyını dâmâna şem'î kûr
Derûn-ı hıacle-i pür-nûr-ı cânâna ayak başmış
- 3 Serîr-i 'izzete irmez eli hergiz rehâ-cûyuñ
Kanı Yûsuf-şıfat bir çâh u zindâna ayak başmış
- 4 Niyâz ile n'ola ser-menzil-i nâz eylese iħrâz
Zelîhâ râh-ı 'ışk-ı pâk-bâzâna ayak başmış
- 5 Hezâr hâme feryâd-ı ġarîbe eyledi âġâz
Meger gülzâr-ı şab'a fikr-i bîġâne ayak başmış
- 6 Yine bâdî-i yâd ancak pey-i Ferhâd u Mecnûndur
Belî bu kûh ü deşte hayli dîvâne ayak başmış
- 7 Degüldür pul o pîr-i pür-tereddüddür şitâb ile
Geçerken cûy-i 'ömri şarf-ı dâmâna ayak başmış
- 8 Nice miħrâb idinmez püşt-i pâyî merdüm-i dîde
K'edebîle sâye-i dîvâr-ı merdâna ayak başmış

* H. 98b, İ. 122a, M. 122a, N. 127b.

1 Hıyâl-i dil-rübâ kim : Hıyâlüñ kim derûn-ı M. // Henüz başmış : Ser-i kilik-i zebâna fikr-i bîġâne ayak başmış M.

2 - M.

3 hergiz : âħır M. // Yûsuf-şıfat : Yûsuf gibi M.

4 - M; ġarîbe : 'acîbe H,İ.

5 - M.

7 şitâb ile : reh-i Ĥaġda M. // Geçerken cûy-i 'ömri : Ki nâ-geħ bî-taħarrî M.

8 K'edebîle sâye-i dîvâr-ı : Ser-i bâzâr-ı ser-bâzîde M.

- 9 Çeh-i gûra düşer nâ-geh seri üzre o server kim
Kenâr-ı bâm-ı kaşr-ı çâha kûrâne ayak başmış
- 10 Felek pergâr-ı gerdâr-ı tekâbüldür ki yek-pâre
Hilâf-ı hâk-sârân üzre devrâna ayak başmış
- 11 Nigâh-ı rahme maḥrem olsa bî-pervâlık itmezdi
Ne cân ile hużûr-ı şem‘a pervâne ayak başmış
- 12 Gedâ pîrâye-i bezm-i keremdür kim zemân ile
Nice mûr u mekes hÿân-ı Süleymâna ayak başmış
- 13 Dem-i şâhib-ka-dem rûşen-ger-i âyîne-i dildür
Ki bûy-ı pîrehenle Beytü'l-aḥzâna ayak başmış
- 14 Miyân-ı hâk ü hûn olsa maḥaldür ser-keş-i zânû
Ki bî-ḥazm ü taḥarrî şaḥn-ı meydâna ayak basmış
- 15 Başılmaz pây-i ḥumda duḥter-i rez kimseye ayâ
Niçün pîr-ı muġân bîhûde edmâna ayak başmış
- 16 Ayaġ-âsâ bulunmaz bir daḥı mâlik-riḳâb ammâ
Kef-i sâḳî-i keç-baḥş u kem-iḥsâna ayak başmış
- 17 ‘Aceb mi raġmına yek-reng olursa mücrim ü maḥrem
Ser-i minberde vâ‘iz ḳadḥ-ı rindâna ayak başmış

9 – M.

10 ki yek-pâre : şebât ile M. // hâk-sârân : ehl-i bîniş M.

11 maḥrem : şâyân H.İ. / bî-pervâlık : bî-pervâlık M.

13 – M.

14 Miyân-ı zânû : Sebük-rûḥ-ı fenâ hâk-i vücûda naḳş-ı pâ itmez M. // bî-ḥazm ü taḥarrî şaḥn-ı : gûyâ yokdur anlardan bu M.

15 âyâ : ammâ N. // Niçün başmış : Muḥâl üzre niçün tâ böyle peymâna ayak başmış M.

16 bir daḥı mâlik-riḳâb ammâ : dem-ka-demle bir daḥı sâḳî M. // Kef-i başmış : Ḥarîm-i bezm-i ‘ayş ü nûşa rindâne ayak başmış M.

17 ‘Aceb mi ... maḥrem : N'ola raġmına anuñ ġarḳ-ı iḥsân olsa her mücrim M. // ḳadḥ-ı rindâna : çünki ḥirmâna M.

- 18 Hemânâ pey-rev-i üftâde-i şeh-râh-ı faqr olsun
O kim geşt ü güzâr-ı deşt-i imkâna ayak başmış
- 19 Olurdı Ka‘be-veş mürşid ser-â-ser ehl-i taqlîde
Sürâğ ile bulinsa çâr-erkâna ayak başmış
- 20 Olur çeşm ü çerâğ-ı bezm ihvânü'ş-şafâ elbet
Bulinsa mevlevî mâbeyn-i yârâna ayak başmış
- 21 Bakılmaz puhte-zâta dîde-i hâm-ı zamân ile
Ki pîş-i pâda esb-i bahtı pâyâna ayak başmış
- 22 İden pââmâl zahm-ı çeşm-i nahvet meşreb-i şâfi
Hıbâb-ı yek-nefesdür rûy-ı ‘ummâna ayak başmış
- 23 İder şeyb ü firâz-ı seyrini hem-vâra hem-vâre
Zemîn-i ‘âleme ol kim hakîmâne ayak başmış
- 24 Degüldür lağziş-i mestâneden hâlî o keç-reftâr
Ki bî-bâkâne hâk-i kûy-ı pâkâna ayak başmış
- 25 Felek cürm ile olmuş halka-i hâlât gördükde
Cenâb-ı Şems-i dîni şadr-ı pîrâna ayak başmış
- 26 Felek tertîb-i âyîn-i semâ‘ itdi idince gûş
Ki Mevlânâ-yı Rûmî şadr-ı ‘irfâna ayak başmış

18 - M.
19 - M.
20 -H,İ,N.
21 - M.
22 - M.
23 - M.
24 - H,İ,N.
25 - M
26 - H,İ,N.

- 27 O Hünkârũ yeridür mesned-i hâtm-i velâyet kim
Harîm-i rahmden evreng-i 'irfâna ayak başmış
- 28 Sezâdur perniyân u atlasın eylerse pâ-y-endâz
Ki mi'râc-ı hayâl-i 'arş-ı cevlâna ayak başmış
- 29 Ne mümkün çeşm-i hûş ol gayb-peymâ gerdeni görmek
Dağı nev-hîz iken eyvân-ı Keyvâna ayak başmış
- 30 Gerekdür tevsen-i nefsinî SÂKIB râm-ı emr ide
Rikâb-ı himmete her kim emîrâne ayak başmış
- 31 Muqaddem ber-çarâf eyler ser ü ser-mâye efkârın
O kim şart ile SÂKIB râh-ı erkâna ayak başmış

27 - M.
28 - M.
29 - M.
30 - M.
31 - H,İ,N.

88*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Nukûş-ı gam ki levh-ı sîne-i efkâra yaşdanmış
Ferâgat-pîşelerdür mesned-i gül-zâra yaşdanmış
- 2 İder mi çeşm-i Şîrîn Hüsrevi hem-seng Ferhâda
Yolında çün o bâlîn ü bû seng-i hûra yaşdanmış
- 3 Gören şubh-ı vağan olmuş şanur şâm-ı garîbânı
Meger ol 'anberîn-gîsû 'ızâr-ı yâra yaşdanmış
- 4 Ser-â-ser cevher-i âyîne-i dîdâr-ı hayretdür
Muca'ad turreler kim cebhe-i dil-dâra yaşdanmış
- 5 Ne hoş cûş-ı bahâr-ı bîhodî-vâr bezm-i gülşende
Sebû-yı lâle câm-ı gül ser-i mey-hûra yaşdanmış
- 6 Uyandukda bulur zîr-i serinde derdden bâlîn
O bed-mesti görün kim zânû-yı agyâra yaşdanmış
- 7 Ser engüşt-i şükûft olmuş dehen bend-i hakîm-i hûş
Görince târ-ı zülfi âteş-i ruhsâra yaşdanmış
- 8 Dem-i râhatda miñnetdür penâh-ı püşt-i hazmı kim
Göñül sevdâ-geri hem-vâre teng-bâra yaşdanmış
- 9 Nigâh-ı şîr-gîr-i nergisüñ gül-zâra kâr itmiş
Ki güller gönçalar mestâne dûş-ı hûra yaşdanmış

* H. 99b, İ. 122b, M. 122b, N. 128b.

4 dîdâr-ı hayretdür : cåndur haqîkatde M.

5 câm-ı gül : câm-ı mey N.

7 Ser hûş : Esîr-i pîçi-i hayret olmuş mû-şikâfân hep M. // târ : mûy M.

8 miñnetdür penâh-ı püşt-i hazmı kim : hem-miñnetdür âsâyış aña her bâr M. // hem-vâre : hemâre N.

9 şîr-gîr : nîm-mest M. // mestâne : şerm ile M.

- 10 Süveydâ Hindû-yı hâl-i ruhuñdur deyr-i sevdâda
Ki hâkister döşenmiş hışt-ı aḥker-pâre yaşdanmış
- 7 Ḥarâb itmiş yine sâķi bir iki köhne dîn-dârı
Ki şûfî cübbeye va'iz daḥı destâra yaşdanmış
- 12 Nice pâyum tezelzül-yâb-ı seyr-i şark u ğarb olsun
Ki püşt-i hayretüm âyîne-veş dîvâra yaşdanmış
- 13 Ser-endâz eylemiş ehl-i semâ'ı hâl-i Mevlânâ
Ney ü def erġanûna çeng mûsîķâra yaşdanmış
- 14 Niçün âsûde olmaz derd-i ġavġâ-yı kıyâmetden
Dem-i âḥırda ol ser kim der-i Hünkâra yasdanmış
- 15 Ayaġ üzre ṭurur ḳalmaz görende SÂĶIB ol şâhı
Elinde ḥançer ü şemşîr-i âteş-bâra yaşdanmış

10 aḥker-pâre : âteş-pâre M.

12 seyr-i şark u ğarb : mevc-i rûzigâr M.

13 ehl : bezm M. / hâl : sırr H,İ.

14 Niçün kıyâmetden : Olur âsûde tâ dâmân-ı maḥşer derd-i ġavġâdan // Dem-i âḥırda ol ser : Ser-i ol cân-ı ber-leb M.

89*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dil-i 'âlî-nazar kim kâkül-i dil-dâra bend olmuş
Henüz âzâd olup âvârelükden yâra bend olmuş
- 2 'Aceb mi şân-ı şâne dâ'imâ şad-pârelük olsa
Budur hâli anuñ kim gîsû-yı pür-târa bend olmuş
- 3 Cihânda bulmamış gitmiş seri bir sâye-i himmet
Ġarîb-i kûy-ı miñnet kâh-veş dîvâra bend olmuş
- 4 Çekildi âsumâna jâle gül-şenden idüp hicret
Görince 'andelîbüñ rağmına gül hâra bend olmuş
- 5 Dü-nîm olmağ dile yek-pâre zevk-i 'âfiyetdür kim
Reg-i nabz-ı sükûnı cünbiş-i minşâra bend olmuş
- 6 Görenler gamze vü zülfi dimişler ittiḥâd üzre
Tılsım-ı genc-i ḥüsn-i yâr tîğ u mâra bend olmuş
- 7 Ne mümkün bir daḥı düşmek hevâ-yı kayd-ı ıtlâka
O murğ-ı dil ki dâm-ı ṭurre-i ṭarrâra bend olmuş
- 8 N'ola 'ışk âşinâ olsa zarûrî 'aqla bîgâne
Ki bu dâr u diyâra ol firâz-ı dâra bend olmuş
- 9 Kemer-beste mürîdüñ dest ü pây-ı kâr-ı taqlîdi
Kemend-i sıdğ ile tâ gerden-i ikrâra bend olmuş

* H. 100a, İ. 123a, M. 123a, N. 129b.

3 miñnet : ğurbet N; kürbet H,İ.

4 gülşenden idüp hicret : meczûbâne şüretle M. // 'andelîbüñ rağmına gül : güllerin bâğ-ı cihânuñ
M.

6 ḥüsn-i yâr : ḥüsn-i pâk M.

7 Ne mümkün : Ne kâbil M.

9 Kemer-beste mürîdüñ : Mürîd-i reh-şinâsuñ M. / kâr-ı taqlîdi : ḥazm ü bed-sîret M. // Kemend-

- 10 Düşer mi fikr-i merge tıfl-ı cân-ı dest ü pâ-beste
Şanur ol kendüyi tâbûtta gehvâra bend olmuş
- 11 Menem ol keştî-i baħr-ı belâ kim mevce-i seyrüm
Hevâ-yı serd ü şûr-engîz âh ü zâra bend olmuş
- 12 O kim râh-ı rehâ-cûy-ı ‘alâyıkdur bu vâdîde
Geçüp her berzah-ı hırmânı aşl-ı kâra bend olmuş
- 13 Degüldür hâtır-ı mecmû‘-ı dâd-ı ‘âlem-i esbâb
Daħı rahm-i ‘ademden kısmet-i bî-kâra bend olmuş
- 14 Yine ser-germ-i hayretdür dem-i âhırda bî-pervâ
Çanı bir merdüm-i dîdem gibi dîdâra bend olmuş
- 15 Görilmez çeşm-i hûş ile verâ-yı perde-i şûret
Ki feth-i bâb-ı sîret seyr-i bî-efkâra bend olmuş
- 16 Alınmaz pâsih-ı şâfî dehân-ı pâk-i vâ‘ızden
Zebân-ı lehce-i pendi hemân âzâra bend olmuş
- 17 Şehâ dil-bend-i hâş u âm iken mûy-ı miyân âyâ
Niçün ğaflet idüp pîr-i muĝân zünnâra bend olmuş
- 18 Çarâr itmez ferâz u şîb Tûr u deşt-i Eymende
‘Înân-ı berķ-ı himmet naħle-i esrâra bend olmuş

i şıdk ile tâ : Edeb ser-riştesiyle M.

11 baħr-ı belâ : ‘ummân-ı sevâ M. / mevce-i : ser-i M. // serd-i : mevc-i M.

12 ‘alâyıkdur : te‘allukdur M. // her berzah-ı hırmânı : ğavĝâ-yı bî-ma‘nîden M.

13 kısmet-i : nâf-ı her M.

14 dîdem : çeşmüm M.

17 Niçün ğaflet idüp : Ne ğafletdür bu kim M.

18 – M.

- 19 Nice terk-i hevâ itsün ııbâb-ı ten ki fıtratda
Sebük-sârı ser-i bî-mağz-ı bâd-efsâra bend olmuş
- 20 Reh-i dâd u sitedde şarf-ı nağd-i ‘ömr ider hı’âce
Anuñ ser-rişte-i kârı ser-i bâzâra bend olmuş
- 21 Yek-âhenk hurûşem âb-ı şâr-ı eşk ile gıyâ
Dem-i pest ü bülendüm halka-i edvâra bend olmuş
- 22 Dil-i zâhid güşâyiş-yâb olurdı nağme-i neyden
Velî semt-i semâ’a kîne-i peygâra bend olmuş
- 23 Se’âdet gevher-i fark-ı külâhidur o dervîşüñ
Ki ser-tâ-pây-ı teslîmi der-i Hünkâra bend olmuş
- 24 alup bî-behre hüsni zindegâniden bu menzilde
Görüñ ser-keşleri pâ-bend-i gîrûdâra bend olmuş
- 25 Derâ-veş nevbet-ârâ-yı tehî güftâr olan pür-gû
Zebân-ı ser-be-serdür kim reh-i reftâra bend olmuş
- 26 Girîbânı olur tavk-ı belâ her gerden-efrâza
Ki hall-i ‘uqde-i kibr itmeyüp destâra bend olmuş
- 27 O pür-dil ahramân-ı enfüs ü âfâkdur SÂKIB
Ki darb-ı dest ile Âdem gibi emmâre bend olmuş

19 - M.

20 - M.

21 - M.

22 - M.

23 gevher : cevher M. // pâ-yi teslîmi : pâ hulûs ile M.

24 - M; alup bu menzilde : Bu menzilde alup bî-behre hüsni zindegâniden H,İ. // pâ-bend-i : zencîr-i H,İ.

25 - M.

26 Girîbânı efrâza : Nedür sûd olmayınca serde SÂKIB mağz-ı âzâdî M. // Ki hall-i ‘uqde-i kibr itmeyüp : Ta’azzum-pîşeyi gör kim varup M.

27 - M.

BÂBÜ'Ş-ŞÂD*

90**

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Esîr-i zülf-i perîşânuñ itmez istiḥlâş
Gelür mi ḥâtır-ı hoşnûd-ḥâle fikr-i ḥalâş
- 2 Revâna pîrehen-i ten daḥı olur zindân
Olursa zerre kadar dilde mâni'-i iḥlâş
- 3 Ḥarâb-ı câm-ı pey-ender-pey olmaz idi ḥired
Bulaydı kendüye ḡamdan cihân içinde menâş
- 4 Ḥarîm-i dil k'ola endîşeden bi-küllî pâk
Olur 'arâyiş-i esrâr-ı kâra ḥacle-i ḥâş
- 5 Neheng-i ḡayrete yek-loḡmadur 'uḡûl ü nüfûs
Göñül gerek dür-i yektâ-yı 'ibrete ḡavâş
- 6 Hevâ-yı 'ıṣṣa göre kûçek ü bözörk olmaz
Ki Ṭûr u çarḥı ider zûr-ı vecd ile rakḡâş

* Ḥarfü'ş-Şâd H, -î.

** H. 100b, İ. 124a, M. 124a, N. 130a.

1 zülf-i perîşânuñ itmez : zülfüñ olurdu rehîn-i N. // Gelür mi : Geleydi N. Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Esîr-i zülfüñe yokdur ḡam-ı kayd u ḥalâş
Gelür mi ḥâtır-ı hoşnûda mâni'-i iḥlâş

2 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Esîre ḡâlebi zindân u çâh-ı âḥır olur
Virürse ḡalbine teşvîş fikr-i istiḥlâş

3 içinde : içre N. Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Hücûm-ı neş'e mey-âşâmı itmez idi ḥarâb
Bulaydı seyl-i hümûma felekde cây-i menâş

4 endîşeden bi-küllî : endîşe-i sivâdan M. // esrâr-ı kâra : ebkâr-ı sırra M.

5 'uḡûl ü nüfûs : ten-i dü-cihân M; 'uḡûl ü nuḡûş H. // yektâ-yı 'ibrete : deryâ-yı ḡayrete N.

6 Hevâ-yı olmaz : Bözörk ü kûçeki birdür hevâ-yı 'ıṣṣuñ çün M. // Ki Ṭûr u çarḥı : Dem-i nühüfti

- 7 Pelâs-ı bûdını rehn-i mey ittmeyen ƣallâş
Olur mı der-geh-i pîr-i muğânda hâşş'el-hâş
- 8 Nişân-ı tîr-i demâr eylemiş keç-endâzı
Olunca ğamzeñe şâkird Sa‘d bin Vaĳĳâş
- 9 Raĳîb ƣatline olma leb-i füsûs-ı gezân
Revâ mıdur k'ola Deccâl için Mesîha ƣışâş
- 10 ‘Aceb mi dâ’ire-i vâ‘iz olsa meclis-i hû‘âb
Budur numûne-i te’sîr-i lehce-i ƣaşşâş
- 11 Olur mu‘âmelesinde ğabîn-i ğûn-â-ğûn
Hisâb-ı ‘ömre iden hâşıl-ı dü-kevni nü‘âş
- 12 O nev-mürîd-i reh ü resm-i mevlevîyem kim
Yeter daĳîĳa-şinâsa şemâ’ilüm irhâş
- 13 Dil-i havâşa ğüşâyış virür dinilse n'ola
Füsûn-ı hâmeñe SÂKIB kilîd-i genc-i havâş

M. / zûr-ı vecd ile : Tîr u zerre-i M; cezbesi N.

8 – M; tîr : şîr N.

9 – H.

10 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

İderdi nuĳlini vâ‘iz hemîşe meclise naĳl

Olaydı tab‘a hoş-âyende ğüfte-i ƣaşşâş

11 – H,İ,M.

13 havâşa ğüşâyış virür : havâş-ğüşâdur M. / n'ola : sezâdur M. // hâmeñe : hâme-i M. Bu beyit yerine M. nüshasında ayrıca şu beyit de var :

Füsûn-ı hâmeñe SÂKIB olunca râm o ğazâl

Dimiş ser-â-ser-i ‘âlem aña kilîd-i havâş

91*

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Kâlb olinca şâdef-i gevher-i sîr-âb-ı hülûş
Kâleb-i tâ'at olur hâle-i meh-tâb-ı hülûş
- 2 Gîll u gışdan kim ola şâf-zamîr-i meşreb
Fetḥ olur rûy-ı dil-i tâlibe ebvâb-ı hülûş
- 3 Kalmaz âşâr-ı 'amel dâ'ire-i bînişde
Çeşm-i idrâk olıcağ rûşen-i meh-tâb-ı hülûş
- 4 Her dem itmezdi teveccüh aña ehl-i hâcet
Kıble-i rûy-ı kabûl olmasa mihrâb-ı hülûş
- 5 Fıkr-i vâhid vireli tefriqadan ṭab'a ḥalâş
Yârdur ḥâtıra cem'iyet-i esbâb-ı hülûş
- 6 Kendin itmezdi gönül bâr-ı emânet ber-dûş
Seyr-i serrinde ḥayâl itmese pây-âb-ı hülûş
- 7 Âh-ı mazlûm ile birdür güzer itmekde anı
Olsa rûyîn-siper nâvek-i pertâb-ı hülûş
- 8 Belki âḥır ḥased ihvâna ḥulûl eylerdi
Olmasa beynümüze râbıta kullâb-ı hülûş

* H. 101a, İ. 124b, M. 124b, N. 130b.

1 hâle-i meh-tâb : gül-şen-i şâdâb M.

2 dil-i tâlibe : dil ü eydiye M.

3 - H,İ,N.

5 ṭab'a : câna M.

6 emânet ber-dûş : emânet-keş-i 'ışık M. // Seyr-i serrinde : Püşt ü dûşında M; Pây-i seyrinde M(der-kenâr). / ḥayâl itmese : eger olmasa M; ümîd itmese H,İ,M.

7 Olsa rûyîn-siper : Âhen olsa siper-i M.

8 Olmasa : Girmese M. / râbıta : cezbe-i M.

- 9 Dîde-i asreti gl-n-i tesellî eyler
Ry-ı zerd üzre sebîl itdigi hn-âb-ı hlş
- 10 Âteş-i penbe-i gş olmaz idi her nefesi
Sîne-i hâk-nihâd olmasa pr-tâb-ı hlş
- 11 Eşk-i vâ'iz eşer eylerdi be-her hâl olsa
Âb-ı zîr-geh ile gerdiş-i dlâb-ı hlş
- 12 Dânesi hırmen olur hâşıl-ı kışt-i 'ömrüñ
Tuħm-i enfâs olıcaķ neşv ü nemâ-yâb-ı hlş
- 13 Merkez-i dâ'ire-i gerdiş-i bîhde olur
Nev-niyâzı ki tereddüd ide bî-tâb-ı hlş
- 14 Maħv-ı âşâr-ı men ü mâdur eyâ sâlik-i râh
Mâye-i neyl-i sa'âdet olan âdâb-ı hlş
- 15 Dest ü pâ kim ola pergâr-ı şafâ-yı girdâr
Sa'y-i meşkr ser-â-pâ olur eşhâb-ı hlş
- 16 Tâzeler neş'esini dem-be-dem ehl-i şıdķuñ
Bî-ħumâr olsa n'ola 'ayş-ı mey-i nâb-ı hlş

9 tesellî : ruħ-ı kâm M.

10 her nefesi : bâd-ı nefes M.

11 – M.

12 enfâs olıcaķ neşv ü nemâ-yâb : himmet k'ola ser-sebz-i nem-i âb M.

13 – M.

14 Bu beyit yerine M. nüshasında Şu beyit var :

Evvelâ maħv-ı rsm-ı men ü mâ itmekdür

Sâlik-i râh-ı fenâya ser-i âdâb-ı hlş

15 Bu beyit yerine M. nüshasında Şu beyit var :

Nıyyet-i pâk iledür unki şafâ-yı girdâr

Merkez-i şıdķa ider gerdişin eşhâb-ı hlş

16 Bu beyit yerine M. nüshasında Şu beyit var :

Şubħ-ı maħşer daħı mestânesin itmez hüşyâr

Neş'e-i dâ'imedr zevķ-ı mey-i nâb-ı hlş

- 17 Müşt-i hâk-i bedeni hâlet ider dest-efşân
Kef-i zenân olsa leb-i mevce-i seyl-âb-ı hülûş
- 18 Olmasun âyine-i rûy-i riyâ peyker-i kâr
Yoğsa efđaldür aña nisbet ile h'âb-ı hülûş
- 19 Rûy-gerdân kem ü bîş-i tekellûf olmaz
Bir biriyle şeker ü şîrdür aħbâb-ı hülûş
- 20 N'eylesün bâm-ı temâşâ-yı nuķûş-ı dehri
Gûşe-i vaħdetedür rağbet-i erbâb-ı hülûş
- 21 Mevlevî şoħbetinüñ rişte-keş-i hıdmetidür
Ka'r u riyâda bulunmaz der-i nâ-yâb-ı hülûş
- 22 Mevlevî gülgül-i şevķ olsa 'aceb mi dâ'im
Bî-ğam-ı hâr-ı hazândur gül-i şâd-âb-ı hülûş
- 23 Gerçi taķlîd ile şimdi virür endâma tılâ
Lîk ŞÂĶIB çıkar âhır yüze ķullâb-ı hülûş

17 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Ėarķ ider lücce-i fazl ile ĥas ü ĥâr 'ameli (sa'yi) (v. boz.)

Cûş iderse meded-i feyz ile seyl-âb-ı hülûş

18 – M.

19 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Câm-ı meyden bizi vâ'iz idemez rû-gerdân

Sedd olunmaz söz ile câdde-i aħbâb-ı hülûş

20 – M.

21 – H,İ,N.

22 – M; şevķ : şekl H.

23 şimdi virür endâma tılâ : ŞÂĶIB kişi taħķîķa irer M. // ŞÂĶIB çıkar âhır yüze : şûret viremez kârına M.

BÂBÛ'Z-ZÂ*

92**

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Furşat-güzâr olurdı yine kâ'il-i 'ıvâz
'Ömr-i güzeşte olsa eger kâbil-i 'ıvâz
- 2 Biz 'ışk-ı yâr-ı bî-bedeli itmezüz fedâ
Olmaz muhibb-i şâdıq olan mâ'il-i 'ıvâz
- 3 Fevt itme 'ayş-ı rû-be-rehüñ mevsimin dilâ
Kindür ki naqd-i vaqte ola kâfil-i 'ıvâz
- 4 'Âlem gulâm-ı hâliş-ı muhliş iken niçün
Âdem dem-i hulûşa olur sâ'il-i 'ıvâz
- 5 Noqsân ider ayâruña ey pâk-bâz-ı 'ışk
Eylersen ihtilât gış-ı kâmil-i 'ıvâz
- 6 Gitmez müdâm hasret-i mey câm-ı kâmdan
Olsağ hezâr-gûne dağı nâ'il-i 'ıvâz
- 7 Sâkî ki def'-i meclis ide yek dü câm ile
Elden koma ayagın olup gâfil-i 'ıvâz
- 8 Bildük görünce zâhirin ehl-i riyâzetüñ
Rû-zerd-i renc-i bâtın imiş 'âmil-i 'ıvâz

* Bâb-ı Harfû'z-Zâd N; Harfû'z-Zâd H; - İ.

** H. 101b, İ. 125a, M. 125b, N. 131b.

2 itmezüz fedâ : dehre virmezüz M. / muhibb-i : hemîşe M.

3 'ayş-ı rû-be-rehüñ mevsimin dilâ : vaqt-i 'işreti vâ'iz sûr ile kim M; furşatı sülhan-i huşke zühd ile M(der-kenâr). // Kindür ki naqd-i vaqte ola : Şâhib-garâz çıkar giderek M.

7 Sâkî ile : Aldanma her kelâmına ferdâ diyenlerüñ M.

8 zâhirin ehl-i riyâzetüñ : rûy-ı dil-ârâyı âşikâr M. // Rû-zerd-i renc-i bâtın : Hüsrân-ı dâ'im üzre M; Bî-behre-i dü-'âlem M(der-kenâr).

- 9 Bî- kıymet itme gevheriñi haffet eyleyüp
Olma esîr-i hâr ü has-i sâhil-i ʿıvaz
- 10 Vâʿiz recâ-yı cevır ü kuşûr eyleme saķın
Degmez hayâl-i bî-ğaraza hâşıl-ı ʿıvaz
- 11 Rûşen ider mi çeşm-i dili rûy-i müddeʿâ
Mâ-beyne kim taħallül ide hâʿil-i ʿıvaz
- 12 Ey serv-i nâz sâyeñe ser-bestedür revân
Tûbâ vü ʿarş olsa n'ola bâzil-i ʿıvaz
- 13 Âteş-ʿınân seyr-i vaţan menzilin bulur
İtmez hevesle mertebesin nâzil-i ʿıvaz
- 14 Dâm-ı hevâ-yı nefse giriftâr ider dili
Zîrâ ki dânedür kerem-i şâmil-i ʿıvaz
- 15 Bezm-i vefâda bî-mezedür naķl-i nuķl-i vaʿd
Enfâsına eşer viremez nâķil-i ʿıvaz
- 16 Hüd-kâm-ı sürh-dîde-i mehcûrdur henüz
Her kâm-ı üft ü hûze olan vaşıl-ı ʿıvaz
- 17 Maħrûm olunca mevhibe-i nâ-gürîzden
Meşgûl ider serây-ı dili şâķil-i ʿıvaz

10 recâ-yı : ümîd-i M.

11 çeşm-i dili rûy-ı müddeʿâ : dîde-i ümmîd-i himmeti M. // Mâ-beyne kim taħallül ide : ʿAyn-ı vişâl olmayıcak M.

12 – H,M; bâzil-i : bâdil-i N.

13 – M.

14 – H,M.

16 – M.

17 mevhibe-i : fâʿide-i M. // Meşgûl ʿıvaz : Sûd u zebân-ı fehme nedür hâşıl-ı ʿıvaz M.

- 18 Âyîn-i mevlevîde budur nağz-ı ‘ahd-i yâr
Kim cân u ser virüp olasın âmil-i ‘ıvaz
- 19 Bilmez gider halâvet-i hıdmet nedür hemân
Müzdür-veş dü-çeşmin iden ‘â’il-i ‘ıvaz
- 20 SÂKIB mürîd-i merd-i Hudâ nâ-murâd olur
Gelmez hemîşe hâtırına tã’il-i ‘ıvaz

19 – M.

20 Gelmez tã’il-i ‘ıvaz : Yoğsa hevâ-yı nefseyile gâfil-i ‘ıvaz M.

93*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Zimâm-ı ihtiyârı dil ki ışka eylemiş tefvîz
Ser-i kâr u giyâsın emr-i Hakkâ eylemiş tefvîz
- 2 O bir meh-tâb-ı hırmen düşmen-i maşşûl-i dünyâdur
Vücûdın dâ'iren-mâdâr berka eylemiş tefvîz
- 3 Degüldür şâh-ı âlem-gîr o kim ser-rişte-i seyrin
Sikender-veş dü-şâh-ı garb u şarka eylemiş tefvîz
- 4 Dü-câdû yek-nigâh ile idüp çeşm-i cihânı bend
Rikâb-ı şeş-cihâtı heft-tavka eylemiş tefvîz
- 5 Ne bilsün hod-nümâ iksîr-i hâk-i meskenet kâdrin
Ki re'sü'l-mâl-i meylin taht ü fevka eylemiş tefvîz
- 6 Ser-i şâh ü gedâya sâye-endâz-ı şafâdur mey
Ayağın pây-i humda dest-i zevka eylemiş tefvîz
- 7 Ne gafletdür bu kim şûfi olup dil-beste-i hûrâ
Kilîd-i genc-i bî-enbâz-ı cûka eylemiş tefvîz
- 8 Nigâristân-ı a'mâlin esâs-ı tarhını zâhid
Hurûş-ı mevce-i tûfân-ı zerka eylemiş tefvîz
- 9 Girîbân-ı şekîb ü dâmen-i ârâmumuz sevdâ
Ser-i hâr-ı cünûn u dest-i hırka eylemiş tefvîz

* H. 102a, İ. 126a, M. 125a, N. 132a.

1 Zimâm-ı ihtiyârı dil ki : Zimâmeyn ihtiyârum re'y-i M. // kâr u giyâsın emr-i : kâr-ı umûrın ya'ni M.

2 O bir meh-tâb-ı : Göñül ol mâh-ı M. // Vücûdın : Ki varın N.

5 meylin : fikrin M.

9 Girîbân-ı sevdâ : Rûfû-yı tesliyet bîgânedür zağmum ki zûr-ı gam M. // Ser-i hâr-ı cünûn u dest-i : Girîbân-ı şekîbi harf ü M.

- 10 Çomaz destin tehî h'âhendenüñ h'ükm-i zamân ancak
Kef-i der-yüzeyi dâmân-ı 'avka eylemiş tefvîz
- 11 'Acem mi harf harf nazmum olsa mâlik-i te'sîr
Ki Tefvîk ol huşûşî ehl-i vefka eylemiş tefvîz
- 12 Harîf-i 'âlem-i âb-ı beğâdur merdüm-i fânî
Hayâtı zevrağın gird-âb-ı garğa eylemiş tefvîz
- 13 N'ola râyet-keş-i irşâd olursa hâne-i tab'um
Ki Kudret ol mağâmı hüsn-i sevka eylemiş tefvîz
- 14 Degüldür yek-çaraf seyr-i bülend-i himmet-i 'ârif
Ki reftârın miyân-ı cem' u farğa eylemiş tefvîz
- 15 Ser-i cem'iyet-i hayli perîşân fırkadur vâ'iz
Ki halka zîkr ü fikrin halka halka eylemiş tefvîz
- 16 Semâ'-ı mevlevî keyfiyyetin devrân-ı pür-hikmet
Hağâyık-âşinâ-yı emr ü halka eylemiş tefvîz
- 17 Ne resme sâdedür SÂKIB dil-i bî-h'îşi seyr eyle
Ki kendin reg-be-reg şahbâ-yı şevka eylemiş tefvîz

10 h'âhendenüñ h'ükm-i zamân ancak : h'âhiş-ger-i ihsânınun devrân M.

11 - H,M; te'sîr : teshîr İ.

12 Hayâtı : Vücûdı M.

13 - H,M.

15 hayli perîşân fırkadur : aħbâba lertzândur dil-i M. // Ki halka zîkr ü fikrin halka halka : Görün hâşâk fikrin mevc-i farğa M.

16 Bu beyit yerine M. de şu beyit var :

Felek bezm-i semâ'-ı mevlevîye dâm-ı teshîrin

Hemân evvel nazarda halka halka eylemiş tefvîz

94*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Kâr-gâh-ı dil k'ola muhtell-i nîreng-i ğaraż
Rûy u püşt-i kâr olmaz pâk ü bî-reng-i ğaraż
- 2 Çeşm-i bend-i merdüm-i rûşen-güher olmaz ıvaz
İtmese âyîne-i meşrebde câjeng-i ğaraż
- 3 Âhır-ı hâli temâşâ eyleyen idrâk-i tîz
İtmez evvel haţve-i niyyetde âheng-i ğaraż
- 4 Sîne-şâfânı idüp âyîne âb u revġana
Şehleri ġaltân-ı hâk ü hûn ider ceng-i ğaraż
- 5 Rûy-ı füşhatden olur bî-vech nem-gîr-i nifâk
Bezm-i yârân-ı şafâda olsa dil teng-i ğaraż
- 6 Halka-i şûr u şer eyler dâmen-i maşşer gibi
Ceyb-i şulh-ı bî-günâhı fitne-i çeng-i ğaraż
- 7 Telh ider pîr ü cüvânuñ kâm-ı hüsn-i ülfetin
Gûş-mâl-i naġme-i bî-perde-i çeng-i ğaraż
- 8 Bir dahı olmaz dürüst şad-nevâziş kim ola
Gevher-i hâţır-şikest şadme-i seng-i ğaraż
- 9 Vâ'izi teşhîr-i âlem eylemek sehl idi lîk
Himmat olmaz zîr-i bâr-ı töhmet-i neng-i ğaraż
- 10 Seyr-i mülk-i pîş-i pâdur nüzhet-i bî-h'îş-rân
Yohsa dûr-endâz olur gitdükce ferheng-i ğaraż

* H. 102b, İ. 126b, M. 126a, N. 133b.

4 ceng-i : mülk-i M; neng-i N.

7 naġme : nefha M.

- 11 Dildür ol ma‘mûre kim hasret-keşi cân-ı cihân
Andadur gülşen-serây-ı heft-evreng-i ğaraż
- 12 Olmayınca sâde-levh-ı sîne resm-i kîneden
Nağşın eyler kâr-ı bî-pergâr-ı bed-reng-i ğaraż
- 13 Keç-nigâh-ı râstân olsa n'ola ehli müdâm
Pur-ğayâl-i fâsid eyler merdümi beng-i ğaraż
- 14 Cevher-i kadre olan ta‘rîz ile mikrâz-zen
‘Ârız-ı ‘arzın ider ma‘rûz-ı şeb-reng-i ğaraż
- 15 Tâzedür her dem cemâl-i bâ-kemâl-i mevlevî
İtmemişdür ol güli pejmürde-âjeng-i ğaraż
- 16 Vâdî-i tûl-i emelde n'eylesün pâ-yi şitâb
Tayy olunmaz müddet-i ‘ömr içre ferseng-i ğaraż
- 17 Olmaz üft ü hîzden hâlî hemîşe şâhibi
Olmasun reh-vâr-ı sa‘yi kimsenüñ leng-i ğaraż
- 18 Pey-rev-i icrâsıdur zikri gibi gerçi maraż
Olmayınca n'oldığın bilmez velî deng-i ğaraż
- 19 SÂKIB eyler tîr-i aĝrâza ğaraż-ı nefsi ğaraż
Her cezâ elbet olur sîretde hem-reng-i ğaraż

12 bî-per-gâr : per-gâr N.

13 olsa : olmaz M.

18 zikri : zikr M,N.

BÂBÜ'Ṭ-ṬÂ*

95**

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Menzil-i şâm-ı ğarîbân idi yine bu ribât
Kâr-bân-ı ğamda olsa bir birine irtibât
- 2 'Anber-i haṭtıyladur haṭt-ı bahâristân-ı ḥüsn
Gül-sitân-ı inbisât elbette olmaz bî-bisât
- 3 Dîdeye virmez şafâ âyîne-i 'âlem-nümâ
'Âşık-ı dîdâra gelmez 'aks-i nakşından neşât
- 4 Rûy-ı germiyyet k'ola âteş-zen-i bezm-i şekîb
Halka-i bîrûndur der-pây-i bend-i ihtiyât
- 5 Merdüm-i keç-bîne gird-âb-ı haṭardur ḥânesi
Sürme-veş bî-câdur anda reng-i rûy-ı ihtilât
- 6 Meşreb-i vâsi'de olmaz ceng-i mevc-i kabz u bast
Sîne-i şâfa temâşâ-ğâhdur sümmü'l-ḥıyât
- 7 Olmaz idi pâ-y-mâl-i 'asker-i mûr u mekes
Nî'met-i elvâna mâ'il olmasa ṭab'-ı simât
- 8 ẖısmet-i pîşîn idince her kesi memnûn-ı rızķ
Bi't-temâm itmiş işâbet vâ'ize sehm-i ḥıbât
- 9 Ṭıfl-ı dil gehvâre-i tende iderdi dest ü pâ
Dâye-i vehm itmeseydi gerdiş-i muḥkem kımât

* Harfû'ṭ-Ṭâ' H; - İ.

** H. 103a, İ. 127a, M. 126b, N. 134a.

5 reng : jeng M.

- 10 Hâl-i rûy-ı yâra zâhid itmesün hâlî nazar
Muşhaf-ı hüsnüñ hañın hûn-â-ter eyler ol niķât
- 11 Kâbiliyyet ķulzüm-i luñfı niçün tehyîc ider
Mevc-hîz-i şarḫa-i fażla ne hâcet iştirât
- 12 Varını ḫarc-ı reh-i erbâb-ı zât itsün zamân
Görmek isterse nizâm-ı hâl-i ḫoşla inbisât
- 13 Ṭâlî^c-ı seyyâre-i himmet k'ola yâr-ı şeref
Çâh-ı tenden mâh-ı evc-i izzet eyler iltikât
- 14 Hıdmet-i Hünkâr-ı Ekberle terâķķî-yâb olan
Rütbe-i seyrinde görmez müddetü'l-ömr inḫitât
- 15 Mevlevî kim yek-deme ṭayy-i dü-âlem eyleye
Nîm kâm-ı ṭuğradur SÂKIB aña ṭûl-i şırât

10 ḫüsnüñ : ḫüsn-i N.

11 niçün : nice H,İ,M.

12 ḫarc-ı reh : çarḫ-ı reh M.

13 tenden : tende M.

96*

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Ser-rişte-i gam olmasa pây-i dile merbûţ
Olmazdı ser-i kârı gibi müşk ile merbûţ
- 2 Âzâde olaydı ser-i servi bu fezânuñ
İmezdi kazâ pâyını âb u gile merbûţ
- 3 Gitmez ser-i kûyuñ var iken âh-ı sipihre
Olmaz reviş-i ser-be-hevâ sâfile merbûţ
- 4 Ser zîr-i zerîr olmaz idi itmese meylin
Târîk-i dil-i mihr-i giyâ âfile merbûţ
- 5 Gûş olmuş iken halka-i bîrûn-ı der-i hûş
Kâbil midür olmak nefes-i âzile merbûţ
- 6 Dîvâne-i bî-ķayd sürer zevķini dehrüñ
Teklîf olalı nâşîye-i 'âķile merbûţ
- 7 Maķşûli nedür mezra'a-i sa'y ü recânuñ
Devlet kim ide kendüyi nâ-ķâbile merbûţ
- 8 Kâleb olamaz âlet-i endîşe-i maķbûl
Kâlb olmayıcaķ şıdķ ile bir kâmile merbûţ
- 9 Dil-ķaste-i tûl-i emele merg keremdür
Olmışdur anuñ âcili çün âcile merbûţ
- 10 Hükmin k'ide icrâ yed-i tûlâ-yı mürüvvet
Olmaz keremi ceyb ü kef-i sâ'ile merbûţ

* H. 103b, İ. 127b, M. 127a, N. 134b.

5 hûş : heves M. // âzile : âdile M.

9 Dil-ķaste-i : Ol ķaste-i N. // Olmışdur : İtmışler H,İ. / âcili çün : âcilini H; âfiyetin İ.

- 11 Bâr olmaz idi gerden-i bî-cürm-i cünûna
Gîsû-veş olaydı eşer-i silsile merbûṭ
- 12 Bed-gûsına âdem nice raḥm eylesün kim
Olmış serinüñ cümle belâsı dile merbûṭ
- 13 Âvârelügün ḳadrini kim fehmi ide sâlik
İtmez nazar-ı ḳayretini menzile merbûṭ
- 14 İḥvân-ı şafâyı idemez reşk perîşân
Reh-zen giremez olsa belî ḳâfile merbûṭ
- 15 Bir gevher-i pâkize sürâgıdur iden hep
Âmed-şod-i emvâcı teh ü sâhile merbûṭ
- 16 Râh-ı ḳarem-i vaḥdeti bilmez eşer ehli
Olmışdur o gencüñ ḳaberi vaşıla merbûṭ
- 17 Şîrâze-i cem'iyetini ḳâṭır-ı vâ'iz
Maḥrûm olur eylerse eger ḳâşıla merbûṭ
- 18 Feryâduña maḡrûr olup ey Ḳays-ı dil-i zâr
Mânend-i ceres olma şaḳın maḳmile merbûṭ
- 19 Âsûde-ser-i sâye-i Şemsü'l-Ḳaḳ iken cân
SÂKIB kim olur râbıṭa-i zâ'ile merbûṭ

15 iden : andan M.

16 vaḥdeti : va'dini M.

BÂBÜ'Z-ZÂ*

97**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Şafâ-yı naqş-ı 'aks-i dil-rübâdur sînede melhûz
Tecellî-i hayâl-i pâkdür âyînede melhûz
- 2 Reh-i efkâr-ı gayri gayret-i 'ışık eylemiş mesdûd
Ġamuñ teşrîfidür ancak dil-i bî-kînede melhûz
- 3 Gören hâl-i miyân-ı ebruvânı zann ider hâlî
Velî murğ-ı dile pâ-benddür ol çînede melhûz
- 4 Behîmî tîneti taklîd-i evzâ' eylese insân
Olurdu luţf-ı ma'nî cünbiş-i pûzînede melhûz
- 5 Reg-i gerden-keşi süst-i nehîb-i hükm ider şeklî
Nişân-ı turre-i dil-dârdur destînede melhûz
- 6 Tehî kor mı sebû-yı hazmi rind-i 'âkıbet-endîş
'Îlâc-ı derd-i ferdâdur mey-i dûşînede melhûz
- 7 Mücerred şarf-ı enzâr-ı gedâ çeşmân-ı devletdür
Zarûrî ihtiyâr-ı hırka-i peşmînede melhûz

* Der-Bâbü'z-Zâ' N; Harfû'z-Zâ' H; - İ.

** H. 104a, İ. 128a, M. 128a, N. 135b.

1 Şafâ-yı melhûz : Hayâl-i rûy u müyuñdur dil-i bî-kînede melhûz M. // hayâl-i pâk : şafâ-yı hüsn M.

2 eylemiş : eyledi M; eyleyüp H,İ. // Ġamuñ melhûz : Faqat teşrîf-i mihmân-ı Ġamuñdur sînede melhûz M.

4 tîneti : meşrebi M. // luţf-ı : fehm-i M. / cünbiş-i : lehce-i M.

7 Mücerred devletdür : Şadef-veş gevher-i cân-perveridür ceyb-i ihfâdan M. // Zarûrî : Mücerred M.

- 8 ‘Aceb mi hâne-i hâtır harâb-ı inkisâr olsa
Ki rû-pûş-ı güherdür rağbet-i gencînede melhûz
- 9 Nice endîşe-nâk-i fevt-i vaqt olsun heves-bâzân
Hemân etfâle şenbihdür şeb-i âzînede melhûz
- 10 ‘Adem-âyîne-i cûd-ı temâm olmağ gerek tâlib
Olursa kâbiliyyet kısmet-i pîşînede melhûz
- 11 Vefâdan nâ-ümîd ü huşk-i va‘de kâ’ilüz ammâ
Yine gıışş-ı cefâdur va‘de-i naqdînede melhûz
- 12 Hisâb-ı gerdiş-i şad-dâne-i tesbîh olur şûdı
Hevâ-yı müzd olunca zıkr her rûzînede melhûz
- 13 Dem-i pîrîde ol şehden dilâ âzâd-h‘âh olma
Degüldür bî-vefâyî bende-i dîrînede melhûz
- 14 Açılmaz gonca-i ‘iffet gibi dîdâr-ı agyâra
Ki pâs-ı âb-ı rûy-ı hüsndür bendînede melhûz
- 15 N'ola dil-beste-i loğma olursa düşmen-i cânı
Ki tecdîd-i libâs-ı köhnedür nev-pînede melhûz
- 16 Duğân olmazdı zîb-i meclis-i âhır-zamân vâ‘iz
Eger ta‘zîb-i ef‘î olmasa bu zînede melhûz

8 ‘Aceb mi olsa : Harâb-ı seyl-i hayret dânişi ta‘mîr ider ancak M. // rağbet : şûret M.

9 Nice heves-bâzân : Sebük-mağzâna derd-i ser yeter endîşe-i ‘uqbâ M. // Hemân etfâle şenbihdür şeb-i : Gam-ı şenbihdür etfâle hemân M.

10 tâlib : dâ’im M.

11 Vefâdan nâ-ümîd ü huşk-i : Vefâ-cûy ne kâbil sâde M. // gıışş-ı : şâfi M.

13 Dem-i olma : Olurduk biz de âhır sâlik-i râh-ı rehâ SÂKIB M.

14 ‘iffet gibi dîdâr-ı agyâra : dil mevlevî-veş yârdan gayre M(der-kenâr); gülzâr-ı ‘iffet gibi agyâra H.İ. // âb-ı rûy-ı hüsndür : râz-ı şad-çâkdür M.

15 dil-beste : vâbeste H. Bu ve bundan sonreki beyitler M. nüshasında yoktur.

- 17 İderdük münkiri nâdim yek-â-yek itdigi ta'na
Naşîhat olmasa zîr-i hurûf-ı kînedede melhûz
- 18 Semâc-ı mevlevî olmazdı hâlâ şâhib-i nevbet
Ta'aşşub olsa ehl-i şöhet-i pârînedede melhûz
- 19 Olurduğ biz de ŞÂKİB kâm-ı Şîrîn ile şîrîn-kâm
Eger zehr-i telezzüz olmasa levzînedede melhûz

98*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Olup gendüm-nümâ-yı cev-fürûş-ı bî-riyâ vâ'iz
Yürütüdi zîr-gâh-ı halka âb-ı mâcerâ vâ'iz
- 2 Serin şahrâ-yı zühd-i huşke şalmış ehl-i taklîdüñ
Olaldan çeşm ü gûş-ı bî-hulûşa reh-nümâ vâ'iz
- 3 Çeküp gitdüñ mehâr-ı mücrimi tâ dûzağa bir baş
Olinca hep senüñ gibi gerekdür pîşvâ vâ'iz
- 4 Verâ-yı zâhrına itmiş behiştî ağzına almaz
‘Azâb ile girür serd-i kelâma dâ'imâ vâ'iz
- 5 Ta'annütte çıkup ser-rişte-i inşâf destinden
İşâbet zann idüp itmekde ta'nında hatâ vâ'iz
- 6 Reg-i çûn ü çerâyı mûy jengi renk idüp gûyâ
Ser-i minberde olmuş müşkil-i 'âlem-güşâ vâ'iz
- 7 Ser-i rinde kıyâmetler kopardmış zûr-ı lâf ile
‘Aceb hengâme-gîr-i fitne oldı jâj-hâ vâ'iz
- 8 Kimüñ cânı var ârâm itmege meclisde bir sâ'at
Ser-i cem'iyet-i aḥbâba oldukça belâ vâ'iz
- 9 Mesâvî-gâh itmezdi hemîşe şadr-ı tezkîri
Dehânından çıkan harfe olaydı âşinâ vâ'iz

* H. 104b, İ. 129a, M. 128b, N. 137a.

2 zühd-i : rehde M. / şalmış : şaldı M. // çeşm ü gûş-ı bî-hulûşa : dîde-I zâhir-pereste M

6 Reg-i gûyâ : ‘Urûk-ı ihtilâfı mûy-ı jenge-renk idüp bendi M. // müşkil-i 'âlem-güşâ : gûyiyâ müşkil-güşâ M.

7 ‘Aceb hengâme-gîr-i fitne : ‘Acebdür pîr olup gitdükce M. aḥbâba : ḥatırda M.

8 Mesâvî-gâh tezkîri : Bu güne ma'bedüñ şadrın mesâvî-gâh itmez idi M.

- 10 Çıkar gûyâ ki cânı çıkmasa kürsiyye bir hafta
Niçün tâ böyle âyâ kendin eyler kem-bahâ vâ'iz
- 11 Atardı âsumâna şevk ile destârını evvel
Geleydi âhır-ı 'ömrinde 'aqla hod-nümâ vâ'iz
- 12 İdüp pâs-ı zebân ü gûşe-i vaḥdet-nişîn olsa
Olurdi çeşm-i sâlûs-i zamâna tûtüyâ vâ'iz
- 13 Kânı bir 'âşık-ı şûrîde senden dâdumuz alsa
Kâtî kâr itdi zîrâ zehr-i ḥarf-i ğam-fezâ vâ'iz
- 14 Çıkarıdı bî-meze efsâneye encâmını pendüñ
Niye âġâz ider âyâ yine bu nâ-be-câ vâ'iz
- 15 Nesîm-i feyz ile bulmuş o gül tâze güşâyışler
N'ola ḥandân olursa rûy-ı ihvân-ı şafâ vâ'iz
- 16 Nice vâkıf olur aḥvâle bezm-i şûr-ı ferdâda
Olinca münkir-i âyîn-i ḥâlet ḥâliyâ vâ'iz
- 17 Eger baḥt-ı Ḥudâ-dâd ile her kes ser-firâz olsa
Olurdi ḥâk-i pâ-y-i mevlevî şubḥ u mesâ vâ'iz

11 âhır-ı 'ömrinde 'aqla ḥod-nümâ : bezm-i vecd ü ḥâle bî-çûn ü çerâ M.

12 vaḥdet-nişîn : vaḥşet-nişîn M; vaḥdet-güzîn N.

13 şûrîde : dîvâne M. // itdi : eyledi H,İ. / zehr-i : ki H,İ. / Kâtî ğam-fezâ vâ'iz : Ki ḥadd şabr u 'afvı geçdi daḥl-i nâ-be-câ vâ'iz M.

14 Çıkarıdı : Çıkarıduñ M. / bî-meze efsâneye : girye vü efsâneye M; girye vü iḥsâneye H. / encâmını pendüñ : encâm-ı tezvîrûñ M; encâmını kârûñ H,İ. // Niye nâ-be-câ vâ'iz : N'ola ḥande iderseñ raġmuña şubḥ u mesâ vâ'iz M; Temâm itdi dükênmez güft ü gûyî câ-be-câ vâ'iz H,İ.

15 - M.

16 - M.

17 Olurdi vâ'iz : Külâh-ı mevlevîye ser virürdi ḥâliyâ vâ'iz M(der-kenâr).

- 18 Ne hâcet güft ü gûy-1 huşke besdür âgehe ŞÂKIB
Hikâyât-1 şehân-1 taht ü tâc-1 bî-vefâ vâ'iz

BÂBÜ'L-‘AYN*

99**

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Mâh-ı derûna mihr-i güherdür viren şî‘â‘
‘Uşşâka dūd-ı şem‘-i hıred virmesün şudâ‘
- 2 Bî-tâb iderdi cünbiş ü ârâm ser-be-ser
Pergâr-ı pâyum olmasa pâ-bende-i semâ‘
- 3 Mânend-i gonca ser-be-girîbân-ı vaḥdetüz
Maḥrem degüldür ol ḥareme çeşm-i iṭṭilâ‘
- 4 Şulḥ üzredür hemîşe anuñ ḥâr u bülbüli
Bâğ-ı fenâda sebze-i ḥ‘âbâdedür nizâ‘
- 5 Peyvend-i cân u ten k'ola ber-câ muḥâldür
Ser-rişte-i ḥayâle miyânuñdan inḳıṭâ‘
- 6 Peymâne-vâr tâze gerekdür gül-i cemâl
Derd-i celâli gerd-i rızâ k'ide iktirâ‘
- 7 Gül-çîn-i rûy-ı furşat olurdı siyâh-ı baḥt
Leyl ü nehâra mümkin olaydı ictimâ‘
- 8 Keff-i tehî-bizâ‘a-i nâ-dârdur ki hiç
Eksük olur mı keffe-i mîzâna gör metâ‘
- 9 Sîmâ-yı ḥuşke âyine-i ḥûy zışt ola
Pes ḳanda cilve itse gerek ḥüsn-i iştinâ‘

* Ḥarfü'l-‘Ayn H; - İ.

** H. 105a, İ. 129b, M. 129a, N. 137b.

1 şî‘â‘ : şâ‘ M.

- 10 Sevdâ-yı sùddur dırar-ı mâye-dâr-ı ıışk
Olmaz bu kâr-hânede bâzâr-ı intifâc
- 11 Şad-merhabâ kadar çekeyüm minnet-i gamı
Bî-keslögüm deminde meded itmesün vedâc
- 12 Renc-i elîm idi aña gam-h'ârî-i tabîb
Derdüm olaydı kâbil-i tedbîr-i indifâc
- 13 Ma'lûm olurdu rişte-i nazm olsa tâb-dâr
Tabc-ı sühan-verîde olan tarz-ı ihtirâc
- 14 Hayfâ ki pend-i vâc'ize bîgâne oldu gûş
Râh-âşinâ eşerlerin itdükce istimâc
- 15 Şâh-ı serîr-i mülk-i maḥabbet gedâsuyuz
Şâh ü gedâya olsa n'ola emrümüz muḥâc
- 16 İmkân-ı zevk-i bî-kederi derk iden ḥakîm
Vâcibdür itmemek şey ü lâ-şeyden imtinâc
- 17 Yek-kâm iderdi bâdiye-i 'ömr-i sermedi
Ṭavf-ı ḥarîmüñ olsa şehâ câna müsteḥâc
- 18 Şîrân-ı mevlevî k'ola bir ḥayle bedreka
Gül-zâr-ı emn-i ḥâṭır olur vâdî-i sibâc
- 19 Kuhl-i cilâ-şifat yiridür çeşm-i rûzigâr
SÂKIB rehüñde ḥâk olalı buldı irtifâc

10 dırar-ı : ḥırz-ı H.

11 çekeyüm : ḥakîm M.

12 aña : baña H.

13 sühan-verîde : sühanda zübde M. / ihtirâc : iktirâc M.

15 H. nüshasında 15. beyitin 1. mısraı ile 16. beyitin 2. mısraı bir beyit oluşturuyor.

100*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Merdüm-i bînâdur ancak ârzû-yı şem^c-1 cem^c
Rûy-1 dildür dîdelerde âb-1 rûy-1 şem^c-1 cem^c
- 2 Kâm-rân-1 şevket-i iqbâl rûz-efzûn olur
Bir birinden olsa zîbâ rûy ü hûy-1 şem^c-1 cem^c
- 3 'Andelîb-i gülşen-i hüsnin ider lâl ü melûl
Olmasa mânend-i gül handân rûy-1 şem^c-1 cem^c
- 4 Şayt-1 zîkr-i hayrî 'âlem-gîr olur Hâtem gibi
Dil-güşâ-yı âdem olsa güft ü gûy-1 şem^c-1 cem^c
- 5 Her gören insân o şûha bende-i ihsân olur
Şu^cle vü pervânedür çevgân ü gûy-1 şem^c-1 cem^c
- 6 Sedd-i râh-1 incizâb olmazdı fânûs-1 hafâ
Çeşm-i cân ile iderdük cüst ü cûy-1 şem^c-1 cem^c
- 7 Lîkin olmaz bu kühen Beytü'l-ğazende her zamân
Rûşenâ-yı dîde olsa reng ü bûy-1 şem^c-1 cem^c
- 8 Kûy-1 dil-ber pür-hurûş-1 mest-i 'ışk olsa n'ola
Eksik olmaz vâ'iz elbet hây ü hûy-1 şem^c-1 cem^c
- 9 Rûşen oldukça çerâğ-1 hânkâh-1 nüh-ķıbâb
Görmesün rûy-1 şafâ çeşm-i 'adûy-1 şem^c-1 cem^c

* H. 105b, İ. 130a, M. 130a, N. 138a.

1 – M.

2 – M.

5 insân o şûha : insânı[nı] ol M. / olur : ider M. // Şu^cle : Cezbe M. / pervânedür : pervâne-veş N.

6 Çeşm-i : Çeşm ü H.

7 her zamân : bir dağı M. // Rûşenâ-yı dîde : Rûşenâ vü dîdedür N. / olsa : olmak H. / reng ü bûy-
1 : tîr ü gedû-yı N.

- 10 Nâr-ı zulmet sîz u nûr-ı çeşm-i 'ibret olmada
Farğ olunmaz mihr ü mehden püşt ü rûy-ı şem^c-ı cem^c
- 11 Çâk çâkî olsun ehl-i dil gül ü sünbül gibi
Rište-i nûr-ı nazardandur rûfû-yı şem^c-ı cem^c
- 12 Çîn-i ebrû hâl-i küstâhın perîşân itmesün
Çeşme-i mihr-i keremdür mû-be-mû-yı şem^c-ı cem^c
- 13 Görmesün kâz-ı sitemden dest-bürd ol dâ'ire
Halka-i 'ayş-ı hoş olsun sû-be-sû-yı şem^c-ı cem^c
- 14 İrmesün gerd-i keder dâmân-ı vaqt-i şâfına
Zevk u 'ayş-ı hem-dem olsun sû-be-sû-yı şem^c-ı cem^c
- 15 'Ayn-ı cem^cı ğarğ-ı şerm-i luğf-ı dîdâr eyleyüp
Olsun ol meh-pâre nâ-geh rû-be-rûy-ı şem^c-ı cem^c
- 16 Neş'e-bağş-ı kâm-ı ümmîd olmağa ehl-i dile
Dest ü ceyb olmağ gerek câm u sebû-yı şem^c-ı cem^c
- 17 Feyz-mend-i pertev-i gülbânk-i Mevlânâ ider
Sâliki ŞÂKIB edeble ser-fürû-yı şem^c-ı cem^c

13 'ayş-ı hoş : ârâm M. / sû-be-sû-yı : çîn-i mûy-ı M.

14 - H,İ,N.

HARFÜ'L-ĞAYN*

101**

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Şanma kim yakdı gönül âteş-i hasret ile dâğ
Tekye-i tende uyarmışdur ol abdâl çerâğ
- 2 Pençe-i sünbüle düşmüş görelî güllerini
Merdüm-i dîdeye âteş-gededür sâha-i bâğ
- 3 Genc-i pür-gevher-i 'ışık anda olurdu pinhân
Olsa künc-i dil-i vîrâne kadar cây-i ferâğ
- 4 Zâhidi huşk-i 'inâd itmez idi tîz mizâc
İtse yâķût-ı mey-i nâb ile tarfîb-i dimâğ
- 5 Vaķf-ı pây-i hum idüp kâse-i pür-şûr-ı seri
Rehn-i ser-tâ-ķadem-i zevķ ola gör şekl-i ayâğ
- 6 Ğam degül cân-ı hezârı ķo uçursun yürüsün
Ķonmasun tek o gülün gülşen-i kûyına kelâğ
- 7 Her ķadem başına şad 'aşık idermiş pâ-mâl
Olsun ol serv-i gülistân-ı hırâmuñ seri sağ
- 8 Çeşm ü gûş-ı reh-i teslîm gerek sâlik olan
Ķayfdur kûr ü ker-i ser-keş-i enfâsa belâğ

* Bâbü'l-Ğayn N; – İ.

** H. 106a, İ. 131a, M. 130b, N. 139a.

2 dîdeye : dîdeme M.

3 pür-gevher-i 'ışık : âyâdî-i vaķt M.

- 9 Husrev-i hüsniñ eger olmasa tahmînî sefer
‘Asker-i hatt ile nâ-gâh çıkarmazdı otağ
- 10 Bîsütûn âyinedür naş-ı gam-ı Ferhâda
Lâlenüñ gülgül ider dâğ-ı dilin gonca-i râğ
- 11 Dûr iderseñ dili âhı bulur ey mâh seni
Bir durur bâriqa-i gayba yakın ile irâğ
- 12 Munkir-i ney olamaz nâ’il-i ezvâk-ı nefes
Sürmedür zemzeme-i bülbüle çün heykel-i zâğ
- 13 Hâlini neyle ider vâ’ize bî-perde beyân
Olsa esrâr-ı dilüñ keşfine farzâ ki mesâğ
- 14 Melevî dâ’ireden pâyını itmez bîrûn
Külbe-i tende ider kim şedde-i cânı sürâğ
- 15 Hurde-gîrâna talâkat ile virmiş lüknet
Hindû-yı hâmenüñ olsun yüzi kâğıd gibi ağ
- 16 Her ne dirse disün erbâb-ı dile ehl-i hevâ
Medh ü zemler o gürûha gelür efsâne vü lâğ
- 17 Burça‘-i zülf yeter dîde-i şerme SÂKIB
Bâ‘iş-i gayret-i şâhib-nazar olmazsa yasağ

9 Husrev-i sefer : Virmese müjde-i nev hatt leb-i şîrînüñden M. // ‘Asker-i hatt ile nâ-gâh : Husrev-i nâz bahâr üzre M.

11 Bir durur bâriqa-i gayba : Pîş-pâdur sefer-i berqa M.

15 virmiş : virdi N.

16 – M; Medh u lâğ : Bülbüle midhat olur ma‘nîde çün ta‘ne-i zâğ H,İ.

102*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Cûş idüp gül-zâr-ı sînemden bahâr-ı tâze dâğ
Şaldı mülk-i 'ışka başdan nev-be-nev âvâze dâğ
- 2 Gül-şen-i bürd ü selâmuñ güllerin yâd itdürür
Bu dil-i pür-tâbum üzre ol şeh-i tannâza dâğ
- 3 Mâye-i ârâm-ı cân ü sâye-i dest-i kerem
Nağd-i 'ömr-i tâzedür sevdâ-ger-i ser-bâza dâğ
- 4 Gerçi her mûyî-zebân mûye-senc-i renc ider
Verd-i aḥmerdür velî şehd-i niyâz u nâza dâğ
- 5 Sû-be-sû tümğâ-yı istiklâl-i mülk-i yârdur
İtmiş ibrâz-ı sened kaşr-ı yed-i enbâza dâğ
- 6 Nergis-i bîmâruñ âşâr-ı nigâh-ı luḫfidur
Reng-i rûy-ı derd-mendi olmasun pervâza dâğ
- 7 Kim bilür genc-i kanâ'at kudreti tâ sîm ü zer
Olmayınca şafha şafha cebhe-i perdâza dâğ
- 8 Gûşe-i çeşmünden olsun dûr timşâl-i raḫîb
Rûy-ı zâğı itme cânâ ḫâḫır-ı şeh-bâza dâğ
- 9 Nağş-ı pây-ı sâye-i bîgânededen bezmi şaḫın
Yoḫsa eylersin ayağı târek-i hem-râza dâğ
- 10 Ḳalmasa ehl-i hünerden rûy-ı 'âlemde nişân
Nâm u neng ü reşk-i hem-kârı olur nâ-sâza dâğ

* H. 106b, İ. 131b, M. 131a, N. 139b.

5 tümğâ : temnâ M.

10 reşk-i : - M.

- 11 Eylemişdür kendüye hem-reng anı gûyâ günâh
Şanma kim olmuş siyeh-dil nükte-i hem-yâze dâğ
- 12 Tıynet-i pâkize olsa hem-‘ayâr-ı sâhte
Rûy-ı nâ-zibâya olmazdı tılâ-yı gâze dâğ
- 13 Devr-i âhır gerdişin eyler aña câm-ı neşât
Çeşm-i kurbânı kim olmaz gamze-i gammâza dâğ
- 14 Çeşm-i hayrânun hüner mûy-ı ziyâdidur k'olur
Bî-ğoduñ âyînesinde cevheri perdâza dâğ
- 15 Rûy-ı dil görmez gider vâ‘iz gibi enfâsını
Eyleyen âyîne-i rûy-ı dil-i dem-sâza dâğ
- 16 Münkiri hep rûy-ı serd ü hûy-ı âteş-hîz ider
Bezm-i germ-â-germ-i ‘ayş-ı hoşda sûz ü sâza dâğ
- 17 ‘Ayn-ı dâğ u şerhadur ehl-i maḥabbet âh-veş
‘Işk ider bîmâr-ı hecr encâmını âgâze dâğ
- 18 Kâr-ı dil vâbeste-i ser-rişte-i teslîmdür
Murğ-ı zîrek ḫalka-i dâmi ider pervâza dâğ
- 19 Dâğ-dâr olsa ‘aceb mi mevlevî mânend-i ney
Zîver-i neşv ü nemâdur lâle-i mümtâza dâğ
- 20 ‘Andelîb-i ḫâme itsün nâlesin âheng-i ṭab‘
Sürme-i gerd-i keder oldı yeter âvâze dâğ
- 21 SÂKIB itme kâle-i merdâna bîş ü kem nigâh
Bî-kuşûrı elbet eyler medḫal-i endâze dâğ

11 hüm-yâze : hem-tâza M.

13 neşât : neşâtın M.

17 dâğ u : dâğ-ı H. / şerhadur : şermedür M.

BÂBÜ'L-FÂ*

103**

Müfte'ülün Fâ'ilün Müfte'ülün Fâ'ilün

- 1 Vaqtüñ iden naqdini râh-ı sivâda telef
Varın ider yok yire şugl-i hebâda seref
- 2 Ecder-i nefsüñ nedür çöp ile farkı velî
Pençe-i kalbe gerek kuvvet-i خزلاتف
- 3 Feyz-ı hünerdür viren şâhibine âb-ı rû
Gevherüñ âşâridur tâb-ı derûn-ı şadef
- 4 Hamlesini cümlenüñ bi dil-i zâra bulur
Yoklasa ol pâdişeh ceş-i gamuñ şaf-be-şaf
- 5 Nâvek-i müjgânınuñ kadrine gadr eyledi
Cânı dirîğ eyleyüp sînesin iden hedef
- 6 Çanda olursa bulur dest-res-i hoş-mağâm
Mağrem-i râz-ı semâ'ı oldı uşûliyle def
- 7 Her ki teveccüh ide cânib-i rûşen-dile
Mâh-veş eyler temâm kesb-i vücûh-ı şeref
- 8 Ârife yek-mû olur rûy-ı dü-âlem-nümâ
Levh-ı dilidür anuñ âyine-i bû keşef

* Harfû'l-Fâ' H; - İ.

** H. 107a, İ. 132a, M. 131b, N. 140a.

1 telef : seref H,İ. // seref : telef H,İ.

2 Sûre : XX, Âyet : 21.

4 dil-i zâra : dil-âzâra M. // ceş : 'ayş M.

- 9 Olsa n'ola mevlevî çarh-şifat bî-çarâr
Peyrev-i eslâfdur himmet-i hayrû'l-ḥalef
- 10 Ülfet olunca murâd külfete ḳalmaz maḥall
Ḥalka-i hem-rengden olsun edeb ber-ṭaraf
- 11 Ebrû-yı dil-dâr ile hem-ser olur pâyesi
Kilk-i ṭabî'at k'ola mâdiḥ-ı şâh-ı Necef
- 12 Ehl-i nazar mı dinür 'âşık-ı ḥüsn-i tene
Pertev-i ḥurşîd ile mâh-veş olmaz ḥazef
- 13 Nîk ü bedi n'eylesün âgeh-i esrâr-kâr
Kendüyi bilmez bilen ḳâ'ide-i من عرف
- 14 Evvel ü âḥır yine bir birine rehnedür
Dîde vü dil rûy u mûy olsa eger neşr ü lef
- 15 Ḥarf-i kem ü bîşdür resm ü rehi münkirüñ
Zeyn ideli sû-be-sû şeh'r ü diyârı ḥaref
- 16 Vâ'iz olup ḳışşah'ân olmış aña ḥişşe-ḥ'ân
Ḳısmet olunca ezel ehline âb u 'alef
- 17 'Aḳla teberrâ ile 'ışḳa tevellâ imiş
Sâlike ḥoş mezheb ü meslek-i pâk-i selef
- 18 Virse 'aceb mi ḥurûş sînesine âdemüñ
'Âlemi pür-cûş ider dilde olan sûz ü tef
- 19 Her nefes-i meşrebi SÂKIB-ı deryâ-dilüñ
Mevc-i yem-i luṭfdur gevher-i ma'nî-be-kef

15 şeh'r ü diyârı : şehî vü diyârı M; şeh'r-i cihâmı H,İ.

17 pâk-i : ḥayl-i H,İ.

19 luṭfdur : luṭfidur M.

104*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 HıŖk-i leb kim itmeye âb-1 fenâdan iğtirâf
Bî-ğademdür her demi itsün kuşûrın i'tirâf
- 2 Her kese teklîf-i kâr itmekdedür şâh-1 ħazân
Var ise âzâd-1 berg ü ber durur ancak mu'âf
- 3 Gösteren her gördüğine rûy-1 dil âyîne-veş
Nağş-1 bî-pergâr ile olmak gerekdür sîne-şâf
- 4 Hırmen-i ħavġâ-yı serdür ħâşıl-1 şöbet hemân
Ser-zede olsa zemîn-i bezmden tuğm-i ħilâf
- 5 Rûy-1 vağte çeşm-i reşki mağrem itme k'olmaya
Tünd-bâd-1 mâcerâ gerd-i kederden perde-bâf
- 6 Çâk çâk dest ü pâ-yi mevce-i ħayret olur
Reşġaya tarġ-1 nazâr eylerse 'âql-1 mû-şîġâf
- 7 Câ-yi şemşîr-i mağabbet mi olur yek-pâre dil
Çün dü-nîm-i aşl-1 vaz' ister ser-â-pâ-yı ġilâf
- 8 Âġır eylerdi zemîn-i 'âġar evza'ın zamân
Bulsa şeş-sûy-1 ser-i âdemden a'lâ bir me'âf
- 9 Bî-dil ü dîn itmesün ol şeh gedâ-yı dergehin
Ėâyete'l-insâfdur zîrâ ki ħadd-i intişâf

* H. 107b, İ. 133a, M. 132a, N. 141a.

1 itmeye : itmese H,İ. / fenâdan : hevâdan H,İ. // Bî-ğademdür ... i'tirâf : Şad-demin her bir ġademde itmek ister i'tirâf H,İ.

2 âzâd-1 berg ü ber durur ancak : ancak dil-i dîvânedür yine H,İ.

- 10 Münkîr-i hâle yeter ıg̃mâz-ı ‘ayn-ı iltifât
Merd-i meydân eylemez mağlûb-ı nefis ile meşâf
- 11 Jeng-i mâ vü men k'ola çeşm-i şühûda perde-keş
Hâtıra gelmez şafâ-yı câm-ı Cemden inkişâf
- 12 Ğâje-i ‘ilm ü ‘amel rüsvây ider bed-sîreti
Zâta kim icrâ ide maşerde hükmin ittîşâf
- 13 Hûne-i âyîne-i gîtî-nümâ eyler teni
Gûşe-i fakr u fenâdan fârîgu'l-bâl-i i‘tikâf
- 14 Câ-be-câ ta‘nı olurdu rind-i bî-hûşa becâ
Meclisinde olmasa vâ‘iz dahı bed-mest-i lâf
- 15 Fikrini isrâf-ı bîş ü kem ider ‘aql-ı ma‘âş
Yoğsa miskînüñ kafa-dârı durur vech-i kefâf
- 16 Lâne-i her murğ olaydı kaşr-ı hüsni-ı imtizâc
Teng olurdu derd-i hasretle ser-i ‘Ankâya Kâf
- 17 Yek-dil-i ‘ışık-ı cihân-ârâdur âzâd-ı cihân
Ğam degül olsa merâyâ pür-nuķûş-ı iħtilâf
- 18 Cânını âşık n'ola itse fedâ-yı kûy-ı yâr
Gerdiş-i bîhûdedür kurbânsuz sa‘y ü tavâf
- 19 SÂKIB olmaz dil-hırâş-ı mevlevî rûşen-güher
Tîre-dil kârıdur ol semte nigâh-ı inħirâf

BÂBÜ'L-ĞÂF*

105**

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Visâlin itmiş o meh bezl-i mehceye ta'lik
Ta'alluk ehlin ider zikr-i 'ayş ile ta'vik
- 2 Olurdu noқта-i nuţ ile hal rumûz-ı dehen
Gireydi cevher-i ferdüñ hisâbına tefrik
- 3 Netice şekl-i miyânuñ yeter hemân ilzâm
Hired ki 'ışk ile bahşinde eyleye tedkik
- 4 Bizi kıyâs-ı ma'al-fârik itme Kaysa fakih
Muğaldür çü mecâz ü haqikati telifik
- 5 Ümid-i rû-siyeh olsun günâhdan efzûn
Ki hâk-i tîre-dili kîmyâ ider Tefvik
- 6 Cefâ-yı şöbet-i nâ-cinse mübtelâ olsun
Vefâ-yı gam var iken isteyen henüz Şiddik
- 7 İderdi dîde-i em'âna tûtiyâ hâkin
Cünûn sâhiline irse dest-i fikr-i 'amik
- 8 Huzûr-ı muğ-peçe vü bezm-i duhter-i rezde
Olur mı hûr ile gilmân hiç yâda haqik
- 9 Hikâyet-i şeb-i hicrânuñ eylesem tafşil
İderse biñde birin çeşm-i ter ider taşdik

* Harfû'l-Ğâf H; - İ.

** H. 108a, İ. 133b, M. 133a, N. 141b.

9 eylesem : olmasam M. // birin : birüñ N.

- 10 Ğarîb-i deşt-i belâyem belâ-yı cân-ı semûm
Meger ki âh ola ancak bu mübtelâyâ refîk
- 11 Temâm-ı hasret ile eylemiş cilâ-yı vaţan
Görince la‘lûñi gelmez mi cûşa hûn-ı ‘aķık
- 12 Derîde olmasa ‘izzetle perde-i taķlîd
Tutardı sâye dahı semt-i da‘vî-i taķķık
- 13 Düşerse dâmen-i şeyha ‘aceb degül şûfi
Teşebbüs itmede ma‘zûrdur haşîşe ğarîk
- 14 Ne resme farţ-ı zekâ ‘arz iderse vâ‘iz-i kâl
Olur ser-â-ser-i naķlî emâre-i taķmîk
- 15 Tufeyl-i pîr ü pîrân-ı mevlevî olsun
Harîm-i hâsa iden cüst ü cûy-ı sehl-i tarîk
- 16 Bulınmaz ey ser-i bî-kes saña bu ‘âlemde
Cenâb-ı sâye-i Monlâ kadar veliyy-i şefîk
- 17 Dil-i güşâde gerekdür ki görmeye SÂKIB
Dü-dîde âyine-i şeş-cihetde rûy-ı muzîk

13 itmede : itme M.

14 vâ‘iz-i kâl : vâ‘iz (v. boz.)N. // Olur : Ne kâl olur (v. boz.)N.

15 1. mısraın vezni bozuktur.

106*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gerekdür gevher-i şân evvelâ bî-şîn ü pâk olmak
Gerekse âhir-i kâr u giyâ me'mûn-ı bâk olmak
- 2 Neşât-ı bî-humâr-ı câm-ı tevfiķ olmayan serde
Olur ser-mâye-i sûdı hıbbâb-âsâ helâk olmak
- 3 Düşer mi himmet-i 'ulvî nijâd-ı âdeme inşâf
Ėam-ı âmâl-i dünyâ-yı denîle çâk çâk olmak
- 4 Degüldür çünkü zîr-i kâm-ı âdem dâmdan hâlî
'Abeşdür ihtiyât u hâzm ile endîşe-nâk olmak
- 5 Hâdîs-i nefis ü pendi vâ'izâ lâyıķ mı hâlķ itmek
Revâ mıdur bir işde hâķķa bâtil iştirâk olmak
- 6 Velâ ile belâdur tev'emân-ı mâder-i hikmet
Ne mümkün derd ü dil beyninde yek-dem infikâk olmak
- 7 Bu h'ânuñ âb ü nân ü çerb ü şîrîninden it perhîz
Görinmez çün münâsib ahsen-i taķvîme lâk olmak
- 8 Ser-i sâlik fedâ-yı pây-i taht-ı şâh-ı 'ışk olsun
Budur Hünkâr-ı Ekber meslekinde pîr ü pâk olmak
- 9 Gedâya çeşm-i nahvetle baķan şâhuñ bugün ŞÂĞIB
'Aceb fikrine gelmez mi yarın yek-sân-ı hâk olmak

* M. 133b, N. 142b. – H.İ.

3 nijâd-ı âdeme inşâf : âdeme inşâf lâzımdur (vez. boz.)M.

5 vâ'izâ : vâ'iz M.

107*

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

- 1 Sakķâ-yı kûy-ı ğamdur çeşm-i pür-âb-ı 'âşık
Mecrâ-yı cûy-ı hemdür cism-i türâb-ı 'âşık
- 2 Vâşıl olan me'âle eyler havâle hâle
Gelmez beyân-ı kâle lübbü'l-lübâb-ı 'âşık
- 3 Ta'îm ile bilinmez tedķik ile bulunmaz
'Aql ile şerh olunmaz metn-i kitâb-ı 'âşık
- 4 Çün luţf-ı bedr-i ğarrâ şebden olur hüveydâ
Pes zülf-i 'anber-âsâ olmaz hicâb-ı 'âşık
- 5 Dîvâr-ı 'uzletedür der-ĝâh-ı vuşlatadur
Mihrâb-ı vaĝdetedür rûy-ı me'âb-ı âşık
- 6 Rûşen velâyet ile gül-şen kerâmet ile
Pürdür kanâ'at ile çeşm-i hıbâb-ı 'âşık
- 7 Kıymazdı cân-ı zâre nâ-çâr iderdi çâre
Râh-ı rızâda yâre olsa cevâb-ı 'âşık
- 8 Bî-kayd-ı keş-me-keşdür âzâd-ı ĝıll ü ĝışdür
Pergâr-ı 'ayş-ı hoşdür pâ-y-i şitâb-ı 'âşık
- 9 Dâĝ-ı dil ü cigerdür hûn-âb-ı çeşm-i terdür
Ya'nî ki mâ-ĝazerdür nuķl ü şarâb-ı 'âşık

* H. 108b, İ. 134a, M. 133b, N. 142b.

1 Mecrâ-yı cûy : Firâş-ı kâh H,İ.

8 pâ-y-i : yâre H,İ.

9 Ya'nî ki : Hem-vâra H,İ. // şarâb : kebâb H,İ.

- 10 Ser-menzil-i emelden mi‘râc-ı her milelden
Pâyân-ı ‘ağd ü ħalden ber-ter rikâb-ı ‘âşık
- 11 Geldükde ħâl ü cûşa ħayret virür sürûşa
Mîzân-ı gûş ü hûşa sıgmaz ħisâb-ı ‘âşık
- 12 Mevķûf-ı âsitânı şad-genc-i Şâygânı
Memnûn ider cihânı iĥsân-ı bâb-ı ‘âşık
- 13 Bezm-i bahâr-ı cânî pür-‘ayş-i câvidânî
Olduķca pîr-i fânî artar şebâb-ı ‘âşık
- 14 Jeng-i keder zidâdur renc-i dile devâdur
Ta‘vîz-i her ‘ınâdur ħarf-i ‘itâb-ı ‘âşık
- 15 Dil revzeninde dil-dâr eylerdi ‘arz-ı dîdâr
Çıkısa olunca bîdâr ta‘bîr-i ħ‘âb-ı ‘âşık
- 16 Vâ‘iz olurdu muṭlaķ erbâb-ı ‘işķa mülĥaķ
Her kâma olsa evfaķ ‘azb-i ‘azâb-ı ‘âşık
- 17 Şevķ-ı dem ü ķademdür zevķ-ı ħam u elemdür
Ėarķ-ı yem ü ‘ademdür ecr ü şevâb-ı ‘âşık

10 emelden : melekden H; felekden İ. / mi‘râc-ı her milelden : pây-bend-i mâ- melekden H,İ; belâ-yı her milelden İ. // Pâyân-ı ‘ağd ü ħalden : Memnûn idi felekden H,İ; Mâh-ı nev-felekden İ; Mî‘râc-ı ‘ağd ü ħalden İ.

11 ħâl : vecd H,İ.

12 bâb ; âb M

13 Bezm-i câvidânî : Pür-‘ayş olur zamânı bî-ĥ‘îş olur revânı H,İ.

14 Jeng-i keder : Jegdür M. / renc-i dile devâdur : câm-ı cihân-nümâdur H,İ. // Ta‘vîz-i her ‘ınâdur : Gencîne-i şafâdur H,İ.

15 Dil dîdâr : Mest-i ħayâlün idi ħarķ-ı nevâlün idi H,İ; Eylerdi ‘arz-ı dîdâr ķaşr-ı ħayâlden yâr İ. // Çıkısa olunca bîdâr : Çıķdı fesâne şimdi H,İ.

16 ‘işķa : ‘işve M.

17 – H.

- 18 Düşdükce intizâre ol çeşm-i pür-humâre
Olmağda pâre pâre cân-ı harâb-ı ‘âşık
- 19 Zülf ü hatıyla ğamze pür-çîn ü kîn olunca
Eksik m'olur hemîşe hiç pîç ü tâb-ı ‘âşık
- 20 Ma‘şûk-ı bî-bedelden gelmez ferâğat elden
Peyvestedür ezelden çün intisâb-ı ‘âşık
- 21 Bâzâr-ı ma‘nevîdür esrâr-ı Meşnevîdür
İkrâr-ı mevlevîdür sûd ü nişâb-ı ‘âşık
- 22 Terk-i fen ü hünerdür dem-sâzî-i kederdür
SÂKIB fedâ-yı serdür rây-ı şavâb-ı ‘âşık

19 Zülf ü olunca : Rûyuñ k'ola dırağşân zülfüñ k'ola perîşân H,İ. // m'olur hemîşe : olur mı bir ân H,İ.

20 Peyvestedür : Olmuş dem-i H,İ.

21 Bâzâr-ı ma‘nevîdür : İkrâr-ı mevlevîdür H,İ. // İkrâr-ı mevlevîdür : Bâzâr-ı ma‘nevîdür H,İ.

22 dem-sâzî-i kederdür : dilden dağı güzerdür H,İ.

108*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ebr-i nîsân-ı şafâdur gevher-i insâna ıışk
Lücce vü kân-ı ıatâdur kaçre-i pâkâna ıışk
- 2 Dem-be-dem ahlâkıını tehzîb idüp tevfiķ ile
Müşt-i hâk-i âdemi rû-pûş ider ıummâna ıışk
- 3 Reg-be-reg ser-sebz ü şad-âb-ı tesellî eyleyüp
Ėarķ ider dil-teşnegânı kulzüm-i ıirfâna ıışk
- 4 Ser-be-ser cân u teni sîr-âb-ı feyz-ı seyr idüp
ıAşıkı müřtâķ itmez Çeşme-i Hayvâna ıışk
- 5 Mû-be-mûyin gül-bün-i ihsân-ı bî-minnet ider
Sâye-endâz olsa fark-ı hâķır-ı vîrâna ıışk
- 6 Sû-be-sûyin pür-hurûş-ı gayret ü himmet idüp
Sîne-i bî-kîneyi tenvir ider tûfâna ıışk
- 7 Nev-be-nev cân-ı bahâr-ı cezbedür hâşıyyeti
Cân-ı pâk-ı tâzedür efsürde-i vicdâna ıışk
- 8 Nev-be-nev rûşen-ger-i meşreb olup keyfiyyeti
Hâne-i âyîne eyler dîdeyi cânâna ıışk

* H. 109b, İ. 135b, M. 134b, N. 143b.

2 Dem-be-dem : Reg-be-reg H,İ. // Müşt : Mest M.

3 Reg-be-reg ser-sebz ü şad-âb-ı : Mû-be-mû şad-âb-ı ser-sebz-i H,İ.

4 müřtâķ : muhtâc H,İ.

5 Mû-be-mûyin ider : Sû-be-sûyin gül-sitân-ı ıibret ü hikmet idi H,İ.

6 Sû-be-sûyin idüp : Nev-be-nev cân-ı bahâr-ı cezbedür hâşıyyeti H,İ.

7 - H,İ.

8 meşreb : vicdân H,İ. // Hâne-i âyîne eyler dîdeyi : Hâne eyler kâlebi âyîne-i H,İ.

- 9 Kû-be-kû tıtmış cihânı hây ü hây-ı ser-hoşân
Eylemiş her kûşesin gûyâ ki bir mey-hâne ışk
- 10 Rûy-ı sâkî ıksidür şohbâya germiyyet viren
Neş'e-başş olsa ıceb mi dîde-i hûbâna ışk
- 11 şubh u şâm olsa n'ola hengâme-gîr-i kûy-ı dîst
ıAlemlüñ seyr itdürür mâhiyyetin rindâna ışk
- 12 İtdi miqdâr-ı harîdârân-ı hüsni hep ıyân
Merdüm-i çeřmüñ dökelden varını dâmâna ışk
- 13 Ehl-i nâsûtuñ olur nâmûs u nâmı bî-nişân
ııksa devlet-hâne-i lâhûtdan cevâlâna ışk
- 14 Devlet-i ser-pây-mâl-i esb-i tâzî olmadur
Gelse kaçd-ı cân ile nâ-geh ser-i meydâna ışk
- 15 Zâhid-i huşke hayât-ı tâze virmek sehl idi
ıArz-ı dîdâr eylese her şûret-i bî-câna ışk
- 16 Bir birine ıâkil ü dîvâneyi itmiş rakîb
Kendi zîb-i mesned olmiş gurfe-i seyrâna ışk
- 17 Rûy-ı sürh-ı şerm olurdu perde-i rîş-i sefid
Nahl-i nev-resden tecellî itmese pîrâna ışk
- 18 Jâle-veş kevnî iderdi lâ-mekânî pertevi
Cilve-rîz-i tâb olsa gül-şen-i imkâna ışk

9 hây ü hây-ı ser-hoşân : âh ü vâh-ı ıaşıkân H,İ. // mey-hâne : büt-hâne H,İ.

10 dîde : meşreb H,İ.

11 şubh u şâm : Dem-be-dem H,İ.

14 kaçd : kayd H.

- 19 Mülk-i ‘aklı dehşet-i şûrî ider zîr ü zeber
Çeşm-i vehme gösterince heybet-i şîrâne ‘ışk
- 20 Hâlvat-i Leylî niçün itmezdi çeşm-i Kaysı çâr
Âşinâsın itmeseydi kendüye bîgâne ‘ışk
- 21 Dûd-ı âhından beden olmazdı fânûs-ı hayâl
Urmasa âteş ser-i pür-derd-i şem‘-i câna ‘ışk
- 22 Virmede peymâne-i gayret aña zehr-âb-ı gam
Bezm-i vahdetde çekelden meşrebi peymâna ‘ışk
- 23 Terk-i tedbîri idüp dârû-yı hüsn-i ‘âfiyet
Hayret itmiş haste hâlin hikmet-i Loqmâna ‘ışk
- 24 Feylesof itmezdi meyl inkâr-ı aşl u fer‘ına
İtmese lâ-y-ı hum-ı ebhâs ile mestâne ‘ışk
- 25 Kâr-ı Maḥmûd olmaz idi rûy-mâl ü ser-fürû
Virmese pâ-y-i Ayâza pâye-i şâhâne ‘ışk
- 26 Ser-keşi ser-geşte-i devrân olur k'itmiş o hayl
Gerden-i ârâm-ı halkı halka-i devrâna ‘ışk
- 27 Pây-dâr-ı menzil-i da‘vî-i haḳîkat olan
Pây-dâra itmemek lâ-yık midur merdâne ‘ışk
- 28 Var iken rakş ile mâbeyn-i cemelde şad-cebel
Ṭavr-ı Ṭûrı eylemiş hâlât ile efsâne ‘ışk
- 29 Biz o dest-efşân-ı şevk-ı nağme-i hûy-ı neyüz
Kim getürmişdür bizimle münkiri îmâna ‘ışk

19 heybet : şûlet H,İ.

26 o hayl : daḳîl H,İ.

28 cebel : raḳîl H,İ.

29 neyüz : heyüz H.

- 30 Pîr-i hâkister-nişînidür anuñ taqvî güzîn
 Ƙanda kim tarh eyleye bünyâd-ı âteş-hâne ʿışk
- 31 Şâd-kâm-ı bûy-ı pîrâhen olurdı yek-be-yek
 Kâr-ger olsa dimâg-ı naḥvet-i ihvâna ʿışk
- 32 Vâʿizi ḥubb-i riyâset defter-i jâj eylemiş
 Var ise dîvâne kayd itmiş anı dîvâna ʿışk
- 33 Gerçi ol bâguñ gülidür dâg-ı her sîne velî
 N'eylesün dâg-ı dil-i dâna olan nâ-dâna ʿışk
- 34 Şems-i mihrüñ maşrıkıdur ḥân-ḳâh-ı mevlevî
 Nûr-pâş oldukca mâh-ı ḥar-geh-i erkâna ʿışk
- 35 Gûş-ı mâhî-i dü-kevn olmazdı manzûr-ı Vedûd
 Gevher-i pâk-ı ḥabîbi itmese yek-dâne ʿışk
- 36 Maḥrem-i esrâr-ı Mevlânâ olurdı çeşm-i hûş
 Eylese mânend-i ney bî-çâreyi dîvâne ʿışk
- 37 ʿAql-ı dûr-endîşe rağmen ğayret-i maʿşûk ile
 Eblehi şalmışdur ekser Ravza-i Rıdvâna ʿışk
- 38 SÂKIB eyler hoş-dil-i zevk-ı semâʿ-ı bâ-şafâ
 Halka-i ḥaşında kim ikrâm ide mihmâna ʿışk

35 mâhî : manzûr N.

36 mânend-i ney : mânend-i dil H,İ,M.

37 rağmen : rağm M.

109*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ne devletdür gedâya şâh-ı bende perveri olmak
Budur dâr-ı fenâda baht-ı yâr u yâveri olmak
- 2 Ne rif'atdür sere âsâyış-i hoş pây-i tahtında
Ki ma'nîde odur rûy-ı zemînuñ ser-veri olmak
- 3 Ne 'izzetdür derinde şarf-ı hıdmet eylemek 'ömri
Berâberdür cihâna salţanatla çâkeri olmak
- 4 Ne 'âlemdür muhaşsal 'aşıka cânâ senüñ gibi
Perî-şûret melek-sîret müsellemler dil-beri olmak
- 5 Ne hâcetdür ser ü pâ tâc u taht ile bula pây-e
Meger bir şey midür ehl-i hevânuñ hem-seri olmak
- 6 Ne himmetdür ser-i bâzâr-ı dilde merdüm-i dîde
Faķîru'l-hâl iken cân ile hüsne müşterî olmak
- 7 Ne fırsatdur serinde seng-i dest-i yârı hoş tutsun
Nazar-bâzuñ geçerse hâtırında cevheri olmak
- 8 Ne tâlî'dür yed-i beyzâ-yı cûd ü luţf-ı tal'atla
Kerem mülkinde kânûn üzre halkuñ mihteri olmak
- 9 Ne zilletdür 'azîz-i ahsenü't-takvîm iken Âdem
Varup dünyâ-yı dînuñ bende-i sîm ü zeri olmak

* H. 109a, İ. 135a, M. 135b, N. 145a.

1 dâr : bezm H,İ.

5 şey midür : şemmidür M; iş midür H,İ.

- 10 Ne ğafletdür saña vâ'iz ferâmûş eyleyüp kendüñ
 'Abeş mer'â-yı kevnüñ nâzır-ı gâv u ħarı olmak
- 11 Ne ħâletdür geçüp câm-ı şühûd ile vücûdından
 Cenâb-ı 'Ârif-i bî-mâ vü men ħâk-i deri olmak
- 12 Ne müşkildür kişi hoşnûd-ı ħâli olmayup dâ'im
 Senâ-kâr u şikâyet-senc-i 'aql ü aħteri olmak
- 13 Nigâristân taķlîd itmesün âyînesin zâhid
 Düşer mi sâde-levĥâna beġalde defteri olmak
- 14 Hezâr âyîne-i ġitî-nümâ degmez mi inşâf it
 Nemed-keş ħâne-ber-düşüñ zamîr-i enveri olmak
- 15 Bahâr-ı meşreb-i vâsi'dedür cûş-ı şafâ şûfî
 Degüldür bî-sebeb mevc-i muĥîtuñ 'anberi olmak
- 16 Gerekdür zîb ü gevherde tenâsüb rûz-veş yoĥsa
 Ne sûd eyley şebe 'ıķd-ı Şüreyyâ zîveri olmak
- 17 Ser-i pür-derd olur âĥır yine dûd-ı dilinden hoş
 Aña şâyestedür bezm-i belânuñ micmeri olmak
- 18 'Aceb türşî-fürûş-ı sû-i zandur çehre-i münkir
 Belî dâd-ı Ĥudâdur bendeye hoş-manzarî olmak
- 19 Ser-i her kâmına sâlik olur ser-menzile vâşıl
 Nedür seyr eyle çeşm-i pîş-i pâdın reh-beri olmak
- 20 Sürâġ-ı Ka'be-i kûyuñ içündür gerdiş-i 'âlem
 O vâdîde şehâ çok mı gedâña ser-serî olmak

10 kevnüñ : dehrüñ H,İ.

13 beġalde : belinde N; niyelde H.

- 21 Şeh-i evreng-i tecrîdüñ serinde mihr ü mâh-âsâ
Külâh-ı mevlevî yetmez mi ŞÂḲİB efseri olmak

BÂBÜ'L-KÂF*

110**

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Nâm ü neng ü şân ü şîni bî-nişân itmek gerek
Dîde-i hod-bîni dil-i tîre nişân itmek gerek
- 2 Olmağa Ferhâd ile Hüsrev dağı hem-kâr-ı ışk
Tîşe-i hecri serinde imtiñân itmek gerek
- 3 Hânkâh-ı âleme insân-ı kâ mildür çerâğ
Hâk-i pâyin rûşenâ-yı çeşm-i cân itmek gerek
- 4 Üstühân-ı ta'ne-perdâzî mükâfât-ı zamân
Şûde-i âzâr-ı seng-i îñ ü ân itmek gerek
- 5 Şîşe-dil kim ârzû-yı şadr ide mey-hânede
İnkisârı zîb-i rûy-ı imtinân itmek gerek
- 6 Naqd-i 'ömri harc-i râh-ı şafvet-i vaqt eyleyen
Çalbe hazm-i fi'l ü kavli hem-'inân itmek gerek
- 7 İsteyen pâ-yi ayağa dest-res sâkî gibi
Varını rehn-i reh-i pîr-i muğân itmek gerek
- 8 Bî-şinâs-ı keç-revân-ı râh-ı menzil olmayan
Çeşm ü gûşın vaqf-ı semt-i râstân itmek gerek
- 9 Rûy-ı zerd üzre sirişk-i âlini itmiş revân
Âşıka bu rengi ol nâ-mihribân itmek gerek

* Bâb-ı Harfû'l-Kâf N; Harfû'l-Kâf H; - İ.

** H. 110b, İ. 137a, M. 136b, N. 145b.

1 nişân : lisân H.

7 rehn-i reh-i : harc-ı reh-i H,İ.

- 10 Çâr-sûy-ı şeş-cihetde h^vâce fikr-i sûd ile
Dem-be-dem ser-mâyeden bî-ğad ziyân itmek gerek
- 11 Esb-i himmet-rân-ı kalb-i şaff-ı haşm-ı cân olan
Nefsini mürtâz-ı terk-i âb ü nân itmek gerek
- 12 Sînesin âyîne-i mâ-fi'z-zamîr-i yâr iden
Levh-ı dilden maḥv-ı taşvîr-i emân itmek gerek
- 13 Sedd-i râh-ı ʿişret itmek kaydına düşmiş meger
Vâʿizi ehl-i hevâya pâs-bân itmek gerek
- 14 Defter-i âşâr-ı ʿuşşâk ile ḥüsn-i ülfete
Ṭayy-i ṭûmâr-ı ğam-ı kevn ü mekân itmek gerek
- 15 Râyet-efrâz-ı letâfet kim ola bir serv-ğad
Cûy-veş pâyında bezl-i ḥânümân itmek gerek
- 16 Her ne eylerse idüp şâhib-hüner kendin hemân
Reşk-i ihvân ü müşârün-bi'l-benân itmek gerek
- 17 Hâşılı erbâb-ı gevher dâstân-ı vaşfını
Yâdigâr-ı halka-i ğuş-ı cihân itmek gerek
- 18 Sîne-çâk-i mevlevî her nâlesin mânend-i ney
Râhatü'l-ervâḥ-ı bezm-i ʿâşıkân itmek gerek
- 19 Kem-bahâ-yı ḥuşk-i taḥsîn eyleme nazm-ı teri
Bâğ-bân nev-bâvesin ŞÂKIB girân itmek gerek

111*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Bî-ķarâr-ı cüst ü cû ol maṭlab-ı a'îlâya dek
Sa'y ü iķdâm eyle ey dil maķşad-ı aķşâyaya dek
- 2 'Azm-i kûy-ı yâr iderseñ neş'e-i feryâdı añ
Üft ü hîzûñ hep şafâdur sâye-i Ṭûbâyaya dek
- 3 Menzilüñ bâğ-ı İremdür kâm kâm u sû-be-sû
Seyr iderseñ müntehâ-yı himmet-i vâlâyaya dek
- 4 Seng-i râh olmaz tenezzül esb-i rehvar-ı tene
Olmasa k'ehl-i teraķķî zirve-i ma'nâyaya dek
- 5 Âhir-i kârı olur ked cünbiş ü ârâmınıñ
İtse bir maḥbûb-ı ra'nâ 'âşık-ı şeydâyaya dek
- 6 Sâlike şeyb ü firâz-ı dehr olur hem-vâr-vâr
Olsa germ-â-germ-i cezbe 'âlem-i bî-câyaya dek
- 7 Bî-ḥaṭardur ḥaṭt u tirḥâle şitâbı kaṭrenüñ
Olsa ğaṭṭân-ı hemîşe sâhil-i deryâyaya dek
- 8 Hevl-i 'uķķâb-ı hevâdan şekve-rîz olan gedâ
Cân atsun pâ-y-ı taḥt-ı şâh-ı ادنا 'ya dek
- 9 Vâ'izi ḥubb-ı riyâset der-be-der itse revâ
İtmesün ol da riyâyı sâ'il-i dünyâyaya dek
- 10 Pend-i 'âşık zâhid-i sâlûse budur dâ'imâ
Ṭurmasun diñlenmesün ser-menzil-i me'vâyaya dek

* M. 138a, N. 146b. – H.İ.

8 Sûre : LIII , Âyet : 9.

- 11 Hıdmet-i der-gâh-ı Mevlânâ şeref besdür bize
Dest-efşân-ı vefâyuz dâmen-i ‘uqbâya dek
- 12 Murğ-ı dil dâm-ı belâdan ŞÂKİB isterse rehâ
Eylesün pervâzını tâ Kâf-ı istiğnâya dek

112*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Üstâdısın vefâ vü hezâr âşinâlıguñ
Bîgâne gösterürse n'ola bî-vefâlıguñ
- 2 Kuhl-i cilâ-yı merdüm olur derd-i intizâr
Teşrîf iderse külbesini rûşenâlıguñ
- 3 Kırbân ideydi başına gamzeñ esîrini
İcrâ iderdi hükümünü merdüm-nümâlıguñ
- 4 Gird-âb-ı cevri-bî-sebebe düşmeyince dil
Bilmez nedür kerâmetini mübtelâlıguñ
- 5 Bed-h'âh-ı Yûsuf olsa 'aceb mi birâderân
Lufti budur haqîkat ile akrıbâlıguñ
- 6 Şûfî ki sîne-şâf-ı mey-i bî-ğış olmaya
İdrâk ider mi şafvetini bî-riyâlıguñ
- 7 Virmezdi ihtiyâr ile teklîfe gerdeni
Rüşdî olaydı tıflkadar 'aql-ı bâlıguñ
- 8 Tâ rûz-ı haşr ider yirüñi fark-ı rûzigâr
Bil kadrini dü-rûze olan hâk-i pâlıguñ
- 9 Âhır serây-ı kevni ider âhır-i hazân
Ey çarh-ı bî-nizâm senüñ kec-'atâlıguñ
- 10 Vâ'iz çınâr-ı minbere olduñ gedû velî
Seyr it seni ne kâlebe kor hod-nümâlıguñ

* H. 111b, İ. 137b, M. 137a, N. 146b.

- 11 Zencîr-i zülfüñi göricek bildiler hemân
Rûy-ı verâ-yı perdesini dil-rübâlıguñ
- 12 Gülşende gönca olmasa âyîne-i nesîm
Görmezdi kimseler yüzini dil-güşâlıguñ
- 13 Serv-i çemân-ı bâğ-ı ferâğat olup dilüñ
Dâğ-ı derûn-ı devlet-i şâh it gedâlıguñ
- 14 Berg ü nevâ-yı ʿâlem olunca hisâb ile
ʿÂlem deger gam u eleme bî-nevâlıguñ
- 15 Olmazsa cüst ü cûda şabâyile hem-ʿinân
Bûyın meşâm-ı cân alamaz âşinâlıguñ
- 16 Üftâdeler humâr ile pâ-mâl olup gide
Ey pîr-i mey-fürûş bu midur reh-nümâlıguñ
- 17 Mânend-i pûr-ı Edhem ider tahtını fedâ
Vâsıl olan nihâyetine pâdişâlıguñ
- 18 Pürsân-ı hâl-i nîk ü bed olmazdı bir dağı
Zâhid bileydi mertebesin pârsâlıguñ
- 19 Bezm-i semâʿa ney-zen-i esrâr-senc olup
Hâll eyle müşkilâtını ŞÂKİB cüdâlıguñ

113*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Geçdi serden seyr idenler sebz-destâruñ senüñ
 almadı ser-sebz-i câvîd olmadı zâruñ senüñ
- 2 Âfitâbı çeşme-i sîm-âb ider şevk-ı şühûd
 Tâb-ı meyle âfitâbî olsa ru-sâruñ senüñ
- 3 Cânı yokdur var iken addüñ ayaın atmaa
 Servi ar-ı hayret itmiş mevc-i reftâruñ senüñ
- 4 Lezzet-i âşâr-ı lufuñ bilmezüz n'eyler velî
 Câna sîr itdi hele telhî-i âzâruñ senüñ
- 5 Her nigâhuñ tîr-i defc-ı sîne-i nezzâredür
 Cûş-ı nûr-ı dîdeden bîzâr bâzâruñ senüñ
- 6 Nâ-resâdur gûşe-i dâmânuña dest-i 'azîz
 Çeşm-i asretdür terâzû-yı arîdâruñ senüñ
- 7 Gerdiş-i reng-i şerâr-ı âha kim oldı meâf
 Şu'le-i cevvalêdür bârû-yı gül-zâruñ senüñ
- 8 Fitne-i bî-dâr-ı çeşm-i h'âb-nâküñden 'ıyân
 Fitne-i h'âbîde-mest bat-ı bîdâruñ senüñ
- 9 Terk-i germiyyet iderdi sürh-ı çeşm-i âfitâb
 Pertev-endâz olsa bezm-i aşre dîdâruñ senüñ
- 10 Ehl-i abc olmazdı gerd-â-gerd-i kâr-ı midatüñ
 Bir birinden olmasa mabûc-ı gerdâruñ senüñ

* H. 112a, İ. 138a, M. 138b, N. 147b.

1 olmadı : olmadı H,İ.

9 olsa : - M.

- 11 Kendüye nokşân ider mi haste-dil tedbîr ile
İzdiyâd-ı derd-i dür-efgâr-ı efkâruñ senüñ
- 12 Düşme bîhûde pey-i âzâdegân-ı vaḥdete
Pây-i minber-bestedür vâ'iz çün efsâruñ senüñ
- 13 Olsa her çeşm-i püre tâb-âver-i feyz-ı nazâr
Nergis-i bâğ-ı bahâr olmazdı bîmâruñ senüñ
- 14 Mevlevî-i bî-ḳarâr eylerdi ıışḳ âḫır seni
Bir ḳarâr-ı sâbık olsa zâhid iḳrâruñ senüñ
- 15 N'eylesün ŞÂḲİB behişt-i ni'met-i elvânı kim
Gûşe-i bî-tûşedür me'vâ-yı ğamḥ'âruñ senüñ

12 vâ'iz çün : çün vâ'iz M.

13 çeşm-i püre : çeşm-bere İ; çeşm bize H.

114*

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Sâha-i evc-i terakķî olalı cilve-gehüñ
Mihre itdi ğalebe sâye-i țarf-ı külehüñ
- 2 'Âlem-i cezbe-nümâ kim ola câm-ı dîde
Neş'e-bağş-ı dil-i zühhâd olur evvel nigeñ
- 3 Merdüm-i dîde yeter siyeh-rûz-ı firâķ
Rûşen itse demidür külbemüzi rûy-ı rehüñ
- 4 Var iken her ser-i müjğâna hezârân firîb
N'eylesün sürme-i bed-gevheri çesm-i siyehüñ
- 5 Sen o şâhenşeh-i evreng-i bahâsın ki henüz
Bende-i halka-be-ğuşı geçinür tab'ı mehüñ
- 6 Künc-i bâd-âvere vîrâne olur her künci
Ķanķı ma'mûreye kim 'azm ide gird-i sipeñ
- 7 Pâk olur pîr-i muğân töhmet-i âlâyışden
Dâmen-i luțfına eylerse teşebbüs 'ateñ
- 8 Bâdi-i naħvet olan țâ'ate virmezdüñ anı
Bilsen ey dil hele encâmını şerm-i güneñ
- 9 Derdüñi tâzeler ancak eșer-i pürsiș-i ğuşķ
İtme ihvâna şaķın şekve-i ğâl-i tebehüñ

* H. 112a, İ. 138b, M. 140b, N. 148a.

3 demidür : yeridür N.

5 halka-be-ğuşı : halka-be-ğuşuñ H,İ.

9 pürsiș : pür-șiș M.

- 10 Har-geh-i dilde iken mâh-ı merâm-ı ‘âşık
Rû-be-rû vechi nedür perde-i şad-âh ü vahuñ
- 11 Reh-ber-i hayl-i melâ’ik idi Âdem lîkin
Sedd-i râh oldı saña bend-i nigâh-ı şerehüñ
- 12 Minber-i zerka çıkar râh-ı sürâğ-ı vâ‘iz
Fikr olınsa eşeri bu reviş ü dest-gehüñ
- 13 Midhat-i Hazret-i Hâmûşa zebânuñ vakf it
Hall olınsun dir isen ‘uqde-i bî-had şübehüñ
- 14 Rûy-ı ümmîdüñ idüp rehn-i der-i ihsânî
Gerdenüñ râm ide gör emrine ol pâdişehüñ
- 15 Cân-ı şîrîne bizi sîr ider âhır ŞÂKİB
La‘l-i cânâna senüñ bu nigeht-i gâh gehüñ

13 şübeh : siyeh M.

14 ümmîdüñ : ümmîd M.

115*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Alup zîr-i nigâha gamze-i hûn-h^vâra yüz virdüñ
Zeber-zîr itmege dehri şehâ Tâtâra yüz virdüñ
- 2 Yüze çıkdı haţuñ gül-zâr-ı hüsni hâra başdurdı
Verâ-yı perdeden gûyâ o bî-zünhâra yüz virdüñ
- 3 Perîşân eyleyüp hâlüm gibi zülf-i siyeh-kârı
Henüz ey nûr-ı dîde bendeñe bir pâre yüz virdüñ
- 4 Dilâ şimdi ne yüzle pend-i luţf eylersin ol tıfla
Alup âgûşa evvel nâhun-ı âzâra yüz virdüñ
- 5 Ser-i mû kalmadı bûs itmedük haţtuñla zülfüñde
‘Acebdür şâne-i meşşâta-i mekkâra yüz virdüñ
- 6 Sezâdur naql-i her bezm itse esrâr-ı lebüñ zîrâ
Meded itme didükce defter-i eş‘âra yüz virdüñ
- 7 Nemüz gördüñ eyâ âyîne-rû bir âhdan gayrı
Ki rû-gerdân olup gam-h^vârdan agyâra yüz virdüñ
- 8 Zihî rû-pûş-ı ihsân-ı temâm ey şem^c-ı bezm-i hâş
Muhaqqâr cân alup pervâne-i dîdâra yüz virdüñ

* H. 112b, İ. 139a, M. 139a, N. 148b.

2 haţuñ : haţ u H,İ,N. // Verâ-yı perdeden gûyâ o bî-zünhâra : Teħarrî itmeyüp ol düşmen-i zen-pâra M.

3 Henüz ey nûr-ı dîde bendeñe : Dü-çeşm-i şad-felâket dîdeye M.

5 şâne-i meşşâta-i : şad-zebân-ı şâne-i M.

6 Sezâdur zîrâ : İdince naql-i bezm-i esrâr-ı hüsñüñ gitdi şad-efsûs M.

7 gam-h^vârdan : bizden dem-i M.

8 ihsân-ı temâm ey şem^c-ı bezm-i hâş : cûd ey şem^c-ı bezm-efrûz-ı istiğnâ M. / hâş : ins N.

- 9 Gör imdi n'eyler ol ma'c^m^ ure-i 'aqla bu gerdişle
Çıkarduñ başa sâkî sâğar-ı ser-şâra yüz virdüñ
- 10 Seni diñletmez oldu cûş-ı girye gûş-ı aħbâba
Niçün meclisde vâ'iz merdüm-i bî-âra yüz virdüñ
- 11 Nice reşk itmesün mihr ü mehi tebdâr u pür-dâğuñ
Ki nâ-geh rû-be-rû ol burça'-ı zer-târa yüz virdüñ
- 12 Hezâra rûy-ı dil göstermeyüp bir kerre ey gonca
Açıldıñ berg berg ü şeb-neme yek-pâre yüz virdüñ
- 13 Meger pey-revlere maqşad-ı nigâh-ı luḡf ola yoħsa
Şehâ kim dir saña kim 'âşık-ı bîmâra yüz virdüñ
- 14 Benefşe ḡaḡt u sünbül zülf ile tecdîd idüp 'ahdi
Zemîn-i tâze-i ħüsnüñde mûr u mâra yüz virdüñ
- 15 Emîn ol reh-zen-i rûy ü riyâdan kendi ħâlûñde
Dilâ çün şıdık ile ħâk-i der-i ħünkâra yüz virdüñ
- 16 Yeter gevher-fürûz-ı âb-ı rû ŞÂKIB bu kim yârüñ
Ser-i kûyında püşt-i sâye-i dîvâra yüz virdüñ

9 gerdişle : meşreble M.

10 Niçün : Yine M. / merdüm : dîde M.

11 reşk : zerd M. / mihr ü mehi tebdâr u pür-dâğuñ : ruhsâre-i ħurşîdi derd-i reşk M. // Ki nâ-geh rû-be-rû ol : Anuñ rağmına gûyâ M.

12 göstermeyüp bir kerre ey gonca : göstermedüñ ey gonca bir kerre M. // şeb-neme yek-pâre : jâle-i 'ayyâra M.

14 Benefşe 'ahdi : ḡaḡt u zülfüñ olup yek-dil dili pür-pîç ü tâb itdi M. / 'ahdi : 'ahdüñ H.İ. // Zemîn-i tâze-i ħüsnüñde : İdüp bâzâr-ı mihri germ M.

15 reh-zen-i rûy ü riyâdan kendi ħâlûñde : sedd-i râh olmaz saña rûy ü riyâ zîrâ M. / kendi : kendü H.İ. // Dilâ çün : Göñül sen M.

16 püşt : rûy M.

116*

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Gûy-1 çevgân-1 elemdür ser-i ser-ver didüğüñ
T̄âs-1 pür-tâb-1 sitemdür aña efser didüğüñ
- 2 Âhlardur ki nigâhuñ ile ser-sebz olmuş
Reh-güzâruñda görüp serv ü şnavber didüğüñ
- 3 Çeşm-i zaḥm-âteş-i efkâra sipend itmez idi
Olmasa def^c-1 belâ câna fedâ ser didüğüñ
- 4 Kâşif-i sırr-1 ‘acâyibsin eyâ pîr-i muğân
Başuma geldi ayağ üzre ṭurup her didüğüñ
- 5 Her ser-i mevcine tâc itmez idi cûş-1 bahâr
Hindû-yı sebz-i ḥaṭuñ olmasa ‘anber didüğüñ
- 6 Naḳd iken ‘ayş-1 ḥoş-1 câm-1 şafâ-yı vaktüm
Çeşme-i ḥuşk-i emeldür baña kevser didüğüñ
- 7 Kimseye dîde-i naḥvetle şaḳın itme nigâh
Belki manzûr-1 Ḥudâvend ola aḥḳar didüğüñ
- 8 Ṭutmazuz şıfr-1 ḥisâb-1 feraḥa cümlesini
Zâhidâ ḡam virür oldı bize ekser didüğüñ
- 9 Ḥarf ḥarf eşer-i ‘ışka yüzün sürmez idi
Âşinâ olmasa maẓmûnına mıştar didüğüñ

* H. 113a, İ. 140a, M. 139b, N. 149a.

3 âteş-i efkâra sipend itmez idi : âteşe yakmazdı sipend olmasa ger M. // Olmasa didüğüñ :
Micmer-i tende ser-i cân-1 muḥaḳḳar didüğüñ M.

5 cûş-1 : baḥr-1 M.

- 10 Penbe-i âteş-i âh olmaz idi evrâkı
Perde-i çeşm-i ş'uhûd olmasa defter didüğüñ
- 11 Dîde-i sürh-ı nazar-bâzdur aḡker şanma
Zîr-i ḡâkister-i eflâkde aḡter didüğüñ
- 12 Pür-dil-i genc-i fenâ-cûya 'abeşdür taḡzîr
Mûy-ı taşvîr-i perîdür aña ecder didüğüñ
- 13 Cân atardı perini yakmaḡa pervâne-şıfat
Görse âteş-gede-i 'ışkı semender didüğüñ
- 14 Gerçi vâ'iz bize taḡte görünür ammâ kim
Taḡt-ı bir bâd-nümâdur saña minber didüğüñ
- 15 Tâb-dâr-ı şeref-i ḡâk-i reh-i Monlâdur
Âb-ı rûy-ı güher-i tâc-ı mücevher didüğüñ
- 16 Der-gehi ḡavfına şükrâne iderdük anı
Olsa ḡurbâna sezâ cân-ı muḡaḡḡar didüğüñ
- 17 Şâhid-i zûr-ı zer ü zûra ne ḡâcet zîrâ
Da'vî-i merde yeter beyyine gevher didüğüñ
- 18 ḡüsne kim ḡulḡ-ı ḡâsen olmaya pîrâye hemân
Sikke-i ḡalbe döner vesme vü zîver didüğüñ
- 19 Şekve ḡâbil idi zülf-i siyehinden ŞÂḠİB
Gûş ideydi ḡaber-i ḡayrı o kâfir didüğüñ

BÂBÜ'L-LÂM*

117**

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Al dil-i zâr-ı ele gördükce yâri pür-nem ol
Gâh gâh olsun ne var ey dîde sen de hem-dem ol
- 2 Peykerüñ itme şaķın âyîne-i rûy-ı melâl
Höş görüp her gördüğüñ ağıâre yâr-ı hürrem ol
- 3 Rev-zen-i çeşmüñ temâşâ-gâh-ı mülk-i 'ibret it
Hacle-i hikmet-serâ-yı cism ü câna maħrem ol
- 4 Eymen-âbâd-ı dili pür-vaħşet itme ey perî
Naħle-i esrâr-veş çeşm ü çerâğ-ı âdem ol
- 5 Pây-i dilden edhem-i mâ vü meni idüp şikest
Sâlik andan şeh-süvâr-ı edhem-i bin Edhem ol
- 6 'Arif ol zer-dûzdan fark eyleme peşmîneyi
Hırķa-i faķr ü fenâda reşk-i şâh-ı 'âlem ol
- 7 Sîne-şâf-ı zîşt ü hûb u hoş-dil endûh u sûr
Ya'nî kim âyîne-i İskender ü câm-ı Cem ol
- 8 Gösterür elbet temâm-ı kadri mîzân-ı zamân
Vaz' u hoda sen hemân sencîde-i bîş ü kem ol
- 9 Hüsni ta'bîr ü nigâh-ı luţf u rûy-ı mihr ile
Her şikeste-hâtıruñ zaħm-ı diline mehrem ol

* Bâb-ı Harfû'l-Lâm N; Harfû'l-Lâm H; - İ.

** H. 113b, İ. 140b, M. 141a, N. 150a.

- 10 Çanda bir gül-zâr-ı ‘irfânũñ k’ide bũyũ berũz
 Âh ü eşküñle ħarîminde nesîm ü ŧeb-nem ol
- 11 Olmağ isterseñ nigîn-i ħalka-i yârân-ı ‘aşr
 Merkez-i meydân-ı istignâda pây-i muħkem ol
- 12 Lehce-i âŧâruña ‘âlem olursa gũŧ-dâr
 Ĥâme-vâr ehl-i nefes bezminde yine ebkem ol
- 13 Zâhidi vâ‘iz yeter endîŧe-i ferdâ ile
 Çâleb-i ħuŧk eyledũñ ŧimden girũ var epsem ol
- 14 ‘Iŧk-ı Mevlânâ ile pũr-ŧevk olup mânend-i ney
 Dem-be-dem SÂĶIB ħarîf-i bezm-i ‘ayŧ-ı bî-gam ol
- 15 Cânuña minnet bilũp ħâk-i derinde ħıdmeti
 Rîze-i simâţ-ı iħsân ile mûr-ı mũkrem ol
- 16 Pây-ı mâ-çân-ı cenâbında idũp ħaddũñ kemân
 Ser-keŧ-i teslîmine tîr-i ħazâ-yı mübrem ol

12 Lehce : Mehce N.

15 minnet : ‘izzet H,İ.

118*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Düşmez şehâ fütâdeñe endîşe-i mecâl
Zîrâ ki hâk-i reh-güzerüñden güzer muhâl
- 2 Gülşen-serây-ı kûyuña ey serv-i hoş-hırâm
Olmaz dü-çeşm-i ter gibi bir çeşme-i zülâl
- 3 Dil-zinde jende-pûşa odur mâtem-i temâm
Mey-hâneden ki hânkaha ide intikâl
- 4 Kâ'il iderdi 'aklı dahı 'ışka ehl-i dil
Kâbil olaydı hüsni-ı hıred-sûza bir mişâl
- 5 Pür-şûr-ı 'ışka derd-i hevâ eylemez eşer
Gelmez mizâc-ı lücce-i temkîne infi'âl
- 6 Âvâre murğ-ı câna yeter bîm-i ser belâ
Çangâl-bâzdur aña nisbetle zîr-i bâl
- 7 Merd-i yegâne rûy-ı dili çün yek-ânedür
N'eyler hisâb-ı defter-i 'ömrinde mâh ü sâl
- 8 Kâdrin bileydi elde iken mâye-i neşât
Hem-hâl-i zâhid olmaz idi huşk-leb sifâl
- 9 Her bir şikenci başına biñ cân ider esîr
Boynında kor mı zülf-i dü-tâ kıl kadar vebâl

* H. 114a, İ. 141a, M. 141b, N. 150b.

1 endîşe-i mecâl : endîşe mañâl H.

4 hüsni-ı hıred-sûza bir : feyz-ı hıred-sûzuña H,İ.

7 N'eyler : Neyl-i H. / mâh u sâl : mâl ü sâl M.

- 10 Pîrâ-ye-bend-i çehre-i hüsn-i sülûkdür
Pîşâni-i niyâz üzere gerd-i ibtihâl
- 11 Târ-ı kulûbe degmese mızrâb-ı şânesi
Bezm-i edebde itmez idi kimse kıl ü kâl
- 12 Hândân iderdi rûyı gibi bülbülin o gül
Hoş gelmeseydi gûşına feryâd-ı bî-keâl
- 13 Ser-rişte-i belâ-yı siyâh oldığın bilür
Virmez ser-i dü-zülfine bir kerre gûş-mâl
- 14 Mûy-ı miyânı olsa pezîrâ-yı hall ü 'ıkd
Şâhib-nazar dimezdi gehî hest ü geh hayâl
- 15 Çekmez telâş-ı keş-me-keş-i 'aql u vâhime
Virmez netîce 'ârif olan kendüye melâl
- 16 Nâ-merd ü merde bendesini itmek ihtiyâc
Genc-âferîn-i 'âlem ü âdem ne ihtimâl
- 17 Olmaz 'aķîķ-i hâmuş u gûyâya hem-bahâ
Silk-i nefes-keşîde olan enfüs-i le'âl
- 18 Pür-gû dimâğ-ı şöhetit itdükce mûy-dâr
Bezm içre hoş-nedîme olur cânîşîn-i lâl
- 19 Âgâh olaydı nükte-i remz-i şarîrden
Pey-rev olurdu nâle-i kilik-i dü-nîme nâl
- 20 Girmez miyân u yâr u dile tercemân-ı harf
Mâ-fi'z-zamîr edâsına besdür zebân-ı hâl

14 hest ü : hest H.

17 - H.

18 - H.

19 şarîrden : harîrden H. // nâl : lâl N.

- 21 Ser-tâc iderdi vâ'izi ehl-i hüner dahı
Me'mûl olaydı kendiden endîşe-i me'âl
- 22 Degmez kemâl-i devr-i zamânı zevâline
Yek-şeb ki mâh-tâb ide eyler dü-şeb hilâl
- 23 Hem-derd-i mevlevî olalı sîne-çâk-i ney
Pür-dûd-ı âh iken yine buldı ferâg-ı bâl
- 24 Faḫrû'l-emâsil olsa n'ola nev-mürîd-i pîr
Ser-mâye-i sa'âdet olur emre imtişâl
- 25 Bir derd ü rûy-ı perde anuñ çeşm-i cânına
K'itmiş ezelde sâye-i himmetden iktihâl
- 26 Mażmûn olunca zâmin-i dâd-ı münâsebet
SÂKIB maḫâm olur şadef ü gevheri maḫâl

24 pîr : seyr N.

25 çeşm-i cânına : çeşmine henüz H.İ.

119*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Olmayınca hûn-ı dil râh-ı tevellâda sebîl
Çeşm-i cân-ı Kânbere olmaz pey-i Düldül delîl
- 2 Jâle-veş germiyyet-i cezbe gerekdür sâlike
Tâ ki pîş-i pâdan ola gün gibi rûşen-delîl
- 3 Naç-ı hayf 'âyîne-i 'âlem-nümâ-yı cân olur
Mehbiç-ı berk-ı cemâl-i tîguñ olduĸda katîl
- 4 Neş'e-i câm-ı hayâtı n'eylesün dîdârsuz
Çeşm-i bend-i himmeti olmaz şehâ şey-i ĸalîl
- 5 Hod-pereste bâĸ-ı iĸbâlin ider âteş-gede
Nâr-ı Nemrûdı iden gül-zâr i'câz-ı Halîl
- 6 Çeşm-i Şîrînden bu deşt olmaz çerâĸân itmese
Ravĸan-ı maĸz-ı uĸûle mûy-ı Mecnûnın fitîl
- 7 Sâhil-i baĸr-ı ĸarâr olmaz maĸâm-ı bî-ĸarâr
İtmeyince naĸd-i 'ömri ĸarc-ı râh mânend-i sîl
- 8 Nergis-i bîmâradur var ise düzdîde nigâh
Yoĸsa itmiş cümleden ĸatç-ı nazâr bî-hod 'alîl
- 9 Çâre-i ĸâbîl-meşreb reşk ile inkârdur
ĸâbil-i ĸayy ü tecellâ kim ola naĸl ü naĸîl

* H. 114b, İ. 142a, M. 142b, N. 151b.

2 Bu beyit yerine H. ve İ. nüshalarında Ÿu beyit var :
Zerre-veş bî-ĸayd-ı ârâm olmaĸ ister evvelâ
Rû-nümâ-yı sâlik-i meczûb ola tâ kim sebîl

9 Çâre-i ĸâbîl-meşreb : Çâresi ĸâbil-siriştüñ H,İ.

- 10 Zîr-i dest-i redd olurdı nevbet-i dest-i kerem
Gûş-ı mihr ü mâh olaydı asret-i zıkr-i cemîl
- 11 Halka-i bezmi iderlerdi ser-i halka belâ
Çîn-i ebrû olmasa mûy-ı dimâğ-ı kâl ü kıl
- 12 Çeşm ü gûş nâme vü peygâma pinhânî virür
Çeşme-i Hürşîd-i maşşer âb-ı şâr-ı selsebîl
- 13 Olmasa gûş âşinâ-yı vâ'iz-i pür-gû n'ola
Ma'ni-i bîgâne-rûdur bezle-i tab'-ı kelîl
- 14 Eylemiş hem-seng-i himmet kadri takdîr-i ezel
Tâlibin dünyâ sezâdur eylese dîn u zelîl
- 15 Mâtem-i hecri tütaldan merdüm-i çeşm-i sefid
Rûy-ı zerdüm üzre peydâ oldu gûn-â-gûn nîl
- 16 Dahl olınsa gam degül âyîn-i Mevlânâ-yı Rûm
Ekşeriyâ gayreti dahhâlini eyler dahîl
- 17 Âsitânî hıdmetinde olmaz ümmîd-i 'ıvaz
İntisâbidur anuñ SÂKIB merâm-ı bî-'adîl

10 olurdı : olaydı H,İ. // olaydı : olurdı H,İ.

12 âb-ı şâr : hüşyâr M.

14 dünyâ sezâdur eylese dîn u : dünyâ-yı dîn itse 'aceb mi pes H,İ.

17 merâm-ı bî-'adîl : hemân ecr-i cezîl H,İ.

120*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Kâkülüñdür Refref-i Mi'râc-ı pervâz-ı hayâl
Andadur cây-i hüme-yı hüsn ü şehbâz-ı hayâl
- 2 Var ise müy-ı miyânuñdur maḥall-i iştibâh
Bezm-i diḡkatde bulunmaz yoḡsa hem-bâz-ı hayâl
- 3 HÛâce-i 'aql-ı me'âşı celb-i nef' u def'-ı zarr
Sûd-ı sevdâda ider gitdükce enbâz-ı hayâl
- 4 Hüsn-i ta'bîr-i meḥâkâtında kâşır nâḡıka
Ḥalli müşkil 'uḡdedür mazmûn-ı elfâz-ı hayâl
- 5 Maḥrem olmaz mâ-verâ-yı perde-i yek-zerreye
Olmayınca mü-şigâf hûş-i hem-râz-ı hayâl
- 6 Ehl-i ḡâletdür yine vâkıf dem ü devrânına
Gerçi perdür nüh-kıbâb-ı çarḡa âvâz-ı hayâl
- 7 Şu'le-i âvâz iderdi bülbül-i cânı kebâb
Gülgül olsa gonca-i nev-ḡîz-i i'câz-ı hayâl
- 8 Nûr-ı çeşm-i nâz-ı nînân-ı kavîdür pertevi
Rû-nümâ genc-i niyâz ister velî nâz-ı hayâl
- 9 Ḥânḡâh-ı mevlevî olmazdı pür-sûz-ı demî
Olmasa ney râh-ı 'uşşâḡ üzre dem-sâz-ı hayâl

* H. 115a, İ. 142b, M. 143a, N. 152a.

1 cây-i : üns-i H,İ.

5 Maḥrem : Âşinâ H,İ. / mâ-verâ : verâ H,İ.

6 çarḡa : çarḡ M.

8 kavîdür : kuvâdur H,İ. // nâz-ı : râz-ı H,İ.

- 10 Şem^ç-i fânûs-ı felekdür ^çayn-ı cem^ç-ı ^çâleme
Eyleyen pîşîn-i girdârında ibrâz-ı hayâl
- 11 Mîr-i bezm-i cân u şîr-i rezm-i nefis ü dîv-küş
Tâc-dâr-ı mülk-i Âdemdür ser-efrâz-ı hayâl
- 12 Çeşm-i hayretde nigâh-ı dûn olmaz hardele
Eylemez bîş ü kemi temyîz mümtâz-ı hayâl
- 13 ^çIşk-bâz-ı şâhid-i ma^çnî durur ^çab^ç-ı kalem
Derd ile olmuş dü-nîm ü nâl ü ser-bâz-ı hayâl
- 14 Tîr-i ^çta^çn itmez işâbet sîne-i bî-kîneye
Hep ^çata-yı vehmdür kâr-ı keç-endâz-ı hayâl
- 15 H^çâb-ı har-gûş ile eyler ser-girân-ı gafleti
Meclis-ârâ-yı cihândur nağme-i sâz-ı hayâl
- 16 Rûyını âyîne-i nağş-ı hikem eyler dilüñ
Şan^çatın k'icrâ ide üstâd-ı perdâz-ı hayâl
- 17 Dîde-dûz-ı levh u dâ'im ser-be-ceyb-i hırkadur
Bî-^çhaberdür kendiden ŞÂKIB ser-endâz-ı hayâl

13 Derd : Hecr H,î. / nâl : hâl H.

15 gafleti : ^çaqlını M.

16 k'icrâ : icrâ N; k'âhır H,î. / perdâz : pergâr H.

17 kendiden : kendide H.

HARFÜ'L-MÎM*

121**

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Hâcet-i bendeden efzûn kerem it pâdişehüm
Geçdi şad-merhale ser-ḥadd-i ḥisâbı günehüm
- 2 Gûşe-i 'ayn-ı 'inâyet ide mesrûr meger
Yoḥsa her vech ile mâtem-zede bir rû-siyehüm
- 3 Kendi derdinden olur cân ile elbet hoşnûd
Gûş iden kışsa-i pür-guşsa-i ḥâl-i tebehüm
- 4 Zîr-i zârumda degüldür ṭama'ı raḥm-ı nihân
Virmesün âyine-i ḳalbe keder âh ü vehüm
- 5 Merdüm-i dîdeye ḥûy-gerde görünmezdi müdâm
Rûy-ı pür-tâbuña 'aks itmese nûr-ı nighüm
- 6 Ben de pîrâne ser-endîşe-i kâm eylerdüm
Seng-i pâ-yi hevesüm olmasa 'acz ü 'atehüm
- 7 Sergüzeştüm idicek pâ-yına yekser a'âm
Kâlîd-i zîb-i mezârum olan ednâ giyhüm
- 8 Belki efsûs ide hep itdigine bir gün ola
Ḥâkden ref' idüp eylerse tenezzül o mehüm

* Bâb-ı Harfû'l-Mîm N; - İ.

** H. 115b, İ. 143a, M. 144a(*der-kenâr*) ve 147a, N. 153a.

3 Kendi : Kendü H,İ.

4 - H.

8 - H.

- 9 Tîh-i miñnetde ne ğam ğüm-şüdelükden vâ'iz
Feyz-i nâ-geh-res-i Hağ kim ola püşt ü penehüm
- 10 Behre-mend-i nazâr-ı merħamet olsam yeri var
Pây-ı mâ-çân-ı edebdür ebedî pîş-gehüm
- 11 Her leked-kûb-ı havâdisle olurdu pâ-mâl
Dest-ğîr olmasa üftâdelüğümde velehüm
- 12 Sa'y-i meşkûr ile da'vî-i şafâ eylersem
Ṭavf-ı kûyuñda bürehne ser ü pâdur ğüvehüm
- 13 Merdüm-i dîde ile eyledi hem-derd dili
Çeşm-i bîmârına yârüñ nîgeh-i ğâh ğehüm
- 14 Tâze ğül-rîz çıkar nağş-ı ğumâş-ı nazmı
Sâde-levh-ı dil-i pür-nâdiredür dest-gehüm
- 15 Cem-cenâb olsa 'aceb mi bu revîşle ṭab'um
Tağt-ı berbâda berâber ğörinür tekye-gehüm
- 16 Bâriş-i dağdağadan oldu serüm âsûde
Ḥîdmet-i der-geh-i Ḥunkâr olalı resm ü rehüm
- 17 Devletinde n'ola SÂKIB o şeh-i bende-nüvâz
İtse dîhîm-i felekden dağı berter külehüm

122*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Maḥv-ı resm-i îñ ü ândur kâr-ı pür-kârum benüm
Ma'nî-i bî-mâ vü mendür bunda hem-kârum benüm
- 2 Cevherin mevc-i yem-i ḥayret ider âyînenüñ
Cilve itse naḫş-ı ḥüsn-i rûy-ı eṭvârum benüm
- 3 Pâs-ı şem'î-i ḥâtıra fânûs-ı nâmûs istemez
Seng ile şîr ü şekerdür şîşe-i 'ârum benüm
- 4 Merdüm-i çeşmüm gibi la'li olurdu gevherî
Gûş ideydi gûş-ı mâhî nâle vü zârum benüm
- 5 Cân ile hem-zâddur raḥm-i 'ademden ḥâr-ı gam
Yâr-ı gül-ruḥ olmasun bî-vech-i gam-ḥârüm benüm
- 6 Olmasaydı reng-i maẓmûnı şikest-i çeşm-i zaḥm
Maẓhar-ı yümn-i nazâr olmazdı âşârüm benüm
- 7 Hâle-i mâh-ı temâm-ı ma'nî-i bîgânedür
Ġayre olmaz âşinâ âġûş-ı efkârüm benüm
- 8 Seyr ile ârâm ider şimdi dil-i sevdâ-zede
Gerdiş-i bîhûdedür ser-cümle girdârüm benüm
- 9 Çeşm-i seyr-i teşne-i dîdâr-ı fânî-meşrebe
Cedvel-i âb-ı beḳâdur saṭr-ı güftârüm benüm

* H. 116a, İ. 143b, M. 144a, N. 153b.

2 naḫş-ı ḥüsn-i rûy-i : şîr-ı naḫş-ı 'aks-i M.

4 la'li : la'lin M. // nâle vü zârum : cûşîş-i ârum M.

5 Cân ile : Cânuma M.

6 yümn-i : ḥüsn-i M.

7 temâm : ḥayâl M.

9 seyr-i : cân-ı M.

- 10 Çâk çâk-i ğayretümdür sîne-i gerd-i keder
Ser-be-ser sûhân-i ğamdur râh-ı refâtârum benüm
- 11 Şem^c-ı bâlîn-i dü-bâlâdur aña seng-i mezâr
Çeşm-i raĥm itmez temennî cism-i bîmârum benüm
- 12 Kâh-i yek-ġırbâle nahĥâs-i felek itse mezâd
Da^cvi-i ğabn iledür cûş-ı ĥarîdârum benüm
- 13 Var ise bulmuş ğüşâyiş tâze rûyuñdan ğöñül
Yoĥsa çıkmazdı yüze tâ böyle esrârum benüm
- 14 Dil ĥarâb-ı câm-ı la^l-i hem-nefesdür ney gibi
Şoĥbet-i ihvândur ter-dest-i mi^cmârum benüm
- 15 Bir nigâh-ı serd idersem jâle-veş gül-zâruña
Yok yire ber-bâd olsun ĥırmen-i varum benüm
- 16 Cevher-i cânı nişâr itsem ^caceb mi pâyına
Farĥ olunmaz kâmet-i dil-dâr ile dârum benüm
- 17 Vâ^cizi ğûyâ ki bend-i pend inkâr eylemiş
Üstüvâr iden ezel-peyvend-i ikrârum benüm
- 18 Ol sebük-rûĥ u girân-ĥadr-i zemîn-i ğurbetem
İtdi Mışr-ı ^caşrı germ-â-germ-i bâzârum benüm
- 19 Vefĥ-ı başt u ĥabz olur geldükde hengâm-ı eşer
Levh-ı ta^b^c-ı nîk ü bedde ĥarf-i tîmârum benüm

11 Şem^c-ı : Seng-i N.

12 felek : zamân H,İ. / itse mezâd : virse yine M.

13 Var ise ğöñül : Ğüşe-i çeşmüñdür isnâd-ı fûnûn dilberi M; ğüşâyiş tâze rûyuñdan ğöñül : ğüşâyiş-i tâze rûy-ı yârdan H,İ. // çıkmazdı yüze tâ böyle : dilden dîdeye çıkmazdı H,İ,M.

15 serd : şûĥ M. 16 – H,İ,N.

17 ezel-peyvend-i : esâsın kâr-ı M.

18 ğurbetem : ^cizzetem H,İ,M. // K'itdi : İtdi N.

- 20 Gerden-i ʿuṣṣâka bâzûsın iderdi Һırz-ı cân
Semt-i teşhîr-i riķâbı bilse dil-dârum benüm
- 21 Reşk-i âyîne niçün olmaz baña hayret-zede
Âsitân-ı mevlevîdür seng-i miʿyârum benüm
- 22 Sıķlet-i pîri dü-ṭâ itmezdi ŞÂKIB ķâmeti
Hırķa-i sengîn-i tezvîr olmasa bârum benüm

123*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şanma kim itdi elif-ğaddüm benüm âlâm lâm
Bir hümâ şaydına oldı halka-i endâm dâm
- 2 Mîzbân-ı çarha dinmezdi siyeh-kâse eger
Rûz-ı merre olmasa hûn-ı ğarîb-âşâm şâm
- 3 Müjde ey rû-zerd derd-i nâ-murâdı kim felek
Yazmamış mihrüñ dahı taqvîmine aḥkâm kâm
- 4 Hâce kim noḫşân-ı imsâkin tedârik itmeye
Kâr u bârın âhır eyler ḫasret-i îtâm tâm
- 5 Şûret-i Âdem yeterdi yâdigâr evlâdına
Sîretinde olmasa bî-şübhe كالاتعام
- 6 Hûn-ı 'uşşâḫ olmayınca çeşm-i bend-i naḫveti
Eylemez ol ser-keşi efsâne-i ebrâm râm
- 7 Bilse ḫadr-i fırsat-ı devrânı şûfî sübhâ-vâr
Eksik olmazdı elinden tâ-dem-i encâm câm
- 8 Gûşe-i zevḫ-ı selâmetdür ser-i pür-derdiñe
Zîr-i per-vâr ey zebân-ı murğ-ı bî-hengâm ğâm
- 9 Olmasa mülk-i vücûduñ server-i pür-himmeti
Belki olmazdı 'abeş zaḫmet-keş-i evhâm hâm

* H. 116b, İ. 144b, M. 144b, N. 154a.

4 Kâr u bârın : Kâr-ı 'ömrin M.

7 olmazdı elinden : itmezlerdi elden M.

8 per-vâr : perle M.

9 mülk : bezm M. / server-i pür-himmeti : seyr-i şadr-ı 'izzeti M.

- 10 Hoş görürdi puhte rindüñ lâübâlî vaz'ını
 almasa bâğ-ı nazarda vâ'iz-i feh h m h m
- 11 Z b-i mihr-i mühr iden naqş-ı niş n-ı şöhreti
 Deyr-i ab'ında olur ser-alka-i eşn m n m
- 12 Gerd-i seyr-i 'aşıı görmez gider eşm-i h red
 Alsa ' mr-i d rdan p n-şad hez r a'v m v m
- 13 Eyleyüp  l de-i dehşet dim ğ-ı münkiri
 P y-k b-ı mevlev  virmiş aña ser-s m s m
- 14 N'eylesün gird-i mel met ' rif-i dery -dile
  nki ab'-ı p kine yeks ndur nemm m m m
- 15 Olmasaydı r y-m l-i d ş-ı p k-i Muştaf 
 urre-veş andan olurdu hem-ser-i a'l m l m
- 16 İmtiy z-ı men' ile memn n olur Ő KIB hav ş
 Yoħsa b -minnetd r olsa behre-i in' m ' m

10 rind ñ lâ b l  vaz'ını : vaz'-ı rind-i bed-n mı hen z M.

12 'aşıı : ' rifi M. // ' mr-i d rdan : d r-ı ' mrden M. / p n-şad : şad H,İ,M.

13 virmiş aña : oldu M.

14  nki : Belki M.

15 - M; r y-m l-i d ş-ı p k-i : r -be-r h-ı h k-i p y-i H,İ. // urre-veş andan olurdu : D r idi olmak hemiŐe H,İ.

124*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Nuḳl-i bezm-i ḫalkâ-i her keḫ-nazardur bîş ü kem
Ḥân-ı kûrân-ı cihâna mâ-ḫazardur bîş ü kem
- 2 Râh-ı mihr-i mihrde olsa n'ola gâhî hilâl
Menzil iḫrâz itmede resm-i ḫamerdür bîş ü kem
- 3 Şimdi mîzân-ı felek ancak berâber-sencdür
Yâd olunmaz köhne taḫvîm-i ḫaberdür bîş ü kem
- 4 Ḥurde-bîn ü ceng-i cûy ü kîne-ver eyler dili
‘Âm ü ḫâşa mâcerâ-yı ser-be-serdür bîş ü kem
- 5 Ḥod-pesende ‘aynek-i nâ-ḫoş-nümâ-yı rûy-ı gûn
Ser-keşe hengâme-gîr-i şûr u şerdür bîş ü kem
- 6 Çeşm ü gûş-ı ‘ibrete bâm-ı temâşâ-yı ḫikem
Dîde-dûz-ı ḫayrete gerd-i kederdür bîş ü kem
- 7 Gerçi zâhid telḫ-kâm-ı ḫadḫ olur gördükce lîk
Meşreb-i şîrîn-zebâna gül-şekerdür bîş ü kem
- 8 Perde-i ḫalvet-serây-ı nev-‘arûsân-ı ḫayâl
Def‘-ı çeşm-i zaḫma rû-pûş-ı güherdür bîş ü kem
- 9 İltifât itmez ser-i mû minhec-i tevfiḫdan
Râh-bîne cânibeyn-i pür-ḫaḫardur bîş ü kem
- 10 Meclis-i vâ‘izde ḫâb-ı gâflete ser-mâyedür
Güft ü gû üzre eşer-baḫşâ semerdür bîş ü kem

* H. 117a, İ. 145a, M. 146b, N. 154b.

4 cûy ü : cûy H.

- 11 Mülk-i vahdetde geh ü meh bî-tefâvüt gösterür
Çeşm-i bend-i nâzır-ı ‘ayb ü hünerdür bîş ü kem
- 12 Mevlevî tarh-ı nazar itmez zemîn-i keşrete
Vâkıf-ı esrâra bahş-i muhtaşardur bîş ü kem
- 13 Müşt-i hâr u has senâ vü hezl-i mevc-i keffine
CeZR ü medd-i baHR-ı bî-hadd-i kâderdür bîş ü kem
- 14 Pây-i reftâr-ı ser-i teslîme hem-vâr-ı temâm
Berzah-ı şîb ü firâz-ı der-be-derdür bîş ü kem
- 15 Ser-hoş-ı eṭvâr-ı gûn-â-gûn olur âsûde kim
Mest-i şohbâ-yı dü-reng-e derd-i serdür bîş ü kem
- 16 ‘Ârif-i yek-reng-e zîbâ seyr-i gül-zâr-ı siyer
Ehl-i reng ü bûya nîreng-i şuverdür bîş ü kem
- 17 Tîre-re’y-i ‘işve-i redd ü kabûle mel‘abe
Fâriḡu'l-bâle dü-bâlâ şîve-gerdür bîş ü kem
- 18 Nev-niyâzı ‘avk-ı üft ü hîz iderse ğam degül
Pîr ü bernâ-yı sülûke reh-güzerdür bîş ü kem
- 19 Bâĝbân-ı ṭab‘a düşmez perveriş SÂḲİB anı
Bâĝ-ı fikretde dıraḡt-ı bî-şemerdür bîş ü kem

13 mevc-i keffine : keff-i mevcine H,İ.

14 hem-vâr-ı : hem-vâre M. // şîb ü : şîb M.

18 Nev-niyâzı : Nev-niyâz H.

125*

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 Çanâ'at olmayıcağ kîmyâyı n'eyleyeyüm
Belâ-yı ser olacağ dest ü pâyı n'eyleyeyüm
- 2 Ser-i necîb ile tev'em gerek sa'âdet-i baht
Serümde k'olmaya devlet hümâyı n'eyleyeyüm
- 3 Nesîm-i âh ü zülâl-i sirişk var olsun
Hemîşe olmayan âb ü hevâyı n'eyleyeyüm
- 4 Olinca kıymet-i hüsün ü nazâr-şinâs ola yâr
Gül-i nihâl-i hezâr-âşinâyı n'eyleyeyüm
- 5 Muhabbet itmiş iken nâ-kes ü kese bî-câ
Hilâf-ı meşreb-i dil mâcerâyı n'eyleyeyüm
- 6 Kilîd-i genc-i icâbet olursa dest-i du'â
Recâ-yı bîhüde-i mâsivâyı n'eyleyeyüm
- 7 Siyeh-bahâr-ı haţuñ görmesün hazân yoğsa
Benefşe-i İrem-i bî-vefâyı n'eyleyeyüm
- 8 Ser-i bürehne vü ceyb-i hezâr-pâre yeter
Murâd faqr ise tâc ü ridâyı n'eyleyeyüm

* *H. 117b, İ. 145b, M. 145a, N. 155b.*

1 olmayıcağ : elde iken M. // Belâ-yı ser olacağ : Ferâğ-ı bâle mağal M.

2 sa'âdet-i : sa'âdet ü H.

6 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Murâdum üzre ki a'dâ şemâtet eylemeye
Serümde sâye-i dest-i du'âyı n'eyleyeyüm

- 9 Kemend-i gîsû-yı dil-dâra olmışem teslîm
Heyâ keşâkeş-i bîm ü recâyı n'eyleyeyüm
- 10 Serüm hoş olduğu yerdür çü menzil-i maşşûd
Sürâğ-ı gülşen-i hâtır-güşâyı n'eyleyeyüm
- 11 Hayâl-i kâmet-i dil-keş ki dest-gîrüm ola
Fütâdeler gibi şûrî 'asâyı n'eyleyeyüm
- 12 Zebân-ı lâli değişmem le'âlî-i sühane
Ziyân-ı bülbül olan hoş-edâyı n'eyleyeyüm
- 13 Göreydi tevbe-i şâhid ne gûnedür zâhid
Velî 'alâka didükleri belâyı n'eyleyeyüm
- 14 Esîr olur yine her gördüğü şehe cânım
Ne çâre hâlini bilmez gedâyı n'eyleyeyüm
- 15 Kâtî başîret-i merdi zamân-ı kûr-ender
'Arûs-ı nâdireme rû-nümâyı n'eyleyeyüm
- 16 Vücûh-ı luţfina âyîne itmesün devrân
Liķâ-yı minnete degmez 'aţâyı n'eyleyeyüm
- 17 Menem ki şöhre-i şehri melâmetem vâ'iz
O nâm-ı nîk ile rûy ü riyâyı n'eyleyeyüm
- 18 Serüm ki hâk-i der-i mevlevî ide Mevlâ
Serân-ı 'aşra henüz ilticâyı n'eyleyeyüm
- 19 Yegâne bî-dil-i meydân-ı fırsatam ŞÂKİB
Dili fedâ idicek müdde'âyı n'eyleyeyüm

126*

Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûl

- 1 Perîşân idince dü-zülfüñ nesîm
Olur mû-be-mû cism ü cânım dü-nîm
- 2 Budur müşkil-i râh-ı ıışk-ı bütân
K'iderler ferâmûş-ı 'ahd-i kadîm
- 3 Gören çeşm-i bîmâruñ oldı şehâ
O dem mübtelâ-yı hayâl-i sakîm
- 4 Kim eyler 'aceb kâmetüñ vaşfını
Tab'-ı hod degül ol kadar müstakîm
- 5 Meger dîde-i sürh-ı bülbül imiş
İden Hindû-yı hârı gülşen-mukîm
- 6 Bulınmazdı hasret-keş-i nevbeti
Bilinse ser-encâm-ı câm-ı na'îm
- 7 Ben ol şâh-ı iklîm-i derdem ki âh
Yeter pâ-y-i tahtumda her nedîm
- 8 Kalemdür mişâl-i 'Aşâ-yı Kelîm
Olinca eşer dâd-ı kalb-i selîm
- 9 Ne kâbil temâşâ Cemâlüñ beşer
Şunûf-ı melâ'ikdür aña harîm

* H. 118a, İ. 146a, M. 145b, N. 156a.

7 pâ-y-i tahtumda : pâ-y-i bahtumda H.

8 Olinca : Olursa İ. / kalb-i : zihn-i H, İ.

9 Cemâlüñ beşer : Cemâl-i dili M, N. // Şunûf-ı melâ'ikdür aña : Ki şaff-ı melekdür

- 10 Ne mümkün ihâta Celâlin k'odur
Semâvât-1 enfüsde 'arş-1 'azîm
- 11 Kemâlâtın idrâk idenler dimiş
Dilâ sendedür genc-i sırr-1 'alîm
- 12 Olur levh-1 sîmâ-yı eşhâb-1 hâl
Ser-i tâk-1 kehf-i bedende raķîm
- 13 Maḥall-i nihânî keremdür havâş
'Avâmadur ikrâm-1 luṭf-1 'amîm
- 14 Seḥâbî liķâ itse gevher 'aṭâ
Degüldür sezâ-vâr nâm-1 kerîm
- 15 Vücûdından evvel çekerdi elin
Nedür ḥikmet iz'ân ideydi ḥakîm
- 16 omaz kendiden ğayre cây-i qarâr
O meclisde kim vâ'iz ola za'îm
- 17 Şu resme ider serd-i va'd ü va'îd
Ki ğûyâ anuñdur behişt ü caḥîm
- 18 İdüp terk-i tedbîr 'aql-1 fużül
Nefes-bend olan nefse dirler fehîm

o bezme H,İ.

10 – H.

11 – H; sırr-1 : luṭf-1 İ.

13 – M,N.

15 – M.

16 ğayre : ğayri M.

17 va'd ü : va'îd M.

- 19 Dü-dem tîğ-ı هو'dur dem-i mevlevî
Aña münkir-i bed-dil olmaz ğarîm
- 20 Yetîmem baña sâye-i Pîrdür
Dü-âlemde SÂKIB veliyy-i ğamîm
- 21 Ki ol sâye ğâk-i siyâhı ider
Kerâmetle hem-reng-i dürr-i yetîm

BÂBÜ'N-NÛN*

127**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Cihân-ı gam harâb u mülk-i dil âbâd olur bir gün
Geçüp devr-i keder taht-ı şafâ ber-bâd olur bir gün
- 2 Gelüp seyyâre-i baht u dem-i iqbâl Yûsuf-vâr
Esîr-i çâh-ı âzâr-ı elem âzâd olur bir gün
- 3 İdüp mihr-i vefâ vü mâh-ı mihr âfâkı nûristân
Dü-çeşm-i tîre-ţâli' rûşen-i üs'âd olur bir gün
- 4 Hemîşe ahter-i hasr ü şeb efrûz-ı vişâl olmaz
Zamân inşâf idüp bergeşte-hâl dâd olur bir gün
- 5 Bilinmez belki Şeb-dîz-i 'inâyet-rân olup Şîrîn
Rikâbı bûse-gâh-ı hâtır-ı Ferhâd olur bir gün
- 6 Ne gam gâss ü semîni itmese fark ol şeh-i hûnî
Ser-i şemşîri şağ olsun o da üstâd olur bir gün
- 7 Olur hâr-ı hazân serüme rengi cânîşîn-i gül
Bu bâğın 'andelîbi düşmen-i feryâd olur bir gün

* Der-Ĥarfü'n-Nûn N, Ĥarfü'n-Nûn H, – İ.

** H. 118b, İ. 147a, M. 147b, N. 157a.

1 mülk-i dil âbâd : gerd-i hem ber-bâd H,İ.

2 Esîr-i çâh-ı âzâr-ı elem : Benî Âdem çeh-i âzârdan H,İ.

3 Dü-çeşm-i tîre-ţâli' rûşen-i üs'âd : Zemîn-i inkisâr-ı dil behişt-âbâd H,İ.

4 ahter : ţâli' H,İ.

7 bâğın : bâğun H,İ,M.

- 8 İder âgûşını messâha-i hamyâze-i câvîd
O kim bûs u kenâra bi't-ṭabi' mu'tâd olur bir gün
- 9 Çekerse zîr-i pâ-y-ı vahşete dâmân-ı şahrâyı
Yerinde Ka'be-veş dil ḥod-be-ḥod irşâd olur bir gün
- 10 Siyeh-rûz-ı ğam-ı ferdâ iderdi ehlini lîkin
Gider vâ'iz der ü dîvâr-ı meclis şâd olur bir gün
- 11 Leb-i zaḥmum n'ola şûr-ı 'itâbuñ ḥande-rîz itse
Nemek şehd-i mezâk-ı ḥaste-i bî-dâr olur bir gün
- 12 Dime ol ney-süvâr-ı nâza 'âlem-gîr-i ḥüsn olmaz
Dilâ seyr eyle nâ-geh ṭurfe-i Bağdâd olur bir gün
- 13 Esîr-i ḥalka-i şöḫbet olunca gerden-i himmet
Nev-âmûz-ı hüner ser-defter-i îcâd olur bir gün
- 14 Dü-rûze şüst ü şûy-ı âb-ı eşk ile günâh-âlûd
Ser-â-pâ reşk-i ṭıflü pâk-i mâder-zâd olur bir gün
- 15 Bu ḥasret böyle kalmaz 'âkıbet Sulṭân-ı Dîvânî
Güşâyîş-baḫş-ı her kâr-ı dil-i nâşâd olur bir gün
- 16 Meger üftâde-i der-gâhını ḳor mı o şeh pâ-mâl
Nişân-ı rif'ati dâğ-ı dil-i ḥussâd olur bir gün
- 17 Ser-i münkirden eyler ṭu'me-i şamşâm-ı ser-tîzin
Demâr-ı sâye-i seyfi-külâh imdâd olur bir gün
- 18 Penâh-ı sâyesinde eyleyüp âsâyîş-i bî-ḥadd
Dem-i fırsat-medâr-ı her çi bâd-âbâd olur bir gün

10 Siyeh-rûz-ı lîkin : Ğam-ı ferdâ iderdi tîre-rûz-ı sermedi lîkin H,İ. // Gider :
Gidüp H,İ.

17 Demâr : Der M. // seyfi : seyfi-i M.

- 19 Senâ-yı âsitânın âb-ı rûy-ı gevher-i nazm it
 Ki nâmuñ şânına ŞÂKIB tufeyl yâd olur bir gün

128*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ser ki olmaz der-geh-i teslîme cân ile rehîn
Olmaz âhır vech ile derd-i emânîden emîn
- 2 Rûy-ı hem-demdür bize âyîne-dâr-ı hoş-dili
Bî-nefesdür bezmümüzde güft ü gûy-ı dil-nişîn
- 3 Mekr-i Hüsrev dîde-i Ferhâda olmaz perde-keş
Tîşe-i himmet idince bî-sütûn-ı dûr-bîn
- 4 Bir birinde cilve-ger olduĝda rûy ü püşt-i kâr
Naķş-ı mevc-i âb olur redd ü kabûl-i ân ü în
- 5 Keç-nigâh-ı cânib-i nâ-merd-i râh olmaz gider
Nâ-murâd-ı her dü-âlemdür mürîd-i râstîn
- 6 Bî-taĝammül rû-nümâ olmaz tecemmül kim zamân
Naķş-ı pâ-y-i sikkeye rûy-ı zeri eyler zemîn
- 7 Vaĝtümüzde her gören ĥâce ider maĝzın sü'âl
Kâse-i ser tutsa destinde faķîr-i reh-nişîn
- 8 Her kes aldudĝda zemîn-i meşrebi maĝşûlini
Kâh-ı lafz-ı ĥuşkdür ĥâşıl saña ey ĥûşe-ĉîn
- 9 Ėanda olsa itmede 'ayş-ı hoş-ı şubĥ-ı vaĝtan
Kâm-rân-ı bî-ta'alluĝdur hemîşe hoş-nişîn

* H. 119a, İ. 147b, M. 148b, N. 157b.

5 râstîn : âstîn M.

6 eyler : itmiş H,İ.

- 10 Hâtır-ı mecmû'a yokdur fark-ı nûş u nîş kim
Kâmın itmiş zevk-ı hikmet çeşme-sâr-ı engübîn
- 11 Gülğul-ı halk şurâhî-veş ider pür-şûr u şevk
Gûş-ı maḥmûr-ı ümîdi câm-ı hâlîden tanîn
- 12 Kâr-ger olmaz ḥarâbâta zebân-ı ta'n-ı şeyḥ
N'eylesün mîttîn olunca bir binâ Ḥaḫdan metîn
- 13 Mûsî-i ṭab'ı kelîm-i Ṭûr-ı cism itmezdi 'ışk
Ṭutmasa cây-i 'Aşâyı ḥâme-i sihr-âferîn
- 14 Çeşm ü gûş-ı râh-ı şeş-sû olmadan maḫşûdumuz
Kâşîd-ı peygâma istikbâl-i ber-câdur hemîn
- 15 Teşne-i tîh-i firâkı itmede şâd-âb-ı kâm
Çeşme-sâr-ı merḥametden nüzhet-efzâdur kemîn
- 16 Nüh-ṭıbâḫ ehlin iderdi yek-deme pür-dûd u derd
Ser-zede olsa dimâğ-ı dilden âh-ı âteşîn
- 17 Yâd-ı hicrân-ı güzeşte zevk-ı âḫır olmasa
Leb-be-leb olduḫda hem-demle ney itmezdi enîn
- 18 Dest-i istimdâda SÂḲIB عروة الوقتا yeter
Rište-i nûr-ı nigâh-ı gâh gâh-ı Şems-i dîn
- 19 Zîb-i şadr-ı kevn iken olsa n'ola cennet-mekân
Sâye-i raḫmet-penâhında olan dergeh mekîn

10 yokdur : n'eyler H,İ. // Kâmın : Kânın M.

11 – H.

15 kemîn : semîn H.

16 dûd ü derd : derd ü dûd N.

129*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Ney gibi nâlân-ı derdem sâz-kâr olduğca sen
Telh-kâm-ı kâr-ı şevkem kâm-kâr olduğca sen
- 2 Jeng-i hayret sebze-zâr-ı luğf ider âyînemi
Rû-be-rûy-i 'aks-i nağş-ı Hağ-nigâr olduğca sen
- 3 Merdüm-i çeşm-i cihânı eyledüñ ser-sebz-i nûr
Câme-i sebz ile cânâ âşikâr olduğca sen
- 4 Çıkmadı țarf-ı külehden halğa-i zülfüñ yüze
Şâh-bâz-ı çeşm ile 'Ankâ-şikâr olduğca sen
- 5 Pây-mâl-i 'âlem-i reşk olsa 'uşşâkuñ ne ğam
Zümre-i hûbâna tâc-ı iftiğâr olduğca sen
- 6 Bezme teşrîfüñle tûtî oldı âlât-ı țarab
Yitdi ğûyâ dilleri âyîne-dâr olduğca sen
- 7 Pây-i dâr olmaz n'olur cây-i karârı 'âşiküñ
Böyle kânûn-ı cefâda pây-dâr olduğca sen
- 8 Düşdi bende bende bende şâhum âzâd eyle gel
Der-miyân olmaz men ü mâ der-kenâr olduğca sen
- 9 Sa'y-i nâ-meşkûr idersin yok yire vâ'iz hemân
Bî-şafâsın Merve hağğı çünkü var olduğca sen
- 10 Kankı kevkeb seyrinüñ te'sîridür SÂKIB 'aceb
Zûr-ı cevr-i yâr artar zâr zâr olduğca sen

* İ. 148a (der-kenâr), M. 149a, N. 158b. – H.

130*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dil-i zâra ne kim eyler hemân ol şûh u şeng itsün
Meded cân-ı raķîbi reşk ile neng-i fireng itsün
- 2 Ser-i mû kalmasun maħrûm dirse dest-i fazlından
Ser-i dîvâne kân-ı 'ışka ĥasbî vaķf-ı seng itsün
- 3 Tamâm-ı kâr-ı bende iltizâm-ı ġayret-i şehdür
Velî ĥayrı idince ehl-i furşat bîd-i reng itsün
- 4 Ĥoř-âmîz eyleyüp bûd ü ne-bûdı yek-dem-i la'li
Ĥayâl-i mû-şigâf ü 'aql-ı dûr-endîşi deng itsün
- 5 Olan ĥayrân-ı rûy ü mûy-ı ĥüsn âyîne-veş evvel
Göñül ser-levĥasından maĥv-ı naķř-ı bû vü reng itsün
- 6 Virüp ruĥşat nigâh ü âha ol mâh-ı hilâl ebrû
Ser-i pür-dûd-ı gerdûna külâh-ı mihri teng itsün
- 7 Der-âġûř-ı kemer kim olmaya bî-medĥal-i ĥançer
Miyân-ı ĥıdmete himmet-fesân-ı pâleheng itsün
- 8 Tezerv-kâm-ı dil şeh-bâz-ı çeşm-i seyre ķismetdür
'ıķâb-ı sa'yi kendin mû-be-mû isterse çeng itsün
- 9 Mu'ammer olmaġa 'işretle pîr-i mey-fürûş-âsâ
Ĥarâb olsun ĥired-mend ü fedâ-yı nâm ü neng itsün

* H. 119b, İ. 148a, M. 149b, N. 158b.

1 neng-i : reng-i N.

2 dîvâne kân-ı : dîvân-kân-ı H. / vaķf-ı : - M.

7 himmet-fesânı : himmet-nişânı H.

8 Tezerv : Tezevr M.

- 10 O kim ser-germ-i câm-ı devr-i hâletdür niçün zâtın
Esîr-i neş'e-i âb-ı rez ü tiryâk ü beng itsün
- 11 Şalâh-ı hâl-i şulh-ı âlem-i kevn ü fesâd ister
Ne hâcet dûzahîlarla ki vâ'iz bunda ceng itsün
- 12 Hümâ-yı devlet-i ma'nî ki der-kâr olmaya serde
Şikâr-ı sâye der-kârı ço isrâf-ı hadeng itsün
- 13 Nümû-dâr-ı dürüst nüsha-i nâz u niyâz eyler
Hele 'aks-i haţuñ âyînemüz mû-dâr-ı jeng itsün
- 14 Reh-i hem-vâr-ı Mevlânâda hem-vâr olmayan pâyı
Gezend-i hâb-ı sengîn-i kesel hem-vâra leng itsün
- 15 Yem-i hayretde SÂKIB gavta-hâr-ı gevher-i maţlab
Vücûdın loğma-i âmâde-i kâm-ı niheng itsün

131*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 İtmesün dil âh-ı 'âlem-sûz cânâ n'eylesün
Âteş itdükde eşer cânâ şekîbâ n'eylesün
- 2 Ğamsuz olmaz gûşe-i bî-tûşe-i ğurbetde ol
Ülfete mu'tâd olan âlüfte tenhâ n'eylesün
- 3 Yıkdı yaqdı ğamze-i tâtâr u rûy-ı tâb-dâr
Pes ħarâb-âbâd-ı tende cân-ı şeydâ n'eylesün
- 4 Revnağ-ı gül-zâr-ı 'ömr-i câvidândur kâmetüñ
Pâyüña yüz sürmesün âb-ı beğâ yâ n'eylesün
- 5 Şayğal-i âyînemüzdür dest-bürd-i inkisâr
Cilve itse itmese rûy-i temennâ n'eylesün
- 6 Çâresi ħüsn-i nazardur nâzır-ı ħüsnüñ yine
Yoğsa mekr-i çeşm-i câdûya müdâvâ n'eylesün
- 7 Zehr-i hecr şehd-i mihr-endûd ider âħır helâk
Dil ki şad-çâk olsa tiryâk-i tesellâ n'eylesün
- 8 Dest-i inşâf olmayınca sîne-bend-i nâ-kesân
Sîne-şâf-ı zîşt ü zîbâdan müdârâ n'eylesün
- 9 Hem-ser-i sâyeñ olurdu ħâk râhuñda şehâ
Pây-der-gildür çemende serv-i bâlâ n'eylesün

* H. 120a, İ. 148b, M. 150a, N. 159b.

8 zîbâdan : zîbâda H.

- 10 Gerdeni kim bâr-ı imrûzı taḥammül itmeye
Ḥâne-berdûşuñ dilinde derd-i ferdâ n'eylesün
- 11 Müşkil-i ḥod-bîni itmez nâ-ḥun-ı enfâs ḥall
‘Uḫde-i gird-âba mevc-i luṭf-ı deryâ n'eylesün
- 12 Def^c-ı sevdâda nedür sûd-ı sirişk ü dûd-ı âh
Ser-nüvişte şüst ü şûy-ı ebr-i şekvâ n'eylesün
- 13 Âb-ı zîr-gâh-ı rûy-i zerd idi tâb-ı şarâb
Bilmez üslûb-ı ḥakîmi zâhid ammâ n'eylesün
- 14 Vâ‘izüñ zât ü zamânı baḥşin itmez hûş-mend
Kendi kendin eylemiş ṭurfe temâşa n'eylesün
- 15 Ḥâk-i pâ-yi Ḥazret-i Zerkûbdur iksîrümüz
Kîmyâ-yı Câbiri ehl-i tevellâ n'eylesün
- 16 Rûy-ı Yûsuf k'olmaya iḥvâna mir'âtü'ş-şafâ
Dîde-i bed-bîne timşâl-i muvâsâ n'eylesün
- 17 Çîn-i ebrûdur hilâl-i ‘ıyd-i çeşm-i intizâr
Rûy-ı dil göstermesün ŞÂKIB dil-ârâ n'eylesün

13 idi : idüp H,İ.

14 Vâ‘izüñ : Vâ‘izin H,İ. // Kendi : Kendü H,İ.

16 – H.

132*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Degüldür fâriğu'l-bâle sezâ efkâr-ı pîrâmen
Ki âzâde ser itmez pâyını pîçîde-i dâmen
- 2 Hevâyî âsiyâ-yı çarh-ı merdüm-sây-i ğaddârı
‘Acebdür nevbet-i ‘ömrinde mesken zann ider kevden
- 3 Çeken bâr-ı menâli menzil-i âhırda fehm eyler
Ki râh-ı terk ü tecrîde gerek reh-ber imiş rehzen
- 4 Ẓabûl-i lenger-i temkîn ideydi ẓulzüm-i cezbe
Kef-i mevcinde olmazdı berâber kâhile âhen
- 5 Şebistân-ı derûnı şem‘-ı dil kim itmeye rûşen
Ne sûd olsa berûnı her ser-i mûyına bir revzen
- 6 Zemîn-i ‘âlemüñ tuħmi gibi maħşûli vaħdetdür
Velî keşret-nümâ olmuş mükerrer dâne-i hırmen
- 7 Yeter âyîne-i sîne-güşâd tûti-i ẓab‘a
Ne seyr-i kûh-ı Ẓûr ister ne geşt-i Vâdi-i Eymen
- 8 Biz ol hoş-nûd-ı her hâlüz ki baħş-i germ ü serd itsek
Tefennün fi'l-‘ibâretdür hemânâ şûr ile şîven

* H. 120b, İ. 149a, M. 150b, N. 160a.

1 pîrâmen : pîrâhen H. // Ki âzâde ser : Ser-i âzâd M,N.

2 ‘Acebdür...kevden : Zamân-ı müddet-i ‘ömrinde bilmem ne şanur kevden H,İ.

3 gerek : ‘aceb H,İ.

8 itsek : itmek M,N. // Tefennün fi'l-‘ibâretdür hemânâ şûr : Olur serd ü beze şîr ü şekerdür sûr M,N.

- 9 Nümâyân oldu rûyuñdan k'ider germiyyet-i 'aksi
Dili pür-tâb-ı hayret dîdeyi seyl-âb-ı hûn-efken
- 10 Girân-ıqadr ü sebük-mağzı felek zîr ü zeber eyler
Budur encâm-ı kâr-ı gerdiş-i gırbâl ü pervîzen
- 11 Çıkarđı halk-ı 'âlem başına güller gibi vâ'iz
Olaydı hâr-ı ser-tîz-i zebânı hem-reg-i sûsen
- 12 Dehân-ı hürde-gîri bend ider efsûn-ı âşârı
Zülâl-i meşrebe virmez keder endîşe-i mekmen
- 13 Ne hâcet külbe-i dervîşde şem'ı şeb-efrûza
Ki çeşm-i ser-be-ceyb-i dil olur ağımâz ile rûşen
- 14 Neler çekdi belâ-yı derd-i telh-ı intizârından
Meşâm-ı pîr-i Ken'ânı alınca bûy-ı pîrâhen
- 15 Yine bî-bâk ü pervâ-yı haşardur mevlevî her dem
Eger zîr-i felekde kalmasa keffi kadar me'men
- 16 Niçün vahşet iderdi heft-perde merdüm-i dîde
Bulaydı gûşe-i 'uzlet gibi bir bî-bedel mesken
- 17 Ne kaldı hânümân-ı cân u dilde olmadık ber-bâd
Temâm olduğda târâc-ı gamuñla kâr-ı mâ vü men

9 pür-tâb-ı hayret : pür-âb ü tâb ü H,İ. / seyl-âb-ı hûn-efken : bî-hâb-ı mâ vü men
H,İ.

10 Budur : Bu M.

11 zebânı : lisânı H,İ.

12 hürde-gîri : çarh-gîrin H,İ. // mekmen : yekmen H.

14 derd : dîd H.

17 – H,İ.

- 18 Felek pür dâğ-ı âh-ı âteşînümdür benüm SÂĞIB
N'ola olsa her âsân-ı şerârı ahter-i düşmen

133*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Şafâ-yı sırr ile çül-pûş olan abdâla 'ışk olsun
Kemâl-i gevhere rû-pûş olan abdâla 'ışk olsun
- 2 Hevâdur ser küleh keç câm ber-kef sîne pür-neş'e
Hıbâb-âsâ sebû-ber-dûş olan abdâla 'ışk olsun
- 3 Miyân-ı baħr-ı hayretde kenâr-ı şâhid-i maħve
Ser-â-ser mevce-i âgûş olan abdâla 'ışk olsun
- 4 İderken tûtî-i gûyâ cemâl-i himmeti lâî
Yine âyîne-veş Hâmûş olan abdâla 'ışk olsun
- 5 Nesîm-i şubħ ile ħandân olan güller gibi her dem
Reh-i pîrâna çeşm ü gûş olan abdâla 'ışk olsun
- 6 Terâzû-yı rızâ şâhîn-i bâzâr-ı melâmetle
Berâber-senc-i nîş ü nûş olan abdâla 'ışk olsun
- 7 İdüp tebdîl-i keyfiyyet ħarâbât-ı fenâ içre
Derûnî cezbeden pür-cûş olan abdâla 'ışk olsun
- 8 Geçüp mâ vü menîden dârû-yı esrâr-ı vecd ile
Dem-â-dem vâlih ü bî-hûş olan abdâla 'ışk olsun
- 9 'Ayâr-ı şûfî-i şâfi idüp temyîz bir miqdâr
Mey ü maħbûb ile mağşûş olan abdâla 'ışk olsun
- 10 Ser-i pûsîde-i şeyħı idüp peymâne-i 'ibret
Erenler 'ışkına mey-nûş olan abdâla 'ışk olsun

* H. 121a, İ.150a, M. 151a, N. 160b.

- 11 Girüp meydâna merdâne külehden mevlevî-mânend
Cihâd-ı nefse miğfer-pûş olan abdâla ʿışk olsun
- 12 Seri âzâd-ı her kayd ü nefes-bend olmadan gûşu
Esîr-i halka-i mengûş olan abdâla ʿışk olsun
- 13 Hemîşe hâzıru'l-vakt-i semâc-ı hâl olup ŞÂKİB
Nevâ-yı peşşeden medhûş olan abdâla ʿışk olsun

134*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ümîd-i rûy-ı dil olmaz bu bezmüñ âşinâsından
Ġaraż bîġânelükdür şûret-i mihr ü vefâsından
- 2 Dürüst olmazdı kânûn-ı qarâbet âzmâyışde
Emîn olsa kişi meger kemîn-i akrıbâsından
- 3 Ne hâşıl ġuş-dâr-ı halka ġarf ü şavtdan ġayrı
Ki gelmez tab'a hâlet ġubbe vü kûhuñ şadâsından
- 4 Yeter dâna-yı ihvân-ı zamâna künc-i tenhâyî
Geçilmişdür cihân daġîlinüñ mihr ü vefâsından
- 5 Süveydâdur sevâd-ı a'zamı iqlîm-i sevdânuñ
Ne ġam şâh-ı cünûna anda 'aġluñ mâcerâsından
- 6 Biz ol ser-germ-i şahbâ-yı fenâyuz zulmet-i tende
Ki dil-serdüz zemîn-i zindeġî âb ü hevâsından
- 7 Bahâr-ı 'ışka virmiş cûş o resme naġme-i bülbül
Ġabâ-yı sebz-i nâza şıġmaz olmış ġül şafâsından

* H. 121b, İ. 150b, M.151b(*der-kenâr*), N. 161a.

1 şûret-i mihr ü vefâsından : zâhirâ rûy ü riyâsından M.

2 kânûn-ı : kânûna H.

3 hâşıl : hâcet H,İ. / ġarf ü şavt : sürh u ġudş M. // Ki gelmez tab'a hâlet : Nice hâlet gelür tab'a H,İ,M. / ġubbe vü kûhuñ : o kûh-sâruñ M; ġum-i sîrüñ H,İ.

4 – H,İ,N.

5 şâh-ı cünûna : ġayl-i ġayâle M. / 'aġluñ : hecrüñ M.

6 dil-serdüz : dil-serdür H.

7 naġme : nâliş M; nâle H,İ.

- 8 Cemâl-i câm-veş âyîne-dâr-ı meşreb-i şâf ol
İdüp levh-ı zamîri pâk naş-ı müdde'âsından
- 9 Dili âzâd-ı kayd-ı bîm ü ümmîd eyleyüp ya'nî
Rehâ bul bir tarîk ile iki 'âlem belâsından
- 10 Temâşâ-gâh-ı pîş-i pâda hayret-bend olan dîde
Olur 'ibret-nümâ nüh-perde-i çarhuñ verâsından
- 11 Ney-i hâme dimâg-ı şehdi telh-ı zehr-i reşk itdi
Geçelden rûzigâruñ lezzet-i berg ü nevâsından
- 12 Olurduğ biz de âyîn üzre ser-zîr-i peri lîkin
Degüldür dîn-ı himmet sâyede kevnüñ hümâsından
- 13 Sühan-fehme berâberdür 'ıyân ile haber zîrâ
Mi'âl-i hâl-i her kes 'işve-fermâdur edâsından
- 14 Yeterdi fi'l ü kavli zâhide ser-mâye-i rağbet
Nümâyân olmasa keyfiyyeti rûy ü riyâsından
- 15 Olinca vâkıf-ı ahvâl-i devlet şâh-ı rûşen-dil
Recâ-mend-i du'â-yı hayr olur dâ'im gedâsından

8 Cemâl : Derûn M. / âyîne-dâr-ı meşreb-i şâf : âyîne-i sîmâ-yı hoş-vağt M. // pâk : şüste H,İ,M.

12 Degüldür dîn-ı himmet-sâyede kevnün : Nedür luğf-ı recâ pâ-ber-hevâ dehrüñ M.

13 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Düşerdi belki pürsiş her kişi şân-ı sühan-fehme
Bedîdâr olmasa reng-i mi'âl-i hâl edâsından

14 – M; keyfiyyeti rûy ü riyâsından : rûy ü riyâ reng-i liğâsından N.

15 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Olurdı vâkıf-ı esrâr-ı tâc ü tahta şâhen-şeh
Esâs-ı muhkem itse devlete şükr-i gedâsından

- 16 'Aceb mi düşmese endîşe-i ferdâya 'ömrinde
Olur 'ârif peyâm-ı intihâbı ibtidâsından
- 17 N'ola meclisde tebdîl itse vâ'iz kadhûmüz medhe
Degüldür gâfil ol mazlûmuñ eşhârı du'âsından
- 18 İderdi münkiri dem-beste şerm-zâde-i tab'ı
Haber-dâr olsa lafz u ma'nî-i harf ü hecâsından
- 19 Bihamdi'llâh olaldan ser-be-seng-i der-geh-i Argûn
Selâmet buldı pây-i taht-ı şâhân ilticâsından
- 20 Göñüldür bülbül-i gülşen-serây-ı mevlevî SÂKIB
Ki hoş-bû-yı ma'ârif-bîz olur her dem nevâsından

16 düşmese endîşe-i ferdâya 'ömrinde : itmese kâlâ-yı zühd-i huşke nezzâre M.

17 Bu beyit yerine M. nüshasında aşağıdaki 1. beyit; H. ve İ. nushalarında 2. beyit var :

1. N'ola haber iderse zîb-i meclis zikrümüz vâ'iz
Degüldür gâfil ammâ nevbet-i hüsn-i cezâsından

2. N'ola zeynü'l-mecâlis itse vâ'iz zikrümüz vâ'iz
Degüldür çünkü hâlî rûz ü şeb fikr-i hîrâsından

18 - M; dem-beste şerm-zâde-i tab'ı : âhır nefes-bendân-ı dem-beste H,İ. // lafz u ma'nî-i harf ü hecâsından : evvel kendinüñ çün ü çerâsından H,İ.

19 şâhân : ber-bâd M.

20 Ki nevâsından : Zebânuñ anda yâd olmaz gider çün ü çerâsından M; Zamân-ıbü'l-füzûl itsün ferâgat w' vü a' 'sından H,İ.

135*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Bilmez ne fitnedür ser-i dilden geçüp giden
Şemşîr-i gamzedür o diyârı açup giden
- 2 Gâfil kıyâs ider ki zamândur iden güzâr
Bilmez ki 'ömri kâfilesidür göçüp giden
- 3 Çekmez telâş-ı rehzen ü zâd-ı müsâfiri
Esnâ-yi rehde varını hâke saçup giden
- 4 Gelmek muhâldür harem-i mahremiyyete
Bir kerre kendi dâ'iresinden geçüp giden
- 5 Mânend-i ehl-i tefrika bulmaz gider karar
Pîş ü pes-i menâzil-i seyrin seçüp giden
- 6 Semmü'l-hıyât-ı mergi bulur câde-i vağan
Habs-i cihân-ı pür-gam u hemden kaçup giden
- 7 Yek-kâm ider dü-âlem-i âfâk u enfüsi
Bî-kayd-ı cân olup ser ü pâdan geçüp giden

* H. 122a, İ. 151a, M. 151b, N. 162a.

1 Bilmez ne fitnedür ser-i dilden : Gamzeñ imiş bilindi gönülden H,M. // Şemşîr-i gamzedür o : Zîrâ o tîgdür bu H,M.

2 Bilmez : Bilsün N. / 'ömri kâfilesi : kâr-bân-ı 'ömür M; 'ömr-i kâfilesi H,İ.

4 mahremiyyete : rüşde bir dağı M. // Bir kerre kendi : Bilmezlik ile H,İ,M. / geçüp : kaçup M.

5 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Bulmaz gider karar-geh-i seyr-i bî-hodı

Biri birinden ehl-i fenâyı seçüp giden

6 Habs-i kaçup giden : Bu teng-tâ-yı gurbeti evvel geçüp giden M.

7 Yek-kâm ider dü-âlem-i : Yek-demde tayy ider reh-i M.

- 8 Seyl-i fenâ ne resme gider tünd ü bî-emân
Görmez gözin yumup pul-i tenden geçüp giden
- 9 Düşme şağın hevâ-yı şikâr-ı tena^cuma
Şeh-bâz-ı vaqtdür gözüñ aç bu uçup giden
- 10 Şad fetḥ-ı bâb-ı Haqq ile nâzân-ı ḥaşr olur
Rûy-ı niyâz-ı ḥalka der-i cûd açup giden
- 11 Görmez gider keşâfet-i naqş-ı ḥavâdisi
Âyîne-i dili ney ü meyle açup giden
- 12 Birdür kemîn ü me'men ü şeyb ü firâz aña
Her dem emândur men ü mâdan geçüp giden
- 13 Bir kerre zîr-i pâyma itmez o şeh nigâh
Ḥâl-i fütâdeyi ne bilür hoş geçüp giden
- 14 Naqd-i ḥalûş-ı kâsid-i bâzâr-ı dehr olup
Şimdi ḥulâşa nâsiredür hep geçüp giden
- 15 Tuḥm-efgen-i mecâm ile ol mevlevî-şifat
Geşt-i zemîn-i âdemi oldur biçüp giden

9 Düşme tena^cuma : Pîş ü pes-i zamâna şağın itme iltifât M.

10 – M.

11 ney ü mey : mey ü mey N; bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Maḥşerde bî-ḥisâb-ı temâşâyâ ehl olur

Âyîne-i zamîrini bunda açup giden

12 – H; Her dem : Yek-ser İ; bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

Bağmaz firâz u şeybine emvâc-ı keşretüñ

Bâl-i firâğ-ı bâlini bî-bâk açup giden

14 – M,H.

15 Tuḥm-efgen-i...mevlevî-şifat : Mânend-i mevlevî kim aña tuḥm-i ḥıdmeti M;
mecâm ile ol : ḥulûş ola gör H,İ. // âdemi : izzeti M; ḥılkatın H; ḥılkatı İ.

- 16 Sâhil-res-i selâmet olur keştî-i meye
Yek-pâre bâd-bân-ı melâmet açup giden
- 17 Vâ'iz bilürdi çekdigümüz şikletin müdâm
Âgâh olaydı keyf-i riyâdan geçüp giden
- 18 Görmez gezend ğayrı miyân-ı sülûkde
Evvel kadem kemer ki nefesi biçüp giden
- 19 SÂKIB gelürse ma'raz-ı âzâra hayfdur
Zehr-âb-ı heft-kâse-i çarhı içüp giden

16 – M.

17 Vâ'iz müdâm : Bilmez girân-yâr-ı melâmet ne çekdügin M; Bilmez ne derd-i ser çekerüz seng-i ta'ndan H,İ. // Âgâh geçüp giden : Vâ'iz hevâ-yı lâf ile bî-per uçup giden M; Âgâh olaydı : Vâ'iz henüz H,İ.

18 – H,İ,N.

19 ma'raz-ı âzâra hayfdur : 'aqla kıyâmetde yûfdur M. / hayfdur : bu kadar H. // Zehr-âb-ı heft-kâse-i çarhı : Bir serv kâmetüñ mey-i 'ışkın M; heft-kâse-i çarhı : hecr-i 'arız-ı yâri H,İ.

136*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Rencûr-ı ıŖıđ dâğ-ı melâmetsüz olmasun
Ya'nî esîr-i Ŗâh 'alâmetsüz olmasun
- 2 Olsun çemân maŖŖer-i kûyuñda kâmetüñ
Cân-ı Ŗehîd-i ğamze kıyâmetsüz olmasun
- 3 Bî-üft ü hîz menzilin almağ muğâldür
Sâlik hemîŖe seyr ü iğâmetsüz olmasun
- 4 Görsün belâ-yı Ėasret-i 'ayŖ-ı ĖoŖı nedür
Encâm-ı tevbe-kâr nedâmetsüz olmasun
- 5 Dil k'istikâmetiyle ola tâlib-i nazâr
Mânend-i çem-i yâr seğâmetsüz olmasun
- 6 Ey mest-i nâz cür'a-feŖân ol mezâruma
Ol Ėâk-i pâk-i reŖĖ kerâmetsüz olmasun
- 7 İtsün Ŗikest ayağ-ı serüm seng-i dest-i redd
Mestâne-i Ėurâm Ėarâmetsüz olmasun
- 8 Rinde ne bâk Ėâne Ėarâb olmadan hemân
Vâ'iz verâ-yı perde selâmetsüz olmasun

* *H. 122b, İ. 151b, M. 152a, N. 163a.*

1 Rencûr-ı ıŖıđ : ıŖıđuñ esîri M. // esîr : Ėulâm M.

2 Ŗehîd-i ğamze : fütâdegân M,H,İ.

3 Ėîz menzilin almağ : Ėîz-i menzileirmek

4 nedür : iden M. // tevbe-kâr : kâr-ı tevbe M.

6 reŖĖ : feyz M.

7 seng-i dest-i redd : dest-i luğf-ı yâr M.

8 Rinde hemân : 'Âlem Ėarâb olursa ne var bizlere hemân M. // Vâ'iz verâ-yı

- 9 Çeşm-i le'îm-i dâ'ire-i kîn ü reşkdür
Şeş-sûy-ı bûm-ı şûm şe'âmetsüz olmasun
- 10 Uysun hevâ-yı nev-res-i bâğ-ı behâya dil
Ma'sûm-ı hânedân imâmetsüz olmasun
- 11 Çeşmüñ şalâ-yı nâz u niyâz itmede muķîm
Mihrâb-ı kıbleteyn iķâmetsüz olmasun
- 12 Âyîne mi ider kişi her nakşa hâtırı
Dil-dâr olınca hüsñ şehâmetsüz olmasun
- 13 'Anber dağı olursa gerekmez dimâğuma
Ķâbil midür ki hâm veĶâmetsüz olmasun
- 14 ZaĶm-âzmâ-yı tîz-nazar mevlevî gibi
Bî-cünne-i cünûn melâmetsüz olmasun
- 15 ŞÂĶIB netîce 'âķıbet-endîş-i müstaķîm
Yek-dem Ķayâl-i nâdire ķâmetsüz olmasun

perde : Genc-i ferâğ-ı künc M.

9 kîn ü : zaĶm-ı M.

10 – M; Uysun : Olsun H.

11 – M; nâz u : nâzdur H,İ.

12 Dil-dâr : Bâri M. / hüsñ : yâr M.

13 'Anber : 'Aynî H.

14 Bu beyit yerine M. nüshasında şu beyit var :

İtmez nazar melâmet-i pîrine mevlevî

Ammâ derûnî zevķ melâmetsüz olmasun

15 ŞÂĶIB müstaķîm : N'eylerse eylesün dil-i ŞÂĶIB cihânda M. // Yek-dem Ķayâl-

i : Bir nev-nihâl-i M.

137*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Başı için nigâhumı 'aynına almasun
'Âşık kuşûrına o kerem-pîşe kalmasun
- 2 'Işk eylesün harâbe-i cânı karâr-gâh
Genc-i nihân olduğına şüphe kalmasun
- 3 Ser-germ-i câm-ı 'işret-i devr olma kim dilâ
Ġafletle kâse-i serüni çaşa çalmasun
- 4 Yâd itme fırsat el viricek rest-hîzi kim
Sevdâ-serüñ mağâze-i ferdâya şalmasun
- 5 Pâ-mâl-i esb-i nâz ide gör ser-be-ser şehâ
Şeh-râh-ı intizârda üftâde çalmasun
- 6 Başdurma pây-i vâ'izi şaff-ı ni'âle hem
Pâ-pûş-ı bî-hodânı mebâdâ ki çalmasun
- 7 Biz şeyh-ı câm ayağına ikrâr virmişüz
Münkir-i ser 'inâdını yabana şalmasun
- 8 Na'l-i semendüñ eyle galağ zây-i âşinâ
Dirseñ ki nağş-ı kâruñı bîgâne almasun

* H. 123a, İ. 152a, M. 152b, N. 162b.

3 dilâ : felek M.

4 fırsat el viricek rest-hîzi kim : el-hazer dem-i fırsatda mahşeri M. // Sevdâ serüñ mağâze-i ferdâya : Vuşlat serin o dağdağa şahrâya M.

5 Pâ-mâl-i esb-i nâz ide gör ser-be-ser şehâ : Bir câm-ı merhabâ ile al ellerin M. // Şeh-râh-ı intizârda : Pâ-mâl-i intizâr hiç M.

8 kâruñı : seyrüñi M.

- 9 Mülk-i dü-rûz-ı dehri virürlerse bir pula
Hünkâr-ı faqr bendeleri hîçe almasun
- 10 SÂKIB hıbâb-ı dîde hevâ-yı firâk ile
N'itsün be-her nefes yem-i hûn-âba talmasun

9 Mülk-i dü-rûz : Dîhîm-i taht M. // Hünkâr-ı faqr : Monlâ-yı Rûm M.

138*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Âgâz idüp teğâfûl-i rindâne şimdiden
İtdi harâb hânemi cânâne şimdiden
- 2 Encâm-ı hâl-i dil niye müncerr olur 'aceb
Oldum cihâna ben hele efsâne şimdiden
- 3 Gitdükce âşinâlığın itmezdi üstüvâr
Baht-ı nigûna olmasa bîgâne şimdiden
- 4 Üstâd idüp görünce ferâmûş bildügin
Olmış faķîr-i mel'abe tıflâne şimdiden
- 5 Kimler ğarîm olur o şeh-i ney-süvâra kim
Da'vet ider perîleri meydâna şimdiden
- 6 Girse 'aceb mi birbirine reh-güzârda
Zühhâd ü rind-i mescid ü mey-hâne şimdiden
- 7 Âyâ dahı ne olsa gerekdür o nev-resüm
Hayret virünce mekteb-i 'îrfâna şimdiden
- 8 Şimden-girû perestiş-i büt laĝv olur hemân
Oldı temâm kâr-ı şanem-hâne şimdiden
- 9 Gâhice zîr-i pâyına itsün nigeş ne var
Sîr itmesün fütâdesini cânâ şimdiden

* H. 123a, İ. 152b, M. 153a, N. 163b.

6 Zühhâd ü rind-i : Şûr u meşķ ile M; Şad-Yw' ü a' -yı M (der-kenâr), H, İ.

7 nev-resüm : tıfl-ı şûh M.

8 laĝv : küfr N. / hemân : dü-tâ N; gibi H, İ. // Oldı temâm kâr-ı : Tutsun yüzün harâba M.

9 nigeş ne var : nigâh-ı raķm M. // fütâdesini : fütâdeleri M.

- 10 Seng-i cefâsı olmasa âyîne-i ‘ayâr
Urmazdı başını aña dîvâne şimdiden
- 11 Vâ‘iz alurdu nâmını meydân-ı raqşda
Himmet ideydi cünbiş-i merdâne şimdiden
- 12 Hüsni nazâr-pezîr olur aqmâz-ı ‘ayn iden
Bezm-i edebde hurde-i yârâna şimdiden
- 13 Ser-beste-i himâyet-i ihvân olan dili
Vağf eylesün gam-ı çeh ü zindâna şimdiden
- 14 Aħbâb-ı ‘aşrdan kim iderse ümîd-i luğf
Rehn eylesün dü-destini dâmâna şimdiden
- 15 Dâmân-ı kâma dest-res isterse bî-nevâ
İtsün şürû‘ çâk-i girîbâna şimdiden
- 16 Bî-bâk ü nev-heves k'ola meftûn-ı hüsni pâk
A‘mâl ider mi fikrini pâyâna şimdiden
- 17 Ta‘mîr-i hâle el mi deger müddetü'l-‘ömr
Tâlân idince gamze-i Türkâna şimdiden
- 18 Şubh-ı vağanda yâr ile meyl-i şabûh iden
Mûm olmasun mı şâm-ı garîbâna şimdiden
- 19 Biz nev-niyâz-ı dergeh-i Şems-i hağkâtüz
Nâz itse qadrümüz n'ola hağâna şimdiden

10 cefâsı : melâmet M.

11 Himmet şimdiden : Olsa ħarîf ol âfet-i devrâna şimdiden M.

14 dâmâna : ħırmâna M.

15 bî-nevâ : nâ-murâd M.

16 Bî-bâk ü hüsni pâk : Bî-bâk iden heves nazâr-ı pâke ibtidâ M.

17 Tâlân şimdiden : Seyl-âb-ı girye eyledi vîrâne şimdiden M; Tâlân : Pâ-mâl H,İ.

19 – N,H,İ.

- 20 Hem-hırkâdur sipihr ile ʿuṣṣâk-ı mevlevî
Meşq itseler n'ola dem-i devrâna şimdiden
- 21 İnkâr iden kerâmet-i Hünkâr-ı Ekberi
Âmâde olsun aʿzam-ı hırmâna şimdiden
- 22 SÂKIB sürâğ-ı menzil-i silmi iden teslîm
Olmaz mı teşne merg-i beyâbâna şimdiden

21 M.

22 teslîm : selîm M,N. // Olmaz mı teşne : Düşmez mi râh-ı M.

139*

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'ûlün

- 1 Fânûs-ı hayâl-i yârdur ten
Şem'idür anuñ bu cân-ı rûşen
- 2 Rağş itmege bezm-i ğamda 'âşık
Besdür dil-i zâra zâr-ı neyzen
- 3 Te'sîri olaydı âh-ı serdüñ
Mûm-ı dil-i yâr olurdı âhen
- 4 Rağşân olıcağ o serv-i nâzum
Lerzân olurem çü bîd-i ter men
- 5 N'itsün baña tünd-bâd-ı hicrân
N'eyler reh-i bî-nevâda reh-zen
- 6 Bî-derde ne çâre hâr-ı pâdan
Gelmez ser-i merde mürde reg-zen
- 7 Âyînemüze keder virürdi
Pâyende olaydı nağş-ı düşmen

* H. 123b, İ. 153a, M. 153b, N. 164a.

2 'âşık : besdür M. // Besdür dil-i zâra zâr-ı : Pür-sûza enîn-i derd-i M.

3 Te'sîr serdüñ : Dil-dâra eşer ideydi nâlem M; Dil-dâra eşer ideydi âhı H. // dil-i yâr olurdı : dilin eyler idi M,H.

4 - M,H.

5 baña : bize M; aña H. / tünd-bâd-ı hicrân : bed-sikâl-i devrân M,H.

6 Bî-derde pâdan : N'eyler bize hâr-hâr-ı hicrân M,H. // Gelmez ser-i : N'itsün reg-i M,H.

7 Pâyende olaydı : Âlîyeye girse M.

- 8 Der-ber olıcağ libâs-ı tecrîd
Ceybinde ‘abeş degül mi sûzen
- 9 Ber-der k'ola da‘vet-i dil-ârâ
Birdür teh-i pâda hâr u dâmen
- 10 Gül-ğhandeñe hem-demin bula dil
İtmezse ‘aceb mi yâd-ı gülşen
- 11 Gülşende ki hâr ola enîsi
Gül-ğhandedür aña rûy-ı külhan
- 12 Hâzırda olan ğubâr-ı ğâtır
Merdâna olur sipâh ü cevşen
- 13 Nezzâre-i yâre her mesâmum
Dîvâr-ı bedende oldu revzen
- 14 Bir nîm-nigâha muntazardur
Her manzarada bu tab‘-ı pür-fen
- 15 Elbet bulunurdu cây-i ârâm
Âvâre dil itse meyl-i mesken
- 16 Lîkin görünür dü-çeşm-i hâzma
Her sâha vü ğûşe çâh-ı mekmen

8 Ceybinde ‘abeş degül mi : Nâ-mağrem olur nigâh-ı M.

9 k'ola da‘vet-i dil-ârâ : olıcağ berîd-i riğlet M; k'ola peyk-i da‘vet-i yâr H,İ.

11 Gül-ğhandedür : Gül-berg olur M.

12 olur sipâh : yeter silâh M.

13 Nezzâre-i mesâmum : Cây-i ser-i tîr-i dil-rübâdur M. // bedende oldu : sarây-ı dilde M.

14 – M; Her : Ol H,İ.

- 17 Ey tâlib-i gevher-i tesellî
Maḥzûn göñüldür aña maḥzen
- 18 Çâh-ı zeķan içre cân-ı ‘âlem
Olmış idi cânışın-i Bîjen
- 19 Ḥayret-zede olmasa zebânı
Üstâd-ı belîğ olurdı sûsen
- 20 Vâ‘ız ne bilür me’âl-i ḥâli
İster k'ide kâl ü kîli ḥırmen
- 21 Ney bülbül ü ḥân-ķâh gülşen
Olmaz o maķâm-ı ḥořda şıven
- 22 Reşk ile ne ğam kebâb olursa
Gördükce şafâmuz anda gören
- 23 Der-ĝâh-ı cenâb-ı mevlevîdür
Dünyâda vü âḥiretde me'men
- 24 Yâ Rab ser-i derd-mende eyle
Dîvârını ķetr-i sâye-efgen
- 25 Tâ kim ola ŞÂĶIB-ı ĝarîbi
Esrâr-ı bülend ü peste maḥzen

17 – H,İ,N.

21 Olmaz şıven : Yok anda elem gelüp geçenden M.

22 – M.

24 Yâ Rab eyle : Âsûde olur ser-i zemâne M. // Dîvârını ķetr-i : olduķca o şâh M;
Dâ'im o hümayı H,İ.

25 – M; ĝarîbi : ḥarîfi H. // Esrâr : Esbâb H.

26 Pür-cûş-ı zülâl-i şevk-i SÂKIB
Tutmaz teh-i dilde lâ-yı şîven

140*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Bilen qadr-i hadeng-i dil-sitânuñ hırz-ı cân itsün
Vücûd-ı mülkini ya'ınî şehâ dâru'l-emân itsün
- 2 Temâşâ-yı hırâm-ı servüñe hayrân olan merdüm
Şafâ-yı bînişin âyîne-i rûh-ı revân itsün
- 3 Kişi her dem nigîn-i halka-i mihr itmege zâtın
Zemîn-i kârını hem-naqş-ı ahvâl-i zamân itsün
- 4 'Ayâr-ı şafvetin 'âkil ser-i dîvâne-vâr evvel
Mihekk-i seng-i ta'n-ı dil-şikende imtiñân itsün
- 5 Peleng-i pîşe-i 'ışık oldığın eş'âra cism-i zâr
Gerekdür dâğ-ı mâder-zâdını yer yer nişân itsün
- 6 Güşâd-ı gonca-i ümmîdine encüm-şümâr-ı dil
Nesîm-i âh-ı cân-gâh-ı seher-gâhın vezân itsün
- 7 Süvâr-ı eblağ-ı ikbâl olunca 'âkıbet-endîş
Hemânâ edhem-i qalbin anuñla hem-'ınân itsün
- 8 İden da'vî-i yek-tâyı ser-i meydân-ı ma'nâda
Kemâl-i istikâmetle elif qaddin kemân itsün

* H. 124b, İ. 154a, M. 154b, N. 165a.

1 şehâ dâru'l-emân : emân-ender-emân M.

2 olan : olur N. // bînişin : sînesin N.

5 Gerekdür dâğ-ı mâder-zâdını yer yer : Ser-â-pâ reng-i cân-ı meh-cûrın M.

6 seher-gâhın : seher-gâhı M,H,İ.

8 Kemâl-i istikâmetle : Maqâm-ı istikâmetde M,H,İ. / kemân : beyân M.

- 9 Düşen âzâdelük kaydına derd-i nefis-i keç-revden
Ser-i teslîmi hâk-i âsitân-ı râs-tân itsün
- 10 Alur mânend-i tîr evvel-çademde menzilin sâlik
Velî geh pîş-i pâ vü geh yine kendin nişân itsün
- 11 Gelen gül-zâr-ı dehre ‘andefb-i hâme-veş bâri
Zebân-ı her milelde luţf-ı tab‘ın dâsitân itsün
- 12 O kim vaz‘-ı tılısm-ı genc-i râz eyler hakîmâne
Der-i gâr-ı dehende pâs-ı şemşîr-i lisân itsün
- 13 ‘Aceb hâlin mükedder eylemiş perhîz ile zâhid
Ne var bir câm ile sâkî faķîri kâm-rân itsün
- 14 Murâd-ı vâ‘iz âhır ez-cezîl-i ecr ise ancak
Zebân-ı hoş-beyânın vaķf-ı medh-ı mey-keşân itsün
- 15 Düşer mi sâye-i pîr-i muğanda rinde düşkünlik
Ayağ alsun elin başdan yine anı cüvân itsün
- 16 Ne pervâ tîr-i bârân-ı havâdişden dil-i merde
Felek isterse düşmen tîli‘ın şâhib-kırân itsün

9 hâk-i : vaķf-ı M.

10 geh pîş-i pâ vü geh yine kendin nişân : ihmâl-i şuğl-i iltifât-ı in ü ân M.

13 perhîz ile zâhid : rûy ü riyâ şeyhuñ M. // sâkî : şân-ı H. / faķîri kâm-rân : o pîri nev-cüvân M.

14 Zebân-ı mey-keşân itsün : Zebânı bî-garaż mâ-fi'l-fu'âda tercemân itsün M; Zebânın vaķf-ı medh-ı sâkî derd-i yek-şân itsün N.

15 sâye : devlet M. // Ayağ cüvân itsün : Ki düşdükce ayağ alsun dü-destin kâm-rân itsün M.

16 düşmen tîli‘ın şâhib-kırân : meydâna gedûyı ser-nişân M.

- 17 Şafâ-yı vaqtünüñ kadrin ki idrâk eyleye şûfi
Ney ü meyle hemîşe def^c-1 jeng-i îñ ü ân itsün
- 18 Halâl olsun o pîr-i hikmetü'l-işrâka bu meclis
Semâ^c-1 mevlevî zevkîn iderse âsumân itsün
- 19 Gelüp bezm-i semâ'a münkir-i hâl itmesün şiklet
Hemân bir künc-i vahşetde teg ü tenhâ mekân itsün
- 20 Niçün bîgâne yâr-ı âşinâ-yı hâl olur âyâ
Yeridür gâr-ı vahşetde perî-veş üns ü cân itsün
- 21 Meded bîgâneye yol virmeyüp ser-ğalka-i irşâd
Der ü bâm-ı sarây-ı hâşa 'âmı pâs-bân itsün
- 22 O resme nuql-i bezm it hurde-i reftâruñı ŞÂKİB
Ki erbâb-ı melâmet nâmuñı vird-i zebân itsün

17 vaqtünüñ kadrin ki idrâk eyleye şûfi : vaqte şûfi gelmesün gitsün keder dirse M; vaqte şûfi gelmesün dirse keder varsun H,İ. // hemîşe def^c-1 jeng-i îñ ü ân : ferâmûş-1 bed ü nîk-i cihân M; ferâmûş-1 gam-1 kevn ü mekân H,İ.

18 pîr-i hikmetü'l-işrâka bu meclis : şâfi-meşrebe şâyeste der-i Hâkık M.

19 – N,H,İ.

20 – M,N.

21 – M,H.

HARFÜ'L-VÂV*

141**

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Ya'ķûb-ı dil ki almaya Beytû'l-Ĥazende bû
Gİtdükce dūr ider anı sevdâ-yı cüst ü cû
- 2 Ĥasret virür Sikendere âĥır bu cüst ü cû
Üftâdedür alan yine Beytû'l-Ĥazende bû
- 3 Esrâr-ı nokta ĥayret-i 'aql-ı ĥakîm iken
Bîhûdedür ĥakâyık-ı eşyâda güft ü gû
- 4 Pây-i ĥıbâba olmuş iken ferş rûy-i âb
Pür-bâd ü bûd olmasa dökmezdi âb-ı rû
- 5 İtmiş dü-çeşme çeşm-i dil ü cânı her gören
Olmış revân cennet-i kûyında çâr-ı cû
- 6 Ėayretle ĥâk-sârî-i merd emr-i sehldür
Müşkil odur ki eyleye eclâfa ser-fürû
- 7 Şol çâk çâk-ı ĥançer-i hecrem ki zaĥmuma
Elmâs-ı rîzedür ser-i her sûzen-i rûfû

* *Bâb-ı Ĥarfü'l-Vâv N; - İ.*** *H. 125a, İ.154b, M. 155a, N. 165b.*

1 Ya'ķûb-ı dil : Ya'ķûb-veş H,İ. // anı sevdâ-yı : dili elbette H,İ; -M.

2 - N,H,İ.

3 Esrâr-ı iken : Çün künh-i nokta ĥavşala-sûz-ı ĥurûf ola M.

5 İtmiş : İtsün M,H,İ. / çeşm-i dil ü cânı her gören : cân u dilüm girye-i sürûr M. //

Olmış : Olsun M,H,İ. / kûyında : kûyuñda M,H.

- 8 Gülmîh-ı âsitâne-i cânâne olmasa
Virmezdi mihre ehl-i nazâr pâye-i tesû
- 9 Hem-reng-i âb-ı huşk olalı pâre pâre dil
Kendi bilür ne âteş-i ter çekdigin gilû
- 10 Gelmez ‘alâka hâtıra çeşm ü dimâğdan
İtmez şafâ-yı vaqtümi âlûde reng ü bû
- 11 Ey şâne sür yüzüñ haţına dilden ol şehüñ
Şerh it şikest hâlini luţf eyle mû-be-mû
- 12 Bürka^c-güşâ ki bâma çıkup kaşr seyr ide
Bâdî olur hezâr temâşâya sû-be-sû
- 13 Yek-lehcedür çü fâhte-i tab^c-ı şeş-cihet
Bir servedür ser-â-ser-i kû-kû-yı gû-be-gû
- 14 Her gördüğün dü-dîdeye hûr u melek ider
Hulq-ı hasenle tev'em olan hilkat-i nigû
- 15 Girmez miyân-ı ‘âşık u didâra zülf ü haţ
Sedd-i reh-i müşâhede olmaz belî dü-mû
- 16 Cûyende-i rızâ k'ola pâyende-i murâd
Yâ bende-i rızâ niçün olmaz murâd-ı cû
- 17 Vâ‘iz iderdi ‘âleme keyfiyyetin ‘ayân
Âyîne-i piyâle ile olsa rû-be-rû

8 Virmezdi pâye-i tesû : ‘Âşık virür mi mihr ü meh-i çarha pür-tesû M.

9 çekdigin : çekdüğün M.

11 Şerh : Naql M,H. / şikest hâlini : hezâr-pârelüğün M; şikeste hâlini H. / luţf eyle : aña M.

16 olmaz murâd-ı : olsun merâm-ı H,İ.

- 18 Pây-i çenâra şarılup eylerdi ibtihâl
Bâd-ı berûta uymasa hâlin bilüp gedû
- 19 Olmaz dil-i daķıķa-i fırsat-şinâsda
Efkâr-ı hâl ü 'uķde-i efsûs-ı ârzû
- 20 Yoķdur semâ^c-ı bî-hoda endîşe-i halel
İtmez nizâm-ı devlet-i 'ıķka eķer ğulû
- 21 İsbât-ı nisbet itmese sîmâ-yı mevlevî
Gördükde 'aķla gelmez idi zıkr ü fikr-i هو
- 22 SÂKIB ki neş'e-mend-i mey-i pîç-gûnedür
Ser-dâde olsa doķter-i rezle n'ola sebû

18 ibtihâl : 'arz-ı hâl M.

22 Ser-dâde sebû : Olmaz ħarîf-i bezm aña peymâne vü sebû M.

142*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Derd-i serdür t̂ali^c-1 bî-tâb ü tâb-1 ârzû
Tuḥm ü ḥâşıldur ḥumâr ile şarâb-1 ârzû
- 2 Çeşme-i çeşm-i ümîdin eyleyüp gird-âb-1 âz
Teşnesin sîr-âb-1 hîç eyler serâb-1 ârzû
- 3 Âlem-i âb-1 şafâ-yı vaḳti eyler ğarḳ-1 şûr
Zîr-ġâh-1 fikr olinca mevc-i âb-1 ârzû
- 4 Rûzın eylerdi şeb-i hicrâna hem-sâl intizâr
Girse ta^cdâd-1 dem-i 'ömre ḥisâb-1 ârzû
- 5 Kâbil-i ta^cmîr olmaz bir daḥı tedbîr ile
Ḥâne-i çeşm-i niyâz olsa ḥarâb-1 ârzû
- 6 Âb-1 rûy-1 gevheri eyler hevâya münkaleb
Dâmen-i deşt-i hevesde iltihâb-1 ârzû
- 7 Cünbiş ü ârâm-1 kâleb ḳalbe virmezdi keder
Olsa ma^cḳûl ü münâsib inḳılâb-1 ârzû

* H. 125b, İ. 155b, M.156a, N. 166b.

2 çeşm-i ümîdin eyleyüp girdâb-1 : çeşmin idüp girdâb-1 zehr-âb-1 N. / âz : şûr M;
nedem N. // hîç : ḥûn M.

3 ğarḳ-1 şûr : târ u mâr M. // mevc : reşḥ M.

4 hicrâna hem-sâl intizâr : hicrândan efzûn ġam N.

5 Ḥâne-i çeşm-i niyâz : Hâl-i bünyâd-1 ferâġ M.

6 Âb-1 rûy-1 gevheri : Âb-1 rûyı âḳıbet M. // iltihâb : pîç-tâb M.

7 Cünbiş-i keder : Seyr-i kâlebde niẓâm-1 ḥâl olmazdı muḥâl M. // Olsa ma^cḳûl
ü münâsib : İtmese ḳalbi perîşân M.

- 8 Merdüm-i dîde olurdu maḥrem-i râz-ı nihân
Rûy-ı dilden ber-ṭaraf olsa ḥicâb-ı ârzû
- 9 Şeyḥ olmazdı kebâb-ı sîḥ-ı dil-sûz-ı riyâ
Olmasa pîri medâr-ı pîç-tâb-ı ârzû
- 10 Gerçi dâm ü dânesi hem-reng-i zülf ü ḥâldür
Olmamışdur kimse ammâ kâm-yâb-ı ârzû
- 11 Sâliki bîhûde gerd-i kûçe-i ḥasret ider
Menzile olmaz resâ pâ-y-i şitâb-ı ârzû
- 12 Her ser-i kâmı olur ser-mâye-i şad-üft ü ḥîz
Olmasun reh-vâr-ı himmet hem-rikâb-ı ârzû
- 13 Ârzû-mende meger ḥâb-ı ‘adem râḥat vire
Yoḥsa miḥnet-bâr-ı her demdür seḥâb-ı ârzû
- 14 Var iken ‘iffet gibi bir devlet-i bî-nekbeti
Şân-ı ṭab‘-ı pâke düşmez irtikâb-ı ârzû
- 15 Serde gûyâ tîğ u zîr pâda naṭ‘-ı ḳahrdur
Neş‘e-i câm-ı ḥayâl ü câma ḥâb-ı ârzû
- 16 Vâ‘iz itme ḥod-fürûşa sen daḥı bir serzeniş
Kim ser-i sevdâ-gere besdür ‘azâb-ı ârzû

8 Merdüm-i nihân : Dîdesi maḥrûm-ı zevḳ-ı lezzet-i dîdâr olur M. // Rûy-ı dilden ber-ṭaraf olsa : Ḳanḳı dilde kim ola rû-keş M.

9 sîḥ-ı dil-sûz-ı riyâ : ḥâme-sûz-ı sîḥ ez M. // pîç-tâb : iltihâb M.

10 dâm ü dânesi hem-reng-i zülf ü ḥâldür : bî-ḥaddür esîr-i dâm-ı tezvîri velî M. // Olmamışdur kimse ammâ : Kimse her giz olmamışdur M.

15 ḳahrdur : mergdür M; – H.

- 17 Her dem-i serdi olinca tev'em-i bûy-ı ciger
Cânın itmez mi tenevvür ten kebâb-ı ârzû
- 18 Cezbe-i Hâkdan ider bî-behre vü pür-keşmekeş
Zerre-i meşrebde olsa incizâb-ı ârzû
- 19 Gevher-i kâdri ider gâltân-ı hâk-i inkisâr
Pâye-i minnet-fezâdur intisâb-ı ârzû
- 20 Eyler elbet âb-ı rûyı rûy-ı hâke rîhte
Nekbet-i devlet-nümâdur intisâb-ı ârzû
- 21 Hâk-sârı nâgeh eyler mesned-ârâ-yı veķâr
Künc-i istignâda rûy-ı ictinâb-ı ârzû
- 22 Rağbet-i sûd ile 'ömrinden ziyân itmekdedür
Hâce-veş her bâr idenler iktisâb-ı ârzû
- 23 Nev-mürîd-i mevlevîdür zîr-i köhne-şâlda
Nâ-murâd-ı 'âlem ü mâlik-riķâb-ı ârzû
- 24 Şöyle mest-i 'âfiyetdür bezm-i 'ayş-ı fakırda
Yâdına gelmez hırâş-ı ıztırâb-ı ârzû
- 25 Meylümüz ancak şarâb u şâhid-i maṭbû'adur
ŞÂKİB itmişdür ṭabî'at intiḥâb-ı ârzû

17 – M.

19 hâk-i inkisâr : deryâ-yı veķâr M. // Pâye-i minnet-fezâdur intisâb-ı : Künc-i istignâda rûy-ı ictinâb-ı M.

20 – H,İ,N.

21 – M.

22 Rağbet : Ḥasret M. / 'ömrinden : 'ömrinde H. // Hâce-veş her bâr idenler : Hâce oldukça ḥarîş-ı M.

24 'ayş-ı fakır : fakır u nâz M.

HARFÜ'L-HA*

143**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Afve kim ednâ bahâne-cûy ola ihsân-ı şâh
Mâye-i dest-i du'â-yı müstecâbumdur günâh
- 2 Hüsni zann-ı bende oldukça pezîrâ-yı kerem
Bed-gümânıdır hemân endîşe-i püşt ü penâh
- 3 Sîret-i pâkîzedür manzûr-ı Dâdâr-ı Başîr
Müdde'â-yı kurbâ olmaz şûret-i tât'at güvâh
- 4 Dest-i sûd-ı merhamet pür-nûr ider âhır seni
Kâr-gâh-ı mağfiretsin müjde ey rûy-i siyâh
- 5 Gird-bâd-ı deşt-i 'ışkam gird-bâd-ı bûddan
Dâmen-efşân olmadur hâlâ benümçün resm ü râh
- 6 Ol kadar pür-dûd u derdem âteş-i hicrân ile
Sünbül-i bâğ-ı şafâdur baña nisbet medd-i âh
- 7 Var ise ancak miyânuñla dehânuñdur henüz
Mû-şigâf ü hurde-dân-ı táb'a cây-i iştibâh

* Bâbü'l-Hâ' N; - İ.

** H. 126a, İ. 156a, M. 156b, N. 167b.

1 'Afve şâh : Mücrime ednâ bahâne kim ola püşt ü penâh M. // Mâye-i dest-i : Hâl-i ruhsâr-ı M.

2 - M.

5 hâlâ : ancak M.

7 Mû-şigâf ü hurde-dân-ı táb'a cây-i : Mû-şigâf-ı táb'-ı rûşende maḥall-i M.

- 8 Düşmeyen bilmez nedür gird-âb-ı câh-ı devleti
Gûşe-i râhat gelir ammâ düşünce ka'ı-ı çâh
- 9 Şanma ey ser-geşte-i bîhûde gerdiş kim ide
Hırmenin ol mâh-ı evc-i hüsn-i istignâ tebâh
- 10 Zûr-ı himmetle ki cevlân eyleye bâd-ı nefes
Merd-i meydân-ı fenâyâ bir durur gerd ü sipâh
- 11 Rûz-ı miñnetde koma elden ayağ-ı işreti
Gül-şekerdür bir biriyle nîş ü nûş gâh gâh
- 12 Mu'ciz-i 'îsî-i la'l-i rûh-bağş-ı yârdur
Âteş-i revnağ-fürûz olmak aña müşgîn giyâh
- 13 Tıfl-ı mekteb-hâne-i âdâbadur ta'lîm-i resm
Levh-ı mest-i 'ışkda olmaz nuğûş-ı intibâh
- 14 Mevlevî ser-hayl-i şaff-ı 'ârifân-ı hâldür
Serde tâc-ı ibtihâc-ı imtiyâzıdur külâh
- 15 Gerçi olmışdur mesâlik hem-şumâr enfâs ile
Sâlike ammâ tarîk-ı mevlevîdür şâh-râh
- 16 Hânkâh-ı mevlevîdür ser-be-ser bu nüh-kıbâb
Muṭribi nâhîd ü dest-efşânı encüm şeyhi mâh

8 Düşmeyen : Düşmez H.

11 Rûz-ı miñnetde : Vaḫt-i fırsatda M.

14 şaff-ı 'ârifân-ı hâldür : ser-bâzân-ı pây-i 'ışkdur M.

144*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hilâl-i ebruvânuñ görmek isterdüm kemâl üzre
Eger mühr olmasa mihr-i maḥabbet çeşm-i bâl üzre
- 2 Yeter râh-ı melâmetde şeref üftâde-i ışka
Düşen gerd-i yetîmi rûy u mûy-ı ibtihâl üzre
- 3 Degüldür de'b-i üstâd-ı tabî'at şuğl-i ıkd ü ḥall
Ki şarf-ı naqd-i ḥâl itmez mi'âl-i iştiğâl üzre
- 4 'Abeşdür kâr-ı fark-ı zişt ü ḥûb âyîne-i 'akla
Muḥaşşıl eylemez tarḥ-ı nazar zîrâ mişâl üzre
- 5 Gönül der-yûze-i luḫf itse itme vechini teftîş
Ki izhâr-ı şavâb olmaz sü'âl olsa sü'âl üzre
- 6 Çemende mevc-i reftâruñ rûbûde eylemiş servi
Anuñ çün Ḳays-veş dâ'im ṭurur pây-i ḥayâl üzre
- 7 Esîr-i ḥalka-i zülfüñ olunca gerden-i dîde
Ne kâbil ḥâh ü nâ-ḥâh olmamak dil imtişâl üzre
- 8 Nice cûş eylesün şîr-i ma'ârif çeşme-i dilden
Olunca gûş-ı hûşuñ meşrebi nev'an kelâl üzre

* H. 126b, İ. 156b, M. 157a, N. 168a.

2 ışka : câna M. // rûy u mûy-ı : bu cebîn-i H,İ.

3 üstâd : mir'ât M. / şuğl-i ıkd ü ḥall : fark-ı nîk ü bed M. // Ki iştiğâl üzre :
Muḥaşşal eylemez tarḥ-ı nazar zîrâ mişâl üzre M.

5 şavâb : şevâb M,H,İ.

- 9 İderdük ehl-i kâle vâkı' u'l-hâli ifâde lîk
Degüllerdür henüz ehl-i fenâ-vâr intikâl üzre
- 10 Olur mı def'î fi'l-i vehme nîrû dest-i himmetde
Ki dehrûñ bûd ü nâ-bûdından olsa infi'âl üzre
- 11 Şeb-i yeldâ ile farkı nedür 'ömr-i dırâzuñ kim
Giçe rûz-ı dil-i bî-çâre gamla ittîşâl üzre
- 12 Cebîn ü ebruvânuñ seyr iden zannı budur lâ-şek
Ki bir meh-tâb-ı garrâdur iki kat'a hilâl üzre
- 13 Sevâd-ı noğtasın hâli kıyâs itme o nuğkun kim
Anı serd eyleye ser-germ-i dil mazmûn-ı hâl üzre
- 14 Eger ser-mâye-dâr-ı kuvvet-i kalb olmasa hâce
Ne sûd eyler dü-desti itse lerze re's-i mâl üzre
- 15 Ser-i muvaḥḥid evsaḥdan tecâvüz itse hem ḥurşîd
Hebûṭ eyler o dem evc-i kemâlinden zevâl üzre
- 16 Yine mîzân-ı idrâküñ kuşûrından tutar elbet
Tutan ifrâṭ u tefrîṭı müreccaḥ i'tidâl üzre
- 17 Kamer devrinde rûşen-dil müşârün bi'l-benân olsa
Felek tutmazdı engüşt-i hilâli gûşmâl üzre
- 18 Şikest itse gerekdür tevbeyi zûr-ı şarâb-ı nâb
Şaḫın ey sâde dil imdi vebâl itme vebâl üzre

9 ehl-i fenâ-vâr : mânend-i bî-hîş M.

10 nîrû : kuvvet M. // nâ-bûdından : nâ-bûdında H.

12 Ki bir meh-tâb-ı garrâdur : Şanur bir bedr-i kâ mildür M.

13 nuğkuñ : lafzuñ N.

- 19 Firâz-ı minbere vâ'iz çıkup şahbâya ta'n itme
Meded sen âb ile revğan gibi olma cidâl üzre
- 20 Ne müşkildür gidüp 'ömr ü reh-i mihr ü vefâda cân
Çala pür-ârzû-yı hûm ü sevdâ-yı muhâl üzre
- 21 Tecemmül bî-taḥammül cilve-ger olsa bu 'âlemde
Beṭalet-pîşe olmazdı hemîşe ibtidâl üzre
- 22 Seri pervâne bî-pervâ nişâr-ı pâ-yi şem' itsün
Teraḳḳî itmek isterse fedâ-yı per ü bâl üzre
- 23 Cemâl-i maṭlabı evvel ḳademde seyr ider SÂKIB
Sülûk iden reh-i âyîn-i Mevlânâ Celâl üzre

19 minbere vâ'iz çıkup şahbâya ta'n itme : minber-i vâ'iz müsâvî-gâh-ı şahbâdur N.
// Meded sen : Şaḳın sen M; 'Acebdür N. / olma : olmuş N.

145*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Olursa âh gâhî serd ü gâhî âteşîn olsa
Ki dil mâ-beyn-i germ ü serd-i ğamda hoş-nişîn olsa
- 2 Hemîşe germ-i cûş eylerdi kûyuñ mevc-i ser-bâzân
Şehâ şad-fevc-i ber-leb câna bir nîm-âferîn olsa
- 3 İderdük biz de vaşf-ı çeşmüñe tarh-ı nazar kat kat
Zebân-ı kilkümüz müjgân-veş sıhr-âferîn olsa
- 4 Olurdu pür anuñla halka-i çeşm harîş âhır
Aña hâk-i siyehden hoş-nümâ âhır-nigîn olsa
- 5 İdince kendüyi vaqf-ı niyâz şubh u şâm Âdem
Senüñ gibi şeh-i bende-nüvâz ü nâzenîn olsa
- 6 Dil-i sengîn ü zühd-i huşk bârî virse istiḥkâm
Ḥarâb-ı şadme-i câm olmasa tevbe-metîn olsa
- 7 N'ola ḥabs-i nefes itse şehîd âyîneye karşı
Kalur mı cây-i dem şâhid zamîr-i mürde-bîn olsa
- 8 Eşer mânend-i ḥaṭ dîvân-ı ḥüsniyyât-ı la'lüñde
Hoş-âyende muḥayyel şâh-beyt-i nev-zemîn olsa

* H. 127a, İ. 157b, M. 158a(*der-kenâr*), N. 169a.

1 âh : âh ü H. / serd ü : serd M.

2 Şehâ : Ser-i M. / ber-leb câna bir : cân-ı ber-lebe M.

3 kat kat : şaf şaf H,İ. // Zebân u kilkümüz müjgân-veş : Zebân-ı ḥâme müjgânuñ gibi M.

7 Kalur mı cây-i dem şâhid zamîr-i : Ki kalmaz cây-i 'arz-ı ḥâl-i ğamze M.

- 9 Ser-i ta‘zîm olurdu cây-i pâý-i minber-i vâ‘iz
Ayağı itmeyüp tahfif ü vaz‘ı dil-nişîn olsa
- 10 Çıkardı nakş-ı râz âyîne-i ğayretde elvâha
Cihân âşinâ rûyuñ nigâhından emîn olsa
- 11 Yine âyîne-i zânû nümû-dâr-ı selâmetdür
Ser-i âzâde-i teslîme her kâmı kemîn olsa
- 12 Şaķın zahmet-keş-i def‘-ı telâş-ı ħurde-ĝır olma
Ne ħâcet intikâm-ı ħaşma kârı kibr ü kîn olsa
- 13 Niçün müşkil-ĝüşâ-yı kâr-ı ‘ışķ olmazdı her ‘âķil
Ĥuşûş-ı meşķ-ı ĝamda medĥal-i re’y-i rezîn olsa
- 14 Ne ħâşıl yâr u aĝyâra telattuyla müdârâdan
Olinca sîne-şâf şuĝl-i jeng-i ân u îñ olsa
- 15 Kişi ŞÂKIB meh-âsâ sîne-çâķ-i ħasret olduķda
Çerâĝ-efrûz-ı çeşm-i cânı mihr-i Şems-i dîn olsa

9 ta‘zîm : ikrâm N.

10 ĝayretde : ĝayretten M,İ. // Cihân : Bu bezm M.

12 ħurde-ĝır : îñ ü ân M. // intikâm-ı ħaşma kârı kibr ü kîn : dest-i redde sîne-kûb-
1 âsetîn M.

13 müşkil-ĝüşâ-yı kâr-ı ‘ışķ olmazdı her ‘âķil : pinhân olurdu rû-be-kâr-ı ‘ışķ ‘âķilden
M. // Ĥuşûş-ı meşķ-ı ĝamda : Umûr-ı bî-ĥodîde M.

14 şuĝl-i jeng : jeng-i şuĝl H,İ.

15 meh-âsâ sîne-çâķ-i ħasret olduķda : olinca mâh-veş ĝül-çîn-i bâĝ-ı devr M.

146*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Var imiş bezm-i cihânuñ hazzı fânî olmasa
‘Ayşî ânî vü humârı câvidânî olmasa
- 2 Hûşe-çîne hırmen-i ihsân idi tell-i zemîn
Zîr-i her gâhında âb-ı imtihânı olmasa
- 3 Gerdiş-i eyyâm-ı ‘ömr itmezdi âhır telh-kâm
Hâce dil-bend ü dü-rûze kâmrânı olmasa
- 4 Pâye-i bâm-ı temâşâya terakķî sehl idi
Tavr-ı her şahşa tenezzül nerd-bânı olmasa
- 5 Rûy-mâli âb-ı rûy-ı tâ‘at olmazdı henüz
Zimmet-i âdemde hâkûñ Hakk-ı nânı olmasa
- 6 Tîh-i bî-pâyân olur mâ-beyn-i pîş-i pâ vü merd
Berķ-ı cevlân-ı başîret zîr-i râni olmasa
- 7 Menzil ihrâzı ne kâbil olsa farzâ mâh-ı nev
Zât-ı kâbilde tekâpû-yı zamânı olmasa
- 8 Kâr iderdi belki bir gün cânına âvârelük
Şâm-ı tenhâyî garîbüñ mîz-bânı olmasa
- 9 Gerden-i himmetde hükmin tavķ itmezdi göñül
Naķş-ı pâ-yi gam-ı şeh ‘ışķuñ nişânı olmasa

* H. 127b, İ. 158a, M. 159a, N. 169b.

4 Pâye : Rütbe H,İ.

5 tâ‘at : tākāt M.

7 ne : – H.

- 10 Sâye-i dil mâye-i devlet yeterdi her sere
Ol hümâ-yı evc-i himmet lâ-mekânî olmasa
- 11 Köhne-sâli nev-cüvân-ı âz ider tûl-i emel
Pîr olunca dest ü pâ tâb ü tûvânı olmasa
- 12 Şu^{le}-i âvâzına pervâne olmazdı hayâl
Ney miyân-ı cân ü cânân tercemânı olmasa
- 13 Vâ^{iz} itmezdi ‘azâbı ser-sühan aḥbâbına
Ol daḥı ḥâlince vaḳtûñ kâr-dânı olmasa
- 14 Taḥt-ı ber-bâd-ı ten ü tâbût olsa hem-‘inân
Dûş-ı yâruñ zîr-i bâr-ı imtinânı olmasa
- 15 Dil-peẓîr-i âdem olmazdı semâ^c-ı mevlevî
Aşlı ol vaz^cuñ medâr-ı âsumânı olmasa
- 16 Bî-bedeldür hoş-ḳumâş-ı ‘âfiyet SÂKIB velî
‘Âḳıbet âyîne-i ‘ayb-ı nihânı olmasa

10 sere : seri M.

13 ‘azâbı : ğıdâ-yı H. // kâr-dânı : kâmrânı H.

14 yâruñ : bâduñ H.

15 vaz^cuñ medâr-ı : vaz^c-ı ğarîbüñ H.İ.

147*

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün

- 1 Mâ'il k'ola dil-dâde itmez kele bî-dâde
Varın viricek bâde yek-ser olur âzâde
- 2 Fikr ile dil-efgâr ol bî-âriza bîmâr ol
Ser-tâ-be-ka-dem zâr ol her zûra ol âmâde
- 3 Her nâza niyâz eyle her sûza güdâz eyle
Ey nev-heves oldıñsa bir dil-bere dil-dâde
- 4 Mânend-i Mesîh ol kim tecrîde ide himmet
Bî-gâ'ile seyr itsün nüzhet-geh-i bâlâda
- 5 Hall itmeyicek dâna dil 'uğdesini evvel
Üstâd olamaz âhır kânûn-ı temâşâda
- 6 Câna teni hem-seng it perhîz ile yek-renk it
Dil-hâhuñ ise râhat dünyâda vü 'uğbâda
- 7 'Ârif k'ola zâtında şad-şûret ü yek-sîret
Noğşân u ziyâd olmaz elfâz ile ma'nâda
- 8 Hurşîd-i nigâh olsun her zerre-i nâçize
Reh-berlük ider 'âlem cûyende-i irşâda
- 9 Manzûme-i 'âlemde mazmûn olıcağ hikmet
SÂKIB gama kalmaz yir pinhân ile peydâda

* M. 160b, N. 170a. – H.İ.

2 her : bir M.

148*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Çeşm-i bîmâruñ ki besdür hâl-i dil taḥvîline
'îllet-i uḥrâ gerekmez reng-i rû tebdîline
- 2 Ḥüsnuñi 'âlem bilürken bî-naẓîr ehl-i naẓar
İtmesün tevcîh-i ḥâṭır bî-vecih temşîline
- 3 Vaḳf-ı barḳ u bâd itsün ḥırmen-i 'ömri hemân
Mezra'-ı dehrüñ baḳanlar ḥâşıl u taḥşîline
- 4 'Aḳl-ı dūr-endîş olmış dest ü dâmân-ı ümîd
Rehn idelden vaḳtini ṭûl-i emel tezyîline
- 5 Bî-ta'allül ḥükm ider cevri ḳazâ 'uşşâḳa lîk
'Aḳl irişmez da'vî-i luṭfa olan ta'lîline
- 6 Zîr-i bâr-ı himmet olmaḳ gerden-i ber-geşte baḥt
Mûra beñzer âsiyâ seng-i hevâ taḥmîline
- 7 Olmasun dâmen-keş-i naḥvet o şeh bu ḥastadan
Merdüm-i çeşmüm baḳar ancaḳ zemîn taḳbîline
- 8 Cân-ı ber-leb dîde-dûz-ı ḥande-i zîr-i lebi
İḥtiyâcı ḳalmadı peyk-i ecel ta'cîline
- 9 Resm-i ḥaṭtıyla temâm olmazdı kâr-ı naḳş-ı ḥüsni
Virmese naḳḳâş şûret mû-be-mû taḥyîline
- 10 Olmaḡa keştî-şikest mevce-i baḥr-ı fenâ
Himmet ister rûzigâr-ı keşretüñ tebdîline

* H. 128a, İ. 158b, M. 159b, N. 170b.

- 11 Bir mu‘ammâ-yı dü-mışra‘dur leb-i mu‘ciz-beyân
K'ism-i A‘zamdur faqat miftâh anuñ taḥlîline
- 12 Kible-i mihr ü vefâdur çün ḥarîm-i mevlevî
Bî-şafâdur sa‘y idenler ṭavfinuñ ta‘ṭîline
- 13 Vâriş-i Aşḥâb-ı Fîl olsa n'ola münkir henüz
Semtinüñ kâ'il degüldür bi't-ṭabi‘ tafzîline
- 14 Cüst ü cûy-ı müşterî itmekde vâ‘iz kû-be-kû
Pür idüp zerḳ u riyâyı ṭabla vü zenbîline
- 15 Gerçi icmâlen lebüñ itdi beyân-ı müdde‘â
Gelse ḥaṭtı vaqıf olsaḳ rû-be-rû tafşîline
- 16 Rûşen olsa pertevüñden sâḥa-i beytü'ş-şanem
Âb u revḡan şu‘le-i vaḥdet virür ḳandîline
- 17 Câna minnetdür fedâ-yı ser reh-i cânânda
Tek hemân olsun sebeb taḳşîrinüñ tekmîline
- 18 Cümleden müşkil olurdı beşşeye sedd-i ramaḳ
Faḳr u fâḳa bâ‘iş olsa ḳismetüñ taḳlîline
- 19 Ân-ı dâ’imdür dimez âyâ ne dir ŞÂḲİB ḥakîm
Ḳâ'il olsa cevher-i ferd-i dehen te’vîline

149*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Zîr-i zânû-yı dile çek dâmenüñ mânend-i kûh
Olmağ istersen bu deşte sâye-endâz-ı şükûh
- 2 Her ki mihr-âsâ olur pest ü bülende tâze-rû
Rû-nümâ-yı tal'atıdur hüsni-ı iqbâl-i vücûh
- 3 Kehrübâ-yı kâm-ı dildür çehre-i zerdüm müdâm
Cezebe olmaz vâdi-i teşhîrde hergiz sûtûh
- 4 Ser-be-ser 'âlem olurdu kâfir-i zülfe esîr
Olmasa pâ-yi dile zencîr meyl-i her gürûh
- 5 Bûstân-efrûz olaldan medd-i âhum sînede
Hâr-ı çeşm-i hâsretümdür serv ü nahl ü hod-ğurûh
- 6 Kıymet-i câmı ne bilsün vâ'iz-i bî-ma'rifet
ليس يدري ما هو القدر العلى الاذووه
- 7 Sînelerde ol hadeng-i cân-sitânı dir gören
آيما العشاق اذ جاء البشير استبشروه
- 8 Tâb-ı vaşf-ı mevlevîdür âb-ı rûy-ı nazmumuz
Var ise bâzâr-ı ma'nîde dil-i gevher pejûh
- 9 Olsa bîrûn-ı reh ü resm-i niyâz ey nâzenîn
SÂKIB itmezdi derûnı her nefes şad-âh u ûh

* H. 128b, İ. 159a, M. 160a, N. 171a.

3 Kehrübâ-yı müdâm : Rûy-ı zerdüm kehrübâ-yı kâm-ı dil olsa n'ola İ.

150*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Şafâ-yı hâtır u vaqti bilenler sûd ü ser-mâyeye
Olurlar sîne-şâf-ı tâze-rû sermâyaya germâyaya
- 2 Degüldür zîr-i yek-noқта tehî şad-nükteden zîrâ
İder âyîne-dârı zerre mihre kaçra deryâyaya
- 3 Sevâd-ı a'zam-ı mülk-i süveydâ içre sevdâ-ger
Terâzûsın berâber senc ider a'lâ vü ednâyaya
- 4 Perîşân itmez idrâk ü havâsın cerh u ta'dîle
Müvâhhid yek-nazardur püşt ü rûy-ı zişt ü zîbâyaya
- 5 Yeter ilzâm-ı ân u îne ân-ı hüsn-i bürhânı
Ki rûy u mü emâret-gûnedür tahtır-i da'vâyaya
- 6 Olaydı 'ırk-ı cinsiyyet miyân-ı naqd ü cinsinde
İderdi himmet-i 'âlî tenezzül meyl-i dünyâyaya
- 7 İden menşûr-ı hüsn-i çifte tuğrâ kâkül-i zülfi
Muvekkil eylemişdür gamzeyi ahkâmın icrâyaya
- 8 Ne hâcet bezmümüzde bahş-i vâ'izden kapu açmak
Ki besdür dest ü dâmân-ı tehî ol bân-peymâyaya
- 9 Zamân-ı 'ayş-ı hoşda hâne-i rindân olur zindân
Girân ü bî-mezâk olsa harîf-i bezm ü hem-sâyeye
- 10 Neşât-ı meşrebümden 'aks idelden cûş-ı rûz-efzûn
Terâkkî virmede germiyyet-i nev köhne şahbâyaya

* M. 161b, N. 171b. – H.İ.

8 kapu : pend M.

- 11 Serinde tâc-1 Mevlânâ olan ser-tâc-1 ‘âlemdür
Kaçan şâyân ola ol devlete fark-1 fürû-mâye
- 12 Sa‘âdet bir hümâdur kim külehde lâne-sâz olmuş
Degül ber-câ kıyâs ser-be-şûrî Kays-1 şeydâya
- 13 Gerekmezdi k'ola vîrâne cây-i genc-i bâ-şervet
Vireydi mâl-dâr-1 mümsike sîm ü zeri pâye
- 14 Behişt-i naqd-i ‘irfân içre SÂKIB var iken vaḥdet
Niçün te’hîr ider zevk-1 şühûdı cân-1 ferdâya

151*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Bî-kes olmaz ol gedâ kim şâh şâhip çıkmaya
Bî-kes oldur kim aña Allâh şâhip çıkmaya
- 2 Nâ-kes ü kes hâlüne vâkıf degülse gam degül
Şanma her aḥvâlden âgâh şâhip çıkmaya
- 3 Şâhib-i bî-kes olunca her kese feryâd-res
Mûra hiç kâdir midür Cem câh şâhip çıkmaya
- 4 Olsa bir bî-kes dahîl-i ḥalḫa-i ḥayl-i kesân
Râh-yâb olmaz gider bir ḥâh şâhip çıkmaya
- 5 ŞÂKIB-ı bî-kes seg-i her kû degüldür dü-sitem
Sâye-veş muhtâcdur her gâh şâhip çıkmaya
- 6 Vaḫtidür şâhip çıķarsañ aşdı miḫnet bâşdan
Gerçi degmez bî-şek ol güm-râh şâhip çıkmaya
- 7 Lîk ḫaldı zîr-i pâda kimse şâhip çıķmadı
Olmaya k'üftâdeye der-gâh şâhip çıkmaya

* H. 129a, İ. 159b, M. 160a, N. 172a.

2 kes hâlüne vâkıf degülse gam degül : kesden ümîdi çün kese bî-kes gönül H,İ. // her aḥvâlden : ḥâl-i bendeden H,İ.

3 bî-kes : aşḫâb H,İ. / her kese feryâd-res : nâ-kes ü kes-i melce'î H,İ. // Mûra hiç kâdir midür : Bî-kese ḫâcet nedür H,İ.

4 – H.

6 çıķarsañ : çıķarsa H,İ. // Gerçi degmez bî-şek ol güm-râh : Tâ fuzûlî ḫâlî'ı bî-gâh H,İ.

7 Lîk ḫaldı zîr-i pâda : ḫaldı zîr-i pây-ı gamda H,İ. // k'üftâdeye : üftâdeye H,İ.

- 8 Dîde-dûz-ı cânib-i feyz-ı ‘amîmüñdür hemân
Müşkil oldur k'ol dahî nâ-gâh şâhip çıkmaya
- 9 Gerden-i cânı esîr-i tavk-ı minnet olmasun
Yegdür andan hûce-i dil-hâh şâhip çıkmaya
- 10 Gerden-i bî-çâreyi itme esîr-i dâd-kes
Gerçi degmez bî-şek ol güm-râh şâhip çıkmaya
- 11 Cism-i zâr u zerdüme şâhip çıkardı kehrübâ
Keh-gil içre olsa kâbil kâh şâhip çıkmaya
- 12 Ol ki şâhip çıkmaya bu zerreye luţfi nedür
İtse farzâ sa‘y mihr ü mâh şâhip çıkmaya
- 13 Var iken luţfuñ gerekmez şâhib-i âhır añâ
Ol ki şâhip çıkmaya eyvâh şâhip çıkmaya

8 k'ol : ol M,N.

9 – H,İ.

10 – M,N.

11 Cism-i kehrübâ : Kehrübâ şâhip çıkardı rûy-ı zerdüm görse lîk H,İ. // Keh-gil içre olsa kâbil : Nâ-sezâdur keh-gil içre H,İ.

12 – M,N.

13 Ol ki şâhip çıkmaya : Yoḥsa andan mâ-‘adâ H,İ.

152*

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Bestedür sâyeñe âvâre ser-i dil-dâde
Hâk-i pâyuñda virür cânı dağı üftâde
- 2 Cân-ı ber-leb dem-i âhırdan idüp tûşe-i râh
Oldı hükm-i nigeñ-i hışma henüz âmâde
- 3 Harf-i âzâr-ı dil-efgârı ider gülgül-i şûr
Merhem-i telh gibi zağm-ı nemek mu‘tâde
- 4 Tâzelendi yine gül-zâr-ı maħabbet başdan
Hızr-ı haṭtuñ gelüp irişdi ‘aceb feryâde
- 5 Huşk-sâr-ı ğamı şâd-âb idicek dîde-i ter
Didi seng-i yede احسنت dil-i nâşâde
- 6 Bî-sütûn olmaz idi seng-i reh-i ‘ışk velî
Pîşe-i tîşe belâ oldı ser-i Ferhâda
- 7 Nâm-ı nîke ideli zîb haṭ-ı buṭlânı
Eyledük levh-ı dili nağş-ı haṭardan sâde
- 8 Sen hırâmân iken ol pâyüñe eylerdi sücûd
Virseler nevbet-i rû-mâl ser-i şemşâda

* H. 129a, İ. 160a, M. 158a, N. 172b.

2 henüz : temâm M.

3 ider : idi H.

5 idicek dîde-i ter : idince dîdem M; idince dilde H. // Didi : Oldı M.

6 Pîşe : Şan‘at M.

7 zîb : vesme M. // Eyledük : Oldı M. / dili : dilümüz M. / haṭardan : haṭarda H,İ.

- 9 Vâdi-i mâ vü menîden ki geçe sâlik-i râh
Ka^cbe-i maṭlaba ḥâcet mi ḳalır irşâda
- 10 Reg-be-reg tâb-ı cemâlüñ tene olmış sârî
Ḥûnumuz âb virür nîşter-i feşşâda
- 11 Taḥt-ı ber-bâd-ı ten ü naḳş ber-âb olmasa bir
Cân iderdi nefesi vaḳf mübârek-bâde
- 12 Derdümüñ biñde birin ḥâme iderdi taḥrîr
Bî-ḥicâb olsa eger dâ'ire-i ta^cdâda
- 13 Ḥâk-rûb-ı der-i mey-ḥâne iken rûy-ı ḥulûş
İtdi pür-gerd-i riyâ kendi gibi seccâde
- 14 Ser-keş-i ḥalka-i tevḥîde yeter derd-i deviyy
Ḥâcet itmez anı tîğ-ı dü-dem-i cellâda
- 15 Gâh geh biñhüde gerd-i pey-i bâd-ı hevesem
Geh gehî rûyuma dîvâr olur pîçâde
- 16 Maḥv idüp naḳş-ı perîşân-peyâmı dilden
Olduḳ âyîne-i esrâr-nümâ üstâda

9 Vâdi : Berzaḥ M. / sâlik-i râh : bir sâlik M. // maṭlaba : vaḥdete M.

10 cemâlüñ tene olmış : maḥabbet bize oldu M.

11 naḳş : mevc M.

12 taḥrîr : terḳîm M; tesvîd H. // olsa eger dâ'ire-i : olmasa pür ḥavşala-i M.

13 Ḥâk-rûb : Ḥâk-rûy H.

14 Ḥâcet : Zaḥmet M,İ; Raḥmet H.

15 Gâh : Geh M. // gehî : geh M,H.

16 Maḥv idüp : Sâdedür M. / peyâm-ı dilden : ḥaberden dilümüz M. // Olduḳ âyîne-
i esrâr-nümâ : Şafvet-i levḥ ile lîk âyîne-yüz M.

- 17 Vâ'izüñ zâde-i ʔab'ı 'aceb efsâne imiş
Ol zeh ü zâd bulunmaz ŝikem-i yeldâda
- 18 Biz gedâ-yı kerem-i Hâzret-i Mevlânâyuz
'Arz-ı hâl eylemezüz her der-i bî-bünyâda
- 19 Der-gehin kıble-i hâcât-ı dü-'âlem bilürüz
Sedd-i râhuz o havâlîde gürûh-ı yâda
- 20 Hâkini cevher-i cân ile berâber ʔutaruz
Hırmen-i 'ömr gibi virmezüz anı bâda
- 21 Dâd-ı şan'at-dih-i dîvân-ı hünerdür ma'na
Hûşe-çinân-ı sühanden dile geldi dâde
- 22 Şayd idüp nâdiresin rişte-keş-i sihr itsün
Bâ'is olsun dir ise bezm-i eşerde yâda
- 23 Yâdigâr olmağa âşârı ter ü tâze gerek
ʔab'-ı hoş-lehcede olduĝda heves îcâda
- 24 Köhne mazmûn ile maĝŝûŝ olıcaĝ huşk-i edâ
Renk virmez mihek-i nâdire-i naĝkâda
- 25 Belki ŐÂĶIB olamaz sikke-i taŝsîne maĝall
'Arz olınsa naẓar-ı pâk-i dil-i veĝkâda

17 zeh ü : reh-i H.

19 – M.

21 şan'at-dih-i : ĝayret-dih-i M. / hünerdür : hünersin M. // dile : saña M.

22 rişte-keş-i sihr itsün : rişte-i nazma kayd it M. // ise : iseñ M.

23 ʔab'-ı hoş-lehcede olduĝda heves : Dilde ŐÂĶIB olıcaĝ tâb ü tüvân M,H,İ.

24 – M,H,İ.

25 – M,H,İ.

153*

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Cânânesüz bu câna cihândan ne fâ'ide
Dil-zinde olmayan tene cândan ne fâ'ide
- 2 Girmez hisâb-ı 'ömre nefes olmayınca germ
Neşv ü nemâya bâd-ı hâzândan ne fâ'ide
- 3 Cevr-i felekle râst-rû olmaz nihâd-ı bed
Keç olsa tîr zûr-ı kemândan ne fâ'ide
- 4 Bî-cevherân-ı zâta mürebbî ne kâr ider
Çûpîn olunca tîğ fesândan ne fâ'ide
- 5 Tâb'-ı güher-feşân iledür 'ayş-ı hoş baña
Ey dil saña semâhat-i kândan ne fâ'ide
- 6 Ser-rişte-i tevekküli elden çıkarmasun
Cûyâ-yı rızka pîr ü cüvândan ne fâ'ide
- 7 Şûr-ı eşer gerek k'ola bâzâr-ı ta'n-ı serd
Taḥsîn kerem-i germ-i zebândan ne fâ'ide
- 8 Mesned-nişîn-i bâr-geh-i çarḫ olursa da
Keyvân-ı pîre baḥt-ı cüvândan ne fâ'ide
- 9 Bâzû-yı gird-kâr olıcaḫ süst-i kâr-ı zâr
Dest-i sebükde gürz-i girândan ne fâ'ide

* H. 130a, İ. 160b, M. 161a, N. 173a.

1 Cânânesüz bu : Bî-ıışk-ı yâr-ı H,İ.

9 gird-kâr : baḥt-ı merd H,İ.

- 10 Âmâc-ı tîr-i keç-nigâhân olmadan ziyâd
 ẖadr-i mekîne şadr-ı mekândan ne fâ'ide
- 11 Hengâm-ı ibtilâda rızâ sûd ider hemân
 Yoḥsa esîr-i derde figândan ne fâ'ide
- 12 Vâ'iz ne cevr ise hele çekdük melâmeti
 Ammâ ḥasûde sa'y-i ziyândan ne fâ'ide
- 13 Ḥâṭır-güzârı k'olmaya fikr-i belâ-zede
 Bîrûn-ı derde yâra emândan ne fâ'ide
- 14 Dâmân-ı pîre düş ğarazuñ dest-gîr ise
 Üftâdegâna taḥt-ı revândan ne fâ'ide
- 15 Reftâr-ı 'ömr olmasa ber-nehc-i mevlevî
 SÂḤİB tekerrürât-ı zamândan ne fâ'ide

13 – H.

15 Reftâr-ı 'ömr olmasa ber-nehc-i : Cân olmaz ise hem-dem-i yârân-ı H,İ. //
 tekerrürât-ı : zemîn-i bezm-i H,İ.

154*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Var mı bir şîven ki sûr-1 dil-firûzı olmaya
Kevn içinde ıkanķı şeb gördüñ ki rûzı olmaya
- 2 Hiç dil-i şad-çâk ider mi ârzû-yı iltiyâm
Sûzen-i 'aks-i müjeñ kim baħye-dûzı olmaya
- 3 Levh-1 pâk-i 'ârız-1 gül-fâmuñ üzre haı şehâ
Genc-i ħüsnüñ la'le resm olmış rumûzı olmaya
- 4 Üstüħân-1 ħuşke dönse cû'-1 kelbiyle raķıb
Kendiden enseb aña 'âlemde rûzı olmaya
- 5 Güft ü gûsı vâ'izüñ celb-i menâfi'dür hemân
Sûd-1 'ömri ħaşıl-1 dükkân-1 pûzı olmaya
- 6 'Ârife besdür şafâ-yı vaııt ü zevķ-1 ħâl kim
'Ayş-1 hoş oldur ħam-1 dîr ü henûzı olmaya
- 7 Ser-fürû-yı pâ-yı taııt itmez gider ümmîd ile
Dirse ehl-i istikâmet püşt-i gözi olmaya
- 8 Râm-1 emr-i mevlevîdür mâr-1 nefis ü mûr-1 âz
Şâh-1 muıılaııdur o kim kıyd-1 künüzi olmaya
- 9 Tünd ü cüst olmaz 'avâm-âsâ şikâr-1 kâmda
Şayd-gâh-1 dehr-i dûnuñ ol ki yüzi olmaya

* H. 130a, İ. 161a, M. 162a, N. 173b.

1 şîven : mâtem H,İ.

2 baħye-dûzı : naħbe-dûrı H.

- 10 Olmadı sûz ü güdâz hecr ile puhte henüz
Bezm-i ʿışkuñ dil kebâb-ı hâme-sûzı olmaya
- 11 Çeng-i kıadd ü şuʿle-i âvâz-ı nâle var iken
Kim dimiş SÂKIB fakîrûñ sâz ü sûzı olmaya

11 Çeng-i iken : Var iken kıadd-i dü-tâsı şuʿle-i âvâzesi H,İ.

BÂBÜ'L-YÂ'

155**

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Âb ü revġan-gede olma dil-i ĳandîl gibi
Sîne-şâf ol keder-i bezm ile mendîl gibi
- 2 Seng-i şad-rengede gerekdür ki taĳammül ide ser
Tâ ki bir fark-ı tecemmül ola iklîl gibi
- 3 Yâd olunmaz ĳadem-i sâlik-i şâhib-dem ü seyr
İstikâmetde 'alem olmayıcaĳ mîl gibi
- 4 Pâre-şad-pârelüġüñ 'arz iderek ey dil-i zâr
Ĵarazuñ ĳâl-i perîşânuñı tafşîl gibi
- 5 Pây-i küstâĳ ĳarem-gerd olamaz çünki tutar
Seng-i seddi ser-i râh üzre Ebâbîl gibi
- 6 Bâd-ı naĳvetde şaĳın ĳaddi tecâvüz itme
Yâd ĳıl bâriĳa-i ĳayreti Cîbrîl gibi
- 7 İnĳirâf itmeye ĳör ĳible-i ser semtinden
Ĵüm-reh eyler o teĳarrî seni te'vîl gibi
- 8 Çıĳmadı nâm-ı mu'ammâ-yı ĳayâlüñ âĳır
Çâĳ çâĳ itmeyiceĳ dilleri taĳlîl gibi

* Bâb-ı Ĵarfü'l-Yâ' N; Ĵarfü'l-Yâ' H; - İ.

** H. 130b, İ. 161b, M. 162a, N. 174a.

3 ĳadem-i sâlik-i şâhib-dem ü seyr : ĳademüñ râh-ı şebât içre eger H,İ. // olmayıcaĳ : olmayasın H,İ.

6 ĳıl : it H,İ.

7 itmeye ĳör ĳible-i ser semtinden : itme reh-i Ka'be-i dilden yoĳsa H,İ.

- 9 Dem-be-dem tab^c-ı saķîmüñde ziyâd olmadadur
Vâ^cizâ derd-i ta^cannüt maraz-ı pîl gibi
- 10 Çıkdı bâzâra metâ^cuñ hele ey hâce yeter
Derd-i dûş itme bize bâruñı zenbîl gibi
- 11 İ^ctişâm eyle dilâ pertev-i Mevlânâya
Dâmen-i sâyesin elden ķoma tezyîl gibi
- 12 Şi^cr-i dil-keşle idermiş o perîyi da^cvet
Fikr-i ŞÂKİB eşer-i nuṭķını tekmîl gibi

10 itme : eyle H; eyleme İ.

12 Fikr : Fekk M.

156*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Sâki-i gül-rûdan olsa bezm-i 'işret-zâ tehî
Neş'e-i te'sîrden şahbâ olur gûyâ tehî
- 2 La'lüñ itmiş var ise pür-cûş-ı fitne bâdeyi
Yohsa devr içre degüldür gulgul-i mînâ tehî
- 3 Biz çerâğ-ı bahtı itdük sûz-ı dilden şu'le-dâr
Âb ü revğan bir biriyle itmesün gavgâ tehî
- 4 Çıkmadı la'lüñ gibi sırr-ı miyânuñ şûrete
Çıkmayınca hep hayâlât-ı hıred bîcâ tehî
- 5 Vardur elbet tîr-i âhuñ bir nişân-gâhı velî
Şimdilik olsa ne gam bir baş açık rüsvâ tehî
- 6 Hânkâh-ı 'ışka gerçi itmedük hâlî nigâh
Görmedük ammâ ney-âsâ pür dil ü şekvâ tehî
- 7 Bâğ-ı dehrüñ bir çınâr-ı bî-gedûsı kılmamış
Hoş idi bundan kıalaydı hem gedû-âsâ tehî
- 8 Çeşm-i teng-i âz olunca dâm-ı rûzî-i ferâh
Hiç kıalur mı halkâ-i fitrâk-i istignâ tehî
- 9 Gevher-i ma'nâ-feşândur her dem-i şâfi-zamîr
Olmaz âhır keff-i mevc-i meşreb-i deryâ tehî

* H. 131a, İ. 162a, M. 162b, N. 174b.

1 Sâki-i gül-rûdan : Âteşîn rûdan kim H,İ.

9 Gevher-i zamîr : Bîkr-i ma'nâ tev'em-i şâfi-zamîr tab'ıdur M. // Olmaz âhır keff-i mevc-i meşreb-i : Derdin olmaz gûş-ı mâhî-vâr ol M.

- 10 Bûy-ı zülf ü kâkülüñden behre-yâb olmazdı bâd
Olsa câm-ı gerdiş-i bîhûde-i sevdâ tehî
- 11 Biz o mâl-â-mâl-i âlâm-ı me'âl-i hasretüz
Gösterür reng-i cünûn endûhdan ammâ tehî
- 12 Olmayınca pây-mâl-i esb-i nâzı ol şehüñ
Biz 'ınân-ı ihtiyârı itmezüz irhâ tehî
- 13 Başına dönmezdi çarhuñ âsiyâb-ı miñneti
Kâleb-i vâ'iz gibi olsa eger dünyâ tehî
- 14 Tâbl-veş pür-şît-i huşk olmazdı şûfî vaqt vaqt
Mağz-ı nağz-ı ma'rifetden olmasa hâlâ tehî
- 15 Pür görüp her bir hıbâbı cûş-ı baħr-ı nûrdan
Kaṭreye itmez nigâhı merd-i rûşen-râ tehî
- 16 Hûk-i pür-bâd-ı vücûda i'timâd idüp komaṣ
Kendüyi bî-muṭrib ü mey ehl-i dil tenhâ tehî
- 17 Sîne-şâf olduṣda ğamla 'âşıkunñ âyînesi
Olmasun zevk u şafâdan bezm-i Mevlânâ tehî
- 18 Serd-i germiyyet iderdi meclisi ŞÂKIB-nefes
Olmasa taḳlîdden ṭab^c-ı hüner-fermâ tehî

11 me'âl-i hasretüz : belâ-yı bî-ḥadüz M.

15 görüp her bir : bilür çeşm-i M. / cûş-ı baħr-ı nûrdan : nûr-ı rûy-ı baħrdan M; cûş-ı nûr-ı baħrdan H,İ. // Kaṭreye itmez nigâhı : Çünki olmaz i'timâd M; Hârdele itmez nigâhı H,İ.

16 bî-muṭrib ü mey ehl-i dil : ḥâzım miyân-ı gilde hem M.

17 'âşıkunñ : ehl-i 'ışk M.

18 iderdi meclisi ŞÂKIB-nefes : olurdu ŞÂKIB-ı emmârede M. // taḳlîdden ṭab^c-ı hüner-fermâ : mâ vü menîden merdüm-i dâna M.

157*

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 O şeh ki eyleye mest-i 'aṭâ pey-ender-pey
İderse bende 'aceb mi ḥaṭâ pey-ender-pey
- 2 Gider gehî ser-i kûyına dil gehî cânım
İderler ol ḥareme ilticâ pey-ender-pey
- 3 Olur mı hiç o ḥavâlî ṭavâfdan ḥâlî
Ki 'arz-ı ḥâl ide şâh ü gedâ pey-ender-pey
- 4 Gelürse kâfile-i ğam ne ğam ribâṭ-ı dile
Gider hele heves-i mâ-sivâ pey-ender-pey
- 5 Bilinmedi niye müncer olur bu âmed-şüd
Mükerrer olmada şubḥ u mesâ pey-ender-pey
- 6 Şerâr-ı âha virüp nev-be-nev dem-i ruḥşat
Felekle itmede yüz mâcerâ pey-ender-pey
- 7 Nişâr-ı keff-i nevâziş bilür anı 'âşık
Gelürse başına seng-i cefâ pey-ender-pey
- 8 Nihâl-i dil k'ola şâd-âb-ı himmet-i 'âlî
Gelür ayağına neşv ü nemâ pey-ender-pey

* H. 131b, İ. 162b, M. 163a, N. 175b.

1 İderse bende 'aceb mi : 'Aceb mi bende iderse M.

2 İderler ol ḥareme ilticâ : Hemîşe der-geh-i mihr ü vefâ H,İ.

3 'arz-ı ḥâl ide : ola maḫşad-ı H,İ.

4 Gelürse : Giderse H. // hele heves-i mâ-sivâ : hevâ vü heves câ-be-câ M.

6 nev-be-nev dem-i ruḥşat : istimâlet-i tâze M.

7 Nişâr-ı 'âşık : Ne gelse başına devlet bilen kişiye gelür M. // Gelürse başına : Kef-i nevâziş ü M.

- 9 Zebân-ı ‘ömre telâkî olurdu bir miqdâr
Geleydi sâğar-ı gayret-nümâ pey-ender-pey
- 10 Bu gûne ‘aksine devr ile merg ider âhır
Zamân iderse kerem ibtidâ pey-ender-pey
- 11 Yeterdi ‘âkıbet-endîşe derd-i ser fikri Sezâ-yı
Âdem olaydı cezâ pey-ender-pey
- 12 Te‘âkub üzre iken nevbet-i Celâl ü Cemâl
Nedür tezâhüm-i havf ü recâ pey-ender-pey
- 13 ̇abûl-i hâtır-ı dil-berdedür nazâr yoħsa
Göñül ne fâ’ide itseñ du‘â pey-ender-pey
- 14 Dimâğ-ı vâ‘ize gelmez gider kelâl ü melâl
Olinca böyle gerek jâj-hâ pey-ender-pey
- 15 Neler dir idi daħı bizlere ‘ale’l-‘amyâ
̇alaydı itmedigi iftirâ pey-ender-pey
- 16 Olurdu kâbil-i inkâr da‘vi-i şûfi
Şehâdet itmese rûy ü riyâ pey-ender-pey
- 17 ̇ayâlümüz varaħın bir kitâb ider giderek
Nuķûş-ı bü’l-‘aceb-i ibtilâ pey-ender-pey

9 telâkî olurdu bir mikdâr : olurdu telâkı-i yek-çend N; – M.

12 tezâhüm-i havf : tefâvüt-i bîm M.

13 Göñül : Dilâ M. / itseñ : itse N.

15 dir idi : didi M.

16 şûfi : şıdkı M.

17 ibtilâ : iftirâ N.

- 18 Mürîd olan niçün itmez murâd cân u dili
Kemîne hıdmet-i pîre fedâ pey-ender-pey
- 19 Degüldür eksigi ammâ yine degül eksik
Hezâr-veş dile berg ü nevâ pey-ender-pey
- 20 Rübûde olma şağın çeşm ü gûş-ı dîdâr ol
Peyâm u nâma gelürse dilâ pey-ender-pey
- 21 Ğulâm-ı dâ'ire-i mevlevî olup ide gör
Kemâl-i zevk ile kesb-i şafâ pey-ender-pey
- 22 Düşerdi gâ'ile-i dest ü pâya her dervîş
Meded-res olmasa faqr u fenâ pey-ender-pey
- 23 İderse varını SÂKIB n'ola dilü dîde
O hüsn-i bî-bedele rû-nümâ pey-ender-pey

158*

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Fûlâd ola âyîne vü dil olmaya şâfi
Olmaz mı kişi kendüye her vech ile câfi
- 2 Meydân-ı şafâ şaf-şikenîdür ebed ol kim
Merdâne ola bezm-i ezel 'ahdine vâfi
- 3 Hiç olma devâ-cû şakın ey dil kih ü mihten
Yokdur bu belâ-hânede derdüñ gibi şâfi
- 4 İşbât idemez ma'ni-i da'vîsini 'ârif
Teslîm ile tâ mâ vü menî olmaya nâfi
- 5 Ey gam-zede-i rûzi-i her rûze niçündür
Bî-minnet olan kısmetüñ olmaz saña kâfi
- 6 Rağbet idemez ehl-i fenâ semt-i gınâya
Yek-lokma vü yek-hırka olaldan aña kâfi
- 7 Pîş ü pes-i kevn olmasalar hükmi-îlâhî
Îcâda medâr itmez idi nûn ile kâfi
- 8 Âsûde-i azdâd olayum dirse eger ser
Halvet-geh-i hâtırdâ komaz fikr-i hilâfi
- 9 Şad-güne sitem eyler ise yâr için agyâr
'Âşık ola gör cânüñ için cümleyi 'âfi

* M. 164a, N. 175b (der-kenâr). – H.İ.

3 şâfi : şâfi M.

6 aña : – N.

- 10 Bî-gerd-i keder vaqte virüp luţf-ı nizâmı
Hem-kâse-i ‘ayş eyle meded derd ile şâfi
- 11 Her ğamzesi bir deşne-i hûn-rîz-nümâdur
Gûyâ ki kesilmiş o mehûñ hûn ile nâfi
- 12 Şemsü'l-Hağ-ı Tebrîze olup zerre-i pür-şûr
Hem menzil-i mâh itmede yüz seyr-i güzâfi
- 13 Pür-kâr-ı şıfat dâ’iresin cilve-geh itsün
Sîmurğ-ı dil isterse temâşâ-geh-i Kâfi
- 14 Bî-serlügü SÂKIB ki bile cânına minnet
Olmaz mı şitâbân-ı ser-i ma‘reke hâfi
- 15 Dilden dile elden ele devr itse yeri var
Bi't-ţab‘ hoş-âyendedür aħbâba kavâfi

159*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Tîg-1 dil-berdür revân-1 hurremüñ âyînesi
Girmesün mâ-beyne zânû-yı gamuñ âyînesi
- 2 Cilve-gâh-1 tîli^c-1 düşmendür itme iltifât
Rûy-1 dil gösterse çarh-1 a^czamuñ âyînesi
- 3 Bî-miḥekk-i sîne olmaz sırr-1 gamze rû-nümâ
Rûy-1 meydân ü siperdür Rüstemüñ âyînesi
- 4 Ka^cbe-i kûyuñda âb-1 rûyın itmişdür sebîl
Pür-şafâ olsa ^caceb mi Zemzemüñ âyînesi
- 5 Kim bilürdi kâdr-i sâyeñ serde sevdâ olmasa
Zahm-1 seng-i dil-şikendür merhemüñ âyînesi
- 6 Bir degüldür her kesüñ çün meşreb ü keyfiyyeti
Bülbülüñ gül câm-1 pür-meydür Cemüñ âyînesi
- 7 Ceyb-i şeb kim maṭla^c-1 şubḥ-1 şafâ-yı vaqt ola
Ser-be-ser ḥâṭır-güşâdur ^câlemüñ âyînesi
- 8 Tûṭi-i ṭab^cum n'ola gûyâ iderse rûy-i ḥûb
Tercemân-1 ma^crifetdür Âdemüñ âyînesi
- 9 Sîne-i bî-kînedür mir'ât-i ḥüsn-i rûy-i dil
Çîne yüz virmez cebîn-i maḥremüñ âyînesi

* H. 132a, İ.163b, M. 164b, N. 176a.

3 sîne olmaz sırr-1 gamze : sîne vü ser gamze olmaz H,İ.

5 serde sevdâ olmasa : ser k'olmaya sevdâ-zede H,İ.

6 gül : - M.

8 ṭab^cum : ṭab^cı M,N.

- 10 Dîde-i vahşetde mûdur cevher-i Rûhu'l-Ḳudüs
Maḥrem-i taşvîr olmaz Meryemüñ âyînesi
- 11 İtmeyince şubḥ-veş çâk girîbân-ı vücûd
Pür-gül-i ḥurşîd olmaz şebnemüñ âyînesi
- 12 Sâdelükden rûy-gerdân itmeseydi naḳş-ı nâm
Böyle ma'kûs olmaz idi Ḥâtemüñ âyînesi
- 13 Tâb-ı hecr-i gül-ruḥân ile olaldan âb-ı ḥuşk
Âteş-i terdür dü-çeşm-i pür-nemüñ âyînesi
- 14 Her demin ḥırz-ı şafâ-yı şoḥbet eylerdi dehen
Ḳâbil-i feyz-ı dem olsa hem-demüñ âyînesi
- 15 Hırka-i peşmîneyi itmezdi rû-pûş olmasa
Rû-be-rûy-i gevher İbn-i Edhemüñ âyînesi
- 16 Fehm iden miḳdârını itmez dü-çeşm rûşeni
Keffe-i mîzân-veş bîş ü kemüñ âyînesi
- 17 Ḳanda olsa rindi ḥandân eblehi giryân ider
Vâ'iz olmuş şanki sûr ü mâtemüñ âyînesi
- 18 Câm-ı 'ayş-ı mevlevîdür ḥalka-i devrânda
Mâh-veş ḥurşîd-i dîdâr u demüñ âyînesi
- 19 Çeşm ü gûşî revzen-i eyvân-ı ḥayret eyledi
Bilmezüz SÂKIB nedür zîr ü bemüñ âyînesi

14 dehen : nefes H,İ.
15 peşmîneyi : peşmîne H.
17 eblehi : eyleyen N.
18 demüñ : dilüñ H,İ.
19 bemüñ : nemüñ H.

160*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Nâ-hoş u hoşla iden mir'ât-i 'aks âmîzişi
Ṭab'ına virmez gider leyl ü nehâruñ gerdişi
- 2 Câm-ı rûy-i dil ki devâr ola bezm içre komaz
Hem-dem-i güstâha cây-i igbirâr u pûzişi
- 3 Vaḥşet itmezdi şafâ-yı 'ârîz-ı hûbândan
Zâhidüñ huşk olmasa ser-çeşme-i her bînişi
- 4 Dûd-ı telḥ-ı dil meşâm-ı câna hoş-bû gelmede
'Üddan itmiş telemmüz resm ü râh-ı sûzişi
- 5 Nâ-murâd olmağdur ancak çâre-i neyl-i şühûd
İtmesün bî-çâre gül çeşm-i ümîde hâhişi
- 6 Olmasun dirseñ remîde ḥarf-i istînâfdan
Bî-karâr-ı 'ışka yâd itme şakın ârâmişi
- 7 Diğkat-i meşâta olmaz revnağ-efzâ-yı behâ
Gevherüñ zâtı gerekdür âb-ı rûy ü tâbişi
- 8 Derd-mendân derdine bir dâğdur âḥır devâ
Ehl-i tedbîrüñ 'abesdür mâ-'adâ fikr ü işi
- 9 Evvel-i her şey olur âyîne-dâr-ı âḥır
Kâmilü'l-'aḫluñ olunca bî-hodâne dânişi

* M. 165b, N. 177a.

6 istînâfdan : istînâsdan N.

8 Derd-mendân derdine bir : Derd-mendân-ı derûna M.

- 10 Olmayınca nâ-ümîd-i şeş-cihât yâveri
Mazhar-ı imdâd-ı gavṣ-i ğaybiyân olmaz kişi
- 11 ‘Andelîb-i gülşen-i râz olmak isterse gönül
Eylesün âheng-i ney bezm-i semâ‘da nâlişi
- 12 Hırça-i faqr u fenâdur mevlevîye iftiḥâr
N'eylesün tencâme-i egsûn ile ârâmişi
- 13 Himmet-i merdânedür SÂKIB gören meydânda
Esb-i iqdâm üzre kâr-ı dil-pesend-i cünbişi

161*

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Tîmâr ideydi derdüme âhır devâ-yı key
Dâğ üzre dâğa kim dir idi âh-ı tâ-be-key
- 2 Bir baş olurdu Ka'be-i vaşla revân-ı cân
Elbette raht-ı mâli çeker semt-i aşla şey
- 3 Bî-hûş-ı nûş-ı dâru-yı derdüz niçün bize
Bîhûde 'arz ider leb-i câm neşât-ı mey
- 4 Biz çeşm ü gûş-ı her taraf-ı 'âlemüz yeter
İrşâdumuzda şu'le-i âvâz-ı pâ vü pey
- 5 N'eyler nigârsuz kalemüñ naşş-ı huşkini
Yetmez mi nâm-cûya peyâm-ı hevâ-yı ney
- 6 İtmezdi rûy-ı râhını gerd-i sipeh siyeh
Râh-âşinâ-yı 'ibret olaydı nigâh-ı key
- 7 Nâz u niyâz-ı cilvesidür eyleyen henüz
Efsâne râz-ı eşter ü ceydâ-yı hay-be-hay
- 8 Vâ'iz ne girdi destüñe men'ı piyâleden
İtdüñ harîş-ı bâde bizi hey 'azîz hey

* H. 132b, İ. 164a, M.165b, N. 177b.

2 - M,N.

3 niçün bize : bize niçün M,N.

4 İrşâdumuzda şu'le-i : Îşâl-i menzil itmege H,İ. // pey : mey N.

5 N'eyler : Neyl H.

7 ceydâ-yı : ceydâ N.

- 9 Hâb u hayâle dîde vü dil itmez iltifât
Gelmez hemîşe teşne-lebân-ı şühûda rey
- 10 Pür-derde gevher-i tih-i deryâ-yı rûhdur
Enfâs-ı zinde-dil n'ola eylerse mürde hay
- 11 Ser-sebz-i neşv-i sermed ider bâğ-ı behceti
Yoğdur bahâr-ı hüsn-i haça Türktâz-ı dey
- 12 Görmez şebât kıbleden eylerse inhirâf
Bulmaz qarâr çeşm-i tereddüd gibi cüdey
- 13 Bî-şek olurdu zâhid âña mübtelâ müdâm
İnkâr-ı mevlevî kadar olsa cihânda gay
- 14 Rağbet iderdi ehl-i nazâr bî-hüner gibi
Pâ-ber-zevâl olmasa devlet mişâl-i fey
- 15 Gelmez zebân-ı dâfi'a-i rinde hâm-ı edâ
Zîrâ ki nuql ü bâde çıkar mest idince kay
- 16 Mânend-i tîr yek-deme şâhib-nişân olur
SÂKIB gelince sâlike râh-ı rehâda 'ayy

9 hayâle : vişâle H,İ.

12 Görmez : Bulmaz H,İ. // Bulmaz : Görmez H,İ.

15 Pâ-ber : Pây-i H.

162*

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

- 1 Kâje-i bende-i nâçîzine mîrüm geldi
Şayd-ı âhû-bere-i cânuma şîrüm geldi
- 2 İrdi pâyâna şeb-i dûr ü dirâz-ı hicrân
Maṭla^c-i vuşlata ol mihr-i münîrüm geldi
- 3 Geçdi eyyâm-ı fiten mesned-i fazl u dâda
Âsâf-ı baht gibi yâr-ı müşîrüm geldi
- 4 Gitdi gerd-i kederi ṭab^c-ı siyeh-rûz-ı gamuñ
Şubḥ-dem bâd-ı şabâ-vâr beşîrüm geldi
- 5 Gelmesün yanuma yârân-ı zamâne ki henüz
Sâye-i yâr-ı vefâ-dâr-ı semîrüm geldi
- 6 Bezme gelmezse ne gam muğbeçe vü doḥter-rez
Bikr-i fikr ile hem-âğûş-ı zamîrüm geldi
- 7 Yâd olunmazsa n'ola aṭlas-ı çarḥ ortaya
Şimdilik menḳabe-i köhne-ḥaşırüm geldi
- 8 Gördüğince dir imiş şeyḥ-ı ridâ-dârı o şûḥ
Boynu baḡlu cigeri daḡlu esîrüm geldi
- 9 La^clini şekkere teşbîhe kimüñ zehresi var
Tâ ki nâ-geh dimeye dehre nazîrüm geldi

* H. 133a, İ. 165a, M. 166a, N. 178a.

1 nâçîzine : nâçîzüme H.

4 gerd-i kederi : gerd-i keder M; rûz-ı kederi N. / gamuñ : firâḳ M,N.

- 10 Ğonca-i dâĝ-ı dile tâze-güşâyış virdi
Rûzigâr-ı meded-i kâr-ı haţîrüm geldi
- 11 Cûş idüp ma'ni-i şîrîn-i reg-i meşrebden
Tîşe-i hâme ile çeşme-i şîrüm geldi
- 12 Âhır eyler seni pâ-mâl-i hırân båd-ı hazân
Başlar üzre dime ey gül ki serîrüm geldi
- 13 Buldı aĥvâl-i perîşâna tesellî-i dürüst
Her kimüñ haţırına ħalb-i kesîrüm geldi
- 14 Şöhret-i kâzibesî vâ'ize oldu âfet
Nevbet-i velvele-i nâm-ı şehîrüm geldi
- 15 Yâ Rab oldum gile mey kim dil-i bîmâr diye
Ĥamdüli'llâh ser-i bâlînüme pîrüm geldi
- 16 Oldı ser ĝâ'ile-i derd-i elemden âzâd
Sâye-i Ĥazret-i Ergûn-ı mücîrüm geldi
- 17 Devletümde ne revâ müntazar-ı ĥall olasın
Müşkilüñ her ne ise dir ki faĥîrüm geldi
- 18 Yâr olup himmet-i vâlâ-yı cenâb-ı Ĥünkâr
Ĥur'a-i ĥüsn-i nazâr sehm-i ĥaĥîrüm geldi
- 19 Her gelen başuma sevdâ-yı ser-i zülf-âsâ
Müjde-baĥş-ı ĥaber-i ĥayr-ı keşîrüm geldi

13 tesellî-i dürüst : tesellî der-i ĥâk H,İ.

17 Devletümde : Devletinde H.

- 20 Bî-tekellüf ni‘am-ı hân-ı emel hakkında
Merdüm-i bî-şere-i dîde-i sîrüm geldi
- 21 ŞÂKIB itsem yeridür seyf-i kerâmetle zühûr
Şems-i Tebrîz-i velâyet ki zâhîrüm geldi

163*

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fâ'ûlün

- 1 Kûyuñda şehâ yođ yire feryâdum olaydı
Taşdı'ına segler gibi dil nâdim olaydı
- 2 Her vech ile şâyeste idüm her ne iderseñ
Bî-dâduñ elinden hele bir dâdum olaydı
- 3 Tek muğtenem-i devlet-i dîdâruñ olaydum
'Âlem idi 'âlim dağı hassâdum olaydı
- 4 Ağyâra gelürdi giderek belki terađđum
'Aynumda ğam-ı hâtır-ı nâşâdum olaydı
- 5 Çalmazdı tehî behreden enbân-ı dehânım
Gâhîce du'â nâkise mu'tâdum olaydı
- 6 Bezmüñde yerüm yođ bilürem lîk yeterdi
Defterde şıfır-vâr hemân adum olaydı
- 7 Şûfîyi çekerdüm reh-i mey-ğâneye bir baş
Şâbit-kağem ü kâbil-i irşâdum olaydı
- 8 Tekmîl-i fen-i süm'aya minnet mi çalurdı
Vâ'iz gibi şâhib-nefes üstâdum olaydı
- 9 Mânend-i ser ü tâcumı eflâke atardum
Ârâm u hırâma ser-i âzâdum olaydı

* H. 133b, İ. 165b, M. 167a, N. 178b.

3 devlet-i : devlet ü H.

4 'Aynumda : Kendümde H,İ.

7 Şûfîyi : Şûfî M. // Şâbit-kağem ü kâbil-i : ihlâş ile ten-dâde-i H,İ.

- 10 Şîrîn e_şerüm lezzetini eylese işrâb
Her hasr ü dil-i cân ile Ferhâdum olaydı
- 11 Ğam çekmez idüm çekdigüme râh-ı rızâda
Bârî o belâlar sebab-i yâdum olaydı
- 12 Peyveste-i ‘ayyûk olur idi ser-i kârum
Serde küleh-i baht-ı Hudâ-dâdum olaydı
- 13 Şemşîr-i nefesle ne idi enfüsi tashîr
Gül-bâng-i dem-i pîr-i ney imdâdum olaydı
- 14 Mağdûm-ı cihân olmağı n'eylerdi Sikender
Sultân-ı Veled der-gehine hâdim olaydı
- 15 Âhû-yı dilüñ vahşete kalmazdı mecâli
Dâm-ı nigeh-i luğf ile şayyâdum olaydı
- 16 Üftâdelenüp kalmaz idüm râh-ı fenâda
Ol Hızr-ı haqîkat keremi zâdum olaydı
- 17 İtmezdi dü-tâ kaddümi ŞÂKİB gam-ı devrân
Eller gibi bir kâmet-i şemşâdum olaydı

164*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Tende tûş u dilde cûş u serde hûşum qalmadı
İşık ile bî-hûş olaldan perde-pûşum qalmadı
- 2 Çâk çâk itdi nişânum câme-veş dest-i cünûn
Nâmdan ğayrı muhaşşıl bâr-ı dûşum qalmadı
- 3 Pâre pâre bir cigerle hûn-ı dilden mâ-‘adâ
Hânkâh-ı ‘unşurîde hûrd ü nûşum qalmadı
- 4 Lenger-endâz-ı şafâyam sîl-i deryâ-res gibi
Hây ü hây -ı seyr ile şimdi hurûşum qalmadı
- 5 Kim qalur bezm-i fenâda cânına sîr olmadık
Mesned-i ‘işretde pîr-i mey-fürûşum qalmadı
- 6 Cism ü cânı çünki yek-reng itdi âb ü tâb-ı mey
Müjde çeşm-i hurde-bîne rûy-ı pûşum qalmadı
- 7 Ol kadar hoş-ğâl-i şahbây-ı tecerrüddür serüm
Kim rem ü hemm ü hayâl ü üns-i hûşum qalmadı
- 8 Bî-dimâğ-ı şekveyem zenbûr-vâr itmem enîn
Hiç ser-â-pâyumda kayd-ı nîş ü nûşum qalmadı

* *H.134a, İ.166a, M.168a, N.179b.*

1 Tende tûş : Serde hûş N. / serde hûşum : tende tûşum N.

2 nişânum câme-veş : vücûdum câmesin M.

6 âb ü tâb-ı : tâb-ı rûy-i M.

7 Ol kadar hoş-ğâl-i : Şöyle hoş-ğâl eyledi M. / tecerrüddür : bî-kayd-ı M. // Kim rem ü hemm ü hayâl ü üns-i hûşum : Şafha-i hâtırda naşş-ı yâd-ı dûşum M; K'anda çeşm-i Kays-veş fark-ı vuhûşum qalmadı H,İ.

8 Hiç ser-â-pâyumda kayd-ı : Hiç mezâk-ı dilde fark-ı M.

- 9 Cezbe-i mihr-i maḥabbetdür meni raqşân iden
Yoḥsa kendüm zerre-veş tahrîke cûşum ḳalmadı
- 10 Oldı bâd-ı tefriḳa şîrâze-i evrâḳ-ı ḥâl
Cem^c-ı şeml ü celb ü def^a çâre-gûşum ḳalmadı
- 11 Başın aldı gitdi vâ'iz ḳaldı meclis bizlere
Himmet-i rindân irişdi derd-i gûşum ḳalmadı
- 12 Ḳanda ḳaldı fikr-i ferd eylemezem ammâ şaḥîḥ
Bildigüm budur ki yâd-ı naqş-ı dûşum ḳalmadı
- 13 Mevlevî-girdâr oldum âteş-i 'ışḳa sipend
İhtiyâc-ı pâs-ı ḡam-ḥâr u sürûşum ḳalmadı
- 14 Kesdi 'araḳ cünbişüm câm-ı nigâh-ı tâz-i yâr
SÂḲİB-ı taşvîre döndüm tâb-ı cûşum ḳalmadı

9 meni : tenüm M. // cûşum : tûşum M,H,İ.

10 şeml ü : şemli M; şeml H. / celb ü def^a çâre-gûşum : 'ayş için tedbîr-i nûşum M.

11 aldı : alup N.

13 Mevlevî-girdâr sipend : Mevlevî-sâ âteş-i 'ışḳa sipend oldı vücûd M. // pâs-ı ḡam-ḥâr u : âb-ı imdâd-ı M.

14 cünbişüm : âhumı M. // tâb-ı cûşum : çeşm ü gûşum N.

165*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 'Arşa çıksañ meyl-i dún ednâ ider âhır seni
Ferşe inseñ himmetüñ isnâ ider âhır seni
- 2 Lâle-veş bu künc-i dâğ u tûğ-ı âh-ı âteşîn
Tâc-dâr-ı mülk-i istignâ ider âhır seni
- 3 Şekve-rîz olma bu bâğuñ hâr hârından şakın
Hâr-ı miñnet gül-bün-i ra'na ider âhır seni
- 4 Sîli-i üstâda idmân-ı taħammül bir zamân
Tıfl-veş nâdân iken dâna ider âhır seni
- 5 Kılma zühd-i huşk ile ser-germ-i câm-ı cezbe ol
Vecd ü hâlet pîr iseñ bernâ ider âhır seni
- 6 Câme-i tecrîddür ihrâm-ı tavf-ı kûy-ı döst
Terk-i şûret hâci-i ma'na ider âhır seni
- 7 Meşrebi tevsîc u tab'ı hûy-ı hoşla taħliye
'Âlem-i 'irfân-ı bâ-pehnâ ider âhır seni

* *H.134b, İ.166b, M.168b, N.179b.*

1 'Arşa çıksañ meyl-i dún ednâ : Himmet-i 'âlî dilâ dâna M. // himmetüñ isnâ : fikr-i dún ednâ M.

2 – N,H,İ.

4 – M,H.

6 kûy-ı döst : kûy-ı yâr N.

7 tevsîc u tab'ı hûy-ı hoşla : tazyîk-ı efgâr-ı hevesden M. // 'Âlem-i 'irfân-ı bâ- : Bî-girân bir 'âlem-i M.

- 8 Merkez-i meydân-ı ‘iffetde sebât-ı pâ-y-i şabr
Hük-m-i devr-i furşata mebnâ ider âhır seni
- 9 Rûy-i zişt-i fitne-i ihvândan ağmâz-ı ‘ayn
Gör ‘azîz-i Mısr-ı istisnâ ider âhır seni
- 1
- 2
- 4
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10 Nakd-i enfâsı reh-i fakr u fenâda harc ü şarf
Genc-i bâd-âverdden agnâ ider âhır seni
- 11 Evvel em‘ân-ı nazarla keşf-i estâr-ı sühan
‘Andelîb-i sîne-i Sînâ ider âhır seni
- 12 Her sü’âl-i bî-me’âle iltifât ey sâde dil
Seng-i ta‘n-ı vâ‘ize mînâ ider âhır seni
- 13 Hıdmet-i bâ-ğürmet-i dil-zindeye bezl-i vücûd
Hânkahda pîr-i lâ-yefnâ ider âhır seni
- 14 Şems-i dînüñ sâyesinden iktibâs-ı pertev it
Kim o ser-meh ser-be-ser bînâ ider âhır seni

8 mebnâ : mînâ H,İ.

9 Rûy-i ‘ayn : Kürbet-i çâh-ı belâ vü gurbet-i râh-ı ‘ınâ M. // Gör ‘azîz-i : Câh-dâr-ı M.

10 fenâda : fenâya H,İ.

11 Evvel sühan : İtmemek şarf-ı lisân-ı cây-i havf-i ân ü in M.

12 Her dil : Güft ü gûy-ı pûça tevcîh-i şimâh-ı iltifât M.

14 Şems-i dînüñ sâyesinden : Sâyesinden Şems-i dînüñ M.

- 15 Refte refte nâle-i pür-sûz ü derdüñ ney gibi
Âşinâ-yı sırr-ı Mevlânâ ider âhır seni
- 16 Sâye-i dest-i inâyetle külâh-ı mevlevî
Tâc-dâr-ı taht-ı keremnâ ider âhır seni
- 17 Âsitân-ı Hâzret-i Ergûna ŞÂKIB ser-fürû
Nâzenîn-i şadr-ı istiğnâ ider âhır seni

15 pür-sûz ü derdüñ : pür-derd ü sûzuñ M. // Âşinâ-yı sırr-ı : Maḥrem-i esrâr-ı H,İ.

16 – M,H.

17 Nâzenîn-i şadr-ı : Zîb-i şadr-ı bezm-i H,İ.

MÜSTEZÂD*

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

Mef'ûlü Fe'ûlün

- 1 Ser-gûy ser-i kûyuñ olup virmedi kaç'â
Çevgânuña zaḥmet
Îmâ-i ser-i zülfüñe vâbeste hemânâ
Üstâdına raḥmet
- 2 Yek-cilve ile 'âlemi üftâde idersin
Ey şâh-süvârum
Pâ-bûsuña nevbet mi deger bendeye tenhâ
Înşâf u mür'üvvet
- 3 Şad-pâre olur sebz-i ḥaṭuñ gördigi sâ'at
Erbâb-ı ṭabî'at
Şîrâzelenür târ-ı melâḥat ile gûyâ
Evrâḳ-ı maḥabbet
- 4 Müjgânımı nevvâre-i ḥûn-âbe-i ḥasret
İtmişdi firâḳuñ
Buldum yine teşrîf-i ḥayâlûñle tesellâ
Ey Yûsuf-ı 'izzet
- 5 Feryâduña kimdür ki irşe ey dil-i zârum
Bi'llâhi Ḥamûş ol
Âfâḳı senüñ derd-i gamuñ eyledi zîrâ
Mecmû'a-i vaḥşet

* 69a. Diğeri nüshalarda bulunmayan bu şiir için N. nüshasında , sonradan bulunup dîvâna kayd edildiğine dâir bir kayıt var.

- 6 Dil-dâde ki pâ-der-gil-i ten olmaya olmaz
 Bir şey aña hâ'il
 Kışr olmayıcağ sedd-i reh-i mağz-ı temennâ
 Ağyâra ne minnet
- 7 Yok bâm-ı bülend-i felege hâcet-i hâtır
 Peygûle-nişînüz
 Besdür bize âyîne-i zânûda temâşa
 Nüzhet-dih-i 'ibret
- 8 İdrâk-i Felâtûna ki müşkil ola hardel
 Kühini ihâta
 Olmaz hıred-i gayra müyesser bu mu'ammâ
 Ey tâlib-i hikmet
- 9 Bî-hîş ü kemer-beste-i vahdet ola sâlik
 Evvel kademinde
 Ser-menzilin ihrâza olur nâ'il-i ber-câ
 Bî-renc ü meşakkat
- 10 Bîhûde niçün seyr ü seyâhat ide 'âşık
 Dil-ber ki ola ber-dil
 Lîkin bu midur nev-heves-i vuşlata âyâ
 Âyîn-i fütüvvet
- 11 Âyîneñe virmezse keder gerd-i havâdiş
 Şad-müjde saña kim
 Bulduñ meded-i bahtuñ ile sînede Hakkâ
 Gencîne-i şafvet
- 12 Raqqâş ideli zerre gibi cezbe-i mihrüñ
 Ey Şems-i haqîkat
 Oldum nazâr-ı mevlevî-i hâlete hâlâ
 Âyîne-i hayret

TARİHLER

1*

TÂRİH-İ İNTİKÂL-İ HAZRET-İ BUSTÂN ÇELEBİ
NEVVERA'LLÂHÜ MERKÂDEHÜ***Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

- 1 Şeyh Bustân incizâb-ı aşl ile
Olmış ecdâd-ı ıẓâmî pey-revi
- 2 Rûh-ı pâki terk-i berg-i cism idüp
Oldı kandîl-i fenâda münzevî
- 3 Eyledi ihvân u hullânuñ dilin
Lâle-veş dâğ-ı firâkı müktevî
- 4 Olmaq üzre tâze cân-ı 'âşıkân
Sırrın itdi câ-nişîn-i ma'nevî
- 5 Ya'ni Şadrü'd-dîn efendi hazreti
Taht-ı irşâd üzre oldı müstevî
- 6 Eylesün bâzû-yı baht u 'izzetin
Himmet-i vâlâ-yı Mevlânâ kavî

* H.135a, İ.167a, M.169a, N.180b.

** İntikâl-i : Vefât-ı N.

1 incizâb-ı aşl ile : eyleyüp 'azm-i liķâ H,İ. // ıẓâmî : ıẓâmuñ H.

2 berg-i cism : fânî bezm H,İ. // fenâda : beķâda H,İ.

3 hullânuñ : aħbâbuñ H,İ.

4 'âşıkân : sâlikân H,İ.

6 'izzetin : devleti H; devletin İ.

- 7 ‘Andelîb-i ney görüp ol hâleti
Nağme-senc oldı bu târîh-ı nevî
- 8 Kim hemân olduĝda bir servî revân
Tâzelendi bûstân-ı mevlevî
- 9 Dâ’im olsun teşne-gân-ı râh-ı Hâk
Selsebîlinden o bâĝuñ mürtevî
- 10 Rûşen itsün dîde-i bülbüllerin
‘Ayş-ı hoşla Şems-i dînüñ pertevi
- 11 Görmesün rûy-ı hazân-ı mâtemi
Bir dahı ŞÂKİB be-hâk-ı Meşnevî

بر دخی نآقب بحق مشوی

Sene : H. 1117.

بطریق اسقاطین از اشارت روان شدن این سرو *

8 servî : serv H.

* - H.

2*

TÂRÎH-İ MEŞÎHAT-İ ŞÂKIB DEDE KÜDDİSE SİRRUHÜ**

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Hâk-i râh-ı mevlevî ŞÂKIB dede
Mâsivâdan eyledükde ihtimâ
- 2 Pey-rev-i âzâde-gân-ı râh olup
Kendüye olmuşdı hayret reh-nümâ
- 3 Bî-ser ü pâ geşt iderken 'âlemi
Luţf idüp dârende-i arz u semâ
- 4 İtmeyüp bîhûde gerd ü ser seri
Hâzret-i Ergûna buldı intimâ
- 5 Der-gehinde hıdmeti devlet bilür
Virdi varın sâyesine rû-nümâ
- 6 Tâ ki âsâr-ı kabûl idüp zuhûr
Oldı ihsân-ı meşîhat rû-nümâ
- 7 Hâmdüli'llâh himmet-i pîrân ile
Lâne-sâz oldı serinde ol hümâ
- 8 Behre-yâb olup şafâ-yı vaqt ile
Geldigin gördükde şad neşv ü nemâ

* H.135a, İ.167b, M.169b, N.181a.

** Kuddise Sırruhü : – H,İ,M.

2 âzâde-gân-ı : âzâde M.

8 neşv : feyz M,N.

- 9 Ƙâl idüp târihın ihvânü's-şafâ
Didiler ey şeyh-ı şâhib hâl-i mâ

دیدیله ای شیخ صاحب حال ما

Sene : H. 1102.

3*

TÂRÎH-İ VELÂDET-İ ŞEYH MUHAMMED MUHLİŞ MEVLEVÎ**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

- 1 Bahâr-ı sırr-ı Mevlânâ idüp cûş
Tulû' itdi yine bir gonca-i ter
- 2 Cemâli maşrıq-ı mihr-i necâbet
Cebîni mâh-ı evc-i haţţ-ı evfer
- 3 Gören tâze-zemîn-i hilyesin dir
Du'â-yı hayr ile idüp muhammer
- 4 Olsa yâ Rab kemâl ile mu'ammer
Muhammed Muhliş-ı pâkîze gevher
- 5 N'ola pîr olsa râh-ı mevlevîde
Ki oldur kûçek-i Hunkâr-ı Ekber
- 6 Külâh-ı devlet-i dâreyn olsun
Ser-i mes'ûdına zîbende efser
- 7 Odur çün gevher-i genc-i velâyet
Olur rû-puş-ı hüsni hırka der-ber

* H.135b, İ.168, M.169b, N.181b.

** Velâdet-i : Mevlûd-i H,İ. / Mevlevî : - H,İ.

1 Tulû' : Zuhûr H,İ.

3 tâze-zemîn-i hilyesin dir : dir nâm-ı pâk ü Muhlişını H,İ.

7 çün gevher-i : vaktinde naqd-i H,İ. / velâyet : 'izzet H,İ. // Olur rû-puş-I hüsni :
Ki rû-pûşıdur anuñ H,İ.

- 8 Aña şâyestedür haqqâ ki olmak
Sa'âdet hem-reh ü tevfiq-ı reh-ber
- 9 'Aceb mi olsa cecdi hürmetine
Cenâbı her kerâmetle mübeşşer
- 10 Nihâl-i ser-bülend-i 'ömrine Hâk
Bir 'ilm ü 'amel itsün müyesser
- 11 Dimiş mîlâdına târîh ŞÂKİB
İde Bârî merîd-i pîr-i perver

ایده باری مرید پیر پرور

Sene : H. 1107.

8 şâyestedür : zîbendedür H,İ.

9 'Aceb mi olsa : Olur elbette H,İ.

4*

TÂRÎH-İ VELÂDET-İ ŞEYH AHMED HÂLİŞ MEVLEVÎ**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

- 1 Bi-ḥamdi'llâh idüp tevfiḳ yârı
Vücûda geldi bir pâkize gevher
- 2 Nihân idi teh-i baḥr-ı 'ademde
'Ayân oldu zihî Allâhü ekber
- 3 Odur der-gûş-ı mâhî-i dü-çeşme
Olan gevher-firûz-ı ḥüsn-i manzar
- 4 Hemîşe maḥlaş u nâmın iden yâd
Zebânın bu 'azîmetle ter eyler
- 5 Tarîḳ-ı ḥazret-i ceddinde olsun
Merâm-ı Aḥmed-i Hâliş müyesser
- 6 N'ola Sulṭân-ı Dîvânî derinde
Olursa bende-i iḥsân-ı perver
- 7 Ki yümn-i himmeti der-yûzesinde
Dü-çeşm-i cânın itmiş ḥalka-i der
- 8 Nemed ber-dûş-ı tecrîd olduğınca
Olup esrâr-ı Mevlânâyâ mazhar
- 9 Külâh itsün serin âsûde gamdan
Ser-i mû olmasun vaḳti mükedder

* H.136a, İ.168b, M.170a, N.182a.

** Mevlevî : – H,İ.

- 10 Kerîmâ her ¼adem ¼üsn-i sülûkin
Dem-i a¼senetle eyle mübe¼ßer
- 11 Olup rû¼en ¼erâ¼-ı ¼e¼m-i ŒÂ¼IB
Didi târî¼ ola ¼âlî¼ mu‘ammer

اوله خالص معتر

Sene : H. 1113.

5*

TÂRÎH-İ VELÂDET-İ ŞEYH MAHMÛD HÂMÎD MEVLEVÎ**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

- 1 Zihî mâh-ı nev-i bürc-i sa'âdet
Ki olmaz pertev-i iķbâli âfil
- 2 'Aceb mi bed-reviş sîmâ-yı hâli
Olursa feyz-ı Şemsü'd-dîne kâbil
- 3 Odur t̂ab-ı cemâl-i gevher ile
Olan sırr-ı Celâlü'd-dîni hâmil
- 4 Olinca maħlaş-ı nâmîsi Hâmîd
Sezâdur olsa memdûhu'l-emâsil
- 5 N'ola nâmı gibi Maħmûd olursa
Vücûdında olan cümle ħaşâ'il
- 6 İlâhâ sâye-i ceddinde olsun
Ser-i Maħmûd Hâmîd bî-gavâ'il
- 7 Emîn eyle gezend-i çeşm-i bedden
Ki her-giz görmeye derd-i nevâzil
- 8 Muķîm-i der-gehî it k'olmaya tâ
Ser-i mû semt-i nâ-maħmûda mâ'il
- 9 Külâh ü ħırķa olduķca efendüm
Ser ü bâlâsına tâc ü ħamâ'il

* H.136a, İ.168b, M.170b, N.182b.

** Mevlevî : - H,İ

5 - H.

- 10 Geçüp hüsni-i sülûk ile zamânı
Gele zâtında temkîn-i evâ'il
- 11 Merîd-i 'Ârif-i Ekberdür ol mâh
İdüp tedrîc ile kesb-i fezâ'il
- 12 Olur nâ-geh o pîrûñ perteviyle
Ma'ârif zirvesinde bedr-i kâmil
- 13 Ṭulû'ına didi târîh ŞÂKIB
Ola sermed-şeref çîn-i menâzil

اوله سرمد شرف چین منازل

Sene : H. 1117.

6*

TÂRÎH-İ VELÂDET-İ ŞEYH 'ALİ ŞÂKİRÜ'L-MEVLEVÎ**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

- 1 'Aceb nev-bâde-i naḥl-i velâyet
Ki bâğ-ı mevlevîde oldı ḥâşıl
- 2 Zihî âyîne-i ḥüsn-i kerâmet
Ruḥında rû-nümâ luḥf-ı şemâ'il
- 3 Odur çeşm ü çerâğ-ı bezm-i 'işmet
N'ola pervânesi olsa efâzıl
- 4 Zemîn-i şânı reşk-i naḫş-ı Behzâd
Zamân-ı ḥâli gül-rîz-i fezâ'il
- 5 Semiyy-i Ḥayder ü Şâkir-teḥalluṣ
Kirâmı tıynet ü sâmi ḥaşâ'il
- 6 Sezâdur zıkr-i bi'l-ḥayrın iderse
Zebân-ı 'âlemi zeynü'l-meḥâfil
- 7 Revâdur eylese şâd-âb-ı feyzi
Nihâl-i zâtını en'âm-ı şâmil

* H.136b, İ.169a, M.171a. N.183a.

** Şâkirü'l-Mevlevî : Şâkir Mevlevî N; Şâkir H,İ.

4 şânı : ḥâli H,İ. // Zamân-ı ḥâli : Zebân-ı şânı H,İ.

5 Ḥayder ü : Ḥayder H.

6 ḥayrın : ḥayrı H.

7 Revâdur : 'Aceb mi H,İ.

- 8 ‘Aliyy-i Şâkiri itmiş ezelden
Şekûr-ı pür-kirâm ikrâma kâbil
- 9 Ki oldı der-geh-i Sulţân Velede
Nigâh-ı şefkat-i nâ-gâha nâ’il
- 10 Kemîne kûçek-i hıdmet-güzârı
Olur âhır dem ü devrâna vaşıl
- 11 Vilâdına didi târîh SÂKIB
‘Aliyy-i muţlak itsün pîr-i kâmil

علیٰ مطلق ایتسون ایر کامل

Sene : H. 1119.

8 – M.

10 Vilâdına : Zuhûrına H,İ.

11 pîr-i : mîr-i H.

7*

TÂRÎH-İ VELÂDET-İ ŞEYH 'ABDÜ'S-SELÂM

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün

- 1 İdüp SÂKIB kulına birr-i Vehhâb
Vücûh-ı fazl u ihsânı temâmet
- 2 Berû-mend eyleyüp naḥl-i fu'âdın
Yeşerdi meyve-i ḥüsn-i leṭâfet
- 3 Toḡup 'Abdü's-selâm-ı pâk-ṭıynet
Olinca dîdesi rûşen be-gâyet
- 4 Teşekkür-kâr olup her mû-be-mûyı
Dili oldı şeker-rîz-i inâbet
- 5 Kerîmâ ğarḳ-ı luṭf itdüñ faḳîri
N'ola itseñ du'âsın hem-icâbet
- 6 Selîmü'l-ḳalb ü sâlim ḳâleb olsun
Ṭarîḳ-ı mevlevîde vir ḥilâfet
- 7 Sülûk ü seyr ile menzil-res eyle
Hevâda itmesün yek-dem iḳâmet
- 8 Niyâzı bu k'ola ḥayrû'l-ḥalef ol
İde vîrân-ı âşârın 'imâret

* M.171b, N.181b. – H.İ.

2 Yeşerdi : Bitirdi N.

- 9 İki k̄at bir du‘â-gû didi târîh
Nedîm ü yâr ola her dem selâmet

ندیم یار اوله هر دم سلامت

Sene : H. 1143.

انگه روبرو افزونی تاریخ حاصل شود ۱۱۴۵ (1145)**

** - N.

8*

TÂRÎH-İ VELÂDET-İ HALÎME EZ-BENÂT-I ÂL-İ MEVLÂNÂ**

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Keff-i mevc-i 'ırķ-ı Hünkâr-ı velî
Bir güher virdi kenâr-ı şûrete
- 2 K'âb-ı rûyî tâb-ı bahş olmuş henüz
Yek-be-yek esbâb-ı hüsn-i sîrete
- 3 Nakşına hâtır olunca âyine
Ėavta-hâr oldu şafâ-yı hayrete
- 4 Şekl-i maᄥbû'ında peydâ-bikr-i fikr
Maᄥremân-ı nev-'arûs-ı 'ibrete
- 5 Geldi yümn-i maᄥdeminden tâze cân
Çeşm ü gûş-ı köhne-sâl-i fıtrata
- 6 Vaᄥf-ı şükr itsem n'ola evᄥâtumı
Kâm-bahşâ-yı muᄥaddes ᄥazrete
- 7 Kim ᄥalîme-veş melîᄥa-ᄥıyneti
Rûşenâ itdi dü-çeşm-i ᄥasrete
- 8 Nüşa-i zâtını itmiş kilik-i ġayb
Âyet-i ᄥasnâ kemâl-i nedrete

* H.137a, İ.169b, M.172a, N.183b.

** Târîᄥ-ı Velâdet-i Doᄥter-i Pâkîze Aᄥter-i Sâᄥıb ᄥalîme-i Melîᄥa H,İ.

6 Vaᄥf-ı : Vaᄥt-i M. / n'ola evᄥâtumı : 'aceb mi vaᄥtümü H,İ.

7 ᄥasrete : ᄥayrete H,İ.

- 9 Bürde-i hâş-ı harem olsa revâ
Şâh-ı Ergûn-ı velâyet şöhrete
- 10 Ser-be-der-gâhı olan bî-çâreyi
Sâye-i dîvârı besdür nuşrete
- 11 Virmesün devrân câm-ı ‘ayşını
Hâm-ı dest-i inkisâr-ı ‘usrete
- 12 Tu‘me eyler yoğsa cedd-i emcedi
Sâkî-i bed-‘ahdi seyf-i ğayrete
- 13 عشر و عشر عشر و عشر sâlisin
Zamm idince elf-i sâl-i hicrete
- 14 Düşdi târîh-ı velâdet bî-küsûr
SÂKİB ol hûrâ-nijâd-ı kudrete

ثاقب اول حورا نژاد قدرته

Sene : H. 1111.

9 revâ : n'ola H,İ.

10 – M,N.

11 ‘ayşını : ‘işreti H.

9*

TÂRÎH-İ VELÂDET-İ FÂTİMA EZ-DOĞTERÂN-I ÂL-İ MEVLÂNÂ**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Li'llâhi'l-ḥamd oldı SÂKIB pür-şeref
Bürc-i 'ızz ü rif'at üzre aḥterüñ
- 2 Eyledi mihr-i münîr ile kırân
Menzil-i ṭâli' de gûyâ kim serüñ
- 3 Hem-ser oldı sa'd-ı ekberle henüz
Evc-i baḥt-ı sermedîde efserüñ
- 4 Nev-zemîn-i luṭfa mecmû'a olup
Tâzelendi rûy-ı köhne defterüñ
- 5 Naḥl-i 'ömrüñden tecellî-i kerem
Nûr-baḥş itdi cemâl-i doḡterüñ
- 6 Virdi bâğ-ı nesl-i pâk-i mevlevî
Yine bir hem-nâm-ı Zehrâ nev-berüñ
- 7 Bendesidür vâlide sulṭânuñ ol
Ḳadrini bil sen o zîbâ gevherüñ
- 8 Hıdmetinde görme ihmâli revâ
Aşlı Hünkârîdür ol hoş-manzarüñ
- 9 'Arz-ı ḥâl-i ibtihâl it diyerek
Atma sulṭânım yabana çâkerüñ

* H.137b, İ.170a, M.172b, N.184a.

** Âl-i : Ḥânedân-ı M; Târîḡ-i Velâdet-i Fâtıma H,İ.

8 görme ihmâli revâ : eyleme aşlâ kuşûr H,İ.

- 10 Sîne-bend-i cânuñ eyle mihrini
Reşk-i mihr-engîz ola zîb ü ferüñ
- 11 Tev'em-i û bir kerâmet didiler
Sâl-i mîlâdın o qudsî gevherüñ

او قدسی كۆهرک

Sene : H. 1121.*

10 Sîne-bend-i mihrini : Dil k'ide cân ile mihrine vefâ î. // ola : olur î. Bu beyit H. nüshasında şu şekildedir :

Reşk-i mihr-engîz olur zîb ü feri
Dil k'ide cân ile mihrine vefâ

11 gevherüñ : peykerüñ H,İ.

* - N.

10*

TÂRÎH-İ VEFÂT-I HÂCCE FÂTİMA HÂNUM EZ-ÂL-İ HÂZRET-İ MEVLÂNÂ
 KÜDDİSE SİRRUHÜ'L-A'LÂ ĞAFFARA LEHÂ VE 'AFÂ 'ANHÂ
 ÂMÎN BÎ-HURMETİ'Ş-ŞEFÎ'L-EMÎN**

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Nâ-geh oldı bir ser-âmed serv-i bâğ-ı mevlevî
Gülşen-i 'Adn ü civâr-ı rahmet-i Hâkka revân
- 2 Çâr-mîh-ı penc ü şeşden kendüyi âzâd idüp
Eyledi medd-i hırâmın ser-be-ser dâğ-ı revân
- 3 Çünkü dâmen-çîn-i hâşâk-i ten oldı hâtırı
Şoĥbet-i ecdâd-ı emcâdına cân atdı hemân
- 4 Ya'ni Hâcce Fâtıma Hânum idüp ifnâ-yı 'ömr
Menzil-i bâkîde oldı ĥayme-zen mânend-i cân
- 5 Şûret-i faĥrû'n-nisâ rû-pûş-ı kâdr-i gevheri
Sîret-i merdâne reftârında mihr-âsâ 'ayân
- 6 Râbi'a olsa zamânında olurdı şâniye
Râh-ı Hâkda itmede bezl-i menâl ü ĥânümân
- 7 Maķ'ad-i şıdķa n'ola itse şitâb-ı yek-deme
İncizâb-ı رجبی'dür eyleyen bî-ĥod devân

* H.137b, İ.170b, M.172b, N.184b.

** Târîh-i Vefât-ı Fâtıma Hânum Raĥmetü'llâhi Te'âlâ H,İ.

1 Nâ-geh : Tâ ki H.

3 ten : beden H,İ. / hâtırı : dili H,İ.

6 Râh-ı ĥânümân : İtmede terk-i menâl ü mâl ü belki ĥânümân H,İ.

- 8 Mâsivâ semtine aşlâ itmedi gitdi nigâh
Çeşmine âyîne-i hışm idi gûyâ kim cihân
- 9 Olmasaydı tıyneti kân-ı kerâmet âşikâr
Bî-tereddüd ehl-i dil dirdi aña genc-i nihân
- 10 Pertev-i dîdârı eyler çeşmüñüz rûşen temâm
Mest-i câm-ı rûh olursuz müjde ey hûr-ı cinân
- 11 Âl-i Mevlânâ k'ola ber-cem'a şem'-ı dil-fürûz
Cümleye pervânesi olmak gerekdür bî-gümân
- 12 Maḥremân-ı ḥacle-i esrâra ḥayret-zâ idi
Ḥâlet-i ḥîz ü nişestinde olan temkîn-i şân
- 13 Naḫd-i cânı hem-nişâr-ı peyk-i cânân eyledi
Da'vet-i dârü's-selâm ile olunca dür-feşân
- 14 Zâr idelden ney gibi aḥbâbı sûz-ı mâtemi
Farḫ olunmaz şu'le-i âvâz ile dûd-ı figân
- 15 Şevḫ-ı dîdâr eyleyince bâd-ı pâ-y-i himmetin
Cânib-i gül-zâr-ı üns-i ḥazrete âteş-ınân
- 16 Âḥırü'l-emr eyleyüp şevḫ-ı likâ sabrın temâm
Der-geh-i Mevlâya kıldı 'ışḫ ile 'aṭf-ı 'ınân
- 17 Riḫlet-i târîḫini ŞÂḲİB du'â-gûyî dimiş
”رحمة الله عليها كلما املا الزمان“

10 Pertev-i temâm : Pertev-i dîdâr-ı pâki rûşen eyler dîdeñüz H,İ. // olursuz : olur ser H,İ.

14 Zâr : Kâr H,İ. / ney gibi aḥbâbı : ḥâṭır-ı aḥbâba H,İ.

15 – H; üns-i : ḫuds-i İ.

16 – M,N.

- 18 Eylesün feyyâz-ı bî-çûn ğarķa-i baħr-ı kerem
Ĝurfe-i firdevs-i zîb olduķca ervâħ-ı mehân
- 19 Ğaşr idüp zîr-i livâsında Ğabîb-i Ekremüñ
Farķına çetr-i şefâ'at eyleye neşr-i emân

Sene : H. 1122.

در روز سبت سابع عشرین ماه محرم الحرام*

(27 Muharrem Cumartesi günü).

* - N.

11*

TÂRÎH-İ VEFÂT-I HAVVÂ HÂNUM EZ-AHFÂD-I HAZRET-İ MEVLÂNÂ**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nesl-i Mevlânâ Celâlü'd-dîn-i Havvâ Hânumı
Eyledi ihyâ-yı rahmet Hazret-i Kayyûm-ı Hay
- 2 Ya'ni kilik-i hikmet-i bî-'illet ü dest-i kazâ
İtdi 'ömr-i nâzenîni defterin imzâ vü tay
- 3 Çün kemâl-i hilkati oldu pezîrâ-yı zevâl
Düşdi hâk-i kabre gül-berg-i teni mânend-i fey
- 4 Sâl-i ehl-i cennete bâliğ olunca nevbeti
Nâ-geh idüp râh-ı vaşl-ı ceddine teblîg-ı pey
- 5 Pîr ü peyk-i dürr-i cânâne olup cânı didi
Bir hayât iç'ün bu kayd-ı çâr-'unşur tâ-be-key
- 6 Teşne-i câm-ı tecellîdür o bîmâr-ı hayâl
Neş'e-i bezm-i tesellîden gelür mi hiç rey
- 7 Dâmen-efşân oldu âhır hâk-dân-ı cismden
Geldi gûyâ gayş-ı bâğ-ı rinde keyden dahı 'ay
- 8 Var iken dîdâr olur elbette çeşm-i câna serd
'Aks ile ta'vîk-ı mir'ât-i cemâl-i كَلَّ شَىْءٌ

* H.138a, İ.171a, M.173b, N.185a.

** – M; Der-Târîh-i Rihlet-i Havvâ Hânum *Rahmetü'llâhi 'Aleyhâ* H,İ.

4 bâliğ : vâşıl H,İ.

5 cânâne : cânân H,İ,M. / olup : iken H,İ.

7 rinde : zinde H,İ; rind-i N. / 'ay : gay H.

8 'Aks ile ta'vîk-ı : 'Aks-i bî-vech ile H,İ.

- 9 Hâşılı mehcûr idüp ol yâr-ı cânımdan beni
Tâkatüm tâk eyledüñ hey gerdiş-i ğaddâr hey
- 10 Ol kadar ser-geşte-i derd eyledüñ cân u dili
Kim görünür dîdeme gird-âb-ı hasret câm-ı mey
- 11 Pây-i ‘arşa senden eylerdüm mufaşşal ‘arz-ı hâl
Olmasa eşhâb-ı teslîm ü rızâya şekve ğay
- 12 İrmeden gül-zâr-ı ünsüñ faşl-ı vaşl-ı luţfına
Nev-bahâr-ı şöbeti telḡ eyledi ḡayfâ ki dey
- 13 Çekdi zîr-i ebr-i ğaybe peykerin mâh-ı şühûd
Yağdı nâr-ı firḡati cân-ı ḡazîne tâze key
- 14 Sîne-çâk ü dîde nem-nâk ü gönül ğam-nâkdür
Âh ü zâr olsam n'ola ser-tâ ḡadem mânend-i ney
- 15 Kâr idüp ḡays-ı dile zaḡm-ı ğam-ı Leylî-veşi
Ser-ġüzeştin eyledi efsâne-i nev ḡay-be-ḡay
- 16 Belki bir pâre virürdi ḡabz-ı hecre inbisât
İtse başt-ı kesr-i bî-ḡadde vefâ şad-veyl ü vey
- 17 کن دعای پنچکه تاریخش و ثاقب بکو
شاد کام از روح و ریحان باد روح پاک وی

9 hey gerdiş-i : her gerdiş-i H.

10 ser-geşte-i : gerdân-ı H,İ. / eyledüñ cân u dili : itdün ser-i bî-ḡâlî‘ı H,İ. // dîdeme : çesmüme H,İ.

- 18 İtmeye cecdi civârından cüdâ anı Hudâ
Maḥrem oldukça ḥarîm-i kuṭb-ı devrâna cüdey

Sene : H. 1122 M,N; H. 1123 H,İ.

* روز یکشنبه در شعبان شریف

(Şa'bân-ı Şerîf'in pazar günü).

** غرة شعبان المعظم روز یکشنبه وقت چاشت

(Şa'bân ayının pazar günü kuşluk vakti).

* - H,İ.

** - M,N.

12*

TÂRÎH-İ ŞEYH MUHAMMED MUHLİŞ MEVLEVÎ PÎŞİN
EZ-VEFÂTEŞ GÜFTE VÛ DER-ZÎR-İ BÂLÎNEŞ YÂFTÎM**

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Rûzigâr-ı zûr-kâruñ seyr idün bî-dâdını
K'âteş-i hicrân şaldı külbe-i aḫzânuma
- 2 Görmeden gül-zâr-ı dehrüñ rûy-ı ḫandân-ı gülin
Ḥâk-i pâş-ı gûr oldı dîde-i giryânuma
- 3 Ğonca-i 'ayş-ı şebâbum eyleyüp âfet-zede
Ṭutmadı gûş-ı kerem zâr-ı hezâr-ı cânuma
- 4 Âşiyânın târ u mâr-ı şadme-i merg eyledi
Girdi âḫır ol siyeh-kâse benüm de ḫanuma
- 5 Ben güzer ḫaldum hele ol berzaḫı cândan geḫüp
'îbret olsun lîkin aḫvâlüm ḫalan iḫvânuma
- 6 Yâd idüp dâ'im du'â-yı ḫayr ile maḫlaşların
Ḫalmasunlar râh-ı ḫıdmetde olan noḫşânuma

* H.138b, İ.172a, M.174a, N.186a.

** – M; Târîḫ-Kerden-i Şeyḫ Muhammed Muhliş Vefât-ı Ḥod-Râ H,İ.

1 bî-dâdını : hengâmesin H,İ.

3 eyleyüp : eyledi M,N.

5 lîkin : lîk H.

- 7 Didi cân-ı ber-lebüm târîh-ı hâl-i nez'ini
Ser-be-'azm-i savb-ı dîdârem vedâ'c yârânuma

سر بزم صوب دیدارم وداع یارانمه

Sene : H. 1124.

این تاریخ اتشپاره بخط خورش بعد از وفات در زیر بالینش یافته شد معلومست
که در اشنای بیاری بطریق مکاشفه^{*} عافیت بنظ آورده است رحمه الله تعالی
رحمه واسعه امین^{*}

* - H,İ.

13*

TÂRÎH-İ VEFÂTEŞ EZ-GÜFTE-İ BİRÂDER-İ KİHÎNEŞ
ŞEYH AHMED HÂLİŞ**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nesl-i pâk-i mevlevîden bir necîb-i pâk-bâz
Fikr-i 'ayş-ı sermedi gâlib olunca hâzmine
- 2 Çâr-tekbîr eyleyüp zevk-ı dü-rûze olmadı
Çâr-mîh-ı ten dü-şâha pâ-y-i hünk-i 'azmine
- 3 Kendi gerçi kâm-rân-ı vaşl-ı aşl oldu velî
Kaldı meydân-ı maḥabbet hecr ü mâtem rezmine
- 4 Virmedi peyvend-i hîş ü âşinâ vü mihr-i 'ömr
Şemme-i şugl-i tereddüd hâtır-ı pür-ḥazmine
- 5 Fetḥ-ı genc-i rûḥ idüp kesr-i tılısm-ı cism ile
Virdi âḥır cerr-i civâr rahmet-i Ḥaḳ cezmine
- 6 Gelmeye mânendi bir daḫı o yektâ-gevherüñ
Şad-mükerrer olsa her ânında devr-i ezmine

* H.139a, İ.172a, M.174a, N.186a.

** – M; Târîḥ-Kerden-i Hâliş Vefât-ı Birâder-i Ḥod-Muḥliş-Râ H,İ.

1 Nesl-i : Ḥandân-ı nesl-i H,İ. / necîb-i pâk-bâz : necîb H,İ.

3 gerçi kâm-rân-ı : zîb-i şadr-ı bezm-i H,İ.

4 ḥazmine : cezmine H,İ,M.

5 âḥır cerr-i : cerr-i âḥır H,İ.

6 mânendi bir daḫı : bir daḫı mânendi H,İ.

- 7 Didi Hâliş dâderi târîh-ı riḫlet sencini
Aldı âl-i Muḫlişin nâ-gâh ceddüm bezmine

اللى ال مخلصين ناكاه جدم بزمنه

Sene : H. 1124.

14*

TÂRÎH-İ DİĞER BE-FECÎ'A-İ VEFÂTEŞ
EZ-ÂN PEDER-İ SÛHTE-İ NÂ'İRE-İ HİCRÂNEŞ**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hayf kim gül-zâr-ı Âl-i Hazret-i Şiddîkdan
Bir gül-i âle yine âl eyleyüp devr-i degâl
- 2 Reng-i rûy-i pâkini idüp şikest-i bîm-i cân
Nâ-geh itdi berg berg bendini zûr ile hâl
- 3 Bulmadan 'ömriñ nesîm-i nev-bahârından güşâd
İtmeden neşv ü nemâdan hânde-i zevk-ı emel
- 4 Ğonca-i tab^c-ı laţîf-i Muhlîşi ol bî-vefâ
Eyleyüp hâr-ı hazân gadrine bî-câ maḥal
- 5 Olmuş iken sâye-i ceddinde şehri vü gülî
İtmek ister âb-ı zîr-geh ile çün müşt ü hâl
- 6 Pâ-keş-i bezm-i hîlâf-ı cins oldı şanma kim
Kondı hâk-i daḥmeden dâmânına gerd-i kesel

* H.139a, İ.172b, M.174b, N.186b.

** – M; Târîh-i Hazret-i Sâkib Berây-ı Vefât-ı Ferzend-i Hakk Pesend-i Hod-Muhlîş-Râ H,İ.

2 berg berg bendini : bend bend bergini H,İ.

4 ol bî-vefâ : ya'nî o kalb H,İ.

5 İtmek ister âb-ı zîr-geh ile çün : Âb-ı zîr-geh ile itdi nâmını M,N.

6 Pâ-keş-i kim : Meclisinden dâmen-efşân oldı bes pîşîn o şeh H,İ. // Kondı hâk-i daḥmeden dâmânına : Kõnmaya tâ ins-i nâ-cinsân ile H,İ.

- 7 Berg-i sebz-i cânı dest-âvîz-i bezm-i üns idüp
Resm-i tecrîd üzre ya'ni kıldı müstesnâ 'amel
- 8 Lîkin olduĝda nihân ol nûr-ı dîde bir zamân
Külbe-i aĝzâna döndi ħâne-i ten fi'l-meşel
- 9 Şem'ı cem'ı ħâtır oldı şu'le-i âvâz-ı âh
Geldi bünyâd-ı şafâ-yı vaĝte her sûdan ħalel
- 10 Çeşm-i câna târ ü mâr oldı cihân u ni'meti
Âh ü zâr oldı hemânâ kâr u bârum mâ-ĝaşal
- 11 Vechi-vâr ħûn-âba rîz olsam mezârında ebed
Dâĝ-ı hecrin ser-nüvişt itmiş dile kilik-i ezel
- 12 Belki gitdükce gelürdi ħasretine tesliyet
Ķâbil olsa nûr-ı çeşm ü ħâşıl-ı 'ömre bedel
- 13 Çâre teslîm ü rızâdur her ne kim fermân ola
Şîr-i çarĝı hem-zebûn itmişdür anuñla cedel
- 14 Nûş idince didiler târîĝın ihvânü's-şafâ
Kâm-ı rûĝın kâm-rân-ı rûĝ ide râh-ı ecel

7 cânı dest-âvîz-i bezm-i üns idüp : cânın idüp pîş-keş peyk-i Ħaĝa H,İ. // Resm-i tecrîd üzre ya'ni : Resm ü râh-ı terk üzre H,İ.

8 Lîkin : Lîk H. / dîde bir zamân : çeşm-i dîdeden H,İ.

9 ħâtır : ħâş H. // sûdan : rûdan H.

10 cihân u ni'meti : bu bezm-i neş'esi H,İ.

11 Vechi-vâr ħûn-âba rîz olsam : Zâr zâr olsam n'ola pây-i H,İ. // hecrin : hecri H,İ. / dile kilik-i : dil-i zâra H,İ.

13 Çâre ola : Çâresi teslîm ü nâ-çârîdür ancak kim henüz H,İ. // çarĝı hem-zebûn itmişdür anuñla : çarĝı olmışdur ol tevsenle bî-zâr H,İ.

- 15 Çeşm-i cânın SÂKIB ide şubh-ı rüst-â-hîzde
Rûşen-i mihr-i tecellâ Hazret-i Haq 'Azze Cel

کام روحن کامران روح ایده راج اجل

Sene : H. 1124.

15*

TÂRÎH-İ DİĞER EZ-ÂN PEDEREŞ**

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Hânedân-ı Hâzret-i Şiddîk-ı Ekberden yine
Bir büleñd-ahter idüp pervâz-ı bâm-ı 'Arş u Kürs
- 2 Buldı terbî'-ı 'anâşırđan rehâ seyri velî
İhtirâk-ı hecri virđi cânuma şad-derđ ü nüks
- 3 Ğarķ-ı tûfân-ı dem eylerđi sirişķüm 'âlemi
Tâb-ı ğamđan gelmeseydi dîde-i hûn-bâra püs
- 4 Gerçi sinni bâliĝ-ı ceddiydi ammâ sînesi
Olmış idi 'ilm ile dü-peyker-i tâzî vü fürs
- 5 Girmez iken zîr-i ebr-i atıasa ol bedr-i tâm
Zîb-i düşü oldı âhır hâle-i şeb-reng-i lübs
- 6 'Işķ-ı Şemsü'd-dîn ile tayy-i menâzil iderek
Eyledükde kendüyi şâhib-makâm-ı kâh-ı kıuds
- 7 Didi târîh-ı sûdın ŞÂKIB-ı encüm-şümâr
Cân-ı Muhlîş oldı seyyâh-ı cihân-ı evc-i üns

جان مخلص اولدی سیاح جهمان اوج انس

Sene : H. 1124.***

* H.139b, İ.173a, M.175a, N.187a.

** – M; Târîh-ı Diger Şeyh Şâkıb Berây-ı Vefât-ı Püser-i 'Âlî-Güher Şeyh Muhammed Muhlîş-Râ Kıddise Sırruhümâ H,İ.

3 sirişķüm : ğüdâzum H,İ. // Tâb-ı : Sûr-ı H; Sûz-ı İ.

5 şeb-reng-i : yek-reng-i H,İ.

6 Eyledükde : Eyledükce H. / kâh-ı : bürc-i H,İ.

*** – H,İ,N.

16*

TÂRÎH-İ RİHLET-İ HALÎME-İ ŞİDDÎKIYYE ‘ALEYHÎ’R-RAHME**

Müfte‘ilün Fâ‘ilün Müfte‘ilün Fâ‘ilün

- 1 Şadme-i bâd-ı fenâ tâb-ı semûm-ı vebâ
Ġonca-i nev-hîzimi eyledi pejmürde âh
- 2 Dûd-ı firâķı ile tıoldı Şebistân-ı dil
Gerd-i ğam-ı ħasreti rûzumı itdi siyâh
- 3 Ya‘ni Ħalîme gibi doħter-i nîk-aħterüñ
Oldı henüz irmeden ħâşıl-ı ‘ömri tebâh
- 4 Nâm-zed olmış idi sinnete aħdî ‘aşer
Mâh-ı dü-hefte velî ħüsnine bulmâzdı râh
- 5 Ħacle-i ħabre ‘arûs oldı daħı bıkır iken
Mâtemin itse n'ola ser-zede olan giyâh
- 6 Ħazret-i ceddi idi zî-Şeref-i Şems-i dîn
Menzilini vechi-vâr eyler ise reşk mâh
- 7 Burķa‘-i vaħdet ile keşret içinden çıkup
Girdi ser-â-perde-i cennete bî-iştibâh

* H.140a, İ.173b, M.175a, N.187b.

** – M; Târîħ-i Vefât-ı DoħtereŐ Ħalîme H,İ.

2 Dûd-ı : Rûz-ı H. // rûzumı : dûzumı H.

6 ceddi idi zî-Şeref-i Şems-i dîn : Ħünkâr idi ceddi bilindi anuñ H,İ. // Menzilini :
Menziline H,İ.

7 – H,İ; içinden : içinde M.

- 8 Çekdi pes-i perdeye rûyını itdi şitâb
Tâ harem-i vaħdete bî-ħod ü bî-iştibâh
- 9 Cân-ı hümmâ-himmeti ‘arşa olup dîde-dûz
Rûy-ı zemîn-i tene itmedi gitdi nigâh
- 10 Dâ’ire-i dâmeni halka-i ‘iffet idi
Defterine kınmadı nokta-i harf-i günâh
- 11 Merdüm-i çeşmi bulup râhat-ı hâb-ı ‘adem
Oldı vücûdı temâm âyine-i intibâh
- 12 Pey-rev-i tâbût iken Hakkâ münâcât ile
Püşt-i dü-tâya idüp rûy-ı rızâyı penâh
- 13 SÂKIB-ı hasret-zede sâl-i vefâtın didi
Bezm-i behiştî ola câriyeñe cilve-gâh

بزم بهشتی اوله جاریه که جلوه کاه

Sene : H. 1123 H,M ; H. 1122 İ,N.

8 – M,N.

9 ‘arşa olup dîde-dûz : ‘arşı idüp naşb-ı ‘ayn H,İ.

10 ‘iffet : ‘ismet H,İ.

12 Pey-rev-i ile : Sâkıb-ı pür-dûd u derd pey-rev-i tâbût u hemm H,İ.

13 Sâkıb-ı hasret-zede : Hakkâ münâcât ile H,İ. // behiştî : behişt M.

17*

TÂRÎH-İ İNTİKÂL-İ ŞEYH 'ALİ ŞÂKİR MEVLEVÎ
RAHMETU'LLÂHİ TE'ÂLÂ**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gül-bün-i 'ırq-ı şeh-i devrân-ı vecd ü hâlete
İrdi nâ-geh bir gürîz-i devr-i ma'kûsuñ eli
- 2 Ya'ni ber-bâd-ı fenâ idüp yine bir goncasın
Urdı cânım pâresine bî-mühâbâ çengeli
- 3 Laht laht hançer-i hâr-ı firâk itdi dilüm
Olmadı bir vech ile rûy-ı terahhum münceli
- 4 Hâr hâr-ı köhne virmişdi aña yek-pâre jeng
Tâze dâğ-ı hasret ile buldı şimdi şayqali
- 5 Geldi gûyâ mülk-i 'ömrüñ nevbet-i pür-fitnesi
Gitdi vaqt-i 'ayş ü eyyâm-ı neşât-ı yelleli
- 6 Mi'de-i hâzm-ı şekîbe zehr ü şeker bir iken
Eyledi nüh-cür'a-i hicrân-ı Şâkir mümtelî
- 7 Gerçi tıflidi dahı gitdükde bezm-i ceddine
Hânkâh-ı kevne gelmişdi velî kâmil velî

* H.140a, İ.173b, M.175b, N.188a.

** – M; Târîh-i Riḥlet-i Şeyḥ 'Ali Şâkir H,İ.

2 cânım : cânı H,İ.

3 dilüm : dilin H,İ.

4 buldı şimdi : şimdi buldı H,İ.

6 iken : idi H,İ. // Eyledi nüh : Lîkin itdi H,İ.

- 8 Sedd-i râh-ı olmayup bâzîçe-i dünyâ-yı dñn
Şoĥbet-i pîşîne çekdi cânın ıkrâr-ı belî
- 9 Yek-nefesde nefis elünden cânın âzâd eyleyüp
İtdi işbât-ı neseb ol şaff-ı itlâkuñ yeli
- 10 Çeşm-i rüşdine olup âyîne-i ‘ibret-nümâ
Âhirîn olmış bu reftârũñ nümûdâr evveli
- 11 Didi müşkildür kişi ten perver-i şad-sâl olup
Eyleye perverdesin hep mûr u mâruñ me’keli
- 12 Cism ü cânı bir görüp dil-bend-i ĥâk olmaĥ neden
Bî-ğalaıdur bunda ancak ĥüsn-i çeşm-i aĥveli
- 13 Pes vedâ^c-ı menzil-i fânîde germiyyet idüp
Çâr-ı sâle urdı terk-i çâr-rükñ-i esfeli
- 14 Pey-rev-i ecdâd-ı emcâdı olup bî-bâk-i merg
Eyledi tayy-i mekân ü tutdı râh-ı esheli
- 15 Göz yumup pervâz idince lâne-i ĥudse hemân
Qaldı âğûş-ı pederde çeşm-bend-i heykeli
- 16 Merdüm-i çeşm ol ĥadar ĥan ağladı SÂĞIB gören
Zann iderdi keşti-i tûfân-ı demdür mağseli

9 cânın : rûĥın H,İ.

11 olup : ola H,İ. // Eyleye perverdesin hep mûr u mâruñ : Kim muĥarredür olur
gûr içre mûruñ H,İ.

12 bir : pür H.

13 menzil-i : meclis-i H,İ.

14 emcâdı olup : pâki olmada H,İ.

15 lâne-i : ‘âlem-i H,İ.

- 17 Medd-i âhı nahl-i bend-i sevk idüp tâbûtına
Caddeler olmuşdı seyl-âb-ı sirişkûñ cedveli
- 18 Vârid-i ğaybî olup selvet-dih-i şab^c-ı şazîn
Didi ğuş-ı hûşa teslîm ü rızâdur efdali
- 19 Dâmen-efşân oldı ol şimden girû bu hâkden
Sen hemân elden şoma dâmen-i şabr-ı ecmeli
- 20 Hem idüp telķîn-i tercî^c u didi târîşini
Bûlbûl-i ğül-zâr-ı Mevlânâ ola şâkir ‘Ali
- 21 Nûr-ı feyzüñden nemâ işsân idüp yâ Rab aña
Bedr-i kâmil it hilâli şekl-i âl-i kümmeli

بلبل کلزار مولانا اوله شاکر علی

Sene : H. 1123. *

18 Vârid-i : Dâver-i H. / şab^c-ı : şalb-i N.

* – H,M,N.

18*

TÂRÎH-İ VEFÂT-I FÂTİMA-İ MEVLEVÎYYE**

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Efsûs ki derd-i ğam-ı hicrân yeñi başdan
Şaldı ser-i cânı yine şahrâ-yı hayâle
- 2 Derdâ ki ciger-gûşe-i hurşîd-i cebînüm
Düşd-i meh-i naşseb gibi bir çâh-ı zevâle
- 3 Dâğ-ı kühenüm tâzeledi sûz-ı firâkı
Gûyâ ki ser-i kabrine itdi beni lâle
- 4 Feryâduma dâd eylemeyüp dâver-i devrân
Nîş-i sitemin urdı reg-i âl-i celâle
- 5 Kesdi memeden Fâtımayı mâder-i dünyâ
Sîr eyledi minnetle anı şîr-i helâle
- 6 Ol rûh-ı muşavver k'ola nâ-geh-i kefen-pûş
Girse ten-i fersûde 'aceb mi cil ü şâle
- 7 Kâr-ı dil ü dîde olalı âh ile girye
Kâr eyledi bî-çârelügüm nây ile nâle
- 8 Âyîne iderdüm dil-i şad-pâreye sînem
İzhâr-ı elem bâ'is olur lîk vebâle

* H.141a, İ.174b, M.176a, N.188b.

** – M; Târîh-i Riḥlet-i Fâtıma H,İ.

3 ki : – M.

4 sitemin : sitemi H,İ.

- 9 N'itdüm bu siyeh-kâse-i gerdûna 'aceb kim
İtdi o gözüm nûrını kör mûra nevâle
- 10 Yâd itmedi pâs-ı şeref-i hâzret-i ceddin
Hâk-i siyehi eyledi meh-rû yine hâle
- 11 Ol gevher-i yektâ idicek 'âleme pidrûd
Geldi yerine dikdi 'alem âh ile nâle
- 12 Târîhîni SÂKIB didi bu âmed ü reftûñ
'Azm itdi kızım 'âlem-i 'uqbâya dü-sâle
- 13 Mes'ûlümüz oldur ki ide manzûr-ı 'inâyet
Ma'sûme-i der-gâhını Hâk Celle Celâle

عزم ایتدی قزم عالم عقبایه دو ساله

Sene : H. 1123.

9 mûra : mûr M.
11 dikdi : deldi M. / âh : hüzn H,İ.
13 der-gâhını : der-gâhi-i M.

19*

TÂRÎH-İ İRTİHÂL-İ ‘ÂYİŞE-İ ŞİDDÎKA-İ MEVLEVÎYYE**

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Âh u eyvâh ki nîreng-i hakîm-i gerdûn
Eyledi lu‘b-i dige-gûn ile tab‘um maḥkûm
- 2 Sâgar-ı ‘ayş-ı hoşum aldı elimden ya‘nî
Âyişem itdi hamûşân-ı fenâ bezmine mûm
- 3 Çaldı ḥâk-i siyehe gevher-i sîr-âb-ı dilüm
Eyleyüp dâ‘iremi ḥalka-i gird-âb-ı gamûm
- 4 Naḫş-ı mir’ât-i dili itmiş iken ğark-ı şafâ
Eyledi ğadr ile ser-levḥa-i kabre mersûm
- 5 Rûy-ı kevne nigeḥ-i çend ile ḥursend oldı
İtmedi kendüyi ârâm-ı nefisle mevsûm
- 6 Görmeden ğâ‘ile-i ḥâb u ḥûr-ı dünyâyı
Oldı murġ-ı çemenistân-ı behişt ü merḥûm
- 7 Kayd-ı iṭlâka düşüp eyledi sür‘at vaṭana
‘İzzet-i ğurbet-i tenden ne ğam olsa maḥrûm
- 8 Dîde-i himmetini açdıġı sâ‘at yumdı
Olmadı rişte-keş-i ‘ömr-i dirâz-ı mevḥûm

* İ.174b, M.176b, N.189a. – H.

** – M; Târîḥ-i İrtihâl-i ‘Âyişe İ.

3 – İ; dilüm : elüm M.

4 ğark-ı : ğarka M.

6 ḥûr-ı dünyâyı : ḥûr u efgârı İ.

7 sür‘at : riḫlet İ.

- 9 Almadı gûşına feryâdını bâb u mâmuñ
Olmış idi aña pîş ü pes-i ‘âlem ma‘lûm
- 10 Cân atup şıdķ ile yek-ser harem-i şıddîķa
Eyledi hâtır-ı hîşânı firâķı mağmûm
- 11 Buldı ifnâ-yı vücûd ile hayât-ı câvîd
Zâhir-i hâle bakup şanma ki oldı ma‘dûm
- 12 Virmedi gerçi amân almağa kâmını zamân
Telh-kâm itmedi yek-dem hele dîv-i meyšûm
- 13 Ser-be-mihr itmez idi hokķa-i la‘lin hikmet
Şîr neng-i şeker-i ğayb olaydı maķsûm
- 14 Hurdedân-ı hırede olmadı gitdi hâlâ
Vech-i teşrîfi gibi sırr-ı vedâ‘ı mefhûm
- 15 Didi âmed-şüd-i nâ-kâhına SÂKIB târîh
Geldigi gibi yine gitdi o bikr-i ma‘şûm

کلدیکی کبی ینه کندی او بکر معصوم

Sene : H. 1110.

12 amân : zamân İ. / zamân : amân İ.

15 nâ-gâhına : nâ-kâmına N.

20*

TÂRÎH-İ SÛR-İ HİTÂN-İ ÇÂR-BİRÂDERÂN-İ ŞİDDÎKA-İ MEVLEVÎYYE**

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 ŞÂKİB ki berûmend olup ihsân-ı ezelden
Bâğ-ı emeli meyveleri çünkü seçildi
- 2 Şükrâne idüp sûr-ı hitânı o sürûra
Yer yer ni'am u şerbet-i hoş yendi içildi
- 3 Sünnet yerini bulmak için râh-ı sa'îde
Ser-mâye-i ikdâmumuz akdâma saçıldı
- 4 Şebdîzini tıfil-ı tabî'at sürüp evvel
Ser-ḥadd-i taḥarrî-i gam-ı dehre kaçıldı
- 5 Meydân-ı tarab kaldı ayağ-ı mey-i nâba
Gül-gûn-ı terakki ile akrân geçildi
- 6 Kâlb-i şaf-ı ihvânı idi Muḥlis ü Hâliş
Âyîneleri jeng-i tekellüfden açıldı
- 7 Hem meymene vü meyserede Hâmid ü Şâkir
Âlâ-yı temâşâyâ cenâḥayn açıldı
- 8 Vâ'iz göricek cilmümüzi itmeyüp ârâm
Ol dâ'ireden rûy ü riyâ gibi açıldı

* H.141a, İ.175a, M.177a, N.189b.

** - İ,M; Târîḥ-i Dîger H.

4 tıfil-ı tabî'at sürüp evvel : tab'ı sürüp tıfil-ı mür'üvvet M,N.

6 - H; idi : olsa İ.

7 - H.

8 cilmümüzi : çeşmümüzi H,İ.

- 9 Hâtır olıcağ hüsni hitâm ile şükufte
Hâme didi târîhini zî gonca açıldı

خامه دیدی تاریخی زی غنجه اچلدی

Sene : H. 1123.

21*

TÂRÎH-İ VELÂDET-İ ŞEYH HÂSAN MEVLEVÎ EZ-ÂL-İ HÂZRET-İ‘ABDÜ'L-ĞÂDİR
GEYLÂNÎ KÜDDİSE SİRRUHÜ'N-NÛRÂNÎ**

Müfte‘ilün Müfte‘ilün Müfte‘ilün

- 1 Muhlîş u Şâkir ideli ‘azm-i beğâ
Hasta gönül olmuş idi ehl-i fenâ
- 2 Derd-i firâk u elem-i zağm-ı hecir
İtmiş idi ney gibi nâlân-ı ‘ınâ
- 3 Lîkin idüp Hâzret-i Muhyî-i Qadîm
Hâtır-ı vîrânımı tekrâr binâ
- 4 Eyledi nâ-geh yine ihsân-ı hasen
Virdüm olursa n’ola احسنت لنا
- 5 Gerçi tesellî virüp itmekde kerem
Tâb‘-ı sitem-dîdeyi memnûn-ı menâ
- 6 Tûl-i emel itse ‘aceb mi bu gedâ
Hîç gelür mi kerem-i şâha ğınâ
- 7 Baht-ı Hudâ-dâd ola ŞÂKİB añâ yâr
Sa‘d-i su‘ûd ahterine vire senâ
- 8 Cedd-i velâyet hasebidür o mehûñ
Turfе-i Bağdâd-ı kerâmet ‘alenâ
- 9 Ya‘ni çıkar hâzret-i şeyha nesebi
عمره الحق بسرّه زمانا

* İ.190a, M.178a, N.191b. – H.

** – M; Târîh-i Velâdet-i Şeyh Hâsan İbn-i Şakıbu'l Mevlevî İ.

5 sitem-dîdeyi : sitem-dîde N.

- 10 Farqın ide sâye-i Şems-i dil ü dîn
تا جور ملع لقد كرمنا
- 11 Mâye-i hüsn-i nazarı bendesini
Zerre-şifat eyleye pür-nûr-ı hünâ
- 12 Her gören ol nevres-i muhsin-laķabı
Hikmet-i Vehhâba idüp ĥamd ü şenâ
- 13 Mışra^c-i berceste-i Furķân-ı Kerîm
Sâl-i velâdetdür aña âmmenâ
- 14 Hâtif-i ġaybî daĥı idince du^câ
Hep işidenler didiler âmminâ
- 15 Eyledi bâ-Ĥayy ile itmâm vü didi
ابنته الله نبأاً حسناً

Sene : H. 1126.*

* - M.

22*

TÂRÎH-İ VELÂDET-İ ŞEYH 'ABDÜ'R-RAHÎM MEVLEVÎ EZ-ÂL-İ HAZRET-İ ŞEYH**

Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 گيره-کاروم اکن الله
Çeşmümi rûşen eyleyüp devrân
- 2 Gül-bün-i gülşen-i velâyetden
Virdi bir gonca eyledi handân
- 3 Bağ-ı tab'-ı hazîne köhne bahâr
Eyledi tarh-ı nev-be-nev ihsân
- 4 Eylesün vaqf hıdmet-i şükri
Naqd-i evkâtı 'andelîb-i zebân
- 5 İzn olunca serây-ı vahdetden
Eylemiş meyl-i 'âlem-i imkân
- 6 Seyr idince diyâr-ı insânı
Düşdi bend-i dü-şâh-ı cisme revân
- 7 Lâbis-i hırka-i beden oldı
Hânkâh-ı şuverde sâlik-i cân
- 8 Ğavs-i dârü's-selâm neslinden
Şeyh 'Abdü'r-rahîm oldı 'ayân
- 9 Ol 'azîz-i dü-kevn hürmetine
Mısr-ı zâtı ola zamânla 'ümrân

* İ.190b, M.179a, N.192b. – H.

** – M; Târîh-i Velâdet-i Şeyh 'Abdü'r-râhîm İbn-i Sâkıbu'l-Mevlevî

6 insânı : ihsânı N. // bend-i dü : bende vü M. / şâh : şâh M,N.

- 10 Olmaya perde çeşm-i himmetine
Nağş-ı emvâc-ı baħr-ı bî-pâyân
- 11 Eksik olmaz cenâb-ı Zehrâdan
Ol nazâr-gerdesine luğf-ı nihân
- 12 Gelmedi bezme tâ ki vaqı‘adur
Dest-i sûdından olmaduğca nişân
- 13 Yâ Rab ol reşk-i Zühre ‘izzetine
Ola rûh-ı sebûkle qadri girân
- 14 Hırqa der-ber külâh ber-ser ola
‘Aklı pîr ü hemîşe baħtı cüvân
- 15 رت زده تنعا و هنا
في رياض الصلاح و العرفان
- 16 SÂKIB-ı zâr-ı intizârı meger
‘Arz-ı dîdâr ile idüp şadân
- 17 Görmeyince o gülde bî-kem ü bîş
Hâlet-i şükr ile olup rakşân
- 18 Didi târîh ü tehniyesine
Hayr-i mağdem eyâ necîb-i cihân
- خير مقدم ايا نجيب محمان

Sene : H. 1130.

Çün bir biş (beş) görilmeye 1129 kalup sâl-i velâdet hâsıl olur.

RUBÂ'ÎLER

RUBÂ'İYYÂT-I BÂBÜ'L-ELİF*

1

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*

1 Ol gönçaya ışık ile olanlar lâ-lâ
 2 Dirler mi anuñ hükmine hâşâ lem-lâ
 3 Esrâr-ı miyân u dehenin eyle sü'âl
 4 Dirseñ ki diye saña ne dirsüñ lâ lâ

2

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*

1 Bükdi bilümüz firkat-i kıadd-i bâ-lâ
 2 Hûn-âbe-keş-i hasret-i la'lüz hâlâ
 3 Bir kerre düşün n'eyledüñ ey şûh hele
 4 'Uşşâkuña bi'llâhi'l-'aliyyü'l-a'lâ

* Murabba'ât H; - İ; Rubâ'ıyyât M.

1 H.141b, İ.175a, M.179b, N.193b.

1-4 ki : - H. / dirsüñ : dirsın H,İ.

2 H.141b, İ.175a, M.179b, N.194a.

2-3 hele : bize N.

3

1,2,3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
 4 *Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilü Fa'ül*

1 Hâşâ ki idem râz-ı dili ben ifşâ
 2 Olmuş farazâ her ser-i mûyum gûyâ
 3 Bir perdedür tevriye k'îhâmından
 4 Olmaz ser-i mû ma'nî-i bîgâne cüdâ

BÂ'*

4

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*

1 Ref' itmez ise şâhid-i maşşûd-ı niķâb
 2 Ey dîde niyâz itmede sen itme hiçâb
 3 Kalmaz çü tehî merdüm-i şâhib-himmet
 4 Seyr eyle ki âhır nic'olur fetħu'l-bâb

3 *H.141b, İ.175b, M.180a, N.194a.*

3-3 k'îhâmından : ki îhâmdan H.

* Harfleme sadece N. nüshasında vardır.

4 *H.141b, İ.175b, M.180a, N.194a.*

5

1,2,3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
 4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fâ'ül*

1 Vaḥşet dil-i âvâremüz itdi taḥrîb
 2 Ta'mîrine yoḡ sa'y ile semt-i taḡrîb
 3 Evvel ney ü mey meylin iderdük şimdi
 4 Vîrânede vaḥşet daḡı bir emr-i ḡarîb

6

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

1 Ğurbet-kede-i şûreti n'eyler ḡâlib
 2 'Azm it vaḡan-ı sîrete sen de ŞÂḠIB
 3 Bîḡâne imiş câna beden çün bildük
 4 Ten-perver olup olma bu ḡâke râḡıb

TÂ'

7

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

1 Vâ'iz ser-i minberde nedür bu şıḡlet
 2 Pây-i ḡuma düş kim bulasın tâ ḡaffet
 3 Bir kerre bunu tecrübe eyle evvel
 4 İş böyle degülse yine bâḡî şoḡbet

5 *H.141b, İ.175b, M.180a, N.194a.*

5-1 âvâremüz : âvâremi H,İ.

5-3 iderdük : iderdi H,İ.

6 *H.142a, İ.175b, M.180a, N.194a.*

7 *H.142a, İ.175b, M.180a, N.194a.*

SÂ'

8

1,2,3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
 4 *Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'*

1 Ey hûş şağın ıışık ile olma bâhiş
 2 Şâyed ki temâşâyâ olursın bâ'is
 3 Mestânedür ol derk idemez ma'kûli
 4 Hem ıışık kadîm ü sen ise bir hâdis

CÎM

9

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilü Fa'ül

1 Bîmâri-i çeşm-i yâre dâna-yı mizâc
 2 Em'ân-ı nazarla eyleyüp sevķ-ı ilâc
 3 Mu'tâda binâ idüp dimiş hûn-ı şehîd
 4 İster bu ki ey fakîr-i bî-hod gözün ac

8 *H.142a, İ.176a, M.180b, N.194b.*

9 *H.142a, İ.176a, M.180b, N.194b.*

10

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

- 1 Vâkı'da sen ü ben olicağ hîç-â-hîç
- 2 Eşhâbı olur herze-derâ gîç-â-gîç
- 3 Destâr u girîbân u bedende bî-reyb
- 4 Mermûz aña illâ ile lâ pîç-â-pîç

HÂ'

11

- 1,2 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*
- 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
- 4 *Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'*

- 1 İcâz-ı lebüñ hâtıra itdükde sünûh
- 2 Fetḥ oldu hemânâ der-i şad-gûne fütûh
- 3 Erbâb-ı hikem 'âciz iken vaşfında
- 4 Şeydâ-yı dilüm didi aña rûhu'r-rûh

10 *İ.185b, M.187b, N.202b. – H.*

11 *H.142a, İ.176a, M.181a, N.194b.*

11-1 Şeydâ-yı dilüm didi : Bî-şüphe didi ṭab'um H,İ.

HÂ'

12

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

- 1 Düşmenle geçen 'ömr-i 'azîze âvaḥ
- 2 Mey-nû ile âmîziş ider mi dûzaḥ
- 3 Germ olsa eger mihr ile serd-i kîne
- 4 Âb olmaz idi mihri görince dil-yaḥ

13

1,2 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*

3,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûl*

- 1 Vâ'iz ki bizi ide kebâb-ı tevbîḥ
- 2 Enfâsı cigerlerde olur gûyâ sîḥ
- 3 Degmez mi şebât-ı kâdem-i gayret ile
- 4 Olsaḥ ser-i bî-mağzına bizler daḥı mîḥ

12 *H.142a, İ.176a, M.181a, N.194b.*

12-1 Düşmenle geçen : Bîgâne eyle M,N. / 'azîze : güzâra M,N.

13 *H.142b, İ.176a, M.181a, N.195a.*

DÂL

14

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'*

1 Üftâde-i hâk-i rehüñe eyle meded
 2 Ben bî-mededi ya'ni şehâ eyleme red
 3 Pâyâna irişdi reh-i üft ü hîzüm
 4 Sen redd idicek kanda k'idem hây-ı meded

ZÂL

15

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*

1 Şâhâ der-i tevfiķuñâ her bâr e'ûz
 2 Tâ rîv-i hevâ itmeye her 'ırķa nüfûz
 3 Kâm-ı dilümi kâm ile itme şîrîn
 4 ẓab'um mekesi olmaya tâ ğark-ı lezûz

14 *H.142b, İ.176b, M.181a, N.195a.*

14-4 gidem : - H.

15 *H.142b, İ.176b, M.181a, N.195a.*

15-2 nüfûz : ne'ûz H.

RÂ'

16

1,2 *Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Fa'ûl*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ*
 4 *Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilü Fa'ûl*

1 Hâl-i siyeh-i gerden billûr mıdır
 2 Yâ tuhm-i gam-ı hâtır meksûr mıdır
 3 Sevdâ-zedesi rind ü fakîh ü şûfi
 4 Leylâ-yı cihânı dir isem dûr mıdır

17

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûl

1 Âyâ görinen gerden-i kâfûr mıdır
 2 Yâ 'aks-i ruḥ-ı nûr-'alâ-nûr mıdır
 3 Gördükde o hâl-i siyehi anda gözüm
 4 Dirsem eşer-i pâ-y-i nigeḥ dûr mıdır

18

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

1 Aḥvâl-i perîşânuma Ḥaḫ nâzırdur
 2 Cürmüm var ise tevbe daḫı ḥâzırdur
 3 Ben nefse uyup tevbe şikest eylersem
 4 İşkesti dürüst itmege ol kâdirdür

16 *H.142b, İ.176b, M.181a, N.195a.*

16-4 cihânı : dü-'âlem H,İ.

17 *H.142b, İ.176b, M.181b, N.195a.*

18 *H.142b, İ.176b, M.181b, N.195a.*

ZÂ'

19

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

- 1 Hayret-dih-i nezzâre-i ihvânuz biz
- 2 Şûretde beşer ma'ñide insânuz biz
- 3 Dil-teşnemüz olsa n'ola ehl-i âfâk
- 4 Enfüsde nihân Çeşme-i Hayvânuz biz

SÎN

20

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*

- 1 Seyyâh-ı hevâ itdi bizi kâr-ı heves
- 2 Seyr itmededür gerdişümüz nâ-kes ü kes
- 3 Bir kâfile geçmez ser-i kûy-ı yârdan
- 4 Dil anda figân itmeye mânend-i ceres

19 H.142b, İ.177a, M.181b, N.195a.

19-1 nezzâre-i : âyîne-i H,İ.

19-3 ehl-i âfâk : cân-ı âfâk

20 H.143a, İ.177a, M.181a, N.195b.

ŞÎN

21

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûl*

- 1 Faqr eyler ise farquñı cây-i âteş
- 2 Evzâ'-i zamân cümle geçer hoş nâ-hoş
- 3 Ser-çeşme-i Kevser ise de keff-i bahîl
- 4 Luţf eyle dilâ eyleme izhâr-ı 'ataş

ŞÂD

22

1,3,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
 2 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûl*

- 1 Ey keşmekeş-i gamdan iden istihlâş
- 2 Yokluk gibi yokdur saña bir cây-i menâş
- 3 Bî-hîş-i mey-i câm-ı fenâ ol tâ kim
- 4 Şadrında bu bezmüñ olasin hâşu'l-hâş

21 *H.143a, İ.177a, M.181b, N.195b.*

22 *H.143a, İ.177a, M.181b, N.195b.*

23

1,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
 2 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'*

1 İstersen eger kayd-ı 'ağıldan muhlaş
 2 Şıdķ ile dem-i pîr-i muğâna kulağ aş
 3 Her geh nefesi budur o merdüñ şaddak
 4 Pây-i ħuma düşdükde ayaguñ pek baş

DÂD

24

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

1 Peydâ vü nihân kalmadı cây-i ta'rîz
 2 Kavl ü ħazel-i 'âşığı itme temrîz
 3 Vâ'iz o ħikâyâtı unut ħayrın gör
 4 Aħbâbı hemân eyle semâ'a taħrîz

23 *H.143a, İ.177a, M.181b, N.195b.*

24 *H.143a, İ.177b, M.182a, N.195b.*

24-3 ħikâyâtı : ħikâyeti H.

ṬÂ'

25

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*

1 Kim ekdi zemîn-i emele tuḥm-i neşât
 2 K'olmadı anuñ reh-güzeri semm-i hıyât
 3 Ümmîd-i vefâ itme dilâ dünyâdan
 4 Çok sencileyin kimse göçürdi bu ribât

ZÂ'

26

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*

1 Âsâr-ı haṭuñdur yine dilde melḥûz
 2 Gösterse eger sâde-ruḥuñdan maḥzûz
 3 Esrâr-ı kader cevher-i cânı gibidür
 4 Âyîne-nümâ olsa da levḥ-ı maḥfûz

25 *H.143a, İ.177b, M.182a, N.195b.*

25-3 dilâ : gönül H.İ.

26 *H.143b, İ.177b, M.182a, N.195b.*

‘AYN

27

1,4 *Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ûl*
 2,3 *Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilün Fâ‘*

1 *Ûânûn-ı maḥabbetde dilâ baḥs ü menû‘*
 2 *Cârî degül icmâ‘-ı ümemle memnû‘*
 3 *Ûâlib k'ola vâkıf reviş-i âdâba*
 4 *Evvel ser-i teslîmi ider rehn-i ḥuzû‘*

27 *H.143b, İ.177b, M.182a, N.195b.*

27-4 rehn-i : vaķf-ı H,İ.

ĞAYN

28

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül

- 1 Yâ Rab güher-i tab'uma vir âb-1 ferâg
- 2 Tâb-1 emelüm virdi baña za'f-1 dimâg
- 3 Bir nûr-1 'aât eyle ki rûz u şeb-i 'ömr
- 4 Pür-tâb ola mânend-i ruḥ-1 mihr ü çerâg

FÂ'

29

*1,2,4 Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül**3 Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*

- 1 Tîr-i müjeñ agyâra atup itme telef
- 2 ẖadrin ne bilür ol güherüñ seng ü ḥazef
- 3 Gel bir kez eyâ şûḥ-1 kemân-ebrû gör
- 4 Baş olmaz ise işte saña cân hedef

28 *H.143b, İ.177b, M.182a, N.196a.*

28-1 tab'uma : bâlüme H,İ.

29 *H.143b, İ.178a, M.182a, N.196a.*

KÂF

30

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
 3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*

1 Âteş-gede-i sûz u firâkam el-Ḥaḳ
 2 Bir vech ile kâbil midür âyâ baḳmaḳ
 3 Dûd-ı siyehidür görinen mû şaneme
 4 Gebr olsa ṭapardı baña münkir muṭlaḳ

KÂF

31

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

1 Âteş-figen-i ḥarmen-i 'âlem rûyuñ
 2 Ber-bâd-kün-i meşreb-i âdem mûyuñ
 3 Cürm-i dil-i meyyâl nedür olmuşsa
 4 Biñ cân ile âşüfte-i rûy u mûyuñ

30 *H.143b, İ.178a, M.182b, N.196a.*

30-3 mû şaneme : mûy-ı serüm M,N.

31 *H.143b, İ.178a, M.182b, N.196a.*

31-4 Biñ cân ile âşüfte-i : Âşüfte vü üftâde-i H,İ.

LÂM

32

1,3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûl*
 2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*

1 Âlem düşünür reh-güzerüñ üzre çü zıl
 2 Tâ olmaya sâyeñ üzerinden zâ'il
 3 Her bir kademüñ başına ey serv-i revân
 4 Biñ düşkün ayaklanmadadur ve'l-hâşıl

33

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

1 İtmişdi gamuñ cânı ezelden menzil
 2 Şimdi aña şâdî olayum dir nâzil
 3 Cânâ gam-ı şâd ile harâb oldum ben
 4 Gel gör bir iken iki olupdur müşkil

MÎM

34

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

1 Dil-teşne vü sîr-âb-ı serâb-ı âham
 2 Hem-vâra firâk ile kebâb-ı âham
 3 Ser-tâ-be-kadem âteş olup SÂKIB-vâr
 4 Eflâk-i gama medd-i şihâb-ı âham

32 H.143b, İ.178a, M.182b, N.196a.

33 H.144a, İ.178a, M.182b, N.196a.

34 H.144a, İ.178b, M.182b, N.196a.

34-3 SÂKIB-vâr : şimdiki hâl H,İ.

NÛN

35

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül

- 1 Zülfüñde nihân şâm-ı ğarîbân-ı mihân
- 2 Rûyuñda 'ayân şubḥ-dem-i zevk-ı vaṭan
- 3 Olduğda nihân ol ki 'ayândur göresin
- 4 Her kevkeb olur ṭâlî'-ı şad-gûne fiten

36

- 1 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*
- 2,3,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*

- 1 'Aynumda 'ayân sürḥi-i hûn-âb-ı revân
- 2 Göñlümde nihân dûd-ı kebûd-ı hicrân
- 3 Olduğda 'ayân ol ki nihândur seyr it
- 4 'Âlem görünür âdeme elvân elvân

35 H.144a, İ.178b, M.182b, N.196b.

36 H.144a, İ.178b, M.183a, N.196b.

VÂV

37

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

- 1 Tesbîh u ridâ derhem-i çîn-i ebrû
- 2 Bir hem-zen-i zünnâr u çelîpâ gîsû
- 3 Kâmet ise şad-gûne kıyâmet bi'llâh
- 4 Dünyâyı harâb itdün a kâfir ne bu

HÂ'

38

*1,4 Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'**2,3 Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*

- 1 Söyletme benüm derd-i derûnum ey mâh
- 2 Şâyed idesin gûş idicek sen dahı âh
- 3 Taqrîre zebânum nice tâkat getüre
- 4 Bir ben bilürem çekdigimi bir Allâh

37 H.144a, İ.178b, M.183a, N.196b.

38 H.144a, İ.178b, M.183a, N.196b.

38-3 Taqrîre : Taqrîr M.

38-4 bilürem : bilürin M.

39

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

- 1 Eşküñ yeter ey dîde saña ser-mâye
- 2 Âhuñ dağı ey dil serüñe hoş sâye
- 3 Bî-mâye vü sâye ne gelür destümden
- 4 Mecnûn-şifat düşmeyicek şahrâya

40

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

- 1 Tevfik eşeridür saña yâ Rab tevbe
- 2 N'eyler keremüñsüz baña yâ Rab tevbe
- 3 Kendümden eger tevbe dağı eylersem
- 4 Âdem gibi her dem aña yâ Rab tevbe

41

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

- 1 Yâ Rab serümi derd ile pâ-mâl itme
- 2 Kâr-ı dili âlâm ile âmâl itme
- 3 Âzâd idüp kayd-ı gam-ı 'âlemden
- 4 Dil-beste-i ferzend ü zen ü mâl itme

39 H.144b, İ.179a, M.183a, N.196b.

39-3 gelür : gele M,N.

39-4 Mecnûn-şifat : Mecnûn gibi H,İ.

40 H.144b, İ.179a, M.183a, N.196b.

41 H.144b, İ.179a, M.183b, N.196b.

42

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*

1 Yâ Rab mey-i 'ışkuñla serüm hoş eyle
2 Ğaltân-ı reh-i Hazret-i Hâmûş eyle
3 Sûsen gibi vaşında idüp cümle zebân
4 Mânend-i gül enfâsına pür-gûş eyle

43

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

1 Yâ Rab eşerüm hâb-ı ferâmûş eyle
2 Bî-dağdağa-i mâ vü men ü hûş eyle
3 Hem-bûy-ı gül-i gülşen-i râz-ı hayret
4 Hem-reng-i mül-i bî-haber-i cûş eyle

44

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*
3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ül*

1 Yâ Rab ten ü cân u dili memnûn eyle
2 Huddâm-ı der-i Hazret-i Ergûn eyle
3 Her dem keremüñ itmede şermende velî
4 Ol vech ile şermin dağı eözün eyle

42 H.144b, İ.179a, M.183b, N.197a.

42-1 'ışkuñla : 'ışk ile : H,İ.

42-4 enfâsına : ifnâsına H.

43 H.144b, İ.179a, M.183b, N.197a.

44 H.144b, İ.179b, M.183b, N.197a.

44-1 ten ü cân u dili : dilümi cân ile H,İ.

44-2 Huddâm-ı der-i : Hâş-ı harem-i H,İ.

44-4 Ol : Bu M,N. / şermin : şerbin H,İ.

45

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

- 1 Yâ Rab tenümi şevk ile rakşân eyle
- 2 Cânum neyini zevk ile nâlân eyle
- 3 Her bendeñe bir gûne idersin ihsân
- 4 Bu bendeñi dervîş idüp ihsân eyle

46

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

- 1 Dâd-ı dile şâhâ kim ire kapuñda
- 2 Kim degmedi bir pâre yire kapuñda
- 3 Der-bân u seg-i kûy-ı rakîbi gör kim
- 4 Şıgmaz birisi gökle yire kapuñda

47

1,2,4 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'*

3 *Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'ül*

- 1 Hâk-i sem-i gül-gûnuña kânum teşne
- 2 Âb-ı ser-i şemşîrüne cânum teşne
- 3 Seyr itmez iseñ âteşinüñ seyrine gel
- 4 Gör kim nic' olur pâyuña hânnum teşne

45 H.144b, İ.179b, M.183b, N.197a.

45-1 şevk : derd M,N. / rakşân : nâlân M,N.

45-2 Cânum neyini zevk : Cân u dilümi şevk M,N. / nâlân : rakşân M,N.

45-3 bendeñe : bendeye N.

46 H.145a, İ.179b, M.183b, N.197a.

47 H.145a, İ.179b, M.183b, N.197a.

47-4 pâyuña : 'ışkuña H,İ.

YÂ'

48

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fâ'

- 1 Hıatm oldu Şehâ sende zamânuñ hıusni
- 2 Sensüz ne durur kevn ü mekânuñ hıusni
- 3 Yek-reng olalı hıusn ile hıulkuñ geldi
- 4 Cânum yerine bezm-i cihânuñ hıusni

48 H.145a, İ.179b, M.183b, N.197a.

48-1 oldu Şehâ : olsa n'ola H,İ.

48-3 olalı : ola mı H. / hıulkuñ : hıuyuñ H,İ.

FARŞA RUBÂ'ÎLER

از شور هوای هوس و موج کناه
 شد کشتی می را دل خود کرده سیاه
 نه ساحل فوز و نه ته بحر هلاک
 ای شرطه توفیق کجایی بالله

چون شیشه ساعت بدل و دیده هران
 سرمایه خودکن بدل رین و روان
 تا دست بفرق تونهند اهل نظر
 بین آن مباساکه عزیز است زمان

چون شیشه ساعت بمیان دل و جان
 بر بند تو سر رشته تدبیر زمان
 تا مالع وقت خوش خویش باشی
 بیدغدغه آمد و رفت دوران

در دایره فضل نباشد نقصان
 هر چند بود بیش کناه انسان
 از عین عطا ثاقب محبوب خطا را
 عالی نظر کوهر انسان کردان

MUSAMMATLAR

1*

NA‘T-I ŞERÎF-İ MÜŞEMMEN-İ CENÂB-I HÂBÎB-İ RABBÜ'L- ÂLEMÎN
‘ALEYHÎ VE ‘ALÂ ÂLÎHÎ'T-TESLÎMÂTÜ'L-EBEDÎYYE**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

- 1 Rütbe-i pervâz-ı himmetden mu‘allâ rif‘atüñ
Püşt-i ‘aql-ı nüh-felek Kürsî-i pâ-yi fiṭnatüñ
- 2 Gerd-i ‘aks-i mâ-sivâdan bî-keder keyfiyyetüñ
Rûzigâr-ı keşrete bîgânedür kemmiyyetüñ
- 3 Hüsrev-i mülk-i velâyetdür gedâ-yı ümmetüñ
Tâ ebed mâlik-rikâb-ı dehr ṭavḫ-ı milletüñ
- 4 Pâdişâhâ şem‘i sensin ‘ayn-ı cem‘-ı vaḫdetüñ
Nûr-ı çeşm-i كى كى dur âfitâb-ı fiṭratüñ

II

- 1 El-meded ey merdüm-i çeşm-i cihân-ı ‘ızz ü nâz
El-ğiyâş ey gevher-i yek-dâne-i deryâ-yı râz
- 2 Cân-ı pâk-i etkîyâ ‘ışkuñla pür-sûz ü güdâz
Sırr-ı şâf-ı evliyâ şevkuñla ser-mest-i niyâz
- 3 Râyet-i dünyâ vü dîni sâyeñ itdi ser-firâz
Nevbet-i faḫruñda oldı sîr-i devlet çeşm-i âz
- 4 Berḫ-ı seyrüñ buldı mi‘râc-ı bedenle imtiyâz
Âsumân-ı lâ-mekândur cilve-gâh-ı ḫâzretüñ

* H.11b, İ.13b, M.15a, N.14b.

** Ebediyye : Sermediyye M

I ve II M. nüshasında I. ve II. bendler yer deġiştirmiştir.

I-4 Sûre : XXXVI , Âyet : 82.

III

- 1 Şeh-süvârân-ı üli'l-‘azmi rikâbuñda gulâm
Deng-i dehşet keşf-i esrâruñda zihn-i hâş ü ‘âm
- 2 Ğarķ-i hayret nakş-ı eṭvâruñda kill-i müşg-fâm
Geşt-i deşt-i ḥasretüñ âvâresi ṭab‘-ı enâm
- 3 Germ ü serd-i mekr-i düşmen zâtuña bürd ü selâm
Rûy ü mûy-ı ḥüsnünüñ âyîne-dârı şubḥ u şâm
- 4 Mevc-i i‘câzuñ şikesti keşti-i mâh-ı temâm
Mihr-i ‘âlem-gîr-i rûz-ı red ḥurûş-ı gayretüñ

IV

- 1 Ḥüsn-i ḥulķ itmiş ḥabîb-i Ḥaķ vücûd-ı ekremüñ
Sa‘d-ı ekber ğâşiye-ber-dûş-ı baht-ı ḥurremüñ
- 2 Pür-niyân-ı çarḥ pây-endâz-ı sümm-i edhemüñ
Ḥaṭve ḥaṭve gevher-i encüm-nişâr maḳdemüñ
- 3 İştıyâķuñla degül mi âh ü zârı ‘âlemüñ
‘Âşıķuñ olmaḳda var mı ihtiyârı âdemüñ
- 4 Dîde-i mülk ü melek gird-âb-ı tûfân-ı gamuñ
Mağz-ı idrâk-i felek pür-cûş-ı tâb-ı ḥasretüñ

IV-1 ḥurremüñ : ḥürmetüñ M.

IV-3 ihtiyârı : imtiyâzı H.İ.

V

- 1 Dest-i bed-gûyuñda haşbâ fazluñı ihtâr ider
Harf-i bed-fûz-i hecâ remz-i senâñ eş'âr ider
- 2 Ser-be-ser âyât-ı Hâk haqqıyyetüñ izhâr ider
Bû-Cehildür var ise gâ'iyetüñ inkâr ider
- 3 Hâşılı ıtrâ-yı medhüñ yokdur istiksâr ider
Mihr ü zerre mâh ü mâhî senden istizhâr ider
- 4 Sırr-ı Âdem cân-ı 'âlem oldıguñ tekrâr ider
Şîve-i minnetde لولاء hitâb-ı 'izzetüñ

VI

- 1 Mihr-i ikbâl-i celâletdür serüñde efserüñ
Olmamağ lâyıķ mıdur hayl-i rusül ser-ber-derüñ
- 2 Reşk-i rûz itmiş şeb-i esrâyı mâh-ı cevherüñ
نم ووج الله -nümâ mir'ât-i rûy-ı enverüñ
- 3 İntisâb-ı havz-ı pâküñ âb-ı rûyı kevşerüñ
Ka'r-ı deryâ-yı tecellîdür haķîkatde yerüñ
- 4 Gerd-i او ادنا 'da müstağrağ yetîm-i gevherüñ
قاب قوسين -i şadefsin Hâk bilür mâhiyyetüñ

V-1 bed-fûz : bed-hûz H.

V-3 zerre mâh : zerre vü mâh M,H,İ.

V-4 "Eğer sen olmasaydın eflâkı yaratmazdım" mânâsındaki hadîs-i kudsî'ye işâretidir.

VI-2 Sûre : II , Âyet : 115.

VI-3 âb-ı rûyı : âb-ı rûy H.

VI-4 Sûre : LIII, Âyet : 9. // Sûre : LIII, Âyet : 9.

VII

- 1 Sünnetüñdür bârigâh-ı kurb-ı rahmet meşra'ı
İlticâ-yı der-gehüñdür iktisâbuñ enfa'ı
- 2 Sâ'il-i reşh-ı nevâlüñ ehl-i haşrüñ ecma'ı
Sâye-i şefkat-medâruñ yevm-i neşrüñ eşfa'ı
- 3 Pey-rev-i şer'ı kavîmüñ sâlikînüñ esra'ı
A'cemî fehm-i hadîşüñde hayâl elma'ı
- 4 La'l-i pür-feyzüñ zülâl-i İsm-i A'zam menba'ı
Rûh-ı Kudsî teşne-i âşâr-ı şâfi-tıynetüñ

VIII

- 1 Rûy-mâl-i pâ-yi seyrüñdür şırâtu'l-müstaķim
Ravza-i sâyeñde rûşen nûr-ı Cennâtü'n-Nâ'îm
- 2 Ka'beyi iqbâlüñ itdi Kible-i dîn-i kavîm
Bi'setüñdür baħr ü berre bâ'is-i birr-i 'amîm
- 3 Seyfüñe teslîm-i serdür çâre-i kâr-ı ğarîm
Şâh-ı mülk-i الله لی'dur cenâbuñ Haķ 'alîm
- 4 Pây-ı taħt-ı haşmetüñdür Kürsi-i hulķ-ı 'azîm
'Arş u Sidre ser-te-ser Taħte'l-Livâ-i devletüñ

IX

- 1 Rezme cevlân eyleseñ berķ-ı şalâbet-raħşsın
Bezme teşrîf itmede bâl-i melâ'ik-ferşsın
- 2 Tarħ-ı resm-i ülfet itdükce leṭâ'if-naķşsın
Râyet-efrâz-ı vaķâr olduķda hâlet-pûşsın
- 3 Halka-i hân-ı 'inâyetde nihâyet-baħşsın
Şadr-ı dîvân-ı hidâyetde siyâdet-'arşsın
- 4 Sen o kerrû bî-ħaşem şâh-ı şefâ'at-baħşsın
Kim 'alem-dâr-ı لعمرک'dür tırâz-ı hil'atüñ

VII-3 Pey-rev-i esra'ı : Vâlih-i esrâr-ı şer'uñ hâṭır-ı her levze'ı H.İ. // A'cemî : A'ceb mi N.

IX-4 Sûre : XV, Âyet : 72.

X

- 1 Nâhun-ı tıbyânuña vâbeste-ğall her rumûz
 Ğarf-i nârî-i kelâmuñ hânümân-ı şirk-sûz
- 2 Yek-be-yek ‘arz eyledi varın saña kân ü künûz
 Tarfetü'l-‘ayn olmaduñ bir gevherine çeşm-dûz
- 3 Şu‘le-i şem‘-ı ruğuñdur Ğacle-i vağdet-fürûz
 Kim ایبت عند رنی zayfisin şeb-tâ-be-rûz
- 4 Ol kadar melhûzsın ‘ayn-ı ‘inâyetde henüz
 Görmemişdür kimseyi şâyân-ı ‘ağd şirketüñ

XI

- 1 Beyt-i ma‘mûr-ı dilüñ ‘ilm-i hüviyyet mektebi
 Mağla‘-ı Ğarrâ-yı na‘tüñ şubh-ı îcâduñ lebi
- 2 Meşnevî-i defter-i vaşfuñ iden rûz ü şebi
 Pür-ğayâlüñ eyledi dîvân-ı kalb ü kâlebi
- 3 Her kimüñ kâbı ola nâ-ğak-revişden mezhebi
 Pây-ı serv-ğaddüñe üftâdelükdür meşrebi
- 4 Devr ideydi bir dağı per-ğâr-ı bi‘set her nebî
 Müddetü'l-‘ömrin iderdi vağf-ı râh-ı Ğıdmetüñ

XII

- 1 Mülk-i Ğikmet nüzheth-âbâd-ı şühûduñdur senüñ
 ‘İsmet ü şafvet Ğudâyî târ u pûduñdur senüñ
- 2 Ğarf Ğarf da‘vet-i esmâ cünûduñdur senüñ
 Reg-be-reg ehl-i vefâ bend-i ‘uhûduñdur senüñ
- 3 Ğırz-ı cân ü vird-i hûş ü dil dürûduñdur senüñ
 Fâl-i Ğayr-ı ‘âkıbet kevne vürûduñdur senüñ
- 4 ‘Âlem-i rağmet vücûd-ı ‘ayn-ı cûduñdur senüñ
 Rağmet-i ‘âlemdür el-ğak Ğakğ-ı vaşf-ı bi‘setüñ

XIII

- 1 Mu'ciz-i hüsnüñ gelû-sûz-ı hıred itmiş kader
Çeşm-i gül-çîninde yokdur cümle varı mû kadar
- 2 Pîş-i pâyuñda fedâya muntazırlar cân u ser
Rûy-ı ruşsat olsa ol dâd ü sitedden kim kaçar
- 3 Ser-keş-i fermânuñ eyler gayretu'llâh der-be-der
Keç-nigâh semtüñe sûd eylemez kaç'â hâzer
- 4 Çeşmüñi gûyâ idelden kuhl ما زاع البصر
Sürme-i âvâz-ı bed-gûdur nigâh-ı hıddetüñ

XIV

- 1 Kaatre-i baır-ı kemâlündür şükûh-ı enbiyâ
Zerre-i mihr-i cemâlündür gürûh-ı evliyâ
- 2 Ferş-i râh-ı ibtihâlündür vücûh-ı aşfiyâ
Dîdeye kûyuñ gubârın itmek için tûtiyâ
- 3 Çekdiler humyâze-i dûr ü dirâzı etkıyâ
Ey tabîb-i derd-i 'âlem vey Habîb-i Kibriyâ
- 4 Çeşm ü gûş-ı şavb-ı luţfuñ olmasaydı bî-riyâ
Zâr itmezdi hilâli iştiyâk-ı nevbetüñ

XV

- 1 Ma'ni-i "Seb'a'l-Meşânî" ye qarîhan tercemân
İstemez bâdî nazarda itdügüñ da'vâ beyân
- 2 Naş-ı pâyuñla olup mahtûm-ı imzâ-yı zamân
Tayy-i tømâr-ı risâlet itdüñ âhır bî-gümân
- 3 ما رميت اذ رميت eyledi hükümüñ revân
من رأى رايته zâtuñ ser-i peygam-berân
- 4 Genc-i pinhân oldı peydâ ceyb-i şânuñdan hemân
Ter-zebân-ı عرف من vaşşâf-ı hüsn-i sîretüñ

XIII-4 Sûre : LIII, Âyet : 17.

XV-1 Seb'a'l-Meşânî : Yedi âyetden meydana gelen ve Kur'ân-ı Kerîm'in ilk sûresini teşkil eden "Fâtiha" sûresi.

XV-3 Sûre : VIII , Âyet : 17.

XVI

- 1 Murg-ı fikrũn lâne-sâz olmuş serinde Qays-vâr
Cevher-i mir'ât-i tab'ın nâl itmiş hâr hâr
- 2 Hâl ü kâli muttaşıl âşâr-ı i'câzuñ şumâr
Cânına itdi be-gâyet zaḥm-ı tîğ-ı hecr kâr
- 3 Nâle eylerse senâñ eṣnâsıdur ma'zûr dâr
Eylemez zıkr-i cemîlüñden cüdâ bir dem qarâr
- 4 Mû-be-mûy-ı kârın itdi na'tüñe âyîne-dâr
Ḥâme-i SÂKIB olinca naḳş-bend-i midḥatũñ

XVII

- 1 Nâ'il-i şehd-i vişâl olmazsa bârî zâ'ika
Nîm-ı ayş-ı yâd-ı iḥsânuñ yeter ol 'âşıka
- 2 Zehr-i lüknet virmesün telḥı mezâḳ-ı şâdıka
Dîde-i deryûze ḥod-rehn-i 'uhûd-i sâbıka
- 3 'Âtıfet-kârâ 'inâyet kıl bu 'abd-i âbıka
Olmasun mûy-ı dimâğ-ı zıkr ü fikrũn 'âyiḳa
- 4 Ḥâme-veş raṭbü'l-lisân vaşfuñ olsun nâṭıka
Dil gibi oldı yeter leb ḥuṣḳ-i tîh-i ḥayretũñ

XVIII

- 1 Görmesün çeşm-i dili ḥâk-i derũnden infişâl
Dâ'im itsün ḥıdmet-i şükre kemâ-hî iştigâl
- 2 Reh-güzâruñda ne devletdür olursa pây-mâl
Olmasun tek gûşe-i dâmân-ı gayre rûy-mâl
- 3 Üft ü ḥîz-i gerdiş-i bîhûde itdi bî-mecâl
Âsitânuñ terki el-ḥâşıl muḥâl-ender-muḥâl
- 4 Cân-ı görkînin segân-ı kûyuña it hem-sifâl
Ol ğarîbi itme sulṭânım esîr-i fûrḳatũñ

XVII-2 'uhûd-i : 'aṭâ-yı H,İ.

XVII-4 ḥayretũñ : ḥasretũñ H.

XVIII-3 el-ḥâşıl : bî-ḥâşıl H,İ.

XIX

- 1 Ol siyeh rûy-ı me[‘]âşî sen şeffi[‘]-ı muhterem
Sen şeh-i rahmet-nedîm ü ol gedâ-yı pür-nedem
- 2 aldı dest-i himmete ümmîdi mânend-i kalem
El-meded ey vâkıf-ı hâl-i perîşân-ı ümem
- 3 El-kerem ey dest-gîr-i nâ-tüvân-ı bâr-ı gam
‘Arz-ı hâl-i derd-mendâna budur bâkî kerem
- 4 Olmasun zâ’ıl serinden dâmen-i maşşerde hem
Sâye-i dest-i kerem-peyvest ü keff-i şefkatüñ

XIX-2 El-meded : El-emân H,İ.

XIX-4 serinden : serinde H.

2*

MÜŞEMMEN-İ ĞARÎB DER-NA‘T-İ HAZRET-İ PÎR
 UDDİSE SİRRUHÜ'L-MÜNÎR**

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

I***

- 1 MıŖra‘-ı ber-ceste-i enfâsuña hâlet revî
 ÂteŖ-ı hecrüñle ney mânend-i naħl eyler devi
- 2 Pây-i teŖrîfüñ cihân-ı köhneye virdi nevi
 Bâzuvân-ı himmetüñ te’yîd-i ğayb itmiŖ kavî
- 3 Ŗâhlar tahrîme-i rıkkîñe yek-ser münte vî
 Sîne-i HurŖîd dâĝ-ı Ėasretüñle müktevî
- 4 Cevherüñde reg-be-reg rûŖen tecellî-i sevi
 Pertevüñ yek-zerresidür ŖeŖ-mücelled MeŖnevî

II

- 1 Ėâne-i albüm Ėarâb-ı sîl-i meyl-i mâ-sivâ
 MüŖt-i Ėâk-i alebüm dest-i hevesde ber-hevâ
- 2 Cân-ı vaŖŖet-dîde Ėod-maŖmûre-bend-i inzivâ
 Tâ-be-key bu sîne-i efgâra kâr-ı iktivâ
- 3 Feyz-ı rûĖâniyyetüñ kim itmede derde devâ
 ankı Ŗâlî‘dür viren bî-Ėâreñe berg ü nevâ
- 4 Men ferâmûŖ-ı Ŗeb-i Ėaflet olam görme revâ
 Ey meh-i âyîne-dâr-ı âfitâb-ı ma‘nevî

* *H.20b, İ.25a, M.26a, N.26a.*

** MüŖemmen : Müseddes M,N,H,İ. / Münîr : ‘Azîz H.

*** Bütün nüŖhalarda II. bend baŖtadır.

III

- 1 Nuṭṭ-ı Şîrînüñ hayâl-i Husrevi Ferhâd ider
Naṣṣ-ı pâyüñ sâlik-i ser-geşteyi irşâd ider
- 2 Gûşe-i çeşmüñ harâb-ı ser-medi âbâd ider
Bezme gelse hâme evvel fazluñı ta‘dâd ider
- 3 Mevc-i luṭfuñ teşne-cân-ı ehl-i ıṣṣı şâd ider
Mâh ü mâhî yek-zebân olmış kemâlüñ yâd ider
- 4 Kümmeñ-i evliyâ rûhuñdan istimdâd ider
Sende oldı heft-deryâ-yı celâlet münṭavî

IV

- 1 Tâ harîm-i hazrete mûşil delîl-i râhsın
Ser-te-ser sırr-ı verâ-yı perdeden âgâhsın
- 2 Bî-kesâne gayretüñle şâhib-i nâ-gâhsın
Yek-demüñle tesliyet-baḥş-ı dil-i âvâhsın
- 3 Evc-i kuṭbiyyetde menzil eylemiş bir mâhsın
Bürç-i gavşıyyet maḳâmuñdur kerâmet-câhsın
- 4 Taḥt-ı vâlâ-yı velâyet üzre şeh-bin-şâhsın
Nisbet-i Mevlâ-yı bî-çûn itdi vaşfın mevlavî

V

- 1 Enfüs ü âfâḳ olup seyrânuña âyîne-dâr
Vecd ü hâlet cilve-i zâtuñdan oldı âşikâr
- 2 Dem-be-dem derd ile mânend-i ney olduñ zâr zâr
‘Âḳıbet dünyâ vü mâ-fihâyı itdüñ bî-ḳarâr
- 3 İtmedüñ hiç güft ü gû-yı ehl-i resme i‘tibâr
Şâhid-i taḥḳîḳı itdüñ her ḳademde der-kenâr
- 4 Pây-i pergâr-ı semâ‘uñ noḳtada idüp ḳarâr
Dâ‘iren-mâdâr sırr-ı dehri olduñ muḥtevä

IV-4 velâyet üzre şeh-bin : velâyet üzre şâh-bin N; velâyetde müselleme H,İ.

V-2 zâr zâr : zâr ü zâr N.

V-4 noḳtada : noḳtadan H.

VI

- 1 Farğ olunmaz anda bâdî-i nazâr ta'âmîk ile
Resm ü âyîni bilinmez kuvvet-i tedkîk ile
- 2 Sed kabûl itmez ser-â-ser reh-zen-i ta'vîk ile
Sâliki âzürde olmaz 'uqbe-i tefrîk ile
- 3 Her gören hem-reh şanur taqlîdini tahkîk ile
Menzile îşâl ider üftâdesin teşvîk ile
- 4 Pây-i ihlâsa tarîkuñ cezbe-i tevîk ile
Berzah-ı şeyb ü firâzı itdi saḥ-ı müstevî

VII

- 1 Milket-i âḥır-zamânı tutdı şayt-ı nevbetüñ
Rûmı gül-zâr-ı ma'ârif itdi yümn-i himmetüñ
- 2 'Ayn-ı 'izzet gerdem-i şâhâne tavk-ı hıdmetüñ
Âb-ı Hayvân-ı velâyetle muḥammer tıynetüñ
- 3 Sen şeh-i kişver-güşâsısın cihân-ı sîretüñ
Ḳalb-i cünd-i aşfiyâdur pîş-gâh-ı rif'atüñ
- 4 Yâ veliyya'llâh livâ'-ı ma'rifetdür ḳâmetüñ
Sâyeñe ser-riştesin itmiş kerâmet mültevî

VI-1 anda : neyde H.

VI-2 âzürde : rencîde H,İ.

VI-3 üftâdesin : bî-tâbını H,İ.

VII-4 mültevî : müktevî H.

VIII

- 1 İlticâ-yı der-gehüñdür râh-cûyâ-yı merâm
Kim odur zîr-i felekde şimdilik dârü's-selâm
- 2 Rûz ü şeb itsün ziyâret mihr ü meh gibi enâm
Dâ'im âsûde-ser olsun sâyesinde hâş u âm
- 3 Halka-i sükkânına zevk-ı derûn olmuş gulâm
Vecd-i bed-mesti o nisbet eylemişdür nîk-nâm
- 4 Âsitânuñ hıdmetinde olmasa şâhib-mağâm
Gûşesinde hâliyâ olmazdı hâlet münzevî

IX

- 1 Almış eṭrâf-ı dil-i vîrânını gerd-i keder
Cüst ü cû itmekde bâd-âsâ gubâruñdan eṣer
- 2 Olmasun ḳadd-i dü-tâsı halka-i bîrûn-ı der
Rû-be-hâk-i bendegîdür ol gedâ pîrâne ser
- 3 Derd-i hecrüñle yeter oldı garîb ü der-be-der
İtsen olmaz mı efendüm bir nazarla behre-ver
- 4 Zerre-i ser-germ-i şevkuñ mı degül SÂḲİB meger
Cânını itse ne var rûşen cemâlüñ pertevi

VIII-1 İlticâ-yı der-gehüñdür râh : İlticâ itse n'ola hâkine H,İ.

VIII-4 Âsitânuñ : Hâk-i pâküñ M,N.

3*

MÜSEDDES-İ MÜLEMMÂ-İ ĞARÎB**

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

I

- 1 احرق الودّ ملع آمالی
اخرق الصدّ جیب احوالی
- 2 غیّر العقل جمّ افعالی
غیّر النقل حکم امثالی
- 3 فی بلاء الولاّ بلی بآلی
لام او مآله الملاّ مآلی

II

- 1 از که جویم ز کیش و خویش اثر
کم شدا زمن درین میانه خبر
- 2 کرد رافتش بزیر پآیی سر
کی کم شکوه از دل و دلبر
- 3 فی بلاء الولاّ بلی بآلی
لام او مآله الملاّ مآلی

III

- 1 Mâ vü men berzaḥın geçüp gitdüm
Bilmezem ben de n'eyledüm n'itdüm
- 2 Mezra^c-ı tende bitmeden yitdüm
Âḥıru'l-emr menzile yetdüm
- 3 فی بلاء الولاّ بلی بآلی
لام او مآله الملاّ مآلی

* H.9a, İ.10b, M.12b, N.11b.

** Müseddes-i Mülemma^c-i Ğarîbü's-Sâkıb Kuddise Sırruhû H,İ.

IV

- 1 في جميع العهود اوفاني
عن سقام الوجود عافاني
- 2 صرت بالوجد مثله فاني
قرعيني بنور عرفاني
- 3 لام او ماله الملاّ مآلى
لام او ماله الملاّ مآلى

V

- 1 تا که همراز بامنش کردند
سینه را دشت ایمنش کردند
- 2 درد دل نار کلشنش کردند
بر سر طور مسکنش کردند
- 3 لام او ماله الملاّ مآلى
لام او ماله الملاّ مآلى

VI

- 1 Rûḥ-ı kudsî delîl-i râh idi
Feyz-ı akdes daḥı penâh idi
- 2 Evc-i 'ışkuñ temâm-ı mâh idi
Serde mihr-i vefâ külâh idi
- 3 لام او ماله الملاّ مآلى
لام او ماله الملاّ مآلى

VII

- 1 یا حمام الحمی فداک ابی
کم بانفاسن انجلت کری
- 2 فین آنست متها اری
جد با بناء من به طری
- 3 لام او ماله الملاّ مآلی
لام او ماله الملاّ مآلی

VIII

- 1 لاابالی زید چو اهل و دآد
میشود نوبنو خراب آباد
- 2 کر تو کویش چند ازین فریاد
کویدت سرکه هر چه باد آباد
- 3 لام او ماله الملاّ مآلی
لام او ماله الملاّ مآلی

IX

- 1 Ser-be-ser hâk-i ibtihâl olayum
Şahñ-ı kûyında pây-mâl olayum
- 2 Gâh nâl ü gehî hilâl olayum
Mû-be-mû yâre ‘arz-ı hâl olayum
- 3 لام او ماله الملاّ مآلی
لام او ماله الملاّ مآلی

VII-2 N. خیار : بناء

VIII-2 N. بس : سر

IX-1 hâk : niṭâk (v.boz.) H.

IX-2 hilâl : dehlâl H.

X

- 1 Nâz ider âb-ı Hızra çün fânî
Terk-i cân itmedür anuñ şânı
- 2 N'eylesün âhîretde gılmânı
Kendüden HAKK ayırmason anı
- 3 لام او مآله الملا مآلى
لام او مآله الملا مآلى

XI

- 1 Gûş-ı hûşa ki girmeye kaçâ
Merhabâ vü şemâtet-i a'dâ
- 2 Vâ'izi kimdür idecek aşgâ
Bî-hoduñ hod budur cevâbı aña
- 3 لام او مآله الملا مآلى
لام او مآله الملا مآلى

XII

- 1 Nâledür gerçi ney gibi hâli
Şanma ŞÂKİB kuluñ velî hâlî
- 2 Maṭla'-ı hâl ü maṭṭa'-ı kâli
Cem' idüp didi ey şeh-i 'âlî
- 3 لام او مآله الملا مآلى
لام او مآله الملا مآلى

X-1 cân : var M,İ; dâr H.

X-2 âhîretde gılmânı : Hakkdan isteyüp cânı H,İ,M. // Kendüden Hakk : Gördiginden H,İ,M.

4*

MÜSEDDES-İ BELÎĞ DER-ŞENÂ-YI MEŞNEVÎ VÜ MEVLEVÎ**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

- 1 Nokta-i bâsı nikât-ı kâf u nûnı muhtevî
Fevc-i satrı mevc-i deryâ-yı haqîkat pey-revi
- 2 Gûşe-i vahdetde kendi hoş-murâkıb münzevî
Bezm-i 'irfânı pür itmiş şohbetinüñ pertevi
- 3 Sırr-ı 'ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Hasb-i hâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

II

- 1 İtmede tâlîblerin vaktiyle hüsn-i terbiye
Çılmada enfâsına her gûne pendi ta'biye
- 2 Nağme-i sem'a zidâyı evvel idüp tavşiyeye
Oldı âhır naqd-i qalbe kâr-sâz-ı taşfiye
- 3 Sırr-ı 'ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Hasb-i hâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

* *H.29b, İ.36b, M.38a, N.37b.*

** Müseddes-i Laţîf Der-Na't-i Meşnevî-i Şerîf H; - İ.

I-1 nûnı : nûn H.

II-1 tâlîblerin : tâlîbleri M,H,İ.

III

- 1 Zâhirâ gerçi dehân-ı neydedür baş-ı merâm
Lîk gûyâ-yı verâ-yı perde oldur lâ-keîâm
- 2 Olmayınca rây-ı dervîşân nefes-bendi temâm
Gelmez ahvâl-i perîşâna kemâliyle nizâm
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Hasb-i hâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

IV

- 1 Gûş-ı hûşa kim ide luţf ile tevcîh-i hıţâb
Çehre-i maķşûda eyler kışsa-i ğayri nikâb
- 2 Her beyânı itmede açmazdan şad-feth-i bâb
Bi'l-bedâhe dir fehîmân-ı sühan hâzâ kitâb
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Hasb-i hâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

V

- 1 Kenz-i maħfînüñ tılısm-ı ğaybına miftâhdur
Tekye-ĝâh-ı من عرف şeb-ĝîrine mişbâhdur
- 2 Halka-i âyîn-i pâki hasretü'l-eşbâhdur
İstimâc-ı va'z-ı nazmı râhatü'l-ervâhdur
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Hasb-i hâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

VI

- 1 Şadr-ı dîvân-ı tarîkat pîş-gâhıdur anuñ
 Hacle-i râz-ı velâyet cilve-gâhıdur anuñ
- 2 Hargeh-i mâh-ı kerâmet bâr-gâhıdur anuñ
 Âlem ü âdem gedâ-yı hânkâhıdur anuñ
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
 Hasb-i hâl-i ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

VII

- 1 Câmî'-ı ilm-i ledünn ü şârih-ı nazm-ı mübîn
 Kâşif-i elğaz-ı ahbâr-ı şefî'u'l-müznibîn
- 2 Nâzım-ı na't-ı şerîf-i enbiyâ vü mürselîn
 Maşrıq-ı envâr-ı esrâr-ı cenâb-ı Şems-i dîn
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
 Hasb-i hâl-i ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

VIII

- 1 İtmiş imzâ şeş-cihât-ı defterin hükmi-ezel
 Gizlik-i inkâr ile gelmez nuqûşına halel
- 2 Mülzem-i ibret olur aña iden tarh-ı cedel
 Levh-ı maḥfûz-ı haḫâyıkdur o düstûru'l-âmel
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
 Hasb-i hâl-i ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

VIII-1 hükmi-i : kilik-i N.

VIII-3 ibret : gayret M,H,İ. / tarh-ı : fikr-i H,İ.

IX

- 1 Cennet-i tevhîde olmuş ‘aynı ile selsebîl
Teşnegânı itmede sîr-âb-ı esrâr-ı Celîl
- 2 Ey harîm-i hâş-ı vaşla isteyen rûşen delîl
İntisâb-ı lehce-i pâkîne turma sel sebîl
- 3 Sırr-ı ‘ışka tercemân-ı ma‘nevîdür Meşnevî
Hasb-i hâl-i ‘ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

X

- 1 Sîne-i pür-nûr-ı Mevlânâdan olmuş ser-zede
Gûş idüp pendin huzûr-ı kalb ile şeyh u dede
- 2 Meclisi olsa n'ola şâm ü seher hâlet-gede
Elbet olmaz vâ‘izâ bu هو u های lar bîhüde
- 3 Sırr-ı ‘ışka tercemân-ı ma‘nevîdür Meşnevî
Hasb-i hâl-i ‘ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

XI

- 1 Sâlikân-ı râh-ı Hakkâ mürşid-i haydür müdâm
Pîşvâ-yı cezbe-i tevfiķa der-peydür müdâm
- 2 Gerdiş-i evrâķı gûyâ câm-ı pür-meydür müdâm
Sîne-i pür-kîne zîrâ şafha-i keydür müdâm
- 3 Sırr-ı ‘ışka tercemân-ı ma‘nevîdür Meşnevî
Hasb-i hâl-i ‘ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

XII

- 1 Zîver-i ser-levhası tevķî'-i şâh-ı enbiyâ
Hızır-ı ilhâm-ı ilâhî mevzu'ıdur hâliyâ
- 2 Mecma'u'l-bahreyndür her meşnevîsi bî-riyâ
Ser-be-ser âyîne-i 'âlem-nümâ-yı evliyâ
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Hasb-i hâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

XIII

- 1 Kanda kim gevher-nişâr-ı fark-ı ehl-i dil ola
Nâhun-ı hall anda bî-ķayd-ı ğam-ı müşkil ola
- 2 Her kesüñ maḥşûl-i sa'yi kendiden ḥâşıl ola
Menzile evvel ķademde bî-te'ab vâşıl ola
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Hasb-i hâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

XIV

- 1 Sîne-çâk-i şîve-i şîrîn edâsı mevlevî
Dest-efşân-ı ḥayâl-i müdde'âsı mevlevî
- 2 Çeşm ü ğûş-ı râh-ı teslîm ü rızâsı mevlevî
Hırķa-ber-dûş-ı der-i fakr ü fenâsı mevlevî
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Hasb-i hâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

XII-3 mevzu'ıdur : mevki'ıdır M,H,İ.

XIII-3 kendiden : kendide H.

XV

- 1 Derk iden âşârın itmez semt-i gayra iltifât
Lenger-i temkîn olur eṭvârına pây-i sebât
- 2 Keşti-i seyri bulup tûfân-ı keşretten necât
Nîm-cân-ı şûr iken bulur yine tâze hayât
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Ḥasb-i hâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

XVI

- 1 Câ-nişîn-i Ḥazret-i Mollâ Celâle'd-dîn-i Rûm
Ḥâsim-i 'ırk-ı fesâd-ı nefsi-i mekkâr-ı zalûm
- 2 Muşlih-i bed-hâl-i bîmâr-ı devâ-yı ṭab'ı şûm
Kâşif-i ğaym-i ğamûm ü dâfi'ı renc-i hümmûm
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Ḥasb-i hâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

XVII

- 1 Fenn-i irşâda odur el-hâle üstâd-ı vahîd
Emrine râm eylesün her hâl ile nefsi mürîd
- 2 Tâ ki gitdükce gele neşv ü nemâsına mezîd
Yoḫsa virmez sûd olursa 'ilm ile farzâ ferîd
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Ḥasb-i hâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

XV-2 bulur yine : yine bulur M,H,İ.

XVI-3 devâ-yı : hevâ-yı N.

XVII-1 râm eylesün her hâl ile nefsi : her hâl ile münkâd olursa ger M; her hâl ile râm eylesün nefsi H,İ.

XVII-2 Tâ mezîd : Mâye-i şevkine gitdükce gele tâ kim mezîd M,H,İ. olursa : olsa M,H,İ.

XVIII

- 1 İtmesün maħrûm-ı zevk-ı Meşnevî cânun Hudâ
Olmasun ŞÂKIB serüñden neş'e-i feyzi cüdâ
- 2 Pây-ı mâçân-ı senâsında idüp varı fedâ
Nev-niyâz-ı dil rehinde eylesün kendin gedâ
- 3 Sırr-ı ışka tercemân-ı ma'nevîdür Meşnevî
Ĥasb-i ĥâl-i 'ârifân-ı mevlevîdür Meşnevî

5*

MÜSEDDES-İ LAÛF DER-ŞENÂ-YI MEVLEVÎ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

- 1 Gevher-i zâtında âb-1 rûy-1 bîniş müntavî
Heykel-i nûrı zamâna hırz-1 cân-1 ma'nevî
- 2 Târek-i fevka'l-'alâ ile külâhı müstevî
Köhne devrâna kudûmidür viren şevk-1 nevî
- 3 Genc-i pinhân-1 velâyetdür derûn-1 mevlevî
Kân-1 her gûne kerâmetdür birûn-1 mevlevî

II

- 1 Rûy-1 hüsn-i gevheri âyîneyi hayrân ider
Gûş-dâr-1 hasb-i hâlin hasreti nâlân ider
- 2 Mehbiţ-1 nûr-1 nigâhın dîde-ver insân ider
Kâr-bend-i pendini şâhib-dem-i devrân ider
- 3 Genc-i pinhân-1 velâyetdür derûn-1 mevlevî
Kân-1 her gûne kerâmetdür birûn-1 mevlevî

III

- 1 Kanda kim tertîb-i 'ayş-1 şöbet-i ihvân ide
Câm-1 âmîziş şafâ-yı vaqt ile cevlân ide
- 2 Sâz ü sözin cümle şâh-1 'ışk der-meydân ide
Şeyh-1 şehri na're-i mestâne ser-gerdân ide
- 3 Genc-i pinhân-1 velâyetdür derûn-1 mevlevî
Kân-1 her gûne kerâmetdür birûn-1 mevlevî

* *H.31b, İ.38b, M.40a, N.39b.*

I-1 Gevher : Cevher N.

II-2 nigâhın : nigâhı H.

IV

- 1 Zîkr-i hayrî gulğul-endâz-ı kıbâb-ı âsumân
Kıışsa-i seyr ü sülûki yâdigâr-ı ins ü cân
- 2 Çekmede gülbangini şâm ü seher pîr ü cüvân
Hişşe-mend-i nefha-i âşârıdur kâm-ı cihân
- 3 Genc-i pinhân-ı velâyetdür derûn-ı mevlevî
Kân-ı her gûne kerâmetdür birûn-ı mevlevî

V

- 1 Merdüm-i çeşminde olmaz meyl-i semt-i mâ-sivâ
Naşb-ı ‘aynıdur mezâhirde tecellî-i likâ
- 2 Ser-be-ser mülk-i vücûdın eylemiş fakr u fenâ
Hânkâh-ı Hazret-i Pîri gibi dâru'l-beğâ
- 3 Genc-i pinhân-ı velâyetdür derûn-ı mevlevî
Kân-ı her gûne kerâmetdür birûn-ı mevlevî

VI

- 1 Sünnet üzre bende-i âzâde-i şâh-ı rusül
Cadde-i taqlîdi taḥkîk ehline hayrî's-sübül
- 2 Hân-ı iḥsânı ma‘rifetle müheyyâ pür-nuzül
Kem-terîn ḥarf-i du‘âsıdur kilîd-i her kufül
- 3 Genc-i pinhân-ı velâyetdür derûn-ı mevlevî
Kân-ı her gûne kerâmetdür birûn-ı mevlevî

VII

- 1 Âşinâ-yı kadre nâm-ı mevlevî rif‘at yeter
Bed-sigâl-i hizbine hûy-ı bedi nekbet yeter
- 2 Baḥtiyâra hıdmet-i ḥâk-i deri devlet yeter
Yârına hayr-ı du‘â ağıârına gayret yeter
- 3 Genc-i pinhân-ı velâyetdür derûn-ı mevlevî
Kân-ı her gûne kerâmetdür birûn-ı mevlevî

VIII

- 1 Tâc-1 devletdür serinde sâye-i taraf-1 külâh
Şimdilik oldur serîr-i mülk-i tecrîd üzre şâh
- 2 Münkîr-i bî-ru'yetüñ her vech ile hâli tebâh
Şân-1 iqbâli degül şâyân-1 şeyn-i iştibâh
- 3 Genc-i pinhân-1 velâyetdür derûn-1 mevlevî
Kân-1 her gûne kerâmetdür birûn-1 mevlevî

IX

- 1 Şâh-1 istiğnâ-sipehdür mülk ü mâlî n'eylesün
‘Âkıbet hayr itmeyen câh u celâli n'eylesün
- 2 Bâ‘îs-i efzâyîş-i fikr-i muhâli n'eylesün
Sedd-i râh-1 Hakk olan bâtıll hayâli n'eylesün
- 3 Genc-i pinhân-1 velâyetdür derûn-1 mevlevî
Kân-1 her gûne kerâmetdür birûn-1 mevlevî

X

- 1 Şarç-1 âyîn-i sülûk üzre olan cûyendesî
Hâlet-i hâcetde kim nâ-gâh ola pâyendesî
- 2 Olmağ isterse hemîşe luğfınuñ şermendesî
Şıdğ ile olsun hemân ol Hızır-1 vaqtüñ bendesî
- 3 Genc-i pinhân-1 velâyetdür derûn-1 mevlevî
Kân-1 her gûne kerâmetdür birûn-1 mevlevî

VIII-2 bî-ru'yetüñ : bed-hûynüñ N. / hâli tebâh : rûyî siyâh N.

X-2 Hızır : Hızır N.

XI

- 1 Olmasa za‘f-ı mizâc-ı rüşde müstevlî sifeh
Cür’et itmezdi cemâl-i râstâna keç-nigâh
- 2 Pür-gil-i hasret k’ide âhır anı baht-ı siyeh
Gör ki zîb-i evc-i mihr-i dil-nüvâzıdır o meh
- 3 Genc-i pinhân-ı velâyetdür derûn-ı mevlevî
Kân-ı her gûne kerâmetdür birûn-ı mevlevî

XII

- 1 Dem-be-dem gül-çîn-i ‘ibretdür bu nüzhet-gâhda
Seyr ider mânend-i Yûsuf rûy-ı câhı çâhda
- 2 Ğam degül vâ‘iz olursa âb-ı zîr-i kâhda
Birdür ol bî-hîşe های u هوى u âh u vâh da
- 3 Genc-i pinhân-ı velâyetdür derûn-ı mevlevî
Kân-ı her gûne kerâmetdür birûn-ı mevlevî

XIII

- 1 ‘Işık ile nevbet-zen-i iclâldür hâlâ kudûm
Sâyesinde sürme-i çeşm-i cihândur hâk-i Rûm
- 2 Şân-ı ‘Ankâ çün degül maqđûr-ı derk-i tab‘-ı bûm
Bilmese hâlin ne ğam ma‘zûrdur hod-bîn-i şûm
- 3 Genc-i pinhân-ı velâyetdür derûn-ı mevlevî
Kân-ı her gûne kerâmetdür birûn-ı mevlevî

XIV

- 1 Muḳbil-i baḫt-1 bülend-i sermedîdür mevlevî
Müdbir-i câvîd olur kûy-1 ḫilâfı reh-revi
- 2 Pîr olduḳca olur erkân-1 inkârı ḳavî
Girmeyince kûra görmez n'eydügin Gûr-1 ğavî
- 3 Genc-i pinhân-1 velâyetdür derûn-1 mevlevî
Kân-1 her ğüne kerâmetdür birûn-1 mevlevî

XV

- 1 Bâḫını şîr ü şeker sırr-1 Celâlü'd-dîn ile
Âb-1 ravġan zâhiri pendâr-1 şûret-bîn ile
- 2 Hem-vaḳâr-1 Ḳâfdur cem'iyet-i temkîn ile
Rûy-1 kârında bulunmaz naḳş-1 bed telvîn ile
- 3 Genc-i pinhân-1 velâyetdür derûn-1 mevlevî
Kân-1 her ğüne kerâmetdür birûn-1 mevlevî

XVI

- 1 Furşat u miknet rikâbında cenâḫayn-i sipâh
Kendi şaff-1 ğazve-i kübrâda zîb-i ḳalb-ġâh
- 2 İtmesün bî-mevlevî meydân-1 merdânı İlâh
Yoḫsa bîrûz-1 hevâ rûy-1 dili eyler siyâh
- 3 Genc-i pinhân-1 velâyetdür derûn-1 mevlevî
Kân-1 her ğüne kerâmetdür birûn-1 mevlevî

XIV-2 kûra : göze H.

XVI-1 Kendi : Kendü N.

XVII

- 1 Olmasaydı rûy-ı ʿışka mevlevî âyîne-dâr
Rû-be-rû sîne dögüp def ney niye eylerdi zâr
- 2 Böyle çarh-âsâ niçün dâ'im olurdu bî-çarâr
Yâ kimüñ devrinde bu şîve olurdu âşikâr
- 3 Genc-i pinhân-ı velâyetdür derûn-ı mevlevî
Kân-ı her gûne kerâmetdür birûn-ı mevlevî

XVIII

- 1 Müddetü'l-ʿömr eyle SÂKIB hâmeni vaqf-ı şenâ
Rehn-i mihr-i mevlevî olsun bulınca dil fenâ
- 2 Görmesün dirseñ cihânda merdüm-i çeşmüñ ʿanâ
Gelmesün gitsün zebân-ı tabʿa medhından ğınâ
- 3 Genc-i pinhân-ı velâyetdür derûn-ı mevlevî
Kân-ı her gûne kerâmetdür birûn-ı mevlevî

XVII-1 rûy-ı ʿışka : hüsni-i ʿışka N. / mevlevî : meh gibi N. // ney : - H.

XVIII-2 medhından : vaşfindan M,H,İ.

6*

MÜSEDDES-İ NA‘T-İ HAZRET-İ SULTÂN-I DÎVÂNÎ
 KÜDDİSE SİRRUHÜ'N-NÛRÂNÎ**

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

I

- 1 Nizâmü'l-Mülk-i vecd ü hâldür Sulţân-ı Dîvânî
 Veliyyü'l-‘ahd-i Cem-minvâldür Sulţân-ı Dîvânî
- 2 Hasebde mefhar-i Abdâldur Sulţân-ı Dîvânî
 Nesebde âl-i hayrû'l-âldür Sulţân-ı Dîvânî
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulţân-ı Dîvânî
 Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulţân-ı Dîvânî

II

- 1 Cenâbı mecma‘u'l-bahreyn-i cem‘ u fark-ı ‘irfânî
 Rikâbı mültecâ-yı fevc fevc hizb-i rûhânî
- 2 ‘Ayân olmuş cemâlinde kemâl-i genc-i pinhânî
 Degüldür kâbil-i ta‘bîr-i vâfî gevher-i şânı
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulţân-ı Dîvânî
 Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulţân-ı Dîvânî

* H.36b, İ.44b. M.45b, N.44b.

** Sulţân-ı Dîvânî : Dîvânî N; Müseddes-i Laţîf Der-Medh-ı Sulţân-ı Dîvânî *Küddise Sırruhü'n-Nûrânî*

H; - İ.

II-1 Cenâbı ‘irfânî : Cenâbı hâmil-i sırr u muhîll-i birr-i Rabbânî H,İ.

III

- 1 Medâr-ı a'zam-ı mihr ü meh-i devr-i velâyetdür
Demâr-ı şaff-ı inkâra dü-rû seyf-i hidâyetdür
- 2 Vücûdî naḥle-i esrâr-ı Sînâ-yı 'inâyetdür
Ser-i pîr ü cüvâna sâyesi hırz-ı ḥimâyetdür
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulṭân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulṭân-ı Dîvânî

IV

- 1 Olaldan pâ-yi seyri naḫş-bend-i râh-ı Mevlânâ
Ḥayâli 'aksinüñ âyîne-dârı ḥaṭır-ı dâna
- 2 İdüp gird-i peyin kuḥl-i cilâ dir merdüm-i bînâ
به في كل حال حضرت الخلاق احياتا
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulṭân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulṭân-ı Dîvânî

V

- 1 Behişt-i naḫd-i dildür sâye-i dîvâr-ı der-gâhı
Ne bilsün ḫadr-i ṭavfın gird-bâd-ı deşt-i güm-râhı
- 2 O ḫasretle çeker sâlik bu medd-i âh-ı cân-gâhı
Ola yâ Rab müyesser rûy-mâli gâh bî-gâhî
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulṭân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulṭân-ı Dîvânî

III-1 mihr ü meh-i devr-i velâyetdür : çarḫ-ı şafâ ḫuṭb-ı hidâyetdür H.İ. // Demâr-ı...hidâyetdür :
Menâr-ı ekber-i mihr ü meh-i devr-i velâyetdür H.İ.

VI

- 1 Ser-i meydân-ı ʿibretde külâhı seyf-i ğayretdür
Dem-â-dem derd-mendâna ʿaṭası hayr-ı himmetdür
- 2 Cihânı ğarḳa-i luṭf eylemiş baḫr-ı mürüvvetdür
Hümâ-yı evc-i ḳurbet tâc-dâr-ı taḫt-ı ḫikmetdür
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulṭân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulṭân-ı Dîvânî

VII

- 1 Zihî mihr-i münîr-i bürc-i dîn ü dürr-i derc-i dil
Zihî çeşm ü çerâĝ-ı cân ü mâh-ı evc-i ser-menzil
- 2 Dimâĝum olmuş iken Leyli-i sevdâsına maḫmil
Ne ḳâbil itmek vaşf-ı cemîlin zeyn-i her maḫfil
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulṭân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulṭân-ı Dîvânî

VIII

- 1 Şehen-şâha gedâ-yı reh-nişîni olmadur devlet
Ki gelmez âdeme ʿâlemde tâc ü taḫt ile ʿizzet
- 2 Süḫan-fehme şerefdür der-gehinde şıdk ile ḫıdmet
Bilür ehli olan cân-ı ʿazîze ḳullıĝın minnet
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulṭân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulṭân-ı Dîvânî

IX

- 1 Hemîşe behre-yâb-ı hân-ı luṭfi k'ola şâdıḳlar
ḫarâb-ı neş'e-i iḫsânı olsun teşne ʿaşıḳlar
- 2 Helâk-i deşne-i tedmîr olduḳca münâfıḳlar
Şafâ-yı bezmini sürsün semâ' ile muvâfıḳlar
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulṭân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulṭân-ı Dîvânî

X

- 1 'Acebdür mü'min olmak münkiri ol vâşıl-ı Hâkkuñ
Ki zâtı cilve-gâhıdur cemâl-i şâhid-i 'ışkuñ
- 2 Odur hâlâ nigîn-i i'tibârı hâlka-i hâlkuñ
Nice mesmû' olur vâ'iz senüñ efsâne-i daqquñ
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulţân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulţân-ı Dîvânî

XI

- 1 İder berbâd-ı hasret hârmen-i 'ömri dem-i hışmı
Olur müjgân-ı keç-bîni siyeh hâr-ı gül-i çeşmi
- 2 Egerçi yek-nigâhı reşk-i hâl-i cüft ider deşmi
Velî fark itmez ol hâli gören bir peşm ile beşmi
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulţân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulţân-ı Dîvânî

XII

- 1 Görür dîdâr-ı maqqûdı süren der-gâhına rûyı
Dimâg u çeşme itmez bir dağı mû-reng ile bûyı
- 2 Hârîminde felek bâl-i melekden k'ide cârûyı
N'ola itse yek-âheng anda 'ârif 'ا ile 'هو'yı
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulţân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulţân-ı Dîvânî

X-2 vâ'iz senüñ efsâne-i daqquñ : ahvâline vâ'iz dağı del'uş H.İ.

XI-2 deşmi : vehmi H.

XII-2 'ârif : 'âşık H.İ.

XIII

- 1 Huzûrı pâ-yi taht-ı 'arz-ı hâl-i iftikâridur
Ġiyâbı maṭmaḥ-ı enzâr-ı şevḳ u iftikâridur
- 2 İdüp her hâl ile manzûr-ı çeşm-i i'tibâridur
Men ü mâ târ ü mâr-ı tünd-bâd-ı igbirâridur
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulṭân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulṭân-ı Dîvânî

XIV

- 1 Velî ibnü'l-velî dîbâce-bend-i defter-i şânı
Şafâ-ender-şafâ tertîb-i 'aynü'l-cem^c-ı dîvânı
- 2 Semâ^cı pertevîdür mevlevînüñ şem^c-ı meydânı
Ḳudüm ile uyandırdı çerâğ-ı baht-ı erkânı
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulṭân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulṭân-ı Dîvânî

XV

- 1 Ney-i taḫkîḳ anuñ zât-ı şerîfidür ki nefḥ-ı Hâḳḳ
Derûnın eyleyüp mâ vü menîden pür tehî muṭlaḳ
- 2 Tecellî-i şafâ-yı vaḳte olmış cânı müstağraḳ
'Aceb şerḥ eylemişdür ḥasb ü ḥâlin Meşnevî şaddaḳ
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulṭân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulṭân-ı Dîvânî

XIII-2 Men igbirâridur : Muḥâlîf tu'me-i tîğ-ı dü-rûy-ı inkisâridur H,İ.

XIV-2 baht-ı erkânı : cân-ı ihvânı H,İ.

XVI

- 1 Neyistân-ı şehâmetde hizibr-i pür-mehâbetdür
Cemâl-i bâ-celâli ‘ayn-ı hurşîd-i kıyâmetdür
- 2 Siyeh-gûş-ı maqâm-ı hıdmeti olmağ selâmetdür
Şağın ger-kâne cünbişden soñı zîrâ melâmetdür
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulţân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulţân-ı Dîvânî

XVII

- 1 Cihân-ı nîk ü bedde ki ğarazdan kârı ‘ârîdür
Rüsûm-ı ‘âdeti bî-reng-i mihr ü kîn-i cârîdür
- 2 O vâlâ-menqabet Hünkâr-ı Ekber yâdigâridur
Velâyât ü kerâmâtı şî‘ârı vü dişâridur
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulţân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulţân-ı Dîvânî

XVIII

- 1 Tamâm oldı çü kâr-ı şekve baht-ı hâb-nâkinden
Teveşüldür murâd-ı bende SÂKIB yâd-ı pâkinden
- 2 N'olur rûşen olursa çeşm-i cânı feyz-i hâkinden
Revâ görmez dirîğ sedde bûsın sîne-çâkinden
- 3 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sulţân-ı Dîvânî
Aşîl-i şâhibü'l-iclâldür Sulţân-ı Dîvânî

7*

MÜSEDDES-İ ZÎBÂ**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

- 1 Gerçi feryâd-ı şerer-rîzi degüldür bî-eşer
Virmesün yek-dem velî âyîne-i kalbe keder
- 2 Gülşen-i iqbâledür hayr-ı du'âsı her seher
Nâle eyler kûyuña itse şabâ dahı güzër
- 3 Bülbül-i şûrîdenüñ yokdur ziyânı kıl kadar
Sen hemân ey gonca-i 'iffet dikenden kıl hazer

II

- 1 Jâle-i bî-rûya yüz virdüñ dilin hûn eyledüñ
Hoş görüp hârı garîbi hâr u maḥzûn eyledüñ
- 2 Rağmina gûyâ ki hayl-i zâgı memnûn eyledüñ
Zâr idüp ol derd-mendi cevre kânûn eyledüñ
- 3 Bülbül-i şûrîdenüñ yokdur ziyânı kıl kadar
Sen hemân ey gonca-i 'iffet dikenden kıl hazer

III

- 1 Dûd-ı âhın câdû-yı hicrân itmiş çeşm-i bend
Nâle-i pey-der-peyi gûşına olmuş seng ü sed
- 2 Bî-ḥaberdür kendiden gelmez elinden nîk ü bed
Ol güzel başuñ içün itme derüñden anı red
- 3 Bülbül-i şûrîdenüñ yokdur ziyânı kıl kadar
Sen hemân ey gonca-i 'iffet dikenden kıl hazer

* H.53a, İ.65a, M.66a, N.63b.

** Müseddes-i Laṭîf H; - İ.

IV

- 1 Âşiyânı hâr-ı zâr u âşinâsı hâr hâr
Düşmen-i ârâm-ı cânı devr-i eyyâm-ı bahar
- 2 Zâr zâr olmak aña düşmez var iken bûm u hâr
İtmesün şâhâne-vâr ol bî-günâhı böyle zâr
- 3 Bülbül-i şûrîdenüñ yoğdur ziyânı kıl kadar
Sen hemân ey gonca-i ‘iffet dikenden kıl hazer

V

- 1 Hârdur âğûşa evvel cür’et izhâr eyleyen
Hârdur âhır hezâruñ cânına kâr eyleyen
- 2 Hârdur pîrâmenüñ dîvâr-ı âzâr eyleyen
Hârdur gül-çîn-i çeşmi pür-gil ü târ eyleyen
- 3 Bülbül-i şûrîdenüñ yoğdur ziyânı kıl kadar
Sen hemân ey gonca-i ‘iffet dikenden kıl hazer

VI

- 1 Hırz-ı gül-zâr-ı leâfetdür enîni bülbülüñ
Vird-i eşâr-ı sa‘âdetdür hanîni bülbülüñ
- 2 Levh-ı erkâm-ı şadâkatdür cebîni bülbülüñ
Bî-gam-ı hâr-ı hıyânetdür zemîni bülbülüñ
- 3 Bülbül-i şûrîdenüñ yoğdur ziyânı kıl kadar
Sen hemân ey gonca-i ‘iffet dikenden kıl hazer

IV-1 âşinâsı : âsitâmı H.

IV-2 bûm u hâr : bu mûr M.

V-2 dîvâr : pür-nîş H,İ. // gül-çîn-i çeşmi pür-gil ü târ : bâzâr-ı hüsnuñ germ-i boyrâz H,İ.

VI-2 cebîni : cenîni M.

VII

- 1 Kanda ol bî-çâre kanda ârzû-yı müdde‘â
 Hâr-ı ser-tîz-i cefâ hod-dûr-bâş-ı müntehâ
 2 Şehper-i fırsat esîr-i dâm-ı gîrâ-yı rızâ
 Tâb-ı hüsniñ şu‘le-i pervâne-i çeşm-i hayâ
 3 Bülbül-i şûrîdenüñ yoğdur ziyânı kıl kadar
 Sen hemân ey gonca-i ‘iffet dikenden kıl hazer

VIII

- 1 Ser-güzeştin dâsitân-ı ‘âlem itdüñ şubḥ u şâm
 Nuql-i bezm-i ‘ibret itdi mâcerâsın ḥaş u ‘âm
 2 Eylemiş nakş-ı tegâfûl kâr-ı ümmîdin temâm
 ‘Arz-ı hâl-i ḥasretüñdür ancak akşâ-yı merâm
 3 Bülbül-i şûrîdenüñ yoğdur ziyânı kıl kadar
 Sen hemân ey gonca-i ‘iffet dikenden kıl hazer

IX

- 1 Bülbülüñdür gülşenüñde SÂKIB-ı hûn-âba rîz
 Gûş idüp ağıârı itme cânını cây-ı setîz
 2 Yohsa feryâd ile eyler kûyuñı pür-rest-ḥîz
 Deşt-i maḥşerde bulunmaz dest-i âhından girîz
 3 Bülbül-i şûrîdenüñ yoğdur ziyânı kıl kadar
 Sen hemân ey gonca-i ‘iffet dikenden kıl hazer

VII-1 ârzû-yı : zîkr ü fikr-i H,İ.

VIII-2 Eylemiş : Eyledi H,İ.

IX-A cây-ı setîz : ḥâra setîz M.

8*

TAHMÎS-İ GÜFTE-İ LAÛFE-İ HAZRET-İ SULTÂN VELED
 KÜDDİSE SİRRUHÜ'Ş-ŞAMED**

Müfte'ülün Fâ'ilün Müfte'ülün Fâ'ilün

I

- 1 Hıdmet-i hâk-i der-i hasret-i şâhân olur
- 2 Midhat-i şân ü ferî hayret-i ezhân olur
- 3 Himmetinüñ pertevi devlet-i 'irfân olur
- 4 Ey ki hezâr-âferîn bu nice sultân olur
- 5 Kuli olan kişiler Hüsrev ü Hâkân olur

II

- 1 Gûş-ı dili vaķf iden şıdķ ile her sözine
- 2 Vâķıf-ı esrâr olup 'ârif olur özine
- 3 Bir nazâr-ı pâk ile baķmaķ içün yüzine
- 4 Ayađınıñ tozını sürme çeken gözine
- 5 Nesne görür gözi kim vâlih ü hayrân olur

III

- 1 Nefsi ferâmûş idüp mâ vü meni hud'asın
- 2 Hırķa-i fakra urup şâl-ı fenâ-riķ'asın
- 3 Niyyet-i Hızra şalup teşnelügi ķur'asın
- 4 Şerbetinüñ kaķresin her kim içer cür'asın
- 5 Göñli güher toluban sînesi 'ummân olur

* H.25b, İ.31a, M.33a, N.32b.

** Tahmîs-i : Muħammes-i M,N. / Laûfe-i : Laûf-i H.

IV

- 1 Esb-i hevâya binüp sağ u şola çapma gel
- 2 Kûy-ı heves-gerd olup gûy-ı hebâ kapma gel
- 3 Cadde-i tecrîdden vehme uyup şapma gel
- 4 Sen maluña tapma gel köşk ü sarây yapma gel
- 5 Şol çalışup yapıduñ soñıcı vîrân olur

V

- 1 Hâtıruña gelmesün fikr-i behişt ü tamu
- 2 İtme dimâg-ı dile telh ile şîrîni mû
- 3 Çünkü virür hoş-dile tefrika bu vehm-i û
- 4 İşbu şûretdür kamu ol tayıdur bu ‘amû
- 5 Şartı müselmânlıguñ şıdk ile îmân olur

VI

- 1 Aza kanâ‘at idüp zevk ide gör gunyede
- 2 Âz ile olma şaşın derd ü gam-ı münyede
- 3 Pend ile bend eyleyüp ka‘r-ı çeh-i bünyede
- 4 Saña dirüm ey dede şalma divi dünyede
- 5 Nefs-i divin zabt iden dînde Süleymân olur

VII

- 1 Çünkü yok ünsiyyeti hâb u hûruñ cân ile
- 2 Virme aña şikleti pes nemek ü nân ile
- 3 Vaqtüñi itme telef tavf-ı ser-i hân ile
- 4 Besleme gel tenüñi ni‘met ü büryân ile
- 5 Bir gün olur şol tenüñ tamuda büryân olur

IV-5 çalışup : duruşup H,İ.

VI-1 Aza kanâ‘at : Terk-i ‘alâyık H,İ.

VI-2 Âz ile münyede : Mu‘tekif-i ‘uzlet ol şavma‘a-i bünyede H,İ.

VI-3 ka‘r-ı çeh-i bünyede : olma gam-ı münyede H,İ.

VIII-5 olur : ola N,H,İ.

VIII

- 1 Rûbeh-i vehmüñ kesüp mekr ü dağal kıuyruğın
- 2 Gûşuña kıoyma şaķın dîv-i kııyel buyruğın
- 3 Mezra‘-ı dilden kıopar tûl-i emel ayruğın
- 4 Tutar iseñ buyruğın terk ide gör ayruğın
- 5 Taş u demür mumlayın hükümüñe fermân olur

IX

- 1 Farķ-ı me’âl itmeyen kıasvet-i gâflet bulur
- 2 Cem‘-ı menâl eyleyen miħnet-i şiklet bulur
- 3 Dime nemed-pûş olan zillet ü kıillet bulur
- 4 Bir kışi kim mal bulur şanma ki devlet bulur
- 5 Devleti bulan kışi Allâh'ı bulan olur

X

- 1 Yolına cânın viren ma‘nîde ölmüş degül
- 2 Rûy-i riyâ şevķ ile gül gibi gülmiş degül
- 3 ‘Akse ħarîdâr olan aşlını bulmuş degül
- 4 Ĥâlîkıını isteyen nâ-ħalef ölmüş degül
- 5 Ĥalka göñül bağlayan soñra peşîmân olur

XI

- 1 Naķş-ı vücûduñ idüp كان كان لم يكن
- 2 Zâtuñı kııl şıdķ ile maħzen-i ‘ilm-i Ledün
- 3 İtme yeter dersüñi ezber-i ħarf-i kühün
- 4 Ey başuña vir öğüt Allâh'ı iste bugün
- 5 Uşlı sözidür işit bunda ne yalân olur

IX-4 şanma ki : şanma kim M.

X-3 ‘Akse : ‘Aks M.

XI-2 Zâtuñı ‘ilm-i Ledün : Tâ ki diye her gören كان كان لم يكن H,İ.

XII

- 1 Mûnkir-i seg-sîretî gerçi ırakdan ürür
- 2 Defter-i 'ömrin velî pençe-i ğayret durur
- 3 ŞÂKIB olan bendesi devlet-i fırsat sürür
- 4 Her ki bugün VELED'e inanuban yüz sürür
- 5 Yoĥsul ise bay olur bay ise sulţân olur

9*

TAHMÎS-İ ĞAZEL-İ BELİĞ HAZRET-İ SULTÂN-I DÎVÂNÎ
 KÜDDİSE SİRRUHÜ'N-NURÂNÎ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

I

- 1 Sevdâ-yı 'ıŖk kâkül-i pür-târdan gelür
- 2 Feyz-ı neŖâţ cezbe-i dil-dârdan gelür
- 3 Zevk-ı Ŗühûd Ėamze-i pür-kârdan gelür
- 4 Pertev ki Ŗevk-ı mihr-i ruğ-ı yârdan gelür
- 5 Bir lem'adur tecelli-i dîdârdan gelür

II

- 1 ÇeŖmüm dü-kevne Ėayret-i esrârdan bağar
- 2 ĖûŖumda Ėalka Ėâce-i ağrârdan tağar
- 3 Nazmum zülâli çeŖme-i kerrârdan ağar
- 4 Tağ'um çerâğı Ėâsım-ı Envârdan yağar
- 5 Bûy-ı fenâ dimâğuma 'Aţtârdan gelür

* H.26b, İ.32b, M.34a, N.33b.

I Bendin ilk üç mısraı H. ve İ. nüshalarında Ŗu Ŗekildedir :

Her ne gelürse dile dil-dârdan gelür
 ÂteŖ gibi ki nağle-i esrârdan gelür
 Dûdı henüz kâkül-i pür-târdan gelür

II Bendin ilk iki mısraı H. ve İ. nüshalarında Ŗu Ŗekildedir :

Tavk-ı rızâ-yı gerdenüm ikrârdan tağar
 MaŖûr-ı dîde yâre ser-i dârdan bağar

II-3 Nazmum zülâli çeŖme-i : Âb-ı Ėayât meŖrebe H,İ.

II-4 çerâğı : çerâğın H,İ.

III

- 1 Dîdâr Şems-i kıblesidür rûy-ı râhumuñ
- 2 Besdür cihâna sâyesi taraf-ı külâhumuñ
- 3 Düşümde hırka hil'atidür pâdişâhumuñ
- 4 Başda külâh şu'lesidür dûd-ı âhumuñ
- 5 Mevlâyîdür ki Hâzret-i Hünkârdan gelür

IV

- 1 Mestüñ hemîşe bî-mezedür meyli her yaña
- 2 'Unnâb-ı la' ü sîb-i zekân yâd ider saña
- 3 Vir naql idüp bu beyt ile hayrû'l-ğaber aña
- 4 Nuql-i şarâb meclis-i ğamda yeter baña
- 5 Şol hûn-ı dil ki dîde-i hûn-bârdan gelür

V

- 1 İtmiş şabâ şekîbini yağmâ nüvîd ile
- 2 ŞÂKİB-şifat bulur mı tesellî berîd ile
- 3 Cânâ varursa kûyuña âh-ı medîd ile
- 4 Âzürde-ğâtır olma SEMÂ'î-i bî-dile
- 5 Mestânedür ki hâne-i ğammârdan gelür

KIT'ALAR

MUĶAṬṬA'ÂT-I 'ARABÎYYE*

اذا باللغو مروّ اهل جدّ
 تولّوا عن سيات الهزل جدّا
 فهم اعلام اعمال بهيته
 باعمال الهجا ليسو مجّدّا

اننا سيدى ابواب فضلن
 بعجز لاتوافيه العبارة
 فان لم يدرك الاحسان منها
 فمن يضمن مكافات الخسارة

عزت مجالى عكس شان جنابه
 عن ان تحيط حواصل الانظار
 اين القدير و ان تعظم حيطة
 من اكنناه زواخر الاسرار

استتض الحجى بتذكرتن
 و استنار القوى بتبصرتن
 جد بئذ الوجود يا املى
 كى افوز البقا بمقدرتن

* MuĶaṭṭa'ât M ; - H.İ.

FÂRISIYYE*

قلبی که نشد منقلب از سمت حقیقت
 او قبله‌نمای همه عالم بود الحق
 رو چشم تحزی بر هوش دار چو حربا
 کر با خیر و بیخبری از حق و ناحق

ای جواد یکه از ورای حجاب
 بروری بی سبب نظر داری
 بی کسانرا کجا کنی رانده
 ناکسان را که بهره ور داری

واعظ بتوکر دختر رز خوش نماید
 تریاک منست آنکه بتقوی توز هراست
 حیرت زده روی نکویم که پچشم
 چون روی تو هر چیز نماینده خیراست

عجب دردیست بی دردی کزو درمان درمانند
 به بیدردی دگر بیماری عالم نمپاند
 که بی یاری و نامردی شود انجام بیدردی
 بدین هر دو بکو از نکبت ادم چه میباند

نفسه‌های نفس را اگرچه رشک فلک
 ز چارسوی جهان جای مشتری بر داشت
 ولی کشایش کارش بین که شام و سحر
 بروچه عقرب و تتین و شیر و شر بکاشت

* - H, I, M.

1

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Üstâd-ı hasen ahsen-i takvîme virüp rûh
Bir nüshâ-i pâk itmededür rûy ile mûyî
- 2 Gûyâ birisi şerh u biri teşhiye eyler
Ehl-i nazara mes'ele-i ها ile هو'yı

2

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 İcmâl-i cemâle ki gele ıışık ile tafşîl
Âyîne olur vaḥdetine keşret-i uşşâk
- 2 Gelmez güle yek-şemme teğayyür ne kadar kim
Pür-velvele-i zâr-ı hezâr olsa bu âfâk

3

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Esbâbını tertîb idicek ḥüsn-i ḥired-sûz
Mecmû'a-i tevḥîd ü dûd eyledi yârı
- 2 Ânında olan keşrete itsün nazarı dil
Görsün nice tâ-bende olur vaḥdet-i bârı

1 *H.146a, İ.181b, M.184b, N.198b.*

1-1 itmededür : itdi hemân H,İ.

2 *H.146b, İ.181b, M.185a, N.198b.*

2-2 hezâr : hüner N.

3 *H.146b, İ.181b, M.185a, N.198b.*

3-2 nazarı dil : nazar ehli H,İ. // nice tâ-bende olur : nic'olur zevk-ı mey-i H,İ.

4

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Gerdân olıcağ dâ'ire-i hüsn ü maḥabbet
Merdümde kıomaz rûy ile mû farkına kıudret
- 2 Bir vech ile âmîziş ider dil-ber ü dil kim
Yek-pâre olur ülfet ile vaḥdet ü keşret

5

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Merkez-i dâ'ire-i keşret iken nokḫa-i vaḥdet
Pây-i pür-kâr ile çıkmış yine seyre tebdîl
- 2 Keşret-i gerdiş-i eflâke bakup merdüm-i kâr
Vaḥdetinden nazâr-ı ḫayretin itmez taḫvîl

6

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Eylemiş zinde-ten-i keşreti cân-ı vaḥdet
Nev-bahâr olmada gül-zâr-ı tecellî her dem

4 *H.146b, İ.181b, M.180b, N.194b.*

4-1 hüsn ü : hüsn H.

4-2 ülfet : ḫâlet H,İ.

5 *H.146b, İ.181b, M.185a, N.198b.*

5-2 Keşret-i gerdiş-i : Gerdiş-i keşret-i H,İ.

6 *H.146b, İ.182a, M.185a, N.199a.*

- 2 Hâr-ı ğamla gül-i dil birlige yetdi zâhid
Sen dahı rind ile olsañ n'olur âyâ hem-dem

7

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Şîrâze-i evrâķ-ı zamânı k'ola vaĥdet
Keşret viremez ânı mükerrer meh ü sâle
- 2 Gûyâ ki olur ser-be-ser-i hefte vü eyyâm
Şerĥ-ı ser-i ser-beste-i tevĥîde risâle

8

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Ser-rişte-i vaĥdet ki gire dest-i reşîde
Nâ-ĥunlük ider 'uķdesine mevce-i keşret
- 2 Âyîne-i tevĥîdi olur rûy-ı dü-'âlem
Her laĥza ider dîdesi şad-ġavĥa-i ĥayret

7 H.146b, İ.182a, M.185a, N.199a.

7-2 ser-i : - N.

8 H.146b, İ.182a, M.180b, N.194b.

8-2 tevĥîdi olur : tevĥîd olup H,İ.

9

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 ‘Işk ile cûşa gelüp kılzüm-i vaḥdet nâ-gâh
Keşret-i mevc-i hikem hîzini itmiş rû-pûş
- 2 Çünkü ser-geşte ider seyr-i telâṭum hûşı
Keşret içre n'ola vaḥdetle olursa medhûş

10

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Pîr-i vaḥdet kim ide hânḳah-ı keşretde
Himmet-i cezbe ile terbiye-i cem‘-ı şü‘ûn
- 2 Farḳ olunmaz gider aḥvâl-i kem ü bîş-i cihân
Tâb-ı hâletle ḳalur beste-zebân-ı çeh ü çün

11

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Feyz-ı vaḥdetle ki şâdâb ola bustân-ı vücûd
Keşret-i sebz ü ter eyler anı bâğ-ı tevhîd
- 2 Naḥle-i Ṭûr-ı tesellâ olur ednâ giyehi
Nâzırın Eymen ider şu‘le-i âvâz-ı nüvîd

9 H.147a, İ.182a, M.185a, N.199a.

10 H.147a, İ.182a, M.185a, N.199a.

11 H.147a, İ.182b, M.185b, N.199a.

11-1 bustân-ı : şahrâ-yı H,İ.

11-2 olur : olup H,İ. // Nâzırın : Hâtır H,İ.

12

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Mihr-i vaḥdet kim ide cilve mürâyâsında
Her mezâyâsı olur naḳş-nümâ-yı keşret
- 2 Münkirüñ zerre kadar olsa eger idrâki
Bed-gümân u nigeḥ-i keçden iderdi nefret

13

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ûlün

- 1 Sâlik kim ola pîr-i reh-i vaḥdetle pey-rev
Hem-vâre ider çarḫ gibi seyr-i müdevver
- 2 Ser-menzil-i ârâmı lup evc-i teferrüd
Keşretde ḳomaz kendüyi mânend-i mükerrer

14

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ûlün

- 1 Peymâne-i ser-şâr-ı mey-i vaḥdet iken dil
Keşret ne revâ kim ola derd-i ser-i âdem

12 *H.147a, İ.182b, M.185b, N.199a.*

12-1 ide cilve mürâyâsında : ola cilve-ger elbette olur H,İ. // Her keşret : Rû-nümâ âyîne-i zerrede naḳş-ı keşret H,İ.

13 *H.147a, İ.182b, M.185b, N.199b.*

13-2 evc-i teferrüd : cünbiş-i ḥâlet H,İ.

14 *H.147a, İ.182b, M.185b, N.199b.*

- 2 Ma'zûr idiler keşmekeş ehli hele bâri
Pür olmasa 'ayş-ı hoş-ı en'âm ile 'âlem

15

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Pertev-figen-i cezbe olan hüsn-i Hudâ-dâd
Her şâhidi bir şâhid ider vahdet-i 'ışka
- 2 Zîrâ ki degüldür haţ-ı ser-levha menâfi
Evrâk-ı mezâhirde olan keşret-i meşka

16

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Âşaf-ı 'akluñ dimâğın eyleyüp muhtel-hevâ
Taht-ı ber-bâdın heves itmiş nigûn-ı imtiñân
- 2 Dîv-i nefis almış elinden Hâtem-i teşhîrin
Şimdi mûra suhre olmuşdur Süleymân-ı revân

14-2 en'âm : yek-reng H.İ.

15 H.147b, İ.182b, M.185b, N.199b.

15-1 Hudâ : - H.

15-2 mezâhirde : nezâ'irde H.İ.

16 H.147b, İ.183a, M.185b, N.199b.

16-2 suhre olmuşdur : suhredür taht-ı H.İ.

17

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Bezm-i 'îbretde şafâ-yı vaqt ile peymâne-vâr
Âteş-i ter nûş-ı 'ayşüz âb-ı huşk-i dîdeden
- 2 Huşk ü terden bî-haber idüp dili hayret temâm
Kalmadı âyînemüzden çâşnîde dîdeden

18

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün

- 1 Rehn eyler idi varını der-gâh-ı fenâya
Her teşne naşîb almak için âb-ı beķâdan
- 2 Lîkin kerem-i sâyıķa virmiş anı Hızra
İskenderi ser-geşte idüp renc ü 'ınâdan

19

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün

- 1 Vaķf eyler idi kendüyi der-gâh-ı rızâya
Her rûda olaydı şeref-i âb-ı irâdet

17 H.147b, İ.183a, M.185b, N.200a.

17-1 'ayşüz : 'ayşı H.

17-2 âyînemüzden : âyînemüzde H,İ.

18 İ.183a, M.186a, N.200a. – H.

19 H.147b, İ.183a, M.180b, N.194b.

19-1 rûda : rûh H.

- 2 Şehler dahı dervîş-i küleh-pûş olurdı
Her serde olaydı heves-i tâc-ı sa'âdet

20

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Zencîr-i ser-i zülfe virüp gerden-i teslîm
Aldıķ kademinden o şehüñ dest-i inâbet
- 2 Tîr-i müjeye sînemüzi eylese âmâc
Re'yinde iderdi nazarı hüsni işâbet

21

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Her kanda hırâm eylese ol kâmet-i bâlâ
Pey-revdür aña kâfile-i şûr-ı kıyâmet
- 2 Pâ-bûsına cân atma şakın ey dil-i şeydâ
Hâk-i rehi olmaķ saña yetmez mi kerâmet

22

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Görseñ nigeñ-i şûhı neler itmede îmâ
Gûyâ aña maşşûş durur 'ayn-ı zarâfet

20 H.147b, İ.183b, M.186a, N.200a.

21 H.148a, İ.183b, M.186a, N.200a.

22 H.148a, İ.183b, M.186a, N.200a.

- 2 Her va‘dinüñ encâmı qarîb olmasa dirdük
Belki dem-i âhırda vefâ eyler ol âfet

23

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Vâ‘izüñ dest-i du‘âsından gelen ancak dilâ
Bî-niyâz-ı t̂â‘ate ‘arz-ı nemâz u rûzedür
- 2 Gûş idüp efsânesin fevt itme vaqt-i fırsatı
Nevbet-i ‘ayş-ı güvârâ yek-dem ü yek-rûzedür

24

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ûlün

- 1 Her kim göricek raṭl-ı girânı k'ide taḥḫif
Gelmişdür anuñ şeyḫ ise de ‘aqlına ḥaffet
- 2 Bilmez rehini keşf-i zamîrûñ daḫı yoḫsa
Sıḫlet idüp itmezdi maḫalsüz o da ‘iffet

25

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ûlün

- 1 Ḥayrân-ı ḫayâl-i dehenüñ olmasa meşreb
Olmazdı nefis âyine-i tâb-ı letâfet

23 H.148a, İ.183b, M.186a, N.200a.

24 H.148a, İ.183b, M.186a, N.200b.

24-2 Sıḫlet : Ğaflet H,İ. / maḫalsüz : vaḫitsüz M.

25 H.148a, İ.184a, M.186a, N.200b.

- 2 Lîkin yine ser-çeşme-i Hayvân eşeridür
Ol gevher-i pâk üzre olan âb-ı nezâfet

26

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 İcrâ-yı huķûķ ile gelürse ser-i kâra
Şemşîrüne gör ki nic'olur haķķ-ı ri'âyet
- 2 Pîşîn-revân eyler ise hûn-ı raķîbin
Ėadr itmiş olur 'âşık-ı bîmâra be-Ėâyet

27

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Zâhid sühan-i huşķ ile kim telh ide bizi
Ėalmaz o havâlîde daħı cây-i halâvet
- 2 Geldükde keşâfet ne tarîķ ile olursa
Elbet çekilür dâ'ireden pây-i tarâfet

28

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Temyîz idemez sûd ü ziyânı Ėarâz-endîş
Miħnet görünür çeşm-i Ėalať-bînine minħat

26 H.148a, İ.184a, M.186b, N.200b.

26-2 eyler : itmez H. / raķîbin : raķîbi H.

27 H.148b, İ.184a, M.186b, N.200b.

28 H.148b, İ.184a, M.186b, N.200b.

- 2 SÂKIB ne bilür 'izzet-i cânı o ki bilmez
Erbâb-ı fenâ hıdmetini cânına minnet

29

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Âh ü zâr-ı dem-be-dem ol kû-be-kû vü ser-be-ser
Kim nigâh-ı merhamet semt-i dil-i pür-sûzadur
- 2 Olma hâlî 'arz-ı hâl-i 'âtıfîfet-engîzden
Sâ'ilüñ ser-mâyesi çün der-be-der der-yûzedür

30

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mef'ûlü Fâ'îlün

- 1 Âyîne-hâne-i felek içre bizi hemân
Nağş-ı hayâl ü turfe temâşâdur eyleyen
- 2 Gûyâ şafâ-yı vakte virüp revnağ-ı nizâm
İtmiş cemâl-i cevherin eylence eyleyen

29 H.148b, İ.184b, M.186b, N.201a.

29-1 dem-be-dem : ser-be-ser H,İ. / kû-be-kû vü ser-be-ser : kû-be-kû-yı dehrde H,İ.

30 İ.184b, M.186b, N.201a. – H.

30-1 Âyîne : Âyîne-i M.

31

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 İdüp kaç-ı ümîd ebrû-yem ü kânuñ 'aâtâsından
Cem-i 'ayn-ı 'inâyet câmına kalmışdur aḥvâlüm
- 2 Demidür ol ayağ-ı bî-dirîğ alsa elüm şâhâ
Yolında ḥayli demdür ben daḥı bir mûr-ı pâ-mâlüm

32

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

- 1 Luḫ eylesün o deşne-i ḥûn-rîz-i âb-dâr
Eṭvâr-ı teşne-gâna ri'âyetsüz olmasun
- 2 Çün naḫd-i vaḫt-i sâye-i dest-i keremdür ol
Dervîş der-gehine ḥimâyetsüz olmasun

33

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

- 1 İtme nigâh-ı şefḫati eksük fütâdeler
Zencîr-i intizâr ile pâ-beste olmasun
- 2 Ya'nî ayağüñ altına baḫ reh-güzârda
Ey ḥoş-ḥırâm ŞÂḲİB-ı dil-ḥaste olmasun

31 H.148b, İ.184b, M.186b, N.201a.

32 H.148b, İ.184b, M.187a, N.201a.

32-1 ḥûn-rîz-i : pür-tâb-ı H,İ.

33 H.148b, İ.184b, M.187a, N.201a.

33-1 şefḫati : luḫfuñı H,İ.

34

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Âlemde kimseler düşüp efkâr-ı devlete
Âyîn-i fakra keç-nigeh ü münkir olmasun
- 2 Genc-i nihân-ı Âdemi göstermeyüp göze
Dünyâyâ meyl-i nekbetini meş'ar olmasun

35

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Oldı gûyâ zü'l-cenâhayn-i leţâfet 'ârızuñ
Perde olmuş sünbül-i ter verd-i hod-rû üstine
- 2 Rûz-efzûn oldığın eş'âr için hüsnuñ şehâ
Haţ çekildi her dü-beyt-i çâr-ı ebrû üstine

36

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Hâdîs-i cevher-i ferde gelince şab'-ı fûhûl
Dü-rûy-ı kağıd-ı bahşi 'uqûl kâreledi
- 2 Düşünce birbirine felsefî vü ehl-i kelâm
Düşüp miyâna efendüm dehânuñ âreledi

34 H.149a, İ.184b, M.187a, N.201a.

34-2 nekbetini : nekbeti H.

35 M.187a, N.201b. – H,İ.

36 İ.185a, M.187b, N.202a. – H.

37

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Sevdâ-gerân-ı mülk-i maḥabbetdür olmayan
Ümmîd-i sûd ü bîm-i ziyân ile ğam-zede
- 2 Çeşm-i ümîd ü bîm-i dil-i mübtelâları
Kalmış nigâh-ı şefkat ü şemşîr-i ğamzede

38

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Gelsün ser-i bâlnüme ol ḥâşıl-ı 'ömrüm
Bulsun yerini sennet-i pür-müzd-i 'ıyâdet
- 2 Cânum dem-i âhırda olup pâyına rû-mâl
Şâyed ide ol vech ile tekmîl 'ibâdet

39

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Peyveste rûy-ı dil olup âyîne-i melâl
Müşkil odur ki rûy-ı güşâyış görünmeye
- 2 Jengâr olunca kâr-ger-i cevher-i şafâ
Kalmaz mecâl naķş-ı nümâyiş görünmeye

37 H.149a, İ.185a, M.187b, N.202a.

38 H.149a, İ.185a, M.187b, N.202a.

39 H.149a, İ.185a, M.187b, N.202a.

40

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Miyân-ı lâ-yı destâr u girîbâna olup mecma'
N'ola gird-âb-ı nefy içre iderse da'vi-i işbât
- 2 Ser-âdem-i ser-âmed sîne-şâf-ı 'aks-i 'âlemdür
Teğayyür-yâb-ı lâ-yı şûret olmaz meşreb-i mir'ât

41

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Egerçi resm-i lâdur pîçiş-i destâr ser-tâ-ser
Velî vâ'iz anuñla kaçd-ı işbât-ı vücûd eyler
- 2 Rumûz-ı dest-gârın itmeyüp fehm ü serin bî-câ
Esîr-i pîç ü tâb-ı gerdiş-i bûd ü ne-bûd eyler

42

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 İdüp dîk-i serin ser-şâr-ı cûş-ı fikr-i nâ-puhte
Tehî mağzînede gez pâre-i kirbası bâr itmiş
- 2 'Acebdür hod-nümâ ya'nî ser-i hân-ı tena'umda
Müşebbek lâ-yı destâr ile kesb-i i'tibâr itmiş

40 H.149a, İ.185a, M.187b, N.202b.

40-1 lâ-yı : lâle H.

41 H.149b, İ.185b, M.188a, N.202b.

42 H.149b, İ.185b, M.188a, N.202b.

43

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hemîşe gonce-i nev-*h*îze gül-zâr selâmetdür
Ser-i teslîm-i ceyb olmaz belâ-yı keşmekeş sûda
- 2 Ve illâ lâ-yı pîç-â-pîç ile destâr anuñ dâ'im
Olur farkında mânend-i felek ne ser-zeniş tûde

44

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Kemîn-i lâ-yı destâr u girîbâna mekîn olmuş
Havâlîsinde olmaz yâd-ı *h*îş ü bâd-ı bûd aşlâ
- 2 Ser-âdem-i serây-ı şâh-ı 'âlem-gîr-i hikmetdür
Yeridür olsa dîvâr-ı harîm-i halka-i lâlâ

45

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ser ü gerden-nih-i fermân-ı lâdur tîynet-i âdem
Ki destâr u girîbânı aña şeklen işâretdür

43 *H.149b, İ.185b, M.188a, N.202b.*

43-1 nev-*h*îze : nev-*h*îz H,İ,M.

44 *H.149b, İ.185b, M.188a, N.203a.*

44-2 serây-ı : serâb-ı H.

45 *H.149b, İ.185b, M.188a, N.203a.*

- 2 Nice bî-ğod-reviş olmaz bu remzi fehm iden ŞÂKIB
Ki insâniyyet ifnâ-yı men ü mâdan 'ibâretdür

46

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Âdem deminden evvel bezm-i zemînde
Dûd-ı kebûd-ı âh ile ٲolmuşdı âsumân
- 2 Ke'l-evvel eyleyüp dem-i âhır dahı zuhûr
Tutdı dimâğ-ı 'âlemi âhum gibi duhûn

47

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Duhûn u kahve ile ellerin alup devrân
Ayağda kalmadı âhır tabî'at ehli hele
- 2 Bu seng-i ٲa'neden artıķ velî senün e line
Nedür giren görelüm vâ'izâ hû şimdi n'ola

45-2 reviş : meniş H,İ. / fehm : derk H,İ.

46 H.149b, İ.186a, M.188a, N.203a.

46-1 1. mısraın vezni bozuktur. / kebûd : siyâh H,İ. // âsumân : çün zamân H,İ.

47 H.150a, İ.186a, M.188b, N.203b.

48

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Fazl ider efđal fuzûlî şemme-i efđâl ile
Ahsen-i takvîm ider âb u gili dest-i kerem
- 2 Vay eger mîzân-ı 'adl eylerse icrâ-yı hüner
Mû-şikâfâna yeter zîrâ hisâb-ı yek-direm

49

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 'Adl kim çarhı ider tûfân-ı gird-âb-ı cezâ
Fazl ider cirm-i hilâli keşti-i fevz-i temâm
- 2 'Adle hürşîd-i kıyâmet kim ola âyîne-dâr
Zıll-i Tûbâ cilve-gâh-ı fazl olur fevka'l-ğarâm

50

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Mîz-bân-ı fazla kim cennât ola mihmân-serâ
Reşha-i câm-ı keremdür şerbet-i ke'sü'l-kirâm

48 *H.150a, İ.186b, M.188b, N.203b.*

48-1 şemme-i : yek-deme H,İ.

49 *H.150a, İ.186b, M.188b, N.203b.*

49-1 ider : ide H,İ,M.

50 *H.150a, İ.186b, M.188b, N.204a.*

50-1 cennât : mînû H,İ. / mihmân : ni'emet H,İ.

- 2 ‘Adle alınca olur âzâd zindân-ı sa‘îr
Müş-t-i hâk-i âdem-i bî-çâreye ikrâm-ı tâm

51

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Rûy u mûy-ı hüs-n-i ‘âlem-gîr-i hikmet eylemiş
Mû-be-mû âşâr-ı fazl u ‘adli deyyân-ı enâm
- 2 Zevk-yâb olsa ‘aceb mi kâm-ı dil her hâl ile
Budur üslûb-ı hakîm-i kâr-sâz-ı hûş u ‘âm

52

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Cezb ü def‘-ı fazl u ‘adlũndür bu tertîb-i cemîl
Dâ‘iren-mâdâr olaldan şeş-cihet bezm-i nizâm
- 2 Cümle bulduda yeri ta‘yîn-i hulk u emr ile
Şaff-ı fi‘l ü şadrda redd ü kabûl itmiş mekân

50-2 Müşt-i hâk-i âdem-i bî-çâ‘ âreye : Ser-keşân-ı müş-t-i hâk-i âdeme H,İ.

51 H.150b, İ.186b, M.188b, N.204a.

51-1 mûy : bûy H.

52 H.150b, İ.186b, M.189a, N.204a.

52-2 hulk u emr : emr-i Hakk H,İ.

53

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 'Adl-i küh-pâre ider küh-pâre-i tâ'ati 'adl
Fazl ider yek-dâne-berri hırmen-i şad-güne kâm
- 2 Sebkat-i fazl olmasa sedd-i reh-i cevân-ı 'adl
Her kesi cürmi iderdi pây-mâl-i intikâm

54

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Olmasaydı imtizâc-ı şehd ü şîr-i fazl u 'adl
Zîr-i destî tu'me eylerdi zeber-dest-i lî'âm
- 2 'Âlem-i kevn ü fesâdı eyleyüp pür-i'tidâl
İtmede âdem revîşler sâyesinde iğtinâm

55

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Olmasa meydân-ı fırsat şeh-süvâr-ı fazla hûş
Hak-sâr-ı 'adl olurdu âb-ı rûy-ı kâr-ı 'âm
- 2 Dâmen-i fazla teşebbüs eylesün ŞÂKİB hemân
İsteyen hâl-i perîşâna kemâl-i intizâm

53 H.150b, İ.187a, M.189a, N.204a.

54 H.150b, İ.187a, M.189a, N.204a.

54-2 revîşler : olanlar H,İ.

55 H.150b, İ.187a, M.189a, N.204b.

56

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Yâ Rab olsun 'adlũne faẓluñ ŧefâ'at-ĥâh kim
Olmaya ŧermende-i girdâr-ı nîk ü bed 'îbâd
- 2 Rabṭ-ı kâlb-i enbiyâ vü evliyâ çün faẓladur
Mâ-'adâ gelmek ne kâbil ĥâtıra yevmü't-tenâd

57

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Faẓl u 'adlũñ eylemiş gül-rîz-i 'îbret 'âlemi
Ĥoş-ķumâş olsa n'ola kâlâ-yı aĥvâl-i cihân
- 2 Bîm-i 'adl ile ne kâbil eyleyüp ümmîd-i faẓl
Oldı âsûde miyân-ı âb u gilde murġ-ı cân

58

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 'Addür Ĥaŧŧan-Ĥuŧeyn-i zûlm-i çarĥ-ı bî-emân
Faẓldur rûkn-i rekîn-i ķible-i rûy-ı niyâz
- 2 Faẓluñ olmazsa penâh-ı bende n'itsün 'adlũne
Keŧret-i ĥacc ü zekât ü vefret-i ŧavm ü nemâz

56 *H.150b, İ.187a, M.189a, N.204b.*

57 *H.150b, İ.187a, M.189a, N.204b.*

57-1 eylemiş : eyleyüp M,N.

57-2 murġ-ı : ĥâl-i H,İ.

58 *H.151a, İ.187b, M.189b, N.204b.*

59

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 İntizâr-ı fazldur râh-ı rehâ müsterşide
Yoḥsa nâ-geh dest-bürd-i 'adl ider kârın temâm
- 2 Cümleden kaç'-ı recâ itmiş ğarîb üftâdeyüz
Dest-gîr-i fazla kaldı çâremüz temmü'l-kelâm

60

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Her perî-rû olamaz âyîne-i feyz-ı îlâh
Kâbil-i pertev-i mihr olmak için mâh gerek
- 2 Gerçi tedbîr ile destûr hıred-i âşafdur
Lîk cânânuma cân aña da şâh gerek

61

BERÂY-I HATÎ-I SEBZ-İ MEHVEŞÂN*

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Âferîn ol ûstâd-ı kâr-gâh-ı 'ibrete
Kim ser-i mû görmedük pür-kâr-ı sun'ında ğalaṭ

59 *H.151a, İ.187b, M.189b, N.204b.*

59-2 itmiş ğarîb üftâdeyüz : itdük velî hayretdeyüz H.İ.

60 *İ.191a, M.189b, N.205a. – H.*

61 *M.179b, N.193a. – H.İ.*

* M. nüshasında başlık yoktur.

- 2 Hâl-veş hâlî degüldür rişte-i nûnı dahı
Defter-i îcâda düşmez hâmesinden kem nuķat
- 3 Hâle-dâr-ı hıat göründükde meh-i sîmâ-yı yâr
Fitne-i âhır-zamân-ı hüsne îmâdur faķat
- 4 Hurde-gîr-i mâh-ı gîsûdârına besdür o kim
Kendü çeşminde çıkar em‘ân olunduķda saķat
- 5 Tâbiş-i mihr-i cemâle perde olmaz hıat-ı sebz
Tîre-gûn eyler mi rûy-ı şattı naķş-ı pây-i baķ
- 6 Bâl ü perdür şâh-bâz-ı hüsünüñ pervâzına
Şanma kim hıat ile geldi pây-e-i vâlâya hıat
- 7 Viridi naķş-ı hüsne hüsni hıat ile hüsni hitâm
Buldı kaķ kaķ nüsha-i ruhsâr zîbende nemaķ
- 8 Eylemiş mir’ât-i rûyın cevher-i hikmet-nümâ
Zann ider SÂKIB anı bâdî-nazar aşhâbı hıat

MU‘AMMÂ

LUGAZ-I RA‘NÂ*

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ol nedür kim aşlı fer‘a zamm idüp
‘Âleme olmuş ‘aceb ‘ibret-nümâ
- 2 Aşl-ı fer‘ın kimse bilmez bî-gümân
Olmış ehl-i hıbreye hayret-fezâ
- 3 Şûret-i bî-i‘tibâr u sîreti
Feylesfân-ı cihâna reh-nümâ
- 4 Her gören anı hurûfî zann ider
Lîk viffâk u müneccimdür şehâ
- 5 Tâlib-i ‘ilmi şagâr ile kibâr
Kendü bî-‘ilm ü ‘amel bir bî-nevâ
- 6 Geh terettî geh tenezzüldür işi
Artup eksilmez velîkin dâ’imâ
- 7 Kimsenüñ olmaz harîf-i hâşî ol
Her kese bîgâne vü hem âşinâ
- 8 Her kime itseñ sü’âl andan yaña
Cümle sehl-i mümteni‘ dirler aña
- 9 Eylemiş hüsn-i nazâr ol goncaya
Bülbülân-ı gülsitân-ı kibriyâ

*

N. 70a. – H,İ,M.

- 10 Zâtı ma‘mûr u merâtib şâhibi
Nev‘-ı ‘ömrinden zamânı müntehâ
- 11 Mantıku’t-Tayra nazîre sözleri
Sânî-i ‘Aţţâr-ı serdür gûyiyâ
- 12 Her kelâmı bir mu‘ammâ vü luğaz
Kendi hâlâ zîr-i estâr-ı hafâ
- 13 Gerçi terbî‘ üzredür seyri velî
Sa‘d-i ekberdür ser-â-pâ bî-merâ
- 14 Cilve-gâhıdur ‘anâşırıla Bürûc
Şîvesinden bî-ğaber ehl-i hevâ
- 15 Geh bözörk ü kâh kûçek gösterür
Hem süküţ u hem su‘ûdı mu‘tenâ
- 16 Hem menâzıldür kamerle devrini
Bî-ğusûf itmekdür ol meh-i liğâ
- 17 Bir başı var biñ ayağı dem-be-dem
Pâyına yüz sürmede ğayr-ı du‘â
- 18 Şeklini taşvîr idüp nakğâşlar
‘Arz ider ‘uşşâğına şubğ u mesâ
- 19 Heft-bendin çâr-pâre itseler
Gösterür her cüz’i bir ğarf-i hecâ
- 20 İtmede kesb-i hüner tedrîc ile
Derste ğazır olan bâğ ü gedâ
- 21 Ğanda gitse ol ‘azîzüñ pey-revi
Pîşvâ-yı devr-i şeyğ-ı bü’l-vefâ

- 22 Naşb-ı ‘aynı fenn-i zîc ü hendese
Mübtedî vü müntehîye pîşvâ
- 23 A‘cemi fehm-i nikâtında ‘uqûl
Lehcesi pâk ü zebânı hoş edâ
- 24 Halka-i ʻl’da itmişdür vaţan
Pây-mâli olmada her lahza ʻ
- 25 Hüsni terkîb-i vücûdı bî-nazîr
Bir birinden pîş ü pes olmaz cüdâ
- 26 Her ki ŞÂKIB bu rumûzı hall ider
Görmeye rûz-ı şumârında cefâ
- 27 Mûy-ı zengî-veş olur pî-çiş-gede
Yek-ser-i mû olsa keşfinde haţâ
- 28 Genc-i pinhân-ı kemâ-kân olmasa
Muħkem olmazdı ʻılımsı hâliyâ
- 29 Çâr-pâye nerd-bân-ı rif‘ati
Deh-yek-i bâlâ durur pesti hülâ

NAZIMLAR

1*

Müfte'ülün Müfte'ülün Fâ'ilün

- 1 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
Pîr-i reh-i Ka'be-i nazm-ı kadîm
- 2 Fâtih-i genc-i güher-i Fâtiha
A'zam-ı esmâ-i 'aliyyü'l-'azîm

2

- 1 Besmeledür besmele feryâd-res
Besmelesüzlerdür olan hiç-kes
- 2 Besmele kim bedreka-i kâr ola
Çalmaz aña pey-rev olan bâz pes

3

- 1 Besmeledür vesme-i ümmü'l-kitâb
Besmeledür ma'la'-ı faşlü'l-ḥiṭâb
- 2 Olmaz idi ser-süḥan-i enbiyâ
Besmelesüz olsa eger fetḥ-i bâb

* 1.den 38.ye kadar olan nazımlar aynı vezinle yazılmış olup, nüshalarda şu şekilde yer almaktadır:
H. 1b-3b, İ.1b-3-b, M.2b-5b, N.1b-5a.

1-2 Fâtih-i : Fâtiha H.

4

- 1 Hâmd-i hudâvend-i cevâd-ı kerîm
Ġavṫa-dih-i baḫr-i naʿîm-i muḫîm
- 2 Tâc-ı ser-i “sebʿ-ı meşânî” odur
Olsa n'ola ber-ter-i zıkr-i ḫakîm

5

- 1 Hâmdeledür evvel-i vaḫy-i senâ
Lehce-i âdem olıcaḫ ḫoş-edâ
- 2 Hâmdelesi bâʿiṣ-i raḫmet olup
دیدی حرمک ربك didi Hudâ

6

- 1 Hâmdeledür ḫüsn-i ḫitâm-ı niʿam
Hâmdeledür ḫırz-ı emân-ı niḫam
- 2 Hâmdeledür ḫâmidi maḫmûd iden
Hâmdeledür vefḫ-ı merâm-ı himem

7

- 1 Şükr-i veliyyü'n-niʿam-ı ʿâlemî
ʿÂlem-i pür-niʿmet ider âdemi
- 2 Şükr iledür lezzet-i şehd-i murâd
Yoḫsa olur zehr-i şeker ḫâtemi

4-1 naʿîm-i muḫîm : muḫîṫ-ı naʿîm H,İ.

6-1 ḫırz-ı emân-ı niḫam : ṫâlîʿı mesʿûd iden H,İ.

6-2 vefḫ-ı merâm-ı himem : yek-deme şad-sûd iden H,İ.

8

- 1 Neyl-i meţâlibde saña ey refîk
Cadde-i şükrânedür eslem tarîk
- 2 Şükr ile meşkûr ide gör sa'yüñi
Tâ olasin celb-i mezîde haķîk

9

- 1 Şükr iledür çünkü ni'am hoş-güvâr
Şükre gerek himmet-i perhîz-kâr
- 2 Şükr idicek mün'ıma olmaz hiçâb
Keşret-i sîm ü zer ü cins ü 'aķâr

10

- 1 Taşliyedür vâsıta-i intisâb
Der-geh-i Peyğam-bere bî-irtiyâb
- 2 Taşliye 'uķbâda şefâ'at olur
Ümmet anı bunda ider iktisâb

11

- 1 Taşliyedür tavtıye-i feyz-ı Hâķ
Taşliyedür tezkire-i mâ-sebaķ
- 2 Sâlik-i şeh-râh-ı tevessül olan
Taşliyeden dem-be-dem olsun sebaķ

9-1 çünkü ni'am : çûn nağam H.

9-2 Keşret-i 'aķâr : Zerre kadar sîm ü zer-i bî-şumâr H,İ.

12

- 1 Taşliyedür çünkü Hudâ vü melek
Evvel ü şânî ola bî-hîç şek
- 2 Mü'min olan şâliş olur anlara
Taşliyesüz añla ne olmağ gerek

13

- 1 Seyyid-i sâdâta hemîşe selâm
Sâlim ider şâhibini şubh u şâm
- 2 Belki kıyâmetde dahı menzilin
Kendi gibi eyleye dârü's-selâm

14

- 1 Ravza-i pür-nûrına teslîm-i 'âm
Kabrini kim eyleye bâğ-ı selâm
- 2 Hâş-ı müsellemlerine çok mıdur
Olsa nazâr-gerde-i hayrû'l-enâm

15

- 1 Ravza-i pür-nûr-ı ceybe selâm
Kabrüñ ider ravza-i dârü's-selâm

14 - H.

15 - M,N.

15-1 1. mısraın vezni bozuktur.

- 2 Vird-i zebânuñ k'ola ol Һırz-ı pâk
Lâ-cerem eyler seni reşk-i enâm

16

- 1 Müslimi teslîm-i cenâb-ı Rasûl
Mürsele ҡurbetle ider bü'l-ķabûl
- 2 Ey dil-i müştâķ-ı 'inâyet şaķın
Keşret-i teslîmden olma melûl

17

- 1 Һayl-i selâtn-i hidâyet Һişâl
Şadr-ı nişînân-ı serây-ı vişâl
- 2 Şalli 'aleyhim ve 'alâ âlihîm
Fî-mele-i dâm-ı 'ale'l-ımtişâl

18

- 1 Süllem-i teslîme idüp i'tişâm
Pây-i teraķķî üzere it ķıyâm
- 2 Vaħdete îşâl ider âҺır dili
Keşret-i teslîme-i Һizb-i kirâm

16-1 Müslimi : Süllem-i H. // ider : olur H.

16-2 'inâyet şaķın : civâr-ı şeffîc H,İ.

17-2 Fî-mele-i imtişâl : Fî-ğuret-i teşrîf-i dârü'l-vişâl H,İ.

18 - H.

18-1 Pây-i : Anda İ; Rûh-ı İ.

18-2 dili : seni İ.

19

- 1 Meslek-i bârîk-i hüdâda ki âl
Pertev-i iqbâl ile bulmuş kemâl
- 2 Kankısına pey-rev olursa mürîd
Menzil-i maşşûd olur ancak me'âl

20

- 1 Şahb-i zevi'l-fazl-ı gurûh-ı rusûl
Her biri encüm gibi şem^c-ı sebel
- 2 Her kim ide peylerine iktifâ
Ni'met-i irşâd olur aña nezel

21

- 1 Ey ser-i pür-derd-i vüşûl-i merâm
İster iseñ sâyelerinde maşâm
- 2 Rütbe-i nisbetlerin ihrâz için
Saña yeter hırz-ı şalât ü selâm

22

- 1 Yâ Rab idüp ser-be-serüm ter-zebân
Eyle tahiyyetlerine tercemân

19 - H,İ.

20 - H,İ.

21 - H,İ. M. de 2 ile 4. mısralar yer değıştirmiş.

22 - H,İ.

- 2 Cân u dil ü tenlerine ideyim
Zemzeme-i zıkr-i cemîli revân

23

- 1 Zümre-i merdân-ı kerâmet kiyâ
Zinde-künân-ı sünen-i enbiyâ
- 2 Serlerini eyleye memnûn-ı kıuds
Rûh-ı veliyyü'n-ni'âm-ı evliyâ

24

- 1 Tâ'ife-i zübde-i erbâb-ı dîn
Pâk-i nihâdân-ı ezel-i 'ârifîn
- 2 Virmeye hâtırlarına tâ ebed
Dağdağa-i gerd-i keder ân u îh

25

- 1 Şirzime-i bî-men ü mâyân-ı 'ışk
Na're-zenân-ı ser-i meydân-ı şevk
- 2 Sâye-i Tûbâda dahı olalar
Ser-hoş u pür-neş'e-yi elvân-ı zevk

23-1 Zümre-i Zemzeme-i M.

23-2 Serlerini kıuds : Mihr-i tecellî-i cemâl eyleye H,İ. // Rûh-ı ... evliyâ : Zâhir ü bâtımlarını pür-ziyâ H,İ.

25 - H,İ.

25-2 Ser-hoş u : Ser-hoş M.

26

- 1 Şirzime-i bî-ḥod-i câm-ı şafâ
Na're-zenân-ı ser-i kûy-ı vefâ
- 2 Neş'e-i bâḳîde daḥı olalar
Ser-zede-i dâ'ire-i Muştafâ

27

- 1 Fevc-i hüner-perver-i 'âlî-süḥan
Nağme-serâyân-ı behişt-i ledün
- 2 Lehce-i pür-behcelerin ide Ḥaḳ
Tâze-zemîn-i dem-i 'ahd-i kühün

28

- 1 Cür'a-keşân-ı ḥum-i derd ü belâ
Teşne-lebân-ı der ü deşt-i velâ
- 2 Cûşa gelüp kevşer-i fazl-ı kerîm
Eyleye defc-ı 'aşaşahü'ş-şıla

29

- 1 Fırḳa-i bî-tefriḳa-i müttekîn
Mu'taşımân-ı ser-i ḥablü'l-metîn

26 – M,N.

27-2 Lehce : Mühce M.

28-1 ḥum-ı derd ü belâ : ğam-ı 'ışḳ u velâ H,İ. // Teşne-lebân-ı velâ : Teşne-dilân-ı dere deşt-i belâ H,İ.

28-2 fazl-ı kerîm : luṭf-ı laṭîf H,İ.

- 2 Cem^c ola ikrâmlarında temâm
Hulle vü tâc u kemer ü hûr-ı ‘îyn

30

- 1 ‘İlm ile ‘âmil olan ehl-i hâber
Cehlüñ iden mülkini zâr ü zeber
- 2 Dîdeleri görmeye rûy-ı ‘itâb
Perde-ber-endâz olıcağ hâyır ü şer

31

- 1 Hayl-i şehîdân-ı muşâf-ı gâzâ
Tehniye dâneninde-i resm-i ‘ızâ
- 2 Rûy-ı dil ü cânların ide sefid
Mâliş-i dest ü kef-i hüsnu'l-cezâ

32

- 1 Kâfile-i sâlik-i râh-ı rızâ
Mürşid-i teslîme iden iktifâ
- 2 Menzil-i firdevse olup râh-yâb
Olalar âsûde-i tahte'l-livâ

29-2 Cem^c temâm : Hulle vü tâc ile ser ü berleri H,İ. // Hulle vü tâc u kemer ü : Mükrim olup vire Hudâ H,İ.

30-1 hâber : hüner H.

31-2 Mâliş-i : Âteş-i H.

32-2 Menzil-i râh-yâb : Sâye-i Tûbâda idüp menzili H,İ.

33

- 1 Kavm-i hasâret-zedegân-ı şerâr
Rû-siyehân-ı güneh-i bî-şumâr
- 2 Baķmayup itdüklerine ser-be-ser
‘Afv ile memnûn ide Âmürz-gâr

34

- 1 Cavķ-ı melek ‘ismet ü mest-i şabâ
Bî-ħaberân-ı ğam u ‘ayş ü hevâ
- 2 Lu‘bet-i âlâyişe meyl itmeyüp
Tıfliken iden bu fenâdan ibâ
- 3 Raķm idüp ol ğonca-i nev-reşlere
Gülgül ide feyz-ı nesîm-i beķâ

35

- 1 Lücce-i ğufrân-ı ğurûş i‘tiyâd
Halka-i mevcin ide řavķ-ı ciyâd
- 2 Ğarķ-ı ‘inâyet ola yek-pâre halk
Şalmaya ğird-âb-ı ‘inâda ‘ibâd

33-2 memnûn : şermende M,N. / Âmürz-gâr : Kird-gâr M,N.

34-1 Cavķ-ı : Çûn H.

34-3 Gülgül ide feyz-i nesîm-i : Gülgül-i ğuds ide şabâ-yı H,İ.

35-1 mevcin : cûşın H,İ.

35-2 yek-pâre : ser-cümle H,İ.

36

- 1 Kâtıbe-i nîk ü bed-i bende-gân
Çün ola cüyende-i cây-i emân
- 2 Yâ Rab ola cilve-geh-i cânları
Bezm-i hıyâbân-ı cenân-ı cinân

37

- 1 Her kes olup maṭlabınıñ nâ'ili
Şâd olıcaḡ der-gehinüñ sâ'ili
- 2 SÂKIB-ı nâşâdı cenâb-ı Ra'ûf
İtmeye maḥrûm-ı kerem ḡâşılı

38

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gülşen-i 'âlemde itdük 'ayş ü heş
Görmedük ḡâr-ı elemden keşmekeş
- 2 Birliğe yetdük ḡivelden ḡurtulup
Gâh veh geh ھو görünür penc ü şeş

36-1 cây-i : râh-ı H,İ.

36-2 hıyâbân-ı : leb-i ḡavz u H,İ.

37-1 Şâd : Baḡş H,İ. / der-gehinüñ sâ'ili : 'âtıfet-i şâmili H,İ.

37-2 neşâdı cenâb-ı : bî-ḡâşılını ol H,İ.

38 M.184b, N.198b. – H,İ.

39

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Nağd-i vaqti itmeyüp dâd-ı sitedle şarf-ı ğaş
Çârsû-yı sehr-i tende eyledük bâzâr-ı heş
- 2 Bâde-i vaḥdet-keş-i peymâne-i keşret olup
Görmedük işidmedük sûd ü ziyân-ı keşmekeş

40

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Şadr-ı şafâ-yı şuffe bir âfetsüz olmasun
Ya'nî ki tarḥ-ı bezm letâfetsüz olmasun
- 2 Mazmûn-ı vaşla şarf-ı nazâr itmesün edîb
Şoḥbet olinca resm-i zarâfetsüz olmasun

41

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Olmasa mecmû'a-i ğayb ü şehâdet-i âdemî
Ḥâb u bîdârîde olmazdı temâşa her demi
- 2 Gâh ru'yet gâh rü'yâdan tesellî-yâb olup
Kendüye âyîne-dâr olmuş dü-rûy-ı 'âlemî

39 M.184b, N.198b. – H,İ.

40 H.148b, İ.184a, M.186b, N.200b.

40-2 şarf-ı : ḥarf-i M,H,İ.

41 M.187a, N.201a. – H,İ.

42

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 Serüm ki seng-i sitemle o yâr yâreledi
Kesâd-ı kâdr ile bâzâr-ı kâr âreledi
- 2 Sezâdur olsa güle gûşesi berâber mâh
Henûz püşt-i hasûdı hezâr pâreledi

43

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 Şehâ gamuñ ser-i meydân-ı cânı âreledi
Kemîne lu'b ile yekser cihâmı yâreledi
- 2 'Aceb mi nüh siperin çekse başına gerdûn
Ki kâse-i ser-i pîr-i muğânı pâreledi

44

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 Dili ki gamze-i çeşm-i siyâh yâreledi
Ketân-ı câme-i şabrı o mâh pâreledi
- 2 Egerçi her müje tîr-i ciger-güzâr idi lîk
Benümle anlaruñ arasını âh âreledi

42 İ.184b, M.187a, N.201b. – H.

43 İ.184b, M.187a, N.201b. – H.

44 İ.185a, M.187a, N.201b. – H.

44-2 arasını : arasın H,İ.

45

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1 Dürüst-i âyinemüz kim humâr pâreledi
Hayâl-i yâri dirîğ inkisâr yâreledi
- 2 Alurdı dâdını andan şarâb bir pâre
Velî girüp yine mâbeyne yâr âreledi

46

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Şehler senüñ gibi şuluña itmesün cefâ
Kullar da şâha bencileyin eylesün vefâ
- 2 Kûyuñda bir qarış yire degmez iken gedâ
Lâyık midur raķîbe dege şuffe-i şafâ

47

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Bilmez şafâ-yı meşrebi erbâb-ı hâb u hor
Âb-ı siyâh-ı qahveyi sen ehl-i keyfe şor
- 2 Şeb-zinde-dâra şerbet-i Âb-ı Hayât lîk
من لم يندق 'dur ol hele bir kerre iç de gör

45 İ.185a, M.187a, N.201b. – H.

46 H.149a, İ.185a, M.187b, N.202a.

46-2 da şâha bencileyin eylesün : dağı benüm gibi itsün şehe H,İ.

47 H.149b, İ.186a, M.188a, N.203a.

47-1 siyâh-ı : siyeh-i H.

48

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Birinde ahve birinde dahı duan olalı
Deger mi hari-i endama ehl-i keyfun eli
- 2 İderdi ikke-i afyona belki are veli
Bulunmaz anlara nisbet aınmanu bedeli

49

Mef'l F'ilt Mef'l F'iln

- 1 b-1 siyh-1 ahve erbetdr hep size bize
hır zamn bezminn ey avm-i b-meze
- 2 Dd-1 kebd-1 hod ana enseb be-hurdur
krm el-veda neden thmet bize

50

Fe'iltn Fe'iltn Fe'iltn Fe'iln

- 1 N n oldu hner zmre-i yrn ire
aldı hyr olanı halka-i mestn ire
- 2 Her biri u yirine grmede ahb-y mdm
fiyetler diyecek almadı devrn ire

48 H.150a, İ.186a, M.188b, N.203a.

48-2 ikke-i : hikke-i H,İ; hıke-i M; hkme-i N.

49 H.150a, İ.186a, M.188b, N.203b.

49-2 enseb : nisbet H,İ. // vezin bozuktur.

50 M.188b, N.203b. – H,İ.

51

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Ğarķ-âb-1 'ıřķ ide gör 'aķl-1 bâlığı
Ol tıfl-1 nev-heves ne bilür nâ-ķudâlıđı
- 2 Vir keştî-i vücûdı hevâ-yı fenâya kim
Bî-ķodlıđ ile buldı bulan bâ-ķudâlıđı

51 *İ.189b, M.189b, N.205a.* – H.

51-1 1. mısraın vezni bozuktur.

51-2 bâ-ķudâlıđı : nâ-ķudâlıđı M.